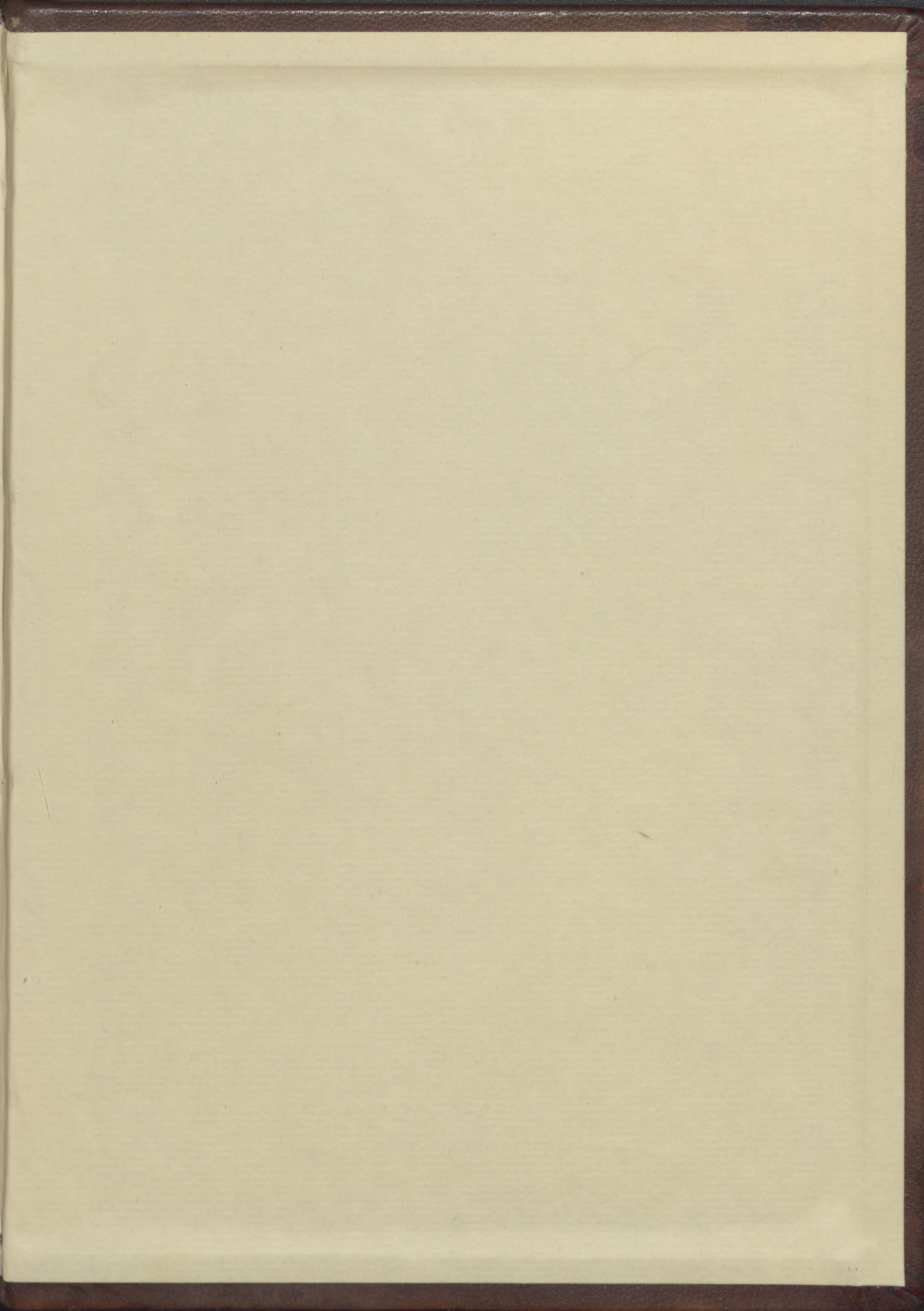

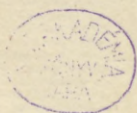
B 938

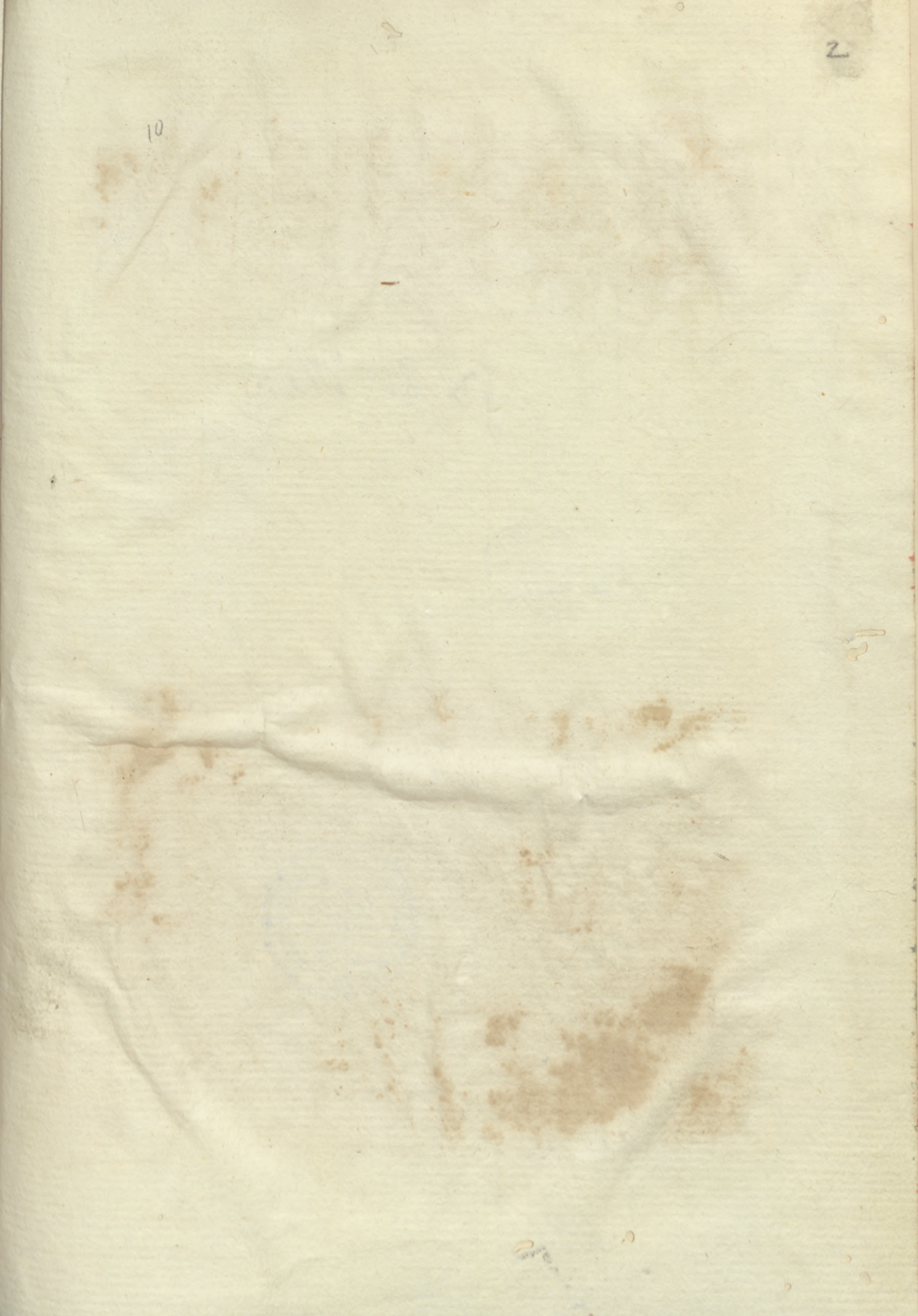

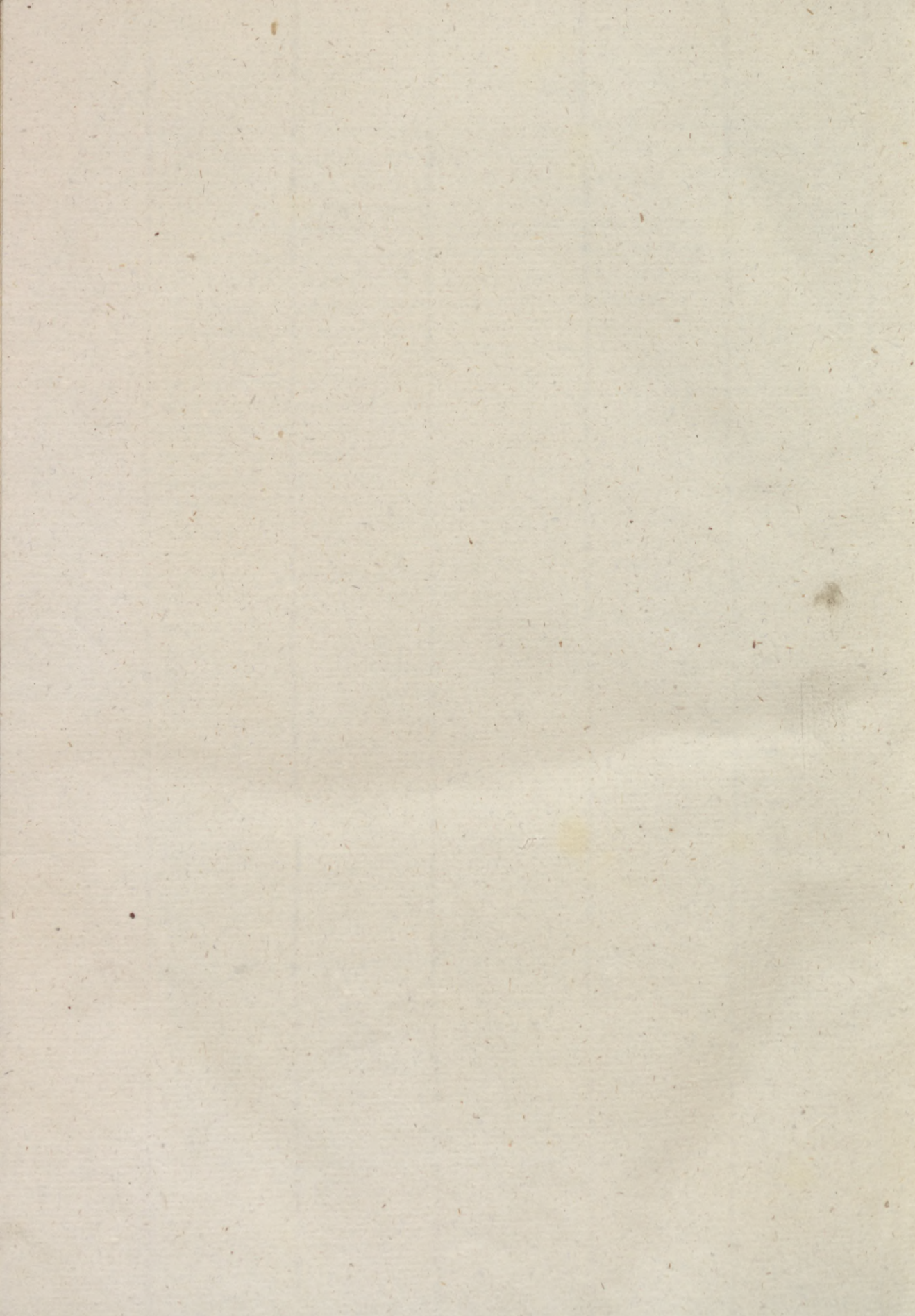

B 938.

Dr. G. T. S.

בן יוסף בן קמחי הספרדי אמרו רבותינו ז"ל כי רודי מלך ישראל כתב ספרו כל ירי

עשרה זקנים גאלי כל אדם הראשון מלכי יתק - אברהם אבינו הישן ידוען משה
 ושלמה בני קדם אסיר ואלקנה ואבנאקה רבנו לומר כי אלו העשרה אמרו סומורים הכתובים בשמש
 ואשרו כי מסור טיר ליום השבתה ארס הראשון אמרו שכבר בערב שבת ובטבתה השנים ואמר מסור
 טיר ליום השבת ואמר רדאיהן אזרתי זה אברהם אבינו ואמר כי סומור נאס ל' לארני מלכי יתק א
 אטרו והטאר מפורטים הם בשמש ואמרו מה משה רבינו מלך כפר תורה לחטטה כערים כן רוד מלך
 כפר תילים לחטטה כערים ואמרו בעשרה לטונות שלטבת נאמר הכפר הזה בנינו בנינו בשיח בזמנה
 בהלל בהטל בהלה בהמלה בכרחה בהוראה ואשרה כי ברומ הקודש נאמר זה הספר לשיכך כתבוהו בכלל
 הכתובים ולא בכלל הכביאים כי לא נאמרו רבנו בכבואה כי אס ברומ הקודש וכבאר אמנו שעש טען
 הפירש אשר בין הכבואה ורומ הקודש כי הכבואה הוא רבי בא על הארס שהיא חכס טלס במרתיו הבוא
 לו הכבואה במלך ובעה תבואה במקיץ והבטלו כמותו ההגשיות ריהה מקולח טכל רדכי העולם
 הזה ויראה במחנה הכבואה כאילו איט מדבר עמו ויאמר לו כך וכך איראה רמיונות במראה ההיא או
 לא יראה טוס הטונה אלא יטע קול מדבר עמו ורומ הקודש הוא שיראה הארס השלם מהטבק ברברי
 האלהים טלס בכל הרגשותיו לא התבטל אמת מהן וטברד שה טמדבר כרך בני ארס אלא טעעוריה א
 אותה רח עליוני והופיע הרברים על לטונו רברי טבת והודאה לאלהיו רברי טכל ומוסרין גס ידבר על
 העשרות בסיוע אלהי כל כוחות המדברים ובוה הכח נאמר כער תילים זה ואעפי טנקראו נביאים האוטרי
 אותם כטו טכ על רוד להלל להורות בטבתה רוד איש האלהים ולא נאמר זה הטס אלא על נביא ונאמר ביר
 בידוען הכביא על הורות והלל ל' ונאמר להישן חוזה הטלך ברברי האלהים ונאמר לבני אקה והישן ידיו
 וידוען הכביאים בכורות ובנבלים ובמילתים ונאמר על ידי המלך אקה הנביא על ידי כבואה היתה על
 זה הדרך טפירטנו כי הנבואה טתמלקת למדרגות זו לטעלה טוו ואעפי טרכי אל ראה טראות והיונו במלו
 ובקודש לא הגיע כמי ידעיהו באותן הטראות ככתיטעיהו וירטימו ויחוקאל וטאר הכביאים לשיכך לא נ
 נכתב כפרו בכלל כערי הכביאים ונכתב בכלל כערים הנקראים כתובים לומר טהם כתובים ברומ הקודש ו
 הכפר חברו רוד וכתב עס רבריו רברי אלה המטורדים הנזכרים וגם הסומורים אשר חברס הוא נתנס לטש
 למטורדים לטורר במסור הורו ל' טכ אז נתן רוד בראש לאורות ל' ביד אקה ואמיו ונאמר לטכנת
 על ידוען סומור לדור שחברו רוד ונתנו לידוען ויש סומורים נאמרים על רבר טהיה לישראל עס הא
 האויבים גס יש טהם השילה והוראה לבר טאין לטס זכר טעשה והמסורים טכתב בהם בראשון לדור
 חברס רוד וכן אותם טלא נזכר בהם טוס טחבר רוד חברס וגם יש לדור טשיטו בעבור רוד זה כטו ל
 לטכנת סומור לדור יענך ל' ביום צרה לדור סומור נאס ל' לארני וכן כתב בספרו השילה טהיה כתובה
 והיה קבלה אכלס טהיה לטשה רבינו גה כטו טכ השילה לטטה רדבר עהרות שהיו אחר זמנו רדבר בו
 על גלותה בכל ועל זה הגלות ונחמות הרבה והנגינות והסומורים והשירים גס טהם נאמרים בכלי טיר
 וטהם בלא כלי טיר ולא נודע אכלנו היום החלוק אשר בין הששות האלה אשר בראש הסומור ואשרו
 רבותינו זל נזכר וניגון לעמוד לבוא מטכיל על ידי הורגמן לדור סוטוח טשרדה רומ הקודש עליו וא
 ואמר כך אשר טירה וסומור לדור טאמר טירה ואמר כך טרה רומ הקודש עליו ועור נבאר זה העניין
 במסור הרביעי :

ועתה אחל לברש במי אשר תשיג ידיו בעזרת המלמד לאדם דעת :

אשר לא הלך בעצת רשעים וברדף חסדים לא עמד ובמשפט ימים

לא ישב

אשרי האיש

מלת אשרי היא לעולם בלשון רבים

זה הטעם כי לא יאשרו האדם בטובה

אמת שהמינהג בראי בהנחלה אחת שתזדמן לו אלא הטובה רבות עייניו בו יאמרו עליו אשרי וכ
וכלל רוח בנה המזמור תורת האדם ומה שראוי לו לעשות בזה העולם והנמול והטוב לביקום והעונש
לרשעים והוא מזמור וכבר שאמר לפיכך המל ספרו בו : ואמר אשר לא הלך בעצת רשעים ספר המ
המילה הרך הרע כמו שאמר גם כן סוד מרע ועשה טוב כי מתחילה ילמד האדם מעשוריו דרך האות
העולם הזה לאכול ולשתות ולשמוח ובהם הוא גרל : כמו שאמר כי יגד לב האדם רע מעשוריו וכשי
וכשיעמוד אדם על רעתו ויחל להכיר הטוב והרע הזהירו שיכור מורדך הרשעים ולא ילך בעצתה וה
והרשעים הם החביבים לקנות ממון והאות לבט בעולם הזה ולא יבחנו בין הטוב והרע ויגזלו ויגנובו וי
ויהרגו בעבור הממון מרוב רשעים כי ענין הרשע הוא המרדה כמו והוא ישקט ומי ירשיע ובכל א
אשר יפנה ירשיע ולא ימלט רשע מאת בעליו אל הרשע הרבה : ומצינו זה סמך הלך עם רשעים וסמך
עמהם העיני כי הם יושבים וישיב בני אדם לטמא אלילים ומראי להם פני דרך עיניה כי היא טובה
לאסוף ולכנס ולשמוח ובהם טובה האדם בזה כי תישר בניניו הטובה הנראת לו לעיניו ולא יביט ל
לאחריהם : ואמר וברדף חסדים לא עמד כי חסד יעשה אותו האדם בהיותו במקומו שקט במעשה
ובבור ובלב ופירושו זה הדבר דרך ההליכה אלא המנהג והספק האדם ומעשהו כמו והורעתו להם
את הדרך ויאחז יריק ירכו מוטות רדף והרמות להם ופי' לא עמד לא נתעכב ולא השתרל עמהם
ולא עמד רחוקהם כי שאלו מועטותיהם : ואמר וקמט לב לא ישב והלכיס הם הערומים
ברעת לרעה ומתאבדים וצדק רשעים על בני אדם וכותלים רשעים ומוס בבני אדם ומגלים סוד זה לה
והענין הזה לאנשי העולם ושבי קרנות ומפני זה אמר ובמוטיב לים לא ישב והנה בשלשה אלה כ
אל תכונת האדם אשר לא עמד או יושב והטובה בכלל ישיבה ועוד כי השכיבה לישן ברוב זה
ובני האישון לא ילכו לא טוב ולא רע ובאמרו אשרי האיש אשר יגומ' הרי הזהירו שלא יע
יע כמו שישיהם ועל זה אמר האדם שנסע מורכס ומה שפירשו בו רבותינו ז"ל הוא מה שאמרו וכי
שאמרתי לא הלך היאך עמד ומאמר שלא עמד היאך יושב אלא לומר לך שאם הלך סופו לעמוד ואם ע
עמד כי יושב ואם יושב סופו ללון ואם לך עליו נכתוב אומר ולמה לברך השא :

כי א בתורת יהוה הכניו ובתורתו יהנה ימים ולילה

בית בתורת

אמר אם כי יירדך הרע ולא עשה טוב הנה לא השלים מעשיהו ולא יאמרו
עליו אשרי וכך אמר סוד מרע ועשה טוב ואעפי שאמרו רזל יושב אדם
ול עשה נבונה נותן לו סכר כעושה מינה השגם כי פירשו והוא שבא דבר עבירה לידו ונמל מ
מסמ' כי סוד מרע ועשה טוב סוד מרע על מנה לעשות טוב וכך הוא אומר אף לא פעלו עוהת בר
ברכה כי הם משבו מי שכבש יצרו למעשה כאילו עשה מינה כיון שבא לדי עבירה אעפי שלא
פני' כי יירדך טיילכו ברכיו ויעשו מעשה טוב : וכך אמר אשרי האיש אשר לא הלך אלא מה
יני' בתורת' כי חסדו ובכלל המפץ הלמוד והמעשה כמו עשות חסדך ולא יכשי' המעשה מבלי הלש
הזיר' ובתורתו ככל ונתתו כמנהג הלשון כמו מה' פעמים בפסוק אחר וה' ישראל בפסוק אחר וא
אדם ואלהם כי כן דרך לשון עברי ואמרו כי הוא דרך צחות ורזל רשעו בתחילה נקראת תורה ז'
ועתה שהתחוק בה לומר נעשית תורתו ונקראת על שמו ופי' ינהג ינהג בלבבו כמו הנין לבי לפניך
ככבר זה' התלמוד והמעשה ונתת וכו' כוונת לבו ומחשבתו שיהיה היום והלילה מחשבתו על התורה
ול עשייתו ולמי שמינהג אלהם בכל מעשה אשר יעשה כמו שאמר וכל מעשיך יהיו לשם שמים

ובהוראתו יתת יומם ולילה שיתעסק בלימוד ואמר וכי אפשר ללמוד יומם ולילה מלאכתו והוא שיש
 מה לעשות אלא כל המקיים מצות הפלין מעלה עליו הכתוב כאילו למד יומם ולילה ומהם אמרו כי
 הקדוש קט' שחרית וערבית ואמרו על דרך הפשט אם נפרש הנה בלימוד הפנה יהיה פי' יומם ו
 ולילה כל עת שיהיה פנוי וימלאו בן מן היום בין מן הלילה

והיה בעין שיהיה על פניו מים אשר ירחיקו בעתו ועלהו לא יבול ובל אשר י

והיה בעין ומה האדם הטוב לעין שיהיה על פ
 פלג' מים ואמ' האדם שיסוד מרע ויעשה טוב הנה הוא בעין
 שיהיה על פלג' מים שיהא שבע לעולם כן הוא ישמחו לעולם במלקו עם מעט ואם הרבה יאכל ופי'
 פלג' מים שיהא פלג' מים טוה הפאה ופלג' מים מזו הפאה ועברו המתיו ולעולם הוא עליהם א
 פרו יתן בעתו כי העין שהוא במקום צמא ויקוה למטר לא יתן פרו בעתו אלא יתעכב ויאמר להודיא
 פרו טפני צמאנו אבל העין השתול על פלג' מים יתן פרו בעתו ועל ה' לא יבול כי טפני היובש ית'
 העלה וזה שהוא על פלג' מים לא יבול עליהו ובעתו שזכר עומד במקום שנים כאילו אמר לא יבול
 עליהו בעתו והוא עת ימות המטה שידיך על לבני אדם והנה יסבאו בו מדרגת בני אדם עובדים ופי'
 ושבים ינחו המתיו לכל העלים וישתו מן המים אשר המתיו ויאכלו מפרו כי בימות הגשמים יפלו מ
 העלי' מרוב האילנות או על דרך הפלגה הוא כי אפי' בימות הגשמי' לו יבול עליהו כמו שהיה במקום
 העצים מטבע רוב הלחות אשר בס וכמו שאמר לא יבול עליהו ולא יבול פרו למרע' יתן ויאמר
 והיה פרו למאכל ועלהו לתרופה כי האדם הטוב יקחו בני אדם פרו הוא שילמדו ממנו תורתו ופי'
 ומעשיו הטובים ועלהו לא יבול שימחו בצל רכבו הטובים ורבותינו יסו יתן בעתו שיהיה בעת ש
 שהגיע להוראה ולא קורס עתו ובהגיע עתו לא ימשיך עצמו מן ההוראה ופי' בעתו בעת הלימוד לימוד
 ובעת המעשה מעשה ועוד פירשו חול ועלהו לא יבול שאפי' שימת המים יד' כה לימוד כלומר ש
 שימת מולין שלהם יכול אדם ללמוד מהם מוסר העולם והנהגת הבריות זה עסק האם יקחו מן העין
 מטע יבלי' ויהיה כמוהו וכן האדם הטוב בניו ותולדותיו יהיו כמוהו ורבותינו פרו וכל אשר יעשה
 יבלי' אם עוסק בהורה נכסיו מצליח' ויש לפרש בפסוק הזה דרך ברכה ושלוש ושכר טוב כ
 מרע מדרך הרעה ויעשה טוב יהיה גמולו שיהיה כעך שתול על פלג' מים והמכס' אברהם יתן מר'
 ז' לפרש כי פרו הנפש המכמה שהיה מלאה תורת אלהים להכיר בוראה ומעשיו הטובים
 והרבן בעולמו העליון בהפרדה מעל גויתה כמו הפרי המכוסל באיל' ודרך מטעו אינו יד' ל
 בעבור הפרי יהיה העין ועלהו לא יבול זכרו הטוב כדרך זכר דרך לבר כה וכל אשר יעשה מן טובים
 וכבוד : **לא בן הרשעים בן אדם במיד אשר תלפנו רוחו**

לא בן ובכלל המתאים והלצים אמר כי הרשעים אינם כן כי לא יבנו מהם בני אדם ובהם
 אבל יקו להם ותנועתם רע הוא כמו המוץ והוא הקש הרק שבהבן שלא יבנו ממנו בני א
 הרשע קל מהרה ויזיק בתנועתו שיכה העובדים והטובים בפניהם ובעיניהם או הרשעו הרות לשי' או ל
 לזנות ויזיק ולפי' האחרון שפירשנו הפסוק שלפני זה דרך שכר וגמול טוב יהיה פי' זה הפסוק ו
 הרשעים קל מהרה כמו המוץ אשר הרשעו רוח :

על בן לא יקומו רשעים על כן שהולכים הרשעים בדרך רע בעולם הזה לא יקומו
 במשיב רל ביום הרין והוא יום השיטה לא תהיה להם הקומה ומטוים גם כן והוא הרין ללצים יקו
 להם הקומה בערת דרקים כי הצדיקים במוותם תהיה להם הקומה אבל הרשעים לא תהיה להם

אלא האמר נפשים עם גופם ביום הזיתת ואמר בעתה כי כשימות הרוח נפשו עם נפשות הרוח עם
מתענגה בכבוד האל בעולם העליון :

בי יודיע יהוה דרך צדיקים ודרך רשעים האביר :

הפסוק הזה פי' לאשר לפניו כי אמר בעתה צדיקים ולא פירש באיזה ענין הם שמה
הצדיקים לאמר מיתה לפיכך פירש ואמר כי יודע ופירש יודע מכיר ומטיבית להטיב להם וכן מה אדם
הרענה אשר ידעו פי' כי ידעתי את מכאוביו ידעת בצרות נפשי אני ידעתך ועל זה הדרך ואף
לי מכיר יהי מכירך ברוך כי אומר כי האל יתעלה אוסף נפשות הצדיקים אליו ויודעם ומכירם להשיב
להשיבם מטובו ומיריעתו והשגחתו שהיא הטובה הגדולה והגמול הטוב כמו שאמרים והיתה נפש
ארוני צדורה בצדור המים את פי' אלהיך ודרך רשעים האביר כי במותם אף להם תקומה כמו שאמר
לא יקומו והאבירה נפשותם וילכו לאברון כמו שאמר ואת נפש אביך קלענה וכו' :

למה רגשו גוים ולאמים יהגו ריק :
למה רגשו גוים זה המזמור הוא

המזמור השני
וכי מצאנו אותו בכל הספרים המדויקים שהוא ראש מזמור ובמשבן כוהבין בו ומקמה דבוינו א
אמר כי אשרי ולמה רגשו גוים מזמור אמר ואמריו כל פרשה שהיתה מבינה על דור פהם בה באשרי
וסיים בה באשרי וזאת הפרשה פהם בה באשרי האיש וסיים אשרי כל מוסי בו ועשם למה נסמך מזמור
זה למזמור זה לא נודע אצלנו למה סדר אותם בסדר שהם ממוברים כי אינם מסודרים על סדר המצ
המעשים כי הנה המזמור השלישי הוא על דבר אבשלום ואמריו כמה מזמור שהם עניינים קודם טע
מנשה אבשלום וכן רב והנה בסוף הספר מזמור קמא בהיותו בסעודה הפילה שהיה עם שאול לפיכך ל
לא נוכל לפרש כי נסדרו המזמורים על סדר המעשים וזה המזמור אמרו דור בתחילת מלכותו שמהקב
שנתקבצו עליו הגוים כמו וישמעו פלישתים כי משמו את דוד למלך על ישראל ויעלו כל פלשתים
לבקש דוד וזהו שאמר למה רגשו שכל פלישתים עלו ורגשו ענין קבוץ והמון רב כמו טרגטת פינ
שעלי און והרגום והשבתה את המון מצרים ואיבעל ית רגשתה טבראי יתנו ריק כי בבואם לסלח
למלמטה היו מוכרים גבורות לפי שכרתו את ישראל במלחמות שאול ומה שאול ובניו ומקמה גדולה
היתה בעם וער ענה לא היה מלך אמר לישראל מעתה טמא שאול ואמר ריק הוא כל דבריהם :

למה רגשו גוים זה המזמור הוא

שההיבנו כל סרני פלשתים בעתה אמת ובהסכמה לבוא להלחם על דוד וקראם מלכים
וכי אעפ שלא ראינו בשום מקום שקראם אלא סרני פלשתים הם באוהם היו מושגים עצמם סלכי
הוא ואפשר גם כן שנועדו עמם מלכים אמרי מן הגוים : נוסרו ימר נתיעצו כולם כאמר ונאמרה
בלשון יסור כי כן העינה למעשה כמו היסור לבנין על פי' ועל משימו כי ידעו כי על פי' פי'
דוד ושמאל נביא פי' משמו למלך :

למה רגשו גוים זה המזמור הוא

הם היו אומ' נמתק מוסדות יטר
בנתקה
וקרא ים שנתקרו ימר והסכימו להסליך את דוד לפי ששמרו טבע טנים שלא הסכים כל ישראל עליו
ענה הכריסו עליו כולם אמרו פלשתים נמתק מוסדותיהם ונשליכה סמנו עבותימו והוא ככל דבר
הוא שובת הענין אמר וכן מנהג הלשון והמוסדות והעבות הם המבלים החזקים והם מסל לצינה
בכמה החוקק :

יושב בשמים ישחק יהוה ילעג למו :

יש שחמד
הם מוכרו ימר פי' לשל רבדו אמר כי הוא יושב בשמים וישמע רבדו יושב ריק להם ופי'
למה רגשו גוים זה המזמור הוא

ואמרו ישחק על האל יתברך הוא על דרך משל בלשון בני אדם שישמח האדם וילעג למי שבה או
 וזהו ואינו נחשב בעיניו לללוס וכן ואתה יי' השמח למו תלעג לכל הגוים יי' ישחק לו כי יראה כי י
 יבוא יחור ובאמרו יושב בשמים ענין יושב עומד כמו ואתה יי' לעולם תשב וכן כל ישיבה שנמצא
 על האל יתברך כמו היושבי בשמים המגבוה לשיבת ובאמרו בשמים לפי שהם קיימים ועומדים לעד ו
 ולא יפסקו איטיהם כמו איטי הארץ :

אז ידבר אלימו אז כשישוע רבריהם וגאותם ידבר אליהם באפו ובחרונו יבהלשו
 ורברו עמהם הם אפו וחרונו שישלח להם ריש מפרשים ידבר מענין דבר כבר מאד וכן ותרבר את
 כל זרע הממלכה ויפחדו אלימו כמו אלה הארץ שפירושו הקפי הארץ והראשון קרוב :

ואני נסבתי מלב על ציון הר קדשי : ואני נסבתי **ואמר איך**

לעקבה מלכות בית דוד ואני המלכותי אותו ומלת נכבתי ענין קנינות וגדולה כמו נסיכי סימן וגם לא
 דאלהיהם עם נסיכה ומלכי רל המלך שלי כי אני המלכותי כמו שאומר כי ראיתי בבניו לי מלך רנ
 לי לעבודתי וכן אמר מלכי ויאמר בהפך ואלה מלכי מקדם רל המלך עלי וכן שימוש אותיות הכניו
 וכן הסר מעלי כנען מנגר פגעי יעמורו ושמתים בבית הפילתי שיעתה את הפילך והרומים להם כמו
 כמו שבי ארנו בספר מכלול כחלק הקדוק ממנו ואמ' על ציון הר קדשי לפי שלא נכבשה מצודת ציון
 עד שבא דוד לכבשה לפיכך נקרא ציון וירושלם עיר דוד ואמר שכבשה נאספו פלשתים להלחם בו :

אספרה אל חוק יהוה אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך :

אספרה אל חק זה מאמר דוד שאומר זה הסיפור אשרי לי לחק ולמנהג ומה הוא הם
 הסיפור כי יי' אמר אלי בני אתה וממנו באה לי המלוכה אל יערער שום אדם עליה כי יי' לקחני לבן
 כמו שאמר לטמואל כי ראיתי בבניו לי מלך כלומר המלך הוה לי הוא ובני הוא ועברי נשמע אל כי
 כל נשמע לעבורת האל יקרא בנו כמו שהבן נשמע אל האב ומוזמן לעבורתו וכן בני אתה לי יי' אלהי
 אני אהיה לו לאב והיא יהיה לי לבן ואמר בני אל מי אני היום ילדתיך וס שנמשח הוא היום שלקמו
 האל לו לבן כמו שאמר לי מלך ואמר היום ילדתיך כי אותו היום נולדה בו רוח אלהים כמו שכתוב ו
 ותכלת רוח יי' אל דוד מן היום ההוא ומעלה ומהיום ההוא ומעלה אצח שירים וסזמור' ברוח הקדש
 שגוללה לו ובאילה עליו מהאל וכן רוח גבורה נוספה בו מהיום ההוא ומעלה וכן ילדך שגול או
 אותך ונתן חכמה בלמך ושכל כיום מעמד הר סיני וכן אמר הלא הוא אביך קנך כי אם אמר ילדך ח
 קנך על היצירה לא היה זה לישראל יותר משאר בני אדם הלא תראה מה שאמר הל' יי' תגמלו זאת כ
 כלומר זהו הגמול שתמלו לו על כל הטובה שעשה לכם הלא הוא אביך קנך ואמר ילדך תשי' ומ
 והשכת אל ממולך כמו שאמר אביך כי הוא לכם כמו האב והמחוללת והיא האם :

שאל ממני ואתנה גרים נחלתך ואחותך אפסי ארץ : **שאל ממני**

והוא אמר שאל ממני ואתנה גרים נחלתך כמו שאמר לו ואכרתה את כל אויביך מפניך ועשיתי לך שם כשם
 הגדולים אשר בארץ ואומר ויה' ארום עברים לדוד ותהי ארס לעבדים לדוד ואומר ויבא שם דוד בגל
 האריות ו יי' נתן פתרו על כל הגוים זהו שאמר ואתנה גרים נחלתך ואחותך אפסי ארץ והיא קצת הא
 הארץ ואפס וקץ קרובים בענין :

תרועם בשבט ברזל בבלי יוצרי הנפצים : וכן אמר לי על כל הגוים שיקומו עלי אמר לי תרועם בשבט ברזל כפי ידך הנפצים
 תרועם פי השברים וכן וירוע ברזל ירוע כבירים וכן הנפצים הוא ענין שבר אבל עם הפזור כי הפזור

כל חדש מהשקדים שבתיו וכן ונפוך המרים ועושה כל חרס נקרא יומי :

ועתה מלכים

ועתה מלכים השמלו הוסרו שופטי ארץ :

אמר להם חזר למלכים אסור

באו להלחם אנו מלכים השכילו ורעו כי אין בכח יכולת למל מעשה האל והוא ענה עלי להיזהר מל חז ואין נועתם על יי השכילו והטו לב כי לא תוכלו למל מעשה יי הוסרו ואם הייתם ער ענה סכלי ובמחשבה רעה השכילו וקמו מוסר יאל הגבנו :

דמי כפי
שהוא י

עברו את

עברו את יהוה בראיה וגילו בריעה :

דונה ועברוהו בראיה שחראו ממנו והרעו כי לו הכח והגבורה ולא שמכם שבאמם כעם רב : וגילו אל ימרה לכם במלכותי אבל השטמו ותגילו כי רמון האל הוא ורערו טעניו :

נשקו בר פ יאנח והאברו דרך מי בער במעט אפו אשרי כל חוסי בו :

נשקו בר כמו וינשק לכל אמיו ובר כמו בן וכן מה ברי ומה בר בטני או פי מן לבדי לבב ואם יהיה עניינו בן יהיה פירושו נשקו זה הבן שיקראו האל בן כמו שאמר בני אתה ושעט נשקו כמו שהוא סנהג העבר לנשק יד הארון ואם יהיה עניינו נקי פי מה לכס ולי כי אפי בר לבב ואין בי עון ש שתבאו ותלחמו בי אבל עלי כס לנשק לי ולהודות שאני מלך במינות האל ויתכן לפרש בר מן ברז לכס איש על דרך שואל במיד : מן יאנח אם לא השוכו במהרה מרדכיכס הרעי יאנח האל עליכס ותאברו דרך : כי יבער כמעט אפו כמעט שתעמרו על דשעכס יבער אפו עליכס כלום אם לא השוכו במהרה ופי ותאברו דרך כמו דרך השעים האבר והנה הדרך האבר והם אוברים מינו דרכם שהיא אוברה כמו גובלת עליה שהעלים נובלים והקרא האלה נובלת וכן קרועי בגדים כי הבגדים קרועים ולא הם ויקראו הם קרועים מינו בגדיהם שהם קרועים וכן מגולמי זקן והרומים להם ואמר אשרי כל מוסי בו כמוני ה הים שאני מסידי בו וכושעתי בו ואהם האברו ואם תחטו בו גם כן יאמרו אליכס אשריכס ויש שפרש מפרטין זה המזמור על גוף וסגוף והשטיח הוא מלך המשיח וכן פירשו רזל ומבואר זה המזמור על זה הדרך אבל הקרוב הוא כי אמרו דוד על עצמו כמו שפירש והנורמים שפרטין אותו על אהנו האיש והפסוק אשר הם שביאים ראיה ממנו ועושי בו סמך הוא יי אמר אלי בני אתה כי אם יאסרו לך היוז היה בן האל כי לא יתכן לוטר בן האל על בשר ודם כי הבן הוא ממין האב כי לא יתכן שהאמר הסוס הזה בן האובן אם כן למי שאמר לו האל בני אתה כדרך שהיה סמינו ויהיה אלה כמנהו ועור שאמר אני היוס ילדיתיך והילוד הוא ממין היולד אמור להם כי לא יתכן באלהות אב ובן כי האלהות לא תפדר כי אינו גוף שיפדר אלא אמר הוא בכל יד אמרות לא ידבה ולא יטעט ולא ימלק ועור אמור להם האב והבן האב קורס לבן בזמן ומכח האב יבא הבן ואעפי שלא יתכן זה מבלי זה בקריאה השמימה כי לא יקרא אב ער שהיה לו בן ולא יקרא בן אם לא יהיה לו אב שכל מקום אותו שיקרא אב כשהיה הבן הזה קורס בזמן בלי כעק ואם בן האלוה שאתם אומרים ואתם קוראים לו אב ובן גרמ הקדש המלק שאתם קוראים לו אב קורס למלק האמר שאתם קוראים לו בן כי אם היו כל זמן שניחם כאמה קראו להם אמם האמים ולא תקראו להם אב ובן ולא יולד וילור כי היולד קורס לילוד בלא ספק והוא שאמר שלא יתכן לומר בן האל על דבר שאינו ממין האלהות אמור להם כי לא נוכל לדבר על האל יתברך אלא על דרך ש מטל כמו שאמרנו עליו פי יי עיני יי אזני יי והרומה לזה וידוע הוא שאינו אלא על דרך ש מטל הוא דרך מטל כשאמר בן אלהי בני אלהים כי מי שעשה מינוטו ושלחמו קורא לו בן כמו שכן עושה מינוט האב לפיכך קרא לכוכיבים בני אלהים כמו וידעו כל בני אלהים וכן הארס בעבור גדות האלהים שבו כשעושה הארס מינות האל בסבת הכשמה הרכמה שתורהו קורא לו בן לפיכך אמר בני אתה ואמר אני היוס ילדיתיך ואמר בני בכורתי ישר ואמר בני אתם ליי אלה כס ואמר האל הוא אבך קנך ואמר

אני אהיה לו לאב והוא יהיה לי לבן ועוד אמר להם האלוהה שאהם אוטרים אמר האב לבן שאל מטני ו
 ואתנה גרים נמלתך ואיך ישאל הבן לאב והלא הוא אלוה כמהו ויש לו כח בגוים ובאפסי הארץ כמותה
 ועוד קודם השאלה לא היה גם כן גרים נמלתו אם כן קישר כח האלוהה מהמילה ואח"כ גדל כמו זה לא
 ואמר האלוהה ואם יאמרו לך כנגד הבשר אשר אמר שלקח האלוהה הבשר ואמר לבשר שישאל מטני
 ויגיד גרים נמלתו לא היה זה כי הבשר לא היה לו מלכות ולא שום שולטנות על גוי מהגוים ואם יאמרו
 לך כי על האמונה אשר שתקבלו אמונתו הנה רוב העולם בין יהודי בין ישמעאליים שלא קבלו אמונתו
 הנה הויתייך מה שתשיב להם בזה המזמר ואתה תוסיף טרענתך כפי אלה הרבנים ואם ישאלו מנך מי
 פירשנו הפרשנו על אמר מטני הפנים אי זה תבחר או על רוד או על משיח כמו שפירשתי לך :

מזמור לדוד מפי אבשלום בנו :

עולה במעלה היתים עולה ובוכה אם בוכה למה מזמר ואם מזמר למה בוכה כיון שאמר לו הנביא ה
 הנני מקים עליך רעה מהיך ביהיך אמר שמוא עבר או מסוד הוא מבני הבית שאינו מרמס עלי כיון ש
 שראה שבינו הוא משב שירמס עליו אמר מזמור ועוד אמרו כך אמר רוד יעקב אבינו ברמ שנאמר
 ויברח יעקב מטה ברמ טוב ויברח מטה ואני בורח כמותה הייתי סבור שנתחייבתי מיתה ועכשיו אני
 גולה גלות מכפרת עון אשר זכרתי שישעתיך מעולם ואתנחם זכרתי הראשונים והתנהגת עמי כמו
 שהתנהגת עמי התנחמתי וידעתי כי בברתי נמחל לי העון ההמיל ואמר מזמור לדוד ולפי דרך הפשט
 כי המזמורים לא היו נקראים מזמורים בשעת מעשה אלא על שם שהיו מזמרי בהם בבית המקדש
 וכן בבוא רואה האדומי ויגד לשאול וכן בבוא הזיזים וכן וישמרו את הבית להשימו וכן הנאמרי על
 לשון הגלות ועל חורבן ירושלים כמו מזמור לאסף אלהים באו גרים נמלתך וכולם הנאמרים על רוד
 בשעת מעשה שהיה רוד בהם בכונה אלא לאמר טכונתל טכולס היו מזמורים כולם ושבת והוראה לאל
 יגב והנאמרים על הגלות היו מזמורים בשום הגלות ואפשר כי נסמך זה המזמור לאשר לפני לפי
 שפירשתי באו על רוד לעורר על המלוכה ולהלחם עמו וכן אבשלום בנו משב לקחת המלוכה מיד אביו
 ולהשימו והוא נצח הכל ונטאר במלכותו ודול שפיר על גוג וסגוג אמרו למה נסמכה פרשה אבשלום
 לפי שגוג וסגוג שאם יאמר לך ארס כלום יש עבר טמורד ברבו אמור כלום יש בן טמורד באביו
 ארס הנה הכא נטי הנה :

מה רבו צירי

כי אפי בני הנפך לי לאויב ועממא בן אמותו היה עם אבשלום ורוב ישראל טכנה לבבם אמרי אבשלום
 וכן טעם הכפל רבים קמים עלי וכולם הם קמים עלי ומת יעדים להלחם עמו ושמיני בן גרא שהטיו פ
 פניו למרעו ולסחלו באבנים :

רבים אומרים לנפשי

במבור נפשי כמו אמרי לי אחי וישאלו אנשי המקום לאתתו
 והדומים להם והטעם כי רבים מחכמי ישראל כמו אחיהופל ואמרים היו חוטבים שלא תשוב המלוכה לו
 לעולם לפיכך היו אמרי אבשלום ומרדו בו והיו אוטרים כי אין לו מלך לעולם הבא לפיכך אמר לנפשי
 ואמר אין ישועתה לו אין ישועה לו בעולם הזה כי לא יוכל מיד אבשלום ואין ישועתה לנפשו לעולם
 הבא לפיכך אמר גם כן ישועתה רל ישועה וישועה כי כל כפל תוספת לכלל עניין וכן עזרה רב עזרה
 וכן הבאה נפלאה המבואה כמו שכתבתי במלך הקרוק מטער מכלול וכן אומר ברדש רבים אומרים
 רבים בתורה רואה שהיה אב בית דין כמו שכתב אביר הרועי ואמיהופל וישן כאשר ישאל איש ברבר
 האלהים מה הוא אומר אין ארס שטובה את הכבשה והרג את הרועה והשיל ישראל במרבי יש לו ה
 השועה אין ישועתה לו באלהים סלה ומלת סלה רוב המעשר אומר שהוא כמו לעולם וכן היא סגורה
 ואת המלה בעני להינו בזה הפניין והמסר אברהם בנו זיל פירש שהוא כמו אמת ואני ארס כי אינינה

שלה ענין ופי' לטען הנבחרתן כולו המטילה כלומר באותו המקום שהיא נזכרת ואם המילה היתה הרמז
קול המזמר והראיה לא הטיבא אותה אלא בזה הספר ובתפלת מבקש שיהיה שיר כמו שכתוב גם כן שם
לסוכת בגינתה : **ואתה יהיה מן בעד בבורי ומרים ראשי :**

ואתה יהיה מן בעד הפך דבריהם שאומר שאין לי תקוה לא בעולם הזה ולא לעולם
הבא הם מושבים ואומר כן ואהה תעשה עמי בהפך והיה מן בערי להחליני בעולם הזה ומן בערי
לעולם הבא והכבוד הוא הנפש כמו ויגל כבורי לטען זמריך כבוד ומן שזכר עומד במקום שנים מן
בערי ומן כבורי או פי' כבורי הפך הקלון שהיה בו בברמו . ומרים ראשי שלא אבוש ולא יפלי עני ל
לפני ארבי אלא אלך בקומטיות ובהרמזה הראש וכשתחילנו יכירו וידעו כי אתה מחלת לי העון בזה ה
העונש שהעניתיני :

קול אל יהיה אקרא קולי אל פי' שאקרא לו מינה ויעניני עבר במקום עתיד כמו
ויעניני וכשהוא רביס או הוא כמשמעו כי בטומ היה בזה או דוח הקרש הופיעה על לשונו כי והוא נכ
לכך כי כבר פירשנו כי ברוח הקרש נאמרו כל המזמורים וברוב הנבואה נמצא זה שהוא מרבר עבר ב
במקום עתיד שהוא כאילו נעשה הרבר כיון שנאמרה ברוח הקודש * מהר קרשו נוכל לפרש מהר המ
המורה אעפ שלא היה ערין קודש אולי קבלה היתה אצלה כי טעם יהיה ביה המקדש ומפני זה עלה דוד
בברחו במעלה הזית ומטעם השתחווה לאל כי מטעם ארס הוא המקום ההוא או פי' מהר קרשו מהר דין
טעם הארון או פי' מהר קרשו מן השמים כמו מי ישכון בהר קרשן :

אני שבבתי ואשנה **אני שבבתי ואשנה הקיצותי ביהוה יסמכני :**
שכבתי בבטח ואישן בטח בשלום כארס שאין לו פחד והקיצותי ואינני נבהל כארס הישן מתוך הנינה שהוא נבהל בהקיצו כי בני
בעורו ישן יראה חלומות רעים כמו שמושב בלבו מכחור ולמה אני בוטה כל כך כי ידעת כי פי' יס
יסמכני כי כן ראיתי במלס וברש אני שכבתי מן הנבואה ואישנה מרות הקודש הקיצותי על ידי מו
דושי הארבי כי פי' יסמכני על ידי נקו הנביא רל כי דוד נסתלקה ממנו רוח הקודש מפני העצבון ו
והפחד שהיה בו ורוח הקודש אינה שורה אלא מתוך שמחה וכשראה מושי הארבי טעם בו שידע ש
שהוא יפד לו ענת אמיתוסל והקיצן ושרה עליו רוח הקודש ואמר כי פי' יסמכני על ידי נקו הנביא ש
שאמר לו פי' העביר הנאתיך : **לא אירא מרובות עם אשר סביב שתו עלי :**

לא אירא מרובות עם כי כל ישראל היו עם אבטלס לבר שאשר היו עם דוד בירוטלס
שיבאו עמו ואותם שנתאספו אליו אמר כן : שתו עלי שתו מלחמה עלי או פי' שתו כלחמו וכן שתו
שתו השערה ישית כאון גליך : **קומה יהוה הרשעני אלהי כי הבית את כל**

אויבי לוד שני רשעים שבת : **קומה יהוה הרשעני** השעם מלרש וכן
כל קומה אשר בזה הספר וזלתי וקומה לעזרת טה
שהיא מלעיל כי הכזה פעשי רבות הרשענות והכזה אויבי כן תעשה עמה או פירושו על ואת המלחמה
והוא כמו שפירשנו ויעניני שהר קרשו ופי' למי בלמי והוא מכה ביון וכן שני רשעי שבת והם אותם
שהיו אומדין לרשעו והוא על ררך ואשברה מהלגות עול : **ליהוה הישועה על עמך**
ליהוה הישועה על עמך ברבתך סלה : וכאשר מושיעני אורה ואמר לי פי'
שישועה ולא יושע ארס בוולו . על עמך ברבתך שלא שותו עמך במלחמה הזאת :

למנוחה בגנינות מזמור יצחק

למנוחה בגנינות

אמרו יול המזמור

הזה נאמר בשלטה מיני טבת בנינוח בפיגון במ
 במזמור והנראה כי המנוחה הוא אשר היה על המשוררים ועל ידי המנוחים היו נאמרים המזמורים והיו
 נהגים אותם למנוחה ולמשוררים ולא המנוח בשום מקום למשורר ולמנוח אלא למנוחה וכן בהפלות
 חבוק למנוחה בגנינות וכן כתיב לנחת של מלאכה בית השם וכתיב בכיבודות על השמינית לנחת ויש
 שיהיה טיבת על כלי הנקרא גנינות ויש על כלי הנקרא שמינית ועם הכלים היו נאמרים השירים והנח
 והניגונים וההפלות כל אחד לפי גנינותו הידוע אצלם כי חכמה גדולה היתה והיא תעורר הנפש החכמה
 והיא נחלקת בכלל החכמות המיונות והכלים שהיו בבית המקדש להלל הם ככלים וכיבודות ומצולתים ו
 ושובר ומצוררות והיו הכלים נחלקים על גנינות ידועה אצלם יש מהגנינות הנקרא עלמות כמו שכתב
 בנבלים על עלמות וכתוב על עלמות שיר ויש נקרא גנינות וכו היה נאמר זה המזמור ויש מהם נקרא
 משכיל ויש מהם נקרא מכתם ויש שגיון ויש כמילות זו שגיונות ויש גיתות ויש נקרא מן הכלי עשור
 ויש עוגב ויש מינים וכל אחד מלוק בגנינותו כמו שהוא ידוע אצל בעלי החכמה ומצאנו כתוב וארבעה
 אלפים מהללים ל' כלים אשר עשיתו להלל ולא נודע אם אשר היו הכלים ביום הם אשר היו אמרי
 המזמור בעיהם או היה יתר המשוררים בפה וכנגדם אשר היו מנגנים בכלי ומצאו כתוב אמר אומר זה
 והלויים בכלי שיר י' אשר עשה רוח המלך להודות ל' כי טוב כי לעולם חסדו בהלל רוח ביום והכתיב
 שמיננים כנגדם ועוד כתיב והשיר משורר והמצוררות שמיננים והמצוררות לברם היו ביד הכהנים
 כמו שכתוב ובני אהרן הכהנים והקטנו במצוררות ושאר הכלים היו ביד הלויים וכן כתיב ויעמרו הלויים
 בכל רוח והכהנים במצוררות :

בקרואי ענני אלהי צדקי בעי הרחבת ל

רנני ושמע הפילות :

בקרואי ענני

הנכון שנא המזמור הזה גם בן

בברחו משני אבשלום ואמר בקראי ענני אלהי צדקי שאמה
 יורע כי עמי חבוק ועם אשר כנגדי העול והחמס ואתה אלהים שופט עלינו כי כל אלהים ענינו שופט
 כמו שפירש כי יש אלהים שופטים בארץ וכן נקראו בני אדם שופטים ער האלהים יבא דבר שיהיה
 והגישו ארנונו אל האלהים בצד הרחבת ל' כמו החמיר ל' כמו שפירשנו בנבואות ואמר עבר במקום ע
 עתיד שהרבר כאילו נעשה וכו היתה רוח הקודש מופיעה על לטונו ואומר הרחבת ל'
עני איש ער מה בבדיו לבלמה האהבו ריק הבקשו בוב סלה :

בני איש

ער מה כבורי אמר כנגד גדולי ישראל שהיו עם אבשלום וכן גם בני אדם גם
 בני איש בני אדם המון בני איש הגדול וכן הלא איש אתה רמי כמוך בישראל גרעון בן יואש איש
 ישראל : ער מה כבורי לכלמה כבורי נפשי כמו נאמר במזמור הקודם רבים אומרים לפשטי או פי'
 כבורי שאני מלך ואתם מכלמיט אותי ומברמים אותי מטלכותי והאהבון ריק ורבר שלא תקיים והוא
 מלכות אבשלום והו כז רבר שאין לו קיימה כמו אשר לא יכזבו מימיו :

דעו בי הפלה יהוה חסיד ליהוה ישמע בקראי אליו :

דעו בי הפלה
 הפויש והבריל וכן הפלה
 ב' בין מקנה ישראל וכו ופי הברילנו לו מכל ישראל להיותו מלך על רחך הבריל י' את שבת הלוי ול
 ולמה כי ידעני חסיד והמסיד הוא מי שנוטה טובה עם חבירו לפניו משורת הרין ודור עשה עם כמה
 בני אדם לפניו משורת הרין שהיו עושיין עמו דעה והוא היה עושה עמם טובה כמו שמיאנו
 בשואל שהתורה אלו ואמר כי אתה גמלתני הטובה ואני גמלתוך הרעה והנה הוא הבר לני לו ונתן לי
 המלוכה אין תחשבו אתם לגולה ממני ולהמליך אחר ואעפ שתראוני בידה עתה תדעו כי י' יטע
 בקראי אליו ויריבאני מן הבריה הזאת :

הנהגות האל החזק ואמו בלבבכם על משבבכם ורומז סלה

הנהגות האל החזק ואמו
הנהגות האל החזק ואמו בלבבכם על משבבכם כ" הארס על מש
מיטבכו ימצא לבן יותר ענין מעסקי העולט ואז תהיה כוונתו זכה ואמר רור כנגד משבבו הלבבכם ורז
ורומו וכן נקראת משבבת הלב אמירה האומרה בלבבה ואמר ורומז סלה רל שתקו ומרלו לטרור ב" כי
הרמזה ענין שתוקה הדבור והקול כמו וירמו למו עינתו דממה וקול אשטנו ויש שהיא שתוקה המעשה
וההנעה כמו יקס סערה לרממה מעי רתחו ולא רמו וירוס השימש דמו ער הגיענו אליכם לאכן רומס ו
והרומס להס וזמה הענין הוא ורומז סלה כלומר מרלו לכס מטעשיכם והרב מורה ברוק רבינו משה
בן מיימון פי שהפסוק הזה מורה למשכילים המשובים שיכירו האמת ושבת האל בלבס כרי שלא ישגס
שגיאה בדבור ואין זה מענין הסומור :

זבחן זבחי צדק מאשר הדיעותם ער הנה כדרכים אהס כפרה וזבחו ל' זבחי צדק שתשובו
ולא זבחי רשעים ט"ב בהס זבת רשעים תועבה שישובו לרשעותם אמר הזבחים לפיכך אמר זבחי צדק
זבחנו אל ל' לא על גבורתכם ועל היותכם המון רב אלא ב' ז' הבטחו לברו וקטרי הבטח עס מלת אל
כמו עס מלת על וכן בטח אל ל' בכל לך ואל הבטחו לכס אל רברי השקר הזה :

רבים אומרים מי יראנו טוב נסה עלינו אור פניו : רבים אומרים מי
אוהס

שאומר עליהם בני איש ואמר עליהם רבים אומרים לנפשי הס מתאווט ואומרים בסדרס כי מי יראנו
עוב שייגליח מרר אבשלוס ויסות דור וימלוך בנו והרע שלי טוב להס ומתאווט אותו ואהס ל' נטה ע
עלינו אור פניך לא כפי מחשבותס ומלת נסה בכסך תחת השין ובהא תחת האלק והוא כמו נשא :

נתתה שמחה בלבי מעתה דגם והדרושם רבו : נתתה שמחה בלבי

והנה הס גומלים עלי רעה תחת טובה כי אני היה לי שמחה בלבי כשזכרס והו מעתה דגס והרושס רבו
והס שמחים לרעתי וענין כהנה כענין שאמר בא לשהר מסייעי אותו ודרך טובה היא לארס שישטח
בטובת חביריו וההולך דרך טובה האל מסייעו ומרריכו וזה טעם נמת :

בשלוס יחריו אשכבה אני הייתי מתאוה טובתס ועדין אעס שהרעו לי אתאוה שנהיה
בשלוס יחריו אני והס ואז אשכבה ואישך שלא יהיה לי דבר המטריר אותי מהשינה אחר שהס ישונו לי
פי אתה ל' לברך כי בטוח אני שתשלים חפתי ולבטח תושייכני עמהס ופי לברך אתה ל' לברך תעשה
זה וברך כטמוני ולא באמר :

למנצח אל הנחלות כבר פי טעם הנחלות ושאר מיני הנגון במזמור שלפני זה ורבינו
האי זל פי המלה מלטון כחיל של רבורים ברברי קול רל כי נגונו היה דומה לשריקת הרבורים וזה הסומז
דס כי כנגד דור שהיו לו שונאים בישראל וקול אמרו כי על דואס ואמתהופל אמרו :

אמרי האזינה מה שאוריא כפי האזינה ומה שאהנה בלבי בינה לש כך אמר
עס הניגי בינה ועס אמרי האזינה ואמר הניגי מן הנה בהכפל עין הפועל כמו לזוז קולות מן מזה :

הקשיבה לקול שועי מלכי ואלהי בני אליר אתמלל : הקשיבה לקול שועי
הקשיבה לקול שועי מלכי ואלהי בני אליר אתמלל :

וְכֵן אֲזַנְךָ לְהִיּוֹת קִשְׁבָה כִּי הוּא פֹעֵל וְיִבֵּא וְכֵן כְּתוּב לְהִקְשִׁי לְחִמָּה אֲזַנְךָ תִּשְׁיֵב וְהַמֶּלֶךְ נִקְשְׁבָה עִם לְמַד
וְעִם אֵלֶּךָ וְאִם בֵּית וּפְעָמִים בְּלֹא קִשְׁרֵךְ אֹתוֹ כְּמוֹ הַקְּשִׁיבֵתִי וְאִשְׁמַע הַקְּשִׁיבֵתִי רַבְרוּ מַלְכִי שְׂאֵתָה מֶלֶךְ עָלַי וְ
וְאֲנִי צֹעֵק אֵלֶיךָ כְּמוֹ שִׁינְעֻקָה אֶל הַמֶּלֶךְ וְאֵלֶּי אֵתָה שִׁתְּשִׁיעֵנִי מִהַמְדַּעִים לִי כִּי אֵלֶיךָ אֶתְפַּלֵּל וְלֹא לְ
לְמוֹשִׁיעַ אֲמַר כִּי אֵין בְּלִיךָ : יְהוָה בּוֹקֵר תִּשְׁמַע קוֹלִי בִּקְרֹא אֶעֱרֹךְ לְךָ וְאֶצְפָּה :

יְהוָה בּוֹקֵר תִּשְׁמַע קוֹלִי : כִּי בִּבְקֶרֶת עֵת הַתְּפִילָה טָרַס שִׁינְעֻקָה אֶרֶס בְּעֶסֶק הַעוֹלָם בְּקֶרֶת
אֶעֱרֹךְ לְךָ הַפִּי אֲנִי וְאֶצְפָּה וְאוֹמֵל לְךָ שֶׁתֵּן לִי שְׂאֵלֹתִי וּבְקִשְׁתִּי :

בְּלֹא אֶל הַבֶּן רִשָּׁע אֵתָה לֹא יִגְדֹךְ רַע : בְּלֹא אֶל חַפְזֵי רִשָּׁע :
לְמַעַן אֶצְפָּה לְךָ כִּי יִדְעֵתִי כִּי לֹא תִחַפְּזֵנִי בְּרִשְׁעִים אֲסִי כֵן לֹא תִחַפְּזֵנִי בְּאוֹיְבֵי כִּי הֵם אֲנִשִּׁי רִשָּׁע וְאֲנִי מִיִּצְפָּה
שִׁתְּשִׁיעֵנִי מֵהֵם כִּי תִחַפְּזֵנִי בִּי וְלֹא בְּהֵם : לֹא יִגְדֹךְ רַע לֹא יִגְדֹךְ עַמֶּךָ וְכֵן גְּדַלְתִּי כְּאִם גְּדַל עַמִּי וְרַבִּים
כֵּן רַע אִישׁ רַע אִוִי יִהְיֶה רַע שֶׁסֶּד דְּבַר כְּמוֹ רִשָּׁע שׂוֹכֵר :

לִבְנֵי עֵינֶיךָ שְׂנֵאתָ בְּלִי פִעֲלֵי אִוִי :
לֹא יִתְּצִבוּ הַגּוֹלִים לִבְנֵי עֵינֶיךָ : פְּנֵיךָ הַגּוֹלִים

הוּא פְּעָמִים בְּעֵינֶיךָ כְּכֹלֹת כְּמוֹ וְיִתְּהוֹלֵל בִּידֵס אֲמַרְתִּי מֵהוֹלֵל וְהַרְמוֹסִים לְהֵם וְזוֹה הַעֲנִיף הוּא לֹא יִתְּצִבוּ
הַגּוֹלִים לִבְנֵי עֵינֶיךָ כְּמוֹ שְׂאֵתָה כֹּל פֹּעֵלִי אֲוִן אֶעֱפֹס גֵּר אֲמַר יִכְלֹס כִּי הַרְשָׁע אֲנִי מִדֶּרֶךְ הַרְשָׁעָה
וְהַחֲמָה וְפִי לִבְנֵי עֵינֶיךָ כְּאִם הַשׁוֹנֵא לֹאֲמַר שְׂלֹא יִדְעָה לְהַבִּישׁ בְּעֵינֶיךָ :

הָאֲבִיר הַדּוֹבְרֵי מִבְּאֵשׁ רַמִּים וּמִרְמָה יִתְּעַב יְהוָה : תֵּאֲבִיר הַדּוֹבְרֵי מִבְּ
הָאֲבִיר מִלְּפָנֶיךָ וְכֵן אִישׁ רַמִּים וּמִרְמָה יִתְּעַב לִי שֶׁהֵם נִתְּעַבִּים וְנִמְאָסִים בְּעֵינֶיךָ וְכֵן הוּא דֶרֶךְ הַלְּטוֹן

לְדַבֵּר פִּעֵס לְנוֹכַח וּפְעֵס שְׂלֵא לְנוֹכַח : וְאֲנִי בְּרֹב חֲסָדֶיךָ אֲבִיא בֵּיתְךָ אֲשֶׁתְּחִיָּה
אֶל הַיִּבְלָה קִדְשְׁךָ בִּירְאֵתֶיךָ : וְאֲנִי בְּרֹב חֲסָדֶיךָ הֵם נִמְאָסִים בְּעֵינֶיךָ

אֲכַל אֲנִי אֲתִיב לְעֵינֶיךָ וּלְפָנֶיךָ וְאֲבִיא בֵּיתְךָ בְּרֹב חֲסָדֶיךָ שְׂאֵתִי מִקּוֹה
מִמֶּךָ וְאֲשֶׁתְּחִיָּה אֶל הַיִּבְלָה קִדְשְׁךָ בִּירְאֵתֶיךָ שֶׁהִיא עַל פְּנֵי וְפִי אֶל הַיִּבְלָה כִּי הַמִּשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל יִשְׂרָאֵל הַיִּבְלָה וּמִקּוֹ
הַקּוֹרֵשׁ מִגְּמֹתוֹ וְכִגְדָרוֹ יִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל וְפִי בֵּיתְךָ וְהַיִּבְלָה קִדְשְׁךָ הוּא הַבֵּית שֶׁהִיא בֵּית הָאֲרוֹן :

יְהוָה צַחֲנִי בְּצִדְקָתְךָ לְמַעַן שִׂדְרֵי יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ דֹּבְרֵיךָ : יְהוָה צַחֲנִי בְּצִדְקָתְךָ
זֹאת הִיא הַפִּלְטָה אֵלֶיךָ שֶׁתִּנְחַמְנִי בְּצִדְקָתְךָ כְּלוֹמַר שֶׁתִּשְׁתִּיעֵנִי לְלֶכֶת דֶּרֶךְ צִדְקָה וּמִשְׁפַּט וְתִנְחַמְנִי בֵּה שְׂלֵא

אֲכַשְׁל לְמַעַן שׂוֹדְרֵי שְׂלֵא יִשְׁמָתוּ לִי בְּהַכְּשָׁלִי : הַיִּשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ דֹּבְרֵיךָ וְשׂוֹדְרֵי כְּמוֹ אוֹיְבֵי הוּא מְגֹדֶה אִשׁ
אֲשׁוֹדְרֵנִי וְלֹא קְרוֹיב לְפִי שֶׁהוּא מְבִישׁ לְדַעַת כְּמוֹ וְהִיא שְׂאוֹל עֵינֶיךָ אֵת רוּר וְזֹאת הַתְּפִילָה לְהַצִּיל מִשְׁגִּיאוֹ
הַמְזֻדְרֹנֶה כְּמוֹ שְׂאֵתִי מִנְּסִתְהוֹת נִקְיִי גַם מְזֻדְרִים חֲשׂוֹךְ עֲבֹרֵךְ הַיִּשְׂרָאֵל בֵּא בְּהַנְּעֵת הַיּוֹד שֶׁאֵל הַעוֹלָם שְׂלֵא כִּי
כְּמִנְהַי נְחִי הַפֶּא וְכִמְוֵהוּ הַיִּבֵּא אֶתְךָ וְהַכְּתוּב הוּא בְּרִי עַל מְנַהֵךְ נְחִי הַפֶּא וְכֵן בְּפִתְחֵךְ עֵין הַפֶּעַל כְּמוֹ הַכֵּ
יָנַח לִי גְבוּרֶיךָ . כִּי אֵין בְּפִיָּהוּ גְבוּוָה קִרְבָּם הוּת קִבְּרָה פְּתוּחַ גְּרוּנָם לְשׁוֹנָם

יְהִלִּיקוּ : כִּי אֵין בְּפִיָּהוּ גְבוּוָה הוּא טַעַם לְמַעַן שׂוֹדְרֵי כִּי הֵם אֲנִשִּׁי שְׂאֵתִי
בְּפִי אֲמַר מֵהֵם נְכֹוֹנָה אֵלֶּךָ מִרְאִים עֲצָמִים בְּפִיָּהם כְּאוֹהֲבִים וְקִרְבָּם הוּת כְּלוֹמַר דַּעוֹת מוֹטְבֵי בְּלִיבָם קִבְּרָה

פְּתוּחַ גְּרוּנָם כִּי מִי שְׂלֵא יִשְׁמֹר מֵהֵם וְיִשְׁמַע אֹתָם שִׁיחַלְקוּ לְשׁוֹנָם וְדַבְרֵיִם מִלִּקְס וְכִרְאֵץ כְּאוֹהֲבֵיךָ יִפּוֹל
יִפּוֹל בְּקִבְרִים הוּא מִחֲשָׁבוֹת לְבָם שֶׁהוּא לְרַע וּפְנֵה הַרְבֵּבִים לְגִדְרוֹן כְּמוֹ רֹמְמוֹת אֶל בְּמִרוֹנָם כִּי מִקְצֵת הֵם
הַאוֹתוֹת יִאֲמְרוּ בְּגִדְרוֹן גַּם כֵּן הַרְבִּיבֵתוֹ תְּמִילְתוֹ מִהַגְּדוֹן כִּי הַקּוֹל יִבֵּא מִהַגְּדוֹן וְיִגְדָמוּ הַרְבִּיבֵת לְפִי גַם לְפִי
שִׁתְּהַרְקוּ פְּתוּחַ אֶל הַקְּרִבִים שִׁדְמָה אֹתָם לְקִבְּרָה אֲמַר גְּרוּנָם וְזֹלַת נְכֹוֹנָה תוֹרָה לְקִבְּרָה וְהַמְּתוֹרָה חֲסֵר וְהִיא
אֲמַרָה אוֹ רַבָּה וְכֵן מֵאֲכֹל בְּרִיאָה כְּעֶדֶר הַקְּצוּבוֹת יַעֲנֶה עֲזוֹת וְהַרְמוֹסִים לְהֵם .

הַאֲשִׁימָם
אֱלֹהִים יַפְּלוּ מִמּוֹעֲצָתָהֶם בְּרַב פְּשָׁעֵיהֶם הַדִּיחְמוּ בִּי מִרְבוֹר : הַאֲשִׁימָם אֱלֹהִים
יִשְׁמְרִשׁוּן מִלְּטוֹן טַמָּמָה אֲטִם וְטַמָּס בְּעֵינֶיךָ אֲמַר וְיִחַךְ לְפָרְטוֹ אֲטִם וְפִיר הַאֲשִׁימָם בְּעֵצְתָם כְּלוֹמַר
שְׂלֵא יִחַךְ וְלֹא יִדְמֵן לְהֵם מֵה שֶׁחֲשָׁבוּ לַעֲשׂוֹת עָלַי זֹה הוּא שְׂאֵתִי יַפְּלוּ מִמּוֹעֲצָתָהֶם וְכֵן בְּלִטוֹן אֲטִם
כִּדְרֶךְ וְלֹא יִטָּא כִּי מִרוּ בְךָ בְּשִׁנְאָתָם אֹתִי וְאֵתָה יְצוּת עָלַי לְהִיּוֹת מֶלֶךְ וְהֵם מִרוּ אֵת רַבְרֵי מַעֲנֵי מִרְיָתָם

וַיִּשְׁמָחוּ בַל חוֹסֵי בַךְ לְעוֹלָם יִרְצוּ וְהַסֵּךְ עֲלֵמוֹ וַיַּעֲלֵצֵי בַךְ אֱהִי שִׁמְךָ :

וַיִּשְׁמָחוּ בַל חוֹסֵי בַךְ
כָּל חוֹסֵי בַךְ הַסֵּךְ הַגּוֹיִימוֹס טַאִיִּס חוֹסִיס בַךְ וְכַאֲשֶׁר
הָרִים אֹהֶס יִשְׁמָחוּ הַחוֹסֵי בַךְ וַיַּעֲלִזוּ בַךְ כְּלוֹמֵר בַּעֲזָרְתֶּךָ וְטַעַס וְהַסֵּךְ עֲלִיסוֹ שְׁהִיָּה עֲלֵיהֶס כְּסוּכָה שְׁלֵא
זִיקֵי לֶהֶס הַגּוֹיִימִיס וַיַּעֲלִזוּ הַסֵּךְ וְהַלְמֵד בְּשִׁבְא :

בִּי אַתָּה הַבִּירָךְ צְדִיק יִהְיֶה כְּצַנֵּה רִצּוֹן הַעֲטָרְנוּ :

אִז יַעֲלִזוּ בַךְ כְּשֶׁתְּבָרַךְ הַסֵּךְ וְהָרִים הַרְשֵׁעַ וְכַעֲנָה שִׁהִיא עוֹטֶדֶת הָאָרֶס סָבִיב כִּן תַּעֲטוֹר הַסֵּךְ בְּרִיטוֹ
וּמֵלֶת הַעֲטָרְנוּ מִבְּנִיין קָל כְּמוֹ עוֹטְרִיס אֵת רוֹר וְאֵת אֲנִשְׁיוֹ :

לְמַנְצָח בְּנִגְיָוִת עַל הַשְּׁמִינִית מִזְמוֹר לְדָוִד :

לְמַנְצָח בְּנִגְיָוִת
כְּבֵר פִּירְשֵׁנוּ טַעַס כ
בְּנִינֹת וְשִׁמְיָוִת וְשִׁאֵר מִינֵי הַבְּגָן בְּמִזְמוֹר בְּקִרְאֵי עֲנִיֵי וַיֵּשׁ מִפְרָשִׁיס כִּינּוֹר שִׁהִיו לוֹ שְׁמוֹנֶה יָהִרִיס
וְעַל זֶה הַבְּגָן כְּאִמֵּר זֶה הַמִּזְמוֹר וְהַרְדֵּשׁ עַל הַמִּילָה שִׁנְתַּנָּה בְּשִׁמְיָוִת וְזֶהוּ רִמּוֹךְ וְהַמִּזְמוֹר זֶה אֲפִשֵׁר שִׁ
טַאֲמֵרוּ רוֹר עַל מָלוֹ וְאֲפִשֵׁר גַּם כִּן שֶׁכֵּן עַל לִטּוֹן כָּל אֶרֶס הַסְרוּכָה בְּחַלִּיִּיס כִּי הִרְבַּה מִזְמוֹרִיס שֶׁהֶס הַפ
הַפִּילָה וּבִקְשָׁה חִבְרַס רוֹר לִהְיוֹתֶס מְזוֹמְנִיס לְכָל מֵתַפְלָל וְכִן רַעֲתֵי לֹנֶה הַמִּזְמוֹר וַיֵּשׁ אִיטְרִין כִּי נִאֲמַד עַל
הַגְלוֹת כִּי יִשְׂרָאֵל בְּגָלוֹת כְּמוֹ מוֹלִיס וְטוֹרְכֵאִיס :

בְּחִמְתֶּךָ תִּיִסְרֵנִי :

אֵל בְּאִפְךָ הוֹבִיחֵנִי
אֵס הוֹכִיחֵנִי בַעֲוֹנֵי אֵל
בְּאִפְךָ רַל לֹאֵשׁ כִּיֵּי שִׁאוּכָל לְסַבּוֹל כְּמוֹ טַאֲמֵר יִרְמִיָה הַנְּבוִיא
יִסְרֵנִי יָיֵךְ אֵךְ בְּמִשְׁפַּעַט וְגַז וְאֵל בְּחִמְתֶּךָ תִּיִסְרֵנִי כַּעַל עֲנִיין בְּמֵלֶת שׁוֹנֶה כְּמִנְהַךְ :

הַנְּבִי יִהְיֶה בִי אִמְלָל אֵם רַב־אֲבִי יִהְיֶה בִי גְבַהְלוֹ עֲצָמִי :

הַנְּבִי יִהְיֶה בִי אִמְלָל אֵם רַב־אֲבִי יִהְיֶה בִי גְבַהְלוֹ עֲצָמִי
אִמְלָל הַנְּבוִיא וְאֲעִפִי שִׁהִיָּה שְׁהֶס
וְכַמּוֹהוֹ לֵב הוֹתֵל הַטְהוֹ וְהוּא עֲנִיין חִלְשָׁה וְכִרְיָתָה כְּמוֹ הַיְהוּדִיס הַאֲמִלְלִיס זִלְתָּ בְּשִׁבְעָה וְהוֹרְטִיס לֶהֶס
כִּי נִבְהָלוּ עֲצָמֵי רַל הַגְּזָה וְאִמֵּר עֲצָמֵי שֶׁהֶס יִסוֹר הַגְּזָה אוֹ אִמֵּר כִּן עַל כֹּאֵב הַעֲבָרוֹת :
וְנִבְשִׁי נִבְהָלָה מֵאֵד וְאַתָּה יִהְיֶה עִיר מִתִּי :

נַפְשִׁי נִבְהָלָה מֵאֵד

נַפְשִׁי נִבְהָלָה מֵאֵד לְפָתְרִי וְלִרְאֲגָתִי טַאֲמוֹת מִזֶּה הַמְלִי וְאֵת כְּתוּב בְּלֹא הֵא כְּמוֹ אֵס כִּכָּה אֵת עֲנִשָׁה לִי עִיר
פָּתִי עִיר מִתִּי תִרְכָּאֵנִי בְּחַלִּיִּיס וְלֹא הִרְפֵּאֵנִי :

לִמְעַן חֲסִדְךָ :

שׁוֹבֵה יִהְיֶה חֲלִצָה נַפְשִׁי
מִלְרַע וְהֶס חֲמִטָּה מִלְרַע חַס
אִמֵּר מֵהֶס וְשִׁי טוֹב מִמְרוֹן אֲפִךָ עַלִי חֲלִצָה נַפְשִׁי שְׁלֵא אִמּוֹת מִזֶּה הַמְלִי
הוֹשִׁיעֵנִי לִמְעַן חֲסִדְךָ לֹא בִינְדָקֵנִי כִי יִרְעַתֵי אֲנִי מִיָּב :

בִּי אֵךְ בְּמֵוֹת זְבִירָךְ :

בִּי אֵךְ בְּמֵוֹת זְבִירָךְ
אֵס אִמּוֹת לֹא אוֹכְרֶךָ בְּמוֹתֵי וְלֹא אוֹרֵה לֶךְ
וְאֵס תִּרְפֵּאֵנִי אוֹרֵה לֶךְ לְשִׁינֵי כָל כְּמוֹ שִׁאוֹמֵר חֲזָקִיהוּ כִי לֹא שִׁאוֹל הַרוֹךְ
מִוֹת יִהְלֶךְ וְגַז וְאִמֵּר רוֹר לֹא אִמּוֹת כִּי אִמִּיה וְאִכְפֵּר מֵעֵטָה יֵה כִי הַגְּזָה אִמִּיה יֵאֵת הַנְּשִׁמָּה כֹּאֲבוּ וְהוּא
יִוֹרֵר הַשִּׁאוֹל אֲבָל הַנְּשִׁמָּה תַעֲלֶה וְתוֹרֶה וְתִטְבַּח לַעֲד בְּלֹא הַסֵּס אֲבָל יִתְאוּרֵה הַסֵּךְ לְחִיּוֹת לַעֲשׂוֹת רִצּוֹן הָאֵל
בַּעֲזָרְיָנוּ מִי לְהַרְבּוֹת שִׁכְרֵ הַנְּשִׁמָּה לְעוֹלָם הַבֹּא :

מִטּוֹתֵי בְרַמְעָת עִרְסֵי אִמְסָה :

יַעֲזֵב בְּאַנְחָתִי אִשְׁחָה :

בְּאֲנַחְתִּי כִי אֲנִי

אני נאמת ורואג על חליי ובוכה עד שאשמה בכל לילה כי בלילה יבדל חמלי ויאמת ויבכה על חליי או יב
יבכה בלילה שבני ארס ישינים ואין רואה אותו והכה הוא יגע מהאכמה ושהבכי ומה שאמר אשמה וא
אשמה הוא על דרך גחמא והפלה ופי' אשמה מן כאשר יפרש השומה לשמות או מתרגום וירמך ואס
ואסתי ופי' אשמה מן המסיו את לב העס והמס כעש חמורו אלה הם מפתי הלמד מבנין הפעיל ויש ס
מפעלי הפעל מזה הענין רבים כמו המסו את לבבינו וימס לבב העס :

עששה מבנים עלי עתקה בבל צוררי : עששה מבנים עלי עששה מבנים
עש יאכלס כאילו אמר דקבה והטעם שאני בוכה מן
הכעס שאני כועס על אויבי השמים לחליי ופי' עתקה מן ויכור יעתק ממקומו ועששה ועתקה על דרך
הפלה וגחמא ופי' בכל צוררי ויש מפרשי עתקה שניתיישנה כמו תרגום ישן עתקה :

סורו ממני כל פתגמי אה קול בבני : סורו ממני כל פתגמי אה
במיותו פתגמי אמר זה או במליו
ומרבר על העתיד ברומ הקורש וכל ארס המהפלה בזה המזמור יוכל לומר זה כי בטומ הוא כי האל ישמע
פעלתו וס' הפעל בלב נשבר ונרכה :

שמע יהוה הפילתי יקח כמו לקח וטעם יקח בזאת העת ובכל עת הפילתי אליו יקבלנה בריבן
יבשו ויבהלו מאד : יבשו ויבהלו מאד כל ארבי יבשו ויבשו ויבשו ויבשו
בהרפאי יבשו כל ארבי שהיו מקוים מיתתי יבשו ויבשו ויבשו ויבשו כשיראו
טלא עלמה מחשבתם יבשו אלי להיות בטלום עמי ובאותו רגע יהיה להם בושת מטיני :

שגיון לרוד אשר שור ליהוה על דברי בוש בן ימיני : שגיון לרוד אשר
ביארנו כי שגיון אמר מטיני
הסגיון וכן אמר בהפילה מבקוק על שגיונות ורזל אמרו כי המזמור הזה נאמר על טאול וקראו כוש ל
לפי שהיה יפה כמו האשה הכושית דמתרגם איתתא שפירתא וכן דעת כל המפרשים ואמרו כי קראו כ
כוש מה כוש זה אינו משתנה בעורו כך טאול לא היה משתנה בשנאמו אל רור ועל הדרך הזה נאמר
ההפוך כוש עורו ונמר חברבורותיו גם אתם לא תוכלו להטיב למורי הרע והמכסר אברהם בן עזרא
זל הרמיק זה הפי' כי אמר היאך יאמר זה על משיח יי' הנה יחבל און ואמר כי אמר מבני בנימן היה ש
שהיה שונאו ושמו כוש ואין טענתו טענה שיאמר על טאול הנה יחבל און ולמה לא יאמר כן והנה
אמר לו רור בפניו מרשעים יבא רשע ואמר לו ונקמני יי' ממך וברש לפיכך כינה שמו כוש לפי
שכה גם במדעך מלך אל תקלל ונכון הוא הרדש הראה אתה טהכל טוים כי על טאול נאמר זה המזמור
לבר המפרש הכיזכר ומה שאמר על דברי טאול לפי שדברים ופנינים רבים היו לו עמו ופעמים רבות
חשב להרדו כמו שכתוב החילה בהיותו עמו חשב להפילו ביד פלשתים אחר כן חשב להמיתו בביתו
וכשה עומר לפניו היה מטיל לו המכות כמה פעמים ואמר שינפדר מטיני גם כן פעמים רבות :

אלהי בך חסיתי הושיעני מבל רדפי והצילני : אלהי בך חסיתי
בך חסיתי ולא בעזרת ארס
לכן הושיעני מכל דרפיי הנסמכים עם טאול : פן יטרף באריה גפשי פורק

ואין מצילי : פן יטרף באריה זה לא יאמר על אויב אמר שהיה לו לרוד
אלא על טאול שהיה מלך ועליו יאמר פורק ואין מציל ואמר באריה
כי הוא גבור שבמית ונקרא מלך עליהם ואם ירדו און מציל ופורק מבנין ופרק עולו :

אלהי אים עשית ואנאם ישעל בבפי : אלהי אים עשית
אם זאת עשיתי מה שהוא עושה ויש

וזה הוא מה שהו' מפר' אם גמלתו שולמי' רע אם יש עול בכפי' אם עשיתי' בידו רע לארס בעול ובחמה
אם גמלתו שולמי' רע ואחלצה צירי ריקם

מי טהיה עמי בשלום גמלתיו רע כמו שהוא נושה טהייתי בשלום עמו וחמתו ונחלס מלחמותיו והוא ג'
גומל לי רעה תחת טובה' ואחלצה צירי ריקם לא רי' שלא גמלתי שולמי' רע אבל חלנתי מי טהיה יו'
צוררי ריקם ובחניס היתה מיניל אותו כמו שהניל שאול מיר' אבישי טהיה הודג' אותו אם לא טנעו ש'
טאמר אכנו נא בחנית ובארץ פעס אחת ולא אשנה לו וכן כשהיה במערה נאמר ויטסע רור את אכ'
אנשיו ברברים ולא נתנס לקוס אל שאול ויו' ואחלצה צירי ריקם כמו ויו' ועברך באו לשבור אוכל'
ידהק אריב נפשי וישג' וירמס לארץ חיי ובבחי לעפר ישב סלה :

ידהק אריב נפשי המלה הזאת היא מורכבת מפעלי הקל ומפעל הרגוש כי מן הקל יאמר
ירוק ומן הרגוש ירוך וההרכבה המלה הזאת משניהם וטעם ההרכבה אומר כי האויב ירדפהו לאחרי'
שיאמר לאחרים שיירדפוהו כך שאול היה רדפו ומרדפו לישראל ואמר נפשי כי לא ירדפני לאחרני' ב'
במאמר אלא להמניני' כמו שרמה כמה פעמים להרג' בידו וישג' וירמס לארץ מיי' ואם ישיגוני' ירמוס'
לארץ מיי' כי לא ימניני' שלא יהרגוני' : וכבורי לעפר ישכן סלה וכבורי הוא נפשי ומחשבתו שישכון
כבורי לעפר ואעפי' שהנפשי לא תשכן בעפר במות הארס הוא על דרך מטל כמו רבקה לעפר נפשי או
לפי מחשבת האויב כי לא יחשוב שיש לנפשי תקומה אחר המות כי יחשביני' שאני רטע ואיש רמיס ו'
ומלת סלה פרשתיה טהיא הרמת הקול בניגון ואין לה טעם בענין טהיא בו ואיני צריך לפרש אותה ב'
בכל מקום :

קומה יהוה באפר הנשא בעברת צירי ועורה אל משפט

צוית : קומה יהוה באפר
קומה מלרע הטעם במס אמר קומה י'
באפר על הרודפים אותי לקחת נפשי' הנשא בעברת צירי בעברך עליהם
כמו שאמר באפר או פירשו בעברות שיש לצוררי עלי הנשא אתה עליהם והצילני מידם ועורה אל'
משפט צוית עורה אל' במשפט אשר צוית עלי והוא משפט המלכה :

וערת לאומים תשובך ועליה למרום שובה : וערת לאומים תשובך

אמר ערת בכלל יאמר לאומים בפרט ערת היא ערת ישראל הכוללת אותם כולם לאומים הם שנים עשר
שיבטי ישראל ונקראו לאומים גוים עמים כמו שאמר יצחק ליעקב והיה לקהל עמים וכן אמר האל לי'
ליעקב וקהל גוים יהיה ממך הנה תראה כי קורא אותם גוים ועמי' כנגד השיבטי' וקורא אותם קהל וערה
כי השנים עשר קהל אחר וענה אחת ואילו היה יאמר לאומים על אומות העולם לא היה אוט' וערת כי'
לא יכלול אותם ערה אחת כי כל לאס ולאס ערה בפני עצמה על כן הנידחים שמשפדשין הפסוק על רש'
ישראל ומפדשין ערה לאומי' על הגוים ששבו לאמונתו ואמר ועליה למרום טובה לאות כי ידר לקמה
בשר אותה אמור להם תמילה כי המזמור מפרש בראשו על מי נאמר ועור כי התפילה לשוא אם הוא א'
אלוה ואם היתה תפילה על הבשר לא הועילה תפילתו ואם יאמרו לך כי לא היה דינוטו אם כן היה סתם
מתפלל על דבר שלא היה רונה ועור כי רוב המזמור ידבר על אויב אמת והוא אויבים רבים היו לו ועל
לקחת הבשר כבר כתבת לך במזמור הישני מה שתטיב להם ולפירושינו יהיה פי הפסוק כן ידוע היה ב'
בישראל כי רוד נמטח למלך והוא יורע גם כן כי על פי' משהו שמוא' ובמקום שנמטח הכירו הכל
כי לא עשה שמואל הדבר מרעתו כי בבא אליאם הגרול סאתיו ואט' אך נגד י' משימו טהיה סבור כי
הוא היה המלך עד טבא הקטן ואמר לו האל קוס מטמיהו כי זה הוא אם כן רודף אמר רודף כרודף אמת
אחרי האל והסובב אותו להפשו כסובב האל יהברך וטעני זה אמר תשובך על דרך שאמר הכבא כי פ'

הנוגע בכס כנוגע בבת עינו ומה שאמר ועליה למרוס טובה כמו שאמר קומה והנשא והכל דרך טטל
כי כשיעבור על פשע האדם כאילו ידר ממקום יכולתו וממכון משפטו וכאשר יתקד עינו וישפטינו
כאילו יקום וישא וישוב למרוס למקום המשפט וכן נאמר במקמת פרעה כי גאה גאה :
יהוה ירוץ עמם שפטי יהוה בצדקתו ובתומיו עליו : יהוה ירוץ עמם

הם ישראל כמו שפירשתי לאומים ופי' ירוץ שיקח ריני מהם וזהו שאמר שפטי יי' כצדקו וכמוסי עלי
כי אני אין בי עון ולא הע מטאתי להם כרי שישנאו אותי ולא אמר על כולם אלא על הרעים שבהם ש
שהיו שונאים את דוד במינס ועליהם אמר יגמור כא רע רשעים כי רוב ישראל היו אוהבים את דוד כי
הוא היה המוציא והמביא בהיותו עם שאול ומוכרתי' היו ברפס אמריו במינות שאול גם ששבע בניסן
היו רבים אוהבים אותו כמו שכתב ברברי המים שבאו אל דוד לניקלג :

יגמור נא רע רשעים ותבונ צדיק ובורח לבות וכליות אלהים צדיק מגיצי על

אלהים מגייע ישרי לב : יגמור נא רע רשעים
אמר שהרע שיעושים
ושמוטבים הרשעים יגמור אותם ויכלה אותם והכוין צדיק
והצדיק הכוין דרכו ומחטבתו והסייע אותו ואמר זה על עצמו ועל הצדיק' שהיו בישראל ובוטח ל'בות
וכליות אלהים צדיק הוא שהוא בוחן ל'בות ויורע מחטבות האדם הוא יורע הצדיקים והתועים כי הדבה
בני אדם מראים עינים טובים ואינם כן והוא אלהים צדיק רל שופט בצדק ויתן לכל אתה כפי דרכיו ופי
ושמטבותיו כי הוא יורע הכל מגיני על אלהים היה לו לומר מגיני אלהים מהו על אך כי מבטמי ומשע
ומטעני הוא אלהים שיהיה מגיני שהוא מושיע ישרי לב : **אלהים שופט צדיק**

ואל זועם בבל יום : אלהים שופט צדיק
כמו שפטינו יי' בצדק
ופי' אלהים שופט הצדיק כצדקתו והרשע כרשעתו וזהו שאמר ואל זועם
בכל יום כלומר שופט הצדי' ושופט מי שהוא זועם אל בכל יום כי לא ישוב מרשעו וזהו שאמר אמריו
אם לא ישוב אם במקום כי כמו אם יהיה היובל שהוא במקום כי או כאשר ובכל יום רובע לומר המיד
ומה היה זועם שאול לאל שהיה מבזה מעשה האל ורברו כי הוא יורע כי דוד על פי יי' נטטח למלך א
אמריו והוא היה דודק אמריו כל יום להרעו הנק היה מושב בכל יום לבטל רבריהם ועוד שהיה דוד נקי ו
ולא מטא לו והיה רובע לשפוך דם נקי ועוד שנשבע מי יי' שלא ימיתנו ומכל אלה היה ראוי לקרא
זועם : **אם לא ישוב חריבו ילטיש קשתו דרך ויבוננה :**

אם לא ישוב כבר שירשנו והורבק למעלה ואמר כי לא ישוב מרשעו וחריבו ילטיש להמיתנו
קשתו דרך ויבוננה לירות בי כלומר קרוב אני אל הטות בכל יום כמי שהוא עומד כנגד הקשת הרדוכה
ולו הבין בלי מות דאצול דולקין יפעל : ולו הבין בלי מות
עמו אמריו הכין ופעל מניס וכלי פות להרגיני ויש
ספרשין ולו לפשעו כלומר המניס שהכין לו לפשעו הם כי הוא ימות בהן ורולקיס כמו פי' דלקת אמריו :
הנה יחבל און והרה עמל אלה שקר : הנה יחבל און
מחטבות הלב להרוץ וכשיוראין בפה או
במעשה רוסין לתבלי האשה וללירה רמיון הרבור הוא המבלים ורמיון המעשה הוא הלירה ואפי' כי רבי
האון כפי' כי ימטכנו בליבו ויזכיאנו למעשה ואון ועמל ושקר ענין אמר אלא שהשלות שונות :
בור ברה וחסרהו ימל בשתת יפעל : בור ברה וחסרהו : כפל
ענין בשלות שונות ואמר כי הוא כרע בור להפילנו

בו הוא יפול בו התנבא שימותה שאיל במרב ואמר ויפול עבר במקום עמיד כמו טפד שנו :

ישוב עמלו בראשו ועל קרקרו חמסו ירד : ישוב עמלו בראשו

טיקרו שיהיה עושה ברדפו אחרי יטוב עמלו

בראשו : ועל קרקרו חמסו ירד : אודה יהוה בצדקו ואומרה שם יהוה עליו :

אודה יהוה בצדקו ואז אודה ^ל כפי חקו שעשה עמי ואומרה טס ^ל עליך

כי הוא עליך על הכל ומושל בכל ויעשה בירונים כחפני :

למנצח על הגזית מזמור לדוד : למנצח על הגזית

כבר פיד שנו כי גיית מטיני הנגן ויש אומדין כי כשהיה רוד בגת אמרו ויש אומדין כי נתנו לבני עב עובד ארוס הגתי והמזמור הזה הוא הלל ושבח והודאה לאל וסיפר גבורתו :

יהוה ארוננו מה אריר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים :

יהוה ארוננו מה שאמה הוא ארון הנזירים העליונים והתמנונים : מה אריר שמך

בכל הארץ כמו מה אריר אתה כי שמו הוא והוא שמו טס בן ארבע אותיות שארוננו טס הוא והוא אריר בכל הארץ רל גבורתך נראית בכל הארץ בין בישוב בין במדבר בין בים בין בכל הארץ נראית גבורתך אבל ההוד הגדול והכח העצום נראה בשמים כי הארץ רבר קטן כנגד השמי' והיא כנקודה בתו העגולה ופולת תנה הוא מוקוד במקום נתת כי משהמשיים במקום עבר כמו ילדה יעזוב כמו ועזבה ואמרי וילתו וכן במקום עתיר ופינוני טמו שביארנו בספר מכלול המלך הרקרקק וענין הפסוק כן מה אריר ש שמך בכל הארץ ומה אריר שאמה נתת הודך על השמי' ופי' מלת הוד וההדר ויש לפרש אשר תנה הודך על השמים טעם למה אריר שמך בכל הארץ רל בעבור אשר נתת כח בעליונים להנהיג התמנונים פי הארץ וכל אשר בה הימים וכל אשר בהם הכל בהנהגת העליונים :

מפי עוללים ויונקים יסרת עוז למען צודדיך להשבית אויב ומתנקם :

מפי עוללים ויונקים תמלת הנפלאות אשר בארם אמר ויכאו לאויר העולם הוא היניקה

כי ירד הארס להורות הבורא ולהכיר כמו ויכלתו מינר מעשיו הנראים בשמים ובארץ ומתכונת גופו שנברא מטיפת הודש אשר תהפך לרס ומשם יגדל מעט מעט עד שישתלמו איבריו וינא לאויר העולם וכבר נכר בזה המזמור ^ל חקרתי ותרע וטוה המזמור אמר מתמילת יאנהו לאויר העולם ובמניקתו ניכר ניכרים נפלאות הבורא ומסרו על הארס לפי אמרי יסרת המילת הבנן בן היניקה המילת ההברה במסר הבורא על הארס אמר יאנהו לאויר העולם שעשה לו הקבה נקב בשמים כענין נקב ממש רקה לא יוהר רחב מכך שאם היה יוהר רחב יזרוס המלב בלא מיץ ויבוא לתוך פיו יוהר מיץ הכורך ער שימנך בו ואם היה יוהר רק טמה שהוא יכבר המיץ על הילד ויכאבו שפתיו אלא הכל בשיעור ובמדה והשליאן שטאר המיים שנתן לאמו דרים במקום בינה כמו שאמר דול לפיכך אמר מפי עוללים ויונקים יסרת עוז שיכול להכיר הארס כי הכל בכונת מכון לא כמו שאמרו אויבי ^ל כי הכל בטבע ובמקרה בלא הנהג מנהג וכוונת מכון והוא שאמר להשבית אויב ומתנקם ואעפי טוה המסר גם כן בבהמו ובמיות בארם נקב האל בינה להכיר מעשה האל ולהורות לו ולשבחו על הכל וכולם נבראו לתועלתו אם כן עליו להק להתבונן ולהכיר מעשה האל ולהורות לו על הכל והמסר ד אברהם בן עזרא פירש בעבור היות הארס נהבר מכל נבראי מטה אמר כי מעת שימל הכער לדבר וזה טעם מפי עוללים אז המל מתכונתו לקבל כח הנשמה ער שתשכל בשקול רגתה כח בוראה כי תהלוק הנפש וס אמר יס וזה טעם יסרת עוז וטעם

למען יזכרוך לטוב רבתי המכתישים האומרים אין אלוה ורבינו משה הכהן פי' שפי' גורלות אשר לא י
ידברו בפיהם הם בעצמם יורו על רוב חסרין כי תכלולם ותרכם בגופם באורך וברוחם :
בי אראה שמיד מעשה אצבעותי ירח ובבבים אשר טוננת :

בי אראה שמיד ולא זכר השמש יש אומרים כי בליה אמר זה המזמור בנות טהרה
פטהכל ביתם ובכוכבים ומבין בנפלאו הבורא ויש אומרים כי ביום לא יראה כי אם השמש לברו ובלילה
יראה יבא גדול מאד לפיכך לא אמר השמש יש אומרים כי מה שאמר אשר תנה הדרך על השמי' רמז
על השמש כי היא הבריאה הגדולה ואמר כי אראה שמיד כלומר כשאראה הבריות הגדולות אשר יש
לך בעולם ואבין ענין האדם אני המיה מה איש כי תזכרנו ומה אנוש הוא הפך מה אריר שמך כי הוא
להגדלה וזה להקטנה אמר כי אראה שמיד והירמ' והכוכבים שהם בריאות גדולות ומשיכילות מה אנוש
כי זכרת אותה והאיכלת עליו מהור המשיכילים העליונים שאינם גוף כי אף אותם שהם גופות אני רואה
גדול גופם וערכם כי האנוש כאין נגדם ואמר מעשה אצבעותיך ואמר אשר כוננת להכמיש הכוכבים
שאת' שהעולם קרמון לפיכך אמר מעשה וכווננת שאמה מרשתה אותם כולם ואמר אראה את שמי' ואם
אין נראה לנו אלא השמון לנו לפי שהם מזהירים כולם כמו הרבה אשר בתוך כלי הזכוכית שהוא נראה
מבחוץ וכתב החכם ר' אברהם בן עזרא ז"ל כי אמר אצבעותיך כי האצבעות עשירה והגלגלים עשירה ש
שבעה דקיעים שבהם טבעה ככבי לכת וגלגל המזלות וגלגל ההשישי למשלם מגלגל המזלות והעשירי פ'
כסא הכבוד : **מה אנוש בי תזכרנו ובן אדם בי תפקדני :**

מה אנוש בי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו כפי ענין במלות שיננות או הל' כי תזכרנו
כי זכרתו בבריאתו שהאכלת שהדרך עליו ותפקדנו כל הימי' אשר מי' השגיגת עליו ובמעשיו לטעם
לאיש כרכיו : **ותחסרהו מעט מאלהים ובבור והדר תעטרהו :**

ותחסרהו מעט מאלהים הם המלאכים בעבור כי נטמת האדם מהכוננת המלאכים
שיאיננה גוף כמו שהם אינם גופו והמסרון הוא לפי שהיא בגוף וכבוד והדר העטרהו בכניסה העליונה
שנתנה בו ובה המשיגו במעשה ידך : **המשילהו במעשה ידך כל ששה תחת**

רגליו : **המשילהו במעשה ידך** היינודים השיפלים או פי' אף העליוני'
והמטטלה הוא שמבין בשכלו מהלך הגלגלים והכוכבים כלומר שהיה תחת רגליו
הנחמתונים כולם כמו שאמר ומוראכם וחככם יהיה על כל מית הארץ ועל כל עוף השמים :
צנה ואלפים בלם וגם בהמות שריו : **צנה ואלפים**

אלף יאון בעלמות בינה מהמפתח והא צנה נראית במלת ליבאותה ואמר יננה ואלפים כי הם גדולי עמו
ומזומנים למלאכתו ולמאכלו ולמלבושו והנאן הוא הכבשים והעזים ואלפים הם השורים ואמר' כולם
על שאר הבהמות הקריות עמו והם הכסמים והמסורים והגמלים ואמ' וגם בהמות שריו שהם מית השרה
אמר וגם כי גם בהם שאינם גדילים עמו ביישוב בהם והוא מושל בשכלו ובתמבולתו עליהם ואמ' עור
צפור שמים ורגי הים עובר אורחות ימים : **צפור שמים ורגי הים**

אמר אפילו באותם שאינם בארץ עמו הצפור שהוא פורח באויר והרגים שהם שטים במים על הכל הוא
מוטל וכו' אותם בתמבולותיו עובר אורחות ימים שנושה ספינות ועובר בהם אורחות ימים :
יהוה ארוננו מה אדיר שמך בכל הארץ . יהוה ארוננו מה שב עמך

להורות כאשר כלה לטפר המסר שעשה לארס והיכולת שנתן לו על הכל והוא קטן ונכזה כגד בריות פ מעלה שהוא משהתק עמהם בשכל שב להורות ואמר יי ארוננו :

למנצח עלמות לבן מזמור לדוד :

למנצח עלמות לבן

אמרו רוב המפרשים כי אמרו דוד על אמר מאויביו שמה שהיה מנסים הגוים ולחץ את ישראל ושמו לבן ובמותו אמר דוד זה המזמור ויש אומ' כי לבן הפוך הוא נבל ואמר כי כשמה נבל הכרמלי אמר דוד זה המזמור והוא רחוק מאד כי ענין המזמור מרבה על ארס שהרע לישראל ונבל לא הרע לשום ארס אלא שהיה כילי ממזמורו ויש אומרים כי לבן כמו ביור והוא גלית שנקרא איש הבינים וכאשר הרגו דוד אמר זה המזמור וארונ' אבי זל כתב כי על גלית כאמר זה המזמור אבל הוא פי לבן למשורר ששמו בן כמו שכתוב ברברי הימים ועמהם אמיהם המשנים בן ויעזאל ושמו בניו ופי עלמות שהוא שתי פלות כמו מלה אמת מן עלמות שיר וכמהו שתי מלות וענינו מלה אמת עגלה יפיעה יפי פיה פקח קוח וא אעפי שנפתחה למד לבן ולא כן המנהג על שם ארס שלא האמר לייחוק לידותיו שלא הבוא על שם העשש הא הזרעה אעפכ בא הזרעה להורות כי על בן המשורר אמר כי אם היה אומר בשיווא לא היה כ ככר כי על המשורר אמר ששמו בן מכל מקום ענין המזמור נכון הוא לפרשו על גלית הפלטי :

אודה יהוה בכל ליבי אספרה כל נפלאותי . אודה יהוה בכל ליבי

בכל ליבי כי השועה גדולה היתה לדוד לישראל מות גלית מפני זה אמר בכל ליבי אספרה כל נפלאותי כי על שלא אמר יספר ארס הפלאים האמרים שטברו כמו שכתב זכר עשה לנפלאותיו :

אשמחה ואעלצה בד אומרה שמך עליון : אשמחה ואעלצה בך

י' בך בעמתי בבואי למלחמה עמו ואני נער והוא איש למלחמה עליון כי אהה נעלית על הכל לטקד גבורת הארס : **בשוב אויבי אחר יבשלו ואבדו מפני :**

בשוב אויבי אחר כי כל מערכות פלטיים כסו ושיבו אמר כמו שכתב כי מה גבור **בי עשית משפט ודיגי ישובת לכסא שופט צדק :**

בי עשית משפט אהה נלחמה בעבורי כי נס גדול היה שבאה האבן במצחו והוא היה כולו לבוש ברזל ובאה על פוקו מגולה שהיה לו במצחו ישובת לכסא ישובת בכסא המשפט אתה שאתה שופט צדק לקחת משפטך ממנו שהיה ממך מערכות אלהים מייס ולמד לכסא במקום בית וכן למד לענינה ל למרב כמו במרב הרגתי לגינעי כמו בפניני :

לעולם ועד : גערת גוים אברת רשע גערה הקטורה בלא בית לשון

השמה וכן גערת גוים גער מיה קנה הנני גער לנס את הזרע ואמר גערת גוים הם הפלטיים אברת רשע גלית הפליטתי שמים ממת על המתים במלחמה אמרו שכ ויעלו מלל פלטי לעולם ועד עניינה אורך הזמן יותר מעולם ובלא סוף פסוק הוא בפתח בלא אהנת כמו ואל לעד הזכיר שכן ובאהנת הזאת ידעת מני עד ובסוף פסוק לעולם ועד בסוף :

האויב תמו חרבות הוא הא הקריאה כמו הקהל מקה אמת לנס הררי אתם ראו דוד יי לפי

לפי שאמר שמים תחית אמר כנגד הארץ שמך נמתה כמו שכמתה שם הערי אשר המרבת שתמו לנכח
ואבר זכרם כי אבר זכרך עתה וארצנו אבר זל פירש תמו הרבות המרבות שהיית עושה לא העטתה עור
והחכם ר' אברהם בן עזרא זל פיר' בעבור שתמו המרבות וערש שנטשתה שאבר זכרם משבת
אתה כי המלט ושכחת כי ל' לעולם ישב ופי' זכרם המה כפל הכינוי כי די במס זכרם או פירושו אבר
זכרם ער שיאמרו הרואים לא המה אלה שהיו בנויים ולזה הפי' יהיה פי' המה בתמיהה
ויהוה לעולם ישב בונן למשפט בסאו : **ויהוה לעולם ישב בונן**

אלה ואלה יאברו ו' ל' לעולם ישב ושופט אלה ואלה זהו שאמר בונן למשפט בסאו כמו שאמר המה
יאברו ואמה העמור וענין ישב הוא ענין העמידה והקיום וכן ל' למבול ישב
והוא ישפוט הבל בצדק ידיו לאומים במישרים . **והוא ישפוט הבל**

הבל הוא ארצנו היישוב אמר כמו שי' שפוט משפטי בצדק כן הוא שופט בכל עת ובכל זמן האומות בצדק
ובמשרים וכשתגבר אומה על אומה הכל הוא משפט מאתו :
ויהי יהוה משגב לדרך משגב לעתות בצרה : **ויהי יהוה משגב לדרך**

בכל עת כשהוא שופט העולם הוא משגב לעני' אפפי' שהוא שפל בלא כח ובלא יכולת לא יתנו לחוק
ממנו אלא הוא לו למשגב וישגב העני' בו כמו שישגב אדם במגדל עז כמו שנטגבו בו ישראל היום ו
הוא להם משגב לעתות שהם בנרה כי ישראל עתה בנרה גדולה מפני זה עלתתי ועליתים שהיו מתג
מתגברים עליהם כמו שאמר במלך טאול כי באה נעקתו אלי : **ויבטחו בך יודעי שמך**
כי לא עזבת דורשיך : **ויבטחו בך**

דין הוא שיבטחו בך יודעי שמך כישראל היום כי ר' ה
כי לא עזבת דורשיך ל' אלא היית עמוס בעת צרתם : **זמרו ליהוה יושב ציון הג**
בעמים עלילותיו : **זמרו ליהוה יושב ציון**

אמר יושב ציון ואפפי' שהיה ערוץ ציון ביד היבוסים שהיתה קבלה אינל
שם יסכן הכבוד ושם יבנה בית המקדש וציון היא ראש ירושלים הגדול בעמי' בכל מקום שחלכו הגוים
פעלילות והנפלאות טענה עמכם . **כי דורשי רמים אותם זכר לא שבח צעקת ענניה**

כי דורשי רמים האל שהוא דורשי רמי העניים מיד עושיקיהם זכר אותם רמים ששנוכו
פלשתים בישראל לא שכתב נעקת עניים כתיב ביד וקרי' בויו כמו העניים והמלטים ברוב :
חנני יהוה ראה עניי משונאי מרובמי משערי מות : **חנני יהוה ראה**

עניי משונאי פתחות החית יורה עליו שהוא מן הדגוש ונרפה כמו בהתמכנו אלינו ראה
עניי משונאי כמו שראית מזה הטונא והוא גלית מרוממי משערי מות כי הכל היו מושבים שאפול
גלית ושערי מות הוא קרוב למיתה כמו השער לבית
למען אספיה בל העלית

בשערי בת ציון אנולה בישועתך . **למען אספיה** כשאמנל
משונאי אספיה כל העלית
בשערי בת ציון כי שם הנה ההוראה והשירים והסידות ואמרו שם כי שם יסכן הכבוד אגלה ביש
בישועתך בישועה שתעטת עמי מכל טונא ושונא יהיה לי אמר בשערי כמו השערה אל הזקיקה
ועל העליתך כתיב ביד כי רוצה לומר העלית רבו ונגר ע משנו סימן ריבוי הנקבות והא בסמן

הזכרים לבר וכאזכרו כל איה ברוב עמיתך ואחותיך סרוס ובנותיה ובאמרו כל תהלתך ובמקו אמר אוס'
 מי יוכל גבורות יי' דור אמר אספרה כל תהלתך על הכרות שעברו עלי מהאויבים יתן שבח והודאה ל'
 לאל טהיילו וכאשר בא לספר הנסים שעשה על ישראל בכל דור ודור אמ' מי ישמעק לתהילתו עם
 הימיר לבו והנט שעשה הקבה עמו מטובה המסידים לא יוכל לספר כמו שאמר אהיה ואחברה עמנו
 מספר כי פעמים יעשה האל יתברך עם האדם ולא ידע עד זמן שיתבונן בו וכן אמרו דול אן בעלנס
 מכיר את נסו וכאשר אמר דור כל תהלתך על הנסים שעשה עמו הגלויים והדרושים לכל במלמטה
 האויבים **טבעו גוים בשחת עשו ברשתו טמנו בלבריה רגלם**

טבעו גוים בשחת עשו פלשתים שבאו להלחם עלינו משבו להפילנו והט נשלו וברשת
 אשר טמנו ללכדנו בלכרה רגלם ופידשו זו כמו אשר טמנו וכן זו מטמנו לו ויש לפ' כמשמעם כמו
 זרע יהוה משפט עשה בפעל בציו נוקש רשע הגיון סלה :

זרע יהוה משפט עשה עמה נורע יי' במלחמה זו כי נכחוס ישראל במעט כח ויכולת
 שהיה להם כנגדם ולא היו יכולין לכנע אותם אס לא יי' שנלחם לישראל משפט עשה בפלשתים בפועל
 כציו נוקש רשע זה גלית כו במדבר כהרג ומלת נוקש בנר כמו נשתה והוא טבני' כפעל מעני' מוקש
 מוקשים ויש לפ' הנקן שורש והוא פועל עומר מעניין ונקשו מוקשי נפשי ונקש נפשי עני' אמר
 הגיון סלה התשובה הזאת היא לנו הגיון והוראה :

גוים שבח אלהים : ישובו רשעים לשאולה
 ישובו רשעים לקבר ואמר למה אמר לשאולה והלא כל הא בסנה התיבה
 היא למר בתהילתה למה אמר לשאולה בלמד לומר שירדו לביאשי ההמתונה של ג' יי' :
כי לא לנצח ישבח אביו תקות ענבים האבד לעד : כי לא לנצח

אם עמדו בנר ישראל מפלשתים לא יהיה זה לאורך זמן ולא תקות ענבים האבד לעד לא טזכר עומר
 במקום טובים וכן מנהג הלשון בהרבה מקומות ענבים כתיב בריו וקרי ענבים בריו וקרוב הוא כי הענבים
 ענבים ברוב : **קומה יהוה אל יעז אנשי ישפטו גוים על פניו .**

קומה יהוה אל יעז אנשי קומה מלרע ואמר קומה כמו שאמר הנשא והכל ררך
 משל טיקוס לטפוט הרשעים אל יעז אנשי בני אדם שיש להם עוז וקבורה על ישראל אל יעז עור
 ישפטו גוים על פניך כמו לפניך וכן אלהים אמרים על פני : **שיתה יהוה מורה להם**
ידעו גוים אנשי המה סלה :

שיתה יהוה מורה להם שיתה מלרע
 מורה בהא כמו באלף אומר שיעשה להם שיראוהו וידעו כי הם אנשי שהם אנשים ואין בהם כח כנגד
 האל כי אנשי כגור מעניין אנשי לשברך :

למה יהוה תעמוד ברחוק תעלים לענות בצרה : למה יהוה תעמוד

המוזמר הוה לא אמרו דור על עניין אמר מיותר אלא השילה הוא שיתפלל בה כל אדם שהוא בנר מא
 מאויבו וספר בו רכי' הרשע בעשוק העני ואשר אי לו כח להנצל ממנו ולפי שברוב לא יעשה העושק
 בפרסיה ספר עשוק הרשע שיעשוק העני במארה ובמסתד ואין לו דרך להטמר ממנו אלא אל יי' עיכ
 עיניו וספר הרשע ב' מ' וברבים כי הואש הוא אמר ועוזרו הם דברים בו גם כן בכללו העוש שעתיד

אומות העולם לעשות ישראל בארצם לפיכך אמר אברו גוי מארצו ואט' לערין אנוש מן הארץ אמר
למה יי' תעמוד ברמוק כי כשתבוא העזר מאתו לעני ולכועק כאילו הוא קרו אליו ועזרו כמו שאמ'
אשר לו אלהים קרובים אליו וכשהאויב מתגבר כאילו האל ברמוק ומעלים עניו מן העני לפיכך אמר
למה יי' תעמוד ברמוק ובית ברמוק עומד במקום שנים רל במקום רמוק העלים לעיתות בצרה לעיתות
שהעני בצרה : **בנאות רשע ידלק עני ותפשו במזמותיו חשבו :**

בנאות רשע זהו בפרהסיא שירדקה אותו בגאותו ותפשו הוא תפילה יהי רצון מלפניך
שיהפשו הרשעים במזמותם שחשבו להפוש העניים ופי' זו כמו אשר וכן זו משאנו לו :
כי הלל רשע על תאות נפשו וביצע ברך נאץ יהוה : **כי הלל רשע**

לפי שהוא מהלל עצמו על תאות נפשו טעושה ואין מונע ממנו הראה לו אתה שיש גבוה עליו ותפשי
במה שיחשב לעשות וברצו ברך נאץ יי' הרשע מברך ומשבח הכרע ופי' שאומן רדכו ומנאץ האל
כלומר שאין יכולת בידו להכיל העשוק מידו או שאין משגיח עליו כמו שאמר אמר בלבו לא תרוש
רשע בגובה אפיו בל יודעש אין אלהים כל מזמותיו : **רשע בגובה אפיו**

יחלו דרכיו ויהיה
בכל עת וירוש חשתי
יגדלו כל צרכיו
יפח בהם

גובה הלב מהראה בפנים והפנים מכוכבים באף לפי שהוא גבוה על הפנים כמו ויפל לאפיו כמו על פניו
ויטהמו אפסו ארצה על הפנים בל ידורש מפני גבהותו וגאותו לא ידורש אלהי ולא יתפלל לפניו אין
אלהים כל מזמותיו כל מזמות הרשע ומחשבותיו כי אין אלהים שופטים בארץ וכל מה שירצה האדם
לעשות יעשה כי אין דורש ואין מבקש לפיכך לא ידורש אלהים יחילו דרכיו מעניו מיל כיוולדה אמר
כי דרכי הרשע הרעים יחילו העניים בכל עת כי כל זמן שהוא בעולם יפירו ממנו מרוס שטפטיך מפ
מגרו שלא יגעו בו לפיכך הוא מתגאה כל יורדיו יפית בהם הם העניים יפית בהם כמו ופיתת הפא הם
לפניו או הוא מענין פת ומוקש כלומר שישים בהם פת ללכדם וכן יפיתו קריה :
אמר בלבו בל אמוט לדור ודור אשר לא ברע : **אמר בלבו בל אמוט**

מוטב בליבו בל אמוט לעולם לא אמוט מגדולתי לדור ודור אשר לא ברע לדור ודור אמיה כי לא אהיב
ברע לפיכך אמיה זמן רב : **אלה פיהו מלא ומרמות ותוך תחת לשונו עמל ואח :**

אלה פיהו מלא כי דרך הרשע כשירצה לרמות אמרים ישיבע להם בפה מלא שיראה
כי בכל כונתו נשיבע ותוך ותוך הוא כמו מרמה לפי שבתוך לבו מה שאי' מראה בפיו ותחת לשונו עמל
ואין כשישיבע בלשונו תחת לשונו יש עמל ואין והלב הוא תחת הלשון שהוא כסתר מהנגלה בלשו וכן
וממס תחת לשונו הוא אומר תחת הלב ומלא אינו תואר אלא פועל וכבוד יי' מלא את המטיב אמר פ'
שהוא ממלא פיו באלה כרי' שיאמין אדם בו ומטיב בו : **ישב במארב הצרים**
במסתרים יהרוג נקי עיניו לחלבה יצפני :

ישב במארב הצרים מדרים הם
צרי הפרנות שהם על הרדכים כמו בנותיה ומצריה מצרים הטוב קדר על דרך פרות תשב ירושלים במס'
במסתרי' יהרג נקי כי ברב הפעמים הרשע לא יעשה מעשה הרע בפרהסיא אלא ישב במארב וב' יסתרי'
שישמר סבני אדם שלא יראוהו ולא ישמר מהאל הרואה כל עניו לחלכה יצפנו כמו מלך והו' , נוספה
ופי' לעני אומר טעני הרשע יצפני לעני ללכרו ויצפנו פועל עומד כלומר ישים עיניו במקום צפון
ומשם יביט הרדכים : **יארב במסתרי באריה בסבה יארב לחטוף עני במשכני**
ברשעהו : **יארב במסתרי באריה** השטילו לאריה שהוא עומד

בככה ורארב להטוף אשר יעבור עליו או קרוב לו כרי שלא ישמרו ממנו ויברח מפניו כשיראהו וכשי
וכשיראה הטוף והטופה הוא הלקימה במהרה כי הרשע ישב במארב במסתור ואחר כך המטייל
ליידי שיפירוש רשתו ויעמוד רחוק מרשתו כרי שלא ישמר העוף ממנו ומבלי הרשת בידו וכשיפול ה
העוף ברשת ימשיך הרשת במבלס שבדו והעוף נתפש כן ררך הרשע פעמים לא יהיה במארב אלא
יעמוד רחוק מן הדרכים כרי שלא ישמרו בני ארס ממנו וכשיראה בני ארס עניים ומלושים בדרכים
ירוך אליהם או יעמיד מבני מבורתו בדרכים בלא כלי זין והוא עם המזוינים מרחוק וכשעברו בני א
ארס המלושי יעשו אילו להם סימן והם באים והם להם כמו הרשת ליידי ועוד ספר ררך אחרת שעושה
הרשע והוא מה שאמר ורכה ישות :

דרכה ישוח ונפל בעצמו חלבים :

דרכה ישוח ונפל כתיב ביו וקרי ביו והיו והיו מהמלפין אמר כי עוד בענין
אמר הוא ררך הרשע להפוש העניים יעשה עיניו רכה ושח הוא ומבורתו יעשו עינים מוליס ומרו
ומרוכאים כרי שלא ישמרו בני ארס מהם ויבאו עמהם במבורה בדרך וכשהם רחוקים מן הישוב מראי
להם כחם ועינים והופשים אותם זהו ונפל בעצמו חלבים והוא כתיב מלה אמה וקרי שתי מלות חל כ
כאים ופירשו ערה הנכאים והמלושים ועיניו הוא הוא לאבריו העצומים ידיו ורגליו וכל אלה ה
הדרכים שספר בענין הרשע להראות כי בכל אלה הדרכי שישמור מבני ארס ולא ישמר מהאל מראה
עיניו כי אינינו ירא מהאל כי אמר בלבו אינו רואה ואינו יודע כמו שאומר אמר בליבו שכת אל :

אמר בליבו שכת אל הסתר פניו בל ראה לנצח : **אמר בליבו שכת אל**

אם ידע שכת או פי כי אינינו יודע כלל הארס שכת הרבר שאי יודעו או כארס שיודע הרבר ומסתיר
פניו ואינו רינה לראותו לעולם לפיכך אמר :

קומה יהיה אל צשא יודך על

על מה נאץ רשע

השבח עניו :

כי על מה הוא מנאץ אותך אלא לפי שאמר בליבו כי לא תרדוש ולא תשיג מה שהוא אומר ועושה
ראית כי אתה עמל ובעס תביט לתת ביד עליך יעזב חלבה יתום אתה היית עוזה :

ראיתה בי אתה עמל ליתום ראיתה חסד היור במקום למד העוול מהמכה הרשע
אומר שאין אמה רואה אבל אתה ראית הכל כי אתה בוראי העמל והכעס שעושה הרשע לעניים
תביטוה אתה לתת בורך כאשר תראה תרימה לקמה משפט העניים מהרשע כי עליך יעזוב המלך והוא ה
העני רינו כי פעמים רבות ראה שהיית עוזר יתום ומי שאין לו כח לפיכך הוא שימל לך ועוזב רינו על
עליך ומלכה ההא נוספה כמו שפירשנו :

המצא : **שבור זרוע רשע** שבור זרועו והקפו תרדוש רשעו שהוא

אומר כי לא תרדוש כמו שאמר למעלה הראה לו כי אתה רורש ואם את עושה כן

לא המוצא רשע בארץ כי אם השבור זרועו הנשאים ישמעו ויראו ורשע ורשע הוא כפל רבר :

יהיה מלך עולם ועד אבריו גוים מארצו יהיה מלך עולם ועד

כשתעשה משפט ברטעים העושקים ישראל בגלות אז יהיה מלך עולם ועד לעיני כל ואין מורה אה
פך כמו שאמר והיה לך למלך על כל הארץ ואז אברו גוים מארצו והשוד המלוכה לישראל :

האות עניו שמעת יהיה הבין לבם הקשיב אזנך : האות עניו שמעת

שמעתה כמו השמע גפי שמעת הפילחם בתאומם או פי שמעת האותם קורם שידיבארה בפיהם כמו ש
פזמר והיה ערם וקדאי ואני אענה והו תסן ליבש הכיך מלכם טרדת העולם כי לבם טרוד בעני הם ומו

ומדוריהם ואתה תעזרם להכין לבם אליך בכונה ואז תקשיב אזניך להפילתם ופי' תקשיב אזניך התיינה א
אזניך קשובות : לשפוט יתום ודך בל יוסיף עוד לערוץ אנוש מן הארץ :

לשפוט יתום ודך ומה היה הפילתם לשפוט יתום ודך ופי' לקחת משפטס מיר עוטיקהס בל
יוסיף עוד לערוץ אותם ולהפמידם עוד ולא יראו ולא יעריכו כי אם ממך לערוץ פועל יונא וכמוהו פ
פעל יונא בקומו לערוץ הארץ העלה נרף הערוץ :

למנצח לרוד ביהוה חסיתי איך תאמרו לנפשי נורו הרבם צפוד :

למנצח לרוד ביהוה חסיתי איך תאמרו לנפשי נורי נורו כתיב ונורי קרי הכתוב
כנגד הגוף והנפש כלומר כי אמרו שונאיו עליו כי גופו יאבר שימיה אותו שאול ונפשו גם כן עתה
אומרי עליו שהוא רשע ונפשו האבר והנור על דרך יקלענינה בתוך כף הקלע וקרי הוא על נפשו כי
היא המנהגת הגוף הרכס צפור איך תאמרו לה שתנור מהרכס שבאה להמלט שם בהר שלכם והרכס כמו
מהרכס וכן אלתן בן רוד בית לחם כמו מבית לחם עד יקום גוי אויביו כמו מאויביו ואמר זה כנגד אוי
אויביו המגידים לשאול מקומו שהיה מוטב להמלט באותו המקום והס היו מגלים לשאול כמו שאמר וי
ויגר לשאול כי בא רוד קעילה ופי' צפור כצפור הנורר מקן אל קן ומהר אל הר ומסר כף השימוש כמו
גור אריה יהודה ישכר ממור גרם והרומים להם ואמר רוד כנגד השונאים המגלים אותו ב"ף חסיתי
מכל מקום אעפי שאני בורח ב"ף חסיתי שיושיעני אבל אתה איך תאמרו לנפשי שתנור כי הנה הרש
הרשעים ידרכון קשת כמו שאתם מגלים עלי כן יגלו עלי האמרים שאנוס עליהם כי כן דרך הרשעים
לדרוך קשת ולכונן מינס על יתר הקשת לירות כמו אופל כלומר בהסתר לישרי לב כאוני היום שאין בי
עון ואמר לירות ואינס יוריס כי אינס מועילים מעשיהם ומחשבותם כי ב"ף חסיתי :
בי הנה הרשעים ירבוז קשת בונגו דיצם על יתר לירות במו אופל לישרי לב :

בי הנה הרשעים פרשתו והרדש מפרש הענין הזה על ישראל בימי מזקיהו בשעה
טגלו ישראל היו אומות העולם שמתים עליהם להגלותם ממקומם נורי אין כתיב כאן אלא נורו כלפי
מעלה וכלפי מטה כלפי מעלה כצפור נורדת מקנה כן איש נורד ממקומו ואין איש אלא הקבה שנאמר
י"ף איש מלחמה וגו ואין מקומו אלא בית המקדש שכ' זאת מונמתי ערי ער כלפי מטה ישראל כי הנה
הרשעים ר' ברכיה בשם ר' אבא אמר זה שבנא ויואת מה עשו כתבו אגדה והכרה בתך ופשיטוה לסנמרי
בער המלון וכתיב בה כל ישראל מבקשים להשלים לך וישעיה ומזקיהו אין מנמיץ אונק לירות כמו או
אופל לישרי לב לטבר ישרי לב מזקיהו וישעיה : **בי השתות יהרסון צריק מה פעל :**

בי השתות יהרסון מה אם הצריקם שהשתותו עולמך ומה אכן שהיה שממנה הושת
העולם עמרו הרשעים ופגרו אותם צריק מה פעל מה פעלה פעלתה לפעלי מיות כי השתות יהרסון הש
השתות הם היסודות כמו והיו שתותיה מרוכאים ומשופי שת או פי' רשתות ומינורות ויהיה זה או זה הוא
משל על המחשבות והעצות צריק מה פעל כי מחשבות הרשעים יהרסון ולא ירסן להם מה שמטבר ל
לעשות והצריק יהיה לו מה שפעל כלומר יגמלוהו י"ף כסרקו :

יהוה בהיבל קרשו יהוה בשמים כסאו עניו יחזו עפעפיו יבחנו בני אדם :

יהוה בהיבל קרשו היכל קרשו הם השמים י"ף בשמים כסאו הוא כפל רבר כלומ'
אעפ שבשמים כסאו שיניו ימו עפעפיו יבחנו בני אדם על דרך משל כי רס י"ף ופעל ידאע ויגמול ל

לדרך ולרשע לכל אחר ואמר כפי מעשיו :

יהוה צדיק יבחר ורשע ואהב חמס

שבאה נפשיו :

יהוה צדיק יבחר

על דרך כי את אשר יאהב יי יוכיח ויביא עליו צרות ויבחנו
לעני העולם להראות ברחוק לבני האדם כי לא ימוט לעולם בעבור הצרות וינקהו מפשעיו אבל הרשע
אוהב חמס טכאה נפשיו מלהוכיחו כי לא יקבל הוכחות עד בא עתו ויאבדנו מן העולם וזה שאמר יי
ימטר על רשעים פחם מן פת יקוש ואמר ימטר לפי שהצרות באות מן השמים ויש מפלשים פחם כ
כמו פחם לגמלים והוא משקל אחר והחכם ר' אברהם בן עזרא פי' כמו רקובי פחם והם כרמות אבנים ש
שורפין יורדין עם המטר וזלעפות הזין במהרה והעין בקמין מן זלעפה אמהני עניין רעה או עניין ש
שריפה וכוסס חלקם וכן מנת חלקי וכתיב ונסמך מנת אל המלך אעפי שהם עניין אחר כמו ארמת עפר ש
עוט היין או זה לפי כי מנת יש בו עניין הזמנה גם כן :

בי צדיק יהוה צדיקות אהב ישראל ירחוק פנימו :

איש צדיקות וכן ואני הפילה ישר ימוז פנימו ואיש ישר ימוז פניו על דרך ופנתה אליכם פנימו כמו פנ
פניו וכן כי יסכן עליו משכיל כמו עליו או פי ישר ימוז פניו על דרך אני בברק אמה פניך או פי פנ
פנימו פניהם כמשמעו כי מס ויו לשון רבים ופי' כי פני הכרקו ימוז האל שהוא ישר וברדש לא היה לו
לומר אלא ישרים ימוז פניו או ישר ימוז פניו מהו ישר ימוז פנימו אלא לישרו של עולם ימוז פניהם ל
של ישראל :

למנצח על השמינית מזמור לדוד :

למנצח על השמינית

כבר פירשתי טעם על השמינית וזה המזמור כאמר ברות הקרש על העתיד על דוד שהיו מהגברים הרש
הרשעים על העניים ואמר הושיעה יי כי גמר חסד כלומר המסידים ואנשי האמונה גמרו ופסו ורוב
בני החרד הם רשעים ויעדימו סור על העניים והמלושים לפיכך מריך תשובתה יי להושיעם מידם :
שוא ידברו איש את רעהו שפת חלקות בלב ולב ידברו שוא ידברו

כי יאמרו בפיהם מה טיפן בליבם וזהו שוא ושפת חלקות טס ואם יהיה האר יהיה חסר המהואר אמרות
חלקות בלב ולב שמראין עינמו ברבריהם לב אחר לטובה ולבם לרעה :

יברת יהוה כל שפת חלקות לשון מדברת גדולות :

דרך נבואה או הפילה גדולות ברבות גדולות וגבוהות וכן כעור הקצובות ומאכלו בריאה והרוטים להם
אשר אמרו ללשוננו נגביר שפתינו אתנו מי אדח לנו אשר אמרו ללשוננו

בעבור לשוננו כמו אמרי לי אמי הוא משור עניים :

משור עניים מאנקה אביונים

משור עניים מאנקה אביונים
שומע עתה אקום יאמר יי להושיעם ויאמר יי הוא דרך נבואה אשית ביטע יפיה לו אשית העניים
ביטע מאשר יפיה לו כלומר אושיעם מאשר ייבנו להם פחם ללכרם וכן יפיהו קריה ייבנו פח :
אמרות יהוה אמרות טהורות בסוף צרות בעליל לארץ מזקק שבעידם :

ימטר על רשעים
אש יבחרת ורחוק
מנה כוסס

שע ידברו מ
רעהו שפת חלקות
לב ידברו

אמרות יהוה אמרות טהור ואם האמרו כי מה שאמר יי לא יקום לא כי אמרות יי

הם אמרות טהורות אין בכס סג וכולם אמת והם כמו כסף ירוק ובכסף שהוא מזוהק שבעתים ופי בע בעליל לארץ כמו בעל הארץ ופי ארון הארץ והבית שורש והוא כפול למד הפעל בטחל סגריד כלומר האמרות האלה הם כסף ירוק מארון הארץ ולמד לארץ כלומר הרגו לאבנר והשליטי לאבשלום או תה תהיה במקום הא הדיעה ויש שפשיים בעליל הבית שמוט ופי עליון ומשובח כלומר בכסף ירוק במש במשומם שבעשר שיעושין ממנו הכור ורזל פרטיו עליל מקום הנראה והנגלה באמרו בין שנראה בעל בעליל ואמר מאי משמע והאי עליל לישנא וקלויי הוא דכתיב בעליל לארץ ופי שבעתו פעמים רבות כ כפולות כי מספר שבע ושבעה יבא בענין מספר רב כמו שבע כמאונותיכם שבע יעול ירו וקס שבעה עינים וכן שבעתים פעמים רבות כפולות וכן שבעתים יוקס :

הצרנו מז הדור זן לעולם : אתה יהוה תשמרם

הטמור העניים ואמר הצרנו לשון ימד על כל עני ועני ממקום שיהיה שם בין העושקים מן הדור זן מזה הדור שהם רשעים תטמרו לעולם בכל דור ודור : **סביב רשעים יתהלכו ברם זלות לבני אדם :** סביב רשעים

כי הרשעים יתהלכו סביב לברקים להרע להם לפיכך ירוך שהשמרם מהם כרס זלות לבני אדם כשית הרוממו הרשעים הוא זלות ושפלות לבני אדם על דרך במטול רשע יאמנו עם זלות הפך הכבוד וה והוא שם והזן בקבוץ שפתי :

למצנח מזמור לדוד : ער אנא יהוה תשכחני מצנח ער אנא תסתיר את פניך

מצנח ער אנא יהוה תשכחני מצנח המזמור אמר דוד בעת שהיה ביער מאויביו או נאמר על לשון הגלות והוא הכתוב ער אנה כמו ער מהי השכחתי לפי שהנחתי ביד אויבי זה כמה יאמרו הא האומות כי שכתחתי או יודע אתה בעניי והסתיר פניך ממני שלא תראה לענות אלי וברדש זה הוא ש שאמר הכתוב והוא כאשר קראתי ולא שמעו כן יקראו ולא אשמע אמר ר' יצחק מזה כנגד מזה אמר הקבה לפי שאמרתי ארבעה פעמים ער אנה ער אנה מאנה ער אנה יאמרו וער אנה לא יאמרו פי ער מהי לערה הרעה כך אני עתיד למסור אתכם ביד ארבע מלכות ואהם יתעקו לפני ארבעה פעמים ער אנה יי השכחתי נחמ בבבל ער אנה תסתיר את פניך ממני במרי

ער אנא עשית עונות בני יגון בלבבי יומם ער אנא ירום אויבי על

ער אנא עשית עונות בני יגון ביון ער אנה ירום אויבי עלי באדרם ער אנה אשית ער אנה אשתך להשית עונות בני יגון אמלט שהנחה שאני בה יגון בלבבי וימס אפי היום שארם מהע שתעסק ברכי העולם ושוכח יגוני אני לא כי כל כך הם ירוותי רבות כי לא יסור יגון מלבי וימס י ירום אויבי עלי שהוא מושל ב **הביטה ענני אלהי האירה עיני מן אישן**

המזמור **הביטה ענני יהוה** כנגד מה שאמר הסתור את פניך ממני אמר הביטה ענני יי אלהי אתה יי והיכולת בדרך להושיעני ואנה אלי שופט משפטי מיד אויבי האירה עיני כי אני במשיכה בהרדת הגלות והכרות וקורס שאישן שינה המזמור עניני והאירה עיני **מן אמר אויבי יגילו כי אמוט** יכלתי לו ולא יקום מהמתי עור

ואני בחסדך בטחתי וצללתי בישועתיך אשירה ל יהוה כי גמל עלי

ואני בחסדך בטחתי הס מושבים כי אין לי מושיע ואני בחסדך בטחתי שתושיעני
אעפ' שאיני ראו לך העש' למען חסדך יגל לבי כנגד ימי יגילו כי אמוש וכשתושיעני יגל לבי
והס יאכלו אשירה ל' כי גמל עלי או כשתושיעני אשירה ל' ואמר לו הוראות כי גמל עלי ולא יש
ישנתי שינת המו' והרש' כנגד ארבע יעקו' ארבע נחמו ואני בחסדך בטחתי בבבל יגל לבי בישועתי
במדי אשירה ל' ביון כי גמל עלי בארוס :

למנצח לרור אמר נבל בלבו אין אלהים השחתו התעבבו עלילה אין עשה טוב

למנצח לרור אמר נבל בלבו זה הפזמור גם כן הוא על לשון הגלות וכבל הוא
מלך האומות שישראל בידם ומושב בלבו בהרעו לישראל ובנגשו אותם כי אין אלהים ואין שופט ו
רוח בעולם לשלם לאיש כמעשהו השמיתו הוא ועמו התעבבו עלילה עשו מעשה הועיבה אין עושה ש
שוב אין בהם אחר שיעשה טוב אלא כולם השמיתו מעשיהם כי מטיבו כי אין רואה :
יהוה משמים השקיף על בני אדם לראות היש משביל דרש את אלהים :

יהוה משמים השקיף אעפ' שהוא גבוה עליהם ונסתר מעיניהם הוא משקיף עליהם
ומשגיח אס יש בהם מטיביל אחר שידרוש אלהים ויתשרם כי יש אלהים שופטים והנה הכל סד :
הבל סר יחידו נאלהו אין עשה טוב אין גם אחר :

הבל סר יחידו סר מדרך הטוב
יש מעצמן כמו סג כמו שאמר בספר השני הכל סג והוא
סן נסוגו אמרו והעניין אמר והגמיל ריש באה בשי ויש מפרשין מתרגמיין ויבאש וסרי וכן אמר :
יתרו כאלמו שבענינו נתעבו וכבאשו הפוך מן סיר אשר מלאה בה שפי' וזהמה וזהמה בה וכן אמר :
כמו נתעב וכאלה אין גם אמר אפי' אחר וכן גם לרעהו ישכא רש :
הלא ידעו בל בעל אוז אבלי עמי אבלי לחם יהוה לא קראו :

הלא ידעו בליבועלי הלא על דרך הימה איך הם הכל כסלים ולא ידעו ופירושו אין
לחם דעה ובונה כשהם אומרים כי אין רואה ואין יודע מעשיהם כל אלה שהם פועלי און ומדיעים לי
לישראל ואוכלים עמי כמו שיאכלו הלחם ולא קראו י' כלום לא עלה בלבם כי י' רואה אותם לפיכך
לאקראו אוהו ויש מפרשין לפי שהם אכלי עמי ועדיין אכלו לחם כלום כי לא מהו ולא נענשו חטבו
כי לית רין ולית דין לפיכך י' לא קראו ויש מפר' לא קראו שיעמדו בדיעם ואינם מודיי בתשובה :
שם פחדו פחדו בי אלהים ברוח צדיק : שם פחדו פחדו

כמו יעמדו אמר כי שם במקום גדלתם וגאותם יעמדו עוד פחד יידעו כי אלהים ברור יריק עמם יהיה
ועוררם : עצת עני תבישו יהוה מחסה : וענתה עינת נבי הבישו כי
י' מחסהו לפי ששם י' מחסהו חוה עינתו ודעם
לחש' מידכם כי אין לו מחסה אחר והוא מביישים עינתו לפי שאין אהם רואין העונש במהרה והוא
לעניים איה אלהים יקומו ויעורכם : מי יתו בציון ישועת ישראל בשוב יהוה

שבות עמור וגל יעקב ישמח ישראל :

מ' יתו מציון

לפי שציון ראש ממלכות ישראל ושם שוכן הכבוד ואמר כי מציון הבוא ישועת ישראל ואוס' מי יתן
שיציה בקרוב או מי יתן שנוכה ונראה הישועה בשו"ב י"ג שבות עמו ואז יגל יעקב וישמח ישראל כי
ענה הם ביהו"ן ובאבל בגלו ופי' בשו"ב פעל יוצא כמו בהש"ב או פירשו בהנ"מ מן בשו"ב וכתת הושעון

מזמור לדוד יהוה מי יגור באהלך מי ישבון בהר קדשך :

מזמור לדוד יהוה מי יגור אהלך והר קדשך הוא השמים וכינה אותם באהל לפי שהם מותמי
כאהל והר קדשך הוא הר המוריה ששם בית המקדש לפי שהוא המקום הנכבד בארץ וכן כינה אותם בהי
בהיכל כמו שאמר י"ג בהיכל קדשו י"ג בשמים כסאו כמו שפירשנו וכן ישמעיהו כולו קולי ומי יגור ו
ומי ישכון הוא על הנשמה העליונה ואמר מי שעשה המעשים האלה במייו השכון נשמתו במקום הכ
שכבוד אחר מותו ומה הם המעשים : הולך תמים ופעל צדק ודבר אמת בלבבו :

הולך תמים אס תמים הוא הוא רל הולך בדרך תמים כמו הולך בדרך תמים הוא ישרתני
ואס הוא שם כמו אס באמת ובתמים רל הולך בתמימות כמו ואני בתומי הלכתי והענין אחר והתמים ה
פוא מי שיתעסק בענייני העולם הזה בתמימות שלא יעזיב במחשבתו בהתבוללות העולם ופעל צדק ש
שכל מעשיו יעשה בצדק ותודות הארס עשה ולא תעשה הם על ג' פנים האחר במעשה והאחר בלשון
והאחר בלב והנה זכר המעשה ורובר אמת וזהו הלשון והלב אומר שהוא דבר אמת לעולם לא ימנע ש
שקר ברבריו והאמת שידבר בפיו והוא בלבבו כי אינו אומר אמת עשה ואמר בלבב וכמו שדברי פיו אמה
כן הם מתשבות לבבו ובכלל גם כן בזה שאמר רובר אמת בלבבו שיקיים מה שמשב בלבבו לעשות טובה
וזה בענין מטא ומקן כלומר אין צריך לומר כי מה שמדבר בפיו מקיים אלא אפי' מה שמושב מקיים
וישם אמת מחשבתו ונכלל בו גם כן גורל מציאות האל וימורו שהוא אמת ורובר אותו בפיו ומושב או
אזהו בלבבו להבינו על דרך המופת כמו שתורה אותו המכמה

לא רגל על לשונו לא עשה לדעתו רעה וחרפה לא נשא על קרבו :

לא רגל על לשונו בזה הפסוק אמר מכות לא עשה בלשון ובמעשה אבל בלב לא היה
צריך להזכיר כי כבר אמר ודבר אמת בלבבו ואס מחשבותיו אמת וצדק אין רע במחשבותיו ואמר לא
רגל על לשונו ולא אמר שאר מכות לא תעשה שהם בלשון כמו לא תענה ברעך אלהים לא תקלל והר
והרומים להם כי אמר אותה שהיא אמת כל שכן האמרות כי הרכילות אעפי' שהיא אמת יבא רע גדול
מטנה ולפיכך אמר ורובר אמת כי האמת שהוא רע לא ידבר והיא הרכילות : לא עשה לדעתו רעה
וקרובו הוא שיש לו מטא ומקן עמו ושכינו ובאומרו כי לא עשה לדעתו רעה אינו אומר כי לאמרים
עשה אלא רבר הכתב על ההרה כמו לא תפז איש את עמיתו אינו אומר כי שותף לו להוכות אחר שהוא
נכרי שאינו עמיתו וכן לא תענה ברעך ער שקר אינו אומר כי באמר שאינו רעו מותר להעיד ער ש
שקר אלא לפי שמשאו ומתנו ועסקו עמו וכן הוא מנהג הלשון בהרבה מקומות ובאמרו לא עשה לה
לדעתו רעה כלל כל מכות לא תעשה שבוין ארס למיבדו ואמר בתורת הלשון ומרפה לא נשא אל קרובו
שלא חקף וקף אותם אעפי' שגדפם או הרע לו ואמר נטא בנטילת הלשון כמו לא תשא את שם י"ג
אלהיך לשוא לא תשא שמש שוא ובאמרו קרובו הוא הרץ לאמר אלא שדבר על ההרה כמו שפירשנו
וקרובו כמו רעהו שהוא קרוב אליו במשאו ובמתנו או שוכנו קרוב מן השאך כי דברי הארס ועסקו ב
ברוב עם אלו :

נבזה בעניו נמאס ואת יראייהוה יבבר בשבע להרע ולא ימיר :

נבזה בעניו נמאס וכפר מרותיו הטובות עוד כי אעפ"י שהוא תמים ופועל צדק ורומם אמת אינו מתגאה בזה אלא נבזה הוא בעיניו ונמאס ומושב בלפניו כי לא יעשה אחר טני אלה משה ש"י שיש עליו חובה לעשות לכבוד הבורא ואת יראי י"י יבבר הוא נבזה בעיניו ומכבד יראה י"י כי כל הטובות שיעשה הוא אינו מושבם לכלום כנגד מה שמושב שיש לו לעשות והטובות שיעשה וזולתו יח ימשבם לדרבים גדולים וימשוב שיש ליראי י"י וזולתו מעלה עליו ושהם יראים יותר ממנו ונתן להם מעלה עליו ומכבד אותם ואמר עוד מטרותיו הטובות נטבע להרע ולא ימיר ופי' להרע להרע לגופו ב"ה בתום ובמספר מן התענוגים וכן לחסר כיסו לזרקה ולמנוה ולא ימיר מה שנטבע אעפ"י שמרע לגופו ולא ימיר כמו שאמר ומה שאמר נטבע לפי שהוא רבר קשה כנגד הקנה נטבע כ"י שלא ימיר והו ימיר הרע שלא לעשות וכן אמר רור נטבעתה ואקיימה לשמור משפטי צדקך ;

כספו לא נתן בנשך ושוחר על נקי לא לקח עשה אלה לא ימוט לעולם :

כספו לא נתן בנשך כבר אמר לא עשה לרעהו רעה ובכללו שלא הוכה אותו ולא גזלו ולא גנב ממנו ועתה אומר כי אפי' בריונו לא לקח ממנו ברבר שיש בו איסור והוא הנשך כי א אעפ"י שנתן לרבריונו מוכרת הוא ליתן לפי שיריד ללות ממנו והנה הוא ממזר ממנו והנשך יותר והנה לקח ממון חבירו שלא כרץ אעפ"י שהוא בריונו ולפי שהמעשה הזה יהיה אדם רגיל בו כי אין א אדם קורא עליו חמס כמו על הגזילה ועל הגניבה לשיכר החטירה עליו תורה והזהירה בו הרבה והנביאי כתבו אותו עם החטורות והרגיל בו ימא במעט זמן מטינו ורור וימזקאל לא אמרו אלא מה שאסרה ה תורה והתורה לא אסרה אלא לישראל אבל לנכרי מותר כמו ש"ל לנכרי תשיך ולא כאמר כן בגזילה וגנב וגניבה ובאונאה כי אפי' לנכרי אסור להונתו או לגזלו או לגנוב ממנו אבל הנשך שהוא לקח ממנו בריונו וברעתו מותר כי ישראל מייב לעשות חסד עם ישראל חבירו וההלואה בלא נשך הוא חסד ושן וטובה ויותר טובה במקומה מן המהנה כי הרבה אנשים יבושו לקחת המהנה ולא יבושו לקחת המלואה ולא כל ישראל עם הגוי כי אינו מייב לעשות עמו חסד ולהלוות לו ממנו במינס כי ברוב הם שונאים ישראל אבל בוודאי אם עושה הגוי חסד וטובה עם ישראל מייב לעשות ישראל גם כן עמו חסד ולהטי לו והרחמתי לך בזה כרי שתמצא בו תשובה לנכדים שאומר כי רור הפריש בין ישראל לגוי אלא כל רבית אסור וזה לא יתכן בו כי דור אסר מה שהמיר משה רבינו על פי האל והנה אומר בתורה לא תוקח עליו ולא תגרע ממנו ושומר על נקי לא לקח גם זה השטן בריון הנותנו ואם להטות דין כבר אמר לא עשה לרעהו רעה וזה בכללו אלא אפילו לא הטת הדין כי נקי הוא ברץ אלא שהנתן לא חשב כי יעשה ק אעפ"י לא לקח ממון מבעל דין לעולם כמו שאמר שמואל הנביא לפי שהיה שופט ישראל את שור ש"י לקחתי וגו עושה אלה לא ימוט לעולם אפי' במותו לא ימוט כי תשכון נפשו במקום הכבוד ;

מבתם לרוד שמרני אל בי חסית בך :

מבתם לרוד שמרני אל בי חסית בך : כבר כתבנו במזמור בקראי עניני שעם מכתם שסיריני השיך נמטבת בגניא אהה י"י ויכול לשיכך אני קורא אליך שתטסיריני כי בך מסייה ולא בולתך ;

אמרת ליה וזה ארובי אתה טובה בל עלך : אמרת ליה זה ארובי אתה כנגד נפשו דבר ואומר אמר והודית ל י"י כי הוא אלהיך ארונך וכן הדין עלך והאמרי לו גם כן טובתי מל עלך פירשו בו הטובה שאתה עושה לי אינו מוטל עלך לעשות כי איני כרי אלא הכל חסר פאתך וארובי אבי ול פי הטובה שאני עושה אינה עלך כלומר אינה מטענת עריך כי

לא יתנו ולא יועילו לך אלא לקרושים אשר בארץ המה ובא על דרך לאיש כמוך רשעך וגו' ולא הבתי
 אותך אני אוהב אותם שהם קרשים ואני מטיב להם ואירי כל חפצי בס לאותם שהם אירי לב כל בני
 ארם וטובים מהם וחפצי בהם להטיב להם בעבור שהם שומרים ועושים מצוותי ומפני זה קראם קרשים
 ואיריים ולפי הראשון יפרשו לקרושים כן אינינה ראוי טובתך אלא לקרושים היא ראויה טובתך
 ולפי רעתי כי טעם לקרושי רבן אש אמרה ל' כלומר אמרי שהאמרי ל' כי הוא ארונך
 האמרי גם כן לקרושים אשר בארץ המה שהכנעני לפניו וקח להם מעלה עליך ותלמדי ממשטיהם
 והכל להכלי שתלמדי אהבת האל ועל הדרך הזה אמרו רזל את ל' אלהיך תירא לרבות תלמדי חכמים
 ואמרו אשר בארץ כלומר הקרושים שהמיכא בדרך ליבי בעקבותיהם ותלמדי ממשטיהם ואירי
 אינינו סמוך לפי רעתי כי ימצאו כמותו כמו מלוני שקופים נטעי נעמנים והרומים להם אפי קרשים
 ואיריים שכל חפצי בהם לאהבה אותם וללכת בררכיהם :

לקרושים אשר בארץ המה ואירי כל חפצי בהם :

לקרושים אשר בארץ המה דרך הקרושים טוברי האל אהבתי ודרך זולתם טעוברים
 לאל אמר שכאמרי ואומר אני עליהם ירבו עיבותהם מאותם האנשים שהם ממהרים לאל אמר ובא אמר
 מהרו זה לברו מבניך הקל מענין מהרה ואיפשר שיהיה מענין מוהר ומתן כמו מהר יסרהנה לו או פי
 אמר מהרו אומר אני אהיה רבן בקרונה ובארירי :

ירבו עיבותם אחרי מהרו בלאסך נסביהם מרם ובל אשא את שמותם על שם

שפתי : ירבו עיבותם
 אמרים שאינם רכבי ל' וזהו הנכון בל אסך נסביהם מרם חלילה לי שאסך נסביהם שהם מרם על דרך
 והבאתם גזול כלומר נסביהם אינו יין אלא רס כי העולה והנסכים עם מעשי רעים לא יועילו ולא יועילו
 אבל ירבו כמו שאמר וכן רשעים תועיבה ובל אשא את שמותם ואפי שמות האנשים ההם לא אעלה
 על שפתי :

יהיה מנת חלקי וכוסי אתה תומיד גורלי :

יהיה מנת חלקי אין לי חלק אמר וזללו כמו אלה האנשים שחלקם ומנתם הכסף והזהב
 והענוגי העולם אבל אני ל' מנת חלקי וכוסי והמנה והחלק והכוס והגורל אמר אלא כפל העני במלות
 שונות לחן הרבר כמנהג הלשון כלומר כי בכל דבריי ובכל עסקי הוא חלקי ואיליו כוונתי ופי' אהיה תי
 הומך גורלי אתה עזרתני שבחרתי זה החלק לעצמי כמו שאמר הבא לטהר מסייעין אותי ומלת הומך
 במירק כמו בכרו וכו' הנני יוסף על יסך הנני יוסף להפלא במירק כמו בכרי :

חבלים נפלוי לי בנעמים את נחלת שפריה עלי :

חבלים נפלוי לי

החלקים שנפלוי לי במקומות נעימים נפלוי לי ובריעו טובה ונכונות אף נמלה שפריה עלי התי במקו הא
 ואינינו סמוך וכמוהו עזי וזמרה יה הבא לנו עזרת מיך אין לא עזובה עיר תהלת והרומים להם ושעם
 אף כי דרך אנשי העולם שיחלקו ביניהם כי כל אחר מקנא לחלק חבירו וירמה בעיניו כי חלק חבירו ש
 טוב מחלקו ולא כן אני אף כי עלי שפריה נמלתי וחלקי ואינינו מקנא לחלק אמר כי עמי החלק הטוב :

אברך אתי יהוה אשר יעצני אף לילות יסרוני בלילותי :

אברך את יהוה אשר יעצני כמו שפירשנו אתה הומך גורלי אף לילות וזאת היתה לי
 המילה מאת ל' שהוא יעצני וסייעני בבחרי זה החלק הטוב לעצמי וגם כן אני בעצמי בכל יום יסרוני
 כליותי שלא אענוב זה הדרך אלא אמוץ בה בכל כמי ואוס' לילי כי בלילה תבורר הארס מעסקי העולם

ויטרא לבו פני ואמר כליותי כי הם היוענות כמו שאמר לבטוח כליות יוענות :

שורתי יהיה לגרי המיד בני מימיני בל אמוט : שורתי יהיה לגרי תמיד

בכל ררכי אונרנו כבוד שהוא נגר הארס המיד שלא יסור מעיניו ומלבו כן שטתי כבוד האל המיד לך
לגרי כי יודע בני כי הוא מימיני ובעזרתי לפיכך לא אמוט בכל אשר אלך ואינא והרס במזל פירש כי
מימיני כאלו הוא יד ימיני שלא ישכח אותה הארס בדרך עין לקלו' הנעטתה ומפני זה לא אמוט כלום
לא אפל : לבן שמח לבי ויגל כבודי את בשדי ישבון לבטח :

לם שמח לבי לבי שטמתיך כגרי המיד שמת ליבי והוא השכל ויגל כבודי והוא הנשמה
שהוא כבוד הגוף בשומ אני כי בהשרה מן הגוף תרבה אל בוראה אף בשרי בעורנו במיני יטכך לבטח
שתיצלנו מכל נזק וברש אחר מיתה מלמד שלא שלטה בו רימה ותולעה :
בי לא תעזוב נפשי לשאול לא תתן חסידך לראות שחת :

בי לא תעזוב כי ידעתי כי באמני במיני והוא הדרך הישרה שאני בה וזה שאמר חסידך
ידעתי כי לא תעזוב נפשי לדרת שאול עם הגוף אלא תקיטנה אל כבודך וברש כלמי שישמע אל קללתי
ושותק ברין שיקרא חסיד לא תקן הענין במלות שונות : תודיעני אורח חיים שבני
שמחות את פניך צעמות בימינך נצח :

תודיעני אורח חיים דרך הפילה שיודיעהו האל הדרך שיצקה בו לחיי העולם הבא
כלומר שיטכילהו ויבינהו הדרך היא שיהיה הכפש בהשרה מהגוף והזכה לשובע שמחות את כניך ו
ולכעמות בימינך שאתם השמחו והנשימות יהיו נצח עד עולמי עד אין להם הפסק וזהו הענוה הכפש
ועטם את פניך ובימינך כי הפנים והימין הם הכבוד כמו ישרים את פניך שב לימיני :

תפלה לדודי שמעה יהוה צדיק הקשיבה רגתי האזינה תפילתי בלא שפת מרמה :

תפלה לדודי שטעה הפילתי שהיא בדרך שטעה אותה כי פי ולבי טוים וזהו דרך חוה
בלא שפתי מרמה וכל הפסוק הוא כפל ענין במלות שונות וריבתי הוא כמו יצקתי כי המהפיל פעמים
כועק בקול רנה וכל לשון רנה הוא לשון יצק' יש מהס לשירה ולשטמה יש מהס להברזה יש לתפלה
ולבקשה יש לבכי ואנקה וכל אמר יתפרש לפי מקומו :

מלפניך משפטי יצא עיניך תחזינה משרים בחנת לבי בקרת לילה צרפתי בל

תמצא זמותי בל יעבר פי : מלפניך משפטי יצא

פי ארוני אבי ול כי התפילה הזאת על מעשה בת שבב ובקש מלפני הקבה ואמר מלפניך משפטי יצא זה
המשפט יצא מלפניך שלא תשפטיני בו ועיניך תחזינה משרים ראה משרים שטעתיי ואל יצאו בזה ה
העון ושפטיני ברב זכותי ולא בזה העון ואמר במת לבי פקרת לילה באותו הלילה במת ופקרת לבי ויכר
רצונתי ולא טיבאתני נקי ואמר זמותי בל יעבור עו מה שמשפתי לומר במכני' י' ונסיני הלאו שלא
יעבור פי ולא אומ' אותו הרבר שמתגאתי בו וכשלתני בו ואמר לפעולות ארס ברבר שפתי במה שיצוה
וטענת שמותי אורחות פריץ כלומר עטייתי כמעט הרשע והפריץ והמכס ר' אברהם בן עזרא פירש

מלפניך משפטי ירא שהענייני אס עיניך לא המזינה בימטרי' וכל זה דמוק בעיני והקדוב אלי כי הוא כמו כי עשית משפטי ודיני שפירושו שהקת משפטי מאויבי וכן הוא מלפניך משפטי ירא השפטיני מאויבי עיניך המזינה שפירם הראה שהמטרים עמי והעול והחמס עמהם זכן רוב המזמור על האויבי כמו שאמר ממהקוממים בימיניך ואמר מפני רשעים זו טרוני וכו' תראה כי המזמור על אויביו ירבר ובבעבורס היה מבקש רחמים ואמר שיראה האל יושר מעשיו וכי אויביו שונאין אותו חס : ואמר במכת לבי פקדת כי אתה בוחן לבבות וירעת אס רברי אסת ובלילה בעת שימשוב הארס בכמה עניינים שהוא עני מעסקי העולם ואין לו מעשה בלילה ובזמן שהו ער הוא מושב ואתה פקדת ליבי ומחשבותי ונדעתי ולא מצאת בי רק טוב ומחשבותי לא עבר דבר אלא כפי כן ליבי כמו שאמר בלא שפתי מרמה וזה ומהו בל יעבור פי וכמהו ואמן להם יעברום ומיס לא יעברו פיו וכמו שאני נזהר בעשמי כן אני מזהיר אמרים במה שאני רואה וזה הוא שאמר :

לפעולות אדם בדבר שפתך אני שמרתי ארחות פריך :

לפעולות אדם בדבר במה שכיחה והזהרת אני מהבונן לפעולות ומונע מהס העברות וזהו אני שמרתי ארחות פריך מנעתי שלא ילך ארס בארחות פריך ורשע וכמהו לטמו את ררך עך המיס למניע הארס שלא ילך בה וכן טומר הפרס ואמר שסיפר לפני האל יושר פיו ולבו ומעשיו הה התמקן לפני האל שיתמוך אשודיו שלא ימוטו לפני אויביו ואמר :

המוך אשודיו במעלותיו בל נמטו בעמי :

המוך מקור במקום צוי כמו שמור את יוס תטבת הלך וקראה ואמר במעלותיו כלומר אשורי שהס הלכו במעלותיו וברכך המוך אותס שלא ימוטו ומלה ימוטו ממלוקת בקריאתה יש ספרים שהו דגש במה ואס כן הוא מפעלי הכפל ויש ספרים שאינו דגוש וכן הוא מנמי העין :

אני קראתיך כי הענני אל הט אונך לי שמע אמרתי :

לפיך קראתיך כי בטחתי שהעניני ואתה יכול לעזריני וזה טעם אל :

הפלה חסדיך מושיע חוסים ממתקוממים בימינך :

הפלה הפריש כמו והשלית ביוס והוא ונפלינו אני ועמך מכל העס אמר אתה טאתה מושיע מרשס הפש הפריש והעבר חסדיך טאתה אנשים שהס מתקוממים בימיניך כי כולם ידעו כי המלכה לי טאתך וה המוררס ב' סידרס בך . שמרני באישה בת עז בצל בנפוך הסתיריני :

שמרני באישה בת עז כמו ששומר ארס אישון עינו והוא השמרד שמשנו המאור ונקרא אישון לפי שנראה בו יורת איש והויו והנן להקטין לפי שהנורה היא קטנה וכן תוספת יור פ האסינון להקטין וכן ויו נון שבתון שעניינו על תוספת קדושה :

מפני רשעים זו שרונני אויבי בנפש יקיסו עלי :

שמרני מפני האויב אשר שררו אותי ומלה זו בענין אשר וכן זו טאנו לו אויבי בנפש יקיסו עלי ש שמרני מפני אויבי אשר יקיסו ויסבבו עלי בנפשי כלומר לקחת נפשי :

חלבמו סגרו פי מורברו בגאות : חלבמו רוב שמנס סגר פיהס על כן רברו בגיאות מרוב הענוגס :

אשורנו עתה סבבונו עיניהם ישיתו לנשות בארץ : אשורנו עתה

אשורנו ברגש השיך וכן אס תטה אשורי מני הררך וסבני כתיב ביוז וקרי ביוז והוא לשון רבי עליו
ועל חביריו שהתלקטו עמו בברחו מפני שאול ולשון ימיר על עיניו כי הוא העיקר ואומר אשורנו כש
כשירצו דרכינו שאנחנו בה עתה סבפנו חכה ילכו אמרנו ויסובבו עלינו עיניהם ישיהו לנשות בארץ
עיניהם ישיהו על דרכינו לנשות לנו רשתה בארץ ללכרנו :

דמיונו באריה יבסוף לטרות ובבפיר יושב במסחרים • דמיונו באריה

דמיונו לשון ימיר על שאול אמר כמו שאמר עליו במזמור על רבני כונו בן ימיני סן יטרקו כאריה כ
נפשי : **קומה יהוה קדמה פניו הבריעהו פלטה גפשי מרשע הרבך :**

קומה יהוה כשיבא לטרפני קדמה פניו הכריעהו שלא יהיה בו כח להרע לי מרשע
חבך מרשע שהוא חבך כי המרם והפליטה ממנו מאתך הוא הכל כמו שכתוב ממתני ואני ארפא
ואמר הוי אשור שבט אפי וגו' :

ממתים ירך יהוה ממתים מחלד חלקם בחיים וצפנך המלא בטנם ישבעו בנ

בנים והציהו יתרם לעולליהם • ממתים ירך יהוה ממתים

ופלטה נפשי ממתים שהם ירך ומכתך כמו הנה יד ^ל הויה כמו שקראס חרבך קראס ירך ממתים מחלד
ממתים שהם מזה העולם שכל האותם ומפנים בזה העולם חלקם במתים חלקם הוא במת העולם הזה כי לא
ינפו לעולם הבא אלא שיצפנך וטובך המלא בטנם בעולם הזה ישבעו בני שישבעו בניה במיניה עמהם
והנימו יתרם לעוללהם אמר מותם והם בני בניהם ובריש מפרש הפסוק על ר' עקיבא וחביריו הרוגי מ
מלכות אמרו מלאכי השרה לפני הקבה רבנו של עולם ממתים ירך ^ל ממתים ממלך אמר להם הקבה ת
חלקם במתים חלקם במת העולם הבא : **אני בצרף אחזה פניך אשבעה בהקץ המונתך**

אני בצרף אחזה אמר רור הרשעים אין להם חפץ בעולם הבא ולא כך אני כי אני מנפה
לחיות ביצוק וזהו שאמר אני ביצוק כי אני מיחל ומינפה לחיות פניך לעולם הבא ביצוק שאעשה בעולם
הזה לא לאכול והתעבט כמוהם אשבעה בהקץ המונתך אמר אשבעה כנגד ישבעו בניס הם ישבעו בעו
בעולם הזה ואני אשבע לעולם הבא בהקץ כי לא תמות והישן נפשי הפך וישני שינת עולם ופניך והמר
והמונתך כמו המונת ^ל ראה והוא השגת הכל שכל כבוד האל כפי כח הנשמה אמרי הפררה מהנהגה ומ
ומטה דבינו עה היה לו זה עם מיי הנהגה מה שלא היה כן לשאר הנביאים כי שכלו היה שכל בפועל כש
כשנתבטלו לו כלי הנהגה כולם לחם לא אכל ומים לא שיתו ואז המונת ^ל יביט ולא כן אליהו שכאמר בו
בכח האכילה היא כמו שפירשנו במלכים ולשאר הנביאים והמסדרי יהיה להם זה אמר מיתה והחכם ר'
אברהם בן עזרא פי הפסוק בעולם הזה וכן פי אותו אין לי חפץ לחיות פניך כי היצוק ששמרתי היתה ס
סבה להתעבטי בראותי פניך והטעם להכיר מעשי ^ל שהם כללים במכמה עשויים ולנצח עומדים ואני ו
שבט מהעבוק המונתך לא כאשר תמלא בטנם וזה אינינו במלום רק במקץ וזאת המעשה אינינה במר
במראית העין רק במראות שיקול הרעת שהם מראות אלהים באמת :

למנצח לעבר יהוה ליהוה אשר רבי ליהוה את דברי השירה הזאת ביום הציל

יהוה אותה מבחן בל איביו ומיר שאול : למנצח לעבר יהוה ליהוה
מי ששם כל כמו באל והברך בכל עינינו והוא יקרא עבר ^ל ורוך בכל אשר ילך ובכל אשר יפנה הי

היתה כונתו ובטחוננו כאל יתברך בכל כעבר המצפה אל יד אדוניו והוא היה מיניל אותו בכל אשר היה
בסכנה כארץ המיניל עברו לשיכראמר בזה המזמור לעבר ^ל וזאת השירה כמורה בספר שמואל אלא
שמהלפת בכמה מקומות במלות והענין אמר וזאת השירה חיבר אותה בסקה ימיו כשהניח ^ל לו טבל
אויביו ואמר מכה כל אויביו ומכה שאול כי שאול היה שקול כנגד כל אויביו :

ויאמר ארחמך יהוה דחקי : **ריאבר** ארחמך המית נקראית בקמץ רעה
כשקל אזכרך מאד ירך ושירושו

אאהבך הרגום ויאהב ורחם והאהבה הוא סו מה שיכול הארס להתקרב אל הבורא בזה העולם וכן אברהם
אהבי והידאה קורמת לאהבה וכשירגיל ארס עצמו ביראה יבוא לירי אהבה שיעבור הבורא מאהבה אפי'
לא יהיה לו גמול בזה יוש מפרשין ארחמך אבקש רחמים ממך חזקי המית במידק והוא מן מיוק ואס לא
נמיא כי אס מן חזק ואמר חזקי בקמץ רעה כמו הלא בחזקתי :

יהוה סלע ומוצאתי ומפלטי אלי צירי אחסה בו מגיני וקחי ישעי משגבי :

יהוה סלע כמו הסלע והמוצרה שישגב הארס שס מפני אויבו אני אין לי סלע ומוצרה
להשגב בו כי אס טמך כמו שכתוב מגדל עזו שס ^ל בו ירוץ עירק ומפלטי בי הסלע והמוצרה שישגב
ארס בו פעס ינצל ופעס לא ינצל שס כי שס יתפשהו אויבו אבל אני נשגבתי בשמך והיכלת אותי בכל ה
הפעמים לי ינודי כפל ענין במלות שונות כי האל נקרא כן לפי שהוא חזק ויכול אחסה בו לפיכך הרוץ
עלי שאחסה בו מגיני וקחי המקרא לבונה המוזק בקרן כמו וקחי ראס קחיני האיל בעל חק
הקחיני לפי שהאיל והשור והראס חזקים בקרניהם שהם מנגמים בהם ואמר כי האל מגיני שיקן בשמו
מאויביו והוא קרנו שינגמ בו אויביו וישע מהס משגבי כי הוא לי כמו המגדל והסלע שאשגב בו
וברשה לפי שנפלו לפני רוד עשרה שונאים גיבורי קלן בשירח זו בעשרה קילוסין ואילו הס עשרה
שינאים שאול רואג ואמתה ועל שבע בן בכרי שמיני בן גרא ושלשה אחי גלית וגלי ואיש מיני שהכה
אותו בכיה בן יהודע חמשה מישראל וחמשה מאומות העולם ואילו הן עשרה קילוסין מוקי סלעי מתי
מוצרותי מפלטי אלי ינודי מחסי מגיני קחי ישעי משגבי :

מהולל אקרא יהוה ומז אויבי אושעי : **מהולל אקרא יהוה**

כשיאני מהפלל אקרא ^ל מהולל שאהללנו בתהילותי אז מאויבי אושעי :

אפפוני חבלי מות ונחלי בליעלי בעתונוני : **אפפוני חבלי מות**

אפפוני סבבוני חבלי מות בסגול המית כמו חבלי יולדה ועניינס וזמר ויפלו חבלי מנשה בפתח המית וה
הוא ענין אמר ואמר זה על הנרות הגדולות שהיה בהן קרוב למוות כמו שהיה בסלע המלוקח וברבח
הפלשתי כשיעזרהו אבישי וכחלי בליעל יפעמוני הנרות הס כחמל השוטף ובליעל אמר על כל אמר וא
ואמר מאויביו או היה בליעל שס הרשע ויומקו הירגס בספר שמואל וסיעת מייבין ואיפשר לפרש נח
חמלי מן כחלה מטבך : **חבלי שאול סבבוני קדמוני מוקשי מות :**

חבלי שאול כבר עירשנוהו ויומקו הרגס בספר שמואל משיחית רשיעין כמו חבל נביאים
קרמוני מוקשי מות שינאו בפני ובררש מדבר על ד' מלכיו אפפוני חבלי מות בבבל וכחלי בליעל במרה
חבלי שאול מצאוני ביון קרמוני מוקשי מות בארוס למה כתב בראשונה וברבועי מות טזו המריבה ב
בית ראשון וזאת המריבה בית שני : **בעי לי אקרא יהוה ואל אלה אשוע ישמע**

מהיבל קולי ושועתי לפניו הבא באזניו : **בעיר לי אקרא** בעת שהיה

בר לי לא פניתי אל מושיע אמר זולתי ישמע מהיכלו מן השמים היה שומע קולי בכל עת שהייתי קורא
אליו ושועתי לפניו הבוא באוני שועתי ששועתי לפניו באה באוני מיד והיה מושיעיני :

והתעש והרעש הארץ ומיסדי הרים ירגזו ויתגעשו בי הרה לי :

מזה הפסוק עד שישלח ממרום יקמינו פרשו מהם שהם רמוז על הניסים שיעשה הקב"ה לישראל ועל השופ
המופתיים שירש וכן רעה המתרגם ופרשו והגעש והרעש הארץ כמהפכת סרוס ועמורה וכן עלה עשן
באפי המתרגם פי' עלה עשן באפו על רבר פרעה :

וישמים יורד במתן תורה וכן רעה הרש

לבר שירדה בימי יהושע ויראו

וכן הפסוקים שאמרו ייעש בשמים יי' וירזו

אפיקי ים רמוז לקריעת ים סוף וירדן ואמר האל שיעשה כל אלה הנפלאות יעשה גם עמי נפלאות ישלח
ממרום יקמינו והכנן לפי דרך הפשוט כי כל אלה הפסוקים הם משל על מפלת אויבי רוד וישראל וכי יי'
נלחם להם בארביהם כי הנרה היא להם רעשי הארץ והשמים ומשך ערפל וגמלים ואש ומינים וברק וה
זהכל דרך משל וכן המציא במקרא בהרבה מקומות על הנרה משך ואפילה ענן וערפל וקדרות השמים ו
היורח והכוכבים ומה שאמר יי' שמים יורד כאילו הטה שמים יורד לכלותם במהרה וזה יירכב על כרוב
ויעף וירא על כנפי רוח רל מהירות הגזירה וכן מציאנו במקום אחר ברבמי דול והגעש והרעש הארץ א
אמר ר' שמואל בן נחמן אף רעשי אלא הפסוק מלכות וכן הוא אמר והרעש הארץ והמלכתי קמה על
בכל ממשבות יי' :

עלה עשן באפיו ואש מפיו תאכל גחלים בערו ממנו :

עלה עשן באפו משל על מרות אפו באויבים כמו יעשן אה יי' וקנאתו ואש מפיו תאכל
אש שייא מפיו תאכלם וקמלים שייאוו ממנו בער אותם :

ויש שמים יורד וערפל תחת רגליו :

ויש שמים יורד פירשנוהו וערפל המת רגל
רגליו הם להם ערפל ומשך המת רגליו שורכס
באפו :

וירכב על כרוב וירכב על כרוב ויעף וירא על כנפי רוח

וירכב על כרוב פירשנוהו וירא ברליה

מן הקל כמו כאשר יראה הנשר עניינו ויעף ובשמוול וירא בריש סבנין
כפעל כלומר היה נראה והענין אחר :

ישת חשך סתרו ישת חשך סתרו סביבותיו סבתו חשבת מים עבי שחקי

ישת חשך סתרו

רמוז לברות כמו שפירשנו שהם להם משך או פירושו כי האל המוריד להם הגזירות
ישת חשך סתרו סביבותיו סבתו שלא יראוהו כי עולם מהם משכת מים ושמואל חשבת מים שענינו
קשור העננים מתרגם משוקי הם משוריהן והענין אחר כי בהתקשר העננים זה בזה היתה החשכה וה
והמשרה מן המים שימלאו עבי שמקים :

מננה נגרו עביו עברו ברד וגמלי אש :

מננה נגרו מננה נגרו מננה נגרו

עביו עברו עביו עברו והוא משך ברד וגמלי אש כל

איהם העבים שמשירים על הארץ
האויבים ברד וגמלי אש ורץ ואש מהלזתה בתוך הברד :

ויריעם בשמים יהוה ועליו ית קלו ברד וגמלי אש :

ירעם בשמים

הרעים בשמים על הארובים ונתן קולו עליהם וחשנין ששים מחדך ויראה בלבבם ידעו שמנו כמו שירצו אדם ויבהל לקול הרעם ואמר עוד ברך וגמל' אש כי עם הקולות יש מעטה הגזירות שיכלה אותם שהם כברד וכגמל' אש :

ושלח חציו ויפיצם וברקים רב ויהמם :

ושלח חציו ויפיצם שלח חציו

והפך הארובים וברקים רב ויהמם המם הארובים בברק ורב סן ויטרדוהו ורבו עניינו ירה מדם והוא פעל עבר מפעלי הכפל והמפי' והברקי' הם הגזירות הקטנות

ויראו אפיק מים חגלו מוסרות תבל מצערתך יהוה מנשמת רוח אפך :

ויראו אפיק מים

הם עמקים מלאים מים כמו לאפיקים ולג' איות על כל אפיקיו והמים הם הכרות והסכנות שהיה בהם והתשוועה מהם על שני ררכי' כאדם השוכנע

במים רבים שירמיב האל המים ויראו האפיקים ומוסרות תבל שהיו מכוסים במים וזהו בנערה י' במים חו סגרתך י' כמו ויגער בים סוף ויחרב וכן מנשמת רוח אפי' שנכתב בהם ויבשו מהו על ררך מטל למשלה הארובים במלחמה ורוד נושע והתשוועה לטובע בטי' שיזרסן לו מי שיטשהו סן המי' כן תשוועה דוד בלא משלה ארוביו במלחמה כמו בסלע המחלקות שנושע דוד ולא כפל' ארוביו ועל זה אמר ישלח ס' ספרו יקמיני יט' יניי ממים רבים ועל זה אמר רוד והורה לאל על שהושיעו בשני הררכים :

אלח במרום יקח :
שני במים רבים :

יצילני מאויבי

יצילני מאויבי עז ומשנאי כי אמצו ממני :

לסון ימיד על גלית או יטבי בנב :
יקרמוני ביום אדני

הי בספר שמואל קסוכי ביום שלטולי ארי ביום שלטולי כל' ביום שהיה לי אר והייתי גולה ומטלטל ארובי' היו סקרימים אותי ברעותה כמו שיעשו הזעפים וירצאני לטרמב ימל' ימל'ני סן הנרה שהייתי בה הוציאני לטרמב :

ישאנו למרחב יחלשנו
כי חפן סי :

תמלני יהוה בצדקי בבורי ידי ישי בלי :

תמלני יהוה בצדקי כי הוא ידע כי

סדק עמי והעול עם ארובי' לפיכך גמלני כצדקי והשיב לי

כי שמרתני דרכי יהוה ולא רשעתי מאלהי :

כי שמרתני דרכי יש לפי' בכל השמות

כלומר אני שמרתני דרכי והוא שמרני מאויבי' ולא רשעתי מאלהי לא עשיתי ברשע ובזרן שינאיתי סדרכי י' אלא אם כן הייתי שוגג ויש לפרש גם כן על דבר שאול כי שמרתני דרכי י' ולא רשעתי שהייתי נדק' מפניו ולא שלמתי בו יד כשהיה לאל ידי כמו שאמר סי שלח ידו בשמים י' כי עון היה אם היה הורגו אעפי' שהיה דורשו כי שאול סלך היה :

כי בל משפטיו לגידי וחקתיו

לא אסור מני . כי בל משפטיו

היו לגידי מסיד לא הייתי סוכח מקותחו לא אסור סני טלא

הייתי מפנה ליבי לדברים אחרים אלא כל זמן הייתי נשטר סכל עון בכל כמי :

ואהיה תמים עמו ואשתמר מעוני :

עם האל הייתי תמים לא
שהייתי מהרהר אמריו כשהיה שואל דרך
אוהי ולא הייתי כופר בגבורתו
ואמר איך יזיה האל עלי שאהיה מלך ושואל נומד על כל יום להדגיני וכן תמים תהיה עם אלהי
שלא תהרהר אמרי מרותיו ואשתמה מעוני מאותו עון לשלום יד בשואל :

וישב יהוה לי בצדקי בכורי ידיו לגד עניו :

עם חסיד התחסד עם
ושואל הוא ומלכותו ובינתו כלו ואני עמתי ומלכותי קיימת :

גבר תמים התמים : עם חסיד התחסד :

כי כן דרכך עם החסיד תראה
מסידותך ותשיב לו עור וזהר מן
הראוי לו עם גבר תמים תמים ועם איש תמים תראה תמימותך ויושרך :

עם גבר התברר
עקש התפלל : עם גבר התברר כמו ויטב אף לי

כעקש כבר ידיו ועם עקש תעפל הביא עליו כרכו הנפתלה
בי אתה עם עניי תושיע וענינים רמות תשביל :

כי אתה עם עניי תושיע
לעולם אתה כומך את העניים והנרדפים ותשביל הגבורים שהם קמים על
העניים וזה שאמר ועניים רמות תשביל וסמך הגבורות לעניים כי הם סבת הגבורות והמטאים כמו שאמר
ולא תתורו אמרי ללבבכם ואמרי עיניכם וכן אמר ואמר עיני הלך ליבי :

בי אתה תאיר צרי יהוה אלהי יגיה דשבי :

בי אתה תאיר צרי יהוה אלהי יגיה דשבי
הצרה היא המשיכה וההטוועה ממנה היא האורה
והכונה וזהו שאמר יגיה משכי

כי בך ארוץ גרוד ובאלהי ארלג שור :

בי בך ארוץ גרוד

בעזרתך אשבר גרודי אויבי וארוץ משורשי ריבך ובא בשורק כמו ירון ושטמ יטור צהרים או פירותו
ארוץ לקראת גרוד אויבי ולא אירא מהם וכן ארלג שור ארלג חומת ערי אויבי לכובשם ואמר ארלג ל
לטהירות כבשו אותם כאילו ברילג אכנס בהם ובמרדכי כי על כיבוש ירון נאמר זה הפסוק והפסוק ל
של מעלה מזה על מלחמת עמלק גייס גרול משל עמלק בא על דוד ורוד עשה עמהם מלחמה שתי לילות
ויום אמר שנא ויכס דוד מהנשף ועד הערב למחרתם מי היה מאיר לו באותן שתי לילות ויום אמר א
אמר ר' יהושע בן לוי בברקי היה הקבה מאיר לו וזהו כי אתה האיר כרי כי בך ארוץ גרוד בשעה שיהלך
דוד יבוס לעשות עמהם מלחמה התמיל רוד ואמר כל מכה יבוס בראשונה יהיה לראש ולטור מה עשה
יואב הלך והביא ברוש אמר רענן וקבעה בטר המומה וכסף ראשה שהיה רך ואמז בה דוד וקפץ יואב על
ראשו של דוד ונתלה בברוש ורילג למומה אמר דוד יהלמני צדק מסר ויוכמני מה עשה הקבה קצר
את המומה עד שעלה דוד אמריו שנאמר ובאלהי ארלג שור :

האל תמים דרכו אמרת יהוה צרופה מגז הוא לבל החוסים בו :

האל תמים דרכו
הוא אלי שהיכולת בידו ומה שעושה עושה במטימות ובזשיר ומטלס

לכל איש כמנעוהו והשיב לי כמקתי ולאויביי כרשעתם ואמרתו ירופה שאין בכל טפטיי סף אלא הכל על קו היושר והאמונה ירוקה ומזוקק מכל סף .

בי מי אל מבלעתי יהוה ומי צור זולתי אלהיו : **בי מי אל**

שיפר אמרתו ומה שנוה וטי ישיב גזירתו כי אין אלוה ואין צור זולתי :

האל המאזני חיל ויתן המים הרבי משוה רגלי באילות ועל במותי יעמידני :

האל המאזני חיל הוא בעל הכח והוא נוהג כח ויתן המים ררכו נוהג שלם דרכו שלא נפקרו אנשי אמר במלחמה : משוה רגלי אם הכרמתני לברוח ולהמלט שם רגלי כאילות ולא השיגוני אויבי ועל במותי יעמידני ואמר כן במקום שהייתי נמלט שם והם במותי שם יעמידני בטוח :

מלמד ידי למלחמה וצחתה קשת צחושה ורעתי : **מלמד ידי**

כשהייתי מיילח במלחמה לא הייתי מתהלל בגבורתי אלא שהוא ביה מלמד ומרגיל ידי למלחמה ונחתה קשת כמושה ורועותיי כל כך לטר ידי עד שיפלו קשת כמושה מאויביי והייתה נשברת בזרועותיי ופי כמושה חזקה כנמושה והוא הברזל המזק וכן ואת ארבע כנמושה ובטרדש שהיה רוד נוטל קשת כמושה וכופפה דבר אמר נוח לו לאדם לכה קשת כמושה ולא לכה זרועותיו של רוד :

ותתן לי מגן ישעך וימינך תסערי וענותך תרבי : **ותתן לי מגן ישעך**

בכל המלחמות ישעך היה לי מגן שלא נגפתי באמת מכל המלחמות ולא היה זה אלא ששמך הסעריני וענותך תרביני כלום ענותך וחסידוך עשהה וזה כי לא הייתי ראוי לכך אלא שחסידוך הרבה אותי כי אני הייתי בעס מעט ואויבי בעס רב וענותך הרבה אותי והייתי מניח כאילו הייתי אני רב מהם :

תרחיב צערי תחת ולא מערו קרסולי : **תרחיב צערי** כמו בלכתך לא ימד יעריך ואם הריוך לא הכשל זהו ולא מערו קרסולי אם הייתי רץ לפני אויבי ופי קרסולי כרעי כהרגו אשר לו כרעים רליה קרסולין :

אדרת אויבי ואשיגם ולא אשוב עד בלותם : **אדרת אויבי ואשיגם** כמו שיעשה לעמלק .

אמחצם ולא יבלו קום יבלו תחת רגלי : **אמחצם**

לא היתה להם תקומה מפני כי כולם הסית לבר ארבע מאות נער שרכבו על הגמלים ויכסו :

ותאזני חיל למלחמה תבריע קמי תחתי : **ותאזני חיל** אזרת מותני במיל ובכח ולא מערתי והם מערו והכרעתם תמתי :

ואויבי נתתה לי עורת ומשנאי אנצמתם : **ואויבי נתת לי עורת** שינסו מלפני והפכו עורף

ישועו ואז מושיע על יהוה ולא ענם :

ישועה ואיך מרשיע על יי' כמו אל וכן והתפלל אל יי' ולבסוף ולא ככון עמו :
ואשחקם בעפר על בני רוח בטיש חוצות ארדקם :

ואשחקם בעפר על בני רוח אריקם הנח המורה הדגש כי שרשו רקק מעניין רקק הנזכר ברברי דול ענה הנכבדאמן הרקק ופירושו אשימם רקק כמו טיש מריות או יהיה מעניין רקק כשר וכמו ורקיקי מנות :
תפלטני מריבי עם השמיני לראש גדים עם לא ידעתי יעברוני

תפלטני מריבי עם וכפד שמואל מריבי עמי אמר פלטני מטלחמה שאלו והסומים את ירו מבני עמו גם אבטלוס ואשר עמו השימני לראש גדים מריבי עמים מלטני ושמהי לראש או אומות העולם עם לא ידעתי יעברוני פי' לא ידעתי שאינם מבני ישראל כמו ארנס וארנס שהיו עברי' לזר :

לשמע און ישמעני לי בני צבר יבחשו לי : לשמע און ישמעני לי

עמו שכתוב וישע רוד בשובו מהכות את ארס ופי' ישמעני יתקבצו כמו וישמע שאלו את העם בני נכר יכחשו לי מיראתם אותי יכחשו ויכזבו לי אותם שהיו במלחמה ואמרו לא נלחמנו עלי' ולא היינו לברוך או פירושו יכחשו לבני בריהם בעברוי כמו ארס שהיו בברית עם בני עמון וכאשר ראו כי נגפו אות' וישלמו את ישראל ויעברו ויראו ארס להושיע עור את בני עמון :

בני צבר יבלו ויחרגו ממצרותיהם : בני צבר מיראתם אותי הם כעלה נבל וימרגו מטסגרותיהם אפי' במקו שהם נסגרי שם מסגרי אפי' שם יפחדו וימרגו מהרס ומתרי' אימה ומתווכי' פרקת מוהא דו יהוה וברוך צורא וירום אלהי ישעי דו יהוה וברוך צורא

כלומר כל הטוב והכבוד הזה שיש לי למה כי יי' שהוא יגורי כלומר חלקי והוא אלהי ישעי הוא חי וברל ורס והכל בידו להרים ולהשיל והעושר והכבוד מלפניו עמים תחתי האל הנותן נקמות לי וברך האל הנותן נקמות לי

הנקמות שאני נוקם מאויבי הוא נוקם אותם לי כלומר נוקן לי הכת וירבר מהרמ' וינהג ורבר מנהג העמים ממוקומם אלי ונותנס המתי או הוא מן תה ותרבר את זרע המלוכה שהוא עניין רבר

מפלטני מאויבי את מן קמי תרוממי מאיש חמס הצילני : מפלטני מבאויני

לא רי טמניל אותי מהם אלא שמדומס אותי עליהם וזהו אה מן קמי תרוממי מאיש חמס הצילני מש מטאול שהיה עושה לי חמס ברדפו אחרי הצילני ובאותה הצילה בא אלי כל הכבוד אמר כן ספרו בא באמרונה כי הצלתו מידו היתה המלה כל כוונתו : על כן אורך בגוים יהוה ולשמך אומרה על כן אורך בגוים על כן אלה אורך בגוים לפני כל הגוים שהם נשבעים אלי ועוברי' אותי אורה כי הקבד' והכת מאתך הם לי ולשמך אומרה :

מגדיל ישועות מלכו ועשה חסד למשיחו לזוד ולזרעו עדי עולם :

מגדיל ישועות מלכו מגדיל ובספר שמואל מגדיל והוא הנזכר והעניין אתר מלכו ומשיחו הוא אשר על עצמו וכמו שהגדיל ישועותיו ועשה לו חסד כן יעשה לזרעו עד עולם :

לבנינה מזמור ליהודי: השמים מספרים בבחי אל ומעשה ידיו מגיד הרקיע:

השמים מספרים יש מפרשין בדרך או שיח לארץ והורך וכן שאל נא בהמות והורך וכן השמים מספרים כי מהנפלאות והמעשים הגדולים שאדם רואה בשמי יספר האדם כבוד האל וזהו שאמר אין אומר ואין דברים בלי נשמע קולם כלומר לא שיהם מספרים ברברים אלא שמה שרואה אדם בהם ש מספרים בני אדם כבוד אל ונוכל לפרש מספרים על השמים ועל הרקיע עצמם כי במהלכם ובסביבותם על סדר נכון יראה כבוד האל יתברך ואותו הוא הסיפור וההנהגה על דרך השולח אמרתו ארץ עד מהרה ירוץ דברו ומה שאמר אין אומר ואין דברים אין דברים כדברי בני אדם אלא המעשה שיעשו הן הדברים ו והם הסיפור וההנהגה וכן אמר ובקצה תבל מליהם והרב מורה זקן החכם הגדול רבינו משה פי מספרים על השמים כי רענתו ורענת העלסופים כי הגלגלים חיים משכילים עוברים לאל ומשבימים אותו שבת גד גדול ומהללים אותו מהללים ענומים ועל כן אמר השמים מספרים כבוד אל ומעשה ידיו מגיד הרקיע כפי כי הוא כמו השמים מספרים כבוד אל כי השמי נקראו רקיע כמו שכן כוונה הרקיע וכן ר' יצחק אותם אלהים ברקיע השמים לרענת מ' שפי' כי על הגלגלים נאמר והתקם ר' אברהם בן עזרא פי הרקיע האויר: **יום ליום וביע אומר ולילה ללילה יחזה רעתו:**

יביע ידבר כמו הכה יביעון בעיהם תבענה שפתי ופי היום הנה ידבר בעבור היום הכא אמרו והלילה כע בעבור הלילה שיבא כלומר בסדר התנועות ביום ובלילה כמו שהיה מששה יס' בראשית כן הוא וכן י' יהיה לעולם לא נשתנה ולא נתמלק דבר אס כן היום הנה מגיד בעבור מחר כי ידוע כי כן יהיה: **אין אומר ואין דברים בל נשמע קולם** פירשנוהו **בבל הארץ יצא**

קום ובקצה תבל מליהם ולשמש שם אהל בהם: בבל הארץ יצא קום

קום בניינס וכן קו לקו לפי שהבניין יעשה בהעיות הקו כלומר מעשה הגלגלים והכוכבים יבא ככל הארץ וכן ובקצה תבל מליהם והנה מעשיהם דבריהם לשמש שם אהל בהם ומקום בגלגלים ואמר הספור על ה השמש לפי שהוא האור הגדול ושייג ממנו לבני אדם תועלת גדולה והר משאר הכוכבים במאורו ובמוסה לבני אדם ולשאר בעלי חיים ונממים ובאמרו בהם דל באמר מהם כמו ויקבר בערי הגלגל והו הגלגל הרביעי משבעת הגלגלים שבהם שבעה כוכבי לכת ואמר בהם כי אלה הכוכבים תקועים בגוף ה הגלגלים וכן אמר ויזן אותם אלהים ברקיע השמים ולא אמר על רקיע וכן ברברי חל הכוכבים קבועים ברקיע כמסמרים הקבועים ברלה: **והוא בתחו יוצא מחופתו ישיש בגבור לרוץ ארח**

הוא בתחו יוצא מחופתו כשמר בתחתו בנהדרו ובהדרו הוא כחוק שיירא מחופתו שהכל ששמים לגדרו כן השמש הכל שמתח לאורו וארוכי אבי ול פי שרימהו לחוק יוצא מחופתו שהוא נכסף לשוב ולכלהו כן השמש שב בכל יום למקום ורימתו ורמהו גם כן לגיבור ואמר ישיש כגיבור לרוץ או אורח לפי שלא יכשל במרימתו ואמר ישיש כגיבור כי הגיבור שיש ושמת בתארו למלמה וכן אמר ב בזוכרו גבורת הסוס וישי בכוחו יבא לקראת נשק כי השמש ישיש בתחתו והינתנו וזרימתו הוא הששו והששמה: **מקצה השמים מוצאו ותקופתו על קצתם ואין נסתח מחמתו:**

מקצה השמים מסורת ותקופתו ער קצתם על כל קצות השמים הוא מהלכו ואמ' ותקופתו ששירותו סיבובו כמו תקופת השנה לפי שסיבוב הרמות וישוב למקום ורימתו כמו שאמר שלמה הילך אל דרום וסובב אל צפון שמהלכו ביו נראה ברות דרום והולך מערב וסובב רומ צפון בלילה ער שייטב

בבקר אל רוח שזרמ ממנו וכן ברברי דול הולך אל ררוס ביוס וטובב אל יצפון בלילה וזה למראית העין
 לבר לפי שמהלכו נוטה לבר דרוס אבל לא ילך לפאת דרוס אך לפי חכמת התכונה לא נאמר זה בתקופת
 היום אלא בתקופת השנה שהוא אל דרוס בימי המוקף ובצפון בימי הקיץ וזה נראה לעינים וירדע וברוק
 וכן ברברי דול בפרק דר אליעזר הולך אל דרוס בתקופת השירי ובתקופת טבת וטובב אל יצפון בתקופת
 ניסן ותקופת תמוז ואין נסתר מממתו כי הוא השמש בכל העולם הוא אעפ"י שאין בשוה בכל מקום ו
 ואמר ואין נסתר מממתו ולא אמר ואין נסתר ממאורו כי יוכל הארץ להסתה מאורו ולא מתמוט כי אפי'
 במררי מדרים ישגנו מומו והמכס ר' אברהם בן עזרא פי ואין נסתר מממתו כי חוס השמש בעולם כר
 כרמות חוס הלב בגוף כרא יית חכמת ותולדת והנה הוא מיי לכל הגופות אם כן פירושו אין נסתר מומו
 מתועלת ממתו: הורת יהוה תמימה משיבת נפש ערות יהוה נאמנה מחבמת

פתיח פקודי יהוה ישרים משמחי לב מצות יהוה ברה מאירת עינים :

הורת יהוה תמימה מה שסמך ענין התורה לענין השמש ול כמו שהשמים והשמש מעידים
 ומספרים על כבוד האל ועל חכמתו כן התורה והמצוות אשר נזה לעמו ישראל מעידים על חכמתו ועל
 יושרו כמו שאמר אשר לו מקים ומשפטים צדיקים ככל התורה הזאת ועוד אמר כמו שהשמים והשמש
 מועילים לעולם ובהם העולם עומד כן התורה שהיא תמימה והיא משיבת נפש וקיום הנפש בה כמו שק
 טיקום העולם בשמש כי הנפש בגוף כמו הגר בארץ נכריה שאין לו עוזרים וסומכים כן הנפש בגוף
 כי עוזרי הגוף רבים ורופים אמר התורה והיא כימירה וטבירה ביניהם וכן אמר שלמה והמשיל אותה ל
 לאיש מסכן חכם והנה התורה משיבת הנפש שמורה הארץ הדרך הישרה ומסירה אותו מתאות העולם
 הממכשולו רבים והנה היא משיבה את הנפש משיביה וממאסרה אל תולדתה ואל מקום כבודה וספד
 בהורה ובמצוות ובמשפטי על אמתה ועל יושרה והתורה היא תכונת הסימה היאך תעשה והיא מעני'
 הלא שמועתי לקול מורי ולהורות נקן בלבו שמורה על תכונת הרבר כמו תורת הבהמה והעוף ותורת הט
 המצורע והיוולדת והזב והזבה ותורה נזיר אעפ"י הספר נקרא בשם התורה מבראשי עד לעיני כל ישראל
 כמו שכתוב ויכתב משה את התורה הזאת לקח את ספר התורה הזה כי מעשה בראשית וספר עניי האב
 וכן ספר כל שאר הרברים כולם מורים על האל כי הוא יוצר העולם ועל טובתו ועל ברואיו והשגמתו ב
 בטובים וברעים והוכיר המצוות והוא מה שינוה האל לעשות בררכי עבודת האל והאבהתו כארון המצוה ל
 לעברו והעדות והס מה שהם ערות בן ישראל לאל שקבלו הם אותו לאלוה והוא קבלם לעם סגולה כמו
 ארון העדות אהל מועד כי המצוות אשר יצו ישראל בהם הם ערות והלומות שהיו בהם שהם כל התורה כ
 כולה והרברים ההם היו ערות גדול לישראל בראותם כבודו על הר סיני בקולות ולפידים והסמראה הגדול
 שהוא הוא ערות להם ולבניהם עד עולם וכן שמירה השבת והמועדים הם ערות ואות וזכרון ושמחה ויו
 ויבל הכל הוא ערות להם ולבניהם עד עולם כמו שאמר כי לי כל הארץ כי עברי הם ואמר פקודי יי על
 מצוות השכל שהאל הפקידם ונתנם בלב והשכל מורה עליהם ואמר הידאה שהיא ראשית המינו ועקרים
 כי העבר אם לא יראה הארון לא יעשה מצוות והידאה הגמורה בסתר ואמר המשפטים שהם הדינים בן
 אדם לתבירו והנה זכר לו כל לשונות המצוה לבר מקים והטעם כי אמר אליהם המימה וברה ישרים מש
 משמתי לב מאירת עינים שהורה אמת ברוק הנממרים ומתוקים וכל זה לא יתכן לומר אלא על המצוות
 ששעמם גלוי וכראה והמקום כמו אכילה מויר ולבישת שעמם והרוסים להם שאין שעמם גלוי אך
 יאמר עליהם נממרים ומתוקים וטהורי אעפ"י שהם כן לפי ששעמם נראה לו הנה אין שעמם נראה לרוב
 בני אדם ואמר תמימה שהיא שלימה כולה לא יחסר רבר בה מכל הדרכים שצריך אדם להם בעולם הזה ו
 ובעולם הבא ואמר משיבת נפש כמו שפירשנו ואמר ערות יי נאמנה מרבימות פתי כי אין כזב בה כי
 טיב הכבוד בישראל לעיני כל ישראל אין מכמיש ומשקפק ואמר מתכמות פתי כי כל רברי המשכן מכ

חכמה נשאלה כי לא דבר רק הוא המנוחה והמונחות והדיעות וכן כל הדברים כולם מוזנים על חכמה עד
שיקראו אותה החכמים בעולם האמיתי שהיא דמות העולם העליון ודמות העולם הנגזר וכן שטירה ה
שטובה היא חכמה גדולה שימקור האדם בגללה על מידות העולם וכל מעשה בראשית והיא חכמה טובה
ואמר על התורה כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים וגו' ואמר רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה הוא
ואעפי שמחלק התארים האלה ואמר לתורה תמימה מטיבת נפש ואמר על התורה נאמנה מחכימה פתי
וכן לאמרים כלם טובים בתארים ולא אמר התואר הזה על האחר והוא הרץ על חבירו אלא שסמך כל זה
הואר אל המתואר הקרוב אליו ושימך ללמוד עליו כפי התואר כמו שימך וכו' וכו' וכו' .

פקודי ^ל ישרים משמתי לב היינו מפרשין פקודי מינות כהגותו אלא שאמר אחר כי מינות ^ל לפי
לפיכך נפרש פקודי טגזרות והיה האוכל לפקודן שהוא ענין הגזירה והנחה והם הרב"י שהשכל מורה
עליהם ואמר שהם ישרים אין בהם נפתל ועקש שאם לא היו כן לא היה השכל מורה עליהם
ומזה הטעם הם משמתי לב כי החכם ישמח על שיכלו וכאשר יגבר על הגוף וינהיגו ברכי הש
שכל אין שמחה בעולם כשמחה היא והיא שמחה הנפש לפיכך אמר משמתי לב ולא אמר משמתי ה
האדם כי האדם ישמח לתאות העולם אבל השכל והוא הלב לא ישמח כי אם ברכי שיכל וכן אמר כי שטח
לבי המה : ואמר מינות ^ל ברה כל מינה ומינה במקום שהיא היא ברא חכמה מאין כל סג ומאידה
ענינים כי העם שהם בלא טמיה הם הולכים במושך כי המינות יאירו הלב וזה מדרגה לעלות אל הכבוד ה
גדול : יראת יהוה טהורה עומדת לעד : יראת יהוה טהורה

והיא הרברים שיעשה אותם בטהר או בלי רעת אדם כמו הגנבה וזיקת המדות והמשקלות והם הדברים כ
כתוב בהם ויראת מאלהיך והיראה טהורה מאין סג כי הרברים לדעים שהם בגלוי יטנע אדם מעשותם
מיראת בני אדם והנה הכתוב : והוא אינו טהור כי יש בו סגים אבל הרברים שהם נסתרים יטנע אדם לעש
לעשותם מיראת האל לברו היראה היא טהורה כי אין בו סגים ואמר עומדת לעד כי יש מינות שיש
להם מקום וזמן והרברים שהם ביראה ^ל הם עומדים לעד אין להם זמן או אמר עומדים לעד על כלה
התורה שלא ינה האל בה לזמן אלא עד עולמי עד היא ולא כרברי הכופרים הנוראים שאומרים כי התורה
שנמנה בהר סיני היה לו זמן עד בא ישו"כ עד זמנו היתה גופנית ומעתה טבא הוא ינה להכין אותה רו
דומנית ורבריהם רברי רוח ותוהו והפל"י המינות שהם אומרים שהם כדרך מטל ולא יובנו כמשמעות ה
הרי ינה ^ל עליהם בפירוש ולא על דרך מטל אם כן טאר המינות לא יבין אדם אותם על דרך מטל כי
אם כמשמעות כי אם היו המינות על דרך מטל היו המינות בספק זה אמר הרבר הנסתר בו כך היא זה אדם
כך הוא והכתוב אומר כי המינות הוא אשר אנכי מיטוך היום לא נפלאה היא מסוך ולא רחוקה היא ואם ה
היו במינות רברים נסתרים ולא יובנו כמשמעות הרי הם נפלאים ורחוקים .

משפטי יהוה אמת צדיקו יחידו : משפטי יהוה אמת צדיקו יחידו

כבר צירטנו המשפטים שהם הדינים שבין אדם לחבירו וכולם הם רברי אמת גלוי לעינים וכו' יחידו י
צדקו אין באחד מהם עול ויש מפרשים הטעם שסמך התורה לשמש להגדיל תועלתה על תועלת השמש
כי יש רברים שהשמש מזיק והתורה מועילה בכל הרברים לפיכך אמר תורת ^ל המ מה שלימה היא כי
בכל רכי העולם הזה והעולם הבא ימצא אדם תועלת בה ואמר מטיבת נפש כי השמש כשישבה אדם לת
לחמו ויתר מראי שמו ימלה מולי מות כמו שאמר ביונה ויך השמש על ראש יונה ויתעלה והתורה לא
כן כי היא מטיבת נפש לגוף ומתקיים בה ופעמים שהשמש יכנס בחומו של אדם ויתגע והתורה לא
כן אלא מחכימה פתי וכשישבה אדם לשמש הרבה ידאג לחומה ולא כן פקודי ^ל שהם משמתי לב והשמש
כאשר יסתכל האדם בעונם השמש הכהינה עיניו ומינות ^ל לא כן כי היא ברה מאירת עינים והשמש
יכסה עינים ויראה ^ל שהורה חכה לא יכטינה רבר ולא יסתירה והשמש מאירה ביום ולא בלילה ויר

וידעה יי' עומדת לצד והשמש אין אורה ומוטה שוה כל היום כי עד חצי היום יוסף ומתני הוי' ואילן
 יחסר ולא כן משפט יי' אלא כדקו יתרו ולא מכחישין זה את זה :
הנחמרים מזהב ומפז רב ומתוקים מירושלם ונפז גירום :

הנחמרים מזהב ומפז רב אמר כי התורה והמצוות הם נחמרים יותר מזהב ומפז רב והפז
 הוא הזהב הטוב הנקי והוא רב כמו על כל רב ביתו שהוא גדול במשיבות ובגדולה או יהיה פי' רב במניין ו
 ויהי טעם רב על זהב ועל פז כי בני ארס יתאוו למטון רב זהב ופז ויש מפרשין פז אבנים יקרות והארס
 יתאוה אליהם והמטכילים יתאוו יותר לתורה ולחכמה וכן אמר שלמה וכל חפצים לא ישוו בה כי המטון
 הוא בעולם הנה ולא בעולם הבא והחכמה בעולם הזה ובעולם הבא והמטון גדול או יהיה או יגביר אותו פ
 מהארס או יאמר מטנו בים או בביבטה והחכמה לא תהיה כגזלת וכגנבת ולא תאבד טבעליה והמטון אש
 יקן הארס אותו או יסתר אותו לא יסאר בירו מה שיוקן והחכמה אש ילמד אותה לא תאמר לא תאמר סירו א
 אבל יוסף ברכמה הנה כי דברי התורה והחכמה נחמרים למטכילים יותר מזהב ומפז ומתוקים מרובש
 ונפז טעם כי הרבש הוא המאכל שיצרבו הארס יותר משאר המאכלים ואעפ"י אס יוסף לאכול מטנו
 זיק לו ויקראנו והמאכל יועיל לפי טעמו ולא כן החכמה כי כל מה שיוסף בה תועילנו ותועיל לו לעולם
גם עבדך נזהר בהם בשמרים עקב רב **גם עבדך נזהר בהם** לפי טעמו
 הנחמרי ולמי

הם נחמרים ומתוקים למטכילים וליראי יי' לפיכך אמר גם עבדך נזהר בהם כלומר גם אני מהם אעפ"י
 שאיני מן החכמים עבדך אני וחדד למצותיך ונזהר בהם והם נחמרי ומתוקים לי גם ידעתי כי בשמרים
 עקב רב מלבר המתוקות והחמרה שיימא המטכיל בהם וכשתטתוק הנפש המטכילת ותכסה אל החכמה
 אעפ"י שלא יהיה לו בזה גמול כי טבע הנפש המטכילת שותהאנה אל החכמה כמו שהיה טבע הנפש המה
 המתאנה אל המאכל הערב אס כן החכמים עוסקים בתורה ובחכמה מטבע אעפ"י שלא יקוו גמול בזה
 ואמר רור בשמרים עקב רב עוד יותר על התאוה כי אני והמטכילי מתאווי עליהם עוד יש לנו בטמירתם
 טכור רב שאהיה מטיב לשומרי המצוות בעולם הזה ובעולם הבא אלא שיעקר השכר הוא לעולם הבא לפ
 לפיכך נקרא השכר עקב רב כמו שיהעקב הוא סוף הנקוה כן השכר סוף המעשה והמעשה לא יגמר ל
 לארס עד יום מותו : **שגיאות מי יביז מנסתרות נקיני :** **שגיאות מי יביז**

אמה הוא כי לבי ורצוני אל מצותיך אבל זה אני מבקש ממך שתתקן מנסתרות כי השגיאות טי יבי
 כי אין שידעו ויבין הכל כי במקומות ישגה ויהיה הרב כסתר מעיניו ועל זה אני מבקש ממך שלא תענ
 שענייני על הנסתרות אלא הנקיני מהם : **גם מזרים חשוד עבדך אלימשלו בי א**
איתם ונקיני ממשעריב :

גם מזרים חשוד עבדך ועוד אני מבקש ממך שאלה
 גדולה יותר ממה שישאלתי שתמכע אותי מן הזרונות שלא ימשלו בי ולא יהיה ידתי תקפי כי אשמו בכל
 כמי וגם אתה תסייעני שלא ישלוש בי ידך הרע כי הקבה מסייע למי שלבו נכון כמו שאמר לאבמלך
 ואחשוך גם אנכי אותך מתטרא לי חרסם הם שם ולא תואר ויהיה זר שם בשקל ויש ועוטר יש לאל ירי
 אז איהם כתוב בירר אחר האקוה והוא הכת שהוא המורה הרגש בלא יור וכל לבב אנוש ימס ויש בו ררש
 כי משבון היור ובעשרת הרברות היא המצוות התורה ושלמותה אמר אז כשתתקני מהשגיאונות
 ותסייעני שלא ישלטו בי הזרונות אז אהיה תמים ושלם ונקיני משפט רב הפשט הוא יותר רע מהזרין
 כי הזרין הוא מתאותו ברבד הוא עובר בסויר אבל הפשט רע הוא השורר בארוננו ויבנה מצותי ויעטב
 בעבירה אעפ"י שאינו מתאוה אליה ופי' שהוא רגל בזרונות ובו ליד המרר לפיכך אשר רור אס התקני
 מהשגיאונות ותסייעני על הזרונות שלא ישלטו בי אס כן לעולם לא אהיה סויר ואס לא אהיה סויר עור

בוראי לא אהיה פושע וזה שאמר וניקיתי משפט רב ורב ענינו גרול כי הגרול שבמשפטים הימים הוא
המדר ואמר התפללו זה טאל מהאל שיקבל תפילתו ;
יהיו לרצון אמרי פי והציה לבי לפניך יהוה צוריו וגואלי : יהיו לרצון

מה שאמרתי לפניך בפי ומה שלא אמרתי בפי אלא מחבתי בליבי גם כן המחשב הוא הנזק הלב יהיה ל
לרצון לפניך כי רבים רבים ימשוב ארס שלבו ולא יכין לדבר כן בשפתיו לפיכך אמר רוד יי טענה ה
תפתח ואמר שלמה וט יי טענה לשון יי צורי וגואלי מוקי שבו אבטח בשאלותי וגואלי מהשגאות
והזונות ;

למנצח מזמור לרודי : למד לרוד פרשתיה בעבור רוד כמו אמרי לי אמי
הוא המשוורר היה אוטר אותו בעבור רוד במאנה
למלחמה ואמר : יענך יהוה ביום צרה ישגבך שם אלהי יעקב .

יענך יהוה ביום צרה
כשהיה בקרה במלחמה עם האויב יענך בהתפלך שהתפלל לפניו ישגבך כי העזרה היא כמגדל עוז ש
שישגב הארס בו שלא יטלו בו יד האויב טס אלהי יעקב אמר אלהי יעקב לפי שראה עצמו בכרות יד
יתר מאברהם ויחזק וכן אמר ברדש אלהי אברהם אלהי יצחק איך כתיב נאן אלא אלהי
יעקב ואמר ריש לקיש מטל לאשה עוברה שהיתה מקשה ללדת אמריין לה ליה אנא ידעין מה נימר לך
אל מאן דעני לאמך בעירן קשייתה יעני יתיך בקשייתך כן כתב ביעקב לאל העונה אותי ביום צרתי ו
ולכן אמר להם רוד לישראל מי טענה ליעקב אביכם הוא יענה לכם הוי אוטר ישגבך טס אלהי יעקב ו
ובמקום אמר היא אוט בעל הקורה נכנס בעוביה טל קורה כי יעקב הוא אבינו לבר אבל אברהם היה לו
כן אמר ישמעל ויצחק היה לו עשו גם יתכן לפרש כי פיר' אלהי יעקב על כל ישראל כי נקראו יעקב
וישראל כמו אל תירא יעקב עברי וכן במקומות : רבים ישלח עזרך מקודש ומציה יסעריך

ישלח עזרך מקודש ממקום הקודש והוא הבית שהיה טס הארון כי טס הכבוד ומטס יטלמ
עזרך במלחמה וטכיון כי בכיון היה הארון וכן אמר טי וקן טכיון ישועה ישראל :
חבור כל מנחותיך ועולתך ידשנה סלה : חבור כל מנחותיך

חבור ידמי כמו אוכרתה ליי כי בכמותו למלחמה היו מקריבין בעבורו שיצילנו האל עולת ומנחה כב
בבמה ימיר זו הכמה הגרולה אשר בגבעון ידשנה סלה הסגול במקום קמץ וכן ואקראה לך ופי דשנה ס
ישימה רטן כלומר שיטלת אט לשרפה ויקבלה בריטן : יתן לך בלבבך ובל עצתך ימלא :

יתן לך בלבבך שיקן אויבי תחתי כמו שהוא בלבבך וכל עמך ימלא על דרך כי בהתבוללה
הטשה לך מלחמה שינה וגבורה למלחמה וברדש רוד על ידי שהיה שלס לפני בוראו ובלב שלס מהתפלל
אליו היו אמרי לו יתן לך כלבבך אבל לכל ארס איך אוטרין כן טפעמי טיש בליבו טל ארס להטוב או
לעבור עבירה או רבר טאינו ראוי אלא מה אוטרי לו ימלא יי כל מטאלותיך :
צרנה בישועתך ובטס אלהינו נרגול ימלא יהוה כל משאלותיך :

צרנה בישועתך כשימלא יי כל מטאלותיך ותשוב בשלום טן המלחמה או כרכנה
בישועתך ובטס אלהינו נרגול כלומר בטמו נדים דגלינו וכסנו : עתה ידעתי בי הושיע
יהוה משהו ענהו משמי קדשו בגבורות ישע ימנו : עתה ידעתי ואמר כל אמר

אמר מישראל עתה ידעתי כי הושיע יי' משיחו כלומר משיחו ומלכו הוא והוא ריבה בו לא כמו שהיו
אומרים עליו אין ישועתה לו באלהים סלה ועתה כשתושיעני יודו כולם כי משיחו הוא והוא מושיעני
ויענהו מטמי קרשו בגבורות ישע ימינו כי במעט עס היה מפיל רבבות מאויביו ולא היה יכול להיות זה
אלא בגבורות ימין האל שיטלם להושיענו : **אלה ברבב ואלה בסוסים ואנחנו בשם**
יהוה אלהינו נזכיר :

אלה ברבב האויבים באים עלינו ברכב ובסוסים וברמחים
בחס כמו שאמ' ויבטחו על רכב רב ואנחנו בשם יי' אלהינו נזכיר כשנזכיר שמו ונקראהו בנחמ ואנחנו
בדגל ננחמ הרכב והסוסים : **המה ברעו נפלו ואנחנו קמנו ונתעורר :**

המה ברעו הם שהם ברכב ובסוסים כרעו ונפלו ואנחנו שהיינו כנפלים לפניהם כשנזכר
שם אלהינו קמנו ונתעורר פי' ונתגאה ונתרומם עליהם כמו מעורר ענוים יי' :
הושיעה המלך יעננו ביום קראנו . יהוה הושיעה זהו שבי
אומרים יש
דמוקים במלחמה כמו שאמר ואנחנו בשם בשם יי' אלהינו נזכיר זהו אומר יי' הושיעה המלך יעננו
ביום קראנו ופי' המלך האל שהוא מלך העולם ובירו להושיעני :

למצנח מזמור לדוד : **למצנח מזמור**
גם זה המזמור על דוד ויש אומרים
על המלך המשיח ואם הוא על דוד
פי' לזה על דוד כמו שפירשנו לעלה ואמר מן המזמורים אמרו עליו ברומ הקורש ואם הוא על המלך
המשיח לדוד הוא במשמע כי המזמור הוא לדוד שאמרו ברומ הקרש על המשיח בנו והאויבים הם גוג
ושגוג וממניהו שיינורו על ירושלים או יהיה לדוד על המשיח כי הוא נקרא דוד כמו דוד עברי נשיא
לכם לעולם והנזכרים משרשין אותו על יסו ואהה תשיב להם בכל פסוק ופסוק :
יהוה בעזר ישמח מלך ובישועתך מה יגל מאד . יהוה בעזר

הנה כי בלא עו האב לא היה לו עו לכן ואם הוא מלש אינו אלוה וכן האות לבו נהת לו כי תקרמו כל ר
דבריו הם תלוים באמרים ואמר מייס שאל ממך אם על הבשר הרי לא האריך ימים אם על האלהות מה
דל נהת לו כבר היו לו ואמר גדול כבודו בישועתך אבל בלא ישועתך לא היה גדול כבודו אם כן אינו
אלוה ואם על הבשר לא היה אלא נקלה וכבה כי המלך בוטח ביי' אם על האלהו אין צריך לו לבטוח
באמר ואין צריך לו חסד עליון שלא ימוש ואם על הבשר הרי נמוש וכן כל המזמור יי' בעוז העין
נקראה במקץ חסד בעוז שתתן לו וכן ובישועתך מה יגל מאד כהוב בידו כמו יגיד דבר והקיסל בסגול
משני שהוא מלגיל הטעם בידו האיתן :

תאות לבו נתת לו וארשת שפתיו בל מצעת סלה : **תאות לבו נתת לו**

נהת לו כמו נתת לו עבר במקו' עתיד וכן מנעה כי כן המנהג ברבדי הכבואה ודומ הקורש בהרבה מקומי
כמו שכתבנו וארשת שפתיו כמו מכבא שפתים אין לו חבר במקרא :

כי תקרמו ברבות טוב **כי תקרמו ברבות טוב**

ברכת כל דבר טוב כמו ברכות שרים ודמס ברכות הרום אמר כל הברכו' הקרם לו נתת לו תשים לדאשו
עשרת פז טהקים מלכותו בכבוד ובגדולה : **חיים שאל ממך נתתה לו ארד ימים**
עולם רשע :

להתעבב עמך אלא יהיו לעבר אחד כולם ואתה כנגדם במיתריך תכונן מיתך במיתריך תורה אותם על
פניכם והוא כמו כוננו מנס על יתר וכן במיתריך תכונן מיתריך והוא על דרך קצרה כי כן מנהג המדרש
במקום שהענין מוכן : רומה יהיה בעזר נשירה ובזמרה גבורתך :

רומה יהיה בעזר העין בקבוץ ששהים יאמרו כל ישראל רומה יי על האויבים בעזר כי
העין והקבורה לך היא לא לנו נשירה וזמרה גבורתך ובעזר ובגבורתך שתתן לנו נשירה וזמרה לך וז
ונורה לך כי מאתך הכל :

למבצח על אילת השחר למבצח על אילת השחר יש מפרשי פיר אילת

השחר הוא מכלי הנזקין ויש מפרשי אילת מן אילתהי לעזרתהי מושב כלומר שהיה כאמר זה המוסד בבת
עלות השחר ויש מפרשי כי אילת טס כוכב הבוקר וכן ברברי רבותינו זל קורין כוכב הבקר אילתה והס
אמרו כי על אסתר נאמר זה ועל ישראל שהיו בגלות באוהו זמן ויש מפרשי אהו על דור בעורנו בו
בורח מפני שאול והנכון כי אילת השחר נאמר על כנסת ישראל שהם בזה הגלות וסך המזמור יוכיח ו
זה וקראס אילת כמו שהמשיל אותה בשיר השירי בסבאות או באילות השדה והשחר פירושו יופי וזה
שהיה להם יופי וזהו כמו שאמר עליהם הנשקפה כמו שחר ועתה הם במשיכה בגלות זה כאילו הם נש
כשכמים ונעזבים וקוראים מן הגלות אלי אלי למה עזבתני והוא בלשון ימיד על עם ישראל יתר שהם כ
כאיש אחר בגלות בלב אחר : **אלי אלי למה עזבתני רחוק מישועתי רברי שאגתי :**

אלי אלי למה עזבתני הכפל בדרך הקוראים והנעשקים כמו עניני יי עניני אברהם אברהם
משה משה ואמר אלי כלומר שהיית חזקי וצורי מקדם ועתה למה עזבתני רחוק מישועתי ולמה תהיה רמו
מישועתי כשתשמע רברי שאגתי **אלה אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא רומיה לך**

אלהי אקרא יומם ביום ובליילה אקרא ולא רומיה לי מינעקתי ואתה לא תענה ורומיה טס
תרמי לא האר . **ואתה קרוש יושב תהילות ישראל :** **ואתה קרוש יושב**

ואיך לא תענה ואתה שאמה יושב קיים לעולם הייתה פעמים רבות תהילות ישראל שהיו מהללים אותך
בהושיעך אותם מצרותם כי תהיילה וההודאה תהיה על הישועה ואיך לא תושיענו עתה כי אלה קיים ל
לעז ובכחך אז כחך אתה יושב קיים נצח וכן אתה יי לעולם תשב :

בך בטחו אבותינו ותפלטנו בך בטחו אבותינו כי כמה פעמים

בטחו בך אבותינו ותפלטנו מצרתם ולא היה שקר בטחונם וכפל בטחו לחזק הבטחון כי לא היה להם בטחון באמר אלא בך
ויך אליך זעקו ונמלטו לא לאלהים אחרים לפיכך לא יבושו משיבום : **ואנכי תולעת ולא איש**
ואנכי תולעת ולא איש חרפת אדם ובזוי עם :

אנכי כבוד בעיני הגוים כמו הגולעת ואיני איש בעיניהם אלא חרפת אדם ובזוי עס אנו בגלות כל ר
דואי ילעגו לי כן הם ישראל כי כל רואיהם ילעגו להם וישערו עליהם בשפה רברים טל לעג וקלק ר
וכיעו ראש עליהם ישערו יטלמו הרברי בשפה מן פוטר טיס והטלות יבוא במים כמו הטלול משיבים
והטלות יבוא גכ ברברים כמו פך טלמת ברעה והרעו והאנשים טולמו וגובריא אהפצרו :
גל אל יהוה יפלטוהו יצילוהו בי חפץ בו : **גל אל יהוה** גל הוא הוואך

מליך זבנו ונמנו
בך בטחו ולא בום
כל דומי ילעגו כ
ישערו בשפה יע
רמש יע

גל אל יהודה גל הוא תואר בטלל לחם חם מעוז לגוס דרך פי מי טמסבב ורכיו ושאלתיו
והפלתיו יפלתו יכלהו כי חפץ בו כי חפץ בו ושמע הפלתו כמו אם חפץ בנו פי או פי כי חפץ
האדם באל כמו כי בי חפץ ואפלתו כלומר זה ראינו ושמענו כמה פעמים כי מי טמסבב ורכיו ושאלתו
אל האל יפלתו אם כן למה לא הושיענו כי אנחנו עינינו אלך :

כי אתה צוהי מבטח מבטח משרי אמי : **כי אתה צוהי מבטח** גמי טוויאי
כמו חגמ ט

בנהרותיך אמר איך לא הושיענו ואנחנו מורים אליך ויורשים ומכירים כי הכח טאהך חתה הערר ו
המולך והמבטיח התינוק על שרי האם טאין מתינו אלא על ידי אמרים ואתה מבטח שיהגל טעט ט
טעט ויוסי בו כח והרגל עד שיבקש מו יתנו טעטמו וקדול האדם במכמה נפלאה משרי האם עד שיהגל
והכל ככוונת המכוין והנהגת טנהיג ולא כדברי האומרים כי הכל בטבע ובמקרא בלא כוונת מכוין והכ
והנהגת טנהיג ואנחנו העם המורים בך עליך השלבתיו מרחם מבטח אמי אל אתה :

עליך השלבתיו מרחם
כי אתה מטריך לאמי מוונה טהטריפי והגדלני הוטיכתי והמשליך האב והאם כי הוא איך בו רעת לה
להשליך יתנו על האל וכן אלי אתה כי הם המורים לך עלי :

אל תרחק ממני כי צרה קרובה כי איך עזר : **אל תרחק ממני** ומהנה בגלמ
אל תרחק מ

טמוני כיון שהיתה קרוב לי מבטח אמי בגדלי אל תרחק ממני בעת צרתי כי ידה קרובה ואם הקרב הטיח
דמוקה כי איך עזר בלתי :

טבבוני פרים רבים וזו היא היתה קרובה כי טבבוני פרים והוא מטל לארבים הטשנים
והתקפים ופי רבים גדולים בכח וכן אבירי בטן ובטן הוא מקום בארץ ישראל מקום מרעה רטן וטמן
והבהמות הרועות טס הם רטנים ומזקים והמשיל הרטשים האבירים להם וכן אמר במטל פרות הבטן
על הכשים העוטקות רלים ורטינו אביונים כתרונני כמו טבבוני כמו שהכתר טובה הראש וכן כתרנו את
בניטן :

בצו עלי פיהם אריה טרת ושאו : **בצו עלי פיהם** אלה הפרי
פני עלי
פיהם וטורפים אתני אשפי טאין דרך הפדים לטרף אלה הפדים הם כמו האריה טיהא טוחך וטואג חא
ואריה חטר כף דרמיון וכן גור אריה יהודה יששכר חטור גורם נפגלי אילה שלומה והדושים להם וט
וטאגה האריה אחר טטרף לטמחה ולגאיה כמו טכתוב הוטאג אריה ביער וטרף איך לו היך כשר קו
קולו וגוט כן הארבים אמר שהודגים ובוזים אותנו הם טממים ומהללים :

במים נשפכתי וההבררו בל עצמתי היה לבי ברוגנבם בתוך מעי :

במים נשפכתי טפמדם נשפכתי כמים על דרך מטל כאילו הייתי נמוס והתפרדו כל עצמותי
העצמות הם קשים מן המים לפיכך אמר בהם והתפרדו טנפרדו מקטריהם זה בזה וכן נפרדו עצמינו לעי
טאול היה לבי כרוגנב והיא הטענה שהיא נמוס קל מפני הממיות בתוך מעי כל האברים הפנימים נקראו
טעיים :

יבש בחרש בוד כהנו אבי אדוני ול מרברי דול כימו וכינו ויש טפי הפוך כמו חט כלומר
טלא אוכל לדבר כמו טאמר ולשוני מורבק מלקומי והמכס ר אברהם בן עזרא פי כמי בטשטעו בעבור
היות מיי האדם לחת התולדות הקוטרת הכל המעמדת הגוף כינה הלמה בטס כח והנה כאשר יקרה לו
לזקן בא בימים ולשוני מורבק מלקומי למה השימוש טשטעו מורבק לטלקומי כי מורבק קטן ואינו ט

סודך והמלקטים הם הכניסים למעלה מהלשו והתמתיו ובא ברך ולשונס למיכס רבקה ונקראו מלקטים
לפי מלקטים המאכל בעת הלגיטה וברדש ולשוני מורבק מלקטי שכרבק לשוני לוויטט רא' טימלתי ט
משתי הורות תורה שבכתב ותורה שבבעל פה שכ' לקח טוב נתתי לכם תורה אל העוזבו ורל בעבור ש
שמר הגלות ולעפר מות השפתני כלומר קרוב אני מהמות כאילו תכין אותי לטמני בקבר שהיא עשרה
המות השפתני מן שפות הסיר וברדש אני רומה לכירה שנתונה בין שתי רכס ועבורים ושבים שופ
שופתים עליה : **בי סבבני בלבם ערת מרעים הקפני בארי ירי ורגלי**

בי סבבני הם האויבים ואני בתוכם כמו טי שסבבוהו כלבים שאין לו דרך לנוס מפניהם ופי'
סבבני כלבים אמר המטל והמליטה כארי ירי ורגלי כי הקיפוני כמו הארי שמקץ בזנבו ויער וכל תיה
שתראה אותה העגולה לא תבא משם מטורא האריה וספמרו ויאספו ויהיה ורגליה ויסבא האריה טרפו
בתוך עגולתו כן אנחנו בגלות בתוך העגולה לא נוכל לברוא ממנה שלא נהיה ביד העורשים כי אם נבא
מרשות הישמעלים כבוא ברשות הערלים והנה אנחנו אוספים ירינו ורגלינו ועומרים יריאים ועומרים
בפניהם כי אין לנו רשות לברוח ברגלינו ולהלמס ביריני והנה כאילו ירינו ורגלינו בנמושתים :

אספר בל עצמותי המה יביטו בי : **אספר בל עצמותי** ואם אבא לספר
רברי רבתי לש
לפי גדולתם ממה שיעשוקוני קטניהם המה הגדולי יביטו אלי ויראו כי בעק בזיון ושנאה כמו אל תרא
תראוני שאני שמרמורת ויראהו בך שהוא עניין ראיה בזיון ולעג ועצמותי וכן קרבו רבכם הגישו עש
עצמותי ויש מפרשין עצמותי כשמשעו מן עינם ויפרטו אספר מעניין מספר ופי' מרוב כמישתי
ואוכל לספור כל עצמותי והמה יביטוני דל בשד ורע האה ויעליגו לי :

יחלקו בגדי להם ועל לבושי יפילו גורל : **יחלקו בגדי להם** יקמו טמונינו
ויגיע כפינו

עד שאשי בגדינו ולבושינו יחלקו להם ויפילו גורלם עליהם : **רעתה יהוה אל תרחק**
אלותי לעזרתו חושה : **ואתה יהוה אל תרחק אליה**
כשתראה הכרות האלה

אל תרחק כי אתה אילותי וכמי ולא בעמתי אלא בך על כן לעזרת חושה :
הצילה מחרב נפשי : **הצילה מחרב נפשי** מחרב הגלות
שלא אספה
בגלות כלב ואריה וראמים הוא מטל על מלכי אומות העולם אשר אנחנו בגלות ביניהם וכל אמר לי'
גדולתו קורא אותו וימדת' היא הנשמה שהי ימירה שוכנת בבתי מוסר ואין רומה לה כי הנפש המתארה
היא הנקב : **הושיעני מפי אריה ומקדני רמים עניתי :** **הושיעני מפי אריה**

כי הראם יבגת בקרניו כמו שאמר בהם עמים יבגת יתרו ועניתי כמו הענינו רבים כמוהו ברברי נב
בבואה או פירושו כי פעמים רבות הושעתני טיכרות גדולת שהתשועה מהם כמו הנושע מקרני רמים
שהרכאתני מטאר גלות כן הושיעני עמה מפי אריה : **אספרה שמך לאחי בתוך קהל**
אהללי : **אספרה שמך לאחי**

כשתושיעני מפי אריה ומקרני רמים שתוכיאתני מן הגלו
או אספרה שמך לאחי בתוך קהל אהללך ואחי הם בני ארום שאנחנו ביניהם בגלות וכן בני יסטעאל ו
יבני קטורה כי כולם בני אברהם אבינו או פי' אנחנו אשר בגלות כספר הנסים והנפלאות שעשה עמנו
האל בגלות לעשרה השבטים שגלו בלחלמ ומבור ולא היה יד האומות שולטת עליהם כמו עלינו :
יראה יהוה הללחו בל זרע יעקב בברוהו ונורו ממנו בל זרע ישראל :

יראי יהוה הללוהו כן יאמרו בעת ההשוועה ופי' יראי שישראל והמילוק הזה כמו יראי
אל ברכו את אל בית הלו' בית אהרן בית ישראל והטעם כל אמת לפי מעלתו ושכלו ולפי קרבתו אל ה'
שאל והנה הזכיר בזה הפסוק האהבה והיראה כן הכבוד והיראה כי יראי אל ג' יעו סין היראה אל האהבה ו
וגורו טעמו כל זרע ישראל אותם שלא הגיעו ערוץ אל האהבה וברש ר' יהושע בן לוי אומ' יראה אל
אילו יראי טעמים ר' שמואל בן נחמני אומר אילו גירי הנרק לעתיד לבא ורבנן אמרי יראי אל אילו ה'
הכהנים כל זרע יעקב אילו הלויים כל זרע ישראל כששמעו :

כי לא בזה ולא שקץ ענות עני ולא הסתיר פניו ממנו ובשועו אליו שמעה :

כי לא בזה ולא שקץ וכן יאמרו בההורס כשיבאו מן הגלות כשהיינו בגלות לא בזה ולא
שקץ עניין הועיבה כמו אל השקצו את נפשותיכם ענות מעניין עוני ויש ספר' הפלת עני מה שיעונה
בפיו כמו טענה לטון שטע פעל עבר בשקל כי משך בבת יעקב : **מאתך תהלה בקהל רב**
צדרי אשלים צנר יריאיו : **מאתך תהלה**

יאמר כל אחר ואחר שישראל או כל ישראל
כאמר כמו שהם רברי המזמור תהלה שאני אהלך בקהל רב מהאומות מאתך היא כי אהה גרמתי לה
תהלה שהושעתי . צדרי שצדרי אשלים צנר יריאיו כי כל האומות יראוהו או כמו שאומר זכרו ויש
ויטובו אל' כל אפסי ארץ : **יאבלו עניים וישבעו יהללו יהוה דרשיו וידו לבבם**
לעד : **יאבלו עניים ישבעו**

ישראל שהם עניים כי הגוים היו גאים עד עת גאולה ישר'
וכי ישראל הם דרשיו שהם דרשיו אותו בגלות וכשיהיו בגאלי' יאכלו וישבעו משלל ארביהם ויתענגו
הפך ממה שהיו בגלות ויאמרו להם ימי לבבכם לעד ופי' על דרך והמי רומ יעקב הפך וימה לבו כי הרוח
המיה היא בלב וכשהאדם בנדה לבו מה כמו שאמר ליבי חלל בקרבי וכשיבא לחומה הנה ימיה לבבו ומ
ועם לעה כי לא יגלו עוד אלא יהיו בארצם שמים לב הם ובניהם עד העולם :

זכרו וישיבו אל יהוה כל אפסי ארץ וישתחוו לפניך כל משפחות גוים :

זכרו וישיבו אל יהוה יזכרו האומות העוני והדלות שהיו בהם ישראל בגלות ויראו
אישועה הגדולה וישובו אל' כל אפסי ארץ וישתחוו לפני כל משפחת גוים לפני רבר הנבי' כנגד השם
כי ליהוה המלוכה ומושלבגוים : **כי ליהוה המלוכה** או יכיר
כל הגוים

כי ל' המלוכה ואז יהיה מוטל בגוים כמו שאמר והיה אל למלך על כל הארץ :
יאבלו וישתחוו כל דשני ארץ לפניו יכרעו כל יורדי עפר ונפש לא חיה זרע יענ

יעברני יספר לארזני לדוד : **יאבלו וישתחוו כל** פי' ארזני אכי הפסוק לטני
פניס כי הגוים שיישובו אל
אל' שהיו רשנים ורעננים כן יהיו עתה כי האל יקבל אותם בתשובהם יאכלו וישתחוו לאל ויזרו לו על ה'
הטובה אבל יש מן הגוים שאפילו יכרעו לפניו לא יקבל אותם שהגו' ישראל שהם יורדי עפר כלומר
שיהיו בג' הנס ולא ימיה האל נעשי אתה מהם כמו שאמר הנביא וכף ימי רמס לא נקיה כי כל הרעות שיע
שעטו לישראל ויכלו לתת השלושים כמו שאמר תמה הכמטת אביא זהב אבל רס הארס לא יוכל לשלס
לפיכך יהיה נפסס תמה נפסס וככון הוא זה העירוש אבל המכס ר' אמרס פי' בענין אמר כל הפסוק וא
ואמר דשני ארץ הם המתענגים בעולם הזה לאכול כל רשן ואם יתעברו בעולם הזה באמריה ימיה ישה
ישתחוו ויכרעו לפני השלצן האוסף דומס ולא יוכל אתה מהם להחיות כשעו והו רסן כי תאבר כפסס

בעולם הזה הפך השנים שאמר בהם ימי לבבכם לער וזה שאמר לפני המלך האוקה אמר הוא ורך רדט
 וכן אמר ברש כי לא הכרע כל ברך זה זמ המיתה טכ לפניו יכרעו כל יצורי עפר : זרע יעברנו אבל
 זרע שייעברנו הם זרע ישראל שיגברו את המיד יספר ל' א' דוד הוא יקרא ויספר בטם א' ואמר
 עליהם עם א' כי אעשי טיטאר האומות יטובו אל א' לא יקרא עם א' אלא ישר והוא לבד יספר ל' א'
 לכל דור ודור : יבאו ויגידו צדיקהו לעם נולד ב' עשה : יבאו ויגידו צדיקהו

שעוליס מהגלות שיבואו מכל אפי ארץ ויגידו צדיקהו לעם שהיה נולד טהם לבניהם יגידו צדיקהו טע
 טעשה להם כ' הם לא ראו את מעשה א' אשר עשה עמהם ואבותם הגידו להם זה המעשה ז' והו ה
 הערלים על ישר והוא מספר על הרעו שפשו לו ישראל והו צדק הבן לאב מהתן הצדו ואומה אל א'
 למה טובתנו וכן כל המזמור מלה כארי י' וק' אמרו כרו לשון כי יכרה איש בור טתקעו מסטרות ב
 פדיו ובק' ג' כשתלו אותה והטעה אותה הפסוק ונפשו לא מיה ואמרו כי הוא זה אלה שיכרעו לפניו
 כל יוצרי עפר והוא לא רצה להמיות את נפשו כי בתנאי זה ירר לקמה בשר שיהרגו הכשר ויושעו בנה
 יורדי גהינס לפיכך לא לא רצה להמיות נפשו אלא מהר נצטוו ביר ההורגים אותו ועתה ישימיו לאונס
 מה טפסה מודבר הם אומרי כי לא להמיות נפשו ולהצילה מיד ההורגים אותו אם כן למה היה צדק אל
 אלי למה טובתני רחוק מ' טועתי והוא לא רצה להיות נושע ואמר ולא הטעה והוא לא רצה להיות נענה
 ועור אם הוא אלה הוא נצטוו וישיע נצטוו ועור טיטאר ההילת ישראל הם המדיעים לו היאך אמר
 טהם מהל' האל ועור אמר בך בטמו אבותינו ואם הוא כמו טהם אומרים לא היה לו אלא אם אחר ופ
 ועור האלה יאמר על נצטוו הולעם ולא אש והנה אמר ג' אל א' יפלטוהו אם על הבשר לא פלטהו ולא
 הצילוהו ואם על האלהות לא היה צריך הצלה ואמר כי אלה גומי הוא נצטוו הוא המרביאו מבטן ואמר
 אספחה טימך לאמי והאלה אין לו אמר והספור וההלל וההוראה אמר ההצלה היא והנה הוא לא נציל א
 ואמר כל זרע יעקב כבורהו וגורו ממנו כי לא בנה ולא טתן ענת עני וישראל היו המרביע' לו בענתו
 סופהאב וטתן והסחיד פניו ממנו ובטיעו אלי לא טמע הנה כל רבריו טתן ואמר כל משפחת ג' ויס
 והנה היהודים והיטעלים לא יאמינו ב' :

מצבור לדוד יהיה רעי לא אחסר : מצבור לדוד המזמור הזה אמר
 דוד על נצטו כש
 כשיצא מירח לרורה או נאמר על ישראל שיאמרו כן ביאתם מהגלות לפיכך ססכו למזמו טל טעלה
 מזה וברש מפרט אותו על טני הפנים : **בנאות דשא ירביצני על מי מנחות ינהלני**
בנאות דשא ירביצני

מרבד ברוד בטעה טברח טעני טאול ומה כתוב טס וילך דוד ויבא יער
 מדה ולמה נקרא טמו יער מדה שהיה מנוגב כמדת והרט בו הקבה מענץ טרבו טל עולם הבא טכ' כמו
 מלב ורשן הטבע נפשי נפשי יטובב זה המלכות טלא היה עלי זכות אלא למטן טמו :
גם בי אלך בני צלמות לא אירא רעי בי אתה עמדי שבטך ומשענתך הבה ינחמ

ינחמוני : גם בי אלך בגיא צלמות זה מרבד ז' לא אירא רע למה כי אלה
 עמדי טבתך ומשענתך טבתך אילו הייסודין ומשענתך זאת התורה :
הערוך לפני שולחן צגד צררי דשנת בשמן ראשי בוסי רויח

הערוך לפני שולחן זו המלכות נגד יצורי רואג ואמתהעל רטנה בטמן ראשי יכל על
 קרי יסודין הלמוד לטוח :

בפשי ישע
 יצוני על
 מנחות ז'ה

אך טוב וחסד ידרפוני בלימי חיי ושבת בבית יהוה : לאורך ימים :

אך טוב יכול בעולם הזה הלך אך טוב וחסד ידרפוני : לאורך ימים זה בית המקדש ורובן שתי קריא בישראל בנאות רשא ירבייני ואני ארעה את האני ארבינס על מי מנחות ינהלני ועל כן הנחל יעלה על שפתו מזו ומזו וגו' ועלהו לתרופה לתרופה רב שמואל תר אמר לתרופה ותר אמר לה להתיר פה אלטיס ור' יוחנן אמר להתיר פה עקרות נפשי ישובב זה טובו שלעולם הבא ועתה אשרש המזמור על דרך פשוטו יי' רועי לא אחסר המשיל עצמו לשה והאל רועה אותו ואמר יי' רועי וכיון שהוא רועה אותו לא אחסר רבר בנאות רשא ירבייני פי' בנאות מקום רשא ואלף נאות עומדת במקו יי' כה נותן והאל הרועים נותן כמו אני לקמתך מן הכנה אל טה איתן נותן כרות רעים ובהמורות היוי באלף וטרמו נאות השלום ועל נאות מדבר קינה כי רשאו נאות מדבר והרועה העוב נותן את האני ורר הרועה אותם במקום רשא ושם ינות אהלו וירעו בבקר ובבנות היום ובנות הערבים ירביינס ביכל אהל כ כמו שכתוב איכה הרעה איכה תרבוץ בעהרים וכשרונה להשיקותם ינהלם על מי מנחות כלומר מיס שי טילכו לאש ולא נחל שוטף פן יטשפו אותם הים בבואם לשיחתם לפיכך אמר על מי מנחות ינהלני כפשי ישובב ישובב ינות כמו הרועה העוב שלא יגע הכאן ולא ידמסם אלא ינהלם לאיטם עלות ינהל ובדרשו יקבץ שלא יס' ישובב פנינו משובב נחמה ימני במעגלי ברוך כמו ה' רעה הטוב שלא ינהג יי' האני בהרי ולא יב' יס' מהר אלא הר ושהר אל המעגל אלא במעגלי ברוך כן הוא ימני במעגלי ברוך וכל זה לטען שמו לא שאני ראוי לכך גם כי אלך במיא ילשות גם אם יקרה לי שאהיה במקום סכנה שהוא רומה לביא ילמות הוא הקבר שהוא מקום המטרך כמו שאמר בערם אלך ולא אשוב אל ארץ מושך וכל ילמות לפיכך ר' מה הערה לקבר כמו שהיה רור פעמים רבות בסכנה אמר כי מרוב בטחוני באל לא היה ירא שיבואה רע כי אהה עמרי כי בעתה שאהיה עמרי כמו שאהיה גם כל ורשיך ומשענתך ומאמתי שהמשי' האל לרועה אמר שבעך ומשענתך כי הרועה ירעה הכאן במטה אשר בירו וישען עלי כמי כשיעמור ואמר המה ואעפי שהוא אמר לפי שזכרו בשנים משה ומשענת בלכמו והמשענת בעומרו הערוך לפני שלחן ענה הטיב המשיל למליכה אמר הערוך לפני שלחן כפר נורתי שיראו בכברי ירי ירקב עמסם לקנאדם רינה בטמן ראשי הרשן הוא השומן והלמות ואם יהיה הראש רשן יהיה כי כל הקוף ורל כי לא יחסר רבר כי כל מה שהוא ערוך זמן לו האל כוסי ריה שלם עם למד הפועל כי בלא הראות למד הפועל לטען שפות הדוח ופי' שבעה כלומר שהיא שבעה לעולם ריהו לעולם שבעה השותי בה וכל זה לרב הטוב שנתן לו האל ולכל עמו אך טוב וחסד ידרפוני אני מודה לך בטובה שנתת לי עד היום אך זה אני מבקש ממך שיירפני עובך וחסרך כל ימי חיי ולא ישרדוני מלחמות ועסקי העולם שא שאוכל לנות בבית יי' לאורך ימי ולהתבודד שם ואסוף לבי ומחשבותי לעבודתך ולחמורך ושבתו מעניי בטובה ונחת או הוא פי' ישובבי כמשמעו רל שיתמיד הליכתו שם פעם אחר פעם ופי' בבית יי' מקום הא הארון ופי' לאורך ימים כמו שאמר כל ימי חיי אך היה מבקש שתינו יהיו ארוכים לפי שנתת הארס והר לאורך ימים :

לדוד מזמור ליהוה הארץ ומלאה תבל וישבי בה בי הוא על ימים יסרה ועל

צהרות יבוננה : לדוד מזמור זה המזמור חברו רור שיאשרו אותו כשיכניסו הארו לביה קרש הקרשי והיה זה אמר שהעלה עולה בהר המוריה ונגלה אליו המקום וידע כי שם יהיה בית יי' כמו שכתוב ברברי הימים ואמר ל' ה הארץ וסלואה תבל ויוטבי בה ואעפי טכל הארץ היא ל' זה ההר נקרא הר יי' ומקום קדשו כי הוא ש טכין כנגד כסא הכבוד והארץ הוא כולל כל הארץ כמו את השמים ואת הארץ ותבל הוא מקיפות הייטו

הוישוב לפיכך אמר עם הארץ ומלוואה ועם הכל ויושבי בה רכונן הארץ על ימים ועל נהרות לצורך ה
הברואים עליה אבל זה ההד לא כונן אותו לכל הברואים והוא לא לכל בני אדם אלא לנפי כפים ובר לבב
והוא זרע יעקב שהם מבקשי יי ונעשוו שיהיו כקיי כפים ובני לבב וכן היו פעמים רבות כמו בימי יהו
יהושע ובימי הזקנים אשר האדרכו ימים אחריו וכמו שאמר ויעברו את יי כל ימי יהושע וכן בימי ה
השופטים כל ימי השופטים ובימי שמואל אמר וינהו כל בית ישראל אחרי יי ובזמי חזר ושלמה וכן
בימי שאר המלכים שהיו טובים ולא היה כזה באומה אחרת לעבור את השם ויר לפיכך אמר כי לא יעלה
להר יי הקדש הזה כי אם דרשי יי והם בית יעקב ובררש ליי הארץ ומלוואה זו ארץ ישראל כי הוא
על ימים יסדה שיושבת על טבעת ימים ועל ארבע נהרות ואילו הם טבעת ימים ימא רבא ימא רסיכטי
ימא רטבריא ימא רמלמא ימא רמולתא ימא רמוליתא ימא רטיייתא ימא ראספמא ארבע נהרות
יררן וירמוך קדימון ופיגא כי הוא על ימים יסדה ופי על ימים ועל נהרות כסוך לימים ונהרות כמו ו
ועליו מטה מנשה ואמרו כי אין ישוב רחוק מן היס ימי יום וזה לתועלת הלחות לברואים וכן הנהרות לה
לתועלת הברואים וזהו כמו שאמר לטבת ימיה שכוון אותה כרי שיהיו היינורים בה ועשם כי הוא כי ש
מתקלה לא נבראת כך אלא להיותה כלה תחת המים כי המים היו טובים אותה מכל יר כמו שהארי טובב
המים מכל יר והאש טובב האויר מכל יר והנה הארץ תחת המים והאל ינה שתהיה ממינה האמה סג
מגולה לטבת היינורים בה ואמר יקון המים אל מקום אמר ותראה היבשה :

מי יעלה בהר ומי יקום במקום קדשו : מי יעלה בהר

שאין ראוי לכל אדם שיעלה בו לפי שהוא מקום הקודש וההשועה .
צקי כפים ובר לבב אשר לא נשא לשוא נפשו ולא נשבע למרמה :

צקי כפים ובר לבב והנה הזכיר שלשה הבנות האדם בפסוק זה המעשה והריבור והמחשבת
ובטלשת יהיה האדם שלם שיהיה נקי במעשיו ובר בלבבו אשר לא נשא לשוא נפשו ביר והוא מאמ
האל כמו לא תשא את שם יי אלהיך לשוא ונפשו הוא שמו וכן אמר נשבע יי בנפשו וכתב נפשו ב
בוו הל אשר נפשו של הנשבע לא ישא לשוא ולא נשבע למרמה כי אם באמת ובכרקה ואותה השבועה
היא מצוה ליראי השם כמו טכ ובשמו תשבט ואמר אותה האמר את יי אלהיך תירא ואותו העבור הם
ובשמו תשבט כשיהיו בך אלה המדות אז בשמו תשבט וכן הוא אומר ונשבעת מי יי באמת במשפט
ובכרקה : **ישא ברבה מאת יהוה וצרקה מאלהי ישעי :** ישא ברבה

מאת יי ישא יקם כמו וישאו להם נשים על דרך קמ נא ברכה מאת עברך או פי ישא אליו הנשוא כמו
ישא משאות מאת פניו אליהם אותם שיעלו בבית יי ישא ברכה מאת יי שיקן להם ברכתו וימקנן ו
יושיעם מכל ירה מאלהי ישענן : **זה דור דורשיו מבקשי פניך יעקב סלה :**

זה דור דורשיו מי הוא שיעלה בהר יי ובמקום קדשו שהוא נקי כפים ובר לבב זהו דור דורשי
יי והם ישראל וכן בזמי שלמה טובנה הבית וכתוב דורשי כנגד דור שהוא דרך כלל לשון ימיר וקרי דור
דורשי כנגד הפרטים שהם רבים : מבקשי פניך כנגד האל מרבה המטורר הם הם שייבקשו פניך בבית
המקדש יעקב והם ישראל כי זרע יעקב נקראים בשם יעקב כמו ואמת אל תירא עברי יעקב ואמרים ו
וולמו וסלה סלה פירשתה במסור הטליטי ואיניני יריך לפרטה בכל מקום :

שאו שערים ראשיכם והנשאו פתח עולם הבא מלך הבור :

שאו שערים ראשיכם הרש הוא ירוע טרבוץ פשעים זה בזה בעשה טמקט שלמה

להכניס הארון בבית קודש הקדשים ולפי ררך הפשט נראה לו ררך מטיל כמו ידעם הים ומלואו יעלה ה
הטרה וכל אשר בו וכן אמר טאו שערים ראשיכם והנשאוי פתמי עולם כי כבוד גדול המקבלו היום ש
טיבוא בכס מלך הכבוד ולפי ששכן הכבוד על הארון בין שני הכרובים קראו בט"ס מלך הכבוד וכן
אשר נקרא ט"ס כי ט"ס ז"ל נבאות עליו וכן נקרא ארון כל הארץ וכן נאמר עליו קומה ז"ל טובה ז"ל ו
וכן אמר עליו עלה אלהים בתרועה ואמ' פתמי עולם שיער עתה נכס הארון ממקום למקו בא מן הכרובי
לגלגל ומן הגלגל לטלה ומן טילה לארץ פלשתים וסארץ פלשתים לבית שמש קרת יערים ומקרת יע
יערים לבית עובר ארוס וסבית עובר לעיר דוד ועתה הכניסוהו במקום טיהיה ט"ס לעולם לעיכך אמר פ
פתמי עולם וכן אמר מוכן לשבתך עולמים ושיער יקרא האסקופות עם המזוזות כמו שהיא ושתה יקרא
טה טנטאר מן השער מן הרלתות ולמוץ ולכך נקרא פתח שהיא נפתח המיד :

מי זה מלך הכבוד יהוה עזרו וגבור יהוה גבור מלחמה : **מי זה מלך**

וכאילו שואלים השערים מי זה מלך הכבוד והתשובה שפזח וגבור גיבור מלחמה ואמר אלה האמרי
לפי שהארון הוא ירכא עמהם במלחמה והיו טכניס בו אויביהם :

שאור שערים ראשיכם ושאו פתח עולם רבא מלך הכבוד : **שאור שערים**

הכפל כמנהג הלשון כפל ענין במלות טונות והמכס ר' אברהם בן מזרה כתב כי זה העסוק הטני רמז ל
לטיוב הכבוד בבוא הגואל ופי' ושאו פתמי עולם ושאו טערים ראשיכם כי ראשיכם טזכר עומד במקו
טניס כמנהג הלשון : **מי הוא זה מלך הכבוד יהוה גבאות הוא מלך הכבוד סלה**

מי הוא זה מלך הכבוד ובזה הספק לא הזכיר גבור מלחמה והטעם לפירושינו כי אמר
ששכן הארון בבית עולמים לא יבא עוד למלחמה לפיכך היתה התשובה כטונות הענין ז"ל נבאות הוא
מלך הכבוד סלה שנראה בכבודו בבית העולמים וכן אמר טלטה ז"ל אמר לשכון בערפל ואמר ז"ל נבאו
לפי טכל נבאות ישראל היו באיס בזה הבית ולא יקריבו אלא בו ולפירוש המכס הזכיר גיבור מלחמה בר
בראשונה כי בשכון הכבוד בין ישראל ישכנו לבשת ואין להם מלחמה כי לא יפתרו מאויב ולא הזכיר
בשנית מלחמה בעבור וכתמו חרבותם לאיתים והארץ השקוט טכל מלחמה וטעם ז"ל נבאות טיהיו אנטי
חרוד כמו מלאכי השם כי נקרא ז"ל ככה בעבור נבא השמים :

לדוד אליו יהוה נפשי אשא : **לדוד אליו**

זה המזמור נאמר באלק בית וכן
יש אמרים בספר כמוהו יש אות בראש כל פסוק ויש בפסוק אחר טתי אותיות ולא נודע אינלינו טפני
טה באילו יותר מבאמרים אלא אם כן נזרמן לו בשיו ברומ הקרש ויראה טכל מזמור טכ'
באלק בית לפי גדלו והנה אין בו בית בראש פסוק ולא וו ולא קנה ויש בו ריש טתי
פעמים ויש אומדין כי הבית היא מלת בך הסטוכה לאלהי וכן ויו ולטרני ולא נודע באמת והררש אוטר
בך כב אותיות ופי' נפשי אשא ררך תמינה כמו נשא לבבינו אל כפים ויש טפרשי ררך טנחה כמו וישא
משאות טאות פניו אליהם ובררשי כמו ואליו הוא נרשא את נפשו כמו השכיר טמקוה טכרו כן אקוה
טוכך ומסרך דא' נפשי אשא זהו שאמר בירך אפקיד דומי פרות אותי ז"ל אל אמות כשהארס יטן טפקי
דומו איכל הקבה טמא עמר שמרית ולא טצאה הרי כהוב ז"ל אל אמת אמר ר' אלכסטררי בנהג טבעולם
ארס טפקיד איכל חבירו טרשים וטמזירן ישנים אבל הקבה אינו כן ארס יגע במלאכתו כל היום ולערב
נפטו יגעה וטמוקה והוא יטן ומטלי' נפטו איכל הקבה ובטמרת היא תחית לגופה טרטה ונומה וכתוב
טרשים לבקרים ר' טיטון בט"ס ד' טטעון אוטר מזה טאות טרטינו בכל בוקר ובוקר אנו יורעים ט

שדבה אמונתך לתמייה המתים :

אלהי בר בטחתי אל אבושה אלי ועלצני אויבי לי :

אלהי בר בטחתי

בר בטחתי ולא באחר לשיכך תמינתה לפניך שלא אבושה שאם לא תקן לי שאולתי הנה יש לי בושה בבט
בבטמוני וכן הוא אומ' בושו כי בטמ בר בטמו ולא בושו ואם תקן לי שאולתי טיבטמתו בר שמתכנה לא
אבוש ולא יעלזו אויבי לי :

גם בל קוידך לא יבושו ובושו הבוגדים ריקם :

גם בל קוידך

לא עלי לברי אני מבקש שלא אבוש אלא גם על כל ידאי שמך שמקוים לך אבל אותם האנשים שהם ב
בוגדים ב' ריקם אותם יבושו מספרם כי אץ סיברם ובטמונס בר ובררש גם כל קוידך אילו ישראל אמר
דור בטעה שאני עומר בהפילה לפניך עלי ועל עמך ישראל אני מתפלל אל תהי הפילה מאוסה לפניך
משני שעיני כל ישראל הללויות ב' ועיני הללויות בר אם אתה שומע הפילה כאילו טמעת הפילה :

דרבך יהוה הרדיעני ואורחותיך למדני :

אורחותיך למדני כעל ענין בטלות שונות ופי' דרכי' י' הוריעני כמו שבקש משה רעה בהוריעני נא
את דרכיך וארען כי כשידע דרכיו ידענו ופי' הרבר שישיכילו הנמינאות כולם שישי' טבעם והמקטרים
קצתם בקצתם וירע הנהגתו להם בכלל ובפרט וכן שאל משה רעה בהראני נא את כבודך שאל גם כן ד
דור ואמר הרדיעני באמתך והוא אמתה מינאותו :

הרדיעני באמתך ולמדני כי אתה אלהי ישעני אוהך קויתי כל היום :

הרדיעני באמתך אמר כשאלה ראשונה הוריעני שהיא חכמה שיוכל האדם לדעת אוהה
והיא חכמה הטבע ומטנה ידע הבורא כי היא כסולם ליריעת האלהות ומטנה ידע האדם הבורא מה שיוכל
לדעת והוא גוף אבל אמתה מינאותו וענימו כפי' שהשיג הנפש לא יוכל לדעת בעצרו גוף כמו שאמר
כי לא יראי האדם ומי לפ כך אמר הרדיעני באמתך כארס המרדך הנער ללכת מעט מעט ער
שידגי וילך מעצמו וכן פי' ולמדני הרגילי כמו הרדיעני וכן כעגל לא למד למו מרבר שעינינס הדגל
כי אתה אלהי ישעי שהושיעני ממינורות העולם הזה ותקן לי לב לקנות העולם הבא והוא יריעת האמת
אוהך קויתי כל היום כמו שויתי י' לנגרי תמיד ופי' קויתי כל היום כמו כל הימים :

זבור רחמיך יהוה וחסדיך בי מעולם המה : זבור רחמיך זכור לי עשה

שהיו לי תמיד וזהו כי מעולם המה כלומר בעת היצירה היו לי רחמיך וחסדיך בבטן אמי ובגידולי אחרי
מאתי וכיון שגידלתי והבאתני ער הלום ראוי לך לחמול עלי כי מעשה ידך אני כמו שאש' אויב זכור
נא כי כמוסר עשיתני וחסדיך הראשונים זכור ומטאות כעודי אל תזכור :

חטאות בערתי ופשיעני אל תזכור בחסדיך זכור לי אתה למען טובך :

חטאות בערתי ופשיעני אל תזכור ופי' אותם שבימי נעורים יקראו מטאות שלא שלמה
דעת האדם ואין טע פשע כי הפשע הוא המרד וכשיהיה ארס מזיד בבוואו בימים מעטרים טנה ומעלה
שהוא ברעתו יקרא פשע כי הוא מזיד ויורע ועובר המינה הרי הוא מורד בארון המינה אותו והתפלל
על כולם שלא זכור לו האל לא זה ולא זה אלא זכור לו מסריו ויגמלוהו במסר ולא במשפט למטן
טובך י' לא למעני אלא למטן טובך שאתה טוב וסלמ' טוב וישע יהוה עלבו יורה

חטאים בדרך : טוב וישע

לפי שהוא טוב וישע לא ימאס המוטאים אלא

אם ירצו לשו' יקבלו ויורה אותם הררך הישרה ופי' בררך בפתחות הבית הררך הידועה והוא ררך תשובה
והיא ידועה לכני' ארס מאתו מימי' בראשית שהורה ררך תשובה לקין המוטא ואמר לו אם תשיב טאה' :
יררך עננים במשפט וילמד עננים ררבו מל' ארחת חסר ואמת לנצחי ביי

בריתו וערתיו : יררך עננים במשפט

איותם הנכנסים ושיבים מחטאם
ירחיקם במשפט יפתח להם ררך
התשובה ויכין לבס' לרעה משפט' האל וררכיו וזהו וילמד עננים ררכו והוא כפל עניין במלות שונות ו
זעם במשפט בפתחות הבית כי הוא ידוע בתורתו והחכם ר' שלמה בן גבירול פירש והעננים מגיעים
אל ריבון הבורא במדת הנושה ומשיגי' העולם הקיים ולמרתם ררכו כמו שני' יררך ענני' במשפט וילמד
עננים ררכו : כל ארמות יי' כי כל ררכיו חסר ואמת והם כל הררכים אשר יורה בהורותו ללכ' בהם הם
חסר ואמת אין בהם נפתל ועיקש לנצחי' בריתו וערתיו לא למשקטי' נכונה שלא יוכלו להכיר האמת ו
וכן הוא אומר כי ישרים ררכי' יי' ירוקים ילכו בס' ופושעים יכטלו בס' :

למען שמך יהוה וסלחת לעוני ביי רב הוא : למען שמך יהוה וסלחת

שנקרא שמך טוב וסלח וסלח לעוני כי רב הוא העון המיומר שהוא גדול מכל העונות שעשה והוא ע
עון בה שבע אמת אעפי' שביקשתי מלפני' מחילה על חטאי' ופשעי' על אותה העון אני שונה לך לבקש
מחילה כי רב הוא :

מי זה האיש יראה יהוה יורגני בדרך יבחר : מי זה

האיש יראה יהוה
מי שירצה להיות ירא יי' יכין לבבו כי האל יעזור אותה ויורגני בררך שיבחר האל שילך בה הארס והוא
הדרך הטובה ויש מפרשין שיבחר הארס' **נפשו בטוב תלך וזרעו יירש ארץ :**

נפשו בטוב תלך אם יאמו הררך שיורגני נפשו בטוב תלך בטותו זה עיקר שכר הארס

וזרעו יירש ארץ למען יזקקו ויושרו יברך האל בניו אמרו בגללו : סוד יהוה ליראיו

ובריתו להודיעם : סוד יהוה ליראיו

סוד יי' לא יגלה כי אם ליראיו
כי המתעסקים בחכמה אם לא יהיו יראי' האל ושלמים במינוותיו לא יגלה להם סוד האל ובריתו להוד
להודיעם בריתו מגלה להם סודו והברי' הוא שכורת עם הנשמה להשכילה ולאספה אל כבודו בהפרדה מ
מהגוף וכן קראו ברית באמריו למשה רעה הנה אנכי כורת ברית כגד כל עמך והברית הוא שחננו אור
השכל ודבקו נפשו בעליונים ואמר לו כגד כל עמך לומר זה עשיתי עמך הוא אות רוחני שלא יכיר א
ארס בו זולתך אבל אות אחר גשמי' אעשה עמך כגד כל עמך והוא קרינת פניו ומהאיות הגשמי' יכירנו
וירענו כי אות רוחני מנתיך : **עיני תמיד אל יהוה ביי הוא יוציא מרשת רגלי :**

עיני תמיד אל יהוה כי הוא מבטי' ואיליו אני נושא את עיני' לא לעזרת אחר כי הוא יוציא

מרשת רגלי' פי' מרשת העונות או פי' מרשת האויבים לפי מחשבתם שהם מושבים ללכרני' ועל האויבי'
מאותות העולם רבר שהם אויבי' ישראל כמו שאמר בסוף המזמור ועד הנה דבר בצרכי הנפש ועתה יר
ידבר בצרכי הגוף שיצילהו מאויביו כמו שדבר בהם בתחילת המזמור אל יעליצו אויבי' לי כי גם הם מפ
מצרכי הנפש כי אם יעזר והו האויבים במלחמתם לא יהיה לו פנאי בצרכי הנפש :

פני אלי וחנני ביי יחד ועני אני : פנה אלי וחנני

אעפי' שאני מלך ויש לי עם
רב ימיר אני כי איני בוטח
ברוב מיל אלא בגבורתך לבר ועני פי' נכנע כמו ימלץ עני בעשו כלומ' אעפי' שאני מלך איני מתגאה

במלכותי אבל אני שפל ונכנע וברדשו וכי יחיד היה דור והלא כתוב אדם הששי דור השביעי וכי עמי
היה דור והלא כתוב הלא בעמי הכינותי לבית יי' זהב ככרים מאה אקף אלא אמר דור לפני הקנה רבנו
של עולם לפי ששמתי מלך על בניך ועיניהם הללויה בי ואני יחיד כנגדן וכולם צדיקים לי ואפי' עיני
תלויות בך שהם בניך לפיכך אמר יחיד ועמי אני : צדיות לבני הרחובי ממציקתי הרציאני
צדיות לבני הרחובי

הרחיבו הנרות מוטבם בלבי כלומר כי רבות הם ובאמתי כי הצרו הרחיבו הוא הרך ימות לכן אני יועק
אלך מהם שתוכיאוני ומיניקותי שאני נלכר בהם כי אם לבני נלכר במיניקות ונרות לא היה לבני פנוי
לעבורתך : ראה עיני ועמלי רשאי לבל חטאתי : ראה עיני ועמלי

עמי כמו שפירשתי עמי ועמלי שאני עמול במלחמות ושאי לכל מטאתי שיהיה עמי כערת מטאתי כי למ
למנוה עמלי הוא שאני נלכס בער ישראל . ראה אויבי כי רבו ושנאת חמס שנאוני :
ראה אויבי כי רבו

ראה אויבי פלשתיים ואדום עמון ומאבו ואהם ושנאת חמס שנאוני שלא הרעותי להם והם נלחמים בי
וברדש אם עשו טובא ליעקב לפי שנטל ממנו הבכורה לברבריים מה עשה ללוחמים מה עשה הוי ושם
ושנאת חמס שנאוני : שמרה נפשי והצילני אל אבוש כי חסיתי בך :

הצילני מידם כי הם אורבים לנפשי לפי שלא הצליחו על ישראל מעתה שמלכתי :
הם ווער יצרוני בקויתך : הם ויושר יצרוני כי עמי התום והיושר ועמס
העול והחמס והתום והיושר

יצרוני מרעהם כי בכל נרותי קויתך : פיה אלהים את ישראל מבל צרותיו :
פיה אלהים את ישראל
בין עמי בין אמר מותי פיה את ישראל :

לדור שפטיני יהוה בי אני בתמי הלכתי וביהוה בטחתי לא אמערי :

לדור שפטיני יהוה בראה אם לבני ישר אלך וכפי לבני שפטיני כי אני בתמי הלכתי
כלומר בהם לבני ובכל אשר היה לי בטחתי בך לפיכך אין ראוי לי שאמערי ובמרדש כתב אמר אומר
שפטיני וכתוב אמר אומ' אל תבוא במשפט את עברך אמר דור לפני הקנה בטעה טאהה רן את הרשעי
שפטיני בטעה טאהה רן את הכריקים אל תבא במשפט אל עברך : בחגיני יהוה ונסיגי
צדפה בליותי ולבי : בחגיני יהוה ונסיגי

וכפי שהמציא בלבי הריוני ירפה כליותי
המציא כספה נקי ואמר כליותי כי הם היוצרות ואמר לבי כי הוא המבין ובעל המחשבות וכתב ירפה
על כל מחשבה ומחשבה שהיא בלא שום ספק וכפי מחשבותי שפטיני כי אעפי שמעתי אינס טובים לפ
לפעמים לפי הוא ישר בכל עת ולפי המעשים אמר אל תבא במשפט אל עברך .

כי חסרד לנגי עיני והתהלכתי באמת : כי חסרד לנגי עיני לפיכך לא
מאמר כי תמיד חסרד לנגי עיני לפיכך התהלכתי באמת כמו את אלהים התהלך נח שהתהלך ברכי
האלהים באמת וביושף לבב : לא ישבתי עם מתי שוא ועם געלמים לא אבא :

לא ישבתי עם מתי שוא כרי שאלמר מטעמיהם ומרבריהם הרעים ועם נבלים טעושים

כר

השא בסתר ונעלמים מבני אדם לפיכך אמר לא אכזא לא כנסתי עמהם במקום סתרים ועור כפל ענין ב
במלות טונות ואמר : **שפאתי קהל מרעים ועם רשעים לא אשב :**

שפאתי קהל מרעים

הרשעים שפאתי להתחבר עמהם ולשבת אתם אבל מושכי בבית אלהי ושם אלך תמיד וכשארמץ בנקר
כפי אז אסובבה את מזבחך ל להקריב שם עולותי לא כרשעים שמביאין עולות בדיהם ויריהם רמים
מלאו אבל אני ארמץ בנקיק כפי שלא יהיה בי שום עון כשאבוא להקריב עולות :

לשמוע בקול תורה ולספר בלצלאותיך : לשמוע בקול תורה

ורחץ מקיץ כפי
אסובבה את מזבחך
פ

לשמע כמו להשמיע וכן לשמיר מעובדיה כמו להשמיר אמר אבא בית מזבחך להשמיע שם כפי קהל
קרושים תורה בקול הם והוא שיהיה מורה בפניהם על החסר שיעשה לו האל והיחילו מכל ידה ולשפר כל
הנפלאו שיעשה עמו בעתות צרותיו : **יהיה אהבתי מעון ביתך ומקום משכן בביתך**
יהיה אהבתי מעון ביתך

קהל מרעים שפאתי אבל מעון ביתך אהבתי והוא הבית שהיה בו הארון ושם הלויס והכהנים נביאים ות
והסידים וקרושים משרתי האל כמו אסף ואמיו ומקום ששכן כבודך כי במקום שהיה בו הארון שם היה
שוכן הכבוד על הכביאים ואנשי רוח הקודש : **אל תאסות עם חטאים נפשי ועם אנשי**
רמים די : אל האסות עם חטאים

וכיון שבמחתי אני חברה הסידים אל האסף עש
חטאים נפשי כלומר שלא אמות מיתה חטאים ואנשי רמים כי נפשם כמים הנקרים ארצה אשר לא יאם
יאספו ונפשתי האסף אל כבודך במותי : **אשר בדיהם זמה וימינם מלאה שחדי :**
אשר בדיהם זמה

כמו כי וימה עשו ענין הועבה ומעשה הרע כמו ההרג והמכה שיעשו בדיהם וכן השמר שיקבלו כמו
שאמר וימינם מלאה שומר ויש לפרש בדיהם ברשותם כמו ויקח את כל ארצו מירד וכל טוב ארצו ב
בירו כלומר ברשותם מסון מקובץ מגזל ועון והוא במעשה והוא זימה : **ואני בתמי אלך**
פרני ורנני : ואני בתמי אלך

שלא אתעסק כרברי מדמה לא במחשבה ולא במעשה
פריני וחוכיני פריני מהצרות וחכמי טובך כפי שהראה הם לבבי ואז אורה את שמך ואומר :
רנני עמדה במישור במקהלים אברך : רנני עמדה במישור כלומר שלא
טטה רגלי
לפיכך כשקהלים אברך לך :

לדוד יהוה אורי וישעי ממי אירא יהוה מעוז חיי ממי אפחד :

לדוד יהוה אורי הואיל והוא אורי וישעי ממי אירא אין לפחד מאדם חסר אורי כי היתה
דומה למשיכה והתעוה ממנה היא האורה והוא מעוז מיי גם כן ממי אפחד שישיתני כי כמו שישגב א
במגדול להביל נפשו שלא ימיתוהו אויביו כן נשגבתי בו ואי לי ממי אפחד עור כי הנשגב במגדל עוז
עדיין הוא ירא ופחד פן ימרו עליו אויביו ויכבשו המגדל או ימרו עלי ער שימו שם ברעב ובסמא
מכל זה אין אני פחדר הואיל והאל מעוז מיי :

בקריב עלי מרעים לאבול את בשרי צדי ואויבי לי המה בשלו ונמלו :

בקריב עלי מרעים יש מפרשין בקרוב ענין קרב ומלחמה כלומר בהלחם עלי או שירשו

כמשמעו אמר אעפ"י שהיו קרובים עלי להשיגני זהו לאכל את בשרי לא שמתני מהם כיון שהאל מעוז
מי וראיתי כי כן היה פעמים רבות כשהיו באים ירמי ואויביי לי כלומר בעבורי להכשילני ולהמיתני ו
ולפילני המה כרעו ונפלו !

אם תחנה עלי מחנה לא ירא לבי אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח :

אם תחנה עלי מחנה אפי' תמנה עלי מחנה גדול ואני במעט עם לא יירא לבני כי לבי ושכלי
הוא המבטיחי באלהים אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח בזאת האמירה שאמרת כי יי' אורי וישעי
וטעו מי : **אחת שאלתי מאת יהוה אותה אבקש שבת בבית יהוה בלימי**

דני לחוות בנועם יהוה ולבקר בהיבולו : **אחת שאלתי מאת**

אמר אמת הוא כי בבטחי בו כי הוא יצילני מכל צרה אעפ"י שאלה אחת אני שואל ממנו וכפל הענין ע
עוד ואמר אותה אבקש להורי' כי בכל לבו מבקש אותה להשיקו מהמלחמות אעפ"י שהוא בוטח בהם
שהאל יצילנו מכל נזק אעפ"י לבו טרוד בהם ומתעסק בצרכי הגוף ואי' לו פנאי להתעסק בצרכי הנפש
ושאל מאת יי' שישיקוהו מן המלחמות שלא יצטרך להתעסק בהם כרי' שיהא גופו ולבו פנוי לשיבת הב
בבית יי' והוא הבית שהיה שם הארון עם הכנבאים והחסידים אשר שם הכהנים והלוים כמו אשה ואתיו
ושאר יראי יי' העומדים שם להתעסק עמהם בטבורת האלהים בצרכי הנפש וזהו למוות בנועם יי' ולבקר
בה כלו שיהיה לי פנאי לבקר ולחפש בטכילי הנפרדי שהם מלאכי שמים אשר הנפש גזורה מהם ואלהם
הטוב : **כי יצפני בסבה ביום רעה יסתירני בסתר אהלו בצור ירוממני :**

כי יצפני בסבה ביום רעה יסתירני כי עתה בהתעסקי בצרכי הגוף יעשה עמי טובה
ותן שאלתי ויבטחני בסכה מזרס האויבים שלא ישיגוני וזהו ביום רעה שהם חשבו לעשר לי רעה והוא
יסתירני בסתר אהלו וירוממני בצור שלא ישיגני יד אויבי .

רעתה ירו' ראשי על אויבי סבי בותי ואזכרה באהלו זבחי תרועה אשרי ואזמרה

ליהוה : **רעתה ירום ראשי** בהנצילי מאויבי שהיו סביבותי ואזכמה באהלו זבחי
תרועה כלומר זבחים עם תרועה ושבח והודאה שהצילני מאויבי רבים ואשירה ואזמרה לו כל זה החסד
הוא עושה עמי אבל זאת השאילה הנזכרת אני שואל ועל זה אמר : **שמע יהוה קולי אקרא**
רצני ועניני : **שמע יהוה קולי**

זאת השאילה ששאלתי לבי אומר תמיד בעבורך לפני
בקשו כמו שאמר אף לילת ייסדוני כליותי לבי יסרני בעבורך ואומר לפני שייבקטוך ותהיה מממתה א
אלך ובעבור זה את פניך יי' אבקש וזו היא השאילה ששאלתי כי לבי ועיני כן :
אל תסתר פניך ממני אל תט באת עבדך עזרתי היית אל תטשני ואל תעזבני א

אלהי ישעי : **אל תסתר פניך ממני** פניך שאבקש אל תסתירם ממני אל תט באת
עבדך אל תטשיני ואל תטירני בעוסקי העולם הזה

שהם אף וכעס למתעסק בהם כמו שאמר ורחבס עמל ואון : עזרתי היית ער הנה היית עזרת בצרכי הג
הגוף ועתה בטאלי עזרתך בצרכי הנפש אל תטשני ואל תעזבני אלהי ישעי כי הושיעתני מצור קן והו
הושיעני מעמל הגוף והתעסק בצרכי הנפש :

כי אבי ואמי עזבוני ויהוה יאספני : **כי אבי ואמי עזבוני**

לך עמר לבי
עב את פניך
אבקש יי'

אמר שיבאתי מגרולס אספתי אתה כלומר זימנת לי ממיתתי וברכי ואמר שאני מעשה דיך ואספתי
פר הלוי הורני ^ל רכב: הורני יהוה רכבך ותני בארח מישור למען שוודי:

הורני יהוה רכבך כבר פירשנו הדרך ואורת מישור שהיה מבקש למען שוודי הם הארובי
המביטין אותו בעין רעה כמו ויהי טאול עוץ את רוד וזה מוטבים כי אין לי מלק ב"ן:

אלהתנני בנפש צרי כי קמו בי עדי שקר ויפח חמס: אל תתנני בנפש צרי

בנפש צרי ברבן ארובי והאזנה כמו אם יש את נפשכם וריכנס שלא יהיה לי פנאי לעבודת האלהים א
אלא שאהפסק כל ימי במלחמות בעמל הגנה כי קמו בי עדי שקר ויפח חמס שהם מעירים בי ומדברים
בי רבתי חמס לאמר שאני רשע ואיש רמס ואין לי מלק ב"ן כמו שאמר עליו אלהים עזבו וגו' ואמר
דבר בליעל ינזק בו: לולי האמנתי לראות בטוב יהוה בארץ חיים:

לולי האמנתי לראות בטוב הם היו בי עדי שקר ומדברי חמס וכמעט אברתי מדבריהם
לולי שהאמנתי ולא חשתי והאמנתי שיש לי תקוה ב"ן ואראה בטובו לעולם הבא וזהו בארץ החי
ואמר לחיי העולם הבא ארץ חיים ואשפי טאין לנשמה מקו' כל טבן ארץ אלא לפי שנמשל טוב העולם
הבא לכן ערך שהוא מקום בארץ להבין הטומעים דרך משל כמו שנקרא גם כן משפט הרשעי' בג'הנס
והוא מקום בארץ כמון לירושלם והוא מקום נמוס ומשליכים שם הטמאות והנבלות והיה שם אש המי
לעורק הטמאות ועצמות לפיכך נקרא על דרך משל משפט הרשעים ג'הנס ונקרא שוכר המריק' שהוא
מקום המשובח בארץ והיא נקראת ארץ חיים כי כאשר גורש הארס משם נקבעה עליו מיתה וברברי
דבותינו זל למה נקוד על לולא כך אמר לפני הקבה רבנו של עולם מובטח אני כך שאהה משלם שכר
שוב לבריקים לעתיד לבוא אבל איני יודע אם יש לי מלק ביניהם אם לאו שמו יגרוס החטא.

קוה אל יהוה חק ויאמץ לבך וקוה אל יהוה: קוה אל יהוה ומרוב
האמנתי

ב"ן אני אומר כנגד עצמי כל היום קוה אל ^ל אל תמרש לרברי הארובים חזק ויאמץ לבך אתה חזק בר
ברכיו והוא יאמץ לבך שלא ימלש לרברי הארובים והמציא חזק ויאמץ לבך והקוה אל ^ל פעם שכתה
דל שהיה בו התקוה המיד לא תמוש מלבבו:

לדוד אלך יהוה אקרא צודי אל החרש ממני פו תחשה ממני ונמשלתי עם

יורדי בור: לדוד אלך יהוה אקרא גם זה המזמור מענין המזמור שלפני
שקורא אל ^ל שיקן שאילתו להטיקטו
מעסקי העולם ולהנזח לו שיהיה פניו להתעסק ברכי הנפש שהיא עבודת האלהים ובה יכופרו לו עונב
פונותיו שעברו ותקרב נפשו אל האלהים ואמר יורו אל תמרש ממני מלשמוע אל שאילתי כי יראתי
פן תחשה ממני ונמשלתי עם יורדי בור פן אהיה כמו הרשעי' יורדי ג'הנס שתלך באברון נפסם כמותם
ומלת תמרש כמו תשתוק כלום שתעש' עצמך כמרש שלא תשמע ולא תענינו בתפילתי וכן פן תחשה
כמו עת למשות: שמע קול תחנוני בשועי אלך בנשאי ידי על דביר קוושך:

שמע קול תחנוני דביר קושך הבית שהיה שם הארון כי שם הכבוד ועשם בנשאי ידי כמבקש
עוזר מאמר שירש לו דון שיקבלו בעזרתו וכן וכפיו פרושות השמים אפרוש כפי אל ^ל והנשיאה ל
לפעלה כנגד השמים ויהיה פי אל רביד קושך ברביר קושך כמו ונתת את הארון אל הערות אשר און

אליך או יהיה אל רביר קרטיך כמטמפו כי לנכת המקום ישא ידיו כמו השמים כי הוא על דרך משל כמו
טולס לעלות התפילה לכסא הכבוד ועל דרך זה נאמר ותבא תפילתם למעון קרשו לשמים או יקרא רבי
קרטיך השמים כמו שקראס היכל והר קורש כמו שפירשנו :

אל המשבצתי עם רשעים ועם פעלי און רבוי שלים עם ריעיהם ורעה בלבבם :

אל המשבצתי שלא אמות מות רשעים כמו שאמר אלהאסוף עם חטאים נפשי וכן בנה הלשון
ואמריו כל ארס ישונך אל המיתה דברי הטלוס כי רוב הרשעים אינם מקלים בעצמם ברשע והם רוברי
טלוס עם ריעיהם וימשבו רעה בלבבם :

תו להם בפעלים וברע מעלליהם במעשה ידיהם תו להם השב גמולם להם :

תו להם כי אין יורע לבבס אלא אתה שאתה יורע הנסמרות לפיכך שלם להם כמעשיהם הרעים
כי אתה יורע רשעם :

בי לא יבינו אל פעלת יהוה ואל מעשה ידיו יהרסם ולא יבנם :

בי לא יבינו אינם מתעסקים בעבורת האל כי אם בהבלי העולם שהם מותחמים ומבינים עליהם
כמו שאמר החכמים המה להרע וההבנה וההשקמה בפעולות ^ל וכמעשה ידיו היא מעבורת האלהים והיא
להבין בחכמת הטבע ובפעולותיו ומעשה ידיו בשמים ובארץ ומשם יתבונן כח מעשה אלהים והשכל
מאתו והוא הסיבה הראשונה וכן אמרו רזל ואת פועל ^ל לא הביטו ומעשה ידיו לא ראו זה שאינו מת
מחשב בתקופות ובמזלות יהרסם ולא יבנם דרך הפילה כמו שאמר תן להם כפעלם ולא יבנם עוד אמר
טיהרסם וטעם יהרסם כנגד אל פעולות ^ל הם לא יבינו אל פעולות ^ל הוא יהרוס פעולתם ומעשה ידיהם
ברוך יהוה בי שמע קול תחנוני : **ברוך יהוה** ררך כבואה ונקי הוראה
לאל שישמע תפילתו וכן

היה כי באמרת ימיו היתה סבה מאת ^ל והיה דור בסכנה עם יושבי בנוב עד שנשבעו אנשיו שלא יבא
עוד עמהם למלחמה :

יהוה עוזי ומגני בי בו בטח לבי ובעזרת יי יעלז לבי ומשירי אהורני :

יהוה עוזי בשרק העין ואמר דרך שבח והוראה ^ל עוזי ומגני שהפילתו מיטבי בנוב שאמר
להכות את דור בו בטח לבי שישורני ממנו אשפי שהייתי בסכנה גדולה ובעזרת יי כמו שכתוב ויעזר לך
אבישי בן צרויה ויעלז לבי אין צריך לומר אם נבדל ממות ששמת אלא פירושי ויעלז לבי טכילי לפי
טכאותה סיבה נשבעו אנשיי שלא יבא למלחמה עוד ושמת השכל שנפדד מעסקי העולם ויהיה לו פנאי
להתעסק ברכי האלהים ומשירי אהורני לפיכך אקן לו הוראה וממה אקן לו משירי אהורני בשירותיי
ובמירותיי : **יהוה עוזי למו רמעו ישועות משירי הוא :** **יהוה עוזי למו**

וכיך שישב הוא בבית ^ל התפלל על ישראל שיהיה להם עז בצאתם למלחמה שלא ירך לבבם כשלא ית
יהיה הוא עמהם למלחמה ויקן ^ל להם עז במלחמתם ויגברו על אויבתם וטעון ישועות משירי הוא
משירי הוא אומר על עיניו שהוא משירי ^ל כמו שאמר גם כן על עיניו ששירי אלהי יעקב אומר ^ל
יהיה עז למו לישראל כמו שהיה טעון בצאתי עמהם למלחמה ויו וטעון עניינה כאשר אס לא ישבעו ו
וילינו וכן שפתי רכנות יהללפי :

הושיעה את עמך וברך את נחלתך ורעם וגשאם עני העולם :

שהקול לא יראנו הארס ולא ירגישנו כי אם בשמוע ויבהיל ויפיל וישיח כן ילמס ^ל עליהם לבא חרב
ובלא מניה ויהכן לפרש הענין' כמשמעו כי במלחמ' גוג ומגוג שילחם האל כתיב ונטפסתי אותו ברבר
וברס וגשם טונף. וגו' ויהיה אותו הקול לאומות העולם בכח טייטלס ויפילם ויהיה לישראל לבד שלא
זיקס: **קול יהיה שובר ארזים וישבר יהוה את ארזי בלבנון:**

קול ^ל שובר ארזים הם המקפים והחוקים מהאומות ואמר ארזי לבנון לשי שהוא ישר
בארץ ישראל יש בו ארזים גבוהים ואעפ"י שיש במקומות אחרים כמוהו או יותר ממנו הנביאים היו מר
שרברים על ההווה ועל הקרוב אליהן וכן אמר הנביא על מלך אשור ארז לבנון וכן לבנון ושדיון ש
שהה הרים בארץ ישראל וכן הכבוד ומרמון בשמך ירכנו:

וירקדים במו עגל לבנון ושדיון במו בן ראמים: **וירקדים במו עגל**

הארזים ירקדו כמו עגל שהוא קל בעורו קטן ורוקד ורץ ורל שיפילם ויניעם ממקומם וכן ההרים כמו
לבנון ושדיון וירקדו וכן אמר על דרך משל גם כן ההרים ירקדו כאלים גבעות כבני יאן כמו בן ראמי
כי הקטן הוא קל ורוקד כן יניע האומות ויטלטלם ממקומם: **קול יהוה חוצב להבות אש:**
כמו קול הרעם שחוצב בו להבות אש והם הברקים שיטדעו כן

יבא מרון אפו עליהם שיירפסם ויכלם: **קול ^ל יחל מדבר יחיל יהוה מדבר קרש**
קול ^ל יחל מדבר

יבא יב המדבר והוא על דרך משל וכל חלקה טובה תכאיבו כאבנים וכן אמר מלפני ארון מולי ארזי וזכתי
שרבר לפי שארץ בני יישוב בניין יראה אורכו ודומתו יותר ואמר מדבר קרש שהוא מדבר גדול ונורא
כמו שאמר המדבר הגדול והנורא ההוא ואמר ותשבבו בקרש ימים רבי ורל יחיל מדבר העם וארמיהם:
קול יהוה יחולל איילות ויחשוף יערות ובהיכלו כלו אימר בבור.

קול יהוה יחולל איילות והם הקלים בגלגלים והחוקים המטילים כארזים ובהרים והקלים
שמטילים באיילות שהם קלים בגלגלים או רוכבי הסוסים לא יטלטו בגלגלים כמו שאמ' וקל בר גליו לא
ימלט ורוכב הסוס לא ימלט נפשו או לפי שהמשיל ארץ העמים למדבר המשיל השוכנים בה לאילנות
שהם שוכני מדבר ימשוה. בסגול האות הנוספת שלא כסנהג אשר הם במשקל יפעול אלא במהם כמו י
ימלה ויעברו והרומים ופי' ימשוה כי בהפיל הארזים הנה היערות ובהיכלו כלו אומר כבוד בהיכלו ביד
בירושלם יתנו כבוד לאל שנשפט את העמים בהכניעם ער אותה היום:

יהוה למבול ישב וישב יהוה מלך לעולם: **יהוה למבול ישב**

ויאמרו הכל ^ל למבול ישב אילו הימים הם ימי המבול כמו שישב על כסא המלוכה או שלא היו מכרי
האל אנשי העולם ויאמרו לאל כבוד ממנו וגו' ומה יפעל שדי למו וכשהבי' עליהם את מי המבול והשתי
העולם נח ובניו שנשארו והבאים אחרים הכירו כי ל^ל המלוכה והוא יושב על כסא המלוכה והוא ב
ברא את העולם והוא משמיתו לכשיירצה כן עתה לימות המשיח האומות שהדעו לישראל ולא יראו מה
מהאל ולא הכירו אותו ולמך וכשהוא ארון העולם כאשר יעשה להם משפט וישיא בני ישראל ואשר
ישובו לאל מהם ידעו ויאמרו וישב ^ל מלך לעולם וכן הוא אומר והיה ^ל למלך על כל הארץ ביום ההוא
יהיה ^ל אמת וטמו אמת:

יהוה עוז לעמו יתן יהוה יברך את עמו בשלום: **יהוה עוז לעמו יתן**

ואז עוז ^ל לעמו יתן ויכניע
כל העמים בפניהם ^ל יברך את עמו בשלום כי לעולם לא יהיה להם עור מלחמה:

במזמור שיר הנוצח הבית לזכור :

מברו דוד שיאמרוהו במנוכת בזה
המקדש אעפי שאין כזה המזמור
זכר הבית הזכיר בו שלמה פשטו שהיו חושבים אויביו שלא התקיים לו המלוכה ולדעו אמריו לענוש
אותו עון ואעפי שנאמר לו על ידי נביא כי בני שימולך אחריי הוא יבנה הבית ולא היו מאמיני שיוכל
להיות כי בן שיולד לו מאותה האשה יהיה מלך ויבנה בית המקדש ל' אף שיהיה מקום שלמה וכפרה וכש
וכשמרד ארונה בטהו ימיו ורצה למלך מעצמו בלא רשות היו סבורים שלא יהיה שלמה מלך וכיון
שהמלך וראו כי העלם הרבה כי הקשרים עם ארניה לא עמדו במדרס וברחו איש לאיחליו הכירו כל
ישראל כי מ' אף הוא מלכות שלמה וכיון שרצה האל כי בן שנולד לו מאותה אשה יהיה מלך על כל
ישראל ידעו באמת כי נמחל לדוד אותו עון מחילה גמורה שלימה והראה לשלמה ירושת הבית לעיני כל
ישראל והעבר הוא לבנין הבית לדוד על זה הדרך שיזכר בו שלמה חטאיו שהיא הפגעה נפשו כי בוס
הענין נודעה השלמה לכל אדם : **איוממך יהוה בי דילתני ולא שמרת אויבי לי :**

איוממך יהוה בי דילתני

שטבעתי כבוד המטא ואתה העליתנו ממנו ולא שמרת אויבי לי טמא לא דילתני ולא שלמה לי היית ש
משמתי אותם בטבורי ועתה לא שמרתם אלא העצבתם : **יהוה אל הים שועתי אלך התרפאתני**
יהוה אל הים שועתי אלך
שהלל לי וכן עשית וזהו והרפאתני טרפאת אותי שמרתה הנפשי כי אעפי שהעניתינו בעולם הזה הכל
הוא טוב בעינינו כיון שרפאת נפשי שלא ארד לזרעם :

יהוה העליתני מן שאול נפשי דילתני מיהודי בור : יהוה העליתני מן שאול נפשי

שאול ובור פי גיהנם והוא משפט הרשעים מיהודי בור כתוב כמו וכמשלתי עם יודרי בור ומיתני רל'
בהלתי מהם וקרי מיהודי והוא מקור ונמשך הקטן המת הירד כמו המת ררפי טוב :

זמירי ליהוה חסדיו והודו לזכר קדשו : זמירי ליהוה

כל המסידים האוים
לזמר להודו לאל על
זה כי ילח לטובים אליו שלא יאבר חסדיו במטאו פעם אחת אפי' יהיה החט גדול אלא ישוב לאל בלבב
שילם ויקבלנו והודו לזכר קדשו כמו והודו לשמו כי שמו הוא זכר קדשו כי בו נזכרוהו כי אמיתת עינינו
לא ירענו : **בי רגע באפי חיים ברצינו בערב ילך בבי ולבקר רנה :**

בי רגע באפי כי אס וכעס על האדם רגע ומועט זמן יהיה כעסו אבל רצונו עם רצונו יהיה זמן
רב ומימי ארוכים וכן בשלטה עשר מרות הספורות עליו כולם לטובה חוץ מטרה אחת והוא שוקר עון א
אבות והוא ער שלמה ויררת או ארבעה והחסד לאלפים מן הרורות ועל כל זה יתמיים האדם להורות ל
לשמו לעיכר אומר ופרו ל' אף חסדיו כי מרת הטובה טמני יתירה על מרת הפורענות בערב ילך בבי
אס לערבילין האדם בבכי לבקר יבשרנו ברינה והמשיל עתה בכי ויגון לערב שהיא חשך ועת הישוע'
והטובה לבקר שהיא אור ושמחה וכן דוד האף שהראה לו על עונו והוא העונש שהענישו בעולם הזה
היה בעיניו כהש ורצונו ובטוחתו בסליחה מימי ארוכים שהם מיי העולם הבא :

ואני אמרתי בשלוי בל אמש לעולם : ואני אמרתי

כשהייתי שלוי ושקט
שלא מטל בי ימר ה
הרע הייתי מושב בעצמי שלא אמרתי ולא אחשא לעולם כי חשבתו שלא יהיה כח בידך הרע להטותי מן
הדרך הטובה כי טכלי היה גובר על טבעי והייתי מתפאר בזה בעצמי עד שהכרתני כי עזרתך עטרת לי
וכל זמן שהיה רצונך עימי בעמרת להררי עון חמו שאמר :

יהוה ברצינו העמרת להררי עון הסתרת פניך הייתי נבהל : יהוה ברצינו

להררי פי לשכלי שהיה הררי הנפטר בעזרה בעו טלא נכשילי בהשגבי בו ולא היה כח ביד הרע לקחתו
פירי כי בטקוס עוז היה אבל כשהסתרת פניך דגש ממני ולא היית בעזרה טכילי או לכסתי לפי שהיית
מתפאר בעצמי או לעשש משא טקוס זה רפית יד עזרתך הייתי נכהל ונכשילתי במחשבותי וקבר יצרי על
שכלי לפיך התפלל רוח האמה גם מזרים משוך עברך אל ימטלו בי כמו שפירשנו ועוז פירשנו אותו
טס והוא חסר בית השמש בעוז האפטר שהוא תואר בשקל לחס חוס מעוז להוס:

אלך יהוה אקרא ואל יהוה אתחבו : אלך יהוה אקרא וכשעבר על
החט מה עש

עשיתי קראתי אלי כי ידעתי כי אף לי רפואה בלתיך וידעתי כי הייתי חייב מיתה אלך בגיהנם ואסרתה:
מה בצע ברמי בחרתי על שנת הירודך עפר היגיד אמתך : מה בצע ברמי

הוא נפטי כי הרס הוא הנפש והנפש הוא המייס השבעיים ובעבור כי הנפש השטחית הכתמה טראה ב
בהקראה בשמה ואמר מה בלע במי אם ארר אל טחתי אם סופי לגיהנם וארר במתי שמה לטה לי מייס
ולמה הבאתני בעולם הזה אם לא לקנות עולם הבא כי המטאים במותם לא יטארו אמריהם רבר מי אלא ה
מכל ירר לעפר כמו שאמר רישב העפר לארץ כשהיה והשפר לא יורד ולא יצא אטיף אלא הרוח טת
טת טוב אל האלהים אטח נטכה ואם לא זכחה במייס לא תטוב אל האלהים ואם תסלח לי אורך במייס זה
ובמות וכן פרטי גם לך העביר משאתך לא תמות מיתה הנפש ויש מפרשים לא תמות מיתה הנקה וכן
מה בלע ברמי : שמע יהוה ורחמי יהוה היה עזר לי : שמע יהוה

וקראתי אלך ואמרת טמע לך ומוכיני אם משה רגלי היה עזר לי והקייני טלתי לך :
הפכת מספרי למחולל לפרחת שקי ותאזריני שמחה : הפכת מספרי

שהיית מתאבל על כפטי אם האבר ואמה ביטחתי ואמרת לי על יד נביא גם לך העביר משאתך לא תט
הטות הנה הפכת מספרי למחולל לפרחת שקי טקי טאזריני והתעניתי על משא נטחתי אותו בבטוחך ו
האזריני טטחה החת הטק : למען חמך בבור ולא ידום יהוה אלהי לעולם אורך

למען יזמך בבור והוא הנפש כנגד מה טאמר הירך עש אכל הכבוד זמירך כבוד אף
אז חוטת והפסק לעיך אטר אלך לעולם אורך כל ימי מיי אורך בעבור זה טסלמת לי וידעתי כי כבורי
יטאר אמרי וזמך לעולם ולא ידום ובמדרש חשב לעשות טובה הקבה כותבה כאילו עטאה תרע לך
שכן הוא שהרי רוד כיון טמטב לבנות בית המקדש נכתב בשמו שג' מזטוח טיד מנוכת הבית :

למען מזמח לוד : זה המזמור מיבר רוד כשהיה בורח טפני טאול :

בך יהוה חסיתי אל אבושה לעולם בצדקתך פלטי : בך יהוה חסיתי
וכיון טחסינו בך אל אבושה לעולם בצדקתך לא בצדקותי
הט אלי אונך מהרה הצילני יהיה לי לצור מעוז לבית מצודות להושיעני .

הטח היה לי לצור מעוז מפני דורשי טלא ישיגוני ואנח בך כמו טיעח ארס כבוד גבתי
לבית מצודות מגרול כמו ורור אז פטירה וכן טלעי ומצודתי :

בי סלעי ומצודות אתה ולמען שמך הצודני והצלני : בי סלעי ומצודות

ל

כי אהב היה סלפי ומינותי וטבאך ואילך גם כן למען שמך לא למעני הנחמתי הנחמתי :
הוציאני מירשתו שבני לי כי אתה מעזי : תרביאני והנה הוא לא נלמד
ברשעם שטמא

לו אלא אמר הוציאני לפי שחטבתם שיתח מוטבים כי כבר לכרונני לא אוכל להמלט מידם כמו שאמר
הזעים ולנו שפגרו ביד המלך ופי מרשת וזו כמטמטעו כי היה ידוע רשעם לכל ויש מפרשי זו טמא מע
טמא נכתב ברוי עם מדגש : בידך אפקיר רוחי פרית אותי יהוה אל אמת :

בידך אפקיר הם מארבים לפעשי ואני אפקירנה לידך וידעתי שתפדה אותי פרת עבר במ
במקום עבדי אל אמת כי אהב אל שפירושו חזק ויש יכולת בידך להפדותי ואמה שתקיים דברך שא
שאמרת שאני אמלך אם כן ידעתי שתפדה אותי מידם :

שנאתי השומרים הבלי שוא ואני אליהו בטחתי : שנאתי השומרים

כי אני לא הלכתי לקראת נחשים מצורתי מפני שאול ולא שאלתי למנחשים ולהוברי שמי על טלולי
אלא על אל בטחתי לברז כי אתם המנחשים שנאתי אותם כי הם שומרים הכלי שוא אל אל כמו על אל
כי יבוא לשון בטחון קטור עם מלת אל כמו בשם אל אל בכל ליתך .
אגילה ואשמרה בחסדך אשר ראית את עניי ודעתה בצרות גבשי :

אמר שתעשה עמי חסד ותדלני מידם שלא אפחד עוד מהם אגילה בחסדך ואודה לך על זה ראית את
עוני וידעת בצרות נפשי ופי ראית וידעת ראית טעמי אלי להוציאני מן העוני שהייתי בו ולא העלמת
פיניך ממני כמו ראית ראית את עמי וכן דעת כשהיתה נפשי בצרות הכרת והשגמת עלי להטיב לה
וכן כי ידעתי את טכאוביו מה אדם ותדעו אשר ידעו אל כי יודע אל דרך יריקים :

ולא הסגרת ביד אויב העמדת במרחב רגלי : ולא הסגרת ביד אויב

אויב זה שאול שאמר הזעים להסגירני בידו וכיון שלא היה רצונך להסגירני בידו ולא היה כח בידם
העמדת במרחב רגלי מן הסתר שהיה בו העמדתם במרחב כל זה אודה לפניך כשאנל מידם שלא אפחד
עוד מהם ועתה שב לתפילתי ואמר חכני אל :

חבני יהוה בי צר לי עששה בבועס עיני גבשי ובטני : חבני יהוה בי צר לי

עששה מגזרה יאכלס עש כלומר נרקבה בכעס האויב עיני מבני נפשי ובטני נרקבה גם כן פרעב וש
ומצמא כי פעמים רבות היה לו רעב וצמא כברמו כמו שראינו שנתן לו אמילך לחם קרש טעמי רעבו
דעבונו ואמר נפשי שהיא הנפש המתארה לאכול ובטני הקרבים שאוספים המאכל ובראשם האיסטות
כי בה הרעבון והטבע :

בי בלו ביגון חיי ושגרותי באגרה בשל בעובי בחי ועצמי עששו : בי בלו

כי מהיום שהכה רוד העליתי שאמר הכסים המטמקות ורוד ברבבותיו נאמר ויהי שאול עויץ את רוד
מהיום ההוא ומעלה וטאותו היום היה רוד ביגון ואנחה כי כעשע בינו ובין המות כשל בעוני כמי אמר
כי באנחה כשל כמי מעמי מפני שאול כי האנחה שוברת גופו של אדם ומה שאמר בעוני כמי כארס
שומר בעוונותי אידע לי כך וכך ועצמי עששו מהם כמ בארס ומוכרות הקה כאילו נרקבו :

מבל צורדתי היית חרפה ולשבץ מאו ופחד למידעי ראי בחזן צרו ממני :

עיניו ממנו הוא שוכחו וכן אמר ערוך ולא פנים אראה ביום אידם מדוכסי איש מגאוות בני ארס וש
ומגבהותם כמו שאמר בגאווה ובזו והוא מן וידכסו את המרשן שהיא כמו ויגבהו וכן והרכסס לבקבה
תנפס בטוכה טריב לטונות כמו שאמר רבה רביס הרוברות על צדיק עתה ברוך יי ואז אשבת ואמר
ברוך יהוה בי הפליא חסדו לי בעיר מצור .

ברוך יי כי הפליא חסדו לי כי רבר פלא היתה הכלתו וברוך נבואה אמר זה בעיר מצור הייתי נשגב במ
כאילו הייתי בעיר מצור ומצור עניין חזק כמו והבן יור מצור לה :

ואני אמרתי בחפזי נצחתי מנגד עיניך אב שמעת קול החנוני בשועי אליך :

ואני אמרתי בחפזי כמו שאמר ויהי רור נחפו ללכת מפני שאול שהיה אז בסכנה גדולה כמו
שאמר עזרתים אל רור ואל אנשיו לתפסם נצחתי מנגד עיניך כמו נצחתי מעניין גרון אמר משבתי
באוהו העת שהוטלתי מנגד עיניך ולא הפכה אלי עור אכן שמעת קול החנוני והסברה סבחה להילכי כ
כמו שאמר ומלאך בא מהרה ולכה כי פשטו שלשמים על הארץ :

אהבו את יהוה בל חסידיו אמונים נצר יהוה ומשלם על יתר עשה גאווה :

אהבו את יהוה כווי בסגול מפני אות הגרון וברוב יבוא בפתח כמו ושמתו את הפסת אמר
הרץ על כס שתאהבו אותו כשתראו מה עשה עמי כי אמונים נצח יי שניצחתי מכל אויבי ואמונים האר
כמו עשו אמונים ומשלם על יתר עשה גאווה האמונים נצח סיד האיס המרברים בגאווה כמו שאמר זה
והעושים בגאווה ישפילם ומשיל להם על יתרם ועל גאווהם :

חזקו ויאמץ לבבכם בל המייחלים ליהוה : דחקו חזקו כל המייחלים ליי
כי הוא יאמץ לבבכם :

לחוד משבל אשרי נשוי בשע בסוי חטאה :

כבר כתבנו בפתיחה ובמסו
הרביעי שעס משכיל ושאר
ראשי המסורים אמר אשרי מי שנשא האל על פשעיו וכסה את חטאתו בהטובה שיישוב אל האל ו
דבעונש שיענישהו בעולם הזה כי אין סלימת העון בלתי עונש מעט או רב ולפי הטובותו יקל ענשו וה
הנה אשרי שהיה נקי מעון לעולם הבא ומלה נטוי בא ברוך בעלי ההא וכן וכשוא את כלימתם ועור
כפל הענין ואמר אשרי אדם לא ימשוב יי לו עונו למאומה כלומר שנשא בראותו יושר לבבו ששב
אל יי בכל לבו והוה שאמר ואין ברומו רמיה כי אין הטובותו במרמה באומר אמטא ואשוב ואמר רור
זה על עיניו שהיה רואה על עונו ואמר אשרי מי שירע שהאל נושא עונו וארוני אבי זלפי העניין ה
הזה כן אמר כי זכר שלש מדרגות שהצדיקים הם בהם והמל במדרגה התחתונה והוא נושא פשע והוא ש
שחטא והערה ועבר עבירות ואמר כן חזר בהטובה שליטה וכסלם לו כסוי חטאה שיש לו זכיות וברקות
הרבה ואין לו כי אם חטא קטן והוא ככוי ואינו נראה בתוך צדקותיו רומה כמו גרדת רומן בתוך סאה
שלחטים שמהכסה הגרעינה בהם טאינה נראית לא ימשב יי לו עון זה שלא חטא כלל ואפי לא עלה
על לבו זהו ואין ברומו רמיה ואמר כי הקדים תמילה נשוי פשע בעבור כי רוב הצדיקים במ דרגה זאת ו
ומעוטס כסוי חטאה והמעט מן המעט לא ימשוב יי לו עון :

בי החרשתי בולו בלוע עצמי בשאנתי בלהיום :

מלה כי עניינה כאשר כמו כי תוליד בנים והרומים לו ואמר כאשר שתקתי ומשבתי בעצמי עוני בל
ענתי מרוב דאגתי ואני שואג עליהם כל היום :

ארי מנס לעימשוב יי
בין ענין ברומו רמיה :

בי יומם ולילה תבבד על ירך זרמך לשדו בחיבנו קיץ סלה :

בי יומם ולילה ביום ובלילה אני רואה על עוונתי והוא שאמר הכתוב עליך ירך זרמך רואה
מסכתך שלא תענישני עונש גדול כמו שעוונתי גדול ולרוב ראיתי כחש בשדו ונהפך השטן לחיוב ול
ליושב ולשדו הוא טוב השמן לחותו כמו לשד השטן ואמר לחיבנו קיץ כי בקיץ יתיבשו הענייני
ואעשר שיהיה חור ענשי על העון הגדול וקבל אותו בעולם הזה אעפ"י היה רואה עליו שמו לא נגמר מ
מרוק העון בעולם הזה ואולי יענש בו בעולם הבא :

חטאתי אוריעך ועוני לא בסיתי אמרתני אורה על פשעי ליהוה ואתה נשאת עון

חטאתי סלה : חטאתי אוריעך
אעפ"י שהוא יודע הנשמות אומ' אוריעך
כדרך לטון בני ארס כלום טאהודה עליו
כפי לשכין ולא אכסה אנה אמרתני זה חשבתי
כי זה הטוב הוא לי אמר טאהודתי שאורה עלי פש
פשעי ועתה בההוראתי לשכין נשוכי בלב טלש טשא עלי חטאתי נשאת עבר במקום עמיד וכמוהו רבים
כרברי הכבוא' או אש' נשאת דרך כבואה וסמיכת עון חטאתי לגדול חטאתי כמו ארסה עפ"י מטיט היין
על זאת יתפלל בלחסידי אלוקי לעת מצא ריץ לשטח מים רבים אליו לא יגיעו :

על זאת כיון שראו כי שטמעת השילתי ונשאת חטאתי תפלל כל חסיד אלוקי אם קרה עון לשטח
מינאו לעת שימינאו לכו פננו שיהיה לנו טלש בתשובה רק לטטף מ' רבים אם יעשה זה אין ידריך לומר
שהוא לא יאבה במטאו אלא אפי' באות בעולם דרתי רומות לטטף מים רבים שטוטטוס הכל אליו לא
יגיעו כמו שלא הגיעו אלי :

אתה סתרת לי מצד הערני רני פלט הסובבני סלה : אתה סתרת לי מצד

כי הייתה סתה לי ומצדנות העלמי כל זמן שאני בהם טענשי עוונתי ולא נשטטני ביה אויבי רני פלט קסם
הסובבני הנכונה והעקונה טלה טלה הסובבני כנגד האויבים שסבבוני :

אשבלך ואורד בדרך זו הלך איעצה עליד עיני : אשבלך

הוכיח למי שישמע הוכחתו יהיה ימיה או רבים אישעה אלי עיני אקן לך ענה טה שראיתי בעיני טטמ
כי מטאתי והלכתי בדרך לא טוב והיכלתי בעיני ונחמתי ושיבתי אל ל' בכל לבני וסלח לי וקבל אותי בה
בתשובה כן העשה אותה :

אלהיו בסוס מפירד אק הביז במתוורסו עריו לבלום בל קרוב אלוקי :

אל תהיף לא תהיו כמו בהבטה שאין בה הבונה ולא הרע אם העשה רע תניק ולא הבין ושיח
לבלום פיה ומתג ורסן טלא יקרב אליו לנטוך אותך שאין לה הבונה שיהוסר ומוכח ברבים אם לא
יעשו בה מעשה לפונע' מן הרע אבל אתם לא תהיו כן אלא הבינו והתוכחו והתווסרו ושוכו ממעשיכם
הרעים ויסלח לכם וזכר הסוס והעדר שהם נרכבים וראו הרכוב הרך שהוא בניהם בידו לכבשם ולהכ
ולכה' גס אל מקום שיהיה לפונעם מן המקום שירצו ללכת ולטנוש פיהם מהזיק ומתג ורסן אמר והוא
כלי עשוי לבלום פיה ההמה אלא שהם משוכים זה מזה בתכונות מעשיהם עריו פין כמו המטבויט בערב
עריץ :

רבים מבאובים לישע והבוטח ביהוה חסדי סובבנו :
רבים מבאובים לישע שבוטח כרוב חילו ולא הבי אל סאל ולא הבין בעוונותיו וכמטאוהו

רבים מכאבים באין לו ואין מי שיצילהו מהם אבל מי שהוא בוטח ביהוה ויבין שאין לו מושען בלעזרו ל
לפיכך ידריך לו לטוב מחשבתו ומהדרים אשר מנעוהו ויטכיל כי הטוב והרע מאת האל יבוא לו לפי ס
מעשיו ובוטח לו לברו חסד יסובבנו הפך הרשעים שישבבום מכאובים רבים.

שמחו ביהוה וגילו צדיקים והרנינו בלישרי לב: שמחו ביהוה וגילו

מי טבוטח
בו יטמט מרוב הטוב שיבוא לו מאתו או פי שימנא נפשו בעבודת האל שמתה ובעמונו בו והרנינו פו
פועל יוכא אתם שממו והרנינו כל מי שלבו ישר וירצה לאמונת דרככם בשירו אותה בעוב מאת האל והרנ
והרנינו ביהוה:

רננו צדיקים ביהוה לשרים צאנה תהלה: רננו צדיקים ביהוה

בית ביהוה במקום למד וכן ושלח את השעיר במדבר למדבר או תהיה הבית כמשמעם ופי' רונתכם ותהלכם
בו תהיה לא בזולת לשרים נאווה תהלה נאווה האלק נמה ושרשו אהו וכן כאנו למיך בתורי לא נאווה
לכסיל הענוה לא נאווה לנבל שפת יתר ובכולם האלק נמה מוזן מן לביתך נאווה קורש טהאלק נעה והסכס
רעת הסודקים טהאלק טוהרש פא הפועל והנן לבניך נפעל ויהאן טהנן טוהרש ושרשו נאה ונא בית
להראות למד הפועל בטקל נאווה ורבוהינו הרגילו ברבריהם זה הלשון בטוהרש נאה דמה כי כן הוא ה
הטוהרש אינלס באמרם אהרוך נאה לולב נאה כמה נאים מעשיו חולת זה הרבה ופירוט הענין פה כל
לצדיקים ולשרים טוב ויפה לרנן ולהלל ליהוה כי הם הסבינים והמש כילס נפעל ונפעל דיו ובמ
ובחשדיו עם ברואיו ובה השתדלותם לא כתאות העולם לפיכך אמר כי להם נאה הטוב שישבמורו
לפי מה שיכירו במעשיו כמו שהולך ומספר בזה הסודור:

הודו ליהוה בכינור בנבל עשור זמרו לו: הודו ליהוה בכינור

פי' כלי הנגון מעוררים הנפש החכמה ועוזרים אותה בכל עשור חסד ויו השימוש והוא כמו בנבל ונ
ועשור וכן שמש ידמ והרמס להם ועשור הוא כלי נגון שיש לו עשרה יתרים לפיכך נקרא עשור ועל
נבל: שירו לו שיר חרש הטיבו נגו בתרועה: שירו לו שיר חרש

מרו לו שיר תמיד הטיבו נגן כפה וביד תטעלו לרנן לו: ביו ישרי ברבריהוה ובל מעשיהו

באמונה: ביו ישר
גזירות האל ומשפטיו ישרים והכל באמונה אין עול כמו טאמר מטה
רעה אל אמונה ואין עול כדק וישר הוא והצדיקים כהישרי יכירו וידו ידקו וישרו ואם יבואם מקרה
ופגע ישבמו לאל וידו ידקו וישרו ויכירו כי לטובתם הוא ומה שעושה האל באמונה הוא עושה וכמה
וכתיבירו כל זה ישבמו בטממה ובטו לבב על הרעה כמו על הטובה כי הרעה טובה היא אינלס וכן אמר
הנביא אהרן כי אנת ביו ואמר חסד ומשפט אשריה:

אוהב צדיקה ומשפט חסדיהוה מלאה הארץ: אוהב צדיקה ומשפט

הוא עושה כעולמו פעם צדיקה פעם משפט אבל החסד הוא הגובר לפיכך אמר חסד מלאה הארץ
וכמו שהוא עושה הוא אוהב שיעשו ברואיו כן וכן אמר הנביא כי אני מלאה חסד המשפט וצדיקה
בארץ כי באלה חפצתי כלושה כמו שאני עושה אתם כן אני אוהב שתעשו אתם:

ברבר יהוה שמים געשו וברוח פיו בלצבאם: ברבר יהוה

אלהים במעשה בראשית והוא הרבין

והחפץ וכן בדבר שיש והוא כפל דבר וזה מחסרי האל שהמציא הפירואים בטוב מה שיכול להיות כפי
גזירת מחמורו כמו שכן יראה אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד והנה השמים וכל שבאם נעשו בר
ברבורו הארץ בכללם כי לא ישוב הגלגל אלא על דבר עומד והוא הארץ וכל אשר בארץ תלוי בכבא
השמים כי הם הסנהגים ברצון האל :

בנס בנר
ועור מחסרי האל על ברואיו שהקוה המים מעל פני הארץ וכנסו וקבצו במקום אחד והיתה יבשה
כי תלוי זה לא היתה בראיה שם אלא הרגים ובאמרו כבר שהוא התל והערימה כמו נכסו טר נחלם וי
ויעמרו טר להורות כי המים גבורים על הארץ וכן נראה כי המים שהיו שטומי על פני כל הארץ כשנקרו
במקום אחד באמת גבהו על הארץ לרוב כי אין במקום שנקרו המים עומק אפס שבסוף הארץ מטיפפת
ויוורת מפני שהיא כרורת וטה שאמר וירי המים הוא כנגד השפה שהארץ גבוהה על שפת המים זה שכן
שנפלאות הבורא שהמים גבוהים ויבואו גלי המים ער המקום שהוא השפה ולא יעברו המקום כמו שאמר
האוהי לא תיחרו באם אף אם מפני לא תחילו אשר שמתו מול גבול לים חק עולם ולא יעברנהו ויתגששו
ולא יוכלו והמו גליו ולא יעברנהו לפיכך אמר נותן בארצות ההפוחה באילו הם בארצות שלא יוכלו
לכאת מיטם והנה באילו הפסוקים וכן הארבעה יסודות כי במלת שמים רמז יסוד האש וברות פני רמז
פאור והארץ רמזה בשני הפסוקים וזכרה בפירוש למעלה שאמר ומסר אף מלאה הארץ
יראו מיהוה כל הארץ ממנו יגורו כל יושבי תבל :

יראו מיהוה כל הארץ
ויוקין שהוא כן דין הוא שיראו מלך כל הארץ כי הוא היות להם הישוב כמו שאמר כונס כטר אם כן יס
שמנו גורו כל יושבי תבל זה יעבור דברי המכתישים בתורה שאומרים שהעולם קרסון :

כי הוא אמר יהי הוא ציה ועמורו
אם תרצה תפרש אותה על הענין שכתב על
ברואות העולם או על הענין שבא אחריו אף השיר עינת גרים אומר פי הוא ברא את העולם וברור הכל
ואין כח באדם לשנות מעניני העולם שמה שהוא אמר ונייה להיות כן כי יהיה יעמור ולא יוכל אדם ל
לרמות גזרות הבאים עלינו ולא בכח ולא בעושר ומה שימשוב הוא לעשות מתמבולתו אם לא ירצה
האל לא יהיה וזהו שאמר אף השיר עינת גרים : **יהוה הפיר עינת גרים הניא מחשבות**
עמים : יהוה הפיר

אמר גרים כלומר אפי יהיו כל הגרים בעיני אמת ובהסכמה אמת
זה שכתב כמו שאמר כל הגרים כאין נגרו או אמר גרים כנגד מה שכתב לזכור אשרי הגוי אשר
אלהיו כי טאד הגרים נותנים הכת לאלהים אמרו והוא המונס ומהם והם הימירי אוטרי כי אין השגמה
יריעה לאל במעשה האדם לפיכך אמר אף השיר עינת גרים ואמר עוד הניא מחשבות עמים כמנהג כל
הלשון כפל ענין במלות שונות : **עינת יהוה לעולם תעמור מחשבות לבו לחזר ודור**
עינת יהוה

דרך עינת כמו מטל כנגד עינת ומחשבותם :

אשרי הגוי אשר יהוה אלהיו העם בחר לחזלה לו : אשרי הגוי
פי אפס כאלה האמונות הסכלות אלא אומרים ומאמינים כי אף האלהים שפירושו טוב ומנהג על כ
הכל ואם אלהים פי הוא קבל לאלהי וכן העם בחר לחזלה לו כי הוא קיבלם לעם נמלה כמו שאמר אף
האמת ביום להיות לך לאלהים אף האמירך היום להיות לו לעם ונפירו מהאמונות הרעות ונעשו לך
לקבל ברעתם ולהבין בשכלם כי טאוהו יבוא להם הטוב ותמורתו הכל לפי מעשיהם כמו וירעה את א
אלהיך כי הוא כנותן לך במ לעשות מול ואמר ענין אלהיך בה טראשית השנה ואמר בתמורתו איכס

ידיהו אהר אלה אם לא כי יורם מכרם כלומר כי לא יהיה הרב מה בסקרה וכן כל הכרכות והקללות ש
שיעורם הוא ידא ממנה העולם כרי שידעו כי הכל בכונה הוא מאהו והגוי שיש להם אמו' זו אטריהם:
משמים הביטי יהוה ראה את כל בני הארם : משמים הביט זה רעם בגר
טזכר לא כאותם האומרים עבס טהר לו ולא יראה ומוג שטים תהלך :
ממבז שבתו השגיח אל כל יושבי הארץ : ממבז שבתו

כפל מה שאמר במלות שונות למון האמונה כי כן הוא רואה ויודע כל מה שעושים הטגי' כמו הביטו
וכן משגיח מן המלונות : **הירצריחר המבז אל כל מעשיהם :**

הירצריחר כי מי שיירד לבס באמת ידעם כלומר איך יעלמו ממנו מחשבת לבס והוא
יירם על דרך שאמר הירצ עין הלא יביט ומה שאמר ימר כי ידעם כלם דרך כלל וכן אמרו חל ודק
והקרו מלה ימר ואמרו וכולם נסקרים בסקרא אחת וכיון שירע לבס כל טכן מעשיהם זהו הסבז אל
כל מעשיהם: ויש לפרש הירצ כמו האורז כמו האורז כמו ואשליכהו בית יף אל הירצ שהוא האורז ואמר כי
הוא אורז ימר לבס כלומר באורזו ובגנזיו הט כולם כמו שידוע ומוחק בארם מה שבאורזו :
אז המלך נושע ברב חל גבור לא ינצל ברב כח : אז המלך נושע

והלא ברו המלך בוודאי נושע ומנצח ברב מיילותיו וביבאותיו אלא רצה לומר כי יכירו בני ארם כי הו
המשגיח על הט ומבז אל כל מעשיהם ומטיב ומרוע למי שירצה כי הנה תראה לפעמים כי המלך טהו
המלך שבבני ארם ויש לו רב מיל לא יושע אלא יכשל עם כל מיילתו לפני עם מעט ובמה יהי זה אם לא
במעשה הארם משגיח כי הנה מלך אשור כל זמן שירצה האל בו נוצח כל העמים וככס כל הארצות וה
והאל קראו שנט אפי ומטה ועמי כאילו טולח אותה וטובה לעשות מה שהיה עושה וכיון שהתגאה ו
ונתן הכח ותחבולה לעצמו לא לאל ואמר בכח ידי עשיתי ובחכמתי כי נבונתי ובא בידו שלט בחיל כבר
נאמר עליו ויש טיטו בבקר והנה כלם פגרים טהים הנה לא נושע ברוב מילו אבל נכשל כיון שיקנה
האל בו וכמו זה רבים נכתבו בספרי הנבואה לאות ולער לא ינצל ברוב כח כי הנה סמך בכו הכוה ב
במרב וגלית שהיה גבור נפל ביד דוד שהיה נער ורך הנה לא יושל לו לארם לא כמו ולא מילו אם לא ב
ברצן האל **שיקר הסוס לתשועה וברב חילו לא ימלט :**

שיקר הסוס לתשועה כי האל נתן הגבורה כמו שאמר התקן לסוס גבורה כלומר כמו טנס
שנתתי אני וכשלא ירצה האל בגבורתו יכשילנו ולא ישיע בו רוכבו וברוב מילו לא ימלט וברוב כח ל
לא ימלט הרוכב עליו : **הנה עין יהוה אל יריאיו למיחלים לחסרו :**

הנה עין יהוה הנה הבורחיים במילס לא ינצלו אבל ידאי האל והמיחלים לחסרו שטירה האל עליהם וינצל ממיל רב:
להציל ממות נפשם ולהייהם ברעב : להציל ממות נפשם

במלחמה ואם יבוא רעב בעולם יהיה אותם מאחד שטיחלים לחסרו לסבב טכוב להטביעם בין הרעבים:
נפשינו חבתה ליהוה עזרינו ומנצני הוא : נפשינו ואנחנו ידאיו טיחלים
לחסרו נפשינו חבתה
לף לעיך הוא טוריני ומגינינו : כי בו ישמח לבנו כי בשם קרשו בטחנו:
כי בו ישמח לבנו בהנצילנו מן הרעות ישמח בו לבנו כי הכרנו כי התשועה באה לנו מאהו כי בשם קרשו בטחנו לעיך

היכלנו :

יהי חסרך יהוה עלינו באשר יחלנו לך :

יהי חסרך

ק יהיה חסרך עלינו בכל עת ובכל זמן כמו שיחלנו :

לדוד בשנתו את טעמו לפני אבימלך ויגרשהו וילך : לדוד בשנתו את

הוא אכיש מלך גת ושני שמות היו לו או היה שם כנוי לכל מלך מפלשתים אבימלך כי קן מיאנטס בימי אברהם ובימי יצחק ויגרשהו וילך היה בטכנה גדולה ושנה טעמו שפי טעמו רעהו כמו מטעם המלך כ כרי שיתכר אליהם או לפי שבראותם אותו כי היה שוטה ומתחולל לא יחושו עליו ועל גבורתו ולא יס ימיתוהו וכיון שגרשהו אכיש ואמר זה יבוא אל ביהי הורה לאל שהיכלו ומבר זה הסמנו והוא באלק בית בראשי הנסוקים וולתי היוו שהוא באמצע פסוק ברדש מרוב השמחה ששמח דוד בהניילו עשה ש שירה זו באלק בית :

אברהם את יהוה בכל עת תמיד תהלתו בפי : אברהם את בבל עז

כי המיד הוא עושה לי נסים ומיוב אני לברכו ולהללו המיד בכל עת וברדש מה הוא תמיד זהו שאמר הכ הכתוב את הכל עשה יפה בעתו אפילו השמות יפה בעתו הוי לרד בשנתו את טעמו לפני אבימלך עשה כשוטה וטענה את עיניו והיה כותב על הדלתות אכיש מלך גת מייב לי מאה רבוא זהובים : ביהוה התהלל נפשי ישמעו ענבים וישמחו . ביהוה התהלל לא במושיע וולתי והוא נתן בלב אבימלך לגרשיני ולא חקר עלי ישמעו ענבים וישמחו בשמחה גדולה ישמחו אבל לא הגאים שהיו שונאי דוד : גדלו ליהוה אתי וצרו מבמה שמו יחריף :

גדלו אמר כנגד הענבים גדלו ל' אתי על היטועה שהושיעני ואני ואתם ימרו כדומה טעמו דרשתי את ויעצנו ומבל מצורתי הצילני : דרשתי כי בהיתו בך דרשתי היה בלבו דרשתי

את ומהתכן לפניו בלבבו שיצילהו מידם ומכל מגורתי הצילני מזו וממגורת שאול ששלח בביטו ל להמיתו והטיל כמה פעמים המיתו אליו להמיתו : הביטו אליו ונהירו ופניהם אל ירצו

הביטו אליו עבר במקום עתיד וכמוהו רבים אומרים כל בני ארס שהם בערה יביטו אליו וינהרו אליו כמו ונהרו אליו ואל טובו בארצות הימים שענינו ההליכה במרובה כמו הנהר כמו שירד ארס לשגדל עוז להשגב בו יביטו אל וירצו אליו ולא יבושו בבעתונם והו ופניהם אל ימפרו ימפרו ענין בשת כמו ומפנה הלבנה ובושו החמה כי יראו זה עני קרא ו' שיש ואמר ושניהם לפי שהבושה יראה בפנים כמו שאמר לא ענה פניו יחוררו ויש מפרשין נהרו ענין אורה מן ואל תופע ע עליו נהרה רל הביטו אליו הצריכים לעזרתו ונהרו פניהם כלומר שיושעו :

זה עני קרא ויהוה שמע ומבל צרתיו הושיעני : זה עני על טעמו אמר כמו שפירשנו :

תנה מלאך סביב לדואו ויהלצם : חנה מלאך סביב

כשהאויבי מוכי סביבם להרע להם מלאך סביבם ואין בהם כח לגעת בהם רחמים וטעם מלאך במאמר רביאל אלהי שלח מלאכי וסגר פוס אריותו וכן אמר ומלאך פניו הושיעם המלאך הנחאל אותי

מכל רע : טעמו וראו כי טוב יהוה אשתי הגבר יחסה בו : טעמו

דיעת הטבל ובמינתו יקרא טעם וכן מה טעמה כי טוב סמרה כמו טעם ארס המאכל ויבמינו בעצ
בטעמו אם מר אם מתוק אם מלוח אם הפל וראו גם כן במראה הטבל או במראה העין כמו שהראו בעצ
בעיניכם כי טוב יי' שמגיע טובו למחוסס בו תכירו והרעו כי אשרי הגבר יחסה בו :

יראו את יהוה קדשיו כי אין מחסור ליראייו : יראו האלה כמה ואילו
היה נראה היה על

מטקל שמרו זכרו ולהפריד בינו ובין יראו מן ראה הנמו האלה וקדושו הס המונעם עינים מרוב עי
התאנה כמו במזר עינים מן היין טנקרא קרוש טנקאמר עליו קרוש הוא ל'י' ואמר אהם קרושי יי' ומ
ומספיקים במעט מן העולם ואין אהם דורשים אחר הטרה לא הראו שיחסר טרפכם יראו את יי' לברו ו
והוא ירדפכם זה הנורך כי אין מחסור ליראיו ואמר זה לפי שהוא היה בין פלטהים ואין לו טס יורעים
ומכרים שיחגו לו לחם לאכל ולפי שירא את יי' לא חסר טרפני :

בפירים רשו ורעבו וירדשי יהוה לא יחסרו כל טוב : בפירים רשו

כי הראו הכפירים שיש להם גבורה במקשה טרפס פעמים רשו ורעבו ולא תועיל להם גבורה וכן אמר ל
ל'ש אובר מבלי טרה ובני לביא יתפררו אבל רודשי יי' לא יחסרו כל טוב :

לבו בנים שמעו לי וראת יהוה אלמרבם : לבו בנים פעמים יפול לטוף
הליכה על ירוח המעשה

לא ידנה בו הליכה ממש כמו לכה נא אנסכה בשמחה לכו וכמטבה על ירמי' הו' מחטבו לכו נא וניווכמה
והדומים להם וכמו לכו בניס שמעו לי ופי' בניס שומרי מוסרו ולטורו וכן בני הנביאים הלמירי הנביאים
יראת יי' אלמרכס לפי שזכר סביב יראת יי' ליראיו כי אין מחסור ליראיו אמר מי שירצה להיות מ
סיראיו אני אלמרכס היראה ועור אמר : מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב

מי האיש החפץ חיים כלומר מי שירצה במינים ובימים שיראה בהם טוב ישמע יראת יי'
שאלטרנו והמיים ופי' הטוב הס בעולט הנה ובעולט הבא ומה היא היראה :

נצור לשנך מרע ושפתוך מדבר מדימה . נצור לשנך מרע

כאלה שני הפסוקים כלל מצוות עשה ומצוות לא תעשה ברבור ובמחשבה ובמעשה נצור לשנך מרע ש
שלא תרבר רע בבני ארס ובכלל זה ערות שקר וקללות אביו ואמו וקללת הדין והמלך וכל שכן ברכת ה
שטס ושפתוך מרבר מרמה שלא תרבר אחר בפה ואמר בלב ואילו הס טיפתי מרמה שמרמה את חברי
שטרבר לו טובות ומשב בליבו רעתו כמו שאמר הכתוב בפיו שלום ירבר ובקרבני יטיס אורבו וזהו מצוה
לא תעשה שבלב כמו לא תשנא אחיך ואמר אל תמרוש על רעך רעה והוא יוטב לבטח אהך :

סור מרע ועשה טוב בקש שלום וירדפהו : סור מרע סור מעשות רע
ובכלל זה כל האוץ

אמר במעשה ועשה טוב כלל בו כל מצוה עשה שבמעשה בקש שלום בפה ורדפיהו בלב וזהו יראת
יי' שלטרתי אהס כמו העבר שירא את ארניו ועושה מינותיו וכזה שלא יעבור את פיו לכל אשר י
יננו : עיני יהוה על צדיקים ואזניו אל שועתם : עני יהוה

מי שאמז הדרכים האלה תקרא ירא יי' ויבויק ומהו הנמולו מאת האל ששמירה האלרבה בו ומיכליהו ב
בכל דרכיו וזה עיני יי' אל צדיקים ואם יקרהו שום פגע יקרא אליו וישמע צעקתו ויחלו מיתרה זהו

והזכיר אל טובתם . פני יהוה בעושי רע ולהכרית מארץ זכרים : פני יהוה

בדריקים עזבו ושמירתו לטובה ובעושי רע פניו להכרית מארץ זכרים כמו ונחתי פני מאישי ההוא והכרתי אותו : צעקו ויחזה ושמע ומבל צרתם הצילים : צעקו

שעמו אל הדריק שזכר לא בעושי רע הרבם בו וכן ואף לאמתך הנשטה כן ואם שלש אלה לא יעשה לה קרוב יהוה לצשבריו לב ואת רבאי רוח יושיע : קרוביהוה קרוב לטמוט בעתקם ותפילתם

ואת רכאי רוח יושיע כפל ענין במלות שונות : רבות רעות צדיק ומבלם יצילנו יהוה רבות רעות

כי פעמים רבות ינסה האל את הדריק לטובתו ולהראות דרקהו לכני ארס כי לא ימוט לבו ולא יטה מדרך האמת מפני הכרה ומכולם יצילנו שלא יכשל באמת מהם כמו שאמר טבע יפול דריק וקס ורשעים יכ יכשלו ברעה : שומר בל עצמותיו אחת מהנה לא נשברה :

שומר בל עצמותיו

כי העצמות הם מעמדי הגוף ויסודו נשברה מלעיל והוא נפעל עבר נשברה מלרע והוא נפעל עומד תמותת רשע רעה ושנאי צדיק יאשמו : תמותת הרעה שמושב לעשות תמותתו כמו שאמר

יפול בטמת יפעל יאשמו האלק בשבא לברו והוא נקראת בתנועה קלה ועניינו מן טממה וכן האטם שומרן אטם וטמם בענין אחר : פודה יהוה נפש עבדיו ולא יאשמו בלהחוסים בו : פודה

הרשעים מרשעים עליהם רעה והאל פודה אותם מידם ואמר נפש כי הם מושבים עליהם לקחת נפשיתם ולא יאשמו הרשעים יאשמו ולא כל החוסים בו יאשמו האלק בטוא לברו והטין בטוא מראשון כח והשני נע :

להוד ריבה יהוה את יריבי לחם את לחמי : להוד ריבה יהוה את יריבי

גם זה המזמור בברו מפני שאול ריבה מלרע ידיו מבנין הפעיל משפטו הרבה יריבי היוד נוספת כל יקום יבול ועינינו מריבו והוא האר וכן את יריבך אני אריב לחם את לחמי כפל הענין במלות שונות הדריק מגז רצנה וקומה בעזרתו הדריק להלם המון עניינו אחר במקום

יבדלות וכן והמוזיק את ירך בו ויבא בקשר בית ובלא בית והוא לטון אמירה וקומה מלעיל ואין כמוהו מספר מלעיל : הדריק חנית וסגור לקראת רדפי אמר לנפשי ישועתך אני :

הדריק חנית ענין מליצה למלחמה וכן ומרב אריו אמריכם וכגד טס כלי מלחמה ויש מערטיס אותו כמושמו ענין כגירה כלומר כגור הדרך לקראתם ברפס אמרי שלא ישיגוני אמור לפ לנפשי כי הם מבקשים לקחת נפשי כמו שאמר מבקשי נפשי ואהה בשר נפשי ואמור לה על הפחד יש ישועתך אני והענין שיבוא מחק בלבו הפך והבאתי מורך בלבם :

יבושו ויבלמו מבקשי נפשי יסנו אחור ויחפרו חושבי רעה : יבושו

יבשו מגבורתם ומתקוות יסנו אחור יסנו אחור וכן לא כסוף אמור לבינו אמר כשתבוא לקראתם

לה

במדת ובחכמה הם ישובו אמרו מרדכי ואחרי ויחפרו מוספי רעמי יבשו שמשכו לעשות לי רעה ולא יוכלו : יהיו במוך לפני רוח ומלאך יהיה דודה : יהיו במוך מוסף

הוא הקבן הרק והוא טף לפני הדות ומלאך יין רוחה כי המוך פעמים יהיה לו מעמד לפני הדות כשישעו גר או דבר שייעמדו אבל הם לא יהיה להם מעמד כי שלאך יין ידמה אותם יהי דרבם חשן וחלקלקות ומלאך יהיה דרבם :

יהי דרבם חשן וחלקלקות טהים רעות והטליטית ומלאך יין רודשם פי ההלך במשך יכשל באבן ובמכשול הדרך ויפול וכן הוהוך בחלקלקות יעברו רגליו ויפול ועם כל זה יוכל ללך בנמה ואולי ימלט אבל אם רודף אחריו ימטרך לו ללכת במדונה ועל כל פנים יפול : מי חנם טמנו לי שחת רשותם חנם חפרו לנפשו : בי חנם טמנו לי

ויש מפרשין כי חנם על לא חסם בכפי טמנו לי שחת רשותם רל שחת ברשותם כלומר שחפרו בור וכמו ושטנו פוז ברשת כרי שאעבור עליו ולא אדקיש ואפול לתוכו כמו שיעשו הנזירים כשורמזו לצור מיתה השדה שעושים בארות בארות בשדות ובישרים ומכסים אותם ברשתות ועפר כרי שלא ידקשו המיתה מן הכור ויפלו לתוכו כשיעברו עליהן חנם טמנו לנפשו על לא חסם ככפי טמנו השחת והרשת עם ע עפר כמו שיערשתי לנפשי כמו לגופי והוא נכון איני מקללם במינס אבל הם דרפוני חנם וטמנו לי ר רשותם ללכרני ופי שחת ורשותם כי טני רברים הם פי השחת היא חפירה כמו ער יכרה לדיע שחת בש בשחתם נפש וכן יקרא הקבר שחת שהיא חפירה ופי השחת והרשת במנס עשו לי הרשת טמנו לי טא שאהיה נלכר בו ובשחת חפרו לנפשי שאפול בו ויש לערש שחת כמו רשת וכן נלכר בשחתותם וברברי דול ההיא שחת דהו קמננו עלה בתרי ושחת רל שחתהא כי מנהגם להסגיר אתיות הגרון וכן אמרו לא תפוקו לכו שוחת שהוא כמו שעותא תרגום ויספר ואשתעי סמיכות שחת לרשתם לרוב השתדלותם לל ללכרו וכן בזה הסמיכות מטיט היון ארמות עפר ואחר כן אמר חפרו לנפשי שחפרו לי חפירה שאפול בה והענין כי בכל כר שיוכלו לחשוב החבורות ולהתעולל עלילות ללכרני עשו כן : תצוואתו שואה לא ידע ורשתו אשר טמו תלכרו בשאח יפל בה :

תבראתו שואה לא ידע כינוי הימיר כנגד כל אחר שאריות או כנגד שאול לא ידע לא ידקש בה ער שתבואה כרי שלא יוכל להמלט מטנה בשואה יפול בה ברשת טמנו לי וענין שואה כמו מהי מהומה הבאה עבאוס וכן משיאת רשעים כי תבוא : רצפשי תציל ביהוה תשיש בישועתה :

רצפשי תציל ביהוה כשינקוס לי מאויבי נפשי שמשכו לקחתה תציל מין תשיש ביטונתו טהוטיעה מירס :

בל עצמותי תאמרה יהוה מי במוך מציל עני מדחק ממנו ועני ואביח ממלו :

בל עצמת תאמרה כל זה אינינו חטוק בחביריו אלא נקרא בקמך דמב וכן כל אמי רש שנאוהו והטאר שהם נקודים קמך הם חטופים כולם וולה אילו הטני וזכרו העצמות במקום הקף כלומר פי העצמות הם מעמדי הקף ויסורו אמר כי הנפש והקף יורו לך שהעצמות והוראת הקף דרך מטל כ כמו לבי ובשרי ידננו אל אל מי או פי עצמותי חרעזע איברי הקף בכונת העצלה וההוראה וכאלו הם יטבתו או פי כל עצמותי כי מתכונת ייחיה אברי הקף יטבת ארס הכורא בהם וכאלו הם יטבתו וכן פי אותו הקמס רבינו במי נע והרב המכס הגרול ר' משה בר' פייסון וכל : פי סנור מטיל שתחיל

עני מחוק מטנו שהחלה אותי מאורבי שהיו חזקים ממני וברחש מציל עני מחוק מטנו מציל יחד טוב מ
מיידר רע עני ואביון מגדול וכי יש גוף גדול מזה : יקומח עדי חמס אשר לא ידעתי
ישאלוני : יקומח עידי חמס

היו לו בישראל שונאים והיה בהם מי ששאל מטנו
מטון בעד שקר ואעפ"י שלא מינאנו זה בספר שמואל הנה דאינו שזכר זה החמס בין התלונות שהיו לו
על שונאיו : ישלמוני רעה תחת טובה שבו לנפשי : ישלמוני רעה תחת טוב

ששאלו מטנו ממון שלא ידעתי מעולם שהיה להם אצלי רבר ואני עשיתי עם אלה האנשים טובה והם י
ישלמוני רעה שכול לנפשי או שירשו יקחו ממני ממון בחמס ויבקשו לקחת נפשי ויסובבו לה אם יוכלו
ואני בחלאתם לבושי שיק עשיתי בצום נפשי ותפילתי על חקי תשוב :

ואני בחלאתם לבושי שיק מספר הטובה שהיה הוא מבקש להם אמר אם היה אחר מהם מולה
הייתי כואב ודואג ולובש שק ומתענה בעבורו שירשאהו האל ותפילתי שהייתי מתפלל על חקי תשוב כל
כלומר הטוב שהייתי מבקש עליהם יבוא אלי שלא ימשוב ארס כי ככראה הייתי עושה זה ומראה עיני
דואג עליהם אבל בנסתה הייתי מתפלל עליהם בהפך ומבקש רעותם על כן אמר ותפילתי על חקי תשוב ו
ומה שאמר עניתי בצום נפשי ובית בצום פתומה כלומר בצום הדיוע והוא היום שיתענו קרובי המולה
גם אני עניתי נפשי עמהם כאילו היה אמי וקרובי :

ברע באח לי התהלכתי באבל אם קרר שחזתי :

כן הייתי מהלך קרר על מי שהיה מולה מהם כמו שעושה הריע על ריעו והאח על אחיו או כמו שמת
טמהאבל הבן על אמו שמתה ואמר אם ולא אב כי יותר כואב ארס על אמו כשנריר ממנה בבטנה והני
והניקחו וגרלתו וטפתו עד שגרל ואף אמר שגרל האם מיניה בבית ומכינה לכן ירכו במאכל ובמשתה
כן שמותי והתהלכתי קרר כי האבל והמזכער הולך שמת ושעס קרר כי מפני הגון והאנחה ינוס וזהו
פני ארס כי יתקררו פניו או אמר קרר על המלבוש כי האבל לובש שמורים וארוני אבי ול פירש כמו
ההינוק שמתה אמו ואין לו מיניקה שהוא קרר :

ובצלעי שמחו ונאספו נאספו עלי גבים ולא ידעתי קרעו ולא רמיו :

ובצלעי שמחו ונאספו אני ראגתי לחליים והם שמחו כשהייתי ינולע מכאב איברי היו
נאספים לטפר עלי ולשמות זה עם זה לחליי נאספו עלי נכיס ולא ידעתי נכיס אנשים פחותים וכן בני כ
גבל גם בני בלי טס נכאו מן הארץ כלום שהם נכיס ורמזים משמיתותם ופי לא ידעתי למה נאספו עלי
לשמות לברתי כי אני לא גמלתי להם רעה קרעו ולא רמו קרעו פיהם מרוב השחוק ולא שתקו משחוקם
עלי כי יבוא לשון הקריעה בענין הפקידה בזה הדרך כמו ותקרעו עיניך וכן וקרע לי מלוני ויש
מפרשין כשידברו רעות כאילו קרעו בטרי וארוני אבי ול פי קרעו מה שלא יכלו לתפור אם יתמרטו ו
וכן הוא דרך משל במעשים וברברים רעים במנפי לעגי מעוג סמוך על סמוך כמו נהרי נמלי רבש ות
ומזאה את מספר משקד העם חכמי ידעתי פרעה וטפוני טמוני מול ופי אנשים חכמים ולועגים מהעסק
ברברים בעלים והו פי מעוג שימה בטילה ורומה לו ברברי דול בגבולין ובלטוס עגה ובית במנפי כמו
עש וכן כך ידעו נגמם ופירשוני אלה הנכיס יאספו עם חכמים ואנשי לעג ישחקו וימרקו עלי שנימו וה
המפרש פירשו מעוג כמו עוגה וכן אם יש לו מעוג ורל האנשים המתענגים ובעלי התאות או פירש
על דרך משל יקרא הענה הרעה והמעטה מעוג כמו אפרים היתה עוגה בלי הפוכה וכן מלש בדק ער
חומיכו חרק מקור וענינו כשימחק ארס שיניו בראותו נקמה מאויביו וכן וימרקו טן :

בחוֹפֵי לַעֲצָ מִעַץ חֶרֶק עָלַי שָׁנִימוּ :

אֲרָצִי כַּמָּה תִּרְאֶה הַשִּׁיבָה נַפְשִׁי מִשׁוֹאֵיהֶם מִכַּפְּיָדַי יִדְוֶהוּנִי : אֲרָצִי כַּמָּה תִּרְאֶה

עַד כַּמָּה תִּרְאֶה בַּעֲנֵי וּבְלֹמִיתִי מֵהֶם כִּאִילוֹ אִמַּר מִתִּי תִּרְאֶה וְכִן כִּי רָשִׁיעִים יִדְעֵךְ הַשִּׁיבָה נַפְשִׁי מִשׁוֹאֵיהֶם
כְּמוֹ שֶׁאָמַר יי' מִבְּטֶן אֲשִׁיב אֲשִׁיב מִמִּינֹלוֹת יָם טְהוֹרָא בַּעֲנֵיךְ הַגֹּלָה וְכִי מִשׁוֹאֵיהֶם מִשְׁאוֹנֶם וּמִמְהוּמָתָם
וּמִשׁוֹאֵיהֶם לְשׁוֹן רְבוּס הָאִמַּר שׂוֹאֵה בַּפֶּלֶס יוֹדֵה וּמִלְקוּשׁ מִכַּפְּיָדַי יִמְדֵתִי טְהֵם כְּמוֹ הַכַּפְּיָדִים הַטּוֹרְפֵי וְכִי
יִמְדֵתִי נַפְשִׁי וְכִן עִידֵשׁוּהוּ : **אֲוֹרֵךְ בַּקְּהֶלֶב בַּעֲנֵם עֲצוֹם אֶהְלֵךְ :**

אֲוֹרֵךְ בַּקְּהֶלֶב

כַּשְׁתִּינֵלְכִי מִהַכַּפְּיָדִים וְקֹהֵל רַב וְעַם עֲדוּס כִּהְיֹה כָל יִשְׂרָאֵל כְּאִמַּר אֵל יִשְׁמָחוּ לִי אֵל יִשְׁמָחוּ בַּעֲבוּרֵי עוֹר
כִּי הִרְבֵּה שָׂמָחוּ עָלַי עַד עֵתָה אֲרִיבִי שִׁקָּר בַּסְּגוּל וּבִאֲתַנְתָּ וְכִן עֲצוֹם מִכַּפְּיָדַי אֲרִיבִי שִׁקָּר וְכִי טְהֵם שׂוֹנְאֵי
אוֹתִי בַּחֶסֶם כְּמוֹ שֶׁאָמַר שׂוֹנְאֵי חֶסֶם וְכִן אֲךָ לְשִׁקָּר שְׂמֵרֵתִי לַחֶסֶם יִקְרְצוּ עֵץ יִקְרְצוּ עֵץ זֶה לֹא כְלַעֲגָם עַד
עָלַי וְקָרִינָה עֵץ הוּא כִּרְנוֹר הַעֲיִטִּים לַלְעָג וּלְבוֹז וְכִן בַּעֲנֵיךְ הוּא בַּשְּׂפֵתִים קוֹרֵץ טַעֲתוֹ וְכִן מוֹלֵל בְּרַגְלָיו
מִוֹרָה בְּאֲרַבְעוֹתָיו :

לִי שְׂמָחוּ לִי אֲרִיבִי
שִׁקָּר שׂוֹנְאֵי חֶסֶם
קָרִינָה עֵץ :

בִּי לֹא שָׁלוֹם יִדְבְּרוּ וְעַל הַרְעֵי אֲרָץ דְּבָרֵי מַדְמֹנֹת יִחַשְׁבוּן : בִּי לֹא שָׁלוֹם יִדְבְּרוּ

כְּמוֹ וְלֹא יִכְלוּ דְבָרוֹ לְשָׁלוֹם וְעַל הַרְעֵי אֲרָץ בַּסְּגוּל בִּאֲתַנְתָּ וְהֵסֵד בַּמַּסְרָה וְיֵשׁ מִפְרָשִׁין רַגְעֵי מִן רוֹגֵעַ
הֵים שֶׁהוּא עֲנִי בְּקִיעָה כִן רַגְעֵי אֲרָץ בְּקִיעֵי אֲרָץ כְּלוּמַר בַּמִּקוּמֹת הַסְתֵּרֵי דְבָרֵי מַדְמֹנֹת יִחַשְׁבוּן וְאִיכְתוּבוּ
נִכּוֹן כִּי לִשְׂמֵחָה אֵין כִּירֵךְ מִקוּס כּוֹתֵה אֵלֶּא לְרִיבּוֹר אוֹ לְמַעֲשֵׂה וְיֵשׁ מִפְרָשִׁין רַגְעֵי אֲרָץ מִעֲנֵיךְ מִרְגָּז
שֶׁהוּא עֲנֵיךְ מִנְתָּה וְכִי רַגְעֵי אֲרָץ עֲנֵיךְ אֲרָץ וְקָרָאתָ כִן לֵעִי טְהֵעֲנֹוּ הֵם רַפִּים וְדַעֲתָם נֹמָה וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ
עוֹר רַגְעֵי אֲרָץ הַרְשִׁיעִים וְהַטְּאֹנִים טְהֵם בַּמְרָגוֹעַ וּבְנִמְתָּ וְכִי וְעַל כְּמוֹ וְעַל כְּמוֹ וְעַל כְּמוֹ וְיִבְאוּ הָאֲנָשִׁים עַל הַכּ
הַכְּשִׁים וְכִי רִשׁוּנוֹ אֵילוֹ הַמַּכְּפִים וְהַלּוֹעֲגִים עַם אֱלֹהֵי הַרְשָׁעִים יִחַשְׁבוּן דְּבָרֵי מַדְמֹנֹת עָלַי וְהֵם בְּנִמְתָּ וְאֵין גֹּז
גֹּלָה וּבַעֲרָה : **וְיִרְחִיבוּ עָלַי צִיָּהֶם אֲמָרוּ הָאֵחָ הָאֵחָ רִאֲתָה עֵינֵי צִיָּהֶם :**

וְיִרְחִיבוּ עָלַי צִיָּהֶם בַּשִּׁמּוֹק וּבְרִבּוֹר כְּשִׁירָאוֹ אוֹתִי גֹלָה מִמִּקוּס לְמִקוּס אֲמָרוּ הָאֵחָ הָאֵחָ
רִאֲתָה עֵינֵינוּ כְּלוּמַר רִאֲתָה עֵינֵינוּ בּוֹ מֵה טְרַמִּינוּ וְכִן וְכִאֲרִיבֵי רִאֲתָה עֵינֵינוּ הָאֵחָ טְמָמָה וְהַכֶּסֶל לְרֹב וְ
הַטְּמָמָה וְכִן יֵעַן אִמַּר עוֹר עֲלֵי רִשׁוֹתֶי הָאֵחָ : **רִאֲתָה יְהוָה אֵל תַּחֲרַשׁ אֲרָצִי אֵל תַּחֲרַשׁ**
מִמֶּנִּי : **רִאֲתָה יְהוָה אֵל הַדְּרִשׁ**

אֵל תַּשְׁתַּחֲוֶה לִבְעֻקְתִּי וְאֵל תַּעֲשֶׂה עֲצֻמְךָ כְּמַרְסֵ אֵלֶּא טְהֵעֲנִי וְהוֹשִׁיעֵנִי כִי אֵתָה רִאֲתָה
לְעַגְסֵ וְרִיבּוֹרֶם עָלַי . **הַעֲיִרָה וְהַקִּיצָה לְמִשְׁפַּטִּי אֱלֹהֵי וְאֲרֹצֵי לְדִיבֵי :**

הַעֲיִרָה וְהַקִּיצָה לְמִשְׁפַּטִּי כֶּסֶל עֲנֵיךְ בַּמַּלּוֹת שְׂנוֹת וּמוֹק רַל טְלֵא תִהִי כִי שֵׁן עוֹר וְקַח
מִשְׁפַּטִּי וְרִיבֵי מֵהֶם כִּי אֵתָה אֱלֹהֵי אֵין לִי טוֹפֵט אִמַּר טְאֵהָ אֲרוֹן וְהֶאֱרוֹן יִדְרוֹשׁ הַטְּפֵט עֲבָרוּ :
שִׁפְטָנִי בְּצִדּוֹתָךְ יְהוָה אֱלֹהֵי וְאֵל יִשְׁמָחוּ לִי : **שִׁפְטָנִי בְּצִדּוֹתָךְ**

קַח מִשְׁפַּטִּי מֵהֶם בְּצִדּוֹתָךְ בְּיוֹשֶׁרְךָ וּבִרְחֻמְךָ כִּי אֵתָה יוֹדֵעַ כִּי אוֹתִי הָאֵמַת וְעַמְסֵ הַעוֹל וְהַמַּטְס וְאֵל יִשְׁמָחוּ
לִי אֵל יִשְׁמָחוּ עוֹר לִי : **אֵל יִאֲרוּ בַלְבָּם הָאֵחָ נַפְשֵׁינוּ אֵל יִאֲמָרוּ בְּלַעֲנֹהוּ .**

אֵל יִאֲמָרוּ בַלְבָּם אֵשִׁילוּ בַלְבָּם לֹא יוֹכְלוּ לְשִׁמּוֹת עָלַי וְלֹאִמַר הָאֵחָ נַפְשֵׁינוּ כְּלוּמַר טְמָמִינוּ
נַפְשֵׁינוּ וְלֹא יִאֲמָרוּ סָמוּ טְאוּמֵי עֵתָה בְּלַעֲנֹהוּ וְשִׁמְתֵנִי אוֹתִי :
יִבְשׁוּ וְיַחֲפְרוּ יַחֲרִיו שִׁמְדוֹ רַעֲתִי וְלִבְשׁוֹ בִּשְׂתָּ וּבַלְמָה הַמַּנְדִּילִים עָלַי :

יבשו ויחפרו הכפל למוק ימרו כמו שנאספו יתר עלי לשמות
יבשו ימרו מהקוהם המגדלים עלי פיהם :

ירתו וישמחו הפיצי צדקי ויאמרו תמיד יגדל יהוה החפץ שלום עבדו

ירצו וישמחו הם יבשו ויחפרו שהם טמאים לרעתי ומפני צדקי יראו וישתחו ופי צדקי
ישרי מה טראוי לי ויאמרו תמיד יגדל יי' הם ישבחו תמיד האל עלי ויאמר יגדל יי' המפץ שלום עבדו
הוא דוד שרצה בשלומו והטילהו משונאי : ולשוני ההנה צדקך כל היום תהלתיך :
ולשוני ההנה צדקך
ישבחו לאל עלי וכל שכן לשוני שהוא ראוי שהנה צדקך כל היום תהלתיך כמו שהם יאמרו תמיד :

למנצח לעבד יהוה להודו : למנצח לעבד יהוה לפי שמרבה הרשע
שרעתו טאץ לו
אדון שיעניינהו על הרע שעושה לפיכך אמר לעבד יי' כי הוא עינת רשעים חמקה מני והוא עבד יי' ב
באמה וירע שיש לו ארון גומל הארס על הטוב והרע :

צאם פשע לרשע בקרב לצא אין אלהים לנצי עיניו : צאם פשע לרשע

אני אומר בקרב לבי כי הפשע והוא יצר הרע אומר לרשע עשה מה שתרצה כי אי פתר וגו וקראו פשע
כמו שקראו מטא לפתח חטאת רובץ בוי החליק אליו בעניו למצא עונו רשעא :
בוי החליק אליו למנוא ממליק אליו בעניו וסיפה לו המעטה למנוא עונו לשנוא למנוא
ופתיו למפש המעשה הרע עד שימצאו כמו לך מיכא נא את המצי לשנוא מרוב התמורה יקוץ בעבירה
וישנאה ויש לומר יפתנו למנוא עונו ולשנוא להפך והוא הדרך הטוב וכן כי את יי' עונו לשמור פי
לשמור דרכי אלהים אחרים וברש הרשעים מסתכלים בעיניהם ומחפשים בדיהם ומהרהרים בלבם ל
למנוא אי זה עון שנוא הקבה שיעשוהו וכן הוא אומר כי את כל תועבת יי' אשר שנוא עשו לאלהים
דברי פיו און ומרמה חיל להשביל להטיב :

כי אם ידבר טוב בפיו און ומרמה הוא בלבו שיתושב רע מל להשכיל לקחת מוסר להשכיל לכו ולהטי
דרכו : על משבבו יהצב על דרך לא טוב ורעלא ימאס : על משבבו

פי המטה הוא מקום הממשנה בעור הארס עד כי אינינו פונה לטוס עסק וביום יתיצב וגו ואמר לא
שוב כמו אשר אינינה טהורה כי לא טהורה היא ההולכים הדרך לא טוב או אמר כן שלא יאמר רע פנ
עצמים סמוכים או פי כי אין ברכו בטוס יד טוב כי כולו רע ואין עת שימאס הרע מלעשותו :

יהוה בשמים חסרך אמרתך ער שחקים : בשמים עם הא הדיעה במשפט
ופי בהטמים עד השמי

יכן לא יוכלו יגעו בלבשויהם ומסר האל ואמונתך לעולם כי האמונה הוא קיום המין שלא יהרס כי
אם יאברו הפרטים המסרים והאמת לא תהי המין קיים לעולם וכן כתו לדור ודור אמונתך כוננת ארץ ו
תעמוד והארץ לעולם עומדת והמסר הוא המטת קיום העולם שמומין לכל מי טרפו בדרך הקרוב אליו
בלי יגיעה רבה כי לא יוכל לקיים העולם בייגיעה רבה ותהי האמונה קיימת אבל המסר שהוא יתרון לה
להיות הטובה הוא המטת לקיום העולם כמו שאמר מצימת חביר לבהמה המצימת הרי מצייר שההרים הם
שקיים הבהמות המדבריות ושם הוא מצימת להם מאכלם וכן אמר המטלת מעינים וגו ישקו כל מיתנה
שרי שמשין להם מאכלם ושקסם בשקוטם ונהו מסר על הכרואים ועוד שהמטת קיום העולם כי פ

און יחשוב עד

7

מה שצריך יותר לחיות העולם מווסן יותר כי המשקים הוא יותר צריך התמדתו לחיים מן המאכלים
 לשיכך המים כמציאם בהזמנתם יותר מן המאכל ובלא מלאכה ותיקון ו האויר יותר צריך לכל מי מהם
 מהמאכל והשקיה לפיכך נמצא יותר כי לא יצמחו בלתי אפי' שעה אחת ואמ' רור כשיש' מעטשה הרטיב
 ומתשבתו אמר כי גדולים חסרי' י' שאפי' הכופרים בו שיהזכיר למעלה זמן להם מתייתם וטרפס עד ה
 העולם ואמר כי חסר האל ית' גדול עד לשמים וכן אמרנו כי שמים ושחקים אחר הוא וכן מנהג הלשו
 לשכות המלות במקום שיבא הכפל וכן אמר בפסוק אחר בהגדילו החסר והאמת כי גדול מעל שמי' חסרך
 ועד שחקים אמיתך ובהגדילו יותר אמר מעל שמים ופי' עד השמים כמו מן הארץ עד לשמים וכן אמר
 כי בגבוה שמים על הארץ כי גבר חסריו על יריאיו :

צדקתך בהררי אל משפטך יהוה רבה אדם ובהמה תושעו יהוה :

צדקתך בהררי אל ההרים הגבוהות וכן מנהג הלשון כשרותה להגדיל הרבר סומך אותה
 אל האל כמו עיד גדולה לאלהים ומה' לחררת אלהים מאשליה שלהבתיה וענפיה ארץ אל ואמר צדקתך
 בהררי אל לפי שאמר י' בהשמים חסרך אמר אעפי' שחסרך גדול לכל לטובים ולרע' אתה מבריל ביניהם
 בעת אשר הראה והגדיל צדקתך לטובים כהדרים הגבוהים והגדולים כן גדולה צדקתך לטובים והגדיל
 משפטך לרשעים כשהראה עת שהביאם במשפטים השקיעם עד ההום רבה שלא יבאו משם לעולם וה
 והמשיל הטובה להרים שהוא מקו המשיגב והמשלט מן האויב כן טובה האל יתברך וישועתו כמו שאמר
 מגדול עון שם י' סלעי ומינותיה הטובים להררי עון עד שלא יוכלו בני אדם להסירה מן העו
 הטובים ולגולה מהם והמשיל הרעה להרוס רבה שהוא מקום האברון שלא יוכל אדם ממנו כמו שאמר
 כי באו מים עד נפש טבעתי ביון מיצולה במעמקי מים ואמר אדם ובהמה תושע י' כלומ' אעפי' שאתה
 מבריל בין הטובים והרעים בעולם הוה בהשגחתך על הטובים לטובה ועל הרעים לרעה כל אחר לפי טע
 משפיו פעמים שאתה נחן טובתך לרשע ומשיע אותו מיצרה ואומר אני כי אותו החסר שאתה עושה
 עם הרשע שהוא כופר בך הוא כמו החסר שאתה עושה עם הבהמה שאינינה מכירה בחסרך ואהה נחן
 לה צורכה וזהו אדם ובהמה תושע י' כי הרשע או הכסיל הוא כבהמה בצורת אדם והחכם ר' אברהם
 בן עזרא פי' טעם אדם ובהמה תושע י' שהוא ישיבוט כל מהגיש על דרך ומיד כל מיה אדרשנו
 ורבותינו רדשו אילמלא צדקתך בהררי אל מי יוכל לעמוד בפני משפטך שהם כהוטות רבה ועוד כרב
 בדבריהם שלך זה הטלוח רגים מן היס ר' זמן בן נורי כי הוה מוי' שלך הוה אמר משפטך יהוה רבה
 כי הוה מוי' נמלה הוה אמר משפטך בהררי אל :

מה יקר חסרך אלהים ובני אדם ביצל בצפריך יחסיון : **מה יקר חסרך**

אלהים אמר חסר שתשנה בו לפעמים הטובים והרעים הוא בעולם הזה אבל בחסר העולם הבא לא יהיה
 לרעים חלק בו אלא כולו לטובים והחסר ההוא הוא יקר וככבר מחסר בעולם הזה שהוא טוב טובך ואותו
 החסר הוא הטוב הקיים וזהו שאמר מה יקר חסרך ומלה מה הוא להגדלה כמו מה רב טובך אשר יענות'
 ליראיך ולחסר העולם הזה אמר עד שמים חסרך אבל חסר העולם הבא אין לו שיעור כמו שאמ' הכבי'
 עין לו ראתה אלהים וזולתך והו ובני אדם ביצל כנפך יחסיון בעולם הבא יחסיון ביצל כנפך אותם שהם
 בני אדם באמת לא אותם שהם כבהמה כמו שזכר אותם להם לפעמים טובה בעולם הזה אבל לעולם הבא
 לא לשיכך אמר אלהים שעניינו טופט כי טס יגיע לכל אחר ואמר כמשפטו :

ירויז מרשן ביתך וצאל ערצודך תשאם : **ירויז מרשן ביתך**

כל זה לעולם הבא ולעולם הנשמות והשלאכים הוא בית י' כמו שנקרא הכל י' והר קרשו והר י' רב
 ונועם י' כמו שצדקתו והרשן והערן השגת דיעת האל יתברך והיא הטובה שאין אמרי רעה והשיבט

טאץ אמריו רעב ונמא וטעם ונחל טיהא הערנים לרוב כמו מי הנחל וטעם הטקס שאמה העזרם ביד
בידיעה : **בי עמד מקור חיים באורך נראה אור :** **בי עמד מקור חיים**

כמו מי המקור שלא יפסקו כמו שפסקים המים המכונסין כי מי העולם הבא בלא הפסק והם מים שאי
אמריהם מיתה והאור טאץ אמריו מוטך זהו באורך נראה אור :

משוך חסוך לרעד וצדקה לישרי לב : **משוך חסוך** המשיכה כעני
הנטייה וכן מטכהיך

חסר כמו ויש אליו חסר הטה לירשיך חסר בעולם הזה שיוכלו להתעסק בחכמה ובמדות שלא יהיה להם ש
מונע מעסקי העולם הזה או יהיה פירוש הפסוק לעולם הבא וירשיך הם החכמים שמתעסקים בהנהגה
ומצות ומחכמה האלהות הבורא ית' כפי כוחם וישירי לב הם ההולכים בהם לב וביותר מתעסקים בתורה ו
במדות אלא שלא הגיעו למחמת האלהות לרעת הבורא רק מורך הקבלה ובקש מהאל שימשיך חסוך
שהוא יתרון הטובה לירשיך בעולם הבא וצדקה היא הטובה הראויה לישרי לב :

אל תבואיני רגל נאווה ויד רשעים אל הצדני : **אל תבואיני** אל הבוא לי
וכן הבאהו שואה

הבוא לו בקש לא הבא לו רגל האויבים הבאים בגאווה לטרדיני במלחמה ולא אהיה פנוי לעבורת האל
ויד רשעים אל תנדיני טמקומי טאני מתבודד בו לרעת דרכיך וזכר הרגל והיד כי באים ברגלם וכלמי
ביד : **שם צפלו בעלי אוז דרוו ולא יבלו קום :** **צפלו** עבר במקום

עתיד כמנהג
הכביאות ודברי רוח הקדש ופירוטם במקומם יפלו שלא יהיה להם כח לבא בארצינו ולהלחם עלינו דומה
ולא יוכלו קום תהיה להם רחמייה ונפילה שלא תהיה להם תקומה מענה עור הפך הטי טאומר בו כי טבע
יפול כיריק וקס ומלה רמו מלדע הרביע במית והוא מבניין שלא נזכר שם פועלו מהרגש והיה עם כלו ה
תפלות אלא טאץ המית ברגש :

לדוד אל תתחר במרעים אל תקנא בעשי עולה : **לדוד אל תתחר**

במרעים לפי שזכר מחטבת הרשעים ומעטייהם אמר שלא יעוה ארס להם בראותו הנלחמו כי לא תע
תעמוד אל התערב והוא בטקל הפעל שרשו תמר מעניין ואיך התמרה את הסוסים ולא מבנייני אל
תקנא כשהראס שלום : **בי בחציר מהרה ימלו ובירק רשא יבלח :**

בי בחציר מהרה ימלו יכרתו והוא מן הקל שרשו נמל והוא פועל עומר וכן ימל קצרו
וכירק רשא יבולון ירק סמוך לרשא וכן ירק עשב לאכול כי לא יאכלו בהמות העיקר שברשא ועשב
אלא הכומח מעל הארץ והוא הירוק והלח שבו והוא היבש ונובל במהרה והעיקר נשאר בארץ וינשח
אחר זה והרס הכלה במהרה נמשל כירוק שבו כי העיקר נשאר ימים רבים בשמ פי העוך עשה טוב ובטח
ודעה אמונה וטכון ארץ כי הגמול אחר מעשה הטוב יש לומר בל הפסקים במעשה הטוב :

בטח ביהוה ועשה טוב שבן ארץ ודעה אמונה : **בטח ביהוה ועשה טוב**

היא עבורה הלב שיבטח בל בכל לבו ויבין כי הוא העווד והמכטיל לא במרעים ועושי עולה טאץ בו
בדמיון כי בעשרם וכוחם כמו שהקרים במזמור טקדס אין פתו אלהים לנגר עיניו ועשה טוב הוא
מעשה הדי שיהי בטחה ויעשה סבות האל טכן בכל מקום שהשכון דעה אמונה תלמד לרבים לעבור
כמו שעשה אברהם שכן ויקרא שם אברהם בשם אלהים מלמד לרבים דרך אלהים המלמד בני ארס רו

לז

רענה אותם כמו ורעו אתכם רענה והשכל וזה עיקר עבדות האל בפה כי מה שצריך לעצמו בעבדות ב
האל יתברך בפה כמו ימור השם והתעללות וההושבת עיקרם הוא הלב ואפי' לא יוציאם בפיו יבא ירי ת
חובתו אכל למור אמרים לא יתכן וזלתי בפה זו ורענה אמונה כיו וישא אברהם את בניו :

והתענג על יהוה ויתן לך משאלות לבך : והתענג אלהיהוה : אס העשה
זה שצריך

התענג על א' כלומר תמיד הענין בו בכל מה שתראה והוא יתן לך משאלות לבך ובא הציו במקום א
איתן כמו ומות בהר כמו המות שיש קניין כמו השים או פ' התענג שתשמת בעבודתך את א' ותבי' ב
בהנה בה והוא יפין האותך : אל על יהוה רביך ובטח עליו והוא יעשה :

אל על יהוה רביך
כל צורך השלך וגלגל עליו ובטח עליו לא על אחר כי הוא יעשה ויטלים הכל :

והוציא באור ציפך ומשפטך בצדדים : והוציא באור ציפך

יגלה לעולם ציפך כמו שהאור גלוי לעולם ועוד כמו הנהרם שהוא מוזק האור כן יכירו כל העולם כי
בצדק ומשפט רוכך :

זום ליהוה והתחללו אל תתחר במצליח דרכו באיש עשה מזמות :

זום ליהוה כמו הומיל ל' וכן רוסו ער הגיענו עליכם וכן והתחללו ענין תחלת ששורש
חיל כמו וימלו ער בוש וימל עור שבעת ימים ויש מעשי ענין חיל כיוודה לומר סבול החיל והכאב ב
בעברו אל התמר אם יהיה לך צרה ותראה הרשע מצליח דרכו ועושה ממשבותיו כמו שהוא רועה אל
התערב בו ואל תלמד ממעשיו אלא הומיל ל' והוא יוציאך ממידים :

הרף מאן ועזוב חמה אל תתחר אך להרע : הרף מאן אל תזעזע אל א'
אס לא יכינו דרכי

במשך כי זהו דרך האיל כמו שאמר אולם ארס תסלק דרכו ועל א' זעזע לבו ומה שאמר ועזוב חמה
הוא כפל ענין במלות טונות והמכס ר' שלמה בר' גבירול פי הרף טאף הנח מרת הכעס ועזוב חמה ה
התמר על מה שעברה עלך ואת המכה אל התמר להרע אל התערב עם הרשעים להרע מעשיך כמו הם
פמריעים בעבור שתראה הצלחתם ושעס אך כאילו אמר עשה מה שתעשה אך אל התערב במעשה הר
הרעה וכן אך ב' אל המרוו :

בי מרעים יברתוך : אל הבהלך הצלחת הרשעים כי יברתוך ואין להם העמדה אך קיי השם

יעמדו אמריהם הם ירשו ארץ כענין יכן רשע וידיק ילבש ומרה וקור בהנעת הוו שהוא עין הפעל טן
קוה והיור סימן הרבים אבל וקווי א' יח' ימלשו כח בהנעת היור שהיא במקום עין הפעל והוו למשוך כ
כיו שוטרי ויור הרבים נפלה מהמכתב :

ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיניו : ועוד מעט תחיל

מעט ולא תראה הרשע בשהתבונן על מקומו איניו כלומר שתתבונן היטב אס נשאר לו שורש ועיקר
לא תמיד לו כי הכל הלך : וענינים ירשו ארץ והתענגו על רב שלום : וענינים

שהיו בשפלות בפני הרשעים באבור רשעים הם ירשו ארץ והתענגו על רוב שלום כי באבור הרשעים
שלום ושטמה בעולם כמו שנאמר ובאבור רשעים ריכה :

זמם רשע לצדיק וחרק עליו שניו : זמם רשע מושב מיטב לעשות רעה

לכריק וכשידאה שיכול לעשות לו מורק עליו שיטו כלומר מצאתיך :

יהוה ישחק לו כי ראהו בי בא יומי : יהוה ישחק לו כי הוא יורע מה שפני
כי ראה כי בא יומי

כי בהקאות הרטע על הכריק אז יבא לו שיברו :

חרב פתחו רשעים ודרבו קשתם להפיל עני ואביון לבטח ישרי דרך :

חרב פתחו יש מפרטין עניין לשיטה ומידור כמו חרב שתומה והמה פתימת ויתכן פירושו
הרצאה המרב מתערה ויקרא פתומה כמו הרצאה האסור ממאסרו שנקרא בעין פתומה כמו אסוריו לא
ביה יסגור על איש ולא יתהם : חרבם תבא בלבם וקשתותם תשברנה :

חרבם הפך מה שחשבו כמו שכאמר על הרטע גם כן ויפול בשמה יפעל וקשתותם תשברנה
שלא יזמן להם כמו שחשבו להרע לעני ולירשם והאמר קשתותם רובה קשת בשקל שנתן פירושו
רובה בקשת :

טוב מעט לצדיק מהמוך רשעים רבים כי זרועות רשעים תשברנה וסומך צד

צדיקים יהוה : טוב מעט כי הכריק ישמח בטעט שיהיה לו מן העולם הזה ויסתפק
בו אבל הרשעים ברבות ממונם לא ישמחו בו אבל ישאלו

יותר ואינם שביעים לעולם כמו שאמר צדיק אוכל לשובע נפשו ובטן רשעים תחסר ועוד כי הרבות ה
המון לרשע לרעהו כי יהגאה בו על בני אדם עד שיקטמו עליו ויטיהוהו ויקמו את כל אשר לו ופי' המ
המון כמו טמון וכי מי אותה בהמון או יהיה המון ריבוי והוא כנגד מעט שזכר ויהיה לעידוש הזה פי' ר'
רבים כמו רבים המלך ענינו גרולוס ולפי' הראשון יהיה טעם רבים אל הממון שזכר ואעפ' שהוא לשון
ימיד הנה כמוהו רבים כמו וקבל היהודים וצדיקים ככפיד יבעת וזולתם ופי' נכסים רבים כי זרועות רשעי
תשברנה זרועותיהם שלא יהיה כח בדם להרע לצדיקים והאל ית' סומכם שלא יפלו מחררת הרשעים :

יורעי יהוה ימי תמימים ונחלתם לעולם תהיה : יורעי יהוה ימי תמימים

פי' יורע מכיר ומשגיח עליהם להאריך ימיהם וכן יורעי יי' דרך צדיקים כמו שפירשנו וכן מה אדם ות
הרעהו ירעה בתרות נפשי והרומים להם שפירושו ההיכירה וההשגחה לשובה וטובם גם כן לא יפסוק
אלא לעולם יהיה וזהו ונחלתם לעולם תהיה לעולם הבא וארוני אבי זל פי' כל הפסוק לעולם הבא והמכס
ר' אברהם בן עזרא פירש בעולם הזה פי' נחלתם לעולם תהיה שינמילו את בניהם :

לא יבשו בעת רעה ורעבון ישבעו : לא יבשו בעת רעה היא רבר או
מלמה או

מיה רעה רעבון בטקל פרוץ ובסמוך ואת רעבון במיכס :

כי רשעים יאברו ואויבי יהוה ביקר ברים בלו בעשן בלו : כי רשעים

יאברו לפי' לא יבשו התמימים כיקר בהם היקר והטוב שבכבשים והוא המלך שקרב על גבי המזבח
שהוא כלה באש והולך לו בעשן כן אויבי יי' יהיו כלים וכפול כלו לדוב הכליון וכלו הראשון מלרע
והשני מלעיל לסקה פסוק :

לזה רשע ולא ישלם וצדיק חובו ונזוהו כי מברכיו ירשו ארץ ומקליו יברתו :

לזה רשע טפר טמרות הרטע המגונות כי מה שילוח לא ישלם אין צריך לומר שלא יקן משלו

והצדיק בהפך כי מונן לבני ארס ונותן להם משילו אין צדיק לומר כי מה שילוח ישלם ופי' מונן ונותן
 כמו חנוני אהם אשר חנן אלהי וכפל המונן במלו שונן להרב המון שנוהן פעם אחר פעם כמה ענייני
 או פי' מרחם ואמר כי הצדיק יש בו שתי המדות האלה הרחמים והנדיבות כי מבורכו מבורכו האל ית' למ
 למעלה יודע ימי המימים אמר כי מבורכו האל והם הצדיקים וישו ארץ לפי שהם מוננים ונותנים ועינים
 טובה יוסף להם האל עוטר וכבוד ויברכם וישו ארץ כלומר שתהיה העמדה להנלחם כמו הידושה
 שהוא מאב לבן ומקללי והם רשעי' שעינם תרה ואפילו מה שילוו לא ישלמו יכרהו ולא יהיה לעושרם ה
 העמדה וקיום כי הם מקוללי' פי' ואבר עושרם וטובם ו כדתו מעולם הזה ומעולם הבא פי' :

מיהוה מצערי גבר בוננו וררבו יחפץ . מיהוה מצערי גבר

הצדיק שמתגבר במעשיו הטובים על הרשע האל יכון יצטרו ויחפץ דרכו על דרך וכל אשר יעשה יצליח
 וטעם יחפץ שיראה ברכיו חפץ האל ית' ורצונו יצליח הכל וטעם מצערי וררכו כי בכל אשר ינוע בכל
 עסקיו יצליח והחכם ר' שלמה בן גבירול פי' מצערי גבר דרכי עבודת האל ית' ואמר אל יעלה לב האדם
 כי מה שאמר מפי' מצערי גבר כוננו שהוא מראה ההסרה בעבודת האל ית' אך אכל היא על הטובה הנש
 הנצונה לו או על הדעה מן הגמול והעונש ומה שאמר מצערי גבר כוננו רוצה לומר כי המקום בורא
 הנפש שלימה לא תחסר כל וכשהוא נוטה אל המעלות המשובות ואל הטוב והוא מה שאמר כוננו אז ו
 יהיה רצונו לדין הבורא והוא מה שאמר כוננו יחפץ : **בי יפל לא יוטל בי יהוה סומך ירו**

בי יפול

אם בא מקרה ויפול הצדיק ויפול מנכסיו לא יוטלו לגמרו כלומר לא יושלך לארץ כי פי' סומך ירו ומה
 שהביא עליו על דרך מוסר אהבה כמו שאמר את אשר יאהב פי' יוכיח וזה הענין בין יצדיק לרשע כי
 הרשע כשיפול יכרתו אף תקומה לנפילתו אבל הצדיק נאמר עליו כי שבע יפול צדיק וקם .

נעה הייתי גם זקנתי ולא ראיתי צדיק נעזב חרעו מבקש לחם : נעה הייתי

כלומר לא בנעורי ולא בזקוני לא ראיתי צדיק נעזב לגמרי ולא זרעו שיבקש לחם על הפתחים וזרעו ה
 הקטנים שהניח אמריו לא יעזבם האל ית' בזכותו אעפי' שיבא לו חסרון רע כמו שיבא לרשע ונעזב הו
 שימסה לו לחם ושפלה וכך בקש יעקב אבינו ונקח לי לחם לאכול ובגד ללבוש כלומר כרי מיתות לבד וא
 ואמר לו האל ית' כי לא אשובך כראה כי מי שמסר אלה נקרא נעזב :

בל היום חונן ומלוח חרעו לברכה סור מרע ועשה טוב ושבו לעולם :

בל היום

רוצה לומר כל הימים וכן אותך קויתי כל היום כלומר אפי' בעת רוחקו הוא מונן
 ומלוח כפי כמו חרעו גם כן ילמדו דרכו והם לברכה לעולם שיתנו משלהם ויכוננו הצדיקים וכן והיה
 ברכה שתתן לאמרים מברכותך ומשובך או פי' שיברכום בני אדם כשיראוים ויאמרו אלה זרע צדיק האל
 ית' יברכם בזכותם : סוד מרע אמר לשמוע מוסרו כמו שהמל במזמור אל תתמר אמר הן לבן ועיניך כ
 כדרך הצדיקים וחרשעים כי פי' גומל אותם כפי מעשיהם וראה כי באמריה הצדיקים לטוב ואמריה הר
 הרשע לרע לפיכך האמרו ררך הצדיקים וסור מרע ועשה טוב כי זהו רכס ושכון לעולם ובה השכון
 לעולם כלומר השכון בטח או פירושו בלא מיסרון בטח כי האדם אשר הוא ברע לא ישכון ולא ינות ל
 לעולם וינור הנה והנה ובכלל סוד מרע כל המצות לא תעשה ובכלל ועשה טוב כל מצות עשה טאעפי'
 שיסור מדרך הרע לא יהיה שלם אם לא יעשה טוב כמו שיפירשנו בפסוק כי אם במדת הש' יתבר' חסר
 ושכון כמו השכון כמו עלה ומוה :

מי יהוה אהב משפט ולא ישוב את חסידיו לעולם נשמרו חרעו רשעים נברת :

כי יהיה אהב משפט והמשפט הוא מעשה היושר ומי שיטעה דבריו במשפט לא יעובדו
כלומר לא יחלף שמייהו ממנו אלא רבקה בו שמייהו המיד ולא כן זרע הטעים כי הוא נכרה בבא
יומו ואמר זרע כי בהכרתם יכרה זרעם עמהם ואמר מסדיו אחר שאמר משפט והמסר גדול מהמשפט
כי הוא לעגה משורה הריץ לפי כי שרדגיל ארס עצמו במעטה היושר והמשפט לא ינה מקו האמה על
כל פנים יבא למרה המסידות שהיא גמילות הטובה אף לפי שלא נתייב לו :

צדיקים יורשו ארץ וישבנו לעיר עליה : צדיקים יורשו ארץ
כמו שפירשנו
וישכבנו לעיר עליה כשל לחזק שיהיה קיום והעמדה לטובתם ולמעלתם :
פי צדיק יהנה חבמה ולשנו תרבר משפט : פי צדיק מלבר מה שהוא עושה
הצדיק שמוט מנכסיו
גמולה כי עינו טובה כן חכמתו יורה לאמרים ומלמדם בדרך טובה ולשנו תרבר משפט יורה חכמתו מה
שהשיג מהמכמות יורה במעשה היושר שבין ארס לחברו :

תורת אלהיו בלבבו לא תמער אשריו : תורת אלהיו כמי שהוא מורה בפיו
כי יהיה התורה בלבו
שמוכו כברו לא תמער אשריו אפי' אמת מאשוריו ופי' רגליו : **צפה רשע לצדיק ומבקש
להמיתו :** צפה רשע אם יראה הרשע צדיק מצליח והוא נופל מנצחו נחף עינו אם
יבא טוס רבר בירו להעלילו לפני מושל שישיטנו לפי שמוקנא בו
כראתו כי הוא בטוב והוא ברע :

יהיה לא יעובדו בידו : כשיעלילו הרשע על הצדיק לפני המושל לא יעובדו כי בידו ומחשבתו
לא ירשיענו בהשפטו לפני המושל במה שהעלילו הרשע אלא יבא נקי וצדיק מלפניו ולא תקיים ט
מחשבת הרשע :

קזה אל יהיה ושמר ררבו וירממד לרשת ארץ בהכרת רשעים תראה :

קזה אל יהיה אומר לטומע מוסרו אם הבטח בפי' השמור ררכו שלא תכור מכל אשר
זנה אוהך ירוטמן לרשת ארץ ותראה בהכרת הרשעים כי הרשעים אין להם העמדה וקזס ואני ראיתי
זה לפיכך טמע אלי : **ראיתי רשע עררץ ומתערה באזרח רענו :** ראיתי רשע

כי אני ראיתי רשע עררץ ומתערה באזרח רענו שפירושו שמהלחלח כמו ה
שהוא רענו וטוב ונקרא העץ הרטוב לפי שהוא נראה וגלוי לכל ביופיו ובלמותו כמו שנקרא האיש אן
אזרח כשהוא ידוע וגלוי לכל מי שהוא ומשפחתו והפכו הגר :

יעבר והנה איננו ואבקשנו ולא נמצא : ייעבר והנה ראיתי אזרח ועררץ
ובמעט זמן פניתי אליו
הכנה עבר ואבקשהו ולא נמצא בי אפי' מקומו לא נמצא כל כך כלה הוא חרענו :

שמר תם וראיה ישר כי אחרית לא ש שלום : שמר תם לא כן תם והישר
כי אחרתם שלו
ות' לאיש לאיש כאלה הבינו והראה כי אחריתו שלום :

רשעים צברתם רשעים ורשעים צברתם ורשעים צברתם ורשעים צברתם
אבל הפשעים והרשעים נשמרו יתרו ואחריתם נכרתה :
בעת צרה : ותשועת צדיקים מיהוה מעתם

והנדיקים השועתם מי יי' והוא מעוזם בעת צרה לפיכך לא יכשלו לעולם ומעוזם בן ענש הרגש ;
יעזרם יהוה ויבלטם ויפלטם מרשעים ויושיעם בחסו בו : ויעזרם יהוה
 יעזרם מהרשעים ויפלטם ויושיעם בעבור כי חסו בו והכפל לרבי העזרה וההשוועה ושנה כמה פעמים ;
 זה הענין בזה המזמור כי אמרית רשע לרע ולא תעמוד להצלתם ואמרית הנדיקים לטוב בעבור שלא י
 יאספת אדם להצלת הרשעים ובעבור שרוב בני אדם מהאויס להצלתם יעשו כמעשיהם : לפיכך
 קוהד כל כך :

מזמור לדוד להזביר :
 אפטר כי מלת הוא מטעמי הנגינות כמו שכתבנו במזמור
 הרביעי ויש מפרשין להזכיר כמו להודות וכן הזכירו כי כ
 נשגב שמו ולפי דעה כי המזמור מברו דוד להפלה בו כל איש מרובה במליים ובצרת נפשו וזה להזכיר
 ולהודיע לכל אדם נחמה ונשבח שיהפלה בו :

יהוה אל בקצפך תוביחני ובחמתך תיסרני בי חציר צחתו בי והצנת עלי ירך :

יהוה אל בקצפך תוביחני ובחמתך תיסרני בי חציר צחתו בי והצנת עלי ירך
 חצור בסגול כמו אף : אשתך כגון פוריה ופי' ובחמתך ואל בחמתך ואל
 שזכר עזמה במקום טנים וכן עטרים האבה לער והפסוק כפול במלות טונות כי מיניך המליס שהם
 כחמים צחתו כי מבנין צפול משפטו כהשלטו נחתו ולולי המי שהיא גרונת היה רגשי כמו נכבו נגשו
 והנחת מבנין הקל ועם ענין ודורה כהרגמו ירד ונחת ירך מכתך ולפי שהמכה נעשת ביד נקרא
 המכה יד אין מהות שלמות ובריאות רינה לומר כי בשירו נגוע כולו והמס ראשונה נוספת ושורטו ה
 גושם וארזי אבי זל כתב כי המס הראשונה שורשי והוא סך מתי מספר שורטו מתי ובהשלטו מהיום
 כי כשקל שלטם פהאום רפ' דשורטו נשאר בו צורת ארס מרוב נגועיו אף שלום בעצמי אפילו ע
 טמי שהם חוקים מן הכשר אינם בשלום כי כואבים הם וטעם מפני ונעמן מפני מטאתי הוא לא לחינם
 כי מייב ארס להצורך אף הדין זכע בעון עצמי או לא ידע :

בי עינותי עברו ראשי במשא בברי יבברנו ממני : **בי עינותי עברו ראשי**

בי עינותי עברו ראשי במשא בברי יבברנו ממני
 המשי'ל למי' רבי' שעברו ראשו שהוא טובע בהם ועור המשי'ל למשא כבר שלא יוכל
 טאתם זה ממני כלומר אין בי כח לטבלם והמשל דורה לומר שאף בו מעשים טובים כל כך שיקלו ה
 העונות : **הבאישו נמקו חבורתי מפני אולתי :** **הבאישו** פועל עומד
 והחבורת הם הבעות שנגעו בבוטח לי שהם מלאות לימה סרומה וכן המכה שנגרר בה הרס נמקו
 חבורה וטעם נמקו מרוב היות הלימה בהם זמן רב נמק וכמס העור עליהם עד שיצאת הלימה ומבאישה
 וכל זה מפני אולתי שלא שמרת דרך יי' : **נעותי שחתי עד מאד מל היום קודר הלבתי**
 ז'א ידעם קודר שחתי

נעויותי שחתי : מרוב המליים נעוה הקוד והולך שח כענה והעניס משכו קררו וטעם כל היום
 כי אין לי מנוחה בשעות מן היום אלא כל היום אגף חולה נכואב והלכתי פועל עומד אעפי' שהוא סך ה
 הקרבוטוטרעלדג הפעלה : **בי בסלי מלאי נקלה ואין מתם בבשרי :**

בי בסלי : הכסלים הם תמת המתנים מפעל לעיקרי היחבים והם סמ כים לפלויות ויקרא אותם
 המלשות והתולה ושירוש נקלה כגון נקלה ונכונה והוא חסר המתואר כמו כי משורות אתה בערר הקיטובות
 והרומיס להם וארזי אבי זל פי' נקלה שם מענין קלוי באשו ואמר זה על רפישות המולי כמו שאמ' ארוב

חציר צחתו
 נחת עלי ירך
 נעותי נבשרי
 אין זענך אין
 דום בעצמי
 פי' מטאתי

1
 m

ואסלרה במילה והכיר עוד ואין מהם בבשרי כי כן רדך הכונה לכפול רבריו מהם פרשתי :

נפגותי ונרבותי מאד שאנתי מנהמת לבי : **נפגותי ונרבותי**

ענין רצון וחלישות וכו' ופג' לכו על כן תפוג הורה אל תהני פוגת לו ובמשינה כרי שהפוג ינתן שאג
שאנתי מנהמת לבי שאנתי בקולי ונעקתי מרוב נהמת לבי שלבי נהם על המולי ועל הנרות :

ארני בגרך כל האותי ואנחתי ממך לאנסתרה : **ארני לגרך** לא נעלמה
ממך האותי

שאני מתארה לחיות ממולי ולפי שאמ' שאנתי הוכיר התארה שהיא בלב אומ' בין אשאג בין לא אשאג
אזה יודע האות לבי ונגרך היא ואנחתי ממך לא נסתרה שאני נאנח בקרבי על מולי והחכס ר' אברהם
בן עזרא פירש נגרך לברך כל האותי אולי אמיה ממולי לא נגר הרופאים .

לבי סחרחר עזבני בחי ואור עיני גם הם איך אתי : **לבי סחרחר עזבני**

כי אין לו העמרה כי הארס הטליו לכו שוקט ושאגן ומי שיש לו יצרות רבות מחשבות הולכות וסוככות
אנה ואנה ופי' סחרחר סביב ותרדום סביב סחור סחור ונכפל בו העין והלמד עזבני כמי כי המולה ובעל
הנרות ימלטו אבריו ומלט גם כי אור עיניו וכאומרו גם ולא אמר גם הוא כי מנהג הלשון בהרבה מ
מקומות כמו קשת גבורים מהים קול נגידים נחבאו והרוטים להם רונה לומר גם כי הם העיני לקו באורס
ואיני אתי :

אהבי ורעי מננר נצעי יעמדו וקרבי מרחוק עמדו :

אהבי ורעי

אנשים המכאובים ברוב ישכחם אהביהם ואמיהם כי ילאו לראות בנדהם והרחק נפשם מהם כמו שא
שאמר כל אמי רש שנאוהו מנגר נצעי יעמדו וקרבי יבקרני כי הבקור מחוק נפש המולה וקרובי מרחו
עמדה כפל ענין במלות שונות וקרובי כמו רישי נקחא הריע קרוב שהוא קרוב אל ריעו ברעו וברעונו
או אם יהיה עסק ביניהם או אם יהיו שכינים או שיהא שאר בשר :

יבקשו מבקשי נפשי ורדשי רעתי דברו הוות ומדמות כל היום יהגו :

יבקשו האוהבים

יעמדו מנגר והאוהבים ידברו רעה ופי' וינקשו שמו מוקט לנצטי
ברבניהם הרעים ועירוט מבקשי נפשי לספתה וכן אשר יבקש את נפשי יבקש את נפשיך והוות לשון
שברן וענינים רעים : **ואני בחרש לא אשמע ובאלם לא יפתח פי :**

ואני בחרש לא אשמע

אשמע דבריהם על ידי ספור או אשמע מהם כי לא חכסו ממני
ואני עושה עיניו כחרש כאילו איני שומע מה שהם אומרים ושמה גם כן עצמי כאלם שלא יפתח
פי כן אני שומע חרפתי ואיני מטיב . **ואהי באיש אשר לא שמע ואין בפיו תובחות**

ואהי באיש אשר לא שומע

שאינינו מבין לשון המדברים כמו גוי אשר לא השמיע
לשוננו ואהי גם כן כאיש אשר אין בפיו תוכחות שישמע דברי המדברים אליו אבל אין בפיו טענות ש
שירע להתוכח עם המדיבים : **בי לך יהוה הוחלתי אתה תענה ארני אלהי :**

בי לך יהוה הוחלתי

מה להתוכח עמהם ולהשיב על דבריהם כי אין לי בהם הוחלת שיועילנו
אלא לך לברך הוחלתי וכמו שהוחלתי לך כן תענה אותי כי אתה ארון על הכל ואתה אלהי טהקת משפ
מטפטי מהרשעים : **כי אמרתי פו ישמחו במוט רגלי עלי הגיידל :**
כי אמרתי פו ישמחו

בלבי פן ישמחו לי אם לא תעניני ותחילני מדברתי ישמחו לי באוברי כי בעוט רגלי הגרילו עלי לטונס
מה יעשו אם אמותי טבל וכל : **בי אני לצלענכח ומבאו בני תמיד : בי אני**

לשיכך אשמך שאמות מתוך מולי כי אני נכון השיר לבלע שאלך כולל מטכאובי ומכאובי נגרי תמיד
שלא ירחק מכאובי ממני כי עוני אגיד לשיכך אני כנותר ורואה כי אזכור עוני ואגידנו בני לביני אולי
אמות טענו ואראם מחטאתי פן תהיה לי למוקש : **וארבי חיים עצמו ורבו שנאי שקר :**

ואויבי חיים עצמו

אני במכאובי והם במינים עכוסים וטובים ורבו טוכאי שקר אותם שטונאים אותי במינם כי היה טן הררי
שיאהבו אותי כי הוא היטיב להם והם יטלטו לי רעה תחת טובה ולא ארע דבר למה ישטנוני אלא שמך
שמקנים בי שאני חודק הטוב והם רודפים הרע לעיכך ישטנוני ומלת רודפי טוב כתובה רודפי ריבה ל
לומר שהטוב רודפי שאני רודף אמריו וקרי רדפי והוא מקור על הפועל וכמטכנה הריש בטעם כמו מי
שירי בוד : **אל תעזבני יהוה אלהי אל תרחק ממני : אל תעזבני**

כמו שהם מושכים שאין לי עוזר אלתעזבני אל תרחק ממני אלא תהיה קרוב לבעקתי :
חושיה לעזרתי ארבי תשועתי : מושה מהרה לעזרתי לך תשועתי אלה הוא שארון
תשועתי ולא אחר או פירושו מושה להשוועתי
ולמר לעזרתי במקום בית וארבי קריאה וזה המזמור מברו רנן ונתנו לדתך המסורה :

למצנח לדתך מזמור לרנן : וענינו כענין המזמור הקודם לזה :

אמרתי אשמרה רבני מחטא בלשוני אשמרה לפי מחסום בעוד רשע לעצמי :

אמרתי : משכתי בלבי שאשמור רדכי ריבה לומר סנהני ועניני כמו מעשות רדכי רדכי סנהני
והרויט להם מחטוא בלשוני שלא אדבר אשר לא כן מתוך צערי ומחלי כמו שנאמר באיוב בכל זאת
לא חטא איוב בטעותו וכל טכן בעוד רשע לנגרי הכא לבקרני לדאו כאבו שאשמרה לפי טרבר כאילו
שמסוס בני אפי שאהה המולה שדרכו לבעוק ולנהוס בעיו מתוך התולה אני אשמור מזה בעוד רשע לס
לנגרי שלא ישמח לי : **באלמתי רוביה החשיתי משוב ובאבי בעבר :**

באלמתי : כאלמתי בטתיקה כלומר כל כך אני טותק כאילו אני שלם החשיתי משוב אפי טרבר
שוב החשיתי וכאבי נעכר אפי טכאבי נעכר ונשמתי אני מוסס את פי מלרבר אפי הטוב כרי שלא זרמן
לפי הרע מתוך צערי ויש לפרש החשיתי טרבר טוב כי לא יבא לי טוב שאדבר עליו או פירושו החשיתי
על שמטבת הלבב אין לי עור הקוה בטוב והחשיתי והחשיתי מטנו באוסרו נעכר על הכשר טקוס הכאב
לא על הכאב כל כך : **חס לבי בקרבי בהגיני תבער אשר ברתי בלשוני :**

חס לבי בקרבי : מכובד המיל כל כך חס לבי ער שבהגיני תבער אש כי המוס היוכא טפי בהגיני
הוא חס כמו אש שירמה טהאש תבער בי רברתי בלשוני הוא כפל דבר ריבה לומר כשרברתי בלשוני :
הודיעני יהוה קצני ומידת ימי מה היא ארעה מה חיל אני : הודיעני יהוה

כמו שאמר איוב מה קיצי כי אאריך אס קיצי ארוך כפי טנות הארס אסכול ער שתרפאני ואהיה אמר
כך בריא אבל אם השטתס ישי אשאל שמך שאמות מהמולי מהרה כי לא אוכל לסכול הצער הגרול ס

ענין אגוד
אג מחטאתי
שלמי רעה תחת
מה ישטנוני תחת
דפי טוב

שכלי הקנו אמריו בעולם הזה מה חלל אני הואר והסס אם יושבי חלל שפירושו זמן העולם הזה לאדם ו
שפירושו כמה יהיה זמני בעולם הזה :

הנה נפשות צותה ימי וחללי באז צורך אך בל הבל בל אדם נצב סלה :

הנה נפשות המרה המעונה מן הפרות היא מרות העשה כי הם ימי וימי כל אדם קצרים וחללי
זמני כאז צורך כי אלה מי וקיים לעולם אך הבל כי הבל כל אדם מה שאדם נצב בעולם הזה הבל הוא וא
זאמר כל הבל דרמה לומר המעט שבהבל כאילו אמר הבל הכלים וכלזה כמד מלאכה לא העשיר כל מלב ו
וכלרס והרומים להם :

אך בעלם יהלך איש אך הבל יהמיון יצבור לא ידע מי אספם :

אך בעלם בחושך יהלך כל ימיו כי לא ידע יום מותו ויכלס חושך וכן בלשון ערכי בלס
בנקרה על הנדודי חושך ויש אומרים מן תלמות שפירושו חושך ואינו נכון כי תלמות עניינו מתי מ
פלות תלמות ויש מפרשים בעלם כמשמעו שפירושו כי האדם ישתנה במלמו מיום אל יום ומעתה לעת בר
ברמות כמו הנדה המתהפך וכלמו עומד והמכס ר' אברהם בן עזרא פי' כי טעם בלס מערכת הכסבים ה
השפירטים שלא יעמדו דגם אחר על מתכונת אמה כי ישתנה האדם אך הבל יהמיון להבל הם הופים לא
לאסוף מטון והוא יצבור המטון טעם ולא ידע מי יאסוף אותו כלומר בסתמו וירצאנו סבתו :

ועתה מה קויתי יהוה תודלתי לך היא : ועתה מה קויתי יהוה ועתה מה

קויתי אין תקותי ותחלתי אלא לך היא ולא לדופאים :

מבל בשעני הצילני חרפת נבל אל תשיבני : מבל בשעני כי הם סובת מולי

מהם שתכפרם לי חרפת נבל כי הנבל ימרפני בלבו בבואו לבקרני כמו שאמר בעזר רשע לגרי
ובמוך ימרפני בעיני לפי שאני איש מכאובים והוא בראי וטליו :

נאלמתי לא אפרח פי כי אהה עשית : נאלמתי לא אפרח כי אהה עשית
ואי לי על מי

שאנעק חמס כי לא באו לי המכאובים מיד בני אדם אלא מדרך לפיכך נאלמתי כי הם עליך אין לי לרצ
לעזוק חמס כי הכל הוא סבת פשעי' : **הסר מעלי נענך מהתגרת ירך בלתי :**

הסר מעלי נענך הנגע אשר אתה מביא עלי ואמר סגור נגעי יעמדו כנגע שיש לי כי
אותיות הכינוי באו על השועל ועל הפעול וכן ושמתה בבית הפילתו טעמתי את הפילתך וכמו הם ר'
רבים מהתגרת פירושו ממלחמת ירך מן אל התגד בו מלחמה .

בתוכחת על ענין יסרה איש והמס בעש חמודו אך הבל בל אדם סלה :

בתוכחות כן דרכך לשר בני אדם בתוכחות על עונם כמו שעשיתה לי כמו שאמר והוכח
במכאוב על מטכבו והחליים הם רברי התוכחות כאילו הם מלינים בין האל ובין האדם ותחם כעש חס
חמודו המסית חמודו שהוא שוטן בשרו ומחוק גופו כמו העש ששכלה מהרה הבגר כן המסה באדם
ביסורין כמו שאמר יבל בשרו מדואי וגו אך הבל כל אדם כי חמודו ילך כאז :

שמעה תפילתי יהוה ושועתי האזינ אל רמיעתי אל תחרש בי נר אנכי עמך תושב

בבל אבותי : שמעה תפילתי אחרי שקבלתי הוכחותי וסבלתי יסוריך טענה תפילתי

שומקני מפשטי ותפאני כי גר אנכי עמך תושב בכל אבותי וכי אמר דוד ברברי הימים כי גרים אנחנו
 לפניך ותושבים בכל אבותינו והענין כי הארץ בעולם כמו הגר בארץ לא לו כי נוסע המיד ממקו למקו
 כי הארץ בעולם אין לו מעמד וקיומו כי כל יום הוא בדרך שיסע ממנו ולא יורע וימו ויקרא גם כן ת
 תושב לפי שהוא מתיישב בעולם כאילו הוא בו לאורך ימים וכאומרו עמך לפניך להודיע כי בד האל י
 יתברך ומאתו הישיבה בעולם והנטינה ממנו ובאומרו בכל אבותי בכל אבותינו להודיע כי הרורות הא
 האחרונים כראשונים דרך אמת להם אין ביניהם שינוי אלא דוד הולך ורוד בא כן היה וכך יהיה לעולם
 וטעם מלה כי גם גר אמר טעמה הפילתי למינותי מחולי כי מעט הם ימי הארץ בעולם כי כמו הגר כמטה
 לפיכך אמר אמר זה הטעם השען במבני ואבל יגה בנזים אלך ואי בני . השען במבני

כלומר הרעה ממני שלא תיירדני עוד בחליים ואבל יגה כלומר אהחזק מהמולי ואשובה עוד לעשות רצו
 רצונך כי הכרתי כי פשעי הוו סבת חולי לפיכך אני מבקש ממך הסליחה והרפואה בטרם אלך אל הקבר
 ואיני כלומר איני עוד שאוכל לעשו רצונך כי העולם הזה מעשה ומעשה העולם הבא עולם השכר
 אבל לא עולם מעשה כמו שאמרו כי אין מעשה ומשכון ורעה והכמה בשאול אשר אתה הולך שמה
 ואמרו רבותי זל אשר אנכי מנך היום לעשותה היום לעשותה ולומר לטול שכר :

למנצח לדוד מזמור : קוה קויתי יהוה וישמע שועתי :

קוה קויתי ליהוה גם זה המזמור בענין שני מזמורים הקודמים לו ואמר אותו המדוכה
 אחר הרפואו יתן תהלה ליהוה ית' ואמר קוה קויתי ית' כמו שקויתי אליו שיטה אונן להפילתי וישמע שוע
 שועתי כן עשה פי' ויש אל' רינה לומר היה קרוב לי כמו שכתוב קרוב ית' לקוראיו :
 ויעלני מבור שאון מטיט היוז ויקם על סלע רגלי בונן אשרי . ויעלני מבור

שאון והבור הוא משל לחליים כמו הנפול בבור שיפטר שיטעם במימיו או בטיט אשר בו כן החולה יפ
 יפטר שימית מחליו ופי' מבור שאון בור שיש בו מים רבים כמו כשאון מים כבדים ופי' מטיט היוז בור
 שיש בו טיט רב וסמיכת טיט אל יון כסמיכת ארמה עפר ארץ ורינה לומר שיש בו מכל מיני טיט
 עב וקלש ויקם על סלע רגלי כנגד בור שאון כונן אשרי בעלותי מהבור שלא מערו קסולי ואשרי
 כלומר שלא נפילתי מחולי אל חולי :

ויתן בפי שירי הדיש ההלה לאלהינו יראו רבים ויראו ויבטחו ביהוה :

ויתן בפי שירי הדיש בהחילו אותי חרשתי לו שיר והוא נהנו בפי שעשה עמי חסד שאני מייב
 להודות לו וזו פי' ויתן שעזרני בשיר שייבאו מפי שיר רברי טובים בפני רומ הקרש וטעם מרש להודיע
 כי מייב ארס לחרש שיר והחילה על כל נס ונס שעושה עמו וטעם לאלהינו לשון רבים שיטעמו וירודו ע
 עמו כל יראיו וחסדיו יראו בנים וגם רבים מאשר לא היו יראי האל ותברך עד היום כשראה מה טע
 טעשה עמו שבו להיות יראים ממנו ובטחים ואמרו :

אשרי הגבר אשר שם יהוה מבטחו ולא פנה אל רהבים ושטי מב

אשרי הגבר ולא פנה אל רהבים כי ביה שם מבטחו לברו ולא פנה אל רהבים ושטי כוב ולא
 פנה אל אנשי בעלי כח וגאווה לעזרו ולא אל אנשי שיהם שטי' כוב רינה לומר שהם נוטים אל דרך כוב
 כמו הקוסמים ואינם בוטחים באל אמת ורהבים שם תואר בשקל רשעים ושטי' מן כי תטיטה אשתו והם
 שני ערשים וענין אתר כי שטי' משורש שוט בשקל גרי' ביתי ולשבי פשע ואילו היה משורש שטא

היה פא העל בשוא וכמו מן פנים פני רוויה רוי בניס בני מן כלס כלי :
רבות עשית אתה יהוה אלהי נפלאותיך ומחשבותיך אלנו איז ערוך אליך

אנייה וארברה עצמו מספר : רבות עשית

רבות כמו זאת עשיתה עמי- אתה
לך חלקי אלהי נפלאותיך ומחשבות
אלינו הנפלאות הם בטעות המעשה הממחכות טרם המעשה ואמר על הבורא יתברך כאילו הוא מיטיב
טרם המעשה כי רבה תורה בלשון בני אדם וכן הנני מוטיב אליכם מחשבה ואמר אלינו כלומר אליו ו
וכן כל המימלים לחסרו אין ערוך אין לערוך אליך ובנגרך כל הנפלאות שהעשה עמנו כי רבות הם
מלכרכ ולספרם כמו שאמר אגידה וארברה הנפלאות עצמו מספר או אין ערוך כמו אין כמון אלהי
לך ואין כמעשיך כי מי בטחק יערוך אליך ידמה לך בבני אלים :

זבח ומנחה לא חפצת אונים ברית לי עולה וחטאה לא שאלת : זבח ומנחה

הזבח הוא זבת השלמים והמנחה היא הסולת בלולה בשמן כמו שכתוב והעולה היא באה לכפר על מינות
עשה שבער עליהם וחטאה היא קרבן החטאה כמו שכתוב והנה אמר לא חפצת ולא שאלת וכאמר כי
כירטיהו כי לא רבתי אל אבותיכם ולא כיריתי ביום הוציא אותם מארץ מצרים עולה או זבת והנה
מראנו בתורה שמינות על המימרים להקריבם בכל יום התשובה בזאת השאלה כי תמילת מינות האל לי
לישראל לא היה אלא שיישענו בקולו וכן אמר במרה ואמר אם שמוע תשמעו בקול לך אלהים והישר
בעניו העשה וכשהמלו לחטוא יזוה אותם על הקרבנות על קרבנות המימרים יזוה שיקריבו אותם המו
המטאים ועל קרבנות הכיבור יזוה שיהיו המימרים בכל יום לפי שאי אפשר שלא יהיו בכל ישראל רבים
המטאים בכל יום והיו רבים בהם שלא ידעו מה הם מימרים מעינים להקריב והיו קרבנות המימרים כפרה
להם בשוים ומחטאים ואילו לא מטאו ישראל במרבר לא יזוה אותם האל יתברך כי מהמילה לא יזוה או
אותם עליהם כמו שאמר ידמה בסוף הפסוק ההוא כי אם את הרבר הזה כיריתי אותם לאמר שמוע בקולי
וכן בעשרת הרברים שהם כולל כל התורה אין בהם זכר לקרבנו ואם לא ימטא איש אינינו ידריך לקרבן
הוא טוב לפני לך ית יזוה מהמטוא ומקריב כמו שאומר שמואל החפץ לך ית בעולות וזבחים בטמ
בשמוע בקול לך הנה שמוע מזבח טוב וכן אמר בזה המזמור זבח ומנחה לא חפצת שאלת אוני פתחה
עולה ומחטאה כלומר פתחה לי שאשמע לקולך גם לגמול המסרים שעשיתה עמי לא שאלת ממני עולה ו
ומנחה אלא לעשות רצונך וכן חפצתי כריתי מן כי יזרה איש בור :

אז אמרת הנה באתי במגלת ספר בתב עלי : אז אמרת

או בהרפאי מחולי
ובהנבלי מינרותיך
אמרת בליבי כי לא החפון זבת או מנחה אלא לעשות מה שיריתני והנה באתי לפעך במגלת ספר כתב
עלי ועל כל אחר מבני עמך והנה באתי אני לקיים כל מה שכתוב ומגלת ספר הוא ספר התורה ואמר כ
כתוב ואעפי שזכר מגלה כי שעמו על ספר שהוא לשון זכר וכן ספר התורה הוה :

לעשות רצונך אלהי חפצתי ותורתך בתוך מעי : לעשות רצונך

חפצתי ורצוני לעש
מחשבותי מנחה :
בשירתי צדק בקהל רב הנה שפתי לא אבלא יהוה אלהי ידעת :

בשירתי דבר אמר יש עלי לעשות וזלתי קיום המינות והוא לספר המסרים שעשיתה עמי וכן עשיתי
ובשירתי הצדק שעשית עמי בקהל רב כו' שיישענו רבים ויזוה לשמן והבא לספר המרשות אם טוב אם
רע קרא מבטור על טוב ברוב ועל רע כמו ויטן הטבשר והנה הוא בקהל רב לספר המסרי המרטי שעשה

עמו האל יתברך והנה הוא מבטל לפיכך אמר בישרני שפתי לא אכלא אמנע שפתי מלספר תמיד יד
בדקותי ^ל : אהה ידעה מה שאספד בשפתי ידעו רבים אבל מה שהזקנה לבי בתרקהך ובמחרתך אתה י
ידענה ולא אתר זולתך וזהו מה שאמר אמריו :

צדקתך לא בסיתי בתוך לבי אמונתך ותשועתך אמרת לא בזאתי חסדך וא

ואמתך לקהל רב : צדקתך לא בסית בתוך לבי

כי אם איני חושב והזקנה עלך תמיד ה

הנה הוא מכסה אותה ומעלימה והו לא כסיתי בתוך לבי או צדקתך פירושו כמו שהיא בתוך לבי כך א
אמרת אהה לבי אדם לא כסיתי אותה והו מהם והו שאמר אמונתך ותשועתך אמרת ותשועת האל
להסירה שמקיים להם הבטחותיו הטובות כי לא אמונה לשון קיום כמו וכאמך בתך במקום נאמן והרומי
להם והו שאמר גם כן חסדך ואמונתך האמת הוא קיום הטובה שהבטיח וחסד יתרוך הטובה על מה ש
שהבטיח ומלה לקהל נקשרת אם אמרת לא אם כמדתי היה אושר מקהל וכמה מילין כמו זה נקשרים עם
הרחוק לא עם הקרוב כמו שכתבנו בספר הטלול במלך הדיקרוק ממנו :

אתה יהוה לא תבלא רחמיך במגזי חסדך ואמתך תמידי יצירתי : אהה יהוה

כמו שהזכרתי מזה כן הנילתי מכל ירה ולא חננע רחמיך מטבי כשאנוצרך אליהם כי תמיד אני י
ידיך אל חסדך ואל אמתך שייצירני כמו שאומר כי אפפו עלי רעות :

בי אפפו עלי רעות עדי אין מספר השיגוני עונותי ולא יבלתי לראות עצמי משע

משערוות ראשי ולבי עובני : בי אפפו

הקפו כמו כי אפפוני משברי מות כי

כן אדם מוונן לעגני הזמן ואין אדם
אשר לא יחטא ולא יקרו לאדם הפגעים אם לא על ידי עון לפיכך אמר השיגוני עונותי ובאוסרו השיג
השיגוני כלומר ומאונני במקום העונש לא אוכל לברוח מהם ולא יכולתי לראות לא אוכל לראות עני
עונותיי כולם כי רבים הם ומה שאמר ולבי עובני כמי כלומר דעתי עובני מלספרם כל כך הם רבים וכן
ראוי לכל חסיד בתפילתו לפני האל הגדול להגדיל עונותיו ולמעט צדקותיו שאמר בי הוא מלא עונות
ויבקש הכפרה והרחמים או יהיה פירושו לא יכולתי לראות ולבי עובני על דרך השלגה כאילו אושר כהו
עיני ולבי אין עמי ספדתי על עונותי : רציה יהוה להצילני יהוה לעזרתי דושה :

רציה יהוה יהיה רצונך להצילני תמיד טכל ירה ופגע שיזמן לעזרתי :

יבשו וידחברו ידו מבקשי צפשי לספותה יסגו אהורי ויבלמו דובצי רעתי ישמו

על עקב בשתם האמרים לי האח האח : יבשו

ובוה יבשו האויבים

מבקשי כפשי ידאי

שאמה עטרי ואין להם כח להזיקני ומלה לספותה כמו לכלותה וכן האף הכפה ישמו על עקב בושתם

יהיה להם שימסוך בטכר בשתם שהיו מביישים אותי בעת ירה והיו אומרים בעבורי האם האם טמנה

בשטמה וכן האם ראהה עינינו : עקב פירושו טכר כמו עקב השמעון עקב כי ביותני :

יששן וישמחו בד כל מבקשיך ויאמרו תמיד יגדל יהוה אהבי תשועתך :

האויבים ישמו וכל מבקשיך ישמו תמיד יאמרו יגדל ^ל וטעם יגדל כי בעשותו הנסים והחסד הוא

גדול ועושה נפלאות ומבקשיך הם האוהבים תשועתך שלא יבקשו תשועה ועוד מאמר ואני עני ואש

עב ואמון ט

ב לו עזתי ונפלטני אנה ^ל והו אל יאחזי :

יהי מלך עני ואביון הוא כן ארס לרוב המערכו לעזרת האל יתברך ולתשובתו תמיד יי' ימשיב לי ימשיב
להטיב לי ולעזרני ולפלטני בנות נרה וכבר פירשתי עם ימשיב לי במלת מחשבותיך או פירוש ימשיב לי
תעוני שאני בו לכפרת עונותי או פירושו מעניין לא משיב אנוש כלומר שאהיה בענין משוב ושוב א
אלהי אל האמת כי מיר הושיעני כמו שאמר לעזרתי מושה :

מא

למצנח מזמור לדוד אשרי משביל אל רל ביום רעה ימלטהו יהוה :

למצנח מזמור לדוד גם זה המזמור בענין הקורמים לו ויש אומרים כי אמרו דוד על
חוליו משביל אל רל הוא המולה כמו מרוע אהה ככה רל בן המלך ומשכיל משגימ ומביט כלומר שבא
לבקריו ושואל על עניני חוליו והוא קרוב למות ימלטהו יי' תפילה וכן יי' שמריהו יי' יסערוני וישע
על הפירוש ואל תהנהו כי מלת אל דרך תמינה ובקשה או דרך מינה ויתכן לפרשה פסוקים כענין הוה
פלומר כי כן יעשה האל עם המולה שהוא ימלטהו ויסערהו וימיהו ולא הרופאים כי לא מועיל לו רפוא
רפואתם אליאלא בעזר האלהים ומלת אל מיכאנה במקום תמינה ולא במקום מינה ודרך נתיבה אל
מות וארוני אבי ולפירש כי אלה הפסוקים הם דברי המפקר למס המולה ויאמר לו שלא יפטר מהחוליו
וימתוק בלבו כי ביום הרעה ימלטהו יי' יי' ישמרהו :

יהוה ישמרהו וירחייהו ואשר בארץ ואל תתנהו בנפש אויביו : יהוה ישמרהו

ישמרהו מן המות וימיהו וירפאהו שלא יארך חוליו ואשר בארץ זו כתוב ביום קרי בו והענין אחר
ברין אשר בארץ כלומר שיעשה מעשים טובים ויגלית ברכיו עד שיאמרו עליו בני ארס אשרי ב
בנפש אויביו בריבן אויביו כי הם רויכים שימות :

יהוה יסערינו על ערש דודי כל משכבו הפסת בחליו :

אעפ"י שהוא שוכב על ערש דודי שיש לו מרוים ומליים רעים יי' יסערינו שלא יסוט או פירושו טימן
לו כח שיהפך מצדו אל צדו ורוי בשקל שם איל סבך כל משכבו הפסת בחוליו הפסתה אומר כנגד האל
אנה שהפסתה משכבו בחוליו אתה תסערונו וטעם על משכבו כי משכב הארס על מטתו הוא למנוחה ב
ימיה וטעם כל לפי שהוא שוכב ביוז ובלילה ויש לערש הפסת כמו ההפך והוא דרך תפילה ופירושיו כן
כל משכבו בחוליו ההפך אותו לבריאות ולמנוחה :

אני אמרת יי' חנני רפאה נפשי כי חטאתי לך : אני אמרת יהוה חנני

עד זה הפסוק דברי המבקר ומזה הפסוק עד והיכיבני לענין לעולם רבני המולה אני שיני לאל ויאמרו לי
שימניני ואמר רפאה נפשי ולא אמר רפאה גופי כי סיבת חליו הם עונותיו ואם ירפא האל הנפש ממחלה
והוא כפרת העונות כרפא הקנה : אויבי יאמרו רע לי מתי ימות ואבד שמו

אויבי יאמרו רע כנגד הרברים שאמר המבקר הטוב יאמר המולה אתה אמרת טוב אבל ידעתי
כי אויבי יאמרו רע בעבורי ויאמרו הפך מה שאמרת ויאמרו מתי ימו ואבד שמו חוליי יארי בעיניש
וישאלו שאמות בקרוב מן חוליי :

ואם בא לראות שוא ידבר לבו יקבץ אח לו יצא לחוץ ידבר . ואם בא לראות

ואם אחר מהם יבא לראותי ולבקרני שוא ידבר שאם ידבר טוב בפיו אין טוב בלבו כי לבו יקבץ און לו ו
דאדוני אבי ולפיר' שוא ידבר אמת רכה ואמת קשה לשבד לבי כמו שאמר אחר שנכנס לבקר את החולי

ואמר לו קשה עלי מוליך כי כבר הוא כי מזה המולי מת אבי יקבץ און לו לעצמו הוא יקבץ און בלבו
שיאנו מוכיח בשפתיו ואינו מטמיע לאמרים בשני אבל כשייבא לחוץ ידבר לאמרים הרע שיהיה קובץ
בלבו. **יחזי עליו יתלחשו בל שניא עליו יחשבו רעה לו :** **יחזי עליו יתלחשו**

כשייבא לחוץ המבקר הרע יתחבר לעם שאר שונאי ויתלחשו זה עם זה עליו והלחש הוא הריבור במשאי
ואמר עליו פעם שינית כלומר בעור שהם מתלחשים עליהם מושכים בלבו רעה עליו :
דבר בל על יצוק בו ואשר שבב לא יוסיף לקום : **דבר בל על יצוק בו**

וזהו מן הרברים הרעות שאומרים ומושב עלי מה הם אומרים דבר בל על יצוק בו שירישו מולי קשה הו
ופי יצוק מושך כמו לבי יצוק כמו אבן יצוק כפלה תמתית או פי דבר בל על על העין כלומר עין גדול י
יצוק בו וראוי הוא לעונש גדול לפיכך לא יקום ממשכבו עוד :
גם איש שלומי אשר בנחתו בו אויב לחמי הגדיל על עקבו : **גם איש שלומי**

כל אלה דברי המולה כי כל אדם יש לו שונאי וכאשר ימלה ותמוט דגלו אפי' אותה שהיה מושב לאוהבים
שבו לאויבים כמו שאמר הכתוב כל אמי רש שכאווהו ואפי' אוכל לחמו שהוא בוטח בו יותר גם הוא יסג
יבגוד בו ואפי' הגדיל עליו עקב כאילו אני מדרך דגלו כך הוא מהגדיל עליו ולא יבקרני כראוי .
ואתה יי חבני והקמני ואשלמה להם : **ואתה יי חבני והקמני** כי הם אומרים
שלא יקום ואתה ואתלמה ואחלמה יורדו יקום אלא תשלום הוא שיריעם כי רע היו עושים במה שהיו מושכים
עליו רע בעורנו מולה או התשלום הוא שלא ילבש טק בחלותם ולא יפלה עליהם ולא יצר לנרחתם ור
וראיתי ברברי גאון ואשלמה להם טובות תמת רעות כמו שהוא מנהגו כמו שאמר ואני כחולתם לרטי
שק : **בזאת ידעתי כי חפצת בי כי לא ירוע אויבי עלי :**

בי לא ירוע אויבי עלי אם תקימני ארע כי חפצת בי שלא תרצה שיריע וישמח אויבי עלי
כמו שהיו אומרים שאמות מן המולי והיו מושכים לשמוח ולהגדיל פיהם בשמוק עלי וזהו פי ירוע :
ואני בתמי המבת בי והציבני לפניך לעולם : **ואני בהמי** טמיאנתני ון
וישר המכותה

בי בנפלי על מטכבי ותציבני לפניך לעולם כלומר שתקימני ותציבני כמנהג וטעם לעולם זמן
מיי הארס כלומר שלא אמות קורס זמני עד הנה דברי המולה ופסוק ברוך יי הס דברי המ
המשורר נוח הוראה לאל בכלותו הספר כמו שהוא מנהג הסופרים וכן עשה בתכלית
ארבעה הספרים ובתכלית הספר החמישי שהוא תכלית כל הספר נקן תהלה בשל
בשלוש עשרה הילוליס ואמר : **ברוך יי אלהי ישראל**
מהעולם ועד העולם :

ברוך יי אלהי ישראל

כלומר שעורתי עד כה מהעולם ועד העולם מהזמן מ

הראשון עד זמן האחרון כל הימים

אמן ואמן קיום וקיום כמו שעונה ארס אמן אמת הברכה לקי

הברכה כי אמן לשון קיום וכן נאמן ביתך במקום אמן והרומים להם :

גשלים ספר ראשו : **תהלה לאל עליה :** **ואתחיל ספר שיבי :**

שלושה היו בני קרח ואלקנה אביאספה ואם נאמר כי הם חברו זה המזמור בידם הקדש וחברו רוח ב
 בכפרו וכן המזמורים שהם לבני קרח כמו שכתב תפילה למשה יש להסוה ולומר אין היו אומרים שלש
 שלשתם ביחד אלה המזמורים ויש אומרים כי טעם לבני קרח לאמר מבני קרח ואף לזה השירוש כי למה
 שאמר כן בכל המזמורים ולא כאמר מהם המשורר האמר וגם לרברי האומרים פי המזמור האלה לאמר
 שבני היטן בר שמואל הכביא יש עוד להסוה למה לא ייחסו לשמואל וייחסו לקרח ותכן לערש כי רמז
 חבר אלה המזמורים ברומ הקדש ונתנס לבני קרח המשוררים הנמיכאי בזמנו ושורר אותם ולפי שבני
 קרח היו כביאים יחס אלה בני בנייהם אליהם ואמר לבני קרח לקינר וזה המזמור יש אמרים כי אמרו כש
 כשהיה גולה בין פלשתים ויש אומרים כי נאמר על לשון בני הגלות הזה וזהו הנכון ואומר בלשון הי
 ימיר כאילו כל אחר מבני הגלות הוסה רמזעק מן הגלות שיהאוא אל ארץ הקדש לשוב הכבוד עליה וזהו
 אלך אלהים : **באל תערוג על אפיקי מים בז נפשי תערוג אליך אלהים :**

באל האילים הם במדבר במקום שאין מים מביינה ויתאו למים ועוד כי יאכלו הפמשים ויתמטמו
 ויבקשו המים להתקדר וזהו טעם אפיקי מים שהם הנקודים שם מים בכח גס אומרים האלים כשוררפים א
 אחריהם הכלבים הזרים ולכן אמריהם עד שימיכאו מים עמוקים הולכים ועורגים ויבאו בתוך המים עיי
 עייפים ויניעלו מהם וברש האילה הזאת כשימאמה מופרת גומא ומכנסת קרניה לתוכה וגרעה והההוס מ
 מעלה לה מים שנאמר כאיל תערוג על אפיקי מים ואמר איל ואמר תערוג איל לשון זכר תערוג לשון
 נקיבה כולל זכרים ונקיבות כמו לי טור וחטור ואמר תערוג לשון ריבה לומר עת האלים כמו ותהי יש
 ישראל כי האלים ילכו הרבה ביחד עררים או אמר תערוג כי אפשר כי הנקבה עורגת יותר מן ה
 הזכר תערוג ותהמה ותעצק מרוב האונן ולשון עררקה כופל על האיל כמו לשון געיים בשור על אפיקי מ
 מים כמו אל אפיקו וכמהו רבים :

צמאה נפשי לאלהים לאל חי מתי אבא ואראה פני אלהים : צמאה נפשי

כאשר הכסוף נפש הצמא אל המים יותר מן האות הרעב אל הלחם לעיך אמר צמאה ולא אמר רעבה כ
 כי יהיה האדם בלא מאכל שנים שלשה ימים ולא יהיה בלא מים וכשיצמא הצמא מים וישתה השוכב נפ
 נפשו אליו וצמאון הנפש המטכלת אל כבורה יותר מצמאות הגוף אל המים לאלהים ואמר כך פי לאל
 חי לפי שאלוהי העמים שהוא גולה ביניהם הם מתים מתי אבא ואראה כמו שהיו באים בארץ ישראל ש
 שלש פעמים בטנה אל המקדש :

הייתה לי רמעותי לחם יומם ולילה באמור אל כל היום איה אלהיך :

הייתה רמעותי שאבכה מרברי האויבים והרמעה תמידה לו ביום ובלילה כמו המאכל כלומר אין
 יום שלא אבכה פעמים ויש מפרשין שיבכה בעת המאכל באמור אלי כל היום לאורך הגלות ואמר לי ה
 האויבים איה אלהיך ואם הוא אלהים אמת ואתה עובר אותו היה מושיע אותך ומיביאך מן הגלות :

אלה אברה ואשפבה על נפשי כי אעבוד בסך אדרם עז בית אלהים בקול

רנה ותודה המוז חוגג : אלה אברה כשאזכור עלות הרגל בשמחה אשגור
 עלי נפשי כי אעבוד בסך אעפי שבני

הגלות הזה לא היו אז אומרים אעבוד כי אבותיכם היו וראו באותה טמנה וכן ויריעו אתנו המצרים וי
 מיטנונו ונעצק אל פי ויריכאו מצרים ועי כי אעבוד בסך כל אחר אומר כשאזכור כשהייתי עולה ב

במנוח העולם אורה אורה נמש ופי' אתהכל כלומר שהיינו מתנהלים בארצנו לעלות לרגל כי לא היה
טען ולא פגע רע בדרך והיינו בקול דינה והורה ופי' תורה שהיינו טורי' ומשמח' בדרך שהיה מוליכנו
בבטחה המון מנגד כל ההמון ההוא היינו מוגגים כי בקרבנותיהם היו עולים להקריב במק או פירו מנגד
מחקר מרוב שטמה וכן אוכלים ושותים ומנגדים :

מה תשתוחח נפשי ותהמי עלי הוחילי לאלהים בן עזר ארצנו ושועת פניו :

מה תשתוחחי אמר שהשתפך נפשי עלי בוכרי אלה השמחות אשוב ואהבכם אותה ואמר
לה מה תשתוחחי נפשי הוחילי לאלהים ישועות פניו בישועות פניו כלומר עוד אעשה כמו שעשיתי ש
שיושטיעני ויודיעני מהגלות ופי' ישועות פניו כמו ומלאך פניו הושיעם :

אלהי עלי נפשי תשתוחח על בן אצורך מארץ ירוח והרמונים מהר מצער :

אלהי עלי על כן אצורך כלומר על כן תשתוחח עלי ותהמה כשאצורך שהיינו רגילים לבא
מארץ ירוח לעלות לבית המקדש וכן אותם שהיו יושבים בהר מרמון וכן מהר מצער וכן קצתה ארץ יש
ישראל שהיו עולים לרגל כי הר מרמון מעבר הירדן מזרחה והר מצער לא נמצא ואולי יהיה מעבר הי
הירדן ואפשר שהיה ייעוד הנזכר בערי יהודה שהיה בהר :

תהום אל תהום קוראל לקול צנורך בל משברך ונליך עלי עברוי :

תהום אל תהום רמז לנרות הגלות ונרות נמשלו כמים כמו שאמר נחלי בליעל יבעתוני
וכן בהרבה מקומות בכתוב כלומר כשאצור הטובה שהיתה לישראל והיתה שיש להם עתה בגלות עלי
נפשי השתוחח ופירוש ההום אל תהום כאילו הנרות קוראות זו לזו לבא וכן לקול צנורך כלומר נפ
נפשי השתוחח לקול צנורך כלומר כך נשפכות עלינו הנרות כן כל כמו נשפכים מן הגג מן הצנור ו
ומשמיעים קול ויש לפרש כי העננים יקראו צנורים לפי שהם שופכים המטר והכל מטיל על הנרות וכן
כל משברך וקול משברי כמו וקלי ים עלי עברו עברו עלינו וכן משברך וקלי כי אתה הבאת עלינו
בעינינו : **יובם יצוה יהוה חסרו ובגלילה שירה עמי תפלה לאל די :**

יובם יצוה ושמעתיים כי יספר על עלותם לרגל כי ביזם שהיו הולכים בדרך היה מינוה האל
חסרו עמהם שהיו הולכים בהבטחה והיו מורידים כל ינורכם בדרך ובגלילה במלך היו משוררים ומהללים
לאל יתברך והיה אומר כל אמת תפלה לאל מי ויש לפרש הפסוק הוא תשובהו על הנפש שתשתוחח כי ע
עוד יצוה יי' חסרו לנו ביטנו והם ימי השועה שנמשלו לאור היום והגלות נמשל ללילה אמ' נפשי אל
התיצטו מן הגאולה כי עוד יצוה יי' חסרו לנו ויושיענו ובגלילה שירה עמי ועוד שאמחנו בגלילה שהוא
הגלות שנשורר לאל יתברך על כל החסרים שעשה עם אבותינו והוא עושה בכל יום עמנו בגלות ועוד
אפילה לאל מי כלומר שנתפלל לאל חיינו שיימינו עד בא הגואל ונראה בישועתו ונאמרה בתפילתנו
אמרה לאל סלעי : **אמרה לאל סלעי למה שמתחצי למה קדר אלך בלחץ ארוב :**

אמרה לאל סלעי לאל שהיה מקדס סלעי ומגדל עוז מפני האויבים למה שכמתני עתה
בגלות ואנך קדר בלחץ ארוב שילחכנו בגלות למה הראשון רפי' ומלדע והשני דגוש ומלעיל :
ברצח בעצמותי הרפוני צורדי באמרם אלי בל היום איה אלהיך : **ברצח**

כמו אם יכונן ברכת בעצמותי כן הוא בעיני כשאומרים אלי איה אלהים אם אלהים לך איך ינחך בגלל
וזו המרפה היא בעיני פאילו הם רוקחים אותי במרוב רדימים אותי ואמר בעצמותי כי הם מוכרות הקדק

ומלה ברנח הוא שם תואר למרב שרוממין בו :

מה תשתורחדי נפשי ומה תהמי עלי החלי לאלהים כי עזר אורני ישועות בני

מה תשתורחדי חזר לנחם נפשו ואמר על פי שהאויבים אומרים איה אליך הומילי לאלהי
כי אלהים אמת הוא ועזר אורני על היטועה שיהיה הוא שריץ ישועות פני כלומ' שיביא היטועה לפני
וישנה אלהי שיכירו הגוים כי הוא אלהי או יהיה פירושי פני כמו על פני הרמ אביו כלומר במי יביא ישו
ישועה ואלהי והוא יהיה אלהי באמת ולא יאמרו לי איה אליך :

שופטני אלהים וריבה ריבי מגוי לא חסיד מאיש מרמה ועולה תבלטני :

שופטני אלהים וריבה ריבי גם זה המזמור על לטון בני הגלות שופטני קח נקמת
והאויבי ריב ריבי כי אץ בי יכולת לריב את ריבי מגוי לא חסיד כי אילו הגוי הסוילי בי אם היו חסיד
היו אומרי האמ' אהכס ולא אתי ועונתי גברו לפיכך אשב בגלות ברשותם אבל הם אינם חסידיו ולא רי
שאנם חסידים ואין בידם מעטה טוב אבל הם אנשי מרמה ועולה ומאיש הוא ררך כלל על הגוי כמו מי
איש ישראל : כי אתה אלהי מעזי למה זנחתני למה קדר אתהלך בלחץ אויב

כי אתה אלהי מעזי בנו עם עין הדגש אמר כי אהה הייתה מעזי מקדם ואין זכמתני עתה
בגלות למה הראטון רפה ומלרע והשני רגוש ומלעיל :

שלח אורך ואמתך המה יצחוני יביאני אל הר קרשך ואל משבנותיך :

שלח אורך כגון קדרר כי היטועה היא האורה ואמתך כי כן ימלחנו לקבצינו סכל העמים
ורבריק אמת המה יכונני יביאו כי כמו ארעה יאנך אטמור בחסדים וו התוספת אל הר קרשך בית
המקדש שהוא הר המורייה :

ואבואה אל מזבח אלהים אל אל שמחת גילי ואורך בבנור אלהים אלהי :

ואבואה אל מזבח אלהים אשוב להקריב קרבנות כבתמילה אל שמחת גילי כי אץ לי שמחה
וגיל וולתו והוא שמחה כל שמותי והסמיכות למעלה והשמחה כמו סלך סלכים ובבואה אליו אטמת
בו בביתו : ואורך בכינור כמו שהיו עושים מתמילה מנגנים בכלי שיר על העבורה אלהים אלהי כי
אן יאמרו הכל כי הוא אלהי ולא זכתם אלהי :

מה תשתורחדי נפשי ומה תהמי עלי הוחלי לאלהים כי עזר אורני ישועות בני

מה תשתורחדי אעפי שלא זכר בזה המזמור עלי נפשי תשתוממי אמר תשתוממי כי שניהם נכחי
אתר ורברים אמרים :

למנצח לבני קרח משביל : גם זה המזמור על לטון בני הגלות :

אלהים באזנינו שמענו אבותינו ספרו לנו פעל בעלת בימיהם בימי קדם :

אלהים באזנינו שמענו ופירושו שמענו כי אבותינו ספרו לנו וטעם בימיהם על האבות
אלא האבות הקדמונים כי אבות בני הגלות לא היה דבר זה בימיהם אלא האבות שנכנסו לארץ שהיה בי

ב'מיהם הפועל הנכרא וראו הניסים הגדולים שעשה האל אל לישראל שכבשו לארץ ולא הנדונו למלח
למלחמה הם פשרו לבניהם ובניהם לבניהם רוד אחר רוד עם בני הגלות :

אתה ירך צוים הורשית ותטעם תרע לאומים ותשלחם : **אתה ירך צוים**

חסר בית השמש כמו הנטיא בית וכן נפטי אויתך אמר אתה בדרך גרשת הגוי כי לא גרשו ביד ישר
כי לא הורכבו להלחם וכשעת את ישראל במקומם וטעם הנטיעה שיהיו עם עומדים לעולם כאילו נשני
נשועים בארץ וכן הביאמו והטעמו הרע לאומים הלמד לשימוש כי נמיא בלא למר שורשו אוסיס כ
כמו שבמורה כל האומים והשלחם שלחם האומים מפניהם ויש מפרשים והשלחם וההרגם מן בשלח י
יעברו כי לא במרוב אתה הורשתי הגוים כי לא הורשתי ישראל במרוב וירשו הם את ארצם וכן ורועם
לא הושיעו למו כי ימנעך וזרועך כפל הענין במלות שונות וזכר הימין כי כה יעשו הסלאכות והמלחמו
ואור פני אור הבא להם מאת פניך כי הישועה נמשלת לאור והנדה למושך כי רתתם רתית במ ישר
וכלחמהה בעבורם :

אתה הוא מלבי אלהים צוה ישועות יעקב : **אתה הוא מלבי אלהים**

כאשר ידבר על הגלות ידבר פעם ררך פרש בלשון רבים ופעם ררך כלל בלשון יחיד ואמר אתה הוא ש
שעשיתם הנפלאות האלה עם אבותינו כמו שהייתה מלכי אז כן אתה מלכי עתה והאתה אליהם שופט הא
האמת אם כן כמו שהושעת אבותינו כן הושיענו עתה וטעם צוה על ררך כי מלאכיו יצוה לך :

בך צרינו נצח בשמך נבוס קמינו : **בך צרינו** עם עזרתך נכגמ צרינו
אנפי שאנחנו תמת רשתם

בגלות ואמר נכגמ כמו בהם עמים יגמ יתירו וטעם נבוס שנבוסם תמת דגלינו וקמינו כמו צרינו לפי
שהם קמים על הארס לדעה יקראו קמים :

בי לא בקשתי **בי לא בקשתי אבטח ודדבי לא תושיעני :**
לשון יחיד על ררך כלל אמר אין אנחנו בוטחים שנצא מהגלות בכמינו ובגבורתינו אלא באלהינו בעז
בעזרתך ובישועתך :

כי פעמים רבים הושיעת אבותינו והושיעת אותנו בגלות כאשר עומדים לכלותינו ואתה ספר מחטבותם
וזוהו מטונאנו הבישותה כי הארס שאומר לעשות רבר ולא יקום בידו בוש ונכלס :

באלהים הללנו בל היום ושמך לעולם צודה סלה : **באלהים הללנו**

בפני האויבים אנחנו מהללים עצמינו בך ואומרים לפי שיש לנו אלהים שייצלונו מידם ושמך נורה לצ
לעולם כי לא ימוש מפני אורך הגלות וטעם כל היום כמו כל הימים וכן אתך קויתחל היום :

אתך זנחת והבלימנו ולא הצא בצבאותינו : **אתך זנחת** והנה אנחנו סינפי
בכל היו הישועה

ולא די שלא הושיעתנו אלא גם זנחתה אותנו והנחנו ביד האויבים לעשו בנו רעות והכלימנו כי אנחנו
מהללים בך לאויבים ואומרים להם על כל פנים תושיענו והנה הישועה דמקה שסנו ואנחנו ככלמים בינ
בעיניהם שייאמרו איפה דבריתם ואיה המושיע לכם ולא תבא בצבאותינו כמו שהיינו אומרים לאויבים
שתבא בצבאותינו שייאמו בעזרתך זבאות בני ישראל מהגלות כמו שייאמו מארץ מצרים :

תשיבנו אחר מני צר ומשנאינו שסו למו : **תשיבנו** אם נעמוד כנגדם בני
ישראל כשבאי להרע

לנו אין בנו כמ וכאשר אין אתה בעזרתנו כאילו אתה השיבנו אחר שסו למו כמו המה שוסיס את

הגדנות מבנינו ומשרשו מכמי הלמד כמו עשור בנו ובא מלעיל מפני מלה לטו הסמוכה שהיא מלעיל כ
כמו ולא עשו חסד ושירוטו טסו ממונינו לעצמם :

התננו בצאן מאכל ובהצוי זריתנו המבור עמד בלא הון ולא רבית במחזיקים

ההצנר כמו הנאן שהוא למאכל כן אכחנו למאכל גרים ולא לגוי אחר כי אם לגרים רבים שבגרים
זריתנו המבור עמד כי מוכר הרבר אינו מקוה שישוב אליו עור כן אורך גלותינו כאילו מכחנו לגוי
והמבור יקח ממון ואתה לא כן כמו שאמר הכביא מינס נמכתם ולא רבית במחזיקים כי אינך נצרך לו
שתצטרך להם כי לך הכסף והזהב על דרך אם ארעב לא אומר לך כי לי תבל ומלואה וטעם לא רביתה
לא הרביתה הונך במה שלקחת במחזיקים :

השימנו הרפה לשבנינו לעג וקלס לסיבוינו ; **השימנו הרפה**

שהגרים שכינינו בכל מקום שמרשות אותנו ואנחנו לעג וקלס להם :

השימנו משל בגוים מגור ראש בלאמים ; **השימנו משל**

בנפול רבר

עושים בו משל ליהודים מגור ראש שמניעים ראשם עלינו כמו יפטרנו בטעה יניעו ראש בלאמים ה
הלמד שורש כמו ולאוס מלאוס יאמץ כל היום כמו כל הימים כל ימיה לטוף ימיד על דרך כלל והנה אנ
אנחנו נכלמים מרבדים המרשים והמגדשים אתנו לאורך גלותינו והו שאמר מקול סמך ומקרה מהנחם
מבקשים להנחם ממנו כמו הודענו להם :

כל זאת באתנו ולא שבתנו ולא שקרנו בברית ; **בלזאת**

עם כל ההלואה

אלינו ולא שכתנו אותך ואנשי טאנו רואים בשלוח הגוים ובגלותינו :

לא נסוג אחר לבנו והט אשורנו מני ארדך ; **לא נסוג**

לא שב לבנו

ולא נטה אשורנו מני אורחך ולא טזכר במקום שנים :

כי רביהנו במקום הנים והבס עלינו בצלמות ; **כי רביהנו במקום הנים**

כאשר עשיתה לנו כל הנדה שדכחנו במקום הנים בגוים המשייל המושלים בנו להנים ויענים שהם בס
במדרב בערבה שיש להם אכזריות כמו שאמר גם הנץ מלנו שר ותכס עלינו בעלמו הנה אנחנו מוכסי
במושך הגלות : **אם שבתנו שם אלהינו ונפרש בפנינו לאל זר** ; **אם שבתנו**
בכל

הכרות שיש לנו אם שכתנו שם אלהינו בלבנו כלומר אם מטבנו בלבינו כי הגוים שהם מיצרי לנו אינם
מאמינים באלהינו והם שלוים ושקטים ואנחנו שמאמינים בו בצרה נשכחנו מלבנו ונשוב לאלהיהם
אם עשינו זה הלא אלהים יקוד זאת כי הוא יורע העלמות אם עלה שום מיקוד לב בלבנו לכבוד באמו
באמונתו בעבו זה וטעם ונפרש בפנינו לאל זר אפי על יד הכרת לא פירשנו כפינו לאל זר כי היינו מוסרי
עשינו להריגה ולא שנפרש בפנינו לאל זר וזה הוא שאמר כי עליך הורגנו כל היום :

הלא אלהים יחקר זאת כי הוא יורע העלמות לב ; **הלא טעם זאת לטכנו מלבנו** ;
כי עליך הרגנו כל היום נחשבנו בצאן טבחה ; **כי עליך** ; על ימור שפך
טלא רשינו לכבוד

בך והורגים אותנו על זה וטעם כל היום תמיד כנאן עבמה כנאן הטובמים שהם מוכנים לעבוח אותם ל
לא לרעותם ולהמוותם : **עזרה למה תישן יהוה הקיצה אל הזנח לצנח** ;

בל היום כלמ
עדי ונושת פ
כסתי וי
מקול סמך
מפני מני
ומתקם :

גמל

עבודה פשיאנך פונק אלינו ורואה ברחמינו כאילו אלה ישן ולא תראה ואם הייתה כיטף זה שנים רבות הקינה מהיום ואילך אל הזנח לנחת : **למה פניך תסתיר תשבח עניינו ולא צנו** : **למה פניך תסתיר**

כאדם שאינו רוצה לראות בידה אחרת או ראית ושכחת וזה השכח עוניינו משו רברה תודה בלשו בני אדם : **בי שחה לעפר נפשנו דבקה לארץ בטנא** : **בי שחה כלומי קרובים**

אנחנו למות מהי תושיענו כי נפשינו שמה ער לעפר כלומר קרובה לנחת מן הנה דבקה לארץ בשכנו כי הנפול יסמוך על ידו וכי המער ירו הכה בטנו דבקה לארץ :

קומה עזרתה לנו ופרינו למען חסדך : **קומה מלרע עזרתה כמו לעזרתה למען חסדך אם אין בנו מעשים שתפרינו למענינו עטה למענך למען חסדך :**

למנצח על שושנת לבני קרח משביל שיר ידידות : **למנצח על שושנים**

כל הניקון הזה ששמו שושנה וזה המזמור נאמר על המלך המשיח ונקרא שיר ידידות באומר אהבת לי למשיחי : **רחש לבי רבר טוב אמר אני מעשי למלך לשוני עט סופר מהיר :**

רחש לבי הניע לבי מדברי רבותינו ול למושי מרחשן שפוחתה כלומר שהיה מניע ששהיו ולא היה נשמש הריבור לפיכך נאמר זה הלשון בריבו' הלב כי אינינו נשמש לו ער שיבא ונחמך בשפתי והלב מקור הרברים כמו שהמקור מקור המים ואומר המשורר מטבמ בפתחת רברים כי הרברים אל מלך המשיח הם רברים טובים אומר אני מעשי למלך כלומר אני אומר בפתחת רבריי כי מעשיהם בבעבור מלך כלומר מעשה השירה שאני מחבר לשוני עט סופר מהיר כלומר לשוני מרבת עליו בשהחת כמו עט סופר מהיר שכותב בלא עיכוב פן אומר אני רברים אלה אל המלך : **יפית מבני אדם הצחקו בשפתותיך על כן ברכך אלהים לעולם :**

יפית כבר פירשתי בספר שכלול כי כל כפל לחוק הרבר וכן ירקק או ארסם אמי אראה אותך שאתה יפה מאד בנחתך משאר בני אדם וכן כשאתה מרבר דברייך הם דברי מן כאילו הוינך מן בשפתותיך על כן ברכך אלהים לעולם על כן אני אומר כי בירכך אלהים לעולם כי מיאת מן בעיני כל וזהו ברכת אלהים באמת : **חגור הרבר עלייך חגור הודך וההודך :**

חגור הרבר יש חרכות יחגרו אותם במהנים כמו טיב ביואב ועליו חגור מרב מצמחת במתכני ויש שיחגרו אדם על הירך כמו טיב באהור ויחגור אותה למרו על ירך ימינו ומלת חגור הוא קריאה כמו אמה גיבור הודך :

וההודך על הרבר אמת ועפזה צדיק ותורהך נוראות ימינך : **וההודך**

והמרב תהיה הודך וההודך ואעפי שימו המשיח יהיו שלום כמו שהנבאו הנביאים בתחילת מלכותו תהיה מלחמה גוף מגוף וארונ' אבו ול פירש חגור מרבר על ררך משל וההוד וההוד הם המרב כלומר כי יראו יראוך העמים מההוד וההוד אשר כך כמו שיידאו הגיבור חגור מרבר וכן וההוד יכל רכב מרכבתו תה אהיה האמת והענוה והצדק ורבותי' ול ררשו אפסוק ברברי תורה ררך משל במלחמתה של תורה והש השן קן אמרו כי ררך פשוטו הוא הששמש וההוד מה הוא הדרך שהתחיל והרכב על רבר אמת וענוה וסדק ו יכל מטנין יעלה הדרך שהוא כמו ועברו רובה לומר כשהעבו על איביך והרכב לא תהיה מרכבתך

בגאון ובגורל לבב אבל ברבר אמת וענוה ערך ותורף כוראות ימינך וכאשר תהיה מוכבתך באמת וב
ובענוה תורה לך כוראות ונפלאות שתעשה באויביך ומלת וענוה בהא כמו וענוה בתיו כי הוא סמוך ו
וכן כאיפה שעורים אספה אסור והרומים להם שכתבנו בספר מטלול או יהיה וענוה ממטקל אחר יאמר
כן במחברת והוא מטקל עלוה אמה ויהיה ממלת ערך חסר וזו ויהיה מטפטו ענוה וצדק כמו שמש וידת
והרומים להם. **וצדק שצוננים עמים תחתיו יפלו בלב אויבי המלך:**

וצדק שצוננים ממוררים יהיו מיניך לא קהים בלב אויבי המלך שעמו ויבקעם מיניך שנוני
כמו אמר מיניך יפלו בלב האויבים עד שישלו כל העמים המתוך ולא ירימו ראש לפניך ויש אומרים כי
שעם יפלו בלב האויבים למעלה ממנו ולמטה ממנו לפיכך אמר יפלו בלב אויבי בשוא אעפי שהוא באה
באתנחתא לקטר שעמו עם כל אויבי המלך כאילו אמר מיניך יפלו בלב אויביך:
בסאך אלהים עולם ועד שבט משור שבט מלכותך: **בסאך אלהים**

פירש הגאון רב סעדיה כסאך יכין אלהים והתכס ר' אברהם פירש כסאך כסא אלהים וכן ויטב שלמה
על כסא יי' שבט מיטור לפי שבט מלכותך יהיו שבט מיטור לפיכך יהיה כסאך עולם ועד.
אהבת צדק ותנשא רשע על לבן משחך אלהים אלהיך שמן ששן מחברייך:

אהבת צדק שעם טמן שטון כי כל העולם שמו כאשר משחך אלהים ושעם מחברייך והוא
כאשר הקטר מתוך תבירך ובמחך למלך או פירוש מחברייך שבמר בך יותר מחברייך והוא לטון רבי
ואעפי שהוא כתוב בלא יוד וכמוהו רבים ו
מור ואהלות קציעות כל בנרותיך מז הכלי שז מני שמחורך:

מור ואהלות קציעות כמו וקציעות וכן שמש ידו והרומים לו רבים ומור הוא המוסק
ברברי רוב המפרטים ורבים פי' שהוא טרף עץ שיש לו ריח טוב ונקרא בערבי לובני אהלות פירשו בו
כי הוא הבוטס הנקרא בערבי עמכר קציעות תרגום קצה קציעות והוא הנקרא בערבי סטרל אמר כל
פדחך יש להם ריח טוב כאילו הם אלה הבטמים מן היכלו עץ והם הבגדים מוכאים לך מן הכלי שם שמו
שמונתי שם מיני שמוחו היוד נוספת ביוד כמו מני אפרי ופירשו מאשר שמוחך רינה לומר היכלי עץ
אשר שמוחך כי הרידה הנאה מורמיה לבו של ארס ויש לפרש כי כל הפסוק הזה מטל על כל המצטטים
הטובים על רך ככל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל ימסה:

בנות מלכים ביקרותיך נצבה שגל לוימר בכתם אויבי: **בנות מלכים**

ביקרותיך המירק בבית והיוד נשלמת בקריאה והקוף דגושה ופירשו בנשיים היקרות שלך יהיו בהם בנלי
מלכים כל מלך הגויים והפאר בתתו בתו לך נצבה שגל לוימר בכתם אויבי אעפי שבנות מלכים בנשיך
המלכה שהיא מישראל היא תהיה יושבת לוימר בכתם אויבי והוא הנקרא שגל לפי שהיא מיומרת המי
למשכבו והאחרות באות אילו לעיתים כשתקרא לכל אמה בעתה לבא אל המלך אבל המלכה היא במרר
משכבו המיד לפיכך נקראת שגל מן ישגלנה וכן והשגל יושבת אילו:

שמעי בת וראי והטי אבך ושבחי עמך ובית אבך: **שמעי בת וראי**

לכל בת ובה שבנות המלכים הוא אומר ופירושו שמעי זה המוסר שאני אומר אליך ופי' וראי והביני רא
ראיית הלב וכמוהו רבים ו

ויתאו המלך יפוך מי הוא ארניך והשתחוי לך: **ויתאו המלך יפוך**

נת צור צמחה
מן יחלו עשירי
עב :

כי הוא ארונך אין לך ארון אחר אנשי שאהם מעט אמר ובה יורד פי ערת צור כמו בה יורד בה ארום
אומר לכל בנות מבנות המלכים כי ערת צור הבא לך במנחה המיד וגם כי פניך ימלו עשירי עם כל עשו
ועם חזר צור בפרט לפי שהוא סמוכה לארץ ישראל ותבא המיד במנחה לכל אמת מנשי המלך כל כבורה
וכתב בו עם הרגשי אשר כל כבורה בה מלך העומדת בפנים בהיכל מטשבתות זהב לרוביה ;
לדקמות תובל למלך בתולת למלך אחריה רעוניה מובאות לך : לדקמות

כמו ברקמות וכן הרגתי לפעמי כמו בפעמי והרומים להם כלומר בכגרי רקמות תובל כל אמת למלך כשי
כשימפוך בה ובתולות שכן ריעות כל בה מלך אמריה מובאות ולך הוא כנגד המלך :
תובלנה בשמחות וגיל תבואינה בהיכל מלך : תובלנה בשמחות

וכולם יביאו אותה אל המלך בשמחות וגיל תבואינה בהיכלי מלך כלומר בהיכל שמלך יושב בו כי כן יר
יושבת בהיכל המוכן להם שהוא בית הנשי ער שימפוך המלך ויקראו אותה בשם לבא לפניו ויש לפרש
כל הפסוקים האלה דרך משל והוא הנכון ובנות מלכים הם האומות שהם כולם סרים לשמעת המלך הש
השמיט שהיא המלכה היא המשל על כנסת ישראל שהיה גבירה לכל האומות ואשר שמעי בה לכל א
אומה ואומה שלא יעשו אלא חינון המלך המשיח כי הוא ארון לכולם וכל העמי יבאו במנחה אל המלך
וזכר ערת צור כמו שפירשנו שהיא הסמוכה לארץ ישראל ומשל בתולות כמו בתולת בה יהורה ותהיינה
האומות כמו הכתולות שלא ידע אותן איש ער שתבאנה אל הבעל כן תהיינה האומות כאילו לא ידעו
הורה ומק וקבלו עליהן במנות המלך המשיח דת ישראל או שבע מיתה :

תחת אבותיך יהיו בניך תשיתמו לשרים בכל הארץ : תחת אבותיך יהיו

לפי שהמלכות הביא למלך המשיח מאבות מדור אחר דור עד שהגיע המלכה אליו וכן לא תטקו שב
טפיו לפיכך אמר תחת אבותיך יהיו בניך :
אזכירה שמך בכל דור ודור על מן עמים יורוד לעולם ועד :

אזכירה שמך בכל דור ודור טמן כנגד מלך המשיח כי בכל דור ודור וזכרים טמו
ומפגשים בואו על כן עמים יהודים שהיה לך המלכה והקרולה אשר לא הייתה כמות כל העמים יהודים
כלומר יורו אותך למלך עליהם וכן יהודה אהה ירוך אחיך והעושים הכוזבים שפירשי המזמור על ישו
הנוצרי ומפירשים בנות מלכים דרך משל על האומות ששבו לאמיתו לית הנוצרי ומזקקים דבריהם כמה
שאמר כסאך אלהים כבר הנה קראו מלך וקראו אלהים יש עליהם השוכחות כסאך אלהים כבר פירשנו
נאפילו יאמרו כסאך כנגד אלהים אומר כן יתפוש כי אלהים יהיה קראו ויאמרו לו דרך בקשה אלהים
כסאך יהיה עולם ועד וכסא אלהים הוא כסא המלך כמו וישיב שלמה על כסא יי למלך והשיב עליהם ות
האמר אין יאמר על אלוה טמן טשון ממכיריך ואין אלוה חביריך ולא יאמר לו כעבה שגל ליטינך א
אפילו דרך משל כשנזבל הוא כמו שפירשנוהו משיט אשה ולא יתקוה על אלוה ועוד אין יאמר תמה
אבותיך יהיו המיד ואם יאמר לך יש לאלוה בנים והם המאמינים בו כמו בנים אתם ליי אלהים אמור לו
אם יש לו בנים אין לו אבות ואם יאמר האב כמו שהם אומרי אב וכן דורם הקדש כבר השיבנוהו פלוג
המזמור למה רגשו גרים ונצו הטובה אמרת אם יאמר אב אפילו לדבריהם לא יתכן לוטר לשון רבים :

למנצח לבני קרח על גלמות שיר : עלמות כבר כתבנו שהוא משמות כלי
הנגינה גם זה המזמור לנתיב בקרבן
גליות או מלחמות וגם סגור : אלהים לנו מחסה ועוז עזרה בצרות נמצא מאר :

אלהים בהיות הנדרות והם מבלי משיית שאמרו דבתינו ול וכך מבי כמעט רגע ער יעבור
ועם אלהים יהיה לנו מחסה ועזרה ובאומרו מאד כי העזרה תהיה רבה בהנצל גוי מעט מעמים רבים :
על כן לא נירא בהמיד ארץ ובמט הרים בנאותו סלה : **על כן לא נירא**

כלומר על כן לא נירא בהמיד ארץ ובמט הרים הוא דרך משל על המלחמות המוקות שתהיינה בין הע
העמים כמו שכתוב ונתתי גוי בגוי ועיר בעיר וכן יהמו יחמרו מיניו הכל דרך משל על המלחמות הע
העצומות והנרות הגדולות והמסר אכן בן עזרא ול כתב הרבדים כמשמעם ואמר בעבור היות גבהות
השמים מתנועע מלמעלה אל מעלה וממול אל מזל על כן אמרו בעלי התולדות כי יבוא זמן שתשוב הי
שיבשה יס והיס יבשה ואמרו אילו יהיה כן לא נירא אעפי שלא יהיה שם כבר שם מול גבול לס
ואמר בל ישובק לכסות הארץ והנכון כמו שפירשנו כי דרך משל הוא :
יהמו יחמרו מימיו ירעשו הרים בנאותו סלה : **יהמו יחמרו מימיו**

וענין חורמים רבים חסדים חמדים כלומר יעשו המים הגלים הגבוהים בהמתה היס בחוקה וימי יחמרו
מענין בארות בארות חמד כלומר יעברו המים על דרך ויגרשו מימיו רעש ושיט :
צהר פלגיו ישמחו עיר אלהים קדוש משבני עליון : **צהר פלגיו ישמחו**

שידעשו ההרים וימושו ויהמו מימי היס כלומר שתהיה מרה גדולה ומלחמה בין מלכות הגוים ישראל לא
ירא אבל ישמחו וזהו שאמר דרך משל נהר פלגיו ישמחו כנגד הימים המרעייסים אומר שיבא נהר מ
מירושלים והיא עיר אלהים יבא נהר מפלגי הנדר ההוא ישמחו עיר אלהים כלומר יושבי עיר אלהים
הוא משכני עליון והמקורש שבהם היא ירושלים והמטל הזה כמטל ושאבהם מים בשטיון מסעיניו הי
הישועה או יהיה כמשמעו כמו שכתוב יבאו מים מירושלים :

אלהים בקרבה בל תמוט יעירה אלהים לפנות בקר : **אלהים בקרבה**

לפיכך בל תיטוט לפנות בקר אמר בקר לפי שסתמילה תהיה שם מלחמה על ירושלי כמו שאמר בכבואה
זכירה ונלכרה העיר ונשסו הכתים והעתה היא תקרא ערב ועתה ישועה תקרא בקר כמו שאמר שם גם
כן והיה לעת ערב יהיה אור וכן אמר הנה לפנות בקר :

המו גוים מטו ממלכות נהו בקולו תמוג ארץ : **המו גוים מטו ממלכות**

כמו שאומר ואספתי כל הגוים אלי אטלים למלחמה ואותם גוים וממלכות שהמו ובאו בהמון רב ימושו
יהאל יתברך יתן עליהם בקולו ותמוג הארץ כלומר כל בני הארץ סן הגוים נמוגו זהו שאמר נתן ב
בקולו תמוג הארץ : **יהוה צבאות עמנו משגב לנו אלהי יעקב סלה :**

לבו חזו מפעלות אלהים אשר שם שמות בארץ : **לבו חזו מפעלות אלהים**

שהיה בו אין בזה כי אם מפעלות אלהים אשר שם שמות בארץ כי שמון גדול שם באותן הגוים אשר
יבאו על ירושלים כי ינגפו גוים רבים שנאכפו להלחם ומעט עם אשר בירושלים יהרגום אין זה כי ינג
אם מפעלות אלהים כמו ויבא יי וכלחם בגוים ההם ביום הלחמו :

משבית מלחמות ער קצה הארץ קשת ישבר וקצו רגלי עגלות ישראל באש :

משבית מלחמות כי באותה המלחמה יסופו לעולם כל המלחמות ער קצה הארץ כי לא תהיה

עור מלחמה לפי שיכירו הנשארם כי יר' ^ל הוא וישובו לעבורת האל כל העולם כמו שאמר והיה ^ל ל
למלך על כל הארץ קשת ישבר לפי שראו כי שבר קשת גוג סגור וקצץ רכיהם כמו שכתוב והכיתי קשתך
עגלות ישראל באש רועה לומר במרון אה או כמשמעו כמו ש' אש וגפרית אמטיר עליו ועל אגפיו
לפיכך יראו כולם את ^ל לעוברו שכם אחר ולא היה עור מלחמה בעולם ויש לפרש כי מיום ההוא ואי
ואילך קשת ישבר וקצץ כלומר שלא יעשו עור מלחמה כי כלי המלחמה ישברו כמו שאמר הכביא ובה
וכמתו הרבות לאיתם ומכמותיהם למזמרות ולא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עור מלחמה :

הרפו ורעו כי אנכי אלהים ארום בגויים ארום בארץ : הרפו ורעו

דבר השם אל האומות שהיוס ואילך ממלחמות וממעשים רעים ורעו כי אני אלהים והיכולת בידי להקיס ו
להשפיל ארום בגויים עתה אהיה רם בגויים ובכל הארץ כי ער עתה לא הכירוני ^ל צבאות עמנו אז יא
יאמרו ישראל ^ל צבאות עמנו שהצילנו מיד העמים והשפילם המתינו :

למצנח לבני קרח מזמור : למצנח לבני קרח

גם זה המוסור לימות
המשיח אחר מלחמת

גוג מגוג מוסור בהשקיע הארץ : **בל העמים תקעו בם הריעו לאלהים בקול רנה :**
כל העמים

ישראל כל העמים תקעו כה ושטמו עמנו כבר ידעתם כי הוא האלהים והוא המלך על כל הארץ :
כי יהוה עליון נורא מלך גדול על כל הארץ : כי יהוה עליון נורא

הוא על כל והכל המת ירו והוא נורא כי עשה נפלאות שיש לכל העמים ליראה מסנו :
יהבר עמים תחתינו ולאמים תחת רגלינו : ידבר ינהג כלומר נהגם מוקמה
הארץ אל ירושלים לתת אותם תחתינו
יבחר לנו את נחלתנו את נאח יעקב אשר אהב סלה : יבחר לנו את נחלתנו

שהייתה מקום עתה גם כן בחר אותם לנו והשיבנו אליה והארץ הזאת היא גאון יעקב ותפלתם כי כבוד
שכן במלך מסנו והוא בית המקדש והוא גאון יעקב ותפלתם כי בו תפארו על כל הגו' את גאון יעקב
אם זה נקור סגול והוא כמאריך בלא מקה והוא שלא כמנהג וכן באו שנים אחרים כמו זה את אשר יא
יאהב ^ל יוכיח בהצותו את ארם נהרים אשר אהב המקום הזה אהבו האל והוא ירושלים כמו שאומר או
אוהב ^ל שיערי ציון ואומר העיר אשר במרתה : **עלה אלהים בתרועה יהוה בקול שופר**
עלה אלהים

יאמרו ישראל בגבורה וקול שופר בשמחה כשישידו לאל יאמרו עלה אלהים בתרועה כלומר עתה נת
נתעלה על הכל כמו שאמר ארום בגויים ואומר כי ^ל עליון נורא ויש אומרים כי אז בהריעם ובקול ש
שופר יעלה הארון ממקום שנגזו שם וקרא הארון אלהים כמו שאומר אשר נקרא שם ואמר כך פירש
למה נקרא שם כי שם ^ל צבאות וישב הכרובים עליו וכן נקרא אלהים כי כבוד אלהים נראה עליון כן
היו אומרים בנסוע הארון קומה ^ל : **זמרו אלהים זמרו זמרו למלבינו זמרו :**

זמרו אלהים
כמו לאלהים וכפל זמרו לחזק ואומר למלכינו אחרש אשר מלך גדול על כל הארץ כי בנו נתיימר שמו
טעולם והוא מלכינו אבל ביום ההוא יהיה מלך על כל הארץ :
כי מלך על כל הארץ **כי מלך על כל הארץ**

משכיל שם משכיל ומוטכי בין בישראל בין באומות העולם יזמרו לאל יתב' אעפי' טלכל עמים צוה לומר
כמו שאמר כל העמים הקצנו כה בין משכילים ושאונם משכילים תקיעת הקה' ונשיאות הקול ברנה הלא ש
טוה לכל ארס אבל למבר שיר וזמרה אינו אלא למשכילים וארוננו אבי זל פי' זמרו כאמר מזמור טיהיה
משכיל לבני ארס שישכילם פי' כי הוא לבנו מלך :

מלך אלהים על גוים אלהים ישב על בסא קרשו • **מלך אלהים**

על אלהים על כל גוים עד עתה מלך אלהים על ישראל לברס כי לא היו יודעים אותו שאר הגוים אבל
עתה מלך על כל הגוים כמו שאומר והיה פי' למלך על כל הארץ ועתה ישב על כסא קרשו כמו מלך על
כסאו והכל תחתיו וברשותו :

צדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם בי לאלהים מזני ארץ מאר געלה :

צדיבי עמים הגרולים אשר בכל עס ועס יהיו נאספים עם אלהי אברהם כי הוא הוריע שמו
בעולם תמילה כמו שאומר עליו ואת הנפש אשר עשו במדן ואמר ויקרא שם אברהם בשם פי' כי לאל
לאלהים מגיני ארץ כי לאלהים יבאו מגיני ארץ והם הגרולים והמלכים כמו אהבו הכו קלון מגיניה מאר
יעלה ביום ההוא יהיה מאר געלה געלה על הכל וכולס יודו כי לזי המלוכה :

שיר מזמור לבני קרה גדול יהוה מהלל מאר בעיר אלהינו הר קרשו :

שיר מזמור גם זה המזמור לימות המשיח וזכר שבח ירושלים גדול פי' לבני קרם בעיר
אלהינו כי שם יגדלוהו ויהללוהו כל בשיר •

יפה נוח משוש כל הארץ הר ציון ירבותי צפון קרית מלך רב : **יפה נוח**

הר ציון הוא יפה הממוח כלומר אין בכל הממוח כמוהו משוש כל הארץ כמו שכתוב הזאת העיר שיאמרו
כלילת יופי משוש כל הארץ ונה פירושו ממוח וכן שלשת הנפשות שלשת הממוחות וארוננו אבי זל פירש
נוח מלך משבעת מלקי העולם כי ידוע הוא כי היישוב כחלק לשבעת חלקים הוא שאומרו שבע ארצות
החלקים האלה נקראו בלשון הקדש נופות ובלשון ערבי איקלימים ואומר כי כל ארס שייבא מנה אמר
לנוה אמ' ימלה בהשתנות האויר ואויר כל ארץ ישראל כל שכן אויר ירושלים היה יפה נוח והיה משוש
כל הארץ כי אפילו היו באים שם מולים היו מהרפאים כי אוירה ממוח וטוב וכן נאמר עליה וכל יאמר
שכן חליתי כלומר השוכן בירושלים לא יאמר חליתי הר ציון ירבותי צפון כי ציון בעפון ירושלים וכן
אומר עליו ואשב בהר מוער ירבותי צפון וממעל לכוכבי אל טזכר הוא משל על ישראל קרית מלך רב ס
מלך גדול כמו על כל רב ביתו והוא רור כמו שאומר קרית רור חנה או אמ' רב על המלך המשיח ובררש
יפה נוח שהכל מופיץ לה שלא הייתה כמותה אף על פי שיצור אמרה אני כלילת יופי וכן הוא אומר את
צנה אמרה אני כלילת יופי לצנמך אבל אמרים לא אמרו לך זהו משל הדיוט לא כמה ראמרה אמך אלא
כמה ראמרין מגיניא אבל בציון אינו כן אלא הכל אמרים הזאת שיאמרו כלילת יופי ולא עוד אלא ס
משוש כל הארץ וכמה הייתה משמחה כל הארץ היה ארס עובר עליה עבירה היה רואה בלבו ולבו שמח
הוא שאמר שלמה ראנה בלב איש ישמחה והבר טוב ישמחה היה הולך לירושלים ומקריב קרבן ומת
ומתכפר לו ולבו שמח עליו ויבא משם שמח לכך הוא משוש כל הארץ תרע לך שכן הוא שכן ירבותי י
צפון ונאמר המזמור צפונה :

אלהים בארמנותיה גודעלמשגב •

אלהים בארמנותיה

ארמנות ערים אמרים תקיס בבנין וקבוהים להשגב שם אבל ארמנות ירושלי' המוזק שלהם טוב טוה כי

מ

אלהים נורע בהם שהוא למטגב לכל המבקשים להשגב בו כמו שכתוב שגדל טח שם י"ג בו ירוץ מרוק ונ
וכשגב : **כי הנה המלכים צוערו עברו יחזיקו :** **כי הנה המלכים צוערו**

מעין בשוא אעפי שהוא באהמחאה אשר הרעו כי אלהים בירושלים למטגב כי המלכים נוערו שם עם ג'
ג'ג' טג'ג' להלחם בירושלים ועברו בה ימרו : **המה ראו בן תמהו נבהלו נחפזו :**
המה ראו כאשר ראו נפלאות האל ית' וגבורתו המה נבהלו ונחפזו כמו שאומר וכשעשתי
אתו ברבר וברס וגטס שוטף ואבני אלגביש אמטיר עליו ועל אגפיו ועל עמיו רבס אשר אתו :
רעה אחרתם שם חיל כולדה : **רעה** שם באותו מקום שהיו מושבים להרוג
הרג רב ולשלול טלל רב שם תאמס ר'
רעה ומל כולדה ולא יהיה בהם כח ופעל כולם מללים : **ברוח קרים תשבר אביות תרשיש**

ברוח קרים כאילו היכו ברוח קרים ענה שתשבר אביות תרשיש ואמר תרשיש כי היא היתה
טבוא לספינות כמו שכתוב וימצא שם אניה באה תרשישה ואמר אביות תרשיש שרדתיך מערבך .
כאשר שמענו בן ראינו בעיר יהוה צבאות בעיר אלהינו אלהים יבוננה ער

עולם סלה : **כאשר שמענו** יאמרו ישראל ביום ההוא כאשר שמענו הנביאים
שכתובאו על מפלגה ג'ג' טג'ג' ק' ראינו בעיר י"ג צבאות ואמר צבאות כי הוא ארון צבאות מעלה רכב
וכבאות טטה והוא הביא אלה הצבאות לירושלים והוא הפילם שם ואמר עוד בעיר אלהינו כי הוא אלה
אלהינו ושפטנו מן הגוים העצומים וכמו שהחילה והכינה כן יבוננה ער עולם :

רמינו אלהים חסדך בקרב הימלך : **רמינו** משכנו בלבנו בהלחם גוים
עלינו מסרך שהוא מסר -
גרול יושיענו רינה לומר על הכבוד השוכן בהיכל שהוא מסר גרול לישראל או יהיה פירושו רמינו ית
ימלנו וטברנו כמו רמו ער הוגענו אליכם ואעפי שאינו מטורשו :

בשמך אלהים בן תהלתך על קצוי ארץ צדק מלאה ימינך : **בשמך אלהים**

כמו שהיה שמך בפי הנביאים המתנבאים העתידות כן הוא היום על קצות הארץ כי אותם שלא היו מב
מאמינים בנביאות ענה כשירדאו שנתקיימו יהיו מהללות ומשבחים לשמך ואומרים צדק מלאה ימינך
וארץ בסגול באהמחא : **ישמח הר ציון הגלגה בנות יהודה למען משפטך :**
ישמח הר ציון
ביום היטועה יטמח הר ציון דרך משל כמו ישישום מרבה ויניה והגל ערבה או פירוש יטמחו שוכני
הר ציון הגלגה בנות יהודה הערים אשר הבינות ירושלים שהם כבנות לה למען משפטך שעשית בגוים
הנבואים על ירושלים : **סובו הר ציון והקאפה ספרו מגרליה :**

סובו הר ציון אומר לה על בניין ציון וירושלים וכח ציון כי הוא העיקר ואומר לעמים לכו
סביב לציון והקפו אותה וראו בנינה וספרו הסגולים אשר סביבותיהם :
שיתו לבבם לחילה פסגו ארמנותיה למען תספרו לדור אחריו : **שיתו לבבם**

למילה והוא המומה הקטנה אשר סביב המומה הגדולה פסגו ארמנותיה כלומר ראו ארמנותיה שהם גב
גבוהים נראים כמו פסגה למען תספרו לדור אחריו כלומר דור אל דור אחריו שלא ראו בנין יפה כאותו
בנין שהיה בציון ובירושלים לעתיד לבא כמו שהוא אומר הנני מרביץ אבניך וישרהך בספירים ושט

ושמתי כדבור טעמוהיך : ביזה אלהים אלהינו עולם ועד הוא ינהגנו עלמות :

ביזה אלהים לפי שהוא אלהינו והיה לנו הטובה הגדולה הזאת הוא ינהגנו עלמות כמו פרמית כלומר עור מותינו ונהגנו בזה הכבוד ויש לפרשו כמו מלה אחת על עלמות מעני עלם וכעלמה ופירושו בעלמות חסר כף הרמיון כמו לב שמת ישיב היה וענינו ונהגנו כמו ימי עלונו כלומר כ כמו שנהגו מקום כשבחד בנו ולקחנו לחלקו ומימנו כי מלה זאת שתי מילות טענינו ענין אתר כמו פ עגלה יפיעה והבון לגיאונים פתח קח שתי מילות וענינם מלה אחת למכתב :

למנצח לבני קרח מזמור : שמעו זאת כל העמים האזינו כל יושבי חלד :

שמעו זאת זה המזמור על ענין העולם הזה והעולם הבא לפיכך אמר כל העמים וכל יושבי חלד כל מי שימנעו הדרך הטובה שאיזה עם שיהיה : גם בני ארם גם בני אישיחד עשיר ואביוח :

גם בני ארם הפחותים במעלה בני איש הגדולים כמו גרעון בן יואש איש ישראל וכן הפשידים והאביונים כולם ישמעו זאת המכמה שארבר :

פי ירבר חבמות והגרת לבני תבונות : פי ירבר המוכסות וההכונות שיהנה לבני ירבר אונק פי :

אטה למשל אזני אפתח בכינור חדרתי : אטה למשל אזני אמר ררך משל ומידה אר

ארבר ררך סתומה היא ולפי שהמזמורים היו נחמרים על לשון כבל וכינור אמר אטה למשל אזני אל הכ כינור שינגן בו המנגן עם דברים אלה שיהם משל וכן אפתח בכינור למה אירא בימי רע עתה המל בר ברברי משל ומידה ואמר למה אירא ואראג בימי רע שהם ימי העולם הזה כי הם ימי רע לכל המתעסק ולמה אראג על העושר ועל הקנין שהם כבוד העולם הזה כי אם אראג על טובות העולם הזה ואמ' עקיב כלומר כו מעשי ימנעו עון כלומר אם אשמח בו בתמילה לטר אראג בו ולפי שהעקב הוא סוף כל הקנין נקרא סוף כל דבר עקב או יהיה פירוש עקבי העולם הבא שהוא עולם השכר והעונש והשכר והעונש בסו המעשה רוצה לומר אפי' אשמח בטובת העול הזה כל ימי ער זו המיתה לא אשמ' בעולם הבא שיהו אמ המיתה והוא עקבי שהוא סוף המעשה כי אין מעשה ורעה בעולם הבא אבל הוא עולם השכר והעונש שם יסובני עון כלומר עונש מעשי כלומר ששמחתי בטובת העולם הזה ורצפתי אמריו לפיכך אין דא ראוי לאמוז זה הדרך כמו טעושים הבוטחים על מילס ומלת יסובוני כעובדי בור עם הרגש :

הבוטחים על חילם וברב עשרם יתהללו : הבוטחים על חילם

הם בוטחים ומתהללים על רוב עשרם ואין ראוי לי לעשות כן כי לא יתהלל האדם כי אם השכל וידוע אל ית' :

אח לא פרה אפש לא יתו לאלהים בפרו :

אח לא פרה אפש מה יועיל עושרם ביום המיתה כי לא יוכל לפרות איש את אחיו מן המות בכל עושרם ולא יוכלו לתת לאלהים כפרו אשר מאהו המים והמות ויקר פרוין נפשם כלומר שלא יהיה ולא ימאז וכן ורבר ית' היה יקר בימים ההם כלומר שלא היה שם רבר הכבואה ומרול לעולם פי רבב עם הפסוק אשר אמריו כלומר מרל הדבר לעולם שרבר שאי אפטר שיהי עור לכנע ולא יראה השמת דבר כמנע הוא :

וחי עור לצנח

מ

למה אירא רע עון עקב יסובני :

ויקר פרוין נפשם וחרד לעולם :

כלומר לזמן רב שלא יראה עוד השמחה זה ולא יעלה העשיר ברעהו : **כי יראה חבמים ימותו יחד בסיל ובער יאברו ועזבו לאחרי חילם :**

כי הנה יראה חבמים
הכסילים למיתה הם עומדים אחר כי הכסוי' אם ימות גופם לא תמות נשמתם ולא תאבר תקותם אלא א-
אוהבי העולם הנה ימותו הם וכשמהם ואין להם תקוה אחר המיתה וכן תקות רשעים האבר ומילם שיהיה
שיתעסקו בו בעולם יעזבוהו לאחריים מה יועיל להם אבל רכי' המכמים לא יאברו והמכמה שיתעסקו
בה תועיל להם אחר מיתה :

קרבים בתימו לעולם משבנותם לדור ודור קראו בשמותם עלי ארמות :

קרבים בתימו יש מפרשים כמו הפוך קברים כלומר הקבר הוא בתיים לעולם ויש מפרשים
חסר בית התימוש דמו בקרבים כלומר במחשבותם שיעמרו בתימו לעולם והנה זה הפירוש חסר בית מן
בקרבים ומן בתימו ויש לפרש כי מ' בקרבים כינוי ואחריו היריעה כמו ועמהם הימן וירוחן מצדחה
הכני מאכילם את העם הנה לנחמתם כל הכלים האלה והדומים להם ויהיה פירושו הכי
מוטבים כי קרבים בתימו כל כך הוא עסק לדרוך אחר המטון ולהתעסק בבנינים כאילו ישכנו בהיכלי מ
מלך שבונים להם לעולם והיו משכנותם לדור ודור עד שקראו בשמותם עלי ארמות כלומר כל בני בני
בניהם ובתיים גדולים ובכירים עד שיקרא להם שם עלי ארמות ויש מפרשים לא נשאר להם אחר המיתה
ממשכנותם שיקראו בשמותם על שמים ויאמרו זה היה בית פלוני :

וארם ביקר בלילין צמשל בבהמות נדמו' וארם ביקר בלילין

וארם באוהו היקר והטמון שימשוב שיעמור עמו לעולם לא ילך בו כלומר כשימות לא יהיה עמו אלא
ישאר לאחריים אחריו ונקראת המיתה לינה כמו שנקראת גם כן שינה וישנו שנה עולם ורבים משיני
ארמה עפר יקינו ויש לפרש כי אמר יקר על הנשמה כמו שנקראת כבוד שמו כמו שאמר לשון זמור
כבוד ויגל כבודו ופי' הפסוק וארם שמתעסק בהבלי' העולם הנה לא ימות בכבודו כלומר שישאר כבודו
במותו שלא תאבר נפש הבהמות והו נמשל כבהמות נדמו ונדמו הוא ענין רמיון והוא כפל לשון או
פי' נדמו נכרתו כמו נרמה מלך ישראל כלומר כמו הבהמות שנקרתו במוהן כן הארם הרע נכרת במוהו
שלא ישאר נשמהו אלא תאבר כמו שכתוב חכרת חכרת הנפש היא :

זה הרבם בסל למו ואחריהם בפייהם ורצו סלה . זה הרבם

זה רבן הרשעים
לפי שהכסילים למו ולא ידעו עשיות נכונה ואחריהם בפייהם ובניהם אחריהם יריבו במאמרים וכמה שישי
שישמינו טאבותם מנהללים בעושר ורביקים בכל כחם כן יריבו הם באוהו הדרך ויש מפרשים בפייהם כ
כענין כמוהם וכשיעור רעתם כמו איש לפי אוכלו איש כפי עבודתו :

בצא לשאול שתו מותירעם וירדו בם ישרים לבקר וצרים לבלות שאול מזבל

לוי: בצא לשאול שתו

כמו הרועה שאוסף הימין כן יהיה הרועה שלהם המות שיאסוף
אותם אל שאול ויהיה שתו פועל עומד כמו הושתו או הם שתו
עומם לשאול בלי תקוה שיהיה להם אחר המות באחוז הדרך הרעה ורגש תיו שתי' המורת הנת כאשר
שביב שתו עלי וירדו בס רשעים לבקר כלומר עשה הרשעים לשעלה והצדיקים למטה מפניהם ואין לד
לרשעים מכניע בתייהם מפני עשרם ומזקם עד יום המות שירעם המות אבל ליום הדין ירדו הישרים בר
ברשעים בתייהם כמו שכתוב ועשותם רשעים כי יהיו עשר תחת כנפות רגליכם וקרא יום הדין בקר וא
ואור לרשעים ותהיה אז ישועת ישראל ואמר ורמה לכם יראי שמי' שמש צדקה ומרפא ואותו השמש

הלהט הרשעים שכ' וליהט אותם היום הבא וכורס כלת שאול טובול אלי ומרס כמו וכוחם כמו כתב
כתבוותם עניבים או פי יורס חוקס כמו ואין יור כאלהינו וזה שם כלומר כל חוקס ומעלותם סופס לכל
לכלות שאול כלומר כי השאול כלס ואין להס תקוה עור טובול לו מהטובול והמעון היפה טהיה לו ינא
ינא אל הקבר מקום נר ושפל : אך אלהים יפדה נפשי מיר שאול בייקחני סלה :

אל הירא כי
איש כי ידבר
ביתו :

אך אלהים אמר הנביא בדאווהו אברון נפשיות הרשעים במוותם אס שייר גופס לשאול יפדה
אלהים נפשי מיר שאול שלא האבר נפשי עם הגוף ופי כי יקחני כי ימיתני כמו ואינינו כי לקח אותנו א
אלהים אל הירא כי יעטייר איש אמר הנביא אל המשכיל המקבל מוסרו אל היראג אס הראה ארס עטייר
ואינך עטייר כמותו כי תמיה אתה בעניותך כמו שימיה הוא בעוטריו או שמוא יזהר ואס האמר במוותו י
יקחני ולא יקח ממנו כלס אס כן אין לו יתרון עליו לכן אל היראג ענימך על העושר שתראה לו שאין
לך יתרון עליו כמותו :

כי לא במוותו יקח הבללא יריר אחריו בבורו כי נפשו ברחיו יברך ויודך כי

הטיב לך : כי לא במוותו יקח הבל פי מאומה ממנו כמו ולרש אין כל כי נפשו היה
לו לברך נפשו במייו שלא יהא עסקיו להטיב לג
לגופו אבל היה לו להטיב לנפשו וטובת הנפש החכמה ומעשים טובים ואמר יברך שפי ברכה הוספת טו
טובה להורות כי רוב הטובה יש לו לארס לעשות לנפשו והמעט לגופו כרי שימיה לבר וירוך כי הטיב ל
לך רבר כנגד המשכיל אס העשה זה ירוך המשכילים כי טיב לענימך וראוייה אהה לשמוע זה המוסר
שאני אומר לך שטיב לענימך כי אס העשה טובת הנפש הטיב לענימך :

הבוא ער רור אבותיו ער נצחלא יראו אור : **תבוא ער רור אבותיו**

לפי שזכר נפשו והוא נפשי הרשע טהיה לו להטיב ולא הטיב לפיכך תבא הנפש היא עם נפשיות אבות
אבותיו טהיה רשעים כמה ותאבר עם נפשיותם וער נצח לא יראו אור כמו אור הירקים שיראו נפשו
נפשיותם אור במוט גופותם והוא אור המיים שימיו לערי ער ולנצח נצחית :

אדם ביקר בל ילון נמשל בבהמות נרמו : אדם ביקר הארס הוה הוא
ביקר והיא הנשמה
הנקראת כבוד ולא יבך בעודיני במיים אין הבונה בו לאמוז ררכי הנפש ואורת ררכי הקנה כמו הבהמות
לפיכך כמותו יהיה נמשל להס ותאבר נפשו במוותו ואין לו תקוה :

מזמור לאסח אל אלהים יהוה דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש ער מבאן :

מזמור לאסח אל אלהים יהוה זה המזמור הוא על יס המשפט שיהיה עתיד לבא בבא
הגויס כמו טכהוב בנבואות יואל בימס ההמה ובעת ההיא אשוב את שבות ימרה וירושלים וקבצתיה
את כל הגוים והוררתי אל עמק יהושפט וכטפתי עמס שס ואומר המונס בעמק המרוך ואס
אל אלהים שפירושו שופט השופטים ויכול על כל היכולים ואומר אהכ' אף טהוא קיים לעולם רבר ויק
ויקרא ארץ רבר על ירי נביאיו וכן עטה ואמר להס עבר במקום עתיד כי כן מנהג ברברי נבואה במקו
במקומות רבים וכן אמר הופיע כמו יופיע וקרא יושבי הארץ ממזרח שמש וער מבואו לבא למשפט ו
ושעס יקרא שיעורר לכס לירושלים להלחם עליהס עם גוג מגוג כמו שכתוב בנבואה יחוקאל והעליתני
טידכתי יעון והביאותני אל הרי ישראל : **מציה מבלל יופי אלהים הופיע :**
מציוז מבלל יופי

כמו שאומר טס בנבואה ואל רץ מיזון ישאג ומירושלים יתן קולו כאילו משם יתן קולו שיבאו כולם לירושלים : **יבא אלהינו ואל יחריש אש לפניו תאבל וסבביו בסערה מאד**

יבא אלהינו להקס מן הגוים נקמתינו ואל ימרש עור על עונותינו על צרותינו אש לפניו האכל באוהט הגוים וסביביו ולעניו עניין אמר כלומר בירושלים מקום מקרשו ומשכנו ונשערה אומר על הארץ כלומר יכלו יושביה ברות סערה : **יקרא אל השמי מעל ואל הארץ לרין עמו**

יקרא אל השמים אל המלאכים לקחת רין עמו מן הגוים כמו שאומר ויבא מלאך לין ויך במחנה אשור ועל הארץ רבנה לומר אל אנשי הארץ כי הם עינמס יהרגו איש את אחיו כי תהיה מהומה לין בהס כמו שכתוב בנבואה ימוקאל חרב איש ביד רעהו תהיה וכאמר בנבואה זכריה תהיה מהומה לין רבה בהס והמזיקו איש ביד רעהו ועלנה ידו אל יד רעהו ורבו זל ררשו יקרא אל העמים מעל זו נשמה ועל הארץ לרין עמו זה הקף כלומר כי ביום הרין תהיה מהומה תמיית המתים וישפטו הקוף עם הכשמה **אספי לי חסדי ברתי בריתי עלי זבח : אספי לי חסירי** אומר לאומתה העולם שישראל

בגלות אצלם שיביאום לירושלים כמו שכתוב בנבואה ישעיה ובל שי לין נבאות עם ממושך וממורש ואומר והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה לין ואומר בנבואה יעניה מעבד לנהריו כוש עתרי בת י פרני יובילון מנחתי וישראל הס בבני העולם חסירי וכורתי בריתי עלי זבח כי בהס סיני כרת עמסה טש טשה ברית וזבחו וזבחו וזבחו רס הברית ויזרוק על העס ויש ררש כי על ברית מילה שהמזיקו ישראל ב בה בגלות וכן אמרו מה כורתי בריתי עלי זבח ביום טעושין ישראל ברית מילה עלי זבח הס עושים ט טמחה ומשטה : **ויגידו שמים צדקו מי אלהים שפט הוא סלה :**

ויגידו שמים צדקו בעבור כי השמים ונבאותם עומרים לער ולא כן נבאות הארץ כי רוח הולך ורוך בא ומי שירדע בזמן טהוא לא ידע בזמן טעבד אבל השמים ונבאותיהם טהיו בזמן טעבדו ובזמן העתיד טהיו כטיהיה זה היום יום הרין וקיבוץ גלות ויגידו צדק האל ית טעשה עם ישראל שלא כל כלה אותם בגלות ולא הפך בריתו אתם והויבאם מן הגלות כאשר הכירו בו ויגידו נבא השמים גם כן כי אלהי טופט הוא שלחט מטשט ישראל מן הגוי וויגידו פתומה טמורה לטעבד והו עבד במקום עתי שמעה עמי ואיברה ישראל ואעידה בך אלהים אלהיך אנכי : שמעה עמי

אמר טעשה האל מטשט הגוים יוכיח ישראל על מעשיהם ויבער מהס הרשעים וישאיד הטובים כמו ש טיאמר בנב אה יעני כי אסיר מקרבך על ידי גאותך ולא תוסיפי לגבבה עור בהר קרשי והטווחי בקרב עם עני ורל ומסו בהס לין שאורי ישראל לא יעשו עולה ואומר בנבואה יעניה שי טנים יכרתו ויגועו אותה אמרתי עמי הוא והוא יאמר אלהי וכתוב והיה הנשאר בינין והנותר בירושלים :

לא על זבחך אויבתך ועל זבחתך לגברי תמיד : לא על זבחך אויבתך

והוכיחם על רבר העולות כי זה חטא וכפרה להביא קרבן ולא ישוב מחטא ובוה הוכיחו אותם הנביאים ת ותמילת ישעיהו בזה היה למה לי רוב זבחמס וגומר מי ביקש זאת מיזכ לא תוסיפו הביא מנחה שיו ואמר עולות כס ספו על זבחמס ואכלו בשר וכן אמר מלאכי מי גם בכס ויסגור דלתיו וכן הנביאים האחרים הוכיחום על זה ואמר ואעידה בך הברית אשר כרתה אתך יש לי ערים ביני ובינך כמו שאמר העירותה ה היום את השמים ואת הארץ ואותם ערים קיימים הם וקבלתה אותה לאלוה מה שאמרתי לך תמילה אלהים אלהיך אנכי כמו שאומר אנכי לין אלהיך וקבלתה אותה לאלה מה שאמרתי עליך ולא עשית ועל זה ארי

אוכיחך לא על הזבחים כי אין בעשרת הרבנים זכר לזבחים וכמו שאומר שמואל הנה שמוע מזבח טוב
כלומר אל תמשיכי כי רב הקרבנות רב גרול בעיני ואם בטלת אותה שאוכיחך על זה אלא אוכיח
אתה על הטוב ועל הרע באמונה ובמעשים לא על זבחין ועולותי פי ולא עולותיך לנגדי תמיד ולא ש
שזכר עומר במקום שנים כלומר אין עיני על העולות אם לא הקרבתה אלא על המטאים שעשית .

לא אקח מביתך פר ממבלאותיך עתודים : לא אקח אם הייתי צריך עולות
לא הייתי לוקח אותם

ממך כי לי הכל וברשותי זכר פר כי הוא הגרול שבקרבנות וכן אמר עתודים כי הם גרולי העזים ממכל
ממכלאותיך כמו גזר ממכלה יאן :

בי לי בל חיתו יער בהמות בהררי אלה :

כי לי

הם שאינם תחת רשותך הם תחת רשותי והם חיות היער ובהמות הרים שאינם ברשות אדם ומייתו הו כ
כוספת וכן ומייתו ארץ לשינוי וכן וזו בנו בעור ופי בהררי אלה באלה הרים כלומר בהרים רבים שאין ל
לך דרך בהם ומלת בהרים אינו סמוך אבל הוא כמו בהרדים וכמוהו רבים כמו ומלחי תקופים נטעו כ
נעמנים אנשי מתקן על הקיר והרומי להם שכתבנו בספר מכלול ורש בהררי אלה שיש בהמה שרועה
אלה הרים בכל יום : **ידעתי בל עית הרים חזי שרי עמרי . ידעתי בל עות**

מה שלא ידעת אתה אלא הרגלים ביישוב ואין שרי מלת וז כלל להיות השרה המרברות וכן חזי שרי
ידענה וברדש וז שרי אר יהודה בר סימון חזי הנה הוא עוף גרול בשעה שהוא פורש כנפיו מכה ג
גלגל הממה הרי הוא רכות המבינהך יאבר נץ יפרוש כנפיו לתימן ולמה נקרא שמו וז שיש בו מכל ס
מיני טעמים מזה ומזה :

אם ארעב לא אומר לך כי לי תבל ומלאה :

האבל בשר אבירים ודם עתודים אשתה : אבירים פרים אבירים :

זבח לאלהים תודה ושלים לעליון נדריך : זבח לאלהים תודה

אם תרצה לזכות בהתורה יהיה הזבח שתתורה על מעשיך הרעים ושלא תשוב אליהם עוד ושלם לעליון כ
נדריך אני איני מוכנה אותך שתורד אבל אם נרת קרבן שלמהו לעליון שהוא עליון עליך ושלא תוכל
להמלט ממנו אם תחמט בו ולא אומר לך בעבור שאני צריך אלא בעבו שתשמו מינא שפתך אפי לבן
אדם כמון כל שכן לי : **וקראני ביום צרה אלהיך ותבברני : וקראני ביום צרה**

אם יהיו זבחין כמשפט קזה אמלךך ביום צרה כשתקראני בעבור שתכברי שתעשה מינותי אבל מי ש
שיגשה זבחי ואינו שב מרשעו הוא בונה האל ומינות ועושה קרבן למראה עינים ותושב כי האל אינו
יודע לזכו זה אינו מכבר האל יתברך אבל בונה :

ולרשע אמר אלהים מה לך לספר דקי והשא בריתי עלי פיך : ולרשע אמר

ער הנה מוכיח מקריבי הקרבן ואינם שבים מרשעם וענה מוכיח הלומדים ואינם עושים כי שתי המדות
האלה הם רעות מאד כי כשהוא רשע ומראה עיניו רשע הנה הוא רשע בעיני האלהים ואדם ומפני זה
הוא קרוב לעשות תשובה כי בני אדם יכירו בו ויזכירוהו אבל מי שהוא מקריב קרבנות ומראה עיניו
שוב ועובר אלהים ולבו רע ומעשיו רעים בסתר הנה הוא יותר רע מאשר הוא רשע בגלוי
כי הוא כופר באל ואומר שאינו רואה אותו ואיניו שומעו ומוטב להתכסות ממנו והוא דמוק מא
מאר מהתשובה כי התכסה במעשיו מבני אדם וכן מי שהוא לומר התורה ואינו עושה כמו שכתוב בתו

בתורה הנה הוא חוטא ומחטיא כי בני ארס שרואים אותו לומר ועושה הפך ממה שהוא לומר ילמרו מ
 ממעשיו ויאמרו הלא זה תל ועושה מעשים כאילו ואילו היו מעשים אילו רעים בעיני האל לא היה זה
 עושה אותם שהרי הוא חכם ולומר התורה הנה הוא חוטא ומחטיא בני ארס שהם עמי האריות ואינם י
 יודעים התורה ואעפ"י שידעו מעשיו רעים והם הפך מה שכתוב שוכאים לימור התורה ואומרים ראי
 ראיתם פלוני שלמד תורה כמה מקולקלים מעשיו וגורם רעה וקללה לאביו ולדבוריו ואומר ארור טוה
 ילך ארור טוה לומר וגדל ועל זה אמרה התורה והמוכמה וכל משכאי אהבו מות שהם משכאי התורה לא
 לאמרים במעשיהם הרעים שהם עושים והם מושבים להתכסות בלימור התורה ומפטמים בס מוטיהם מ
 מבני ארס כי מי שרואה אותם לומדים יחפור אחר מעשיהם וגם הם נשמרים במעשיהם הגלוי לעשותם
 כהוגן אבל מעשיהם הנסתרים מרוב בני ארס עושים רע לפיכך אמר : אם ראיתם גנב והרץ עמו ועם
 מנאפים חלקך אלה מעשים שבסתר ומקיים מכות התורה שמתנו בברית וברדש ולרשע זה רואה והטא
 בריתי שלא הייתה תורתו מן השפה ולמוץ : **ואתה שנאת מוסר ותשלך רברי אחריך :**
ואתה שנאת מוסר

הוא המכות שבין ארס למבירו רברי הרי שאר מכות :

אם ראית גנב והרץ עמו ועם מנאפים חלקך : **אם ראית והרץ**

כמו ותראה ענין רבין כלומר ריחקה להיות ידן עמו : **פך שלחת ברעה ולשונך הצמיד**
מרמה : **פך שלחת ברעה**

לרבר רעות על בני ארס ואמר שלחת על ררך הרמבה כאי

כאילו התרה אותו מלרבר רעות גם זה מהעבירות שבסתר שטרבר בביתו רע שבני ארס או מארס אחר
 בסתר הצמיד מרמה רברי מרמה ופי הצמיד שמתבר רבריך עם רברי הארס האמר שטרבר רע כמוך :

השב באחריך תדבר בבו אמך התן רופי : **השב באחריך** השב במושב הלימים
 לרבר באחריך והוא

בן אבין וכן בן אמן אעפ"י שאין בינך ובינו רבר כי אין ירושתם אמת ורועי הוא ענין מירקה וגירקה
 אלה עשייה ולפי שאני המרשתי כלומר שמתו עמי כאילו לא ידעתי שלא השיבוהי לך גמול מעשיך
 הרעים רמית היות אהיה כמוך משבת שאהיה כמוך שלא ארע הנסתרות עתה אוכימך ואערכה לעיניך
 כל מה שעשייתה שתרע כי אני ידעתי הכל ואעפ"י שהארכתי לך העונש עתה יבא העת לבער הרעים ויה
 ויהיו ירועים מי הם הטובים ומי הם הרעים כמו שאמר בנבואת מלאכי ושבטם וראיתם בן ירוק לרשע
 בן עובר אלהים לאשר לא עברו ושטעתי בו פירוש אחר מפי וכן אחר אמר אלה עשיית והמרשתי אלה
 הרעות הארכתי לך עליהם אבל מה שרמית ומטבת שאהיה גוף כמוך על זה אוכימך ואערכה לעיניך
 כי זה גדולה שברעות : **ביצו נאזאת שבחך אלוה פן אטרות ואיו ביצול :**

לה עשיות
 וירשתי ריפת
 וזאת אהיה נכחך
 וכיחך ואערכה
 עקי

ביצו נאזאת התוכחה וטובו ממעשיכם הרעים אתם ששכמתם האל ככה פן אטרות ואין מיניל
 כי לא אחריך אפי עור כי בא יום המשפט :

זבח תורה זבח תורה ושם ררך אראנו
 מי שעשה זבח עם תורה כלומר עם התורות מעשיו
זבח תורה : זבח תורה

הרעים ושוב מהם הוא יכבדני שהוא חדר למינותי
 ושם ררך וכל שכן מי שיש דרכו כלומר שיתקן דרכו ולבו לעוב ולא ייערך לזבח אראנו ביטע אל
 אלהים לפי שבזמן היטועה יהיה יום המשפט והטובים שיש אז יראו ישועת אלהים ויהיו בעורב כל ימי ע
 עולם ובאומרו ביטע אלהים אחר שאמר אראנו כאילו אמר ביטעו וכן ואל משה אמר עלה אל יי וב
 וברדש ושם ררך שין כתוב לשון שומא מי שם אורמתיו כלומר שמשער אורמתיו שיהיו ביוטר וב
 ובמשפט עם בני ארס אראנו ביטע אלהים :

למצח מזמור לדוד : בבא אליו נתן הנביא בא אל בית שבע :

בבא אליו נתן הנביא כי אז התורה ואמר מטאתי לך אבל זאת התפילה אחר שהלך נתן אל ביתו אטרה : חנני אלהים בחסדך ברוב רחמיר מחה פשעי : חנני בחסדך

לא כפי מעשי פשעי זה הפשע ואמרים טעשיתי או פירושו כי בזה הפשע היו טני רבר בת שבע ורבר אוריה : הרב בבסני מעוני ומחטאתי טהרני : הרב כתוב וקרי הרבה ואמר הוא כמו

הרפה מזני הקף ממני ובררש הרבה חסדים עשילה עמי עשה גם ענה ומחה פשעי כבסני פי הרב רחמיך וכבסני מעוני או יהיה הרב טס כמו הרבה כלומר מאר כבסני מעוני כי העון כנפש כמו הכתם בבגד טהרני טנטמאה הנפש בעון : בי פשעי אני ארע וחטאתי נגדי תמיד :

בי פשעי

רביס כמו שפירשתי אני ארע אכיר וארע כי מטאתי ולא אכפור בחטא כמו קין שאמר לא ידעתי נגדי תמיד שאני תמיד במרטה ובכאב לב על מטאתי ואת לך לברך פי מטאי היו רבר בת שבע בסתם היה ואי יורע וזולתך ואעפי טקראתי אותי על יד עבריי לא היו יורעי לש קראו אותה וגם רב אורי אין אר יורע לבבי למה סבבני טיתתו אלא אותה כי אעפי טכתו ליואב בהורע הרבר מטבו בני ארס לפי שיעבר טיתתו ציה לסבב טיתתו ואתה ידעת את לבבי בשני הרברים כי לבבי להרע ולא אכפור בחטא כמו שאמר קין לא ידעתי והגאון רב טעריה פירש לך לברך מטאתי וגו

לך לברך חטאתי והרע בעיניך עשיתי למען תצדק בברוך הזה בשפטך :

לך לברך

אומר מטאתי לך לברך כלומר אני מתורה ואומר מטאתי והרע בעיניך עשיתי ומתנתי סיוע לפירושו כמה שאמרו רבותינו כתוב מכסה פשעיו לא יכליח וכתוב אטרי נשוי פשע ס כסוי מטאה הא כיכר בעבירו טבי ארס לחבירו מכסה פשעיו לא יכליח בעבירו טבי ארס למקו כגו הבו על הערוה ומחלל טבת עליו נאמר כסוי מטאה ואמרו חזק עליה דאניש רטפיש מטאה לטען תצדק בברריך כלומר טתשא מטאתי כמו שאמרת לקין הלא אס הטיב טאת ואמרת לטשה בהוריעך אותו א אתה ררכיך נישא עון ופשע ומטאה למען הוכה בשופטיך אותו בקו המטשט טלא יוכל ארס לוטר עלי כי אמרת רבר אמו ועשית המורתו לאמר טאמרת טתשא מטא הטבי טא מטאתי כי אילו היה מי היה חטא לך ולו אבל עתה טהוא מה לך לברך מטאתי אני טורה לך חטא כי כל מטאתי נטאר לך ואין לי לבקש ממילה אלא טמוך טרבר בת שבע ואוריה טסבבתי טיתתו .

הז בעון חוללתי ובחטאי יחמתני אמי : הז בעון

כתב החכם ראבע בעבור

כי התאוה נטועה בלב הארס כאלו בעון חולל והטעם כי בשעת הלידה היצר הרע נטוע בלב ויס כי זה רמז למה טלא ילדה אלא ל לאמר טמטאה וארוטי אבי ול פי אמר רבר זה כרי לסלק מעליו העון אמר כי מדרך זה העון טעשיתי נ נבראתי והיא טיפת הורע וממכה ימתני אמי כארס טזורע גרעינה טרה האלך והפירי מרין בטבע וכל הרברי ילכו אמר הולדתם והארס נעטה מטפת זרע בשעת הטטיש ואעפי טיש בזה העון טותר ואיסו אס יטעה ארס באותו הרך טבעו הוא ומטמו הוא נטיח ואינינו רבר גרול אס יתקפה יכרו לעבור על רבר זה אין גכיבה ודיכומה וכל מטא אחר אין טבע ואין בארס רמז זה על כן מייב יתבר אס יטעה אונק והארס הכריק הטושל בהאותו בורך הטטיש אס יתקפה יכרו רבר גרול הוא יתבר מטאיר יטושל ברומו טלא יגבר וטלא יתרוק או עבירה אחרת כי זה טבעו וזה אינו טבעו ומלת ימתני ימטה אותי כי טהטמ טהטמטות הנקיבה עם הוכר הכא טפת זרע טהולד נכר טטנס וכן ויממו הכא לימטנה בטקלות ואמר

ואמר אפי' כי היא סיבה הזכר יותר מן האישה כמו שאמר אשה מזרעה תמילה יולדה זכר ומלכה בעוק טלא
ויש בו רדש ר אמיא אומר בעוק טלא אפי' מסיר שבמסירים אי אפשר טלא יחא לו זר עוק אמר רור לפ
לפני הקבה רבון העולמים וכי נתכון ישי אבא להעמידני והלא לא נתכון אלא לכורך עינמו הרע לך ש
שהוא כן שמאמר טעושיין המעטה שאמר איוב זה הופך פניו לכאן וזה הופך פניו לכאן ואמה סכנים על
כל טיפה שיש בי הוא אבי ואמי עובדי ר"ל יאספני :

הן אמת הפצת בטוחות ובסתום הבמה הודיעני : הן אמת הפצת בטוחות

האמת שמפצת היא בטוחות כלומר אעפ' שמטאחי היצר גבר עלי אבל לא עלה בליבי ובכליותי למרוח
בך ובמיתותיך אלא התאמה הסיתה אותי לעבור אבל לא על דרך מרד כי ידעתי כי רעה אני עושה גמז
במעטה ההוא בעוברי על מיתותיך וענה אני מהמרש והמרשה תהיה לאות כי לא עשיתי במרד ולא דרך
הכעסה אלא דרך התאמה שגברה עלי ואמה הודיעני האמת וברבר הסתום הודיעני חכמה שאבין הרברים
הסתומים בדרך האמת כי בליבי לעשות רצונך והוא אני ומתמרש על שבערתי רצונך ועומות הם הכל
הכליות כמו מי שיה בטוחות חכמה ואמרו הלב טבין והכליות יועיות :

תחטאני באזוב ואטהר תבבסני ומשלג אלבי : תהטאנו באזוב ואטהר

כמו שאמר הרב כבסני כי העוק בנפש כמו הכהס בבגד או נגע צרעה בקנה ואמר התטאני כמו שמשח
שמשמאים באזוב שהיא סוף הטהרה שמזין עליו באזוב כן התטאני מעוני וממיתוי הוא הסרה המטא ו
ואלבין הוא פועל עומר שהוא מבנין הפעיל וכן הלבניו שריגיה :

תשמיעני ששון ושמהה הגלה עצמות רבית : תשמיעני ששון ושמהה

השמיעני עי' כביא שכלמה לעוני ויהיה ששון ושמהה לנפשי הכואבת ומתאבלת על החטא גם העצמות
הגלגלה והוא הגוף על דרך ושמיעה טובה תרשן עינם ואעפ' שאמר לו נתן הכביא גם ל"ל העביר מטא
מטאחך לא המות הבטיחהו ממיתה לומר טובה העביר מטאו טלא ימיה טלא יענישנו בשאר עונותיך
בגופו ביסורין כי שאר העונות כבר אמרה לו נתן הכביא לא תכור מרב מבייתך ואמר הנני מקים עליך
דעה מבייתך ולא ההתפלל הוא על אותם עונותים כי ראוי לקבלם לכפר עונו ולא יכול להתכפר בלתי א
אותם עונותים אס' טוב יהיה לו העונש ההוא ואומר רכיה כי משומר האל יתברך נבהל ורכאו עצמיו
הסתור פניו מחטאי וכל עונותי מרה : **הסתור פניך** טלא יחא נגר פניך
מטאי ולא לזכרם

ולענטם עליהם עוד וכן כל עונותי ער היום הזה ממה כי בכלם אני מתמרש ושכ בתשובה לפניך :

לב טהור ברא לי אלהים ורוח נבוך חרש בקרבי : לב טהור ברא לי

כי כוונתי טובה מעתה ואתה עזרני בה וסמו לבי ורומי שיהיה טהור טלא יששול בי יצר הרע עור וחו
בבריאה והמידוש : **אל תשליבני מלפניך ורוח קרשך אל תקח ממני :**

אל תשליבני כארס השנאו והמתועב אלא שנה אלי בעין הרחמים והאהבה או פ' על רוח
הקרש והפסוק כעול כי רוח הקרש הייתה בו כמו שאמר רוח ל"ל רבר בי ומלתי על לשוני ובאותה הרוח
היה אוטר המזמורי' כמו שפירשנו בהמילה הספר וענה כשחשא נסתלקה ממנו רוח הקרש וההפלל טלא
תחנה ממנו לעולם אבל ישיבנה לו וזהו טאוטר השיבה לי ששון ישעך :

השיבה לי ששון ישעך ורוח נדיבה תסמבני : השיבה לי ששון ישעך

אלמדה שעש
דרכך וחטאים
אלך ישובו

רוח הקדש היא ששון הנשמה וישעה ורוח נריבה הסמכס היא רוח הקדש שמהנרבת רברי שיר ושבת ל
לאל יתברך והוא בעלת ריבון טוב ותיו הסמכני טעמה אל הרוח או טעמה כנגד האלה וטעמה וברוח
נריבה והרב החכם הגדול ר' משה בר מיימון ז"ל צ"ה הסמכני הכית רומי הנריבה לעשות חפצה
ואל יגרמו לי חטאי למנוע עלי התשובה אלא הוא הרשות בידי עד שאמור ואכן דרך האטה אלמרה
פושטים כשתסלח לי אלמרה פושטים וחטאים ררכיך שאתה נושא עון ופושט וישובו אלך ואתה תקבלה
הצילנו מרמים אלהים אלהי תשועתי תלנו לשוני צדיקתך : הצילנו מרמים

מרמי אוריה שלא הענישני עליהם ואתה אלהים כי אתה יכול ושופט על הכל ובירך לשפוט ולשמול וא
ואקרא לך אלהי תשועתי שתושיעני מזה הרין הרין לשוני צדיקתך שתעשה לי כשתשמול לי וחס נא
נאמר בלשון ימיר ובלשון רביס בלשון ימיר כמו רס נקי רס נקה רמו בראשו רמו בנפשו ובלשון ר
רביס רמו בו רמי אמר והטעם כתב ראב"ן ע' נקרא בלשון ימיר בעבו כי הוא אחר ובלשון רביס כי הוא
נושא את כל הארבעה : ארני שפתי הפתח ופי יגיד תהלתך ארני שפתי

אתה שאהה נושא על הכל שפתי הפתח כשתרנן לשוני צדיקתך רוצה לומר שישיב לו רוח הקדש שאפ
שיושיע בלשונו דבר השיר כמו שהיה לו מתחילה וזהו שפתי הפתח שיהא עזר אלהי ופי יגיד תהלתך :
כי לא תחפרו זבח ואתנה עולה לא תרצה : כי לא תחפרו אס ידעתה שחתשך

זבח על העון אהן אותו אכל ידעתי כי אתה רוצה בלב נשבר והנני טב בלב נשבר לפניך ואעפ"י שינוה
האל בקרבנות עם הירודי והתשובה לא ינוה האל יתברך בקרבנות אלא על שיוגג אבל הוא מזיר היה ראי
במטא מזיר קרבן כי אם תשובה בלב נשבר ונכא ובמטא שבין ארס לחבירו ההשלמה עמו ועיקר ש
טעם הקרבנות לא ינוה האל עליהן אלא לשבר הלב ולבעל האות הקנה מלבו ובשריפת האמורין רמיון
ששורה גם כן התאוה הבהמיות ונוה במטא הכעשה בשוגג כי האל הוא הירוע הלכות ואס הוא שוגג א
או מזיר ולו מקריב הקרבן : זבחי אלהים רוח נשברה לב נשבר ונרבה אלהים לא
הבזה : זבחי אלהים

הזבחים שהיא רוצה הוא רוח נשברה ולב נשבר לא הבזה והזבח אתה
בזה כאשר אין הלב נשבר לא הבזה אעפ"י שאין עמו זבח : היטיבה ברצונך את ציון
הבנה חומת ירושלם : היטיבה ברצונך

בשני הפסוקים האלה נראה ששבה אליו רוח
הקדש בעור מתפלל זה המזמור שאמר השיבה לי ששון ישעך וכן היה לו ששבה לו כי אלה הפסוקים הם
נבואה עתידה כי ראה ברומ הקדש שעהיר בית המקדש להמרב ראשון ושני על העונות ואעפ"י שהיו
מקריבות קרבנות תמיד כיון שהיו מעשיהם רעים בזה האל הקרבנות והמריב המקדש ובשנות המשיח יה
יהיו הקרבנות רמיוס שיהיו כל ישראל בלב אחר לעבור את י"ג לפיכך השיבה ברצונך את ציון .
אז תחפז זבחי צדיק עולה ובליל אז יעלו על מזבחך פרים : אז תחפז

כי אותם הזבחים יהיו זבח ירוק עולה וכליל הוא כפל רבר כי העולה הייתה כליל או אמר כליל על מנחת
כקן שהייתה כליל ואמר פרים על המטא והשלמים וזכר פרים והוא הרין לכבשים אלא זכר הגדול טב
שבמין הקרבנות :

למנצח משביל לרוד : בבא רואג הארמי ויגר לשאול ויאמר לו בארוד אל
בית אחימלך :

בבא דיאן הארומי נקרא ארומי שהתגורר בארץ ארוס כמו עובר ארוס הגוי שהתגורר בגת
 וברדש מנובת למעלה ארומים היה שם עירו ועל שם עירו נקרא כן וזה הטקוס נקרא ביהושע בגורל מ
 משה יהודה ובגורל מטה בנימין בארור אל בית אחימלך ולא ספר לו יותר מן העניי כי ירוש הוא בספר
 שימואל מה תהלהל ברעה הגיבו הא הקריאה כהא הקהל חוקה אמה לכס הרור אהס ראו רבר יי
 ואומר מה תהלהל אהה הגיבור כי הוא אביר הרועים הוה והיה מתהלהל ברעתו כי כן ררך הרשע כמו שכ
 שכתוב כי הלל רשע על האות נפשו חסר אל כל היום עפי הלא כמה פעמים הצילני מירו שמשב להרגני
 כן יצילני עתה מירו : **הוות החשב לשונך בתער מלשע עשעה רמיה :**

הוות החשב לשונך

לפי שהלשון מספרת מחשבת הלב אמר לשונך כאילו הלשון מושבת וכן ובתבונה כפיו יכח אעפי שה
 שהתבונה ללב כיון שהבפס מנהיגי הציון כפי התבונה הלב נותן התבונה לכפס ופי הוות שבר וענין רע ב
 בין במעשה בין במחשבה כהעבר מלשע עושה רמיה כן היא לשונך כמו ההעבר המתורר שימשב ארס ל
 לתמוך בו מעש ומתוך הרבה וזהו רמיה כאילו ההעבר מרמה כן לשונך רברת רברים רעים ומעש היו הר
 הרברים והמעשה הבא מהם היה גרול טנהרגו שמונים וממשים כהנים לבר הטן :

אהבת רע מטוב שקר מדבר צדיק סלה :

הרע והשקר שאמר כי **אהבת רע** אחימלך ירע כי דוד ה
 היה בורח ועוררו אחימלך שנתן לו לחם לאכול ושאל כן באלהים אבלמה שאמר כי ירע אחימלך כי רו
 היה בורח וזה היה שקר כי הוא לא ירע כי דוד בורח וזה רעה לומר רואה אעפי שאן כתוב בפירוש כי
 בהתרעס שאול על הסומכים ירו אמר כי אחימלך הוא מהם שעשה לו כך וכך :

אהבת כל רברי בלעלשון מרמה :

אהבת כל רברי בלע רברי השמחה
 כי רברי הש
 השמחה אחימלך ומשפחתו לשון מרמה כי לשון הרע שאמר במרמה היה מוס ראותו הרבר כי אם מוכ
 מוכנע אחימלך כראותו והיה מודיעה כי היה עושה רע בעיני שאול בתתו לו לחם וחרב מרה נמנע אחימ
 אחימלך אבל כפן לשון במרמה כרי שילשון עליו גם אל יתנך כמו שאהה נכסחה משפחת הכהני מאהל
 יי כן יתנך האל ויסיחך מאהלך שלא ישאר לך זכר כן זה הוא ושרשך יעקר שרשך שלא ישאר לך ו
 ובביתך שרירי זהו מארץ מים כי כולם ימותו או שירושו מעולם הבא ימתך יי יקמך או הימנה איש במ
 במקו יסחך ענין הריסה ונתינה מן בית גאים יסת יי וארונא אבי זל פירש ימתך יסחך ויבעירך וכן
 הימנה איש אש במקו כי גמלים אהה מותה טבעיר : **ייראן צדיקים וייראן רעליו ישחקו**
וייראן

גם ו יתער לניעח
 יחוק ויסחך מאהל
 ושרשך מארץ מים
 סלה :

יראו צדיקים הנקמה טיקח האל ממך על רס הכהנים ויוסיפו ליראה מהאל וישחקו על רואה ויאמרו הכ
 הכה הגבר : **הנה הגבר לא ישום אלהים מעוז ויבטח ברב עשירי יעו בהותו :**

הנה הגבר

שלא טס אלהים מעוזו ראו אמריתו כי הוא לא ירא מאלהים שיגמלוהו רע על הרעה
 אשר דיבר ולא טס בשמונו באל יתב אלא בעושרו ובגדולתו מעוזו בו פס הרגש בהותו בעריותו ובר
 וברשעתו והגאון רב סעריה זל פירשו כמו בממונו כמו שאמר ברוב עושרו וכן בהותו בממו הוה
 לו ואני כויה רענן הוא הרשע יבול כנכול עלה ואין לו הקוה אבל אני אכיל מלשונו ואהיה כויה רע
 רענן שלא יבול לעולם עלהו כי כל השנה עלה זית רעננים ולמים בבית אלהים לפי שהיה נענר לפני יי
 ואני אהיה שם כויה רענן כי אני בשמתי במסר אלהים ולא הוא כי הוא בוטח בעושרו ולא ירא אלהים :
אורך לעולם בי עשית ואקוה שמך בי טוב נגר חסידך :

ואני כויה רענן
 בבית לדים ד
 בטוהתי בטרד ז
 לדים שרועשו

אורך לעולם בי עשית

כי עשית זה המעשע וברוח הקדש אמר זה כי האל ית יקת משעשע

מרוגז ואקוה ולעולם אקוה שמך ואודיע נגד הסדיך כי טוב עשית ואקוה הווי פתומה שהמלה עתיד :

למנצח על מלחמת משביל לדוד : אמר נבל בלבו איז אלהים השחיתו

והתעבבו עול איז עשה טוב . אמר נבל בלבו כבר פירשנו זה המזמור למעלה בספר הראשון ועתה טנה אותו

הנה במלות שונות מעט וכבר פירשנו אותו שהוא מדבר על הגלות ומסיי' ביטועה והטעם אשר ח' בר אותו בין דבר רואג ובין דבר הויפס להטשיל דבר רוד על דבר המשיח בנו כי כמו שהיה מקוה רוד למל למלכות וגם הטובים טבישראל היו טייחלים למלכותו והיו רעים בהם טהיו מהנכל'ס אליו להמיתו כמו רואג והויפי' והאל' הפד ענתם והשיב להם גמולם בראשם ומלכות רוד עמדה כן הוא רבר' היו שהאומות מהנכלים עלינו לבלותינו בכל רוד רוד וטחרפים אותנו בתקותינו אל המשיח כן רוד ואומרים כי לא טה תקום ולא תהיה המלכות וכן אומד הכתוב אשר חרפו אויביך יי' אשר חרפו עקבות משיחך וגם בלא ה המשיח יתנכלו אותו להמיתו ולבעל מלכותו והוא כבואה גוג מגוג כמו טכתוב ועליהם אמ' בזה המזמור כי אלהים בזה עצמות חונך אמר כנגד ירושלים כלומר האומות החונות עליך אלהים יפוד עצמותם וכן אמר בכבואה זכריה וייא יי' ונלחם בגוים ההם ואמר כנגד ירושלים וייא יי' ונלחם בגוים ההם ופי' התעבבו עול התעבבו רדכס בעול טעטיו והוא חסד וו השימוש כמו הנמיא בית יי' ופירוש הביטות כי אלהים מאסם היו הביטות כנגד המשיח רודת לומר הביטות אותם וטמותם גאותם לחרפה ובטטה להם כי אלהים מאסם והיה עמך ובמזמור הראשון ישועות לשון ימדה ובוה ישועות לשון רבות והעני' אמד והנה המזמור מפורש עם השירוש הכתוב במזמור הראשון :

אלהים משמים השקיף על בני ארם לראות היש משביל רדש את אלהים :

בלו סג יחידו נאלחו איז עשה טוב איז גם אחד : הלא ידעו בעלי אד

אבל עמי אבלו לחם אלהים לא קראו : שם פחדו פחד לא היה פחד בי

אלהים פוד עצמותה נר הביטותה כי אלהים מאסם : מי יהו מצח

ישועות ישראל בשוב אלהים שבות עמו יגל יעקב ישמח ישראל :

למנצח בניצנות משביל לדוד : בבא הזיפים ויאמרו לשאול הלא דוד

מסתתר עמנו : בבא הזיפים אנשי זף והוא מקום בגבול אנשי בני יהודה אלהים

בשמך בשמך אשר קראתי השיעני ובגבורתך א

אשר בטמתי בה ואני ימיד והס רביס בה הרינני כלומר טתקמ נקטתי טהם :

אלהים שמע תפילתי האזינה לאמרי פי : אלהים שמע תפילתי

ואמרי פי כפל דבר או פי תפילתי בלב ואמרי פי בלשון :

בי זריט קמו עלי ועריצים בקשו נפשי לא שמו אלהים לנגדם סלה :

בי זריים ודיס ועריצים כפל עניין במלות שונות וכן קמו עלי ובקשו נפשי כי כן המנהג ויש

אדם בשבך
חושיעני
ובגבורתך
תריעני::

ספרטין וידים הזיזים ועררנים שאול וסיעתו או זרים נוכחים שאינם סבני עמינו ועררנים הזיזים לא
שמו אלהים לגרם שלא פתרו ממנו שיטלם להם גמולם : **הנה אלהי עזר לי יהוה בסמכי**
נפשי : עזר לי

ולא יוכלו להרע לי ברכילותי כי שהוא ארון על הכל הוא יהיה בסמכי נפשי
כלומר בעזרת סומכי נפשי מישראל : **ישב הרע לשררי באמתך הצמיחם :**
ישב הרע לשררי

כתוב ישוב מן הקל והוא פועל עומד שעמו על הרע וקרי ישוב מן הפעיל וטעמו על האלת והענין א
אמר הרע שהם עושים לי ישוב להם שהם שוררי ומבטים עלי לרעה לפיכך נקראו האויבים שוררי מן
אשורנו ולא קרוב ויהי שאול ערוץ את רור כן הזיזים היו מבטים אל רור את מקומו אשר היה רגלו
טס והגירו לטאול באשיותך הנמיתם כי דברך אמת להמליכני והם מבקשים לטרדני מן העולם :

בנרבה אהבה לך אודה שמך יהוה כי טוב : **בנרבה** **כאשר תצמיחם**
אזכמה לך ברומ

נרבה וטובה ואז טמך אודה כי טוב ואומרי : **כי מבלי צרה הצילני ואבי ראתה עיני :**
כי מבלי צרה הצילני
ראת עיני מה שמפצתי וכן והבט עיני בשוררי :

למנצח בנינות משביל לזוד : **זה המזמור אמרו רור בטבורת מירוטלס מפני**
אבטלום ונאמר לו כי אמיתופל בקושרים :

האוינה אלהים תפילתי ואל תתעלם מתחנותי : **האוינה ואל תתעלם**

כעל ענין במלות טנות : **הקשיבה לי וענני אריר בשירי ואהימה :** **הקשיבה לי**

אריר בשירי כשאריר בשירי ואהימה הקשיבה לי וענין אריר היא התנודה והיללה על המולי או על הת
הצרה וכן והיה כאשר תריר :

מקול אויב מפני עקת רשעי כי ימיטו עלי אזו ובאתם ישטמוני : **מקול אויב**

שאני שומע מרבר האויב שמבקש לגרשני מהמלוכה ולהטיחני והאויב הוא אבטלום עקת רשעי צרת
הרשע הזה ולמה אריר מקולו ומשפטו מפני ישראל שנקשרו עמו זהו כי ימוטו עלי און ופירושו יטו
עלי שקר שהם מורדים בי ומשקרים באמונתם שהמליכני עליהם בלב טלם ועתה ישטמוני באה ובחמס'
והקטנו בני עלי : **לבי יחיל בקרבי ואימות מות נפלי עלי :** **לבי יחיל**

מענין מיל כיוודה ואני מפחד מיתה עשמי שיהרגוני כי כן יען אמיתופל והכתי את המלך לברו :
יראה ורעד יבא בי ותבסני פלצות : **יראה** **מרוב היראה אשר בלבי ירעד מפני**
ויתכבד ורעדו פלצות ענין אמר

ומלות טונות וענין ותכסני על רב הפלצות : **ואימר מי יתן לי אבר ביונה אעופה**
ואשבונה : **ואומר**

אבר כיונה כנה כמו היונה שאוכל לעוף במקום שלא יוכלו להשיגני ואז
אשכונה מה פחד והרעד כעב החכסר אברהם בן עזרא זל חכר יונה משאר העופות לפי שהיא גדולה ע
עם בני אדם ועמה ישגרו המלכים ספריהם : **הנה ארחיק נזוד אליך במרבר סלה :**

הנה ארחיק נזוד

אם יהיה לי בנק ארמיקה נרוד ואנא מן הישוב ואלין במרבר :

אחדשה מבלט לי מרוח סועה מסערי : **אחדשה** אמרה לעמי המפלט וההנלה

מרוח סועה מסער מטלממות

אויבי אלה שדומה לרוח סועה ודומ סערה וטלת סועה התפרט לפי מקומה כי סועה אין לה חבר במקרא ויט כמו נוסעה במסרוך הנקן פא הפעל ואמר נוסעה על דרך ודומ נסע מאת ה' :

בלע יהוה בלע לשועם כי ראיתי חמס וריב בעיר : **בלע** המהפלט גם לאל

שישמת לשיך

אמיתופל וחביריו היועדים ויפלט לטונס שלא תהיה להם הסכמה אחת ומתוך כך יתבלבל עינם וקשרם וכן מצינו שהתפלל רוד ואמר סכל נא עינה אמיתופל ה' כי ראיתי בלבי בעיר ירושלים חמס וריב שינק

טנקטרו עלי והוא חמס גדול שמריבים עלי : **יומם ולילה יסובבה על חומותיה ואזן ועמל בקרבה :** **יומם ולילה**

החמס והריב יסובבה על חומותיה כאילו העיר מוקפת

ובריב כן מלאה כלה חמס טענת כולם עלי לרעה וביום ובליילה עינתם עלי ואון ועמל בקרבה כלומר לש

לטוכנים בטובה שהם מושבים רע עלי : **הזות בקרבה ולא ימש מרחובה תוך ומרמה :**

הזות בקרבה שבר וענין רע ולא ימוש כי המיר הם טתעסקים בתוך ומרמה עלי ואמר

טרמבה כי במרמב העיר שותקבים לדבר זה עם זה וענין תוך כמו טרמה וכאמר בזה הלשו לפי שמראה בפיו מה שאין בתוך לבו והנה פיו אמר ותוך לבו אחר ומה היה ענין תוך טרמה בזה המקום והלא היו מ

מראים לו אהבה במרמה כי לולי זה לא היו נקשרים עם אבטלוס אם היו אוהבים באמה . **כי לא אויב יורפני ואשא לא משנאי עלי הגדיל ואסתר ממני :** **כי לא אויב**

ענה שב אל אמיתופל לברו כי הוא ראש היועדים והיה אוהב לרוד ויועציו כל הימים ער עתה שגבר בו

ואמר זה לא היה אויבי בכראה כי אם אויב ימרפני אשא ואסבול אבל זה שהיה איש שלוש איך ויכלל לסבול שהוא ימרפני גם כן לא משנאי עלי הגדיל שאסתר ממני שלא ידע לי אבל זה שהיה אוהבי בנק

בכראה ולא הייתי נשמר וכסתר ממני ופי הגדיל שיהו לדבר רע :

ואתה אנוש בערבי אלפי ומיודעי : **ואתה** דבר כנגד אמיתופל אבל אתה

שהייתי מושב אותך כאילו הייתה כמוני בגדולה כן אני מכבר אותך וכאילו הייתה אלופי כלומר גדול פי

עלי ושר גם כן הייתה מיודעי כלומר רעי כמו ומיודעיו וריעיו שהייתי מודיע אותך רעתי וסודי כבן א

אדם לרעהו או פי אלופי האלק והשר שלי כלומר אחר משדי ומאלופי כי במספר השרים אשר למך ה

הוא וראש יועציו כמו טכתוב ואמיתופל יועץ לטלך ואחר אמיתופל בניהו בן יהוידע ואביתר ורבותינו זל פי שהיה רבו ומלטרו .

אשר יחריו נמתיק סוד בבית אלהים נהלך ברגש ישי מות עלימו ירדו שאול

חיים כי רעות במגורם בקרבם : **אשר יחריו נמתיק** סוד אני ואתה היינו

טמתיק הסוד כלומר

שהייתי מתיעץ עמך ברברי סודי ועמך הייתי טמתיק הסוד כלומר כי לא סודי מתוך וכשר בעיני ער ש

שהייתי נושא ונותן עמו : **ברגש במבורה כמו סרטה פועלי** און למה רגשו גויס אמר אף כשהיינו

הולכים לבית אלהים להתפלל היינו הולכים יתר במבורה אמת כל כך הייתי נקשר בך ואתה בגרת בי ובת

אלהים הוא המקום שהיה בו הארון ישי מות עלימו כתב בלא אלק וקארי באלה להים שזכר ישיא הסוה

הזאת על-מו על אחתה ועל הירשנים על דוד לרעה ופי' ישיא יתמיים המות לבא עליהם כמו ונשא בו
אלה וכן ישיא אויב ב' שימויק ב' כמו הנושא באלוקי ידו שאול מייס שימותו מיהת פתאום והו' מייס
שלא ירגישו במולי ער שימותו וכן נבלעם כשאול מייס כי רעיות במגורם בקרבת הרעות שמוטבים בק
בקרבת אומרים במגורם ופירושו במקל אסיפתם כלומר שנאספו שם להתייעץ בירושלים על דוד וכן נק'
יגורוהו במרמו ובית זונה ותגוררו והרומים להם ענף אסיפה :

אני אל אלהים אקרא ו יהוה יושיעני : אני אקרא
הס רבים נאספו עלי
ואני ימיר אקר אל
אלהים והוא יושיעני מידם : **ערב ובקר וצהריום אשיחה ואהמה וישמע קולי :**

ערב סוף היום שעבר ותחילת הלילה ובקר תחילת היום וצהריום מצי היום ואלה הם עיני התפילה שימרי
ארס להורות לאל כשהיום משתנה וכן אמרו רבותינו זל ירויך ארס להתפלל שלשה פעמים ביום כנגד
שלוש פעמים שהיום משתנה אמר כי עתה התפילה אשיחה ואהמה לאל והוא ישמע קולי ואמר וישמע
לשון עבר בפתיח הו' דרך נבואה : **פרה בשלום נפשי מקרב לי בי ברבים היו עמרי :**

פרה בשלום פרה מקרב לי ואני בשלום מכלי קרב ותרגמו ממלחמת קרבא ויש מקרב במקץ
הטף להפארת הקריאה או הוא מטקל אמר קרוב במולס ומעני המקף הוסף לקמץ הטף כי ברבים היו עמ
עמרי כי הם עס רבים היו הנלחמים עמרי ואני במתי מעש והאל פרה נפשי מהס ויש מפרשים הבית
נוספת ככית לחמו בלחמי ריבה לומר אעפי שהס רבים היו עמדי כלומר מלאכי האל שהיו עמרי כמו וב
רבים אשר אתנו מאשר אהס *

ישמע אל ויענם ויושב קרם סלה אשר אין חלפות למו ולא יראו אלהים :

ישמע כמו ישמע האל ויכניעם מענף לענות מעני ויושב קרם כולה האל שהוא קרמון לכל
בריותיו ובירו להשפיל ולהרים הוא יכניעם אשר אין חלפות למו כמו לו וכן יסכון עלימו משכי
כמו עליו ומו פנימו כמו פניו ריבה לוטר האל שהוא יושב קרם ואין לו חלפות כי לא ישתנה מענף ל
לענף ומרנתו לדין ומה שיצרני יקיים לי ולא ישלטי אויבי לי ולא ידאו אלהים הוא בעזרתו והס לא יר
יראו מוטנו שיוכל להכניעם וימ על האויבים שהס מושבים שלא יהיו להס חלפות ויהיו כל ימיהם בשלום
ולא כן כי האל יכניעם שלא יראו ממנו : **שלח וידיו בשלומיו חלל בריתו : שלח וידיו**

אחיתופל שלח ידיו באיש שלומיו דוד שהיה בשלום עמו וכן ואני תפלה שהייתי איש תפילה או יהיו ש
שלמו תואר לדוד ולסיעתו שהיו שלימים עמו וכמהו תואר בזה המשקל יעבור שלום כמו שלם חלל ב
בריתו שהיה לו עס דוד : **חלקו מחמאות פיו וקרב לבו רבו דבריו משמז והמה**
פתחות : חלקו מרמאות פיו

מחמאות המס פתוחה ורינה בכירי שהי לשימוש ופירוש יותר מחמאות חלקו אמרי פיו אמר עתה אני ר
רואה כי הטובות שהיה מרבה עמי כי מחליק היה לשוננו לי אבל לבו לא היה עמי או תהיה המס כמשפחה
והיא נוספת כמו אותיות אמתן ומחמאות סמוך אל פיו ורמה דברי פיו לחמאה ואמר חלקו מחמאות פ
פיו ואעפי שהיה מס השניה כמחמאות ראויה להיות בשבא מפני הכסיות כשאררה במקץ שלא לחטף
על האקף וקרב לנו דבריו חלקים ולבו למלחמה וריש וקרב תנופה כמו מקרב לי כמו שפירשנו
רבו דבריו כפל העניין במלות שונות והמה פתיחות פי מרבות וכן ואת ארץ נמרוד בפתיחה :

השלך עליהוה יהבך והוא ימלכלך לא יהו לעולם מוט לצדיק : השלך

ואמר דוד כנגד עצמו וכנגד כל הנריקים השלך על ^ל משיאך כי הוא יסבול אותך ואל תירא מבני אדם
כי אם תבטח בו הוא יסעריך כי לא יתן לעולם מוט לדריך לא יניחהו לעולם שימוש ופי' יהבך משיאך מר
טרברי רבותינו ול לא הו' ירעי רבנן מאי השלך על ^ל יהבך שמעוה להווא טיינא רקאמ' להווא גב
גברא שקול יהבך וישי' אגמלא ופי' יכללך יסבלך כמו השמים ושמי השמים לא יכללוהו ויש מפרשי
יהבך כמו נהנך כלומר השלך עצמך על האל אשר נהך לך ער היום הוה והווא יכללך :
ואתה אלהים תרידם לבאר שחת אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם ואני

אבטח בך : ואתה אלהים תורידם לאלה הבוגדים לבאר שחת כלומר להניס שתאבד
נפשם במות גופם וגם מיתה גופם היתה כרת שלא
יגיעו לחי' ימיהם כי הם לא יראו ממך אבל אני אבטח בך שתחילתי מירס והמלא די ותקיים מלכותי :

למנצח על יונת אלם רחוקים לדוד מכתם באה אוחו פלשתים בנת :

למנצח על יונת אלם רחוקים לדוד מכתם באחו אוחו פלשתים בנת קרא דוד
יונת אלם בהיותו בנת טברח מפני
שאול ואמר באחו שחטבו פלשתים לאחו ולהמיתו כשאמרו לאכיש הלא זה דוד מלך הארץ ער שמר
טמורב פמרו המהולל ערם יעשה עצמו משוגע לפי' קרא עצמו יונת אלם כי יונה הגולה ממקומה והיא
אלם ביניהם שלא היה יכול לדבר כמשפטו ורעתו אלא כרברי משוגע אז קרא עצמו יונת אלם לפי' ש
שטם עצמו כאילו אין רעה כמו יונה כמו שאומר עליה יונה פתרו פירוש כי אין לב :
חבני אלהים בי שאפני אנוש בל היום לחם ילחצני שאפני שורר בל היום בי

רבים לחמים לי מרום : חנני אלהים בי שאפני אכיש ועבריו היו שואפי
לו ומביטים אליו ער ש
שהתהלל בידם לחם יחלכני שאול שלוחם אותו כל היום ער שהנריכני לכאת מארץ ישראל זהו הלחך
שאפו שוררי בין מישראל בין מאומות העולם אשר אני גולה ביניהם ומלת מרום כנגד האל יתברך וא
ואמר אהה רואה מרום כי רבים לוחמים לי ישראל לוחמים אותי והכרימוני מארץ ישראל והפלטתם שב
שבאתי להסתופף ביניה' לוחמים לו גם כן שחטבו להמיתני : **יום אירא אני אלך אבטח :**
יום אירא

אליך אבטח כמו עליך וכן בטח אל ^ל בכל לבך :

באלהים אהלל רברו באלהים בטחתי לא אירא מה יעשה בשר לי : באלהים

בית אלהים טעם ממלות אבטח שזכר כלומר אבטח באלהים ואהלל רברו כלומר אהללני על רברו שאמ'
לי על די טמואל שאמלוך כי ידעתי כי יקיים אותי הרבר לי ואעפי' שאני נרמך וגולה ממקום למקום א
אני בטח ולא אירא ממה שיעשה בשר לי :

בל היום רברו יעצבו עלי כל מחשבותם לדע : בל היום רברו יעצבו עלי

דבר מלכותי יכשירו אותי וכל מחשבותם להרע :

יגורו יצפני המה עקבי ישמרו באשר קורו נפשי : יגורו יצפני המה

הקבני ויארכו וישמרו עקביי כלומר במקום שאלך בו ללכני גורו ענין אספה וקיצון כמו יגורו ע

כ

עלי עמי יעצוני ענין מאד כמו נשפנה לנפי מנכס כלומר יארבו במקום ענין וכתוב יעצנו ביד כלו
הם בטעמם אורבים ולוקמים אחרים שיארבו לי עמהם כאשר קיוו לנפשי קיוו ללכודי נפשי
על אוד פלט למו באת עמים הורד אלהים : על אז פלטלמו בתמיה כלומה
על עון שהם עושים עמי יהי להם הנלה לא יהיה אלא הורדס באפך שלא ינצלו ואמר עמים על אונת
ישראל מטיבתי : צורי ספרת אהה שימה דמעתי בנאדך הלא בספרתך :

צורי ספרת אהה הרע מספר הנרדים שנתתי וכמו שם פי אותם הטמרים עמך וקח נקמתי
מאויבי שימה דמעתי בנודך כלומר על ררך משל כי ררך המים למלאה מהם הנאר לפיכך אמר אסוק ר
דמעתי בנאריך כלומר שיהטמרו ולא השכחם הלא בספרתך הלא לשון חזק וזרחה כמו הלא צויתך
חזק ואמך הלא שמעת בתי אמר שימה דמעתי ונאריב בספרתך כמו בספרך על ררך משל וכמו וכתוב
בספר הזכרון כי הרבר הנטהב בספר זכרהו תמיד בכל עת שידענה :
אז ישובו אויבי אחור ביום אקרא זה ידעתי כי אלהים לי : אז ישובו

אז כשישובו אויבי אחור ביום אקרא אליך זה ידעתי כלומר בזה ידעתי כי אלהים לי כשישובו אויבי א
אחור ויפתרו טמני כי אקרא אל אלהים ויענני . באלהים אהלל רבר ביהוה אהלל רבר

באלהים בו אבטח ואהלל רבר שיאמר לי בענין המלוכה כמו שפירשנו אהלל רברו ב"ק אהלל
רבר כפל רבר וארני אבי זל אמר באלהים שהוא מרת הרין ואמר ב"ק שהוא מרת רחמים הלומר על הטוב
ועל הרע אהלל רבר השם יתב ואורנו וכן במדרש מינאתי מקום שטומר אלהים מרת הרין שנאמר אלה
לא תקלל ער האלהים יבא רבר שניהם אמר רור במרת הרין אתה רן אותי אני מקלסך אם במרת הרמים
אתה רן אותי אני מקלסך . באלהים בטחתי לא אירא מה יעשה ארם לי : באלהים

כיון שבטחתי בך לא אירא מה יעשה לי ארם כי לא יוכלו להרע לי ולמעלה אמר בשר והנה ארם ואמר
הוא כמו ויברך כל בשר יבא כל בשר להשתחוות שהוא אומר על הארם :

עלי אלהים צדיק אשלים תודותי לך : עלי אלהים צדיק הנרדים שנתתי
לך בבלותי עלי לשלם לך וכן תורות והם זבתי תורה שמורה הארם לאל בהנצלו מיתה :
בי הצלת נפשי ממות הלא רגלי מרתו להתהלך לפני אלהים באור החיים :

בי הצלת אז כשתצילני אשלים הנרדים ואורה לך שהצלתה נפשי ממות הלא רגלי מרמי הלא
לשון חזק כמו שפירשתי הלא רגלי הצלת מרמי שלא אהיה נרמה עור להתהלך לפני אלהים באור החיים
כי בעודני גולה ונרמה אין לי פנאי להתעסק ברכי אלהים וכשתציל נפשי לארץ ישראל ואתחבר עם מ
חכמי ישראל ואלמד ואתעסק עמהם בדרך הנשמה שהיא אור החיים והוא התהלכות לפני אל אלהים וכן
במדרש לפני אלהים זו ארץ ישראל באור החיים זו ארץ עין :

למנצח אל תשחת להוד מבתם בברחו מפני שאול במערה :

למנצח אל תשחת כבר כתבנו בהתחלת הספר כי לא נודע אזילנו היום המלות אשר
בראשי המזמורים והמילות אשר ביניהם משני כי היה התחלת המזמור זה במלות האלה ומזמור אחר כסל

במלות אחרות והנה אילו השלשה מזמורים הסמוכים המילתם אל תשמת וענין המזמורים האלה בענין
רוח נס שאול ואפשר שהיה לענין זה המילתם שלא ישתמיהו ביד שאול ומצאנו הלשון הזה בענין שי
טיהה שאמר רוד אל אבישי כשרדנה להמית את שאול אל תשמיהו וזה המזמור אמר רוד בעור שהיה
הוא ואנשיו בירכתו המערה ובא שאול להסך את רגליו :

חנני אלהים חנני בי בך חסיה נפשי וביצל בניך אחסה ער יעבור הודות :

חנני אלהים חנני הכפל לחוק כדרך הכועק טכופל רבריו חסיה היוד המורת ההא למד העצל
ובא במטיקל ההפסק להקל קריאת היוד וכן חסיו נטיו ער יעבור הוות ער יעבור רבר הוות ששאול מו
מוטב עלי כלומר מירתי אין לי מחסה וסתר בלתיך ופי הוות שבר וענין רע :

אקרא לאלהים עליוח לאל גמר עלי : אקרא לאלהים אעפי טעמך

רורפי אקרא

לאלהים שהוא עליון על הכל והוא יסילני מידו והוא גומר כלומר משלים מסרו עלי כלומר כמה פעמים
עשה עמי מסר ועתה ישלים עלי המסר ברבר המלוכה :

ישלח משמים וישעני חרף שאפי לו סלה ישלח אלהים חסרו ואמתו :

ישלח משמים אעפי שהם רבים ואני ימיר כנגדם ישלח מלאכיו משמים וישעני חרף
שאפי וזה עור אלהים מבוה שרא פי זה כי שאול אילו לא היה מבוה רבר פי לא היה רורך אמריו כי כבר
ידע כי על פי פי טטחו שטואל הנביא למלך ישלח אלהי חסרו ואמתו חסר עמי מהמילה כאשר במרתי
למלך ואתה הוא עושה עמי אמת בהדיל אותי מיד שאול והמליך אותי כי הוא אמת ורבריו אמת :

נפשי בתוך לבאים אשכבה להטים בני ארים שיניהם חנית ודוצים ולשונם חרב

חרה : נפשי בתוך לבאים ישראל הרורפים אמריו ואומר בתוך ואעפי שהיה

בורח ררי הוא כאילו היה בתוכם כי לא היה יכול

להתרחק מארץ ישראל הולך ושב וסתמדר אשכבה להטים בתוך להטים ובתוך טזכר עומר במקום טני
כמו וההילתי לפסילים תקות עניים האבר לעד והרוטים להם והטעם להטים כאילו ישרפוני בהבל פיהם
שירברו לשאול רע עלי וזה שאמר חכתי ומינים ולשונום חרב חרה חכתי האותיות שינים ולשון טקחה
האותיות נחמכות בהן ובריש נפשי בתוך לבאים זה אבנר ועמטא שהיו להטים בהורה אשכבה להטים
זה רואה ואחיהופל שריו להטים אחר לשון הרע בני ארם שהם חכתי ומינים אילו אנשי קעילה טכאמר
שיסגורוני בעלי קעילה בירו ויאמר פי יסגירו ולשונום חרב חרה אילו הזיפים טכאמר בבא הזיפים ויא
ויאסרו לשאול :

רומה על השמים אלהים על כל הארץ בבורך :

רומה על השמים להושיעני מידם והראה על כל הארץ כבורם וידעו הכל כי לפי הישועה
ולא יתכן טבלערו להכיל ימיר מיד רבים הסוטכים עליו תמיר ופי רומה על דרך מטל כאילו ער עתה ל
לא הייתה רם ולא יכולה להכילני מידם :

רשת הבינו לפעמי בפתך נפשי ברו לפני שיחה נפלו בתובה סלה . רשת הבינו

כמו שאמר שאול לזפים וראו מקומו אשר תהיה רגלו טס כפה נפשי כפה והכניע נפשי שימה במידך
וענינו כמו שומה עמוקה בטורק נפלו בטובה יפלו בתוכה וכן דרך הלשו לדבר עבר במקום עתיד ברוב
רברי הנביאות :

הכפל לחוק

נבוח לבי אלהים נבוח לבי אשריה ואמרה : נבוח לבי

ומלת אלהים קריאה אמר אעפ"י שאני נדרה המד נכון לבי בקרבי ובעתה בך שתושיעני מידם ושאתי
ושיאשירה ואזמרה לך על המלתי : **עזרה בברי עזרה הנבל ובנור אעזרה שחר :**

עזרה בבורד
כשתושיעני אשיר לך בפה ובכלי ואומר לנפשי שהיא הכבו עזרה לחבר רברי שיר ותורה וכן אמר לנבל
וכינור בעת אשירה שחר או פירושו בעת שאני אשיר את עצמי בשחר להורות את ששך בהם אמר להם
עזרו : **אודך בעמים יהיה אזמרה בלאמים :** **אודך בעמים**

ואז אודך בעמים וכפל ענין במלות שונות כמנהגו ופי' עמים ולאומים משפחות ישראל כמו עמים גד
יקראו בנימין בעממך : **בי גדול ער שמים חסרך ועד שחקים אמתך :**

בי גדול ער שמים אודה לך כי חסרך טעשית עמי ואמתך גדול ער שמים כמו כגבה שמים
על הארץ כן גבר חסרו על ידיאיו וכבר פירשתי חסר ואמה : **רומה על שמים אלהים על כל**
הארץ כבודך : **רומה** שנה הפסוק פעם אחרת לחזק התמינה והבקשה ואין ביניהם
שינוי אלא שהראשון השמים בהא וזה שמים בלא הא :

למנצח אל תשחת לרוד מכתם : **האמנם אלם צדק תדברך מישרים**

השפטו בני ארם : **האמנם אלם צדק תדברך** אמר זה כנגד אבנר בן נר ושאר
שרי שאול שהיו שופטים ברוד
ברין מורד במלכות והם אומרים כי ברין היה רודף שאול אמריו להמיתו כי אילו היו הם מוכנים אותו ל
לא היה שאול רודף אמריו ואלם פירושו קיבוץ מן מאלטים אלוטים אמר שהתקבצו לשפוט על מטעמי
ועל מטעמי בני ארם שהם עשוקים כמוני אם באמת תדברוך יצק ומשפטו משרים לא תעשו כן :

את בלב עלות הפעלוח בארץ חמס דיובם תפלסח : **את בלב עלות**
בוו כמהכמו עלות בוו כשה מן לא תעשו

עול ואמר אה כלומר אעפ"י שהלב בעל המחשבה ואינו בעל המעשה תשימהו אותו בעל המעשה
כלומר כל כך יחשוב לבכס העול תמיד כאילו הוא פועל ועומד אותו וברש למה אמר אה אמר להם ה
לב לא נכרא אלא לאמת שגא' רובר אמת בלבבו ואהם לא כן אלא אה בלב עלות הפעלוח בארץ חמס
יריכס תפלסוך והחמס שהעשו ב' מיכס תשימינו בארץ ותשימינו אותם לבני ארם בטענות חזקות כאילו
נעשה בפלס ובמטקל ביושר : **זרו רשעים מרחם העו מבטן דברי בוב :** **זרו רשעי**

סרחם זרו פעל עבר מנחי העין עא מטקל טובי אהליך אורו עיני כלומר טבעס תתולדותם לעשות טע
מעשה זר ורעות ולכן העו מבטן והוא כפל ענין במלות שונות :

חמת לבו ביימות חמת גרוש במו פתו דרש יאטם אזנו : **חמת רשעים**

רשעים כבר בפייהם שמיטלים ארם משיהם ומשניהם בהתרגום כמו הנמש שמיט ארם וכא חמת בתי ברך
חלה מזה אחת והרומים להם כמו הפן מרש לפי שרמה אותן לכמש אמר שהם כמו הנמש והוא הפתח המ
המרש שיאטם אזנו לפי שאומר לחש יבוע לכמש ולא יזיק אחר כן וזה הנמש הקטנה לא יועיל בו לחש
כא לו הוא מרש וכאילו יאטם אזנו שלא ישמע מה שלוחשים לו :

אשר לא ישמע לקול מלחשים הובר הבירים מחובם : **אשר לא ישמע**

חבר מבריס מי שירוש חכמת הלחש חכמת חברים ועושה מעשים בהם ויעיל להם ש ומחכם הוא שהוא
מאר חכם בהם ואפי' הוא לא יועיל בו מעשיו ולחשיו כן הם אלה האנשים לא ישמעו ולא יאזינו לקול
הצדיק כמשפט והעשוק וישפטו עליו לפי לבנם ורצונם :

אלהים הרס שנימו בפימי מתלעות בבירים צתן יהוה : אלהים הרס שנימו

בפימו לפי שאמר המזמור למעלה שינייה מניה ומיניס אמר הרס שנימו שלא זיקוני רבריה הרעיס
ימאכו האלה במקום אות הכפל והוא כמו ימסכו ועל דרך ויס לבב העס ויהי למס רוכה למר שיהיו
בטלים ידרך מיניו כל אמר מהס ידרך קשתו להרע לי והמיניס ההס הם רבריהם הרע' והקשתה הוא הפה
וכמוהו ררכו מיניס ררכו קשתה לירות מיניס : **במו שבלול תמם יהלך צפל אשת בל**
רדן שמש : במו שבלול

ויהיו כמו השבלול שהולך וכנס והמס הוא שם מפעלי הכפל מן
מסס בשקל הבל עשו מן בלולה ושבלול הוא טרף הנקרא בלעז למשא נפל אשת בל מזו שמש ויהיו כמו
נפל האשה כי זה וזה לא ראו שמש השבלול שהוא מהכסה בתוך קליפתו שהיא לו כמו לבוש וכן הנפל כ
כמו שאומר כעוללים לא ראו אור ורבותי' זל פירשו נפל אשת בריאה שאין לה עינים שאמרו במשנה
ידרך את האישות ואת הענכרים בשרה הלכן ובשרה האילן כדרך במועד ובשביעית ואמרו בגמרא
מאי אישות אמר רב יהודה בריאה שאין לה עינים מאי קראה נפש אישות בל מזו שמישי והוא הנשמה
דמהגמין אסותא : **בטרם יבינו סירותיבם אטר במו חי במו חרז יסערצו :**

בטרם סירותיבם ענין רוד כמו ועשייתה סירותיו נאמר ררך משל למירות אברס מן
העולם אמר בטרם שירגישו הסירות מאשי האטר אשר המתיהם שהוא אשי שאין לו קיימא כמו מי כמו מ
חרון יסערינו כמו שהבטר אשר בסירות עורינו מי כי לא הרגישו הסירות ממימו האטר ולא כתבשל
הבשר כן יבא להס חרון קשתה בעורס בשלוחה וישער כל אמר מהס ויש מפרשים סירותיבם קרי' מן קול
הסירות המת הסיד ורמה הרשעים לקונים והקונים הרכים יקראו סידים וכשיגדלו והס קשים יקראו אט
אטרים ואמר בטרם יגיעו הסידים שיהיו אטר כמו שהם מיים כלומר לחים כן חרון האל ישעס בעורס
במזקס ובבריאותה ופי' יבינו יערמו וכן במשנה הסיהה והאזוב מטיבינו :

ישמח צדיק כי חזה נקם בעמיו וירחץ בדם הרשעי : ישמח צדיק כי חזה
או בבא להס חרון האל : **ויאמר אדם אך פרי לצדיק אך יש אלהים שבטים בארץ :**

ויאמר אדם או יאמר כל האדם כי יש פרו למיך ממעשיו הטובים שיעשה שיראה נקמתו
באויביו ויאמרו כי יש אלהים שופטים בארץ לפי שהרינס אמר כי ישפטו עול כי ימשכו כי אין יף רר
דיאה ואין יודע אותה ואז ידעו הכל כי אלהים שטיגית בעיני אדם בארץ ושופט אותם לפי מעשיהם וא
יאמר שופטים לטון רבים דרך כבוד כמו אלהים קרושים הוא או אמר אלהים שופטים על המלאכי שהס
שופטים בטלמות האל וברתנו :

למנצח אל תשחת לרוד מבתם בשלוח שאול וישמרו את הבית להמיתו :

למנצח אל תשחת לרוד מבתם בשלוח שאול וישמרו את הבית להמיתו :
הצילני מאיבי אלהי ממתקוממי השגבני : הצילני השגבני כאילו הטייטני
במקום רס וכשגב
שלא יוכל להטיב אלי : הצילני מפעליאח ומאנשי רמים הושיעני :

ימאסוכמן
מים יתהלכו
לבו ידרך
חציו כגן
יתבדרו :

כ

הצילני

המארכים הם פועלי און ואנשי רמים שהיו חושבים להמיתו:

בי הנה ארכו לנפשי יגורו עלי עינים לא בשעני ולא הטאתי יהוה :

בי יגורו

עלי עינים יאספו ויתקבצו עלי כמו יגורו יאספוני הן גור יגור לא בשעני אינם מארכים לי בעבור פשעני ו
ומטאת כי לא פשעתי ולא מטאתי להם י"ג הוא לשון קריאה כלומר אמה ידעת

בלי עץ ירוציץ ויבוננו עורה לקראתי וראה: בל עץ שלא פשעתי ולא

מטאתי להם והם ירוצו

הכינו אה עינמם לתפשני ואמה הראה עורה לקראתי להצילני מידם ויבוננו תיו התפעיל כבלעתי ברגש
הכה משפטו יתכוננו:

ואתה יהוה אלהים צבאות אלהי ישראל הקיצה לפקודי בל הגוים אל תחז בל

בגדי און סלה: ואתה יהוה אלהים

פסוק זה אינו נקשר לא לפניו ולא לאחריו

אאכ נפרש אותו לעתיד אמר דור כשראה

שהיו חרפים אחריו בלא חטא ועון וראה שאין בשופטי ישראל שיאמרו לראול כי שלא כרין עושה ו
וממס ועול הוא עושה ברודפו אחריו ולא היו מוכימין אותו על זה והיו מחניפים לראול ונוטאים פניו
אמר לא אראה שיהיה אותו הדור זכאי נר לעתיד לבא שיתקף הקבה הוא כנרקה הכסה ויכלה הרשעים
כי עמה הוא מאריך לרשעים והנה הוא כישן שאינו רואה מעשיהם לפיכך אמר הקיזה לפקוד כל הגוים
כי אז יכלו הרשעים מכל הגוים ויעברו את י"ג הנשואים שכס אמר ולא יהיה חוקן עוד כל בוגדי און
ולא אריך אפו כמו שאמר ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין טוב ואלהים לאשר לא עברו :

ישבו לערביהמו בבלב ויסובבו עירי הגז יביעון בניהם חרבות בשפתותיהם

בי מי שמעו: ישבו לערבי

אמר על השומרים הבית בעבורו אמר לי כי לערי ערב

הם באים ושבים ויהמו ככלב כמו הכלב שהולך ונוכח

בלילה כן הם נוכחים כשנערו בלילה בעבורי ואמר ויסובבו עיר והם היו מסבבים הבית בעבורי אפטר
שגש כן שלא שאול אנשים אחרים ללכת סביב העיר שאם ירא וימלט מיד הסובבים בבית שיקומוהו הסו
הסובבים בעיר או פי ויסובבו עיר על הכלבים כלומר כמו שהכלבים מטובבים העיר כן הם הסובבים הע
העיר . הנה כי הוא היה שומע מבפנים מה שהיו מדברים מבחוץ והיה שומע מדברים קשים כחברות ע
עלי כי משבו שאין שומע אותם כי אם היו יודעים שרוד היה שומע דבריהם לא היו מדברים כי היו יוד
יודעים שרוד בפניהם היו ידאים אולי מהיה המלוכה לדור וידע להם בעבור זה כי לדבר רע לא היו מוכר
מוכרמים אבל היו מוכרמים לארוב אותו ולרדקו אחריו גם לא היו ידאים מהאל יתב השומע דבריהם :
ואתה יהוה השחק למו תלעג לבל הגוים :

ואתה יהוה

שלא יחשבו הם השחק למו שלא יהא כח לעשות לי ספי מחשבותם ותחשבות דבריהם לשחוק וללעג שלא
יהיה להם תקומה כארס ששחוק ולעג דברי טונא שאינו ירא ממנו תלעג למו לכל הגוים פי כמו שהל
תלעג לכל הגוים הכופרים בך ותלעג להם לבטל דבריהם ומחשבותם כן תלעג ותשחק לאלה :

עוזו אליך אשמורה בי אלהים משגבי: עוזו אליך אשמורה

משגבי עוזו

שהוא עז ומזק ממני אליך אשמורה שתצילני מידו כי אין לי משגב מבלעדיך והו כי אלהים משגבי :

אלהי חסדי יקרמני אלהים ידאני בשרי: אלהי חסדי

מכרי בור והעני

כתוב חסרו וקרי

והענין אחר אלא שהכתוב על עושי החסד והוא האל ית' והקרי' על המקבל והוא רוד כי אותיות השימ
השימוש ישמשו עם הפועל והפעול כמו ואני נכבתי מלכי ואלהים מלכי יקרמני יקרמני החסד וראני ב
בשוררי מה שלבי חסד ושוררי כבר פירשנוהו שהוא לשון עיון והבטחה והם ארבינו שהם מביטים אותנו
לדעה כמו ויהי שאול ערוץ את רוד אל ההרגס אמר כנגד האל אל ההרגס פן ישכחו עמי נקמה השם בר
ברשעים אלא יארך ומן הנקמה שהורידם מכושרם ותגורם לבקש לחם במילך והם ישראל שהם עם ית'
ותילו מגיביו ית' אהה שאותה מגיביו ולכרה פים עמי הראנו נקמה זאת מהם:

הטאות פי' מי רבר שפדימו וילברו בנאונם ומאלה ומבחד יספרו : **הטאות**

פי' מי יכירו וידעו כי זה הטונש הוא עונש רבריהם הרעים שהם מדברים רע עלי' ויעשו אם יוכלו וסגא
ובנאונם שהם מהגאים עלי' ילכרו והורידם מגאונם ומגדולתם ומאלה ומכחש יכפרו ומרוב קללה ומרוב
כחש ורזון שיבואם יספרו בני אדם זה לזה ויש מערשים אלה שיבועה וכחש שקר ושורשו טאות פי' מי
יכשילם וילכרו במאונם וטאות פי' מי הוא שרבריהם הם שקר ושיבועה טרא :

בלה בחמה בלה ואנמו וידעו כי אלהים משל ביעקב לאפסי הארץ סלה :

בלה בחמה בלה ואנמו כלה אותך בחמותך טעם טעם ובסוף אינמו שלא יהיה בהם טרי
ויכירו וידעו בני אדם כשיראו הנקמה כי אלהים מוטל ביעקב וישפוט הרשעים וכן הוא מוטל לאפסי א
ארץ אבל ביעקב היא עיקר ומשגית וזה משאר האומות וכן אמר רק את בני ידעתי מכל משפחות הא
הארמה על כן אסקוד עליכם את כל עומותכם :

וישובו לערב כנגד מה שאמר לקטלה ישובו לערב כלומר הם באים ושבים לטה ערב עתה
בעבורי וספכי העיר עלי' ללכוד והעשה עתה להם שילכי לטה ערב אל הכתי' לבקש לחם וישובבו
עיר לבקש מונס והו שאמר והמה ינועו :

המה יניעון לאבל אם לא ישובו ולינו ואני אשר עזר וארצו לבקר חסדו כי

היות משגב לי ומנוס ביום צר לי : **והמה יניעון לאבל :** **אעפי שמורו על**
הכתי' לבקש לחם לא

ישפנו כשי' לינו כלומר רעבים ולינו וישפנו נה' ולינו במקו באשר וכן וי' ושפתי רכנות והל פי' ואם זה
פירשו כאשר כמו אם היה היובל לפני ישראל ואם מובת אבנים תעשה לי כלומר יניעו לאכול ולינו
כאשר לא ישפנו : ואני אשר כשתראה לי עון שתקח נקמתי אני אשר עון וארץ לבקר בכל בקרוב
ובקר כלומר המיד אהן חסדך שתעשה עמי והרין עלי' שאשר וארץ שהייתו מטגב לי :

עזי אליך אומרה כי אלהים משגב אלהי חסדו : **עזי אליך אומרה**

כנגד מה שאמר עזי אליך אומרה כלומר עתה אני אומר עזו כי העז לשאול לפי'ך אשמור ואותי לך
ואז אומר עזי במקום עזו ואליך אומרה במקום אליך אשמורה כי בעת הצר אשמור ואקוה התשועה וכ
בעת המרחם והתשועה אומר ואשר אליך כי היתה אלהים משגב ואלהי חסדו כלומר שופט ויכול
שלקח משפטי מהם והעז חסדך אלי' תקרא חסד :

למנצח על שיש ערות מנצחם לרוד ללמד : **בהציתו את אים**

צהרים ואת אים ענה וישב יאמרו את איום בני מלת שנים עשר אלים :

בהצרותו פגלחמו כמו אשר היו על ששה ובריש שהיה בהם את האור ועוד דרשו במדתו במת
 שנתו ארס נהרים בארס זבוב ארס נהרים את זה נקור סבל והוא כסאריך בלא סוף והו
 שלא כמנהגו וכן באו שנים אחרים כמו זה את האור יעקב את אשר יאהב יי' ירכם: בני מלח שנים עשר
 אלה ובספר שמואל אומר בשונו מהכות את ארס בגיא מלח שמונה עשר אלה וברברי הימים ואבישי
 בן ירדיה הכה את ארוס בגיא המלח שמונה עשר אלה בספר שמואל אומ' ארס ובשני הספרים אומר ארו
 וברברי הימים אומ' שמונה עשר אלה וזוהו הספר שנים אלה עטר נראה שמלחמות ארוס הייתה כשהייתה
 מלחמות ארס כי כן כתוב בהצרותו את ארס נהרים וישיב יואב ויך את ארס וטארס ומארוס אלה שמונה
 עשר אלה ארוס ואשר עמיהם והם ארס ואמר בספר שמואל ארס ורנה לוטר ואשר עמיהם והם ארוס
 ובאוסרו ברברי הימים אבישי עשה המלחמה תמילה והכה בהם שמונה עשר אלה וזוהו הספר אשר יואב
 ואמר שנים עשר אלה אבישי עשה המלחמה תמילה והכה בהם שלשית אלפים ואמר כך יואב הכה בהם
 שנים עשר אלה וזהו שאמר יואב בזה הספר וישיב יואב כלומר טוב אמר כי יואב אמר אבישי ולפי שהי
 אבישי תמילה המלחמה וזכר כל שמונה עשר אלה על שמו ובספר שמואל וזכר המלחמה בשם רוז הוא
 העיקר וכן אמר בזה הספר בהצרותו ובריש מהו ללמד השיבה לכל האומות נהן הקבה תורה לישראל
 כשהלך יואב לעשות מלחמה עם ארס אמר לו איך אהיה בן בניו של יעקב לא כך היו התנאים בין יעקב
 ובין לבן ועתה נכרתה ברית אמי ואתה יקח יעקב אבן וידמה שנבא כיון ששמע יואב כי לא היה יורש
 מה להושיבו בא אילרוד אשר לו כך וכך אמרו לי בני ארס סי' הושיב סנהדרין וכן טלמה אומר בערך
 ערמת חישין אמרו שני בריתות כרתו אבותינו אחד קרא אברהם וכן הוא אומר ועתה הטבעה לי באלהי
 הנה בא ליכנס לארץ פלישתים אמרו להם אין אתם מזרע אברהם ואין אתם מקיימין הברית שכרת
 אברהם את אבישלך אמרו להם אין אתם מקיימין אותה ואין אתם פלישתים פלשתים הלכו להם וכי הוא
 אומר והעווס היושיבים במצרים ער עזה כפתורים היוצאים טכנתור השמידוס וישיבו תחמם אבל אתם
 עברו באוהה שבעה כך אמרו להם לבני ארס ולא הם עברו הברית תמילה לא כי הוא אומר מן ארס ימני
 בלח מלך שואב ולא זה בלבד אלא בימי כושן רשיעיים שנאמר ויעברו בני ישראל את כושן רשיעיים
 למה נקרא שמו רשיעיים שהיה רשיעיות אמת בימי בלעם אמת בימי כושן כיון טלמה יואב
 התשובה מן הסנהדרין סי' וישיב יואב ובריש אשר אומר טעם וישיב יואב ואומר כי שני מלחמות היו
 בגיא מלח במלחמה אמת הכה אבישי שמונה עשר אלה ובמלחמה אחרת הכה יואב שנים עשר אלה כיון
 שהלך להלחם על ארס עבר בבני עמון עמרו עליו בני עמון אמרו לו לא כך אמר הכתוב אל התגרו במ
 הטיבים יואב לא כך אמר הכתוב אתם נגזרים בגבול אחיכם בני עמון הנימו אותנו לעבור לא רש אמר
 להם יואב אם נהרים אתם עכשיו אין אנו מוכנים במידותינו לא אכילה ולא שתייה אלא שנכית אותם
 אותם ער שוכה את ארס וכחזור עליהם לך נאמר וישיב יואב ויך את ארוס אשר להם מה אתם מועילים
 שתבו את ארוס קמטא קמטא אבישג בן ירדיה הרג שמונה עשר אלה ואתם שנים עשר אלה
 כטייג'ע זמן אני אכלה אותה ואמר יבנה:

אלהים זרחתו פריצתו אנפת השובב לנו: אלהים זרחתו

כשהלך הרד עזר מלך זיבאלהניב ירו בנהר פרת ולקח מארץ ישראל הסמוך לפרת לפיכך אשר זכמתנו
 פרמנו שפרך מלך ארס בארצנו ואי זה אלא שאתה זכמתנו ואנפתה בנו ואה השובב לנו תשוב אלינו
 ברמתי: **הרעישתה ארץ בצמתה רפה שבדיה כי משה הרעישתה ארץ**

פצמתה הוא ענין עתימה ובקיעה ותרגום ובקע לו מלוני ועדים ליה מרכץ ובצתה הרעש הפתח הארץ
 והיבקע וריסה בו הארץ וכבשו ערים מאקץ ישראל כאילו רעשה הארץ ונבקעה והוא שפס
 שפצמתה ואתה תרעה שברים כי משה לפעול ולהיות השוכה אם לא העשירנו אתה ונכתב רשא בהא בסוף

אף וכן ארמא משיבותיכם

הראית עמוך קשה השקיתנו יין הרעלה:

הראיתיה עמוך קשה כשיצמנו אויבנו באויבנו כאילו השקיתנו יין הרעלה והנה

חסר הנסמך כי המושפץ יין הרעלה וכן היו החמה ויין הרעלה המטה

בתהוה ליריאתך צס להתנוסס מפני קשש סלה: בתהוה ליריאתך

כמו תקו ורבים כמוהו וברברי הנבואות ברוב להתנוסס ולהתגדל על אויבנו להריס נסנו עליהם מפני ק
קוטט סלה מפני אמתך שאמרת להושיב עמוך על ארמאם בשלום:

למען יחלצוך ויחיהך הושיעה ימיגך ועצני: למען יחלצוך

הושיעה ימיגך הם האובי מושבי כי ימיגך אינה יכולה להחילנו מירס וכאילו ימיגך בנדה עמנו לפיכך
הושיעה ימיגך כרי שייחלצו ידירוך וענינו בהפילתי זאת:

אלהים דבר בקרשואעלה אחרקה שבם ועמק סבות אמרי: אלהים

דבר בקרשיו דבר ברומ קרשו להיות ממלכת ישראל לי ואעלה בממלכת אמלקה שכס ועמק סוכות אמר
אמר דבר אמר המקומות האלה לפי שהיו במלך אפרים ולפי שהמלך אבנר אשבושת בן שאול בארץ הג
הגלעד לפיכך אמר אלהי דבר בקרשו כי על ישראל אמלך וכן עשה שהמלכני על הכל וטעם אחרקה
אמר דל שהכל יהיה ברשותי:

לי גלעזר ולי מבשה ואפרים מעוז ראשי יהודה מחוקקי: לי גלעזר

ואלהים שזכראפרים זכר כל ישראל והפרטים שזכר הם לשבט יוסף והם כל ישראל וזאת שבט יהודה וטעם יהודה
מחוקקי כי המלך יקרא מחוקק כמו ומחוקק שבין רגליו והמלכות מיהודה הוא כלומר יהודה שלי בכל עת
והואיל יין העלה המלכני על כל ישראל לעוב להם עשה להחילם על ידי מיר שוסיס ואעפ שבאו ע
ענה האויבים ואני בארץ ואני מלך לא יעמוד זה כי אני ברצון האל יתעלה אתחזק עליהם וזהו מרמס רג
רגלי וזהו שאמר מואב סיר רמתי ובררשי כשיעזיר הקבה לקבץ גליות ראשון הוא מקבץ את גלעד לפי
שגמלו חכר אנשי יבש גלעד עם שאול ועם בניו אמר הקבה אני נחן להם טכרס לעתיד לבא ראשון
אני מקבץ גלעד טכ' לי גלעד:

מואב סיר רחצני על ארסו אשילוך צעלי עלי בלשת התרועעני: מואב סיר

רחצני כלי הטמישי יהיה שאעשה בהם כרצוני ופירש סיר הכלי שישפוך ארס בו מי רחצני הכלים ומי
הטמישו של ארס לפיכך אמר סיר רחצני לא סיר טמבשלך בו על ארסו אשילך כעלי שיהא מרמס דג
רגלי וכן היה כמו שאומר ויך את מואב ותהי מואב עברים לרוד ובארסו אומר ויהי כל ארסו עברים לר
לרוד ובכל לל ארסו היה ארס ואעפ שלא זכרו כי בימר היו במלחמה ושניהם הכה יואב ואבישי כמו טפ
שפירשנו וכן הוא בארס ותהי ארס לרוד עברים על פלשת התרועעני דרך גיזוס או דרך לעג דרך גיזוס
כמו שטח בחו בלדות כלומר ותראה מה יקרה באחרית או דרך לעג כיו שהכניע כמו זך דוד את פלשתי
ויכניעס אמר התרועעני כמו שהיית עושה בתחילה לא העשה כי כבר נכנעת תחתי וזהו שאומר במוסור
הרמה אשר בספר החמישי עלי פלשתה אתרועע היא התרועענה מתחילה אבל ענה אתרועענה אני עליה

מי יובלני עיר מצור מי צחני עיר ארס: מי יובלני

עיר מצור כמו עיר מצור וכן ותבן יונה מצור לה ויבן עירי מצורה ביהודה אמר מי יובלני לערי הגוים

האלה המדברות אשר כבשתו עד אשר נכנעו תחתיהם בפלשתים ובשואב ובארזים וכן מן נחמי עד ארם ל
לחכיני תחתי מי עשה זה האל יתברך והוא שאמר הלא אתה שזנחתנו קודם לכן בהתגברם עלינו ולא ה
הייתה יריבא בכבאותינו עתה כשרציתנו בנו נותנה אותם לי כלה תחתינו כי איך היה בנו כח לכבוש הירוס
האלה ואנחנו מעט והם רבים אם לא עזרתך שהייתה עמנו

הבה לנו עזרת ושוא תשובת ארם באלהים בעשה חיל והוא יבוס צרייך :

הבה לנו עזרת מינר וכמו שזנחתנו עד הלום כן תעזרנו מכל ידה שתזמן כי אין אלא תשוב
כי תשובת ארם היא ועזרתה יהיו כמו בהא כי הבא הרו שלא בסמיכות פעמים כמו שני חומרת יה ו
זולתה : **באלהים** נעשה מיל אם אויבינו רבים נעשה מיל ונבא באלה פי' יבוס כמו ברסו במיש מרבו

למצנח על גבינת לדור נגינת אעפ שהיא בפתח אינו כמוך אלא הוא כמו נגינת בה'
וכמוהו בפתח ובתור שלא בסמיכות מכה בלי כרה חכמה וזוטה
העשרנה והרטיס להם שכתבנו בספר מכלול והמוזמר הזה אמרו דור כשהיה גולה ובורח מפני שאול אז
אמרו על לשון הגלות וכן משרשו ברש על כנסת ישראל :

שמעה אלהים רנתי הקשיבה המילתי : שמעה הפסוק כפל ענין במלות שונות
מקצה הארץ אליך אקרא אבעטון לבי

בצור ירום ממני הנחני : **מקצה** הארץ אם על דור מארץ פלשתים שהיה גולה שם ואם על
על הגלות שקרא
הפילה בנדה הקרא עטיפה וכן הפילה לעני כי יעטף ולפני י' ישפוך טירו בצור ירום ממנו בצור שה
שהוא רם ממנו שלא אוכל לעלות שם הנחני אתה שם והצור הוא ארץ ישראל אם על דור אם על גלות :
כי היית מחסה לי מגדל עז ממני אויב : כי היית מחסה לי

פעמים רבות ה' יית מחסה לי לפיך אליך אקרא :

אגורה באהלך עולמים אחסה בסתר כנפיד סלה : **אגורה באהלך**

עולמים זמנים ארוכים ואהלך הוא בית המקדש ואם על דור אהל מועד כי אתה שמענה עבר המקום עת
עתיך וכן ונתה רבים כן וברברי הנבואה ברוב והטרים שהיה נודד דור בהיותו גולה אם ישיבנו הש' ית
יתברך אל ארץ ישראל בטלס ואם על הגלות גם כן שנוודים נרדים אם יעלה הש' מהגלות ירושת ידאי
שמן אהל מועד או בית המקדש הוא יהושת ידאי י' ונחלתם ואמר נתן לי מהנה שאגור באהלך שהו
ירושת ידאי שמך **ימים על ימי מלך תוסיף שנתיו בבני דוד ודוד :** ימים

על ימי מלך אם על דוד אשר זה על עצמו כי נמשח היה למלך ויתפלל דוד על עצמו שיאריך ימיו ויש
ויוסף לו ימים על הקרובים לו כמו שנא' בחזקיה והוספתי על יסיד ואם על הגלות המלך הוא מלך המ
המשיח כמו דוד שני רורות והוא שני מיי ארם

ישב עולם לפני אלהים חסד ואמת מן ינצוהו : **ישב עולם**

כל ימי חיי ישב לפני אל אלהי כלומר מהעסק ביראת האלהי ובחכמה מן מנה לו מדרך ואמתך שישמרו
אחי : **בן אומרה שמר לעד לשלמי נדרי יום יום :** **בן אומרה**

בנשותך לי זה ששאלתי שאשלם נדרי יום יום בארץ ישראל כי גם אומרה שמך על הסוכות שעש' לי
למצנח על ידוהז מזמור לדוד : המזמור לדוד ונתנו אל ירותך לשורר ועל

כמו אלי וכו' התפלל על יי' כמו אל יי' וילך אלמנה הרמחה על ביתו כסו אל ביתו והמזמור הזה נאמר ש
על לטון הגלות **א - אל אלהים רומיה צפשו ממני ישועתי :** **א -**

אל אלהים רומיה ההילה לא תחיל אל אל אחר כי ממנו ההיה לי ישועתי ופי' דמיה שמריתה ושתתקת ער
שתבא ישועתה כמו נאלמיה רומיה אלא שאותו שם וזה תואר :

אך הוא צורני ישועתי משגבי לא אמוט אחר : **אך הוא**

לברו לא אמוט מינה רבה על הרך כי יפו לא יוטל כי אל יסוך דנו וכמהו בוכר התואר בלי זכר המהואר
ומאכלו בריאה רובה לומר שיה בריאה בערך הקצבות יענה ענות והרומים להם ועור לפי שזכר אמוט ש
במך על הסבך : **עיר אנה תהוותו על איש הרצחו בלבם בקיר צטור צרר ה**

הדרויה עיר

אנה ההוותו אמר כנגד הארבים המטבו הוות על כל איש ואיש מישראל תרצחו כולכם ופי' רצון פיה
שתרצחו כולכם ותהיו בקיר נטוי וכגדר הרמיה שהם קרובי לפתל כלומר כל ישיהם תהיו בפחד ולבסוף
במותו על ידי רימיה ומלת הרצחו במקום הריש לכן אשר והוא מבכין שלא נזכר פועלו מהרגוש כי קמץ
המך ושוריק אמרים בבכין כמו כל הפילות לא כרת שרך וכו' נפתלי קורא תרצחו בפתח הריש ואנו כו
סומכין על קריאת כן אשר **אך משאתו יעצו להדיח ירצו כזב בפיו יברבו ובקרבם**

ויקללו סלה : **אך**

משאתו שגרוולו של אל ומרומותו כי זכר אלהי יצורי ואמר כי יעשו איש להרחיק זה את זה מרומותו
שלא יפנו אליו כי לא ימטבו כי יי' יודע מחשבותם לפיכך יראו כזב שמרברים אחר בפה ואמר בלב כי
ירצו כי אין יודע לבסר וירצו בפי' ויקללו בלבם ואמר בקרבם לטון הימיד על כל אחר כל
ולטון הרבים על הרבים בכלל וכן ררך המקרא במקומות רבים :

אך לאלהים רומיה נפשי כי ממני תקותי **אך לאלהים**

על ררך ועצת דטעני רחקה ממני אבל נפשי אל הנה בעצתם אלא לאלהי לברו רומי והומיל כי ממנו תקי
הקותי לא שאמר והוא יתלני מהם ומחשבותם וכפל עור ואמר אך הוא צורני למוק הבטחון בי ואבטח
בו ישיה עור משגבי שלא אמוט כלל וזה בדיקה מהגלות לפיכך לא זכר רבה :

אך הוא צורני ישועתי משגבי לא אמוט : **על אלהים ישעני**

ובבורני צורני ישועתי משגבי לא אמוט : **על אלהים ישעני**

שירומאנו מהגלות שאני בו בצרה ובורני שאני נקלה בגלות והוא יהיה עור כבורני כשירומאני מהגלות
יכברוני כל העמים כמו שאמר והיו מלכים אומניך והוא צור עוץ ומחסי בו לא באמר :

בטחו בו בכל עת שפכו לפציו לבבכם אלהי מחסו לנו סלה : **בטחו בו**

אמר לבני הגלות בטחו בו בכל עת שיביא לכם הגאולה וטעם בכל עת אעפי שיאריך זמן הגלות ולא בא
עת הגאולה בטחו בו בכל עת רובה לומר עם אלהים ועצם בכל עת שיביא לכם הגאולה שיענו לפציו לב
לבבכם בתשובה שלימה בלב שלם אביא לכם הגאולה כי אלהים שמחה לנו ולא יהיה שמחה כזב מחסו כס
כמו שהוא מחסה בני אדם על כן אמר אמרו :

אך הבל בני אדם בו בבני איש במאזנים לעלות המה מהבל יחד : **אך**

בני ארס כזב כמו הכל רבר טאינו עוסר כמו היה ההיה לי כמו אכזב אשר לא יכזבו ממיו במאזנים ל
לעלות דרך משל אם יעלו אותם במאזנים עם הכל יהיו פתחים וקלים יותר מהכל כמו שאמר קהלת הכל
הכלים : **אל הבטחו בעשק ובגזל אל תה בלו חלבי יגוב אל השית לב :**

אל הבטחו : העשק הממון שבא ליד ארס מחבירו ואינו מחוירו לו אם נתייב לו ממון
ושעכבו והגזל הוא טגול בחוקה ממון חבירו ודוב ממון בני ארס יש בו מן הררכים ה
האלה לפיכך אמר כי ממון בני ארס אין לו העמרה לפיכך אל תבטחו שתגזלו מן הכרה ובעבורי אל תהב
ההכלו בו הבטחון בו כי הכל חילכי יגוב לפי כשתראו שמונכס יפרה וירבה אל תשימו לו לב שיעמור
כי לא יעמור ויגוב יפרה מענין הנובה שהוא פרי :

אחת רבר אלהים שתים זו שמענו בי עוז לאלהים : **אחת רבר**

אלהים פעם ושתים כלומר פעמים רבות רבר אלהים ושמענו שפי נביאי כי העוז לאלהים לברו לכן אין
לו לארס לבטוח לא בכחו ולא במינו כי הכל הכל ואין בטחון אלא באלהים לברו כי לו העוז ולא ליה
לזולתו ויש בו פירושי אמרים דרך רדש ואינם מענין המזמור ישפדשים אחת רבר אלהים זו התורה
שמענו אותה מפ' הגבורה ומפי משה ורבותינו ז"ל שפירשו אחת רבר אלהים זכור ו
ושמור שכאמר בריבוי אחר ושמענו שפי ריבורים :

ולך יהיה חסד בי אלה תשלם לאיש במעשהו

חסד ישי מפרשים כי חסד עשה האל יתעלה עם בני ארס כשהיה יסוד והורגם כי הוא יושלם לאיש כפי
כמעשי ישי מפרשי כי כמו אעפ כמו כי עם קשה עורף הוא וסלמיה כלו אעפ שהשלם לאיש כמעשיהו
באחרונה לך החסד כי החסד גובר כמו שכתוב ורב חסד ויש לפרשו לענין המזמור שהוא מרבר על לש
לשון הגלות אמר שה הארכתנו בגלות חסד עשייתה עמנו להשיבנו באמריהנו כי חסד העשה לארס כ
כשהשלם לו כמעשיהו הרע שעשה בעולם הזה כרי שיקבל שכרו בעולם הבא שלם על הטובות שעשהו
וכן אמר הן בריק בארץ יושלם וברדש ר' יהודה ור' נחמיה ר' יהודה אומר העבירה עקרה היא ואינה
עושה פירות אבל הסדקה עושה פירות שכן אמרו בריק כי טוב כי פרי מעשיו יאכלו אבל העבירה עק
עקרה שכן אמרו בריק כי טוב כי גמול ידיו יעשה לו וכן הוא אומר כי אלה הוא אלהינו משבת למטה מ
מעונינו לא כנגד עונינו אלא למטה מעונינו אף כאן ולך יי' החסד כי אלה תשלם לאיש כמעשהו במ
במעשהו אין כתי' כאן אלא כמעשהו למטה ממעשהו משלו הוא גובה בן ארס כשר ראית ביה עבירה ו
זהו שבענינו ימות מה עושה הקבה הולה לו עד שיקח אשה וטולד בניס ונטל אחר מבניו תחתיו תחת
אותה עבירה שעבר נטיח הקבה גובה משלו את שלו יש חסד גדול סוה הוי ולך יי' החסד ור' נחמיה
אומר כי אלה תשלם לאיש כמעשיהו כמחשבתו אין כתי' כאן אלא כמעשהו יש ארס שחשב עבירה ולא
עשהו אין הקבה מכתוב לו עליו עד שיעשנה שכן אף אם ראית בליבי אל ישמע יי' אבל ארס מוש'
מזנה לעשות אעפ שלא עשאה הקבה מכתוב עליו כאילו עשאה שהרי רור משב לבנות בית המקדש ו'
ולא בנאו אעפ שלא בנאו הכתיב עליו הקבה זה המזמור מזמור טיר מכהכת לרור :

מזמור לדור בהיותו במדבר יהודה : **מזמור לדור**

בהיותו במדבר כשהיה בודח מעני שואל ומדבר יהודה הוא מרבר זף : **אלהים אלי אתה אשורך צמאה לך גפשי במה לך בשדי בארץ ציה ועינת בלו**

מים : **אלהים אלי אתה :** צור ומוק אלה בעור טאיני בודח כי

אין משלש ומשען וזולתך ואותך אשמה בתפילתי בכל בקר ובקר כאשר אני מטלטל ממקום למקום ואמר
שהוא האב להיות בארץ ישראל בוטח שיוכל לבא בגלוי אל מקום הקודש או אל קריית יערים שהיה שם ה
הארץ או בגבעון שהיה שם אהל מועד כי בשני מקומות אילו נאכפס כל מבקשי' ו' ושם היו רגלים
חכמי ישראל והיו מתארים שיהיה ביניהם וילמד מהם כארס הנמא והוא בארץ ציה ועף ומתאווה מאור
להיות במקום המים כי בטילטלו לא היו עמו חכמי' כי אם איש מצוק וטר נפש שהתקבצו אליו ואמר צ
נמאה נפשי על הנפש כמו על הגוף כי הנמאה היא הכלית התאווה והנפש המטכלת התאווה בתכלית התא
התאווה אל החכמה וקרבת אלהי' והבשר שהוא הגוף עם רוח המייס התאווה לשכון במקום בטח וטלת כמ
כמה במזיק היא ואין לו חבר במקרא ופירושה כמו האב ועף כמו נמא כלומר בארץ הנמאה למים ו
וכן בארץ עיפה חכר ארץ בלשון זכר כמו ולא נשא אותה הארץ נעטת הארץ :

בו בקודש חיותך לראות ערך ובורד :

חיותך כן כמו הנמא כן אהאווה לחיותך במקום הקדש ולראות ערך שהוא הארון והוא הכבוד :
בי טוב חסדך מחיים שפתי ישבחונך :

מחיים כי טוב הוא חסד שעשית עם בני ארס שימננתו השכל מחיי הגוף נתת אותם לכלי על הארמה א
אבל השכל לא נתת אלא לבן ארס לפיכך שפתי ישבחונך ויזרו לך על החסד הגדול הזה ולפי שזכר שהי
האב אל ררך הנשמה שהיא החכמה לפיכך אמר זה וכן פירש גם מייס ומסר עשית עמרי מייס כמו ח
חיות הבהמות ומסר בנשמה העליוני ויש לפרש כי טוב חסדך מחיים כמו כסאך אלהי שפירושו כסא א
אלהים ופי מייס בני ארס העשירי גומלי חסד כמו להלך נגד מחיים אמר כי חסדך טוב מחסדך כי הנה ש
שאול אספני אליו ושמיני ראש ושד ונק ל' בתו והטיב ל' וענה הוא רוחך אמרי וסבקש נפשי על כן
ראוי לשפתי שיטבחונך ויזרו חסדך לבר לא חסד בני ארס :

בז אברכי בחיי בשמר אשאי בני :

במיי כמו שאני מטבח לך כל היום כן אברכך ואטבחך כל ימי מיי בשמן אשאי כפי כלומר בעזרתך
אמא ד' לכלחמים אותי כמו בשמן נבוס קטינו כלי בעזרתך כלומר שאקרא שמך והוא על ררך משל
המלמד דריו לקרב :

במו חלבי : ורשן וו ושפתי כמו כאשר וכן אם לא ישבעו וילינו אמר כאשר שפתי
דכנות יהללו פי יערב לי כמו אם תטבע נפשי המתאווה חלב ורשן כי הטאכל השמן יערב לכל ארס ומל
ומלב ורשן כול ענין במלות שינות ופירו שפתי דכנות רברי דכנות כמו שפה אמת ודברים אמרים :
אם זבתיך על יצועי באשמורת אהנה בר : אם זבתיך על

יעושי וכן כאשר זכרתי על יצועי בלבבי וכאשר אהנה בר באשמוד הלילה אני רשן ושמן ושבע ויש אם
במקום כאשר כמו אם יהיה היובל לבני ישראל ואם מזבמ אבנים העשה לי ואמר יצועי בלשון רבים לשי
שלא היה שוכב במקום אמר אלא במקושות רבים שהיה בורח ממקום למקום ואשמודות הם עתות הלילה ש
שארם מרץ בקן משכנתו והם שלש כמו שכתוב באשמודות הבוקר וכאמר ראש האשמודות התיכונה וכן א
אחז' שלשה משמורות היו הלילה :
בי היית עזרתה לי ובצל בנפך ארבו :

הרץ על שאזכורך תמיד וארץ לך כי היית עזרתה לי ובכל אשר הודפס אמרי לא נתתם להשיגני ולהרע
לי ובצל כנפך ארץ ובצל כנפך אני מוסה ומרנן : **דבקה נפשי אחיך בי תמכה ימני :**

וישקו עמם

אמרין והרין עמי כי בי תמכה ימינך שלא אפול לפני ארבי ורורפי

והמה לשוא יבקשו נפשי יבאוי בזה חיות ארץ :

והמה חמה

נפשי לשואה כלומר לעשותה שואה ומשואה יבאו בתחיות ארץ ררך תפלה כלומר יבאו לשואה שהיה

המתיות ארץ הם שמבקשים נפשי להוריד לשואל : יגידוהו על ידי חרב מנת שיעלו ידו :

ידו חרב יגידוהו לשון יחיד על שואל וענין יגידוהו יפלוהו וענין הגדה הוא ענין ההכה כמו וכמים

נגרים טיבי ניגדה ובא זה הלשון בענין ההדיקה מפני הרס הניגד על ידי חרב וכן והגר את בני ישראל

על ידי חרב והמשל גם כן הלשון ברברים היבשי שמתגלגלים מגבוה לעמוק כמו והוגרתי לגיא אבניה

מנת שועלים יהיו שאר השונאים שהם עברי שואל הרורפים אותו יהיו חלק השועלים שאוכלי המלל יהיו חלקי חרב ויאכלם השועלים והמיות :

הנשבע בו כי יסבר פי רברי שקר : והמלך :

אמר על עצמו כי הם מושבים להרגני שלא ה

היה לי המלכות והם יאברו ומי שראוי להיות מלך ישמח באלהים יהלל כל הנשבע בו כל הראוי להשב

להשבע בשמו והוא מי שהוא ירא אלהים ואיש אמת לא רוברי שקר כי אותם פיהם יסכר שמרביאים בפ

פיהם טס האלהים לשקר פיהם יסגר ואלמו ואומר זה כנגד שואל שנשבע ב'ף שלא ימית את דור כ

כמו שכתו וישבע שואל מ' יף אס יומת ואחכ רופו כמה פעמים להמיתו וכן ויסכרו מעינות ההומו :

למצח מזמור לדוד : שמע אלהים קולי בשירי מפחד ארבי תצרי די :

למצח : גם זה המזמור בבורחו שמע אלהים קולי שימי הוא סיפור התלאות וכן אריר בטיתי

מרום שימי מפחד ארבי זה שואל שמבקש נפשו :

תסתירני מסור מרעים מרגשת פעלי און . תסתירני מסור

מסור מרעים מקיבוץ מרעים

וכן לא ישבתי בסור משחקים ועל סור במורים ימרו ונקרא הקיבוץ סור לפי שמתקבצים בעלי הס

סור והטיבה ימרו במקום שיאמרו כל אתר סורו ועצתו ותצא ההסכמה מביניהם כאמר מרגשת מהמון

הרגום והשבתי את גאון מינרים ואכטל ית רגשת מצראי :

אשי שגבו בחרב לשינם

דיברו חנם דבר מר לירות במסתרים הם ביתאם

לירות הם על עצמו שהיה הולך בתמימות ולא הרע לאחר מהם ירהו

וורו בו המינים שתאוס כלומר הארס שיורה בו חץ שתאוס שלא יטמור מטנו כך אס לא הייתי נשמר מן

המלשיני אותי ולא ידאו הם אומרים במסתרים ולו ידאו מכל הרואה אותם :

יחזקו למי דבר רע יספרו לטמוז מוקשים אמרו מי יראה למי :

יחזקו :

הרבר רע שידברו עלי לשואל יחזקו אותו בטענות חזקות ובאומרם לו פעם אחר פעם פי ללכרני בהס

ואותם המספרים עמי רע במספרים משבו בלבבם מי יראה לנו כי לא יחשבו כשהאלה רואה אותם ולא

ידאו מטנו ואנש שהיו בהם שהיו אומרי הרברים הרעים בגלוי כמו רואג הארומי והזיפי היו בהם אנ

אנשי גם כן שהיו ידאים לספר רע על רוד בגלוי כי היו מישיבי שישפר לו והזיס או למחר כשימלוך יהי

הכח בידו יגמלם כרעתם :

יחפשו עולות המבו חפש מחפש ויקרב איש

ולב עמוק :

יחפשי :

עולות בהראות הוו אמר כל אלה המלשינים והמספרים רעות אנשי הוך ומרמה ועול ויחפשו וימקרו ב

בלבם עולות ומרמו המנו חפש וטחפש המנו כמו המטו הנקו במקו אות הכפל כמו לשמור מעונתו שעל
ירא פי' כילו חפש מחפש וקרב איש בלב עמוק כלומר כל מה שיוכל להתחשב בקרב איש הכל כילו הם ב
בתחבולות שלא יוכל שום אדם להעמיק יותר מהם בתחבולות הלב ובכל מחשבתיו :

ירם אלהים חץ פתאם היו מכותם :

בשתה היו עבר במקום עתיד כמו

שהוא מנהג הלשון וברברי הכבאות ברוב אמר כמו שיהיו לי הם מן מן רבניהם קן יורם אלהים מן פ
פתאם ויהיו מכותם פתאום ופתאום משתמש לפניו ולאחריו :

ויבשילו עלימו לשונם ותגדרו בל ראה במ :

הכינוי שרם וזכרהמכונה והיא

לשני' כמו והראוהו את הילד והמזנו מיתנו לחם והדומים להם אמר הם הכשילו לשונם על לשונם על צד
עצמם כלומר דבריהם הרעים שדברו עליהם ישובו על דרך יפול בשמת יפעל ואומר לשון בלשון זכר
כמו ולשוני מרבק מלקומי ותגדרו כל רואה במ טרוב מהומתם ומשלתם ותגדרו כל הרואים בה'
מהומות שיבאו ויפתרו ויראו האלהים :

וייראוי בל אדם ויגידו פעל אלהים :

וייראוי בל :

או ייראו כל אדם אלהים כי ראו כל הנקמה
שעשה בהם ויגידו פעל אלהים ומעשהו השתלם שיבינו ויטכילו כי אלהים שופט ומשגיח בבני אדם
כפי מעשיהם לא כמו שהיו אומרי אילו מי יראה למו :

שמח צדיק ביהות וחסה בו ויתהללו בל ישרי לב :

אומר על עצמו כמו שאמה הם כי צדיק היה בריבו ולחנם היו רודפים אמריו אהסה בו עור ומסה בו את
אמה כי ראה נקמתו באויביו ורוחם במקום כי או כאשר כמו בשעת רכנות שיערשנו כלומר עתה
בראותו נקמת האויבים ישמח חסה בתהילה כי לא היה בו חסותו לבושת ולא אברה תקותו וכן כל ישרי ל
לב יתהלל כמו שאתהלל אני בו ובר' מפרש זה המזמו על רניאל אמר רוד ברומ הקודש על לשון רניאל
שהתפלל ל' י' יתע' ואמ' טעם אלהים קול' בשימי וגו' כשהלשינו עליו והושלך בגוב האריות והמלשי'
הושלכו בו אמר כי זה יורם אלהים מן פתאום וגו' ויגידו פעל אלהים זהו שאמר בארץ ררויש מלכא כה
כתב לכל עממיא ולישנייא והומר וכאמר כל המזמור על רניאל :

למנצח מזמור לדוד שיר : לך רמיזה תהלה אלהי בציון ולך ישלם צרר :

למנצח המזמור הזה כאמר על הגלות ורומיה ענין תחלת כלו רמינו אלהי מסך משודש רעהו
וכן רומי ער נגיע אליכם אך לאלהים רמי נפשי אמר לך טיחלת התהלה שתאמר לך בציון ב
בציון גליות ולך ישולם צרר הזבתי שנוודים בני הגלות אם ישיבם האל לציון ישלמו לך שם בבית המ
המקדש נר כולו סגל בסוק צדוק כי לא ישתנה שומע תפילה ושם תהיה שומע התפילה כי על הגלות א
כאמר סתם תפילתי ושם עריך כל בשר יבאו כמו יבא כל בשר להשתחוות לפניך וארונכי אבי ול פירש לך
רומיה סן לא רמה אליו כלומר לך לברך האות התהלה שמהללים לך אבל מה שמהללים בן אדם בגבורתו
או בעושרו או בחכמתו אין התהלה שלימה כי אין התהלה לבן אדם בלא טוב ויש מפרשים רומיה ענין
שתיקה מן אל רמי לך רועה לומר נשתתקה התהלה לך נגר פעליך העצמים שלא תשיגך התהלה גרהיה
הוא כאילו נשתקה וכאילו אינה וטעם בטחון כי שם ריי רוב התהלה בשיר וברנני ובכבלים וסב
ובכניורות וטעם לך ישולם צרר על כי לא תשיגך תה צדקתם ישלמו צרריהם בזה שם להוסיף על המהל'
וברש מפרש אותו השיר אמר רוד ולך רומיה התהלה יכול אמה לרום הכל כותנים לך התהלה ואתה רומי
בציון שכן קול נתנו בבית יי' ומה קול נתנו בבית יי' שאמרנו דינו רפה ולא יי' פעל כל זאת ואמר אי

אלהמו כור חסיו בו הם נתנו קול ואתה רומם אותה רומם ואני רומם סני רום ומהמלל לו .
שמע תפילה עריך כל בשר יבאו דברי עונות גברו מני פשעינו אתה תבפרם :

שומע תפילה : תפילות כל בשר שומע אותה ושלנו אין אתה שומע ולך ישולס נר מלך
בשר ודם יכול לשמוע מן שנים או מן שליטה ואינו יכול לשמוע מן הכל אבל אתה
שומע תפילה כל בשר כאמר וכל אמר ואמר מהשלל את שלו כל בשר אתה שומע ואין אתה שומע
שלנו . וגם כי אונק ואטוע מהם תפילתי סכות בענין לך טעבור תפילה אמר להם חקבה אהם מבקשים
טגגות או זרונות אמרו לפניך אין אנו מבקשים לא טגגות ולא זרונות ולא דברי עונות גברו
מני פשעינו אתה תבפרם .
**אשרי תבחר ותקרב ישבח הצריך גשבעה בטוב
בהך קרוש היבלד : אשרי :**

אשרי מי טאהה מקרב ישכון במחיריך ולא במכר לבו אלא
במרום קרטך היכלך דברי עונות גברו ממנו לשון ימיד פשעינו אתה תכפרם לשון רבים כי על בני הג
הגלות דבר לשון רבים עונות טגברו ממנו ופשעינו כמו כן אתה תכפרם כי הם האריכו אותנו בגלות
מהמכנים אני אליך שהכפרם אתה כי אין זולתך כמו שאומר כי עמך הכלימה לפיכך אומר אתה :
אשרי תבחר ותקרב אשרי מי טגייע לחמן היטועה הרבד טתבמר בו ותקרב אותו אליך להעלותו מהג
מהגלות ויזכה שישכון במחיריך : גשבעה אומר על אותה שהיו אז בעת היטועה נטבעה בטוב בתיך
כלומר בכבוד שישכון טס במקום שהוא קרוש היכלך כלומר המקום המקורש טבהיכלך והוא הרביד ש
טטס הארון מונה עם הכבוד :

בל קצני ארץ וים רחוקים מבין הרים

בכחו נאיר בגבורה : גוראית :
בזרק העננו ובנפלאות טתעטטה עמנו כי אתה אלהי ישעינו וקרא הפעולות טוק בפלא והירואים מטבם
נוראות בעבור כי ה' נורא על בני ארס מטבם כל קצני ארץ וים רחוקים ואתה מטבם כל ישראל השון
הענורים בקצני הארץ וקצני הים הרחוקים מירושלים כך בטמו שהקבצים לירושלים וקצני טזכר עומר ב
במקום שנים טאילו אמר קצני הארץ וקצני הים הם איי הים וכן טינפון ומים רינה לוטר ומאיי
הים כי מערב זכרו מלין הרים בכמו ואס יאמדו הגוים איך יתקן טיינאו ישראל מהגלות שהם עם רלו
וטפל טפונר ומפורר מי ויניאס מהוכס כמו טאמר הכתוב שיאמרו העמים היוקם מגיבר מלקות וגו' וה
והקבה אומר גם כן גם טבי מקיבור יקת ומלקות עריך ימלט כי אני אריב את ריבך ואני גבור מהם כ
כן אמר הנה מכין הרי מי טעושה הגבורות והנפלאות האלה יוכל להיניאמן מהוכס וזכר ההרים כי ההרי
הגבוהי טנפלאו האל לפיכך סמך אותם אל אל שאומר בהררי אל טבהם נראה כמו נאור בגבורה והו בכל
עת נאור בגבורה כי אינו קונה גבורתו מאמר לעת הינורך אלא מראה גבורתו בכל עת שיירנה כי הגב
הגבורה אזורו וכן מקבורתיו :

והמה לאמים : משביח :

טאון ימים וטאון ימים הוא לשון גלי הים והוא משביח אותם כלומר משקיש או
אותם בטוח גליו אתה הטבחים והסון לאומים וכמו שהוא משקיש טאון ימים כי ישקיש הסון לאומים
וטאונס יודיא ישראל מהוכס זו והמון היא זו השואה כלומר כמו זה כן זה וכן מים קרים על נפש ט
שייפה ושמוע טובה טאך טרחק על ישראל גאותו ועויו בטמקים :

ויראון ישרי קצות מאותהדך מוצאי בקר וערב תרנץ : ויראון :

דטבי קצוות מאותהדך זו ויראון פגומה אמר טנפלאות הכרוא אותהיו טמראה בכל יום ער שיש לבב
לבני ארס לידא מטנו כי אינס טבלתי טנהיג ינהיגס וסירידס ביו ובלילה והאותתת הם מוכאי בוקר וערב

כירת והכבדים בלילה והשמש כיום ובהם הרגו והשמת לב בני האדם או פי הרגו. במורכא בוקר וערב כי
הם מרכנים ביראותם כמו שאמר בך ימר ככבו בוקר ויריטו כל בני אלהים ואתה הרגו אותם כי את
אתה המורכא ואמר יושבי ארץ כי בכל מקום יראו האותות בהם בכל קצוות הארץ אין נסתר כמו שאמר
בכל הארץ ירא קורס ובקצה תבל מליהם וגומר ואומר ותקופתו עוקצותם ואין נסתר מתחתו ולפי רעתו
כי השני העסקים האלה על ישראל ודבר אומר משבית שאון ימים אמה מי שמשבית שאון ימים לפני
ישראל שבקע להם את הים והעבירים בתוכם הוא ישבית המון לאומים ושאוכם ייעלה ישראל מתוכם :
ואמר ויראו וכמו שייראה יושבי קצוות מאותותיך שעשית להם בקריעת ים סוף ושאר האותות כמו
שאמר שמשו עמים ירגוקו מלל אמו וגמר כן יראו עוד ממך בקיבוץ גלויות ומאותותיך עוד מה שעשית
להם שהיית מרדן להם במורכא בקר וערב והוא שהיית מרדן להם עמוד ענן יומם ועמוד האש לילה כן
העטה עמם בקיבוץ גלויות : **פקדת הארץ ותשוקתה רבת תעשרנה בלג אלהים**
מלא מים תבין רגנם בי

כז תבניה : פקדת : הארץ ועוד זכר המטר כי הו
שזכר אליהו כי

מנפלאו האל הגדולות כמו
בס דין עמים המורדו ואמר פקדתה הארץ ותשוקתה כענין כבר היה זה או אמר שהיה זה
וכן ואתה קצפת וכמטא וכבר מטאכו ואמר שחטאכו קצפת אתה וכן ויבקעו המים וירוס הולעים והרומים
להם וכן פי ותשוקתה וכבר שוקתה כלו מאמר ששוקתה פקדת אותה במטר והו מעפי ואל אישך תשוק
שהוא ענין האוה כלומר גזרת עליה מניעת גשמים עד שהתאווה מאר למטר ואמר כן במסך אתה פי
עוקר אותה כן אכחנו בגלות המי לארץ צמאה מאר ומימלי למטר הישועה רבת העשרנה כמו העשירנה
וכן וירבקו ויררכו כמו וירבקו ויררכו ופי לרוב העשירי אותה במטר שלג אלהים פי
מלא מי ואמר שהטבע הארץ ישארו מהמטר שלגים גדולים מלאים מים להשקות ארס ובמהם זכר אלהי
הוא כינוי לרבר הגדול והנפלא לפי שהגדולה והפלא יבא מאוהו כמו עוד גדולה לאלהים כהררי אל שלה
שלהבת יה מאשילה תכון רגנס אמר שהטביע הארץ והעצמת תכון הארץ ברמות טובות להשלים העצמים
כלומר שתניח התבואה משרפון ומירקון כי כן תכונה כלמר כי בזה תכין הארץ כי אם הטבע הארץ טמ
ממטר ותעצמ התבואה ותלקח אחר משרפון ומירקון מה יועיל להם המטר :

תלמיה רוה נחת גדוהיה ברביבים תמוגגנה צמחה תב תברך עטרת שנת טובת

דמעגליך ירעפוך רשן : תלמיה רוה

נחת טב עוד לספר טובות המטר שתהי
במטר תלמי הארץ והם גבשושית הארץ נחת גרי
גדוהיה ותודיר המטר בגורו הארץ והם העמקים שבין הלס לתלס והוא חפירת המרשיטה ברביבים המ
תמוגגנה במטר הגדול תשוב הארץ תמוגג ולמה שהיית יבישה קורס המטר צמחה תברך ואמר כן תברך
צמחה ותבא התבואה לברכה והנלחה עטרת שנת טובתך שנה שתטבע היא שנת טובתך עטרת אותה
בכל דבר טוב על דרך שנת ריכות העשירי ומעגליך ירעפוך רשן העננים הם מעגלי הש' יתצ' כמו פי
שיקראס גם כן סוסי האל באמור דרכת בים סוסיך ואמר מדכבותך ישועה והעננים ילוה מטר שיהיה מ
מהם הרשן והטוטרן : **ירעפו נאות מדבר וגיל גבעות תחגורנה :**
ירעפו : כמו שירעפו

בישוב כן ירעפו על נאות מדבר בעבור המיות שימכאו מאכל ומשקה וגיל גבעות התגורנה
על דרך משל כשימלאו פני הגבעות תנובה כאילו ימגרו גיל תחת אשר תגרו טקיס בהעבר המטר :
לבשו ברים הצאן תעמקים יעטפו בריהרעו את ישרי : לבשו :

כמו כר נחב שפירושו מישור זכר הטישורים והעמקים כי כבה זכר הגבעות ואומר כי הכרים הם מלא

מלאים יאן כאילו מלובשים כדאן כלומר שרועץ על פני המישור והם מכסים את עץ הארץ וזה מרוב
התבואות ישלחו הנאן בשורת לרעות כמו שאמר משלמי רגל השור והחמור והעמקים יעשו בה
העמקים כמו כי יהיו מלובשי ומעוטשי ומכסים מרוב התבואה וזכר העמקים אעפ"י שזכר התבנות ואם
התבנות שביעים כל טכן העמקים אלא זכרם רינה לומר שלא זיקס רוב המטר תרועעו אף ושירו ט
שיבולי הבר תרועעו אף ישירו כי השיבולים המלאים בנשוב בהן הרוח ישישינו קול כאילו תרועעו
אף ישירו או הוא דרך משל כמו רגל גבעות תתגורנה וכל עני הטרה ימאז קהויש טפרשים תרועעו
אף ישירו כל בני הארס עם הבהמות והמיות :

למנצח שיר מצבה הייעור לאלהים כל הארץ : זה המזמור כאשר על קבו
גלות ישראל שאמרו הריעו

לאלהים כל הארץ שיראו הפלאות שעשה עם ישראל
זמרו בבור שמו שיימו בבוא תהלתו : זמרו בבור שמו שיימו בבוא תהלתו
ובהתלהכס אמרו כי שמו נכבר בגאולתכם ש
טהיה בגלות שמו מנואץ ומתבזה בפני הגרים המושלים בישראל לאמר איה אלהיכם יקומו ויעזרוכם :
אמרו לאלהים מה נורא מעשיך ברב ערך יבחשו לך אויבך :

אמרו לאלהים מה נורא מעשיך שהוצאתה גוי מלש סגוים רבים ועשמים ואמה עתים מהם עז
שברוב עוז יבחו לך אויבך ויאמרו לא הרענו לישראל :
כל הארץ ישתחו לך ויזמרו לך חמרו שמך סלה : כל הארץ

כמו שכתוב כי אז אהפך אל העמים טפה ברורה לקרוא כולכם בשם יי :
לבו וראו מפעלות אלהים נורא עלילה על בני אדם :

לם וראו זה יאמרו
אמר אל אמר נורא עלילה נורא מעשה על בני אדם לעשות בהם כרצונו ער שיראוהו :
הפך ים ליבשה בנהר יעברו ברגלם צשמחה בו : הפך ים
וזהו מטעמו הנוראים
שהפך ים ליבשה כשהביא עמו סגלות מים בנהר יעברו ברגל בידן שם גם כן נשמחה בו בהביאו
אותנו סגלות זה ויש לעדש בנהר יעברו ברגל כל העתיד כמו שאמרין הטף ידו על הנהר בעים רומו ו
הכהו לשבעה נחלים והרדיך בנעלים ואמר והיית מסילה לשאר עמו אשר ישאר מאשור כאשר היית
לישראל ביום עלותו מארץ מצרים :
הסוררים אל ידומי למו סלה ברבו
מתשל בגבורתו עמי אלהינו והשמיעו קול תהלתו :

מתשל בגבורתו : בגבורתו
שיראה בהביא ישראל טבח והעמים ישמול לעולם על כל העמים כלומר שיכירו כ
כולם לו משלתו ומלכותו כמו שכן והיה יי למלך על כל הארץ והומר עיניו בגוים הנשפיה או הנשפיה
בגוים שיכיר לראות מעשיהם ולגמולם כפי מעשיהם כי ער אותם וזמן הוא מאריך אף לרשעו ומאותו זמן
ואלך לא יאריך להם עור אלא יגמול כל אחר ואמר כפי מעשינו כמו שכתוב ושבטם וראיתם בין ברוך ל
לרשע בין טוב לאלהים לאשר לא עברו ואותם שהיו סוררים ישפילם ולא ידומו להם כמו שהם רעים
בזמן הזה ברכו עמים ואז אמרו ישראל לעמים ברכו אלהינו שאתם רואים את הפלאות שעשה עמנו
כי לא כילינו בארץ הגלות בין העמים : **השם צבשינו ברויים ולא צתן למוט רגלינו :**

אלהים יחננו ויברכנו יאר פניו אהנו סלה : אלהים : שייך לנו מנו ויברכנו

את שיגאלינו יוסף

יא :

יא פניו אהנו סלה

כל היום בשוכתינו כי הברכה הוספת טובה :

דרכי בכל גוים

שיגאלנו בכל מעשינו : לדעת בארץ

אז ידעו בארץ דרכי האל זב' כמו ש

לדעת

יודוך

שכתוב כי מלאה הארץ ריעה את יי' כשירוע בכל גוים ישועתיך :

עמים אלהים יודוך עמים בלם : יודוך עמים ואז יודוך עמים :

ישמחו וירננו לאמים בי תשפוט

עמים מישור ולאמו בארץ תנחם סלה :

ישמחו : כי תשפוט עמים העמים שיבאו עם

גוה מגוה תשפוט במישור ואז ישמחו שאר העמים

ולאמים בארץ תנחם הגוים שכתוב ב

יודוך עמים אלהים יודוך

פארץ לטופטט שס כמו שאמר והבאתיך אל הרי ישראל :

עמים בלם : יודוך ואז כשהשפוט העמים שיבאו עם

גוה יודוך שאר העמים יורו לך כי לך העוז והגבורה ואתה ארון הכלו

וכולס יודוך גס הנמלטים ממחנה גוה מייס שכ' בהם ושמתו בהם אות :

ארץ נתנה יבולה

יברכנו אלהים אלהינו : ארץ נתנה יבולה

ואז תקן הארץ יבולה מפני השונות

בעתה הקשמים והארץ לא תקן יבולה אך בזמן הגאולה יכלו הרשעים והנשואים יהיו בלי עון לשיכך

בזמן הארץ יבולה בכל עת : יברכנו אלהים וייראו אותנו כל אפסי ארץ :

בטמו בו

ואז בראות הגוים כי אלהים עמנו כי

למנצח לדוד מזמור שיר : יקום אלהים יפוצו

אויביו ויניסו משנאיו מפניו :

למנצח זה המזמור נאמר על מיל סמריב שבא לירשלי

בשי חזקהו ואמר יקום אלהים קומה יי' וישירו אויביו והקימה היא הרואת גבורתו וטעם יקום יתכן רדך

הפילה או רדך כנראה אמר כי כן יהיה שיקום אלהים אז ישירו אויביו וכן היה שיבא מלאך יי' והכה

בהם טאה ושמונים וחמשה אק : בהנרף עשן הנרף בהמס רוצג מפני אש יאברו

רשעים מפני אלהים :

בהנרף עשן מקור מבנין פפעל ומשפטו כהנרף במקץ תמה

הנרף ולפי רעתי שהוא שם הפועל מבנין הפעיל והוא שלם וכן הנרף שלם ובמשקלו כהנרף כסה בהם

בחסרון הנרף ואם זה במולט זה בשוריק שניהם שוים ופירוש כהנרף כהנרף הדומ העשן כן הנרף מ

אתה האויבים או שהמס רוצג מפני אש כן יאברו רשעים מפני אלהים והרוצג הוא השערה

וצריקים ישמחו ועלצו לפני אלהים ויששו בשמחה : וצריקים ישמחו

ויעלצו וישמחו וישירו ב

בשמחה הכפל לרוב השמחה וכן אמר ישעיהו השיר יהיה לכם כליל התקדש מה ושמחת לבב כהולך במלי

גבו ואם היה כליל הפסח כמו שאמרו רבותינו ול ועשו כמך הפסוק הזה יהיה שירשו ויששו בשמחה ע

עם שמחת המך כלומר יששו בגאולה זו עם הזכרת גאולה מידים :

שירו לאלהים זמרו שמו סלו לרובב בערבות ביה שמו ועליו לפננו :

שיריך לאלהים סולו רוממו כמו סלסלה ותדוממך וכן כל לשון חלל הוא לשון הגבהה ורוממות

לרובב בערבות כמו רוכב שמים כמו שהרוכב מהלך הבקעה כך האל יתברך ששכב הגלגל בערבות יקרא

הגלגל העליון המקיף בכל ומניע כל גלגלים בתנועתו ביה שמו סילו אהו ביה שהוא שמו והוא מורה עליו שהוא בורא העולם וכבת היותו ועליו לשניו בבית המקדש :

אלמנות אלהים במעון קרשו :

אבי

לפי שזכר רוכב בערבות שהוא גבור מעל גבורה הוא גבור וסומך המלושים והשפלים והם היתומים והאלמנות שאין להם כח להכיל מעושיהם והוא אביהם ורו את ריכס וכן אמר כי רס יי' ושפל יראה אלהים במעון קרשו אעפ"י שהוא במעון קרשו בשמים הוא עם השפלים בארץ וכן אמר מרום וקרשו אשכון והוא רכא ושפל רוח וכן ישראל שבא עליהם מלך אשור שאמר עליו המלך הגדול עם מלכים גדולים וישראל היו כנגדם מועטים ושפלים עד שאמר רב טקה ואתנה לך אלפי סוסים אסת גוכל לתת לך רוכבים עליהם ולא היה בס כח לעמוד כנגדם אס לא כי האל יתב' עזרם :

אלהים מושב יודדים ביתה מוציא אסירים בבושרות :

אלהים מושב ימירים ביתה אותם טהם ימירים איש ואשתו ולא ילרו מושיב אותם ביהם שהוא כלל צנים כמו ויעש להם בתים אעפ"י שיש לנו בן צ"י אמר כי פי' לפי רעהו ויסתירם יי' רידמיהו וכן אמר מושיב עקרת הבית אס הבנים שמחה וכן ישראל שהיו כימירים הושיעם מהאויב וברכס והפרס והרבת מוציא אסירים בכושרות אותם שהיו אסורים בטלטלאות של ברזל הוא מוציא אותם כמו אותם השב השבויים שהיו בזמנה אשור מכוש וממכרים כמו שאמר ישעיהו עליהם בויקום יעברו והם מבני יהודה שאמר על כל ערי יהודה הבצורות ויתפשט וכושרות הם הנבלים השלטלאות והקף בענין קשורים כי ה הקף והקפה הם ממוצא אחד וכן מ"י תיכן את רוח יי' בקף תיקן משלים בקוה והעני' אחד אן סוררים יטכנו נחמה האסירים ינאו לרוח והנלה והסוררים שהוא מלך אשור ומיילותיו טכנו במקום נמא כל כלומר כאילו מתו בזרת נמא כי מתו בלא מרב ובלא חנה :

עמד בצערך בישומז סלה :

אלהים

כמה לא יי' ינא לעניך כי ב במאתק לעני עמך כשהיו מנצחים האויבים כאילו יי' ינא לעניהם לכיח הטלחמה גם ארון בבית יי' נוסע לעניהם והכיר נצו הטלחמו בלכתם במדבר סימו מלך האמורי ועוג מלך הבשו ודעש הארץ וההר' הוא מוטל על פתר הסלכי והגרים שרצו וחלו מעניהם כלומר כמו שהלך לעניהם אז ולחם טלחמותיהם הן העשה אמה בצערך בי בישומן במדבר שהו טקוס שסמה וכן כהוב ונסע מהורב וכלך אל כל הסרבר הגדול והגורא ההוא אשר יאיהם ררך הר האמורי וגומר ואומר באהם עד הר האמורי וגו ואומר עלה רש כאשר רבר יי' וגו :

ארץ רעשה ארץ שמים נטפו מפי אלהים צחלתך ונלאה :

ארץ רעשה כמו שפי' שעררו ורגזו עם הארץ אך שמים נטפו מפי אלהים ררך משל שמשו בשמים על האויבים ויום המטר הוא מושך עין וכן אמר בשירת דוד מטכת מים עבי טחקים ררך טשך על הכרות הבאות על האויבים זה סיני וכמו טזה סיני רעש מפי אלהים ישראל כן רע רעשה הארץ כלומר העמים וההר טזה רעש ביום מקן תורה כמו שכתוב וימרד כל ההר מאור ויש מטר מפרשים זה הפסוק כולו על מקן תורה וזה סיני פי' ארץ רעשה גם שמים נטפו גם כן כמשמעו טיה מט מטר מעט ביום מקן תורה :

אתה ברצתה : גשם צרבות :

לפי שזכר שמינו נטפו שהוא רצו לכרות הבאות על הא האויב אמר בהפך זה גשם נרבות תניף אלהים כלו על האויבים תניף נטפו זעם ואף וכל ישראל תניף גשם נרבות נחלתך תניף על ישראל טהם נחלתך כמו שכתוב והם עמך ונחלתך ונלאה אמה כוננתה פי אס נלאה וכן וכן לכה יי' לחם הר ואס נקן כלומר ואס נלאה נחלתך ביד אויב טכבר תפש כל ערי יח

יהודה הכותן אותה שלא תעשה מכל ולא תקן ירושלים בירי: דודך ישבו בה תבין בנאביתך
לענין אלהים: דודך ישבו בה ערתך וכן מית
פלשתים מית קנה פירוטם ערה בה בירושלים תכן בשוהבתישר' שנשברו עני ורל כ' כל עשר השבע'
בו גלו ויהודה ובנימין רבים מהם נשבו מהעיים כי קבש מלך אשור ואהה תכנס בשוהבתיך:
יהודה יתן אמר המבשרות צבא רב: מלבי צבאות ירוויזן ויהיך ונזות בית

החליק שלל: אם תשבבון בין שפתים בנפי יודה נחפה בבסת
ואבירייה בירקיק

חרוץ: אם תשבבנה גם מרברי הנטיים או רברי המשוורר כנגד ישראל
והוא הנטות ושפתים הם הכידים נקראו כן לפי ששופתים עליהם קרירות אמר אם תשבבו
במקום ששל כמו זה ושחור וקורר כלומר אם הלכתם קוררים עד עתה מפני עקה אויב עור ההיר לבנים כ
ככני יונה שתדמה סאילו כמ פה ככסה כך תהיה יפה ולבנה גם רמו בפסוק הנה על הכס ועל הזהב שלקחו
במחנה אשר ומלת בכסה סגול באמת ראברותיה בירקיק מרוץ וכן וחרוץ בטיש מוכות ירפר מרוץ ע
עלי טיט והנה המשובת הוא ירוק ואמר ההואר במקום המתואר ומשפטו בהפך וכסוהו עב טיט כל ע
עמים רבים: בפרש שדי מלבים בה השלג בעלמוז: בפרש שדי
עלכיס בה ענין שיטות

כמו פירשתי ירי עליך ובפרש כפיס רינה לומר שהכה בהם האל והנה כולס פתחים מתים שטותים על
הארץ מלכיס ושרים כמו שכתוב ויבחר כל גבור חייל שיר ונגיד במחנה מלך אשור ויש מפרשים בפר'
בטיכר כמו הפרש בערה וזכר שם שרי שפירושו גובר ומנצח שגבר על מחנה גדול כזה שדבר עלי בנא
בגאיה ועצם בה בירושלים השלג בעלמוז או בפרש שרי המלכיס תתלבן בשלג הערה שהיית במשך הש
השלג פועל עומד ואפשר שהוא פועל ויבא והתיו כנגד האל בעלמוז במושך כמו ילמות:

הר אלהים הר בשן הר גבנונים הר בשן: הר אלהים הר בשן יש
הרים משובתים הר אלהים והוא הר סני אעפי

שהוא במרבר ומקום מרוב רינה והוא הר שפל והוא הר משובת כי שכן עליו הכבוד הר בשן בעבור כי
הבשן הוא מקום רשן ושמן ומקום מרעה כמו שאמר על דרך משל על הרשנות והשמנות פרות הבשן
וכאמר ארדי בשן כהרוננו הרים גבנונים הרים הגבוהים נקרא ההר הגבוה גם כן לפי גבהותו יש לו גב
גבוהת באמצעיתו ובו הראה גבהותו והרים הגבוהים הם גם כן משובתים לגבהותם ואמר ימיר עם רבים
שאמר הר ואמר גבנונות רינה לומר כל הר והר שיש לו גבהות משובתה כל אחר ואמר לפי מה שהוא ו
וכן ימיר עם רבים וקבל היהודים וצריקים ככבוד יבטת והרומים להם ואמר עור הר הבשן לרוב שבתו
שהוא רשן ושמן וכולס אינם משבחים כמו הר הבית לפיכך אמר
גבנונים ההר חמר אלהים לשבתו את יהודה ישבוז לנצח:

למה תרצון יש מס
מפרשין תרצון כמו תרקרון כלומר מה תשבחו עינמכם אף אתם נחשבין לכלום כנגד ההר שאמר א
אלהים לשבתו והוא הר הבית ורבי הי' זל פי תרצון לשון ענון והחלת ורימהו בלשון ערבי בזה העני'
ופירושו למה אתם מצינים ומימלים לכבוד אף הכבוד כי בהר אלהים אשה אמר לשבתו והוא הר הבית
שבו בית המקדש ובעבורו כבוד ירושלים כי בו יראה הכבוד המיד ועזרתו והמונתו כי הנה כל ארץ של
שלטה בהם ירי האויב ועל ירושלים ואמר לא יורה שם תן ולא יקרטנה סן ולא ישפוך עליה סוללה ואמ'
וגנותי על עיר הזאת להושיעה ואמר אף ין ישכון לנצח לפי שבהר סני לא ישכון לנצח:
רבב אלהים רבותים אלפי שנאו יהוה במ סני בקרש: רבב אלהים
רבותים יר רכב אלהים שתי ר

דבבות לעזרת ישראל על דרך שאמר הנחמ"ץ גיבוריך ואמר רכב איש וסוסי איש סביבות אלישע אלפי
שנאו אלפי מן המלאכים הנקראים שנקאנים ויש מפרשין שנאן כמו שנון כלומר אלפים שנים י"ץ בס
בא י"ץ עמהם כמו שבא סיני בקדש ובית בס דעה שלא כמשפט אהי"ו הסמוך לבקר כפה ויהא אותיות א
אהוי במפיק וכן ונטה עליה קו תוהו וקול המון שילו בה

עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות בארם ואת סודרים לשבוח יה אלהים

עלית למרום ועד ענה שניות הישועה ולכרה ארץ ישראל וגלו העם אשר בה כאילו אמה עליה לט
למרום ושבית שבים כי אמה בהעלותך שטירתך מעליהם ובא האויב וגבר האויב לקחת מהנות בארם ה
מהתנית שנתה בארם להשרתה שכינתך ביניהם ולשמרם מכל רע ולקחת אותם מההנות עד שגם סודרים
והם מלך אשור ואשר עמו משיבו לשכון במקום הקדוש במקום אלהים והיא ירושלים שהוא משכן אלהי
ברוך יהוה יום יום יעמס לבו האל ישענתנו סלה : ברוך י"ץ יום יום יעמ

יעמוס לנו ישיא לנו ברכותיו האל שהוא ישועתינו שהושיענו ממל רב ועצום יעמוס פירושו ישיא וי
וכן יעמוס איש על חמורו כמו וישא על דרך לא חמור אחר מהם לא נשאתי וקסד ברכותיו או טובותיו
ויהפוש המסרוך לפי הענין ורבים כמוהו או פירושו יעמוס לנו ישועתינו שזכר אחר כן ופירושו האל
יעמוס לנו ישועתינו יום יום ברוך הוא :

האל לבי אל למושעות ולאלהים יהוה

למות תוצאות : האל

לנו לנו הוא למושעות ולאויבינו יש לנו להמית תוצאות זהו למות תוצאות כלומר
יש לנו תוצאות רנו להוציא משיעמי המיתה בענינים רבים להמית אויביו ולכלותם כמו שטבע המצרים
ביום סוף ועשר סכות ואבני ברד על מלכי כנען או מהומתו בין האויבים להכות איש את אמיו כמון שא
שארם בכלשותים מרב איש את רעהו מהומה גדולה מאד וכן מכת הטמורים והעכברים בפלשתים וכמו
אלה רבים אחרים : **אך אלהים ימחז ראש אויביו קרקר שעי מתהלך**
כאשמיו : אך אלהים

אלהים אלהים לברו הוא שיעשה זה כי מי יעשה כמעשיו כי

כלילה ברגע אחר הכה מאה ושמונים אלה אלהים לברו שיעשה זה שימחז ראש אויביו בלא מרב וב
ובלא מני קרקר טעם הקרקר הוא שחמלק את השעיר לפיכך אמר קרקר טעם שער כי בקרקר הראש יחלק
טעם הראש מניו לימן ומניו לשמאל ולפי שהקרקר מקצוע הראש יאמר לגזרות היודרות על הארס ה
הרעות או הטובות קרקר כמו ולקרקור נזיר אמיו הברכות וברעות ועל קרקרו חמכו ידר מההלך בעצמיו י
ימחז קרקר מי שהוא מההלך באשטיו וברטעו ולא ישוב בו : **אמר יהוה מבשח**
אשיב אשיב ממצולות ים : אמר י"ץ :

האויבים אשיב אותם מארץ ישראל שהשיבותי ממצרים ממצולות ים

כלומר שלא שבו למצרים אלא טבעו בים כך ממנה מלך אשור והנה כולם עגרים מתים חזר בשון שהוא
בארץ הגלעד כי שם הייתה המלחמת מלך אשור בישראל כי פול מלך אשור לקח כל הארץ היא וסוף מלה
מלחמותיו היה זה שבאו לירושלים ושם מתו כולם : **למען תמחז רגלך ברם לשח**
כלבך מאיבים מנהו : למיש

תמחז רגלך תארים כמו הערך האמץ מן חמוץ בגרים

שפי ארום ברם לשון כלבך מאיבים מנהו ופי' תסחוק כו הוא למען תמחז רגלך ותמחז לשון כלבך
המלקח'ים דם האויבים כלומר כי העגרים המתים יהיו אוכלים אותם הכלבים והאדם לשון הכלבים מן הרסו
והארס גם כן רגל ההולך עליהם וכה רגלך וכה כלבך כנגד ישראל ואישטר לפרש הסך כנגד העים והלא
הרך ששל על דרך חמוץ בגרים מביורה רץ כחמס על בגרי וכל מלבושי אגאלפי ומלת ברם כמו כה למלה

למלה מאויבים הירמק ממנו לא ללשון כלבדך מקרוב וכמוהו רבים כמו וירא אשה רוממה על הגג כמו ו
ירא טעל הגג אשה רוממת וכן חרומים לו כמו שכתבנו בספר מכלול לפיכך ברם קטוף לפי שאינו סמוך
ללשון כלבדך אלא לללה מאויבים ומשני מ' מאויבים אין לו משפט הסמיכות להיות בשפת ומלה מנחה ה
הוספת ביאור ככבר אמר מאויבים ואמר עוד מנחה והוא יחד דרך כלל או יהיה פרושו מנחה ממך אש
אשור והוא הנכח כי אשפי שלא מה במחנה אשור כאשר שכלארכו בברשת פנים הכהו בניו במרב :

ראו הליכותך אלהים הליכותך אלי מלכי בקדש: **ראו** הליכותך
ראו ישראל בראותם מגפת האויבים ראו ה

הליכותך ראו והכירו כי הליכותך היו שהלכת לפנייהם והכית אויביהם ואותם הליכות היו הליכות אלי ש
שהוא מלכי בקדש כלומר הוא מלך בשמים שהוא מקום הקדש ושלח מלאכיו לנזרת ישראל כמו שכתוב
ויבא מלאך ייך במחנה אשור :

התפסות : **קדמו**
המשורר היה בישראל כמו הם לשורר בשה ואחרים הנזכרים בכלי ובתוכם העלמות והפשות או השירי

והנזכרים בתוך עלמות התפסו ופי' והפשות טכיות בתוך אשר בידם כי דרך הנטיים בתוך כמו שכתוב ותקח
מרים הנביאה ארות אהרן את ההקדש אשר נזכרים כמו ואמר וכן ששם והידם והרומים לו ומלה תפ
תפסית תואר בשקל נחלת שוטטות .

במקהלות ברבי אלהים יהוה ממקור
ישראל עם בנימן צעיר רדם שריו יהודה

רגמתם שריו זבולון שריו נפתלי :
במקהלות ברפו אלה להודיע נפלאותיו לכל

שמך כניסין יהודה היו בימי חזקיהו ועל שני השבטים האלה היו מלך אשור ששאר השבטים גלו בימי
הושע בן אלה בשונה התשיעית למולכו בשנת שש לחזקיהו ודבר מלך אשור היו בטמה ארבע לה
לחזקיהו ומה שאמר שריו זבולון שריו נפתלי כי נשאריו מועטים בארץ אשור משוררים בארץ ישראל ש

טעט כאן ומעט כאן ואף בימי אשוריהו היו שם כמו שאמר ברבי הימים והוא שריו זבולון ושריו נפתלי
כי אותם באו לירושלים לעזור וכן שריו יהודה מכל המקומות שהיו שם באו לירושלים ובנימין גם כן ו
שריו רגמתם קיבוץם כלומר כי בירושלים מתקבצו כולם ואמר בנימין צעיר רודם שהיה צעיר השבטים ו

שריו רודם רודה היה בהם בנימין רודה באויבים ואשפי שהיו הם מיל גדול כי אלהים הכה אותם וישראל
בוז הבזה ומלת רודם בקטן קטן המת קטן גדול וכן המעלם טי ואמר שם רודה לומר במקום הכרחה ו
והתלה יהיו כולם השירים והגדולים שבשבטים אלה ויברכו כולם הש' במקהלות העם ודבותינו ול ררשו
העסוק הנה על ישראל כאשר עפרו הם ואינם מסדר המזמור :

צוה אלהיך עזר עזה
אלהים זו פעלת לנו מהיבדך על ירושלים לך לך יובילך

מלכים שני : **צוה**
אלהים עוזך כנגד ישראל בדרך כלל או כנגד חזקיהו אמר הנס חה שהיה לך עלהאויב אלהיך צוה אותה
לפיכך הורו כולכם ואמרו צוה אלהים זו פעלת העוהה ואת אהה פעלת לנו לנו אותם ועוה נכתב בו שם
הרגט והרומים כתבנו בספר מכלול מהיבדך יש מערשין פטם במקום בית וכן יי' מסיני בא כמו ב

בסיני ואין צורך להביאם מטעמים ופי' מהיבדך כמשמעו כמו נורא אלהים ממקדשין כלומר מהיבדך
ששם שוכן הכבוד יבא על ירושלים העז שניבאה מן האויב מה שלא ניבאו שאר ערי יהודה לפיכך יובי
מלכים שייכירו כי העז בא להם לישראל מכבודך השוכן בהם לפיכך יובילו לך מלכים טנמה :

צוה דת קנה עזה אבירים בעגלע מים מתרפם ברצי כסף בר עמים קרבות
ירבצו : **צער** מיה קנה צער עכין הטמה וכן צערה גוי אברה רשע צער מקור כשלם

טכב המלך ופירו כגער הייה קנה או יהי געה צווי במקום היו אמן וכו' שים קנך כמו טעמי כלמ' אז
יובילו לך מלכים שי כטתגער במית קנה וערת אפירים טבאו בעלי עמים ושמה אותם עד שהנשאר ב
בהם בא מתרעס לפנך בריצי כסה ופי ממוסו כסה בנר עמים קרבו יתפנן כטפנר אותם עמים טהיו מ
חפצים למלחמות בור כמו פיור וכן ורכושי להם יבורד כמו יפוזר והבית והע' והם ממורנא אחר ותיה כמו
ערת כמו שפרטנו למעלה וקנה הוא הרומח לומר ערת הרמחם שכלחטים ברטמי מתרעס כמו מטקטח
וכן התרעס והב רעך ועגלי עמים הם המלכים והשרים ומה אותם לעגלים כמו סבבני פרים רבים :
יאתיו השמנים מצי מצירים כוש הריץ ידיו לאלהים : יאתיו השמנים

הם הסגנים והגורלים כמו טנקרא מתייה בן יוחנן כהן גדול חטימונאי וכן בניו חטימונאס כטיבא סנמר
סנחריב ממלחמת כוש ומנר' בא עם כל השביי ההוא לירושלים ומנה על העיר ובלילה ההוא יצא מלאך
ל' והכה במתנה אסור ויצאו ישראל ובזון כל הביוה ההוא ועל זה נאמר נתתי בפרך מצרים כוש
ושבא תחתך וכן נאמר יגיע מצרים ושחר כוש ושבאים אנשי מרה עלך ועברו ולך יהיו וגו' ואותה ש
טנינלו מן המגפה שבנו לרת ישראל שנ' אך בן אל ואץ עור אפס אלהים ועליהם נאמר יהיו חמש ערי
בארץ מצרים מרבות שפת פננן ונשבטעים ל' צבאות וכל הפרשה וכן אמר הנה יואהיו חמשים מני
מצרים ושי יבואו למקדש וכן ערת כוש תדין ידו בטמנה לאלהים ואמר תרין על הדיס ואעפי טהרגלי
הם הריסים לפי טהיריס הם המביאים המנחה : **ממלכות הארץ שירו לאלהים זמרו יהוה
סלה : ממלכות הארץ**
כי מכל הארצות היו טס : **לרכב בשמי שמי שמי קדם הו יהו בקולו קולע :**

לחובב בשמי שמי קדם שמי שמי כמו שמי הטמים והוא הגלגל העליון המקיף בכל הנקרא ער
ערכות כמו טכהבנו ובאומרו קדם שפני טהשטיס ואישיהם הם עומרים מקדם טיוס טנבראו ולא כן א
אישי הארץ הן יתן בקולו קול עז יתן על האויבים בקולו טהוא קול עז :
הצו עז לאלהים על ישראל גאותו ועזו בשחקים : הצו עז ברברים הנו לו
העז כי עזו עשה לכם נקמה באויבים
ולא בכחכם ובעוצם הייסס על ישראל גאותו ועזו בטחקים וזו היא זו ההטוואה כמו טיס קדים על נפ
נפש עיפה וטמועה טובה מארץ מרחק כלומר כמו טנראה עזו בטחקים כמו טנאמר השמים מספרים
כבוד אלן טיראת גאותו על ישראל כי כלחם בעבורו באויבים בגאווה ובעז :
צורא אלהים ממקדשיך אלי ישראל הוא צח ותעצמות לעם ברוך אלהים

צורא אלהים ממקדשיך הייראה תבוא לבני ארס ממקדשיך כי טס טוכן הכבוד ומטס יצאו
הנפלאות בישראל בשכון כבורו עליהם וביניהם ואתה נורא בעבורם וכתוב ממקדשיך ביוז לשון רבים
כי מקדש טעה מכוון כנגד מקדש שלמעלה טהוא כסא הכבוד ומעני זה נבחר המקום ההוא או ריבוי לק
מקדשיך כי המקדש היה שלטה בטיס אולם והיכל ורביד אל ישראל הוא נתון עזו ותעצמות לעם ב
מקדש הלטר טוכה על הידיעה כלומר העס הידוע והוא ישראל טהוא עמו ברוך אלהים ועל רבר זה רא
דאוי שנורה לו וכאמר ברוך אלהים ויש מפרטיך זה המקדש עתידה במלחמת גוג טגוג והככון בעיני
טה טכהבתי בו : **למנצח על שושנים לדוד** המזמור הזה נאמר על לשון הגלות
והוא טרבה לשון ומיד
שהפלא וכוכה על צרהיו ואומר
עד נפש ער עה יציאת הנפש כלומר קרוב לטיה
דיטה צרת הגלות לטיס טהוא בהם ער צוראו טהוא קרוב לטת : **טבעתי ביו מצולה**

ואין מעמד באתי במעמקי מים ושבלה שטפתני :

טבעתי ביה מצולה
כרה בתוך כרה לפיכך ואין מעמד פי המצולה היא ממעמקי הים ויטבע ארס בהם וכי יטבע ביון אשפי
טאין מצולה ומעמד פעול מבנין הפעול ושורשו ואין אחר מאבריו שהוא מעמד כי הם טבעתי באתי ב
במעמקי מים יטבע ארס בהם ולא ישקו ושכולת הנדה אשפי טאין ממעמקים ישקו הארס וכל זה רמז
לכרות המזקות : יגעתי בקראי נחר גרוני בלוי עני מיהל לאלהי . יגעתי

כי הטובע כועק לעזרה ואני יגעתי בקראי עד שכמר גרוני וכמרת נפעל שורשו חדר מן ושכן חדרים
שהוא מקום הירוש כלו עיני מיהל לאלהי כי הטובע ישא עיניו למעלה מיהל אם יבא ארס וישיינהו . ו
ואני מיהל לאלהי עד שכלו עיני מהביט למעלה וזה רמז לאורך הגלות :

רבי משערות ראשי שנאי חנם עצמו מצמדת אויבי שקר אשר לא גולתי אז

אשיב : רבן רבו במספר עינמו בכח שקר כמו חנס והוא כולו סגול באהבת אשר לא גולתי
ישיימו לי עלילות דברים לאמר גולתי ומתייבס אותי להטיב כאילו גולתי
כלמר לוקחם ממני בטענות הבל : אלהים אתה ידעת לאולתי ואשמותי ממך לא
נבחרו : אלהים

לאולתי דברים טאני סבל בהם ואשמותי טאני אשם בטענה לא נכתי
ממך דבר ואהה ידעתה שהם מאשמים אותי במינס :

אליבשו בי קיוד יהוה אלהים עכאות אלי יבלמי בי מבקשך אלהים ישראל :

אליבשו בי אני קנה בגלות ואשפי שארך ואם האבר תקותי כל קוים אליך האבר תקותם ויבשו
כי יאמרו אלה היו מקוים באלהיהם בגלותם ואין מושיעם מעתה אין לנו להנחי אלא ויבושו על הומלתם
שהומלו עד עתה אל יכלימוני הלא כפל עניין במלות שינויה כמנהג וזכר זבאות כי הוא ארון זבאות
מעלה שהם זבאות שמים שהגזירות וזבאות משם בריכונו והוא ארון זבאות ישראל והוא נהנס בגלות
והוא ירס אס משם ובקריאה הוא אלהים זבאות והוא כמו אלהי זבאות ויבא במסם בסמיכות כמו אומר
אמת ואס כרברי האומר אינו נמתק הוא שם בפני עצמו ולא נסמך אלהים אליו ובכתיבה הוא ירס הא ור
הא והוא שם תואר והתואר נסמך אבל שם העצם אינו נסמך כי יש בזה השם שם העצם והוא השם הא
האמיתי לו לברו והנטיאל השם במקומות להיותו והוא אשר הנטיאל במלאכים במקומו שקראו בשם ^א
וכן ^ב שהוא בטלש עטרה מרות האחד שם העצם והשיני שם התואר :

בי עליך גשאתי חרפה בסתה בלמה פני : בי עליך בעבורך אני סובל
החרפה בגלות כי

אילו היית רוצה ליאת מסרתך ולשוב לרתם הייתי גדול כאמר מהם :

מוזר היית לאחי ונברי לבן אמי : מוזר טופעל מן זר רוצה לומר כי הם ומשבו
אותי זר ואמיהם בני ישמעאל ובני אמי

הם בני טשו כי קנאת בי תוך שהם טושלים ואני במוך : כי קנאת ביתך אבלתני וחרפות
חרפותי נבלו עלי : וחרפות

חרפת חרפי הם תוכפך כי אומרים אין לי תקוה ולא נכח לעולם מהגלות ואהה אמרת להריכאני ולג
ולגאלינו בקרוב או ברמוך או יהיה פי מחרפך על אמונת הנכבדים שמדברים כרה על האלהות :

ואבמה בצים צפשי ותהי לחרפותלי ואהנה לבושי שק ואהי להם למשל :

ואבבה בצום נפשי **כמו** תענו את נפשותיכם כלומר אני ברפה ושהענה הסיד והיה למרפאת לי
אתה הוא לי למרפאת שימרפוני עליך או פירושו שימרפוני **הנחמתם** על אטונה האמת שאני מחזיק בה
ולא אשוב לאמונתם אם כן אתה לי למרפאת ואתנה לטל כי על דבר הרוע יזכרו יהודי :

ישירו בו ירשבת שער ופנינות שחזה שברי : **ישירוף** רטאים פו לשיבת בשיעור
או לשתות כ" היא שימתם

ללג וקלן : ואני תפילתי לך יהיה עת רצון אלהים ברוב חסרך ענני באמת

ישער : ואני הם משימי בי ומלעיגים לי ואני אין לי אלא תפילתי לך תשיעני מידם ואסור
עת רצון כלומר אני תפילתי לך הסיד אולי יהיה באמת העתות עת רצון שתקבל
את תפילתי להרפואה מן הגלות ענני באמת ישער ברוב חסרך ואסתך ענני טהאמה הבטחתך לי והם
המשענה הוא ישער שתקן לנו והאמה היא הישועה והחסר להמיש הישועה לפיכך אסור ברוב כי רב חסר
דרך להמיש הגאולה ולא יענה למעשינו הרעים :

הצילני מטיט ואל אטבעה אנצלה משנאי וממעמקי מים : הצילני מטיט

וזאת היא תפילתי ואסור אל אטבעה ואסור למעלה ברוך ואסור אל התטעני ואל תבלעני ולמעלה טבעתי
טענתי מה שאסור למעלה הוא על דרך הכרה הגדולה הקרובה לסת ים הקרוב לסת אסור עליו מה ש
כמו שאסור בכל ויסת לכו ולא מה ער עשרה ימים ואסור בירמיהו ויסת המהיו מפני הרעב ומה שאסור
ענה אמ' על המהה הנסורה שלא אהיה בגלות כל ימי עולם משונאי וממעמקי מים וכו' המטל והנמטל
יו ושמעמקי זו וההטואה כמו ושמעמקי טובה מארץ מרחק כמו מכהפנו למעלה במזמור וכן אסור ואסור
ואנצלה משונאי כמו אם אנצלה ממעמקי ים פי השונאים הם כמו מעמקי מים :

אל תשטפני שבלת מים ואל תבלעני מצולה ואל תאטר עלי באר מיה :

אל תשטפני ואל האטר עלי כמו אל הסגור וכן אסור יד ימינו ואם יסגור פי הבאר אין לי
מרחק משנו והבאר הוא הגלות : **ענני יהוה בי טוב חסרך בריב רחמך פי אלי :**

ענני יהוה כי טוב חסרך פנה אלי לא במעשי : **ואל תסתר פניך מעברך בי צר לי מהר ענני :**

ואל תסתר כמו שאסור פנה אלי והוא על דרך משל שמי שאינו חפץ מסתיר פניו ממנו ולפי שטר לו שאר דרך ל
להענני במהרה : **קרבה אל נפשי גאלה למען אויבי פני :** קרבה אל נפשי

קרבה כאילו הוא רחוק ממנה בעזרה בגלו גאלה גאל אתה לפען אויבי שלא יאמרו כי אין יכולת בידך
לערוהו : **אתה ידעת חרפתי ובשתי ובלמתי נגדך בל צורתי :** אתה ידעת

יזכר המרפה בטלש לטנות כלומר בכל מיני מרפה נגדך כי אין נסתר מסך ופי' כל צרה שאנה הוא א
ואתם כנגדך והם מושבים שלא תראה :

חרפה שברה לבי ואנושה ואקוה לנוד ואין ולמנחמים ולא מצאתי : חרפה

ואנושה משיעו ואנושה והאלף פא הבעל כעלמה ואלף איון הוא מענין אנושה סבתך שהוא עב
ענין כאב וכשורק הוא מקום תולס כמו לא תעבורי מזה ישועוהו הם ואקוה לכו ואין קווינו טיהיה אתר
מנה פי שירמס עלי רבא לסר לי ולנחמני על טברתי ואין ואקוהו קווינו וענינו עבר ואסור למנח

למנחמים הלמד פתחה מורה על הדיעה רל לאותה שהיו נראים לי כאוהבים :

דתני בברתי ראש ולצמאי ישקוני חומץ : **דתני בברותי** במאכלי מן הביאי הכריאה

רל אפי בעת הגלות שארצה לטמון ולהנות הם ממרים לי בריבם עמרי כמו מי שיהיה רעב וירצה לאכיל דתני ראש ולענה במאכלו או במי שהוא צמא וישקוהו חומץ שנמצא בעיר שיקוה לה את נהנה הוא מ מיר : **יהי שולחנם לפניהם לפח ולשלמים למוקש . יהי שולחנם**

כנגד ברותי ולשלמים למוקש ומה שיקוו הם לשלמים יהי להם למוקש : **תחשבנה עיניהם מראות ומתניהם תמיד המערי :** **תחשבנה עיניהם**

המערי יורי מבניין ה הפעיל ולא פתח הפסוק וכן כפך מעל הרחק כאשר לא יראו ימנעו גדליהם ויענו רינה לומר שיפלו ממעלתם ומגאותם וזכר המערה במתנים כי עיקר היות כח הארס בקומה ובכח הוא המתני וכן אשר מחץ מתנים קמיו ומשנאויו מן יקטיון ואמר הגדה בעת שהתניה וכאמר חוק מתנים אמץ כמי : **שפך עליהם זעמך שפך עליהם זעמך**

שיגם שלא יוכלו להמלט מזעמך ומחרון אעך : **תהי טירתם בשמה בא אליהם אליהי יושב :** **תהי טירתם**

ארמנוהם כי אתה רינה לומר כי אתה עשיתה כל זה הרע שהם עושים כי אם היות אתה הפך כי לא היה כח להרע לי אלא מה שהכיתה אותם רדפו הם ואל מאכוב חלליך כמו ו ועל מאכוב כמו על ההרים לא אכל ופירושו להכאיב חלליך יספנו זה לזה על דרך אלהים עזבו רדפו נה נהשטוהו אומרים זה לזה חלליהם הם נכה אותם חלל הכה אינו רינה לומר שמה לגמרי שלא יכאיב ארס למה אלא קרוב לשינה וכן יאנק חלל : **תנה עוז על עינכם ואלי יבאי בצדקתך :**

הנה עוז על עינכם

פירושו שונט עון וכן כי לא שלם מן האמורי עד הכה גדול עוני מנשוא רל הנה להם שונט על עונם שיעו בני ואל יבואו בחרקך בחרקה שאמה עושה עם ישראל ובטובה שאני עתיד לעשות אבל יבואו הם באותה חרקה על דרך שאמר הכביא וכל יראה גאות אג פירושו לאמר טיהה לעולם הבא והפסוק הבא אמריו מפרש זה : **ימחו מספר החיים ועם צדיקים אליבתבו :**

ימחו מספר החיים : הפסוק כפול בענין במלות שונות וימחו רל שלא יכתבו וכפר המייס הוא מיי העולם הבא : **ואני עני וכואב ישועתך אלהים תשגבני :** **ואני עני וכואב**

להם לא תקן ישועתך אבל לי תקן שאני עני וכואב בגלות ישועתך תשגבני מהשפלה שאני בו : **אהללה שם אלהים בשיר ואנרלנו בתודה :** **אהללה שם אלהים בשיר**

כשתוציא מן הגלות בתודה שאודה חסרו ואקרוב לפני הורה קרבן : **ותשב ליהודה משור פו מקריו מפרים :** **ותיטב**

התורה שאהללנו בשיר תשב לו משור עד או טעם והיטב על התורה שזכר ויהיה פירושו תורה השנה ופי פירושו משור עד משור ומער ומס משור במקום שנים עומדת והשור הוא הגדול והפר קטן ממנו ופי פירושו מקרין ומפרש טעמו על הפר שהוא בעל קרנים ופרסותיו מקותה כי קורם שיהיו לו קרנים פרם פרכותיו רכות ואמר זה לפי שפמות מזה לא יכטר לקרבן ופר הכוכר לקרבן בתורה הוא בן שלש שנים

ודבתינו מטור טהקרב ארס הראשון ואסרו טור טהקרב ארס הראשון קרנטי קדמין לפרשתנו
שנאמר מקרין ומערים עור קרן אמה הייתה לו במימה מקרן כתיב בלא יור :

ראו עננים ישיחו ורשי אלהים וד לבבכם : **ראו עננים** יראו עננים
הישועה וישמחו

לה כי העננים הם שיראי הישועה כי אותם שלא ישובו אל יי בעת הגאולה יסלו ויאפרו כמו שאומר
והבאתי את השלישי באש וגו ואמר שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב וגו לרשי אלהים הם
העננים והוא כפל דבר במלות טונות הם יראו וימי לבבכם ואמר לבבכם כמו ישמחו שאמר כי הירואגו
והכואב לבו כמו מה כמו שאמר לבו חלל בקרבו וכי ישראל בגלות ובבא השמחה ימי הלב כמו שנאמר
ותמי רוח יעקב אביהם : **כי שמע אל אבותנים יהיה ואל אסיריו לא בזה :**

בי שומע אביזנים הם בני הגלות והם אסיריו אעפי שהם אסירי הגרים כי כאשר ידעה הוא לא
יהיו אסיריהם ויאמרו או הגרים כי יי שומע אל אביזנים ולא בזה אותם בגלותם כאשר היו הגרים אוס
אומרים : **יהללוהו שמים וארץ ימים ובלרמש במ :** **יהללוהו שמים וארץ**

פל דרך משל שהרבה השמחה וההתלה בעולם כמו שאמר גם כן במקום אחר
ישמחו השמים והגל הארץ ויאמרו בגוים יי מלך ואמר גם כן במקום אחר ידעם הם ומלואו יעלו ה
השרה וכל אשר בו וכן אמר הנבי ימים וכל רמט במ : **כי אלהים יושיע ציה ויבנה ערי**
יהודה וישבי שם ירשיה : **כי אלהים יושיע ציה**

כי בהיותם ברשות הגרים היא
כאדם גולה ואסיר חזר ציון וערי יהודה כי הם העיקר והוא הדין לטאר ערי ישראל או כמך הכל אל
יהודה לפי שהמלך משיבש יהודה וישבו שם וירשנה אסיריו שזכר וירשו בנידי מגורת פושל וירש כמו
כי חשך בבת יעקב וכינוי וירשנה על ציון או אל ערי יהודה שזכר על כל אמה מקו או על ארץ ישראל
כולה אעפי שלא זכרה הנזכר ציון שהיא ראש הממלכה : **הרע עבריו יגאלה ואהבי**
שמו ישבנו בה : **הרע עבריו**

כלומר הם ובניהם יגאלה :
המזמור הזה מברו רור בערב שהיה בודת מפני ש
טאל מפני אבטלוס והוא הנכון בעבור המזמור

הבא אמרו שיוכיח כי בכורמו מפני אבטלוס מברו כמו שנפרש :
אלהים להצילני יהוה לעזרתי חושה : **אלהים להצילני** ומחר להצילני
ומי הפסוק ש

שהוא כפל ענין יוכיח חסדו או יהיה פירושו בלא חסדו ויהיה טעם חושה לטלת להצילני ולטלת לע
לעזרתי וכמו שכפל הענין כפל הקריאה ואמר אלהים ואמר יי :

יבשו ויחפרו מבקשי נפשי יסנו אחור ויבלמו הפצי רעתי : **יבשו ויחפרו**

כפל ענין במלות טונות לחזק הענין כמנהג יסגו אמור ישובו אמור משחטבתם שחטבו להרע לי וכ
וכשאתה לא תעלה משחטבתם יבשו ויכלמו : **ישובו על עקב בשתם האמרי האח האח :**
ישובו על עקב בשתם

ישובו אמור בטכר בשתם טעמו לי הם יבשו ויכלמו בטובם אמר טכר הכוונת טעמו לי טרה במורה
עקב ענין טכר כמו והיו עקב השמעון האמ האמ טהיו אופרים בכורתי טטמה טטוש :

ישישו וישחיו בך מל מבקשך ואמרו המיר יגאל אלהים אהבי ישועתך :

ישׁוּעֵנוּ וְשַׁמְדוּנוּ
הַסּ יִבְרָא וְכָל מַכְשָׁיֶיךָ וְאוֹהֲבֵי יְשׁוּעָתֶיךָ שְׂחָשׁוּ יְעֵנֵי יִשְׁרָאֵל וְיִשְׁעוּ וְיִשְׁמְרוּ
יְהוָה אֱלֹהִים כְּמוֹ גְדוֹל אֱלֹהִים שְׂמֵרָה גְדוֹלָה לְאוֹהֲבָיו וּמוֹשִׁיעֵם מִיַּד רְבִים מֵהֶם
וְאֲנִי עֲנִי וְאֲבִיו אֱלֹהִים חוֹשֶׁה לִּי עֲזָרִי וּמַפְלֵט אֶתְּהָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתַי :

וְאֲנִי עֲנִי וְאֲבִיו
קְרָא עֲצָמוֹ כִּי לִפִּי שְׂחָשׁוּ וְיִבְרָאוּ בְּנֵי מִן הַמְּלוּכָה .
בְּ יְהוָה חֲסִיתִי אֶל אֲבוֹשָׁה לְעוֹלָם בְּצִדְקַתְךָ הַצְּלוּנִי הַפְּלֵטֵנִי הִטָּה אֱלֹהֵי אֲבוֹתַי

הַחֲשֵׁעֵנִי : בְּ יְהוָה חֲסִיתִי
הַמְּזוּרָה הִיא אֲמָרוֹ סִסְוֹךְ לְמִזְוֹר אֲשֶׁר לִפְנֵי לִפְנֵיךָ
לֹא אֲמַר בּוֹ שֶׁהִיא לְמִכְמַת וּמִזְוֹר וְאֲמַר זֶה הַמְּזוּרָה
בְּבִרְתּוֹ מִפְּנֵי אֲבִשְׁלוֹ בְּנֵי וְהַעֲרָה מִה שֶׁאֲמַר אֶל הַתְּלִיכֵי לַעֲזֹב וְזָקְנָה וּבְבִרְתּוֹ מִפְּנֵי שִׂאוֹל לֹא הִיא זָקָה אֲלֹא
בְּ שְׁלֹשִׁים וְאֲמַר כִּי חֲסִיתִי וְכִיּוֹן שֶׁחֲסִיתִי בְּךָ יְדַעְתִּי כִּי לֹא אֲבוֹשָׁה לְעוֹלָם בְּצִדְקַתְךָ לֹא בְּצִדְקָתִי כִּי יָדַעְתִּי
רַחֵם כִּי זֶה הִיא עֲנוֹשׁ עֲוֹן אֲדִירָה כְּמוֹ שֶׁאֲמַר הַנְּבִיא הַנֶּחֱמָה מִקִּדְשׁ רַעַה מִתְּהַךְ בְּצִדְקָתְךָ .
הִיא לִי לְעֲזָרִי מִעֲזָרִי לְבֹא תְּמִיד צִוִּיתָהּ לְהַיְשִׁיעֵנִי בִּי סִלְעִי וּמִצְדוֹתַי אֶתְּהָ :

הִיא לִי לְעֲזָרִי מִעֲזָרִי
לִפִּי שְׂחָשׁוּ מִמְּעוֹנֵי בִירוּשָׁלַיִם מִפְּנֵי אֲבִשְׁלוֹס בְּקַשׁ מִהָאֵל שִׁיְהִיהֵ לֹא נִזְרָה
וְעֵזְרוֹן לְהִשְׁבֵּב בּוֹ מִפְּנֵי בְּנֵי בִירוּשָׁה לְהוֹשִׁיעֵנִי כְּמוֹ אֲדִירָה עֶבֶר בְּמִקְדָּשׁ עֲזָרִי אוֹ פִּי בִירוּשָׁה פְּעָמִים רַבּוֹת לֹא
לְהוֹשִׁיעֵנִי כִּי תוֹשִׁיעֵנִי עֲתָה וְהַמְּזוּרָה הִיא לְמִלְאכֵי כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב כִּי מִלְאכֵי יְהוָה לֹךְ לְשִׁמּוּרָךְ בְּכָל דְּרָכֵי
אֱלֹהֵי פִלְטָנִי מִיַּד רַשְׁעֵי מִבְּתָרְךָ מִעַל וְהוֹמֵךְ : אֱלֹהֵי פִלְטָנִי

אֲמַר רַשָּׁע עַל אֲבִשְׁלוֹס מִעַל וְהוֹמֵךְ עַל אֲמִתּוֹפֵל וְהוֹמֵךְ בְּצִדְקָתִי אוֹ בְּסִסְוֹךְ וְכֵן הַשְּׂכִיסִים מִן וְשִׁיבְתָהּ :
כִּי אֶתְּהָ תִקְוֶה יְהוָה אֱלֹהִים מִבְּטוּחִי מִצְדוֹתַי : בְּ אֶתְּהָ מִנְּעוֹרַי כְּלוֹמַר
מִנְּעוֹרַי הַכְּרָתִי

יְדַעְתִּי כִּי אֶתְּהָ הָאֵל וְשִׁמְתִי מִבְּטוּחִי בְּךָ תִקְוֶה :
עֲלִיד נִסְמַבְתִּי מִבְּטָח מִמְּעֵי אֲמִי אֶתְּהָ נְחִיד בְּךָ תְּהַלְתִּי תְּמִיד : עֲלִיד נִסְמַבְתִּי

מִבְּטָח וְאֲעֵפִי שֶׁלֹּא מִדַּעְתִּי בִּנְאֻתִי מִן הַבָּטָח עֲלִיד נִסְמַכְתִּי כִּי אֶתְּהָ הַמִּכִּין מְזוּכָרִי מִשְׁעֵי אֲסִי אֶתְּהָ
גְּזוּי מְרִיבֵי כְּמוֹ וְיָגוּ שְׁלוֹסִים מִן הַיָּם וְהוּא תוֹרֵךְ מִכְּתִי הַעֲזָרָה בְּזוֹ בְּשִׁקְלֵךְ טוֹב כִּי תְּהַלְלֵת תְּמִיד שְׂאֵנִי מִתְּהַלֵּל
בְּךָ תְּמִיד עַל הַטּוֹבוֹת שֶׁעֲשִׂיתָה עִמָּי : כְּמוֹפֶת הַיָּתִיד לְרַבִּים וְאֶתְּהָ מִחֲסֵי עַז
בְּמוֹפֶת הַיָּתִיד לְרַבִּים : כִּי רַבִּים יוֹסְרוּ כִּי בְּרִאֲתָם כִּי הַעֲנֵשׁוּנִי עַל הַעֲזָרָה וְאֲנִי מוֹפֶת לֹהֵם
כִּי הַעֲנִישׁ עַל הַעֲזָרָה וְאֶתְּהָ מִחֲסֵי עַז כִּי אֲעֵפִי שְׂאֵנִי בּוֹרַח בְּעוֹנֵשׁ עוֹנֵי אֶתְּהָ מִחֲסֵי עַז שֶׁהִשְׁתִּיבְנִי לְמַלְכוֹתֵי
וְהַחֲסֵר אֲכַרָה בְּעִדְרֵשׁ הַטֵּעַם בְּעַבּוֹר שֶׁנִּסְמַכְתִּי אֵלֶיךָ וְאֶתְּהָ לֹא סִמַּכְתִּי הַיָּתִיד כְּמוֹפֶת לְרַבִּים שֶׁלֹּא הִיוּ
מִאֲמִינִים בְּךָ : יְמַלֵּא בִּי תְּהַלְתֶּךָ בְּלֵי הַיּוֹם תְּפַאֲרֶתְךָ : יְמַלֵּא בִּי תְּהַלְתֶּךָ

כְּשֶׁתְּהַלְלֵנִי אֶהְלֵךְ בְּכָל עֵי וְאֲזַכֵּר כָּל הַיּוֹם הַפֶּאֲרֶתְךָ שְׂאֵנִי מִתְּפַאֲרֶת שְׂחָשׁוּ יְעֵנֵי אֶל הַתְּלִיכֵי עֲתִי כְּשֶׁאֲנִי
זָקָה וְכָלָה כְּמִי אֶל תְּשִׁלִּיכֵנִי וְאֵל הַעֲזוּבֵי הִיא עֲתָה כְּמִי וְשִׁבְחִי :

כִּי אֲמַרְוּ אוֹיְבֵי לִי וְשִׁמְרֵי נַפְשִׁי בְּרַעְיוֹת יְהוָה : כִּי אֲמַרְוּ לִי כְּעַבְדֵי וּבְפִסְתִּי
הַאֲמַר מִשְׁרַשׁ מִה אֲמַרְוּ וּמִה נִעְזְבוּ יְתִירוֹ וְעִי וְשׁוֹמְרֵי נַפְשִׁי שֶׁהִיוּ אוֹהֲבֵי וְשׁוֹמְרֵי נַפְשִׁי מִתְּהַלְלָה וְעֲתָה
נִעְזְבוּ עֲלֵי יְתִירוֹ וְיֵשׁ לְפָנֶיךָ שִׁמְרֵי נַפְשִׁי אוֹיְבִים שֶׁהִם שׁוֹמְרֵי נַפְשִׁי לְרַעַה וְכִמְוָהוּ אִם תְּשַׁאֲתֵי וְשִׁמְרֵנִי
לְרַעַה לִּי בְּכָל אוֹ פִי שׁוֹמְרֵי נַפְשִׁי שֶׁלֹּא תִנְכַּל מִיָּדִים וְכִמְוָהוּ לְשׁוֹמְרוֹ וְלִשְׁחִיתוֹ בְּבִקְרָה .
לְאֲמַר אֱלֹהִים עֲשׂוּ רַדְפוּהוּ וְתַפְשׁוּהוּ בִּי אֵיךְ מִצִּיל : לְאֲמַר אֱלֹהִים עֲשׂוּ

לְמַעַן לִבְנוֹת לְעַתָּה
יְהוָה כְּבָלוֹתֵי מִי
מִעֲזוּבֵי עַלְמֵי :

כלומר עד הנה נזרו והיה מילת במלחמותיו אבל עתה נראה כי נזכו כי אפי' בנו דרוק אחריו להשיגו ו
ואין מיל כי אלהים שהיה מיליו עד עתה נזכו דעו ותעשוהו כל אחר היה אומו לחבירו דרעוהו ו
הפשוהו כמו שאמר נזכנו יתרו : **אלהים אל תרחק ממני אלהי לעשרתי חושה :**

אלהים

אל תרחק ממני כמו שהם מושבים שרחקתה ממני הראה להם שלא רחקתה ממני :

ובשו יבלגו שטני בפשי יעשו חרפה ובלמה מבקשי רעתי : **יבששו יבלו**

כשיבשו יבשו : **ואני תמיד איהל והוספתו על כל ההלחך :** **ואני תמיד**

אעפ' שאני בנדה אני תמיד איהל שתושיעני והוספתו על כל ההלחך אני סמל שאוסף עד להלך בה
כהושיעך אותי על כל מה שהלחך במדות שעברו עלי שהושיעני מהם והוספתו קריאתי מלעיל :

פי יספר צדקתך בל היום תשועתך כי לא ידעתי ספרות : **פיספר צדקתך**

כל היום כמו כל הימים וכן אותך קויתי כל היום כלומר בהושיעך אותי פי יספר ההלחך אעפ' שיש ע
עלי לספר כל היום תשועתך כי תמיד אתה עושה עמי טובות עד שלא ידעתי להם ספרות והיא טס כמו
מספרים ספרה כשקל בשורה : **אבוא בגבורות ויהוה אלהים אביר צדקתך לבדך :**

אבוא בגבורות

כשאבא להלחם עם אשר כנגדי לא אבא בגבורה הגבורים אשר עמי ולא אכחם בגבורתם אלא בגבורתי
אבא ואזכיר צדקתך לבדך כי אין לי זקקה אלא ממך : **אלהים למדתני מנעור ועד הנה**
אגיד נבלאותיך : **אלהים למדתני**

שנתה לי לב ממך מנעורי להכיר כי הכל מאתך

ומנעורי ועד הנה אגיד בטעם ובכל זמן כפלאותיך : **וגם עד זקנה ושיבה אלהים אל**

העזבני עד אגיד ודוד לדור לדור לכל יבא גבורתך : **וגם עד זקנה ושיבה**

ושיבה כמו לא עזבתני עד הנה כן לא העזבני עד זקנה ועד שיבה והשיבה יותר מהזקנה וכן אמר זקנתי
ושבתו עד אגיד ודודך אם אכחם אויבי בעת הזקנה הכל יאמרו כי ודודך הוא שהושיעני לי לא גבורתי
וכן אני אגיד לדוד כלומר לדוד שאני בו וכן וכל יבא פי לכל דור שיבאו אחר יגידו הנשואים מהדור
זה אחרי גבורתך או אני אגיד גבורתך בכל הדורות הבאים בכתבי אותה בספר :

וצדקתך אלהים עד מרום אשר עשית גדולות אלהים מי במוך : **וצדקתך**

גדולה וגבוה עד מרום כמו כי גדול עד שמים מסרך אשר עשית עמי ועם אחרים נפלאות גדולות עד
שיאמרו הכל פי כמוך כמו שאמר משה פי כמוך באלים וכן אמר אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יע
יעשה כמעשיך וכגבורותיך ומלת אלהים קריאה לטעם יתברך אתה אלהים יכול ומי כסנך אל ויכול כי כ
כל היכולים הכלה יכולתם לבד מיכולתך שלא תכלה :

אשר הראיתני צדויות רבות ורעות תשוב החייני ומתהומות הארץ תשוב העלני

אשר הראיתני כתיב בזה וקרי בידו והכתוב על דרך רבים כל בני הגלות והקרי מרבר על דרך

מיד מרבר דרך כלל וכן החיינו כתוב בזה וקרי בידו כי המזמור הזה אעפ' שאמרו דוד על עיניו כלל
בו ברומ הקדש רבר בני הגלות כי כמו שהיה הוא גולה ובטרה גדולה ואמר כן יבא לירושלים לרומה ו
ושב לירושלים שגלה מסנה מפני אבשלום כן ישראל שהם גולים בין האומות יבאו מידה לרומה וישופו

לירושלים עיר הקדש בב ומה הפסוק ער סוף המזמור על לשון בני הגלות והמפרשים פרשו כל המזמור על דוד ולפירושו יהיה הכתוב בלשון רבים עליו ועל אשר עמו וזאת תהיה צדקה גדולה למו מאתך שהראי שהראיתנו צרות רבות ורעות ער שאומרים כל הגוים כי כלנו בגלות ואהה תשוב תחיינו שהיינו כמותי בגלות ומתהומות הארץ שהיינו כמו שטבענו בההומות הארץ ואהה שוב ותעלינו משם וזאת תהיה צדקה גדולה ער מרום : **הרב גרלני ותם בהתחמני : תרב** גדולתי ולא רי שתניסאנו גדולתינו ממה שהיתה טרם הגלות והסוב התחמני הסב אלינו כי בגלות כאילו הפכה פניך ורחקת מטנו ואהה תשוב אלינו ותחמנינו משוב הגלות :

גם אני אודר בכלל אמתיך אלהי אומרה לי בבבור קדוש ישראל : גם

אני אודר כשאהה הרבה להטיב בו גם אני ארבה להודותיך בכלל נבל וכינור אוזמרה לך שלא אוכל לעשות כן בגלות כי ערבה שמחתינו כמו שאמרו בני הגלות ככל הלוינו כינורותינו ואמרו איך נשיר את שיר ה' על ארמת נכר שיערתנו להיניאנו מן הגלות וכאשר העשה יתקיים אמתיך ואזמרה לך קרו ישראל כי אז תקדש שמך בישראל **הרבנה שפתי בי אומרה לי ונפשי אשר בדיתי :**

הרבנה שפתי

בשעת שאזמרה לך שפתי ונפשי ידננו כל אחר כלומ' שהיו פיו ולבו שוים וכן אמר לבי ובשרי ידננו אל אלתי אשר פדית מהגלות שאיך לבי נכתו עמי בגלות ואיך הנפש יכולה לקבל רוח הקדש לשודר ולזמור גם לשירי לפי שזכר השפתיים וזכר גם כן הלשון כי הרברים אמרו עם השפה והלשון כי בשרי הם יבוטו ואני אוטר :

לשונ כל היום
זה יתקיים כי
יו נחפז מבקש
רעתי

לשלמה אלהים משפטך למלך וצדקתך לבו מלך :

לשלמה אלהים

זה המזמור חברו דוד על שלמה בנו כשהמליכו אמר בסוף המזמור כלו תפילות דוד בן ישי כי בסוף יסיו היה זה שהיה שוכב במטהו ולו קרה לו רבר אחס' שיאמר מזמור עליו ובוה המזמור כלו תפילותיו ומזמוריו לכה הספר האחר מהממשה ספרים שיש בספר הזה הוא זה המזמור ולא סיררנותו המסדרים שיהיה זה הספר אחריו כי ראוי לחתום הספר ברברי הילולים במזמורים הללויה ובעבור כי המזמור ההם לעתיד בשוב ישראל מהגלות ויש מפרשים על מלך המשיח וכן קראו בספר שיר השירים האלה לך שלמה ואמר משפטך למלך וכן כלומר שידן במשפט'ם שלא ישנה במשפטו וכן לו ריעה ובינה לט' לשוט במשפט ובצדק והפסוק הטני פירשו אל הראשון וצדקתך פירושו שירך ביושר ועם לבן מלך אהה יביאה אותה לו ולאביו וכן טבמותך ימלך וכן שיהיה מלך צדק וברדט משפטך למלך וכן כשם שאתה רן בלא עדים וההראה כך שלמה בני יהיה רן בלא עדים וההראה אמר לו הקבה מיך כך אני עושה שני' ויטיב המלך שלמה על כסא ה' וכי אפשר לו לאדם להיות יושב על כסאו והלא כתוב בו בספרים שביבין דבור אלא מהו על כסא ה' שרן רין כינורו בלא עדים ובלא ההראה כמו ריטן של אב וזנה ואם על המלך המשיח כמו שכתוב לא לשראה עיניו ישפוט דין עמיך שלא יהרר פני הגדולים וההשירים בריבם עם העניים : **ישאי הרים שלום לעם וגבעות בצדקה :** ישאו

הרים וגבעות רך משל על האומות שינאו שלום על ישראל ביפיו וכן טמנו הדים את ריב ה' המלך והגדולים וכן היה בימי שלמה וכן יהיה בימות מלך המשיח ויהיו על ישראל בצדקה וביושר ובמדרט כאן שידן עמך בצדק יהיה שובע בעולם כמו שכתוב אם בחוקותי מלכו ונתתי גשמים בעתים ישאו הרים שלום לעם וכי הרים נושאים שלום אלא לזמן שהעדרות מועטים מריבה באה לשלום נכנס אדם לכרס חבירו חבירו אמר למה אהה גרשה בתוך כרסי ומקריבן זה עם זה ובזמן שהעדרות מרובים עם טובה

וטלוס בעולם שכ' תקראו איש לרעהו אל המת גפן ואל המת הארבה:

יששכר עניי עם ירשיע לבני אביהן וירבא עושק: יששכר עניי עם ירשיע

יחמ משפטט מעושקהס וכן שפטני אלהים ריבה ריבי: ייראוך עם שמש ולפני ירח
יירי דוריהם: ייראוך עם שמש

ולפני ירח לעולם וכן לדור דור' כלומר ילמדו בימיו ליראה אותך עד שכל הימים ייראוך וכאומרו עם השמש ולפני ירח כלומר כל זמן שהשמש והירח קיימים והוא ררך הפלגה ולפני פירושו ועוד כמו לפני עש ולפני שמש ואם על המשיח הוא מפרש כי בימי השמשית מלך המלא הארץ ריבה את יי' וכן והיה לעולם לא תפסוק יראה יי' מנני ארס לעולם ואינו דרך הפלגה אלא אם כן יהיה לעולם: יירי במטר על גן ברביבים וזדיות ארץ: יירי

כמטר על גן גן הוא העשב הנקצר וכן אחר גן המלך וזדיות ענין נטישה וכן ברברי דמותו ול מטא וזדיו וזדיו שארמא ארשיא אמר זה המלך יבא על העם לטובתם כמו המטר שירר על העשב הנקצר וממטי וממטי עור וכמו הרביבים הנוטפים בארץ וממטימים מקום הנמא כן יירי המלך הזה לטובה על העם אם על שלמה כן היה כל ימי שלמה איש תמה גפנו ואיש חמת האינמו אין שטן ואין פגג רע ואם על מלך המשיח בימיו יהיה ישראל בהבטחה גדולה ובשלום אין כמוהו בישראל היו בגוים בכלות כמו הפ העשב הנקצר ובבואו על השמים יפרתו וינמרו וירבו לרוב:

יפרח בימיו צדיק ורב שלום עד בלי ירח: יפרח בימיו ירכו כרוקים ושובים בימיו ורב שלום גם כ

כן יהיה שיעמוד בלי ירח כלומר כל זמן שהעולם קיים אם על שלמה הוא על דרך הפלגה כמו שפירשנו ואם על מלך המשיח הוא כמשמעו שכל ימי עולם יהיה שלום. יירי מים עזים ומנהר עז

אפסי ארץ: יירי מים

עב יס אם על שלמה כמו שאמר כי הוא רודה בכל עבר הנהר מתעסמ ועד ענה זה כולי וזלתי ארץ ישר' ובארץ ישראל הוא אומר ושהי את גבולך מים סוף ועד ים פלתיים ומטרבר ועד הנהר ומוסך על ארץ ישראל הוא מן הנהר ואילך כל עבר הנהר הוא כל אפסי ארץ ועוד אמר על שלמה מושל בכל המלכות כלומר כי כל מלכי הארץ היו יראים ממנו ונשמעו אליו מגישים לו מנחה ואם על מלך המשיח גם הו מבואר יותר כי שמשלמו תהיה בכל העולם ופי' פי' ועד ים פירש החכם אברהם בע' פה ים הרומי הנקרא הים הארומי אל ים צפון והוא ים אוקיינוס ומנהר נהר יוצא מערן שהוא המילת המזרח עד אפסי ארץ שהוא סוף המערב: לפניו יברעו ציים ואי ביו עפר ילחבו: לפניו יי' שוכני יי' והם שוכני

מטרברות כמו הקרניים וזולתם אעפי שהם רחוקים מן היישוב לפניו יכרעו וכל שכן זולתם ואויביו ואוי ואותם שירצו להיות אויביו ולא יוכלו אבל ילחכו עפר מיראותם אותנו:

מלבי תרששו ואיים מנחה ישיבו מלבי שבא וסבא אשברי יקריבו: מלבי

הרשוש אם על שלמה מבואר הוא כי כל מלפי הארץ היו מביאין לו מנחה ואם על המלך המשיח גם כן מבואר כי כן יהיה אשכר כמו מנחה ופי' ושיבו וביאו המיד בכל שנה לעיך הוא בלשון השבח כלומר פ עפע אמרי פעם וכן השיב למלך ישראל אלה כרים השיבו אשכריך:

וישתחו לו כל מלכים כל גוים יעברוהו: וישתחו לו גם זה מבואר או על שלמה

או על מלך המשיח: כי יציל אביח משועועני ואז עזר לו: כי יציל אביח

לפיכך יאכהוהו ויעברוהו כי יראו כי יהיה מלך צדיק ויגדל האביונים והעניים שאין להם עזר
הוא יהיה להם עזר: יחס על דל ואביון ונפשות אביונים יושעי: יחוס

כעל העניין לזקק כמנהג וכן הפסוק הבא אמריו: מתוך ומחמס וגאל נפשם ויקר רמס
בעניו: מהוך

ומחמס מהו הוא מרמה בלא ידיעה ומחמס הוא גזל ביריעה ויק' רמס בעניו ויקר כהוב בשני יורין ביד
האיקן ובזר השורש אמר כי רס בעניו יקר בעניו לפיכך יושיע נפשותם ויגאלם מיד הרשעים שלא י
ישפכו רמס ובררך זה יקר בעניו י"ף המונה לחסדיו:

ידיו ויתן לו מזהב שבא ויהפיל בעדיו המיד מל היום יברכנהו: ידיו ויתן

פירשו ידיו עמו כמו ותי אחיך עמך והו שאמר ויתן לו מזהב שבא כלומר יתן לעני מהינו שימיה ע
עמו ואמר מזהב שבא כלומר מזהב שיביאו לו משבא כמו שאמר למעלה מלכה שבא אשכר ישיבו והו
והזהב הוא שיביאו משבא ויהפיל בעדו העני והפיל בעד המלך המיד ויברכנהו כל היום רובה לוטר כל
הימים: יהי פסת בר בארץ בראש הרים ירעש בלבנון פדו ויציצו מעיר

בעשב הארץ: יהי פסת בר בטי המלך הוה יהיה ברכה בעולם ער שיזרע ארס מלא קה
הבראה אפילו בראש הרים ויהי הטבלים טובות ובראות ער

שיירעשו ברומ הנושבות בהם כמו עצי הלבנון ופיריו פי' קה הבראה ויציצו מעיר מתוך בשרות תהיה
הברכה וכן בעיר בכני ארס תהיה ברכה ער שיציצו מעיר לרוב כעשב הארץ:

יהי שמו לעולם לפני שמינון שמו ויתברכו בו כל גוים יאשרהו: יהי שמו

לעולם זה טס המלך יהיה לעולם כלומר שיזכר מדוב גדולתו לעולם לפני שמש ינון שמו בעור שהש
שהשמש קיים וכן לפני ירח לפני עש רל כל זמן שהשמש קיים יהיה זכר שמו ופי' ינון מן ינון וכזכר מב
מבנין נפעל רל שהבן זכר האב כן יהיה שמו זכר לעולם למעשיו הטובים שיעשה ויתברכו בו כמו ויה
ויתברכו בזרעך כל גויי הארץ שיאמרו האל יברכנו כמו שבירך פלוני יאשרהו ואמרו עליו אשריו:

ברוך יהוה אלהים אלהי ישראל ערשה נפלאות לברו: ברוך כמו שפירשנו
בתכלית הספר

הראשון כי זה הפסוק שאמריו הס רבני המתבר הורה לאל שזכה להשלים הספר ערשה נפלאות לברו
שמראה בישראל נפלאות כי לא נראו הנפלאות כי אם בישראל למה כי הוא אלהי ישראל אט כן הוא ל
לברו הוא הערשה הנפלאות לא אלהי העמים:

וברוך שם כבודו לעולם וימלא כבודו את כל הארץ אמן ואמן: וברוך

שם כבודו לעולם הוא השם הכתוב ולא נקרא שהוא שם הכבוד ועליו נאמר ביום ההוא יהיה י"ף אמר ו
ושמו אחר כי באותו שם לברו אז ואז ימלא כבודו את כל הארץ כמו שכזכר כי מלאה הארץ רעה את י"ף
אמן ואמן קיום וקיום כלומר יתקיים זה הרבר העתיד קיום אמת: בלו תפילות דוד בן ישי:

אם על שלמה כבר פירשנו טעמו בתחילת המזמור ואם על מלך המשיח פירשו ארונים אבי זל כאשר
ישתלמו נחמות אלה אז כל תפילות דוד בן ישי ולא אמר כלו זמירות או הוראות אך תפילות כלומר כלו
תפילות מענייני כפרות וסליחה והסלה כי כאשר ישתלם הכל שיביאו ישראל מהגלות ויהו בארצם וי
ויסלך מלך המשיח בן דוד עליהם לא יהיו כריכים לא כפרה ולא הצלה והצלה כי הכל יהיה להם ואז כלו
תפילות דוד בן ישי והנזירים מפרשים זה המזמור על ישו הנצרי ואמרו כי הוא שמה שהטלו טלו

ואומר יושיע לבני אביון שהושיע הוודרים לטהרם והוא בן מלך ואשר ירד כמנוח על גז האלהות שי
 שירד מן השמים כי אך יאמר על בני ארם ירד מאין ירד ואתה תטיב רבניהם ותאמר להם אתה אומר
 שבפסוק הזה הטיילת אלה מלך ובן מלך והרי אתה אומר כי נאמנה אמת על האלהות אם כי הם ארבעה
 ועוד למה טיילתן האב לבן משפטו ונרדקו אם על הבשר הבשר אינו בן מלך כי האלהות הוא אמו
 אמונתו עדין הבן ואם על האלהות הלא יש לו למה טיילת מה שיש לו זהו כס' לזה ועוד מה שאמר יטאו
 הרע שילוט לעם והנה לא היה שילוט בימי ישורועור שאמר יראוך עם שמש והנה כפה חוטאים ורשעים
 מטיבא ישור ומה שהוקשה לכס ירד כמטר על גז לפי שזכר מטר שיורד מן השמים על הארץ וזר גם כי
 על המלך ירד שיהיה לעם כמו המטר לארץ ואמר יפרח בימיו והנה אין בימיו ישור לא ירוקים ולא רוב ש
 שילוט ואמר יירד מים ער יס ואם על הבשר לא היה זה כי אפי' בספר אחר לא משיל ואם על האלהות אין
 שם קצבה לממשלתו הרי ממשלתו בשמים וארץ ואמר ואיביו עפר ילכחי ישראל שהיו אויביו איך ע
 עפר ילכחי הרי רפואה ער שהמיתה והנה הם משלחו בו ולא משיל הוא בהם שילכחו עפרו ואמר מלכי
 המשיט ואנה השיבו לו מנחה ואשכר המלכים ואמר ישתמנו לו המלכים זה לא היה ולא כל גז יעברוהו
 כי שני חלקי הגז אינם עוברי אהוה לא ישראל ולא ישמעאל אבל כופרים בו ועל מי שאמר וימי אס על
 הבשר לא חי אלא מת בקצה ימים ואם על האלהות אין כרחיך שיתפלל שימיה ואם על המאמין בו
 אמר שימיה אין זה ועוד למה כרחיך להתפלל בערו הסיד האלהות אין כרחיך להתפלל
 בערו ואם האטרו הבן יתפלל לפני האב בעד כל המאמין בו לפי
 יתפלל הלא הבן הוא אלהה הוא יתן לו זהב טבא
 ומה יצטרך .

נשלים ספר שיני : ואחזל ספר שלשי :

מזמור לאסף אך טוב לישראל אלהים לברו לבב :

זה המזמור במבוכת בני העולם על שלום הרשעים ורעה הירוקים בעולם הזה ואף המשוור זה מרבר
 על לטונו או לשון כל נבוכך וכן בספר איוב הרבה לברו בזה הענין וכן הנביאים רברו בזה אמר ירמיה
 צדיק אתה יי' כי ארוב אלך מרוע ררך רשעים גלמה יאמר אך טוב לישראל אלהים אעפ' שהם בגלות
 אלהים טוב להם וישמור להם עור מעשיהם הטובים וכן הוא טוב לברו לבב שהם בשאר האומות אעפ'
 שהם ברע בעולם הזה טוב יהיה להם בעולם הבא וטעם אך רל אך זה אני יורע באמת יהיה מה שיהיה כי
 עור יטיב להם או יהיה טעם כמו אך לאמת הרבר אך ענימי ובשרי אהה אך מלך ישראל הוא ודרומי להם
 שפיהוים לאמת הרבר והמפרשים טירוטיו טוב לישראל אלהים ולמי לברו לבב שבהם ואם הם ברי
 לבב כל שכן הטענה : ואני במעט נטיו רצלי באיזי שפכה אשרי : ואני במעט

נטיו וכתוב נטיו והוא פעול רל רלא יש נבוכך נטיו בזה שפכה כתוב בהא לשון נקיבה על כל רגל וקרי ש
 שפכי בור על שתי הרגלים שהם האסורים ועי' הפסוק כמעט נטיו רגליי מן האמונה בראותי שלום הרש
 הרשעים כמעט אמרת לית רין ולית רין ופי' כאיין שפכו כמעט היטלה מאמונתו לארץ כלומר כא
 כאילו בלא רבר עמדתו שלא נפלתי כל כך היה הרבר עמור טעם כאילו אינו לפיך אמר כאין :

בי קנאתי בהוללים שלום רשעים אראה : בי קנאתי בהוללים הם הרשעים
 כי הם מהעסקי בהנאה
 העולם הזה שהוא הוללות וסכלות ולא ימושיו כזה אם יגולו או יגנבו או יעשו כל רע לסלאות האותם וי
 נאראה אותם בשלום ולזה קרית ער אשר כמעט נטיו רגליי : בי אף הרצבות למותם

וּבְרִיאַת אוֹלָם : בִּי אֵיךְ מְרִבּוּבוֹת לְמוֹתָם כֹּל כֵּךְ הֵם טוֹבֵה כֹּל יְמֵיהֶם עַד יוֹם הַמֵּיתָה כִּי אֵשְׁלוּ
 בְּעַת מוֹתָם שִׂימָתוֹ בְּנֶחֱם בְּלֹא יַעֲבֹר כִּי עַי מְרִבּוּבוֹת קְשָׁרִים כְּמוֹ עֵתָה
 מְרִבּוּבוֹת רִשְׁעֵי וְטִי טִהוֹרָה מִתְּבַעֵר וּבְקוֹשֵׁי כֹא לֹר יִשְׁלוּ קְשָׁרִים בֵּה פֶדֶר הַמֵּיִם וְלֹא יוֹתֵרוּ הַקְּשָׁרִים מִן
 הַהֵם אֲלֵא בְּקוֹשֵׁי אֲבֵל הֵם בְּמִנְחָה יְמִיהֵם כֹּא לֹר אֵיךְ קְשָׁרֵי לְמוֹתָם וּבְרִיאַת אוֹלָם וּבְרִיאַת חַסֵּם אוֹלָם מִן יִשׁ
 לֹא לִי אֲמַר בְּמִיָּהֶם כִּת טִבְעֵם בְּרִיאַת רְחוֹק וּבְמִתּוֹת יְמִיהֵם בְּנֶחֱם וְיִשׁ מְשַׁרְשֵׁים אוֹלָם בְּחֶסְרוֹן כֶּה הַרוֹט
 בְּרוֹמִיּוֹן בְּאוֹלָם כְּלֹמֵר הֵם בְּרִיאַת כְּאוֹלָם וְהוּא אֲרַמְיוֹן הַחוֹק בְּכַנְיִן וּבְרִישׁ מְשַׁרְשֵׁי מְרִבּוּבוֹת מֵלֵה מוֹרֵב
 שׁוֹרְבֵנֵה מֵאֲחֵר יְבִינֹת אֲמַר אֵיךְ הַקֶּבֶה מֵאֲחֵר יְבִינֹס טַל רִשְׁעִים אֲלֵא כֹל מֵה טֵהֵם מִבְּקָשִׁים הוּא נוֹתֵן
 לָהֶם מִטַּל לְחֹלֵה שִׁעוּלָה רֹפֵא לְבַקְרוֹ נֹטֵל כֶּה טַלֹּו אֲמַר לָהֶם תִּנּוּ לוֹ כֹּל מֵה שִׁהוּא מִבְּקָשׁ לֹא כֹלֵל לֵמֵה שִׁ
 טִהוֹרָה מִתְּ כֵךְ הַקֶּבֶה וְטַטֵּלֵם לְשׁוֹכְאֵי עַל פְּנֵי הַלְּבָבִיּוֹ : **בִּנְמַל אֲנִישׁ אֵינָמוּ וְעַם אֵיִם לֹא**
יִצְעִנִי : **בִּנְמַל אֲבִישׁ**

אֲשִׁימוּ בְּעַמֵּל טִיֵּר הַאֲנָשִׁים שִׁמְחִיתֵם בְּעַמֵּל וּבִיָּעִיָּה הֵם אֵינֵם כֹּלְלִ
 אֲתֵם אֲנָשִׁים אֲלֵא בְּלִי עַמֵּל יִשְׁוֹ מִחִיתֵם וְהַנְּאֻתֵם וְכֹאשֵׁר יִבְאוּ נְגַעִים וְחֵלְאִים לְטִיֵּר בְּנֵי אֵרֶם הֵם לִ
 לֹא יִנְבְּעוּ עִמָּהֶם : **לֵב עֲנֻקָתְמוּ נֹאִיָּה יַעֲטֹק שִׁית חֲמַס לְמוֹ :** **לֵב עֲנֻקָתְמוּ**

בְּאִיָּה מִן הַבְּאִיָּה יִשְׁימוּ עֲנֹק לְנֹאֲרִיָּה וְלִגְרָהֲרוֹתֵהֶם וּמִלְבוּשׁ מַחֲסֵם זֶהוּ יַעֲטֹק שִׁית חֲמַס לְמוֹ יַעֲטֵפוּ לָהֶם
 שִׁית חֲמַס הַמִּיד כְּמוֹ שִׁיעֲטוּקָה אֲרַם מִלְבוּשׁוֹ תְּמִיד כֹּל הַיּוֹם כִּי יִשְׁימוּ הֵם חֲמַס כֹּל הַיּוֹם :
יִצֵּא מֵחֵלֶב עֵינָמוּ עֵבְרוּ מִשְׁבִּית לֵב : **יִצֵּא מֵחֵלֶב** עֵינָמוּ מְרֹב שׁוֹמֵן יִרְמוּ
 טִיֵּאֵר עֵינֵיהֶם כֹּאֵלֹו אִי

לָהֶם עֵינִים כִּי בְּעוֹבֵי שׁוֹמֵן הַנֶּגֶם יִתְכַסּוּ הַעֵינִים וּבְמִרְשֵׁי עֵינֵיהֶם יִוָּאֵם מִן הַרְבֵּים הַטְּמֵאִים טֵהֵם אוֹכֵ
 אוֹכֵלִים וְיִשְׁכִּים לָהֶם תִּתֵּן עֵינֵיהֶם וְעֵינֵיהֶם בּוֹלְטוֹת מִפְּנֵיהֶם טִיבֵן אֵת לְמַד טַטֵּן הַעֲנֻזִת וּמִן הַרְמֵעוֹת עֵינֵ
 עֵינֵי שֵׁל אֵרֶם מִפְּמִיקוֹת וּכְן בְּנֵי קוֹרַח אוֹמְרִים עֵינֵי רֹאבֵה מִנִּי עוֹנֵי עֲבָרוּ מִשְׁכִּיֹּת לֵבֵב וּמֵהַרְגֵמֵן מִזֵּ
 מִטַּעַף כְּטוֹהֵא וּכְן נִקְרָא חֵלֶב טִיבֵי אוֹ מִי נִקָּן לְשִׁיכּוֹי בֵּינָה כְּמוֹ טִינּוֹפֵה הַרְבֵּים בְּמִחְשְׁבֵה כְּלֹמֵר כֹּל מֵה
 טִינּוֹפֵה לֹכֵס טִיבֵיֵת הַעוֹלָם טִיבְאוֹ לָהֶם יוֹתֵר וְיוֹתֵר וּבֹא לָהֶם עֲבָרוּ עַל מֵה שִׁמְשָׁבוּ וּבְמִרְשֵׁי עֲבָרוּ מִטִּיבֵי
 לֵבֵב הַרְבֵּה נִתֵּן לָהֶם יוֹתֵר מֵמֵה טֵהֵם מִבְּקָשִׁים יִשׁ שִׁהִיָּה מִסְכִּים לְהִיֹּת בְּעַל זְמוּרָה עֲשִׂיָּהוּ רֹכּוֹס וְטִי טֵהִיָּה
 מִסְכִּים לְהִיֹּת טַלְטוּן עֲשִׂיָּהוּ טִיבֵיֵת עַל מֵה טֵהֵם מִסְכִּיִּים הַעֲבֵרַת עֲלֵיהֶם וּבְטִיבֵל כֵּךְ מִמְרוֹס יִבְדּוּ :

יִמִּיקוּ וְיִדְבְּרוּ בְרַע עֲשִׂק מִמְרוֹם יִדְבְּרוּ : **יִמִּיקוּ :** יִמִּוסוּ בְּנֵי אֵרֶם בְּרַבְרֵהֶם
 הַרְעִים וּמְנִי הַעֵץ לֹא כֵ
 נִמְצָא בְּמִקְרָא אֲלֵא זֶה אֲבֵל בְּרַבְרֵי רְבוּתֵינוּ נִמְצָא מִעֲנֵי טִהוֹרָה מִמִּיקוֹתָהּ וּמִפְּעֵלֵי הַכֶּפֶל נִמְצָא הַחוֹק בְּשִׁדְרוֹ
 וְנִמְוִיקוֹ כֹּל צִבָּא הַטְּמֵאִים וְלִטְוִיֵּי הַטֵּק בְּפִיהֶם וְזוֹלָתָם וְיִדְבְּרוּ וְיִדְבְּרוּ בְרַע עֲשִׂק לֹא יִדְאוּ לְרַבֵּר בְּעוֹשֵׂק שֵׁעַ
 טִעוּשִׁים וְלֹא יִתְכַסּוּ בּוֹ אֲבֵל יִדְבְּרוּ בְרַע יִדְבְּרוּ בּוֹ מִמְרוֹס לֹאמֵר כִּי אֵיךְ מְרוֹס עֲלֵיהֶם שִׁיעֲנִישִׁם בּוֹה :
שִׁדְרוּ בְּשָׂמִים פִּיהֶם וְלִשְׁנָם תִּהְלֵי בְּאֵרֶץ : **שִׁדְרוּ :** בְּשָׂמִים פִּיהֶם הַרְגֵשׁ
 הַמְּזוֹרֵת הַנֶּחֱם אֲשֶׁר בְּטִיָּה עֲלֵי קִטּוֹ

טִיבֵי וְאִרְוִי אֲבִי וְלִי פִי רִשׁוֹ מִפְּעֵלֵי הַכֶּפֶל טִרְשׁוֹ טֵהֵת מִעֲנִיָּן רִשׁוֹ טֵהֵת מְרַבְרֵי רְבוּתֵי כְּלוּמֵר נְגַר וְרֵךְ פִּי
 פִּיהֶם בְּשָׂמִים וּכְן לְשׁוֹנֵס מְרוֹן בְּאֵרֶץ וְהוּוֹ שִׁאוֹמֵר תִּהְלֵךְ בְּאֵרֶץ אוֹמֵר כִּי שִׁפּוֹ בְּשָׂמִים פִּיהֶם כְּלוּמֵר טִיֵּר
 מְרַבְרִים בְּאֵלֵהִים טִיֵּאֵן לִי יִרְעֵה בְּהֵם וְלִשְׁנָם תִּהְלֵךְ בְּאֵרֶץ כְּלוּמֵר פִּיהֶם וְלִשְׁנָם טֵהוֹלְכִים בְּאֵרֶץ הֵם טִיֵּ
 טִיֵּיִים אֲתֵם בְּשָׂמִים אוֹ פִּירוֹטוֹ כִּי מְרַבְרִים בְּאֵלֵהִים בְּשָׂמִים וּמְרַבְרִים בִּירְאֵת הָאֵל בְּאֵרֶץ :

לֵב יָשׁוּב עֲמוּ הֵלֵם וְטִי מֵלֵא יִמְצוּ לְמוֹ : **לֵב :** יָשׁוּב עֲמִי הֵלֵם יָשׁוּב
 כְּמוֹ בִיזֵר חֵל יִשִּׁיב אוֹתוֹ
 הָאֵל וְהִרִי יָשׁוּב בּוֹו אֲמַר עֲמוּ טִהוֹרָה בְּגִלְוָה וְרוּאָה שְׁלוֹוֹת הַרְשָׁעִים יָשׁוּב עֲפֵסֵם אֲחֵר עֲפֵסֵם הֵלֵם כְּמוֹ אֵלֵה
 בְּקִרְבֵּ הֵלֵם כְּלוּמֵר בּוֹאֵת הַשְּׁעֵנָה אִם יוֹכֵל לְטִיֵּא טֵעֵנָה כְּנֶגְדֵה לְהַשְׁרִיץ מְרֵךְ חֲטִי מֵלֹא יִטִּיבוּ לְמוֹ חֲסֵר הַשֵּׁ

המתואר רל ומי טס מלא ומאכלו בריאה כעדר הקצובות והדומים להם רל מי כוס מלא הרעלה ימינו להם
מענין ומצית כלומר ימינו מיס מרים לתוך פיהם מזה הענין ויש מפרשים הלום מקור טן הלמו עקבי טו
סוס כלומר נשבר וטרא מזה הענין : **ואמרו איבה ידע אל ויש רעה בעליון :**
ואמרו : וזה הטענה שטענו בה כל היום

לרעה מה הוא ואומר איכה ידע אל ררכי בני ארם והלא אל אמונה הוא ואמר אם ידע ררכי בני ארם איך
ידע לעמו ההולכים ברכיו ויטיב לכופרים בו מרשעי העולם ואם יש רעה בעליון איך יהיה זה :
הנה אלה רשעים ושלוי עולם השגור חיל : **הנה אלה :** רשעים הנה אלה
האומות הם רשעים

זהם שלוי עולם והרבו נכסים וכבוד : אך ריק זביתי לבבי **וארחץ בנקיון בפי :**
אך ריק זביתי ואני שאני עמו

לריק זביתי וזביתי לבבי ולריק רמתי בנקיון כפי כלומר לבי נקי ומעשי נקיים ואני ברעה ולא ב
בשלוה : **ואהי נגוע כל היום ותוכחתי לבקרים :** **ואהי :**
אני טוב ונגוע ביד

הרעים כל היום כל הימים וכן לבקרים המיד בכל בקר ובקר יום יום תוכחתי ויסודי ביום :
אם אמרת אספיה כמו הנה רור בניך בנרתי : אם אמרתי זה טאמר אספ

או כל חסיד בכל רור ורור בך
בגלות אם אמרתי אספיה וזה הטענה כמו שהם אומרים רור בניך הנה בנרתי בך ומלה הנה מוקדם ומאו
ומאומר אם אמרתי אספיה כמו רור הנה בניך בנרתי וכמוהו רבים במקרא כמו ומספר אל יורעי בה ויור
ויורעי כמו אל מספר מקום טס קבר כמו מקום קבר טס אף אם יריך האכלס אף יריך אש האכלס וכס
וכמוהו רבים : **ואחשבה לדעת עמל הוא בעיני :** **ואחשבה** הנה יראתי
טלספר בפי כמו

ואסרו איכה ידע אל והנה אחשבה בלבי לדעת מה ואת והנה עמל הוא בעיני כלומר בעיני לבי כי אהפך
ואהפך בואה הטענה ולא אמרא רבר בלבי לדעת מה ואת וכבר הא ביור על הטענה והתשובה על זה וק
יקרי הוא בלא זו על הרבר והענין אחר : **ערי אבוא אל מקדשי אל אבינה לאחרתם**
ערי אבא הרתי בלבי לדעת זאת בעמל

גדול ולא מינאתי ער שבתתי במחשבות לבבי אל מקדשי אל והוא עולם המלאכים והרומות כי
טס סוף השכר והקמול הקיום כי טוב העולם הזה אינו עומד אבל באחרית והוא עולם הנפשות בו יבחנו ה
הטובים והרעים והו טאמרו אבינה באחריתם : **אך בחלקות תשית למו הפלגם**
למשואות : אך : במלקות הטיב למו ואמר

מה שטטה להם כן הארכה בעולם הזה להפילם לעולם הבא כמו שילך בדרך חלק שיראה
לו הדרך הטוב בעבור שהוא חלק ובמעט קט יעמרו רגליו ויפול למטה וכן בטולם הזה אין טובתם לאורך
זמן וגם בטותם אבר וכרס ולא ישאר טובתם לבניהם אחריתם והו טאומר בפסוק הבא אחריו טעו המו טן
בלהות : **איך היו לשמה כרעטפו המו מז בלהות :** אך היו :

כל רואיהם יתמהו
עליהם ויאסרו איך היו לשמה כרעט : **בחלום מהקיץ ארני בעיר צלמים תבזה :**
בחלום : מהקיץ והנה הם כמו המלום

כי טעה הקיץ לא ימצא דבר ממה שרואה בחלום כמו טאמר באשר ימלום הרעב והנה אוכל לה
להקיץ וריקה נכטו כן הרשעים עתה תראה בשלוחם ועתה אינם כמו טאמר בלדר השומי אם יבל
יבלענו טמקומן וכמש בו לא ראתיך ער יום בעיר צלמס תבזה הנה טבוואר כי בעולם הזה יבחנו בהיות ט
שלוחם קצרה והבמינה הגרולה לעולם הבא נפשות הנרקים יהיו בנרור המיים ונפשות הרשעים יקלענה

בהוד הקלע כמו שאמר השלם לטשאות ואומר עוד במינה אחרת בעיר שלם הבזה פירש אדוני אבי נל
בעיר כמו בהשיר המהים כלם הרשעים ויורהם תבזה כמו שאמר הכהוב אלה לתי עולם ואלה למרפות י
ליראין עולם ועלם תפדש אם הרעה על הגוף או על הרוח כמו בשלמו כדמחזינו או על שניהם ויש
לפרש בעיר כמשמנו כלומר בעיר שהיה שלם נכבר בעבור צדקתו וטובם שתבא עליהם הרעה הבוא
עליהם לבזין מהכבוד שהיה בו והראשון ככך : **בי יהרמץ לבבי ובלו ורגי אשתחבץ :**

בי יהרמץ : כי קורס שהבינותי אם היה
שתחמץ לבבי בזה העון שטניץ חמץ יין כלומר שלא הייתי מוצא רבר מהוק וערב בלבבי שאמת בו הט
שתמכונה הגרולה וכליתיי אשתחבץ חסר בית השימוש כי כמו הנמיא בית יין וזולתו אמר ובכליתיי גם
כן שהיו יושנות אשתחבץ על זה הרבר אשתחבץ מן שנון כלומר מן שנון הייתי עמוס בנשיא ונת
ונתני ברבר ביני לבני ואני נער קורס שהבינותי זה הייתי נער והוא אדם שאין לו רעה כמו שברא הקבה
הבהמה בהמות הייתי עמך בטברי אותך כי לא הייתי יודע אם יש גטול אם לאו ואני הטמד ואני בהיותי ה
הטמד עמך ורבתך כך ובעבורך שתעסק במכמה פזרתני ברבר זה נר שהבינותי מה היא וזהו שאומר את
אמתה ניד ימיני ועזרתני והקימותני : **בעצתך הנחני ואחר בבור תקחני :** בעצתך

וכמו שפזרתני בזה והנחתי עמך כן הנחתי הטמד בעצתך והלמדתי כל ימי מיי ואחר כבור הקמני ריכה
לומר בהפדר המיים וישאר הכבוד הקמני כלומר האסוף כבורי אלך וסלת ואמר אינה רבקה עם כבוד וה
והננינה מפירד ביניהם לפיכך יתפדר בפני עצמו ואחר כלומר אחר מותי כלומר באחריתי הקמני כלומר
שתקמ כבורי שהוא הנפש או יהיה פירוש כבוד אל כבור כלומר הקמני :

מי לי בשמים תעמד לא חסתי בארץ : מי לי בשמים
אלא כך בבעלי הא

שאמנות הרפת יש מאמינים בשמש או באמר הכוכבים ואני אין לי חפץ אלא בך לבר לא שמהי לך ש
שוקף לא בשמים ולא בארץ ובארץ ריכה לומר בארבע יסודות כי יש עובדים הים וכן הרוח והעפר :

בלה שארי ולבבי צור לחלקי אלהים לעולם צור לחקדך יאברו הצמתה

בל זונה ממך : בלה שארי ולבבי כשיכלה שארי שהוא הכשר ויכלה לבבי והוא הנפש
הנפש המיה אשר בלב כל מי יצר לבבי לא יכלה והוא השכל

שהוא חוץ הלב כי פעולות השכל בו ישעלו והוא צור לבבי ומלקי שהוא יהיה אלהים לעולם כי הנה מלקי
יהיה לעולם לשי שרבתני כך אבל דחקך יאברו הצמתה כל זונה ממך כל תועה מרדכי הכטי אחת טלא
יהיה לו מלק כך אחרי מות הגוף :

ואני קרבת אלהים לי טוב שדי ביהוה אלהים מחסי לספר בל מלאבותיך :

ואני קרבת : אלהים הם הרשעים הם רמזים ולפיכך יאברו אבל אני קרבתני אלהים לי טוב שאיננה
בקרבתני אלך שטר טוב בעולם ובך שתי מחסי שתלמדני לספר כל מלאכותיך כלומר כל מעשיך שארע
ואוכל לספר ולהבין בהכמת הטבע שהוא רעת כל מעשיך הגופניים והמחשבתים והעליונים ומשם אעלה לך
לרעת מעשיך ואז ארע רעת עליך :

משכיל לאסת למה אלהים זנות לנצח יעשן אפר בצאן מרעיתך : בצאן

מרעיתך זה הסומור ירבר על הגלות הנה ואמר למה אלהים זנחה לנצח לנצח הרמזתה אותה לעולם יעשן אפר
כי בהתקף אדם יחמס ויבא עשן מנמדיו ואמר כן על הבור'ת דרך משל :

בלע ענין נרש
וזה הייתי שפך
/ יד עמך נחמתי
מיטו

וְגַם עִירָתְךָ קִנְיַת קָדִים גְּאֹלֶת שֶׁבַט נְחֻלְתְּךָ הִרְצִיחַ זֶה שֶׁבִּיתָ בּוֹ : זְבוּר עִירָתְךָ

וְכִמּוֹ שִׁחְנִיתָם אִז מִמִּצְרַיִם כִּן הִחֲנֶה אֹתָם מִזֶּה הַגְּלוּת עוֹד וְעַתָּה קִנְיַת הָיוּ עוֹבְרִים לָהֶם כְּאִלּוּ מִסוּרֵימָה בַּסָּבִיב שֶׁבַט נְחֻלְתְּךָ זָכַר כֹּל הַשְּׁבֵטִים כְּאִתְּךָ לִפְנֵי ה' וּמִיִּמְרֵימָה בְּמִצְרַיִם בֶּן עִם אֶזְרָא וְהֵם הָיוּ שֵׁשׁ נְחֻלֹת לִי קִרְיָאִים בְּשֵׁמוֹ אוֹ אִמֵּר נְחֻלְתְּךָ בְּאִשְׁדָּר קִנְיַת אֹתָם מִבֵּית עִבְרִים נִקְרְאוּ נְחֻלְתוֹ כִּמּוֹ שִׁכְתוֹ וְהֵם עִמְךָ נְחֻלְתְּךָ אִשְׁדָּר פְּרִיט בְּחֵמֶךָ הַגְּדוֹל הִרְצִיחַ זֶה שֶׁכֵּנֶת בּוֹ אִמֵּר קִנְיַת אֹתָם וְגְאֹלֶת מִמִּצְרַיִם עַר שִׁבְאָהֶם אֵל הִרְצִיחַ שִׁשְׁכֻנְתָּהּ בּוֹ וְכִן אִמֵּר בְּשִׁירָתָהּ הִים עַם זֶה קִנְיַתָּה הִבְיָאמוּ וְהִשְׁעִמּוּ בְּהִרְצִיחַ נְחֻלְתְּךָ מִכּוֹן לְשִׁבְתְּךָ פְּעֻלָּתָהּ לִי וְכִן וּבְאִשְׁרֵי הִרְצִיחַ זֶה בְּעִבּוֹד כִּי הוּא יָדוּעַ אִז בְּעִבּוֹר כִּי בְּרִיחַ נִאֵמַר זֶה הַמְזֻמָּר :

הִרְמִיָּה פִּעְמִיךָ לְמִשְׁוֹאֵת נִצְחָל מֵל הִרְעָ אֲרִיב בְּקָרְשׁ : הִרְמִיָּה פִּעְמִיךָ

יֵשׁ מִשְׁדָּשִׁים פִּעְמִיךָ מִן הַיִּלֵּס פִּעַס אוֹ הוּא כִּשְׁשִׁעֵנו הַגְּלִיךְ וְהוּא עַל רֶדֶךְ קוֹמָה לִי וְיִשְׁוֵנו אֲרִיבֶךָ לְשֵׁשׁ לְמִשְׁוֹאֵת נִצְחָל שֵׁם בְּחִקּוֹס מְקוֹר כִּמּוֹ לְהִשְׁוֹאֵת וְכִן לְמִשְׁוֹאֵת אֹתָהּ מִשְׁרָשִׁיָּה כִּמּוֹ לְהִשְׁוֹאֵת כֹּל הִרְעָ אֲרִיבֶךָ בְּקָרְשׁ וְכִן כֹּל הַשָּׂא וְקָם עוֹב כִּמּוֹ כֹּל עוֹן הַשָּׂא אֶךְ אִשְׁרֵי הַיִּלֵּס וְכִי הַפְּסוֹק הִרְמִיָּה פִּעְמִיךָ לְהִשְׁוֹאֵת נִצְחָל כֹּל אֲרִיבֶךָ שֶׁהִרְעָ בְּקָרְשׁ רִוְחָה לְמִטְרַב בֵּית הַמְקָרְשׁ : שֶׁאֵנִי צִרְרִיךָ בְּקָרְשׁ מוֹעִרֶיךָ שֶׁבּוֹ אֹתוֹתָם אֹתוֹתָ : שֶׁאֵנִי

מוֹעִרֶיךָ בְּתֵי הַמְקָרְשׁ הַנִּקְרָאִים שִׁוְעָר לִפְנֵי שִׁוְעָרִים שֵׁם יִשְׂרָאֵל לְרַבְלֵי וְכִן שִׁרְשֵׁי כֹל מוֹעִרֵי אֵל וְאִשְׁרֵי שֶׁאֵנִי כִּמּוֹ שֶׁאִמֵּר וְקוֹל נִהְנֵנו בְּבֵית לִי כִּיִּס מוֹעֵר שֶׁמּוֹ אֹתוֹתָם אֹתוֹתָם נִבְרַח נִכַּר שֵׁם אֹתוֹתָם לְהַמְרִיב בֵּית הַמְקָרְשׁ כִּמּוֹ שֶׁאִמֵּר שֶׁאֵל בְּתַרְפִּים וְלְהַמְרִיב :

יִרְעָ כְּמִבְיָא לְמַעְלָה בְּסִבְיָ עֵץ קָרְרָמֹת : יִרְעָ כְּמִבְיָא לְמַעְלָה כְּשִׁנְכֻנְתָּהּ בְּתֵי הַמְקָרְשׁ הִיא נִרְעָ שֵׁם הִיא

מִבְיָא קָרְרוֹשׁוֹ בְּסִבְיָ עֵץ לְכֹרֶת אוֹתוֹ לְכֹרֶךְ הַבְּנִין כְּאִלּוּ הִיא מִבְיָא אוֹתוֹ לְמַעְלָה בְּשִׁמְשֵׁם לִפְנֵי כִּסֵּא הַכֹּהֵן כֹּל כִּי הִיוּ שִׁמְשֵׁם וְהַמְקָרְשִׁים בְּבִנְיָן וְעַתָּה בְּאִים הַאֲרִיבִים וְהַלְטוּ הַפְּתוּחִים בְּכִשְׁיִל וּבְכִלְפֹת בְּסִבְיָ וְהוּא שֶׁ שִׁתְּקָל אִתּוֹ כִּי וְאֵת הַבֵּית נִקְרָאֵת בְּקֶזֶן הַטֶּה : יִרְעָה פְּתוּחָה יִחַד בְּשִׁבְלִי וּבְלִפְתוֹת יִהְיֶה לְמֹוֹ הַגְּלוּת פְּתוּחָה

יִמֵּד כֹּל הַפְּתוּחִים וְהַיִּזְרִים שֶׁהִיוּ עֲשׂוּיִי בִּזְהָב כּוֹלֵם יִמֵּד הַלְטוֹן אוֹתָם בְּכִשְׁיִל וּבְכִלְפֹת וְכִינּוֹ פְּתוּחָה עַל הַמְלָאכָה כְּלֹמֵר מְלָאכַת הַבֵּית שֶׁהִיוּ פְּתוּחִים בְּאִים הַלְטוּ אוֹתָם הַאֲרִיבִים כְּשִׁיל הוּא קָרְרוֹשׁ וְהַדְּגוּס וּבְקָרְרוֹשׁ וּבְקָרְרוֹשִׁים בָּאוּ לֵה וְכִמּוֹ רַעֲלִין בְּכִשְׁיִלִין וּכְלִפְתוֹת הוּא כְּלִי מִזְעֵן כִּמּוֹ הַקָּרְרוֹשׁ .

שֶׁלְטוֹ בְּאִשׁ מְקָרְשׁ לְאִרְץ חֲלָלוֹ מִשְׁשׁ שִׁמְךָ : אִמְרוּ בְּלִבְּכֶם כִּיִּס יִמֵּד כִּינָה אוֹתָהּ

דָּל נְהַרְגֶם כִּמּוֹ מִרְבֵּה הַיִּשׁ בְּלִשׁוֹן הַהֵם שֶׁהוּא לִשׁוֹן אוֹנָאָה בְּשִׁמּוֹן כִּמּוֹ לֹא הֵנוּ אִישׁ בְּעִשְׂמֵנוּ וְיֵשׁ לִשׁוֹ אוֹנָאָה שִׁמּוֹן וּבְגָה וְלֹא יוֹנֵנו עוֹד נִשְׁרִי עִמִּי וְכִמּוֹ זֶה אֲכַלְתִּי מוֹנִיךָ אֶת מִרְבֵּה הַיִּזְנָה כֹּל מוֹנֵד אֵל פְּרִשְׁתִּי : אֹתוֹתֵינוּ לְאִרְצֵנוּ אִין עוֹד נִבְיָא וְלֹא אֹתֵנוּ יוֹדֵעַ עַר מֵה : אֹתוֹתֵנוּ לֹא

אוֹתוֹת הַגְּאֹלָה לֹא רָאִינוּ עֲרִיץ וְאוֹרֶךְ וְסֵן רַב גְּלוּתֵנוּ אִין עוֹד נִבְיָא מִעַתָּה הַגְּלוּת שִׁשְׁמֹתוֹ מִגִּי זְכָרִיָּה מֵל שְׁלֹאכִי לֹא הִיא לֵנו עוֹד נִבְיָא לְהַסִּיד הַגְּעִיחִדוֹת וְסוּתִי הִיא הַגְּאֹלָה אוֹ פִי אִין עוֹד נִבְיָא אִין עֲרִיץ כְּלוֹסִי שֶׁנִּבְיָא שֶׁעֲתִיד לְהַגְּלוֹת לֵנו כִּמּוֹ לְגְאֹלָה וְהוּא אֵלִיָּה הַנִּבְיָא לֹא בָא עֲרִיץ וְאֵתֵנוּ יוֹדֵעַ עַר שֶׁהִיא הַגְּאֹלָה וְשֶׁהִיא שִׁוְעָנוּ מִתִּי וְכִן עַר מֵה הַתַּנְּבָה לִי לִנְחֵם עַר עַר מִשִּׁי יִמְרָה עַר יִמְרָן וְיִנְאָךְ שִׁמְךָ כִּי אוֹסֵר כִּי אִין יֵכֵל בִּירֶךְ לְהוֹרִיכֵנוּ מִן הַגְּלוּת : עַר מִתִּי אֱלֹהִים יִחַדְךָ צִרְיָנִין אֲרִיבֶךָ שֶׁאֵל לְנִצְחָל לְמַה תִּשְׁבִּירֶךָ רִמְיָ מְקָרְבֵי חִיקָר בְּלֵה :

לְמַה תִּשְׁבִּירֶךָ רִמְיָ מְקָרְבֵי חִיקָר בְּלֵה : כִּמּוֹ הִשִּׁיב אִמֵּר יִסְכְּנוּ סִפְנֵי

אויב ידך היא השמאלית מקרב מימך כלה כלה האויב מקרב מימך והוא בזה המקרה שהוא מקום סתור
כמו המק לארס או פירושו כלה ימינך מקרב מימך ונקום נקמתו כי מי שישים ידו בתקו לא יעשה פע
פעולה כדרך העלל שיהיו ידו בחיזק ולא יעשה מלאכה וטעם כלה שלא השייכה ענין אל מימך ער עשות
משפט ברשעים והכל דרך משל : **ואלהי מלכי מקדם פעל ישועות בקרב הארץ :**

ואלהי מלכי

איך הוא זה שהניחנו בגלות הזמן הארוך הזה מקדם הוא מלכי ושועל לי ישועות בקרב הארץ ועתה הוא
כאילו אינו מלכי שבעלנו אלהים וזלתי וטעם שאמר בקרב הארץ כמו שאמר לערצה למען תרע כי אני
אף בקרב הארץ כלומר אעפ"י שאני עליך אני משיגת בתתוכי יעשה בהם כרצוני וטעם בקרב אפילו
בהוך ארץ האויבים הכופרים ואף כח להם להכיל מירו אפי' בהוך ארסם :

אתה פרתה בעוז ים שברת ראשי תניצים על המים : **אתה פרתה בעוזך**

עזרתה לטון שבר וריבך כמו העזרתה ארץ וישראל אמר מקדם עשית לנו כל הישועות האלה בעבורי
שברת בעוזך ים ועברנו בתוכו ושברת ראשי אויבנו כמים והו שאמר ראשי תניצים על המים רימה מי
פירסם לתניצים כמו שאמר על פרעה התנין הגדול : **אתה רצצת ראשי לזיתו ותתננו מאבל**
לעם לציים : **אתה רצצת**

ראשי לזיתו הוא פרעה כי לזיתו פירושו התנין הגדול כמו על
לזיתו נחש ברית ואמר ראשי על של ידו ועל גבורתו התנינו מאכל לעם לציים זהו בזה הים שבחור
ישראל שהיו עם ההולכים לציים ימים פירושו מרברות כי בימיהם ממנרים הלכו במרברות כי כל מסעי
מסעיהם במרברות היו מרבר איתם מרבר סוף מרבר שארן מרבר קרש מרבר סף או יהיה למד לציים כמו ל
למד לעברך לעקב ופירושו לציים מרבר ים והענין כמו שפירשנו :

אתה בקעת מעיץ וגחל אתה הובשת נהרות איתן : **אתה בקעת מעוז**

בקעת להם הנוד היבש ער שינא ממנו מים טעיף וכחל ועל שם סופו אמר מעיץ כי המעינים לא יבקע
אלא הנוד וכן אפית על גמליו לחם וטחני קמח כי לא יאפה הלחם ויטחן הקמח אלא הבקע יאפה ויעשה
לחם והחטים יטחנו ויעשה קמח כן הנוד יבקע ויהיה מעיץ וכן אמר יבקע ינודים במרבר אתה הובשת
נהרות איתן דבר והפכו כי הנוד המלטיש הפכת למעיץ וטרוב המים הפכתה ליבשה ועל הדרך אמר נהו
נהרות איתן שהיה במקומו אלא על כל גרותיו והוביש אותה ועברו ישראל בתוכו ביבשה ובאומרו נהרו
והוא אמר מפני נהרות איתן אשר נשפכים בו ואיתן שם לא הואר לפיכך נסמך נהרות אליו :

לך יום את לך לילה אתה הבינת מאור ושמש : **לך יום את לך לילה**

לפי שזכר ההפכים שעשה ליסועת ישראל לעשות היבש לח והלח יבש וזכר גם כן ההפכים שעושה בעו
בעולם בבריאתו נובע כגור נובע כמו שעשה בזמן הבריאה נובעים זה הפך זה וכן בכל יום ויום הוא הו
הופך הנובע לרצונו כעורך עבריו להראות כי הכל בידו ואלה הם הפכי העולם שהוא זוכר וכולם בראם
כן דבר והפכו לנודך הברואים כי היום והלילה דבר והפכו וכל אמת ינודך הברואים כי הלילה סנוחת בני
ארס וטחן המיות לעיך אמר אף כי אפילו הלילה שלא יראה שיש בן הועלת יש בו הועלת גדולה ולך ה
היא כי אתה כוננת בו להיות מושך מצי הזמן להועלת הברואים :

אתה הצבת כל נבולת ארץ קיץ וחורף אתה יצרתם : **וקיץ וחורף אתה**

גם כן דבר והפכו ולא זכר קיץ ומוס בכלל חורף וקיץ כלל קיץ ומוס וכל אמת מהם הוא מורך הברואים ח
התנועה התמידית יום ולילה וזכר התנועה התמידית קיץ וחורף וכן כל גבולות ארץ שהם שבעה נופת ח

גמלק בהם וכל נקה הפך האחד ואורו טעונה מחבירו והכל לבורך הברואים ומאוד ושמש פירושו מאור
אור הלכה והכוכבים בלילה אחד ואור השמש ביום כמו שאמר את האור הגדול למשלת ביום ואת הש
האור הקטן למשלת הלילה ואת הכוכבים וכל זה הכינותי לבורך הברואים כי אור השמש גלוי הנוכל
הנשאלו באור ובחושו ואור הירח והכוכבים בדרך הלחי מרבות ויורדי הים ובהם לבורך הסמים כמו ש
שיבתו גרש ירחים ויש לירח גם כן בכח השים ואמר מערות כימה ומוטכות כסיל וכן כל כוכב וכוכב
יש לו כח בעממים או באבנים ובמהות כמו שאמר רבותינו ול אין לך כל עשב ועשב מלמטה שאין לו
מול ברקיע מכה אותו המול ואמר לו גרל: זכר זאת אויב חרפה יהיה ועם נבל נאצו שמך

זכר זאת

אתה שבעתיה כל זה זכור כי האויב מכתש בך בכל זה ומנאך שמך וזכר זאת לו והשפילו והוציאנו סידו ו
ואל התננו לעולם בידו אל תקן למית הנסמך חסד כאילו אמר למית האויבים נפש ישראל שהוא התור
שלך כי נמשלו ישראל ליונה תנור ליונה כמו שכתוב יונתי במגרי הכלע לפי שהם מלשיי הכח ונשרפים
ואינם טורפים וכן ישראל ומית פירושו ערה כמו מית פלשתים לית קנה וכן מית ענייך ערה ענייך ויש
לפרש ערה ענייך נפש ענייך כמו שאמר נפש תורך וכן ומהמה מיתו להם ומיתו בקרשים שפירושו
נפש ויש לפרש אל תקן למית טס מן טר בהמות ימיתק שהוא ענייך שבר:

הבט לברית כי מלאו מדשבי ארץ נאות חמס: הבט לברית

בפתח הלסר להורות על ה
הירעה כלומר שהברית שכתה לאבותינו מחשכי ארץ הם מקומות הגלות שהם לישראל מושך ואפילה וה
עם מיטכיו חמס שאומות העולם חומסי אחס ובאוסרו מלאו לפי שבכל המקומו הגלות כי הם נאות חמס
אל ישוב רד נבלם עני ואביח יהלל שמך: אל ישוב

זה העני המתפלל לפני
אל ישוב מלפניך נכלס
שלא השמע הפילתו והטני הוא ישראל בגלות עני ואביח יהלל שמך וראה שהם מהללים שמך בהלחם
או פירושו כאשר לא ישוב נכלס מלפניך יהלל שמך:

קומה אלהים ריבה ריבך זכור חרפתך מני נבל בל היום: קומה אלהים

אם לא העטה בעבורינו עטה בעבורך כי ריבינו ריבך הוא כי האויב ימחק אתך ואמר כי אין בך יכולת
להוציאנו מהם אל תשכח הם האומות זורריך וקסיד:

אל תשבח קול צרריך שאח קמיר עולה תמיד: אל תשבח

קולם ושאונם
טיבותני עליך
תמיד הוא עולה לפניך אל תטכמינו:

למנצח אל תשחת מזמור לאסף שיר: למנצח

זה המזמור טאמר על קיבוץ גלויות:
הודינו לך אלהים הודינו וקרוב שמך ספרו נפלאותיך: הודינו לך

אלהים הודינו יאמרו ישראל בגלות אז בקיבוץ גלויות הודינו לך והכפל לחן ההודאה וקרוב שמך ויאסרו
כי קרוב שמך לקוראך ספרו נפלאותיך ואז יספרו ישראל והאומות הרואים הגאולה יספרו נפלאות שני
שפטה האל עם ישראל ויספרו מה שאמדה כהר על ידי נביאיך כי אקח סוּעַר:

כי אקח מועד אני משרים אשפות נמנים ארץ ובל יושביה אנכי הבנות עמודיה

סלה: בי אקח מועד
רברי האל ית' אמר כי אקח ברצוני מועד לישראל שיבאו מן
פגלות אני משרים אשפות כלומר במשרים אשפות אויביהם:

על שנתן לחי
מרוץ חית עשך
השטח לגאח

נמורה ארץ וכל יושביה ואז יהיו נמורים ארץ וכל יושביה ידעו וידעו כי יראו נמורה ישראל טענה
באומות תכנה עמורה טלה ואז יכירו כי אנכי תכנה עמורה כי בדינוי העמור וברכוני המנה ועמורה
הם ההרים וירעש הארץ על דרך משל כמו פור התפורר ארץ :

אמרה להוללים אל תהללו ולרשעים אל תרימו קרן : אמרה רברי המשורר
והיללים על

אותם המהענים בטובת העולם הזה ולא יראו אלהים כי חשבו כי כחם עשה להם את המיל הזה אל תהללו א
אל התעסקו ברברי הוללות ולרשעי גם כן אומה אל תרימו קרן אל תרימו ראש כלעי טעלה כמו שאמרו
עושים כי אינכם יראים ולא נכנעים מפני אלהים ואל תחשבו כי הוא המטיב לכם ולא כוחכם :

אל תרימו למרום קרנכם תרברו בצואר עתק : אל תרימו
כפל הענין
למוק תרברו

בצואר עתק תרברו עתק ורכיים חקים כנגד האל בצואר כלומר תרברו בפניכם עם צוארכם שהוא עב וש
ושמן וטעם עתק לרבר ולצואר וכן ירוץ אליו בצואר בעובי גבי מנינו כי ברוב טובם יכמשו באל כמו
שמונה עבית כשיתה : **בי לא ממרצא וממערב ולא ממדבר הרים :** **בי לא**

ממורצא וממערב הרים הוא לטון הרמה והגבהה אמר הגדולה והגבהה וההרמה לא תבא לו לארס לא מזו
ממורצא השמש ולא ממערבו ולא ממדבר כלומר מרוב השתרלות לכאן ולכאן לא תבא לו הגדולה כי אם
על ידי האלות כמו שאומר כי אלהים שופט זה ישפיל וזה ירים ומה שיצויר העירוש הזה כי הרים לטון ה
הרמה כי ממדבר קמין ואינו סמוך ובמדרש מהו ולא במדבר הרים אך אבא כל ההרים שבמקרא הרים
מין מזה שהוא לטון הרמה ורוממות שאין ארס שתרום סן הדרכים הללו מה חקבה עושה נוטל נכסים
מזה וכותף לה שכ' כי אלהי שופט זה ישפיל וזה ירים מה שישפיל מזה מרים לה הכל הוא במשפט וכיושר
מאתו וארזי אבי זל כתב מערב סמורה כמו לערוב מערבך ומורצא פירושו מורצא המלכים ומדבר כמו ל
ומדברך נאווה ואמר כי באמת סאלה השלשה יעלה ארס לגדולה שיהיה ממונה על מורצא המלכים שהוא ש
מנרי בלה והלך או מסמורה שיתעסק בסמורה ויעלה לנכסים רבי בה וממכסה בעמות הדבר יעלה לגדולה
לפני המלכים : **בי אלהים שומטזה ישפיל וזה ירים :** **בי אלהים** פירשנוהו :

בי כוס ביד יהוה ו יז חמר מלא מס ויגר מזה אר שצריה ימצו ישאו כל רשעי

ארץ : **בי כוס** ביד יף להשקות העמים בקיבוץ גלויות ואז ישפיל האומות ויריס ישראל כי בידו
הוא הכל והכיס הזה ככר שמו ישראל בגלות כמו שיכתוב את קובעת כוס המרעלה שיהיה מבינת ובקיבוץ
גלויות ישאו הכוס הרשעים שבהם ואמר ויין חמר מלא מסך אמר ויין הכוס הזה חמר ופירושו ארום כי
עלת היין היא הארמון ית כמו שהוא אומר אל תרא ויין כי יתארס וחמר הבא פועל עבר וארום הוא אמו
אחמר בערבי ואמר כי הכוס מלא מסך ופירושו מזה מן מסכה יינה ואמר ויגר מזה כי כל כך יהיה מלא
הכוס עד שיגיד היין שבתוכי מזה ומזה וזכר הכוס בלשון זכר באומרו מלא ויגר והוא בלשון נקבה ברוב
אל שמורה שומרי הכוס כי זכר בלשון נקבה ברוב : **ואני אניר לעולם אמרה לאלהי**

יעקב : **ואני אניר**
אומר ישראל ואני אניר לעולם נקמה האויבים שאראה ואזמרה על זה לאלהי יעקב שלא נאשו בגלות ונ
ונקם נקמהו : **ובל קני רשעים אנדע תרוממנה קרנות צדיק :** **ובל קרני**

רשעים אגרע בשתהוממנה קרנות צדיקים במאת ישראל מהגלות שהוא מרוק באומות אגרע כל קרני ר
רשעים שלא תשאיר מלכות כי אם לישראל כמו שאומר במלום נבופר נער מלכו ויאלהים לעלסין לא ה

נתקבל ואמר הן ונתקן כל אילן מלכותה והיא הקדש לעלמין ואמר אגרע לי ישראל יגרשו איתם במל
במלחמת גוג מגוג :

למנוצח בנינונות מדמור לאסתר שיר : נודע ביהודה אלהים בישאל גדול שמו

נודע ביהודה זה המזמור נאמר על מלחמת גוג מגוג ואמר אז נודע ביהודה והיה ישראל גדול
כשיראה נקמתו בגוים הנאספים על ירושלים וזכר יהודה בפרט לפי שירושלם לשבת יהודה ושם תהיה
המלחמה : **ויהי בשלום סבי ומעונתו בצדו** . ויהי בשלום סוכי ואז יהיה בשלום
בסכו שיבנה בה בית המקדש
וזכר ציון בפרט לפי שהוא מקום המלך ושלם הוא ירושלם כמו שנאמר ומלכי צדק מלך ירושלים והו שם
כן נח שקראו שלם ואברהם קרא לבית המקדש יראה כמו שכ' ויקרא אברהם את שם המקדש יי' יראה א
אמר הקבה אם אקרא אותו כמו שקראו שם אבשל רברו אברהם ואם אקרא אותו כמו שקראו אברהם א
אבשל רברו שם קרא אותו ירושלים . **שמה שבר רשפי קשת מנו ורחב ומלחמה סלה**

שמה שבר רשפי קשת הפא רפה רשפי אש שלהבת יה הפא רגושה ורשפי קשת הם המינים
והקשת אמר כי באותה מלחמה יטבר האל ית' כלי מלחמת הגוים המינים והקשת והכירון
והמרב וכל כלי מלחמה : **נאורי אתה אירי מיהררי טרף :** נאורי אתה
יש מפרשים הנון שורש מן כאור כמו נאר מקדשו והוא הראד בשקל גדול קרוב רובה לומר שיהיה כאו
ושמית באויבים והנכון מן אור והוא נפעל בשקל נכון או כאור אתה כמו שאמר נודע ביהודה כי ב
במלחמה היא יורה ויגלה באור בהיר בוטרי וילחם מלחמתיו אירי מהררי טרף ואתה אירי על האויבי
כמו האריה היוצא מהררי טרף לטרף קו מטרף האויבים כולם וההרים ששוכנים בהם האריות והרובים ו
ומיות הטורפים יקראו הררי טרף :

אשתוללו אבירי לב נמו שנתם ולא מצאו כל אנשי חיל ויהים : אשתוללו

אבירי לב האלקי במקום הא הנפשל והוא כמו השתוללו וכן כל מלבושי אגאלתי והגאלתי ואשתוללו מן ש
שלל ואמר כי הגוים אבירי לב שנאספו על ירושלים יהיו לטלל לישראל כמו שכתב לא ה להם כח להל
להלם כאילו הם מתים והגיבורים ואנשי חיל שבהם לא מצאו יריהם להלם בהם .
מצערתך אלהי ועקב נדרם ורוב וסוס : מצערתך נדרם שהוא גוג מגוג
כשיא ראש משך ותובל ולפי

שזכר אבירי לב אמר נדרם הייתם על המלך שהוא ראש האבירים וכן והרכב והסוס נדרמו :

אתה נודא אתה מי יעמוד לפניך מאז אבד : אתה נודא אתה נודא
כי מי יעמוד לפניך

שנת שיחרה אפך : משמים השמית דיו ארץ יראה ושקטה : משמים השמעת דין כמו
שאמר אש וגשמי

אמטיר עליו ועל אגפיו ואמר וההנה אבני אלגביש העלכה לפיכך אמר משמים השמעת דין הדין שנתע
שנתעשה בהם משמים השמיע אותו ארץ יראה ושקטה לפיכך ארץ העמים יראה מהאל ושקטה עור להל
להלם בישראל : **בקום למשפט אלהים להושיע בל ענוי ארץ סלה :** בקום

למשפט או כשיקום אלהים למשפט העמים להושיע ישראל מהם שנה ענוי ארץ אז יראו כל העמים ויש
ישקטו : **כי חמת אים תודך שארית חמת ורצו :** כי חמת הארם תודך אמר כנגד

באל ית' אותם בני ארס אשר נאספו לירושלים להלחם והיית חמתם אליך הם יורוך על כרתם כלום'
 אמנם השיב הרואה לך שאריות חמות תמגור כשתעשה הנקמה הגדולה במחנה גוג מגוג תמגור ותאוו' ס
 שאריות חמות שאריות הגוים כי יראו ממך ולא יהיה עוד להם חיסה על ישראל :
נדרו ושלמו ליהוה אלהיכם כל סביביו ויבילו שי למורא :

ואן יאמרו זה לזה ישראל נדרו ושלמו ויף אלהיכם שעשה עמכם הנפלאות האלה כל סביביו ויבילו שי ל
 למורא וכן כל סביביו ויבילו האומות שהם סביב ארץ ישראל ויבילו סכמה לאל ית' שהוא מורא כמו הוא
 מוראכם ואן יהיה מורא לכל העולם כי כולם יראוהו ואמר סביביו שפירשו סביב האל כיון שהוא שכן ב
 בארץ ישראל סביב ארץ ישראל הם סביביו : **יבצר רוח נגידים נורא למלכי ארץ :**

יבצור סן
 וכרמך לא תזמור רובה לומר יקטף האל ית' ויכרית ראש נגידים כלו גאותם והיה נורא למלכי ארץ וכבר
 פירשתי זה המזמור על מחנה אשר כשבא על ירושלים פירשתי אותו בספר סכולל בחלק הששי בפרש
 תגר אבל עתה נראה לי ליעש המזמור אשר לשעלה מטנו לפרש אותו על גוג מגוג :

למנצח על ירותו לאסוף מזמור :

מזמור על ירותו כמו לירחותו וכן ותפלל על יף וברש על שינוי הדת בגלותי אמר כי זה המזמור על ל
 לשון הגלות נאמר : **קולי אל אלהים ואזעקה קולי אל אלהים והאזין אלי :**
קולי אל אלהים
 אמר פעמים לחזק כלומר שאין קולי אלא אליך לפיכך והאזין אלי כלומר אליך אקרא ואתה תאזין אלי :
ביום צרתי יהוה ררשתי ירי לילה נגרה ולא תפוג מאנה הנחם נפשי :

צרתי יף כי הוא ארון על הכל ואותו ררשתי ביום צרתי ירי לילה נגרה מכתו כמו כי הנה יד יף הויה וה
 והמכה היא אנה וכאב הלב על הגלות לפיכך אמר לילה כי בלילה ארס פגיו מעסקי העולם ומחשב על ד
 דבריו ועניניו ואמר נגרה על דרך משל מההמרה האכזרת ון אחר ון או על דרך ויתכו כמים שאגותי ול
 ולא תפוג ענין רפיון וחלישות כלומר לא תרפה ותחלוש מכתו אלא תמיד ינגרה וכן ויש לב על קו תפוג
 תורה וכל השורש מזה הענין מאנה הנחם נפשי אעפי שאטיב אל לבי דברי חממה כי האל יריאנו מהפ
 מהגלות ואעפי שארך מאנה הנחם נפשי מרוב הצרות :

אזכרה אלהים ואהמיה אשיחה ותתענות רדו סלה :

בפי ואהמיה אליו ומלה ואהמיה בהוראת למה העובד המורה ההא בידו אשימה ארבר ואנור בשרתי ותה
 ותתענות רומי כמו תפילה לעני כי יעטוף העטופים ברעב כי הארס בעת הצרה כפוף ומעונה כאילו טע
 מעטוף קיבתו בקיבתו : **אחתית שמורות עיני בפעמתי ולא ארבר :** אחות שמורות

עיני שמורות הם הערות והקצרות כמו שנקרא הער בלילה שומר מה מלילה וכן ונקראי ערות הקץ
 ההקצה משמורות ואשמורות אמר אחת כלומר כאילו אחזה והמוקב בשמורות עיני שיהיו עירות תמיד ו
 ולא אישן מרוב צרות לבני ור' ששה הקץ בן כיטילא פי שמורות טס היאר ועפעפים שהם שמורות ה
 העינים אמר כאילו אחזה בעפעפים שלא יסגרו ולא אישן כפעמתי ולא ארבר כמו ותפעס רומי אמר א
 אני ער בלילה ומחשב על צרותי ובקרא אני נשבר ולא אוכל לדבר :

חשבתי ימים מפרים שנות עולמים אזכרה נגדתי בלילה עם לבבי אשיחה ויחפש

רוחא : השבתי ימים בעורתי בגלות אני מחשב ימים מקרס שנות עולמים כפל הענין במלות שונות ועולמי פירושו זמנים ארוכים כלומר שאני מחשב זמנים שעברו שהם ישראל בגלות ויבאו משם יטבו לארצם בשמחה וזהו שאמר אזכרה בגימתי אזכור כי אחר הגלות הייתי מכנן ומנכח ושמת ועל זה אני מחשב בלילה ואשימה עם לבבי ויחפש רוחי כ כפל הענין במלות שונות כי רוחי כמו לבבי שבו רוח המתחבה והוא המחפש הרברים במחשבה וזהו שא שאשית עם לבבי ואחפש במחשבותי העולמים זכתי יי זכתי מה נשתנה גלות זה משאר הקלות : אזכרה פירשתי : **העולמים זכתי והוא לא יזכירן לדיבות עירי :** **העולמים**

זכתי יי זכתי את עמו בגלות לעולם ולא יוסף כמו שהיה רונה בישראל בזמנים שעברו אחר הכעס : **האפס לנצח חסרו צמר אמר לדור ודור :** **האפס לנצח חסרו** אם כלה חסרו לנכח שלא יטה להם חסרו ער צמר אמר חסרו נחשותיו צמדו ושבו שאינם עתידים לבא עור :

השבת חנות אל אם קפץ באף רחמיו סלה : **השבת חנות אל** החנינות והרחמים שהיה רגיל לעשות שבת אותם אם קפץ באף רחמיו כמו לא הקפזין ידך כלומר באשך רחמיו שלא ישתמו לנו עור : **ואמר חלתי היא חלתי סס על משקל חנות** משורש חלל פענין כי ימצא חלל ופירושו מותי כלומר ואם אומר תמותי היא אריכות הגלות ולא אכא משם עור ושם אמות שנין ימין עליון אזכור השנים שעברו שיעורר האלות ימינו והוציאנו מצרים ובבל כן ויצאנו מגלות זה וסלה אזכור שהוא תמילת הפסוק האמר טעמו לפניו ולאחריו :

אזכור מעללי יה כי אברהם בקרם בלאך : **אזכיר** כהוב ביד רונה לומר אזכיר כלומר כשאזכור מעללי זה אכחם כי אזכרה מקרם בלאך פלאיך שעשית מקרם במצרים כשאזכור אותם המעללים והנפלאות שעשית מקרם להוציאנו מצרים כי הוא מעשים שלא היה ארס מקוה להם ולא עלה על לב איש כמו אותם נפלאות שעשית אותם הקבה בעבור ישראל וכמו שעושה אותם הנפלאות אחר הי יראוש ואבור ההקוה כן יעשה עמנו בזה הגלות אשר יראנו נראשים מפני אורך הגלות :

והגיתי בכל פמליך ובעלילותך אשרה : **והגיתי בכל פמליך** זכרתי המעשים שעשית והגיתי בהם כלומר העליות על לשוני לנחם בהם איש את אחיו ואומר בכל כלומר בין הפעלים השגומים ששע שעשית במצרים ובקריעת ים סוף בין הפעלים שעשית במעמד הר סיני ובמדרבך ופעלך חסר יור הרבים ובעלילותך כפל הענין במלות שונות : **אלהים בקדש הרביר** **אלהים בקדש הרביר**

יש מפרשים בקדש בשמים ופירושו מדרבך שאנו רואים בשמים אנו אומרים מי אל גדול כאלהים על דרך משל ומי כמוך באלים יי מ' כמוך נאמר בקדש האל אלהי הס המלאכים והמלאכים כי המתכוון בהם ירוש כי הכח בא להם מהשבה הראשונה ואין כחם כמוך כי אתה הנותן והם המקבלים ויתכן לפרש בקדש על מעמד הר סיני כמו שנאמר בס סיני בקדש כלומר הוא כשיחד כבודו על הר סיני אמרו כל ישראל מי אל גדול כאלהים : **אתה האל עושה פלא הודעת בעמים עמי :** **אתה האל עושה**

אתה הוא היכול באמת שאתה עושה פלא במעמד הר סיני גם בעמים הודעת עמוך בעבור ישראל במצרי ובמלכי כנען : **גבלת מדע עמד בני יעקב ריוסם סלה :** **גבלת מדע עמד**

גאלה עמך לא ברכך מעבדיהם אלא בהכרח גדול ובזרוע נמרס גאלת אותם חסד בני יעקב ויזק כי
בטיבת יזק ידרו לטעמים והוא כלכלס כל ימי חייו כאילו הם בניו :

ראוך מים אלהים ראוך מים יחילו אה ירחו ההמות : **ראוך מים אלהים**

שי יס סוף ראוך וחלו טמך וכבצעו אה ירגו ההמות אפילו הסיס העמוקים שהם ההמות רגו טמך ו
ומטניך וכבצעו : **זרמו מים עבות קול צהני עהקים אה הצציד יתהלכו :**

זרמו מים עבות כמו שכתוב וישקה יי בן טקנה מצדים בעמור ען ואש חרמו טבניך
פועל אשר על ררך מרובעי טבניך זרם מים אה כי העמים זרמו מים תוהי המהומה שהייתה להם כמו
שאמר ויהם את טמנה מצדים כי היה להם האש והענן והמים והרעמים כמו קול נהנו שמקיס אה מצניך
יתהלכו אבני הכהר אעפי שלא נזכר זה בתור' ויא על אבני הכרר שהטל' על מלכי כנען וכן נקראו אבני
המיל הקטנים שרוטס לברר ויגדס במדך ילא פיהו מדך :

קול רעמד בגלגל האירו בריקים תבל רצה ותרעש הארץ : **קול רעמד**

בגלגל בנהח הגמל ראשונה וטינייה גלגל שהיא שס מקו במירק הגימל הראשונה וכן והסס גלגל עגלהו
וגלגל הוא השמים נקרא כל אהר מהתטיעה גלגל לפי שהם מתגלגלים וסובבים תמיד ואעפי שאין הרעס
והברקים ואבני המטר והכרר בגלגל אלא באויר האויר בדרך ההטאלה גלגל ושמים רקיע ושמים הש
הטאל לו לשון השמים האמתים שהם הגלגלים לגובה האויר כלפי השמי' ונקרא האויר על אמתתו רקיע
כמו שאמר יהי רקיע בתוך המים וקראו שמים כמו שכתוב ויקרא אלהים לרקיע שמים וכאשר למטר הש
השמים כאשר ידר הגשם והטל מן השמים ורלתי שמים ורגן שמים יסע קרים בשמים ונקרא שמקיס כ
כמו שכתוב יזלו שמקיס קול נהנו שמק' רבו שמק' ממעל ונקרא גלגל קול רעמד בגלגל על גלגל מרכבו
פרעה כמו שכאוב ויסר אה אוען מרכבתיו האירו בריקים תבל כמו שכתוב ויא אה הלילה רגוה ותרעש
ארץ כי רגו ורעשו שמים :

ביום דרכך ושכילך במים רבים ועקבתך לא נורעו : **ביום דרכך**

שנכנע הים בטותיך ועברו ישראל ושכילך במים רבים כפל רבר בטלות טונות וכתוב ושכילך לשון
רבים כי לא היה ררך אהר אלא ורכים הרפה כמו שכתוב לגחור יס סוף לגזרים ואמרו לשנים טטר גזרי
נגזר ועקבתך לא נורעו הליכתך בים לא ניכרו כי טבו מי הים עד המצרי' כמו שאמר ויטב הים לפני
בקר לאיחנו ואומד וישנבו השמים ויכסו אה הרכב ואת הפרשים והנה לא נוכר הדרך בים :

גזייה בצאן עמד ביד משה ואהרן : **גזייה בצאן**

אמר נאתס מהים נתייה אותס כמרבך ביד משה ואהרן כמו שאמר שהרועה נתה אה נאנו ושומר :

משביל לאסוף האזינה עמי תורתיה הניו אזנכם לאמרי פי : **משביל לאסוף**

תורתיה מה תורתיה מה שאני מורה בסיעור הטובות שיעשה האל לישראל ומדברי תלמודו הי לכם ליראה ש
טמנו וטלא להטרות רברו ומתוהו : **אפתחה במשל פי אביעה חירות מני קדם :**

אפתחה פי

יש ספרים הניו בקמך חטף ויש ספרי' בשוא לברו הטל והחירות אשר במזמור הזה כמו שכתב המכס ר'
אכרסה בן עזרא הטל כמו נשקי רמי קשה לפי פירוטו וכן לערוך שולמן במדבר ואני נשקה ביעקב ו
ורלתי שמים שהם גרן שמים זהו מטלו והחירות להם אבריים אכל איש שהוא אומר על הסן שהוא כוהן

צמו מידה ויהי לטבי עזו שהוא אומר על הארץ ולא היו מבנינים זה ללי שהוא כתוב בספר שמואל גלות הארץ וכי בני אפרים נושקי רומי קשה כי הוא רבר סתם על איזו סלמטה אמר רבר זה והרבר הסתם יק יקרא מידה : אשר שמענו וצדיעם ואבותינו ספרו לנו אשר שמענו הדברים האלה שאמ

הם הרברים ששמענו מפי הקדמונים ואבותינו ספרו לנו שלא יאמרו אלא האמת וטרעס ירענו אותם גם כן מפי הסהב מהותה משה רבינו : לא נבחר מבניהם להור אתנו מספרים תהלות יהוה ועוזו ונפלאות אשר עשה .

לא נבחר מבניהם בני אבותינו והם אמינו שאינם למרס ואינם יודעים הקבלה מייבם אנו היודעים להזכיר להם ולא נכח מטה ער שיהיו הם גם מספרים לבניהם ונבניהם לבני בניהם ער שיהיו ער רוד אחרון מספרים תהלות יי :

ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל אשר צוה את אבותינו להודיעם לבניהם

ויקם עדות וכמו שידריך להזכיר הנפלאות ולהודיע לבנים כי ידריך להודיעם התורה והעדות והתורה אשר הקים שם בישראל אמר שהיניאס ממנרים רנה להם לאבותינו להודיעם לבניהם כמו שזכר והודיעם לבניך : למען ידעו רוד אחרה בנים יולדו יקומו ויספרו לבניהם . למען ידעו

וכן הבנים צדיקים להודיעם לבניהם ער רוד אחרון והבנים כשילדו כשיקומו ברעתם גם כן וישמו באלהים בסלם ולא ישבחו מעללי אל ומצותיו וצדו : וישמו באלהי

סלם כמטענו הנפלאות שעשה לאבותינו וישמו בו מבטחם ולא ישכחו מה שיטענו זכרו המיד כרי ש שלא ישכח מפייהם ובוה יאמינו בו ובתורתו וינינו מצותיו :

ולא יהיו באבותם רוד סודר ומורה רוד לא הביז לבו ולא נאמנה את אל רוחו :

אלא יהיו באבותם שלא טעו בטמונס כאל ית והיו רוד סודר ומורה וזה היה דור המדבר שלא הבינו לבס לאל ית ולא נאמנה את אל רוחו לא כהקיימה עם אל מחשבתו ורינוכו כמו וקבעתו לעץ ית במקום נאמן שפירושו קיים או פירושו לטון אמנה כמטענו : בני אפרים נושקי רומי קשת הפבר ביום קרב : בני אפרים

נושקי רומי קשת זה היה במדבר ואעפ' שלא נזכר בתוכה נזכר ברברי הימים והרגום אנשי גת הכולדים בארץ כי ידדו לקחת את מקניהם ויהאבל אפרים אביהם ימים ורבים פיר ועידתה בפירוש רברי הימים כי במדבר היה זה המעשה והיו מן הרומה ההרוגים בבני אפרים שמונת א אלפים כמו שפירשתי שם והלכו אל גת בלא מכות האל ית כנגד רברו כי אמר ארבעים שנה יהיו והם הם המרו את רוחו ונפשו ושעם נושקי רומי קשת שהלכו בכלי סלחמותם ונשענו בהם ולא באל ית והשכו עו עורף לפני ארבים והושכו ביום קרב השכו עורף ביום מלחמה ונושקי רומי סמוך על סמוך כמו מכטי יועצי פרעה ופירושו מזויינים וירדו מיניס הקשת ורבותינו זל פירשו זה הפסוק ופסוק רברי הימים על בני אפר' שיינאו קורס הקץ ממזדים וקרה להם זה המקרה אבל הפסוקי הבאי אחר זה הפסוק מוכחי שאת יציאת מצרים היה שראו הנפלאות והעלילות שהראה אותם ושכחום והברית והתורה שנתן להם וכל זה א אחר יציאת מצרים היה והחכם ר' אברהם בן עזרא כתב כי על חורבן שילה אמר זה הפסוק שהיה לבני א אפרים ופיוס שגלה הארון ונהרגו רבים מישראל חרבה שילה וגם זה הפירוש רחוק כי אחר כן זכר חור חורבן שילה על הסדר אמר שהכניסם לארץ ועוד למה אמר בני אפרים הרי מכל ישראל היו באוונה מלח סלחמה כמו שכתוב ויהי רבר שמואל לכל ישראל וכו' :

וישקחו ד
עליונותו
ובפלאותו
אשר עשה להם

בקע ים ד
ויעבורם
ויצבב מים
כמו גר

לא שמרו ברית אלהים ובתורתו מאנו ללכת : לא שמרו ברית אלהים ברית

שכרה עמהם בהר סיני

נגד אבותם עושה בלא בארץ מצרים שדה צמח : נגד אבותם אוהם שכולו

במרבר שלא ראו

בנפלאות שיעשה האל ית' במצרים שמשו מאכותם כי נגד אבותם עושה שלא בארץ מצרי' ופלא רחך כלל
כי לא היה שלא אמר אלא פלאים רבי' שדה צוען כפל רבר במלו שוננו כי שדה הוא כמו ארץ וכן שדה ארס
שדה מאב וצוען הוא מצרים כמו לפני צוען מצרים והיא עיר מלוכה במצרים בקע ים אחר הנפלאות
שעשה להם במצרים עשה להם נפלאות בעצמות מצרים שבקע להם אה הים וייבב מים כמו נר כמו שכתו
שכתוב נכבו כמו נר נזולים והמים להם חומה :

וינחם בעני יומם ובל הלילה באור אש ויקע צרים במרבר ושק בההומות רבה

וינחם ואחר שהעבירם בים הכחם אותם הענין יומם שהיה הולך לפניהם לנחמתם הדרך וגם לפני

עבור הים היה להם אחר שנסעו מסוכות וכל הלילה באור אש כי כל הלילה היה להם עמוד אש עד
בא אור היום שלא היו צריכים לאור נר לילה כי גם בחנותם היה עמוד האש על המשכן להאיר להם :

יבקע צורי' ברפידים ובקרב יבקע עתיד במקום עבר וכמוהו רבים והנה וכן הנפלאות ואם לא זכרם כסדר
הרי הם סדורים בתורה כי המן והשליו הראשון היו להם קורס שבאו לרפידים כי במרבר סין נמן להם
המן והשליו וישק בההומות רבה השקם אותם מן הצורים כמו מההומות רבה ורבה תואר לתהום וכן מ' ה
ההום ואמר לשון יחידה עם לשון רבות כמו בנות יערה עלי שור :

ויוציא נזולים מסלע ויורד בנהורות מים : ויוציא נחלים מסלע כפל הענין

במלות שונות כמכה

לחוק הענין ואמר וירד כי הסלע מקום גבוהה : ויוספו עוד לחטוא לו למרות עליון בציה

ויספו עוד לחטא לו אמר ויוספו כי המים על ידי מטה הלונה באו להם למרות עליון בציה

למרות כמו להמרות וכן לכבת בשן למרות שיני כבורו ועניינו ענין יציה במרבר ואמר עליון לפי
שהוא עליון על הכלי וברו הכלי וכמו שהיה בידו להוציא מים מהסלע היבש ולהוריד המן שן האויר כן
בירו להביא להם בשר במרבר והם לא חשבו כן וניסו אותה אם יוכל לעשות כן וזה היה בקברות התאווה
וינסו אל בלבבם לשאל אבל לנפשם : וינסו אל בלבבם במחשבותיהם היה כי
לכ כוהו שאלו הבשר כי

המן היה טאכל טוב וערב ולא היו צריכים הבשר אלא חשבו לנסותו אבל לא אמרו כן בפניהם אלא אמרו
יורך היה להם הבשר וכי זו המן ואמרו נפשינו יבישה אין כל בלתי אל המן ענינו ואמרו ונפשינו קצת
בלחם הקלוקל לשאל איכל לנפשם להתאותם כמו שאמר התאותם ואמר לנפשם כי הנפש בעלת התאווה כמו
שאמר כי האוה נפשך לאכול בשר : וירדו באלהים אמרו היוכל אל לערך שלח

וידברו באלהים ומה רברו אמרו הגם להם יוכלתם והריבור והמאמר הזה היה בלבבם כמו דברתי

אני עם לבי ואמרת אני בלבי כי לא אמרו הם בפניהם כי בדרך ניסיון היו שואלי' הבשר ולא לעורך היוכל
אל לעורך שולחן במרבר במקום אשר לא ימצא בו רבר מחיה אש יוכל הוא לעורך שולחן מלא כלומר
כל ימרכי ומחיה כי הנה נותן מקצת יורך השולחן והוא המן אבל אם יוכל לעורך אותו בשלמותו שיתן
בשר וכן המים נותן ויותר פלא יהיה אם יתן בשר כי המן הוריד מן השמים כמו השלג ואבני הברד והמ'
הרבה סלעים יש שימצא מ' רבי' מהם אבל הבשר מאין יביא אותו זהו שאמר הגם להם יוכלתם כל זה חשבו
בלבבם : הן הבה צור ויזבו מים ונחלים יששפו הגם להם יוכלתם אמ' יבז שאר

לענין

היו והביה צדיק אמר חכם כי על ידי מכה ינאו מהצד ברשעים ואמר צדק ולמעלה אמר צדקים כי
כאשר יאלו בשר במחברות ההארה לא היה צדיק רבר מי מריבה שהיה בקדש ומה שאמר הכה צדק על כי
הצדיק אמר ונחלים ישועתו ינאו מסגרות רבים עד שהיו נחלים גדולים טיטשים המקומות שנקרא בהם
הגם למס הוא בשר כמו את קרבני לחמי אם יכין שאר לעמו כפל רבר במחלות טיטות:

לבו שמעי ויתעבר ואש נשקה ביעקב תם אף עלה בישראל: **לבו שמעי**

אפי' אמרו בלבכם שמע ויתעבר בהם ואש נשקה את מחשו נשקה ביעקב אף עלהם בישראל
כפל הענין במלות טיטות נשקה בערה וכן אם ישיק ואפה להם יבעיר והנכון בעיני יבער כי זה הפסוק
כולל שני דברים רבר הבערה ורבר קברות ההארה וטיטות טיטות הוא אלא שעל מעשה הראשון
היו מתאוננין רע בערה בס אש וקרא אותו הבערה ועל מעשה השני שהתאוו האוה ומתו המתאווים
קרא אותו קברות ההארה ומה שאמר בזה הפסוק ואש נשקה ביעקב אמר על רבר הבערה כמו שאמר בת
התורה וישמע וימר אפו כן אמר בזה הפסוק שמע ויתעבר ומה שאמר וגם אף עלה בישראל על
שהתאוו האוה כמו שאמר טס ואף ומה בעם וטיט המעשים היו בטקוס אמר ועל טיטות נענשו וכ
ובשניהם היה בהם טיטות האמנה כי מתאוננין היו שאמרו כשילמה אפטיס לפנינו ויתפרו לנו את הארץ
ולא האמינו באל שיתגרה להם בלא מלחמה ושאלה הבשר גכ טיטות האמנה כמו שאמרו הגם למס יוכ
ווכלת: **כי לא האמינו באלהים ולא בטחו בישועתי: כי לא האמינו**

באלהים לא האמינו בו שיוכל להכניס לארץ ולא בטחו בישועתו שהושיעם כמה פעמים:
דברו שחקים ממעל ודלתי שמים פתח: ויצו שחקים וכבר היה להם שחקים למה להם מן
דלתי שמים פתח להם להמטי

עליהם מן ולא שמו על לבם כל זה כמו טיטות זה כי יעשה זה ואמר ודלתי שמים על דרך מטל לחובת
חסן שהוריד להם כמו וארובו השמים נפתחו: **וימטר עליהם מז לאבל ורזן שמי נתן למו**
דימטר ודגן שמים כי היה להם לאכול הסן במקום דגן ויותר טוב וערב:

לחם אבירים אבל איש צידה שלח להם לשובע: לחם אבירים השחקים הם
אבירי כזו

שנאמר עליהם חוקים כראי מויקן וזה רבר תימה כי אכל איש נברא מן הארמה לחם שחקים וברש לחם
אבירים לחם שנבלע באבירים טק שלח להם כי בכל מקום היו הולכים הייתה ירכינם מוכנת להם לשובע
יסע קדים בשמים וינהג בעזו תימן: יסע קדים הטיע רוח קדים לגזן השלויס
כמו שכתוב ורוח נסע מאה

ויגזן שלויס וגז וינהג בעזו תימן רוח דרום כי מזרמי דרומי היה הרוח:

וימטר עליהם בעפר שאר ובחול ימים עזת בנה: וימטר כי באו לרוב כזו
מטר וזה שלא כי

בשר המטיד להם ועוק כנה כי הבשר היה עוק כנה ולא היה בו כח לעוק הנה והנה אלא הפילים בממנה
דאבלו וישבעו מאר והארתם יביאלהם: ויאבלו וישבעו מאר יותר מדאי
כמו שכתוב ער

אשר יא מאפס: לא זרו מתאותם עור אבלם בפיהם: לא זרו כמו שכתוב
והיה לכס

לזר כתר גומה ער דמקובין ביה אמר עור לא קרו בבשר ולא זרו ממנו כי עור היה אוכלם בפיהם ואף א
אלהים עלה בהם אמר עלה האף כמו עלה עשן באשו ויהרוג במשטמה במירק המס הראשון והוא טס
תואר ופירושו בבריאים ובמקום שבהם וכן כל שמן ואיש חיל כלומר בריאים ובמגרים היו טהים באף

ויפל בקרב
בחוק סביב
למעטות

ואת צדיקים
עלה בהם
ויהרג
במעשמו
ובחוקי
ישראל
המדינה

לפי שמרה בהם : **בבל זאת הטאו עור ולא האמינו בנפלאותיה :** **בבל זאת הטאו**

עור כרבר מרגלים וברבר קרח וברבר מי מדינה ולא האמינו בנפלאותיהו בכל נפלאותיהו שעשה להם ולא
האמינו עדיין שיכניסם לארץ ויקח להם הארץ ואמרנו לכשול במרב נשינו ועשינו יהיו לבו :

ויבל בהבלימיהם ושנותם בבהלה : **ויבל בהבל** שאמר להם הטאו את עונותיכם
ארבעים שנה והיו מהי כבל שנה
ושנה ער שמתו כולם מכן עשרים שנה ומעלה בבהלה הבית פתומה להורות על היריעה כלומר באותה ש
בהלה שמתו המרגלים שהאוס : **אם הרגם וררשהו ושבו ושרו אל :** **אם הרגם**

וררשו אם זה במקום אשר כאשר אם יהיה לבני ישראל והרומים לו ועירושו כשהרגם ררשו הנשארם
דעו כי מטאו ושבו ושרו אל או פירושו כשאמר להרגם הם ררשוהו כמו שכתוב הננו ועלנו אל המקו
אשר אמר לפי כי מטאו : **ויזכרו בפיהם כי אלהים צורם ואל עליהם גאלם :** **ויזכרו**

וזכרוהו כמו שאומר בסמוך ולבם לא נכון עמי וישתהוה בפיהם לפי ממשבוהם ישוהו אבל הוא יתברך ש
שמו אינו מפותה כי יודע היה לבסם אנשכ' במרות הרממים שיעמו מכפר למרא' תשובה ואינו מכפר להם
הכל כמו שהם אינם טבים מכל לב טלם אבל פוקר עונם ואינו משמת מהבל ומשיב אשו מהם ואינו מעיד
להם כל חמתו אלא מקנת לפי שאין הטובותם שלימה אין סליחתו שלימה ומן הרץ היה שלא יסלח להם כ
כל כיון שאין לבסם נכון כי הכל הולך אחר כוונת הלב אלא מפני בני אדם הראים בתשובה הגלויה ואי
ואינם יודעים הלכות ואם לא יסלח להם כלל יאמרו אין תשובה מועלת וזהו שאמר והוא רמוס יכפר עון
ולא ישמיה אעפ"י שלא נאמנו בבריתו הוא רמוס השכפר להם עון ולא ישמיהם מהכל כמו שהיו מייבים :
והוא רחום וכפר עון ולא ישחית והרבה להשיב אפיו ולא יעיר כל חמתו :

נהו בשם
שנת
רז
ולא ד
עמו
מאמ
בריתו

והוא רחום וכפר עון מה שאמר והרבה להשיב אפיו כי צריך גבורה לב והרבות כח מרה
הרממים להשיב האף וכן אמר משה רבינו עה ועתה יגרל נא כח לפי :

ויזכור כי בשר המה רוח הולך ולא ישוב : **ויזכור כי בשר** המה וטבע
הבשר לבקש

ההאווה ואי אפשר שלא ימטא לפיכך צריך שיכפר להם ועור כי בס רוח הולך כלומר קצרים ימיהם וצרי
ויצדיקים כפרה בעורם מייס כמו שאמר איוב ומה לא תשא פשעי ותעביר את עונכי כי אתה לעפר אשכב
הגו ומה שאמר והוא ישוב הוא מדרך הטבע כי מאין מדרך הטבע לשוב הרות אל הבשר עור משתכא מ
הרות ממנו אבל האל יעשה נפלאו לעתיד להשיב הרות אל הבשר כאשר ירעה ולא לכלס ויהי פלא כאשר
הפלאים אשר עשה בנשינו הטבע : **במה ימרוהו במרבר יעצ בוהו בישימוז :**

במה ימרוהו

במרבר זכר בפרט מן המרבר והמטא שמתאו ואמר כמה פעמים המרהו וזלתי הכוכר בעורם במרבר וענין
ימרוהו יכעסוהו בשכיתם מצותי ועשיבוהו בישימוז ככל הענין במילות שונות :

וישובו וינסו אל וקדש ישראל התור : **וישובו וינסו** אל אמר ששאלו הבשר וירשו
כי מטאו באה לפי שמרה בהם

שבו עור וניסו אל במי מדינה וברברים אמרים שלא נזכרו בהנה ואומר אל שהוא יוכל על הכל והם חס
חשרו במחשבתם יכולתו וינסוהו אם יוכל לעשות זה וזה וקרוש ישראל התור ומי שנקדש ב ישראל בכמה
אותות ונפלאות שעשה לעיניהם הגבילו אותה כלומר שמו לו גבול בלבבם זה יוכל לעשות אבל זה לא יו
יוכל לעשות ער כאן יוכל לשנות הטבע מסאן ואילך לא היו מכס' אותה והתו מן והתויה היו וכן התאו

לא זכרו את
זו ויהי עשר
ביום בשרו

המאו לכס כי האה ותוה בענין אחד בענין גבול וסימן לדבר לא זכרו את ירו את כוחו הגרו אשר פרה
 אותם מהנרה שהיו בהם ככת גדול ביד מוקה : אשר שם במצרים אזהרתו ומפתיו בשדה
 ציעו : אשר שם
 הפסוק כפל הענין במלות שונות כמנהג : ויהפך להם יאזריהם ונזליהם כל ישתיון :
 ויהפך

גם זה הפסוק כפל ענין כל ישתיון עשו כמו שכתוב כי לא יוכלו לשתות ממימי היאור :
 ישלח בהם ערב ויאבלם וצפרדע ותשחיתם : ישלח לא כתב המכות על הסדר
 כי אין מסרון בזה כי סדורים
 הם בתורה וצפרדע ותשחיתם שם כלל לצפרדעים וכן ותעל הצפרדע ויקח לחסיל יגיעם כי התבואות הם כ
 כל יגיע הארס כמו שכתוב כל עטל הארס לפיהו : יהרג בברד גפנם ושקמותם בתגמל :
 יהרג אמר

יהרג על דרך השאלה וכן כל חלקה טובה התכאבו באבני גס יתכן בינומט טיהא אמר אשר בו נפש הכומת
 וכן אמר ובעפר ימות גזעו ושקמותם הם מין מטיני התאינים והם האינים מרבירים וזכר הגפן והשקמה אה
 על פי שהכה הכרד כל עץ השדה לפי שאלה הם רוב אילנותיהם במצרים בתגמל הוא מין מטיני הכרד ור
 ורב סעריה פירש אותו בלשון ערבי אל שקיע והוא הקרח המזק המטבר פרחי האילנות ומיבש הלמלות
 ובמדרש בגפנים על ידי שהיו רקים היה יורד עליהם בקלפין אבל לשקמים היה בא ונתן ומל .
 ויסגר לברד בעירם ומיקציהם לישפים : ויסגר לרשעים כמו שכתוב ואש מולקחה
 בתוך הכרד :

ישלח בהם חרוץ אפו עברה חעם וצרה משלחת מלאכי רעים : ישלח בהם

חרון אפו זה הפסוק כולל למכות שלא הזכיר בפרט מלאכי רעים אינו סמוך אבל הוא חסר מס והוא כמו
 מלאכים וכן חלוני טקופים כמו מלכים ביד נביאי כל חוזה כמו נביאים והרומים להם כמו שכתבנו בספר
 טכול בחלק הדיקרוק מטנו והמכות הם מלאכי רעים כי בשלמות האל ית וברכנו באו ופירושו משלחת
 הרב שיבא ברבור זה אמר זה כמו הנני משלית בך שיתל ונעזב וכן ברברי רבותינו ולמשלחת ואבי
 יפלט נתיב לאפו ולא חשך ממות נפשם וחיתם לדבר הסגיר יפלט נתיב

וישר האל דרך לאפו שילך בלא ערוב אליהם וכן עלם מעגל רגליך יישר אורח מיי שן תפלט לא הישר
 לא חשך אין יריך לוטר שלא מנע נפשם ממות אותם שהגיע עינם אבל הסגירם למות בלא עתם ועל מ
 מכת בכורים אמר כמו זה שפירש בפסוק זה הבא אחריו ומייתם כמו נפשם ויש מפרשים ומייתם לדבר
 הסגיר על מות המקנה : ויך כל בכור במצרים ראשית אונים באהלי חם :

ויך כל בכור
 באהלי חם הסגיר חם אבי מידים לגרעון : ויסע בצאן עמו וינהגם בעדר במדבר :
 ויסע

הסיע משבדים אחרי מות הבכורים והסיעם לארס כמו הרועה דאנו : וינחם לבטח ולא
 פחדו ואת אויביהם בסה הים : וינחם לבטח

כמו שכתוב וינחם ביד רמה ומה
 שכתוב ולא פתרו וכתוב ויראו סאר וינעקו בני ישראל אל יף לא היה רגע אחר אותו פתר כי מיד הבטי
 הכשיחם משה שימותו כל אויביהם וכן ראו בעיניהם לפיכך אמר ואת אויביהם כסה היס ויש מפרשים וי
 וינחם לבטח כמשה בעבורם בים ולא פתרו . ויביאם אל גבול קדשו הר זה בנתה ימינו :
 ויביאם אל גבול
 יא

ויהי ד
 לחסוד
 שולם
 ויגיעם
 לארסו

קץ שר ארץ ישראל הרי זה בית המקדש כמו שכתוב הביאמו ותטעמו בהר כחלתך ואמרי כי זה באשר זה ה
המומר אמר שנודע המקום על ידי גר הכבדא קמה ימינו כמו שכתוב מקדשך כוננו ירך :
ויגיש מפניהם גינם ויפילם בחבל גדולה וישבחו באהליהם שבטי ישראל :

ויגיש : ויפילם הפיל ישראל בחבל גדולה כחלה שאמר להם על דרך על פני כל אחיו נפל וישבך
באהלי הגוים השבך שבטי ישראל ויש מפרשים ויפילם על הגוים כי הפילם האל במרחב בארצם :
וינסו וימתו את אלהים עליון ועדותיו לא שמרו : וינסו :

ויסגרו ויבגדו באבתם נהפכו בקשת רמיה :
ויסגרו : ויפנו בימי השופטים בן

שופט לשופט כאבותם האחרונים כראשונים נהפכו קשת רמיה רמיה ענין מרמה ועירושון
קשת רמיה כי המורה הרמאי הערום טראה עצמו מורה לכר אתר והוא מורה לכר אתר כרי שלא ישמרו
ממנו העומרים כיצד האמר והוא נהפך כרגע לכר אתר כן ישראל היו עוברי י"ג ביום השופט ובמות השו
השופט היו נהפכים כרגע לעבוד עבודה זרה : ויבעיטוהו בבמותם ובפסיליהם
ויקניאוהו : ויבעיטוהו : בבמותם כי בימי

על ושמאל היו בהם עוברי עבודה זרה עד שהשיבם שמואל לר
לדרך טובה אמר שוב הארון מטה פלטיהם : שמע אלהים ויתעבר ויגאס מאי
בישראל : שמע : רברי הכעסה שהיו

אומרים בעוברים אלהי נכר וימאס מאד שהגלה הארון מהם :

ויגאס משבו שלה אהל שבו בארם : ויגאס : משכו טילה בארון שה ה כשילה
זהו אהל שיוכן בארם כמו שאומר ושכנתו ב

בנוך בני ישראל ואמר אהל כי תמת היריעות היה הארון בשילה : ויהי לשי עזו ותפארתו
בירצו : ויהי : לשי עזו עזו ותפארתו הוא הארון
כמו שכתוב אתה וארון עזך כי בו נראה עז האל ותפארתו :

ויסגר לחרב עמו ובגדלתו התעבר : ויסגר : כי מהו רבים מישראל באונה
מלחמה : בחוריו אלה אש
ובתולדותיו לא הוללו : בחוריו : אכלה אש על דרך

משל כקראה המלחמה אש כמו כי אש יצאה מחשבון
ואמר הבחורים כי הבחורים יוצאים למלחמה ובתולדותיו לא הוללו כיון שמתו הבחורים לא נכנסו לחופה
שהיו נשואות לבחורים שמהו אש היו חיים והוללו ענין שמתה החופה וכן קראו בית החופה בית הלולא
ונקראו כן לפי שמהללים בשירים המתן והכלה : בהגיו בחרב נפלו ואלמנתיו לא
תבכינה : בהגיו : מפני ועכס ושאר

כהניס שהיו עם הארון שמהו במלחמה לא הבכינה שמהו מכאב לב כמו
שמהה אשת פנחס : ויקץ בישן יהוה כנבור מתרוצץ מיון : ויקץ :

כישן פירושו כארס שנרדס

שרוב היין ששהה ועתה הוא מקץ מיינו וינעק ומתרוצץ ואומר כגיבור כי לא תמסר הגבורה ממנו כי
אם בעבור היין כך הקבה הוא היה רומה לישן או לטרס מהיין שהיה רואה בעונות ישראל ובמטאותם
והיה כישן ונרדס ממירש להם וכשגברו עונותם והכעיסו במעשיהם הרעים הקץ והתקס בהם וה ה כגיב

כגיבור מתרוצץ מיון : ויד צריו אחור חרפת עולם נתן למו : ויד :

כִּי־יִרְאוּ אֶת־הַשָּׁמַיִם וְהָיוּ בִּישׁוֹרְכֵי הַכֶּהֱן אֹתָם עַד שִׁטְבוּ אֶת־לִפְנֵי אֹיְבֵיהֶם אִם אִמּוֹר לִפְנֵי שְׂנֵאֵי יִשְׂרָאֵל
מִפְּנֵי פְלִישְׁתִּים וְהָיוּ פְלִישְׁתִּים רֹדְפִים אַחֲרֵיהֶם וּמִכִּי־אֹתָם מֵאַחֲרֵיהֶם וְהָיָה עֹשֶׂה זֶה לְעֹשֶׂה עֲנוּתֵיהֶם
שִׁרְבוּ מִרְשַׁת עֹלָם נִקְוָה לָמוֹ גְּלוּת הָאָרֶץ שֶׁהִיָּת מִרְשַׁת לְיִשְׂרָאֵל לְעֹלָם : **וַיִּמָּאס בְּאַהֲלֵי**
יֹסֵף וּבְשֵׁבֶט אֶפְרַיִם לֹא בָדָד : **וַיִּמָּאס** **בְּאַהֲלֵי יוֹסֵף**

שִׁמְרָם מִשִּׁכְּן שִׁילָה וַיֵּשׁ מִפְּרִשְׁתִּים וַיִּקְץ
בַּיּוֹם עַל־מָה שֶׁעָשָׂה בְּפִלִישְׁתִּים שֶׁהָיוּ יִטְוִן בְּגְלוּת הָאָרֶץ וְהִקְיָץ אֶת־כֹּהֵן בְּפִלִישְׁתִּים שֶׁלִּקְחוּהוּ וַיִּךְ יִרְיוֹ
אֶת־יִרְיוֹ הֵם הַפְּלִישְׁתִּים הֵכֵס אֹתָם אֶת־זֶה מִכֵּה הַמְּחֹרָרִים וְאֹתָהּ הַמִּכָּה הַיְיִתָּה לָהֶם מִרְשַׁת עֹלָם וַיִּמָּאס
בְּאַהֲלֵי יוֹסֵף כִּי אֶעֱשֶׂי שִׁשְׁבֵּי הָאָרֶץ לֹא שִׁב בְּשִׁילָה אֲלָא הֵלֶךְ מִמְּקוֹם לְמְקוֹם עַד שֶׁהִבְרִיאוּ רוּד לִירוּשָׁלַיִם :
וַיִּבְחַר אֶת־שֵׁבֶט יְהוּדָה אֶת־הַר צִיּוֹן אֲשֶׁר אֱהָב : **וַיִּבְחַר** **בִּירוּשָׁלַיִם**
כִּי יִירוּשָׁלַיִם בְּחֵלֶךְ יְהוּדָה וְרוּד

מִשְׁבַּט יְהוּדָה **וַיָּבֹו בְּמִוֹ רַמִּים מִקְדָּשׁוֹ בְּאַרְצָה יִסְרָאֵל לְעֹלָם :** **וַיִּבֶן**
כְּמוֹ רַמִּים כְּמוֹ אֲרַמֹּנִים
דֹּמִים וְכִמְוָהוּ בַעֲרָה הַקְּצֻבוֹת כְּעִזִּים הַקְּצֻבוֹת בְּאַרְצָה יִסְרָאֵל לְעֹלָם כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב וְהָאָרֶץ לְעֹלָם עֹמֶתֶךָ
בְּנֵה מִקְדָּשׁוֹ שֵׁם לְעֹלָם לֹא כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּגִלְגָל וּבְשִׁילָה וּבְנֵבֶן וּבְגִבְעוֹן אֲלָא לְעֹלָם הִיָּה וַיְהִי־הוּא מִקְדָּשׁ שֵׁם
בְּהַר הַמּוֹדִיָּה וְכֵן הוּא אֹמֵר מִכּוֹן לְשִׁבְתֶּךָ עֹלָמִים : **וַיִּבְחַר בְּרוּד עֲבָדוֹ וַיִּקְחֵהוּ**
מִמִּבְלָאוֹת צָאֵן . וַיִּבְחַר **בְּרוּד עֲבָדוֹ וְכֵן**

בְּחַד לְרוּד לְעַבְדוֹ לְעֹלָם שֶׁלֹּא יִהְיֶה מֶלֶךְ אֶת־לִירוּשָׁלַיִם אֲלָא הוּא
הוּא חֲרָטוֹ אֶת־רוּד וַיִּקְחֵהוּ מִמִּבְלָאוֹת צָאֵן לִהְיוֹת מֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל וְכֵן מִכְּלָאוֹת צָאֵן כְּמוֹ גְּרֹדוֹת צָאֵן :
מֵאַחֲרֵי עֲלֹת הַבֵּיָאוֹ לְדַעֲוֹת בֵּיעָקֵב עָמְדוּ וּבִישְׂרָאֵל נִחְלָתוּ : **מֵאַחֲרֵי**

עֲלֹת הַנְּקִיבוֹת מִן הַצָּאֵן הַמְּנִיחוֹת נִקְרָאוּ עֲלֹת עַל שֵׁם בְּנֵיָן שֶׁנִּקְרָאוּ עֹלָיִם וְשֵׁם טַאֲמֵר מֵאַחֲרֵי עֲלֹת שֵׁם
שֶׁהָרֹעָה בְּרִיךְ לִהְיוֹת אֶת־הַעֲלֹת לְבַהֲלֵם לֹא־שֶׁכֵּן שִׁכְתוֹב עֲלֹת יִנְהַל וְכֵן הַצָּאֵן וְהַבְּקָר עֲלֹת עֲלֵי־רוּד
וְדַעֲוֹת יוֹם אֶת־וְגוֹ רַעוֹת בֵּיעָקֵב לָקְחוּ מִרַעוֹת לְדַעוֹת יִשְׂרָאֵל : **וַיִּרְעַם בְּתוֹם לִבְבוֹ**
וּבְהַבּוֹנָה בְּפִי יִנְהַל : **וַיִּרְעַם** **בְּתוֹם לִבְבוֹ בְּקָה**

כְּמוֹ שֶׁהָיָה הַיּוֹשֵׁר וְהַמְּטִיבוֹת בְּלִבְבוֹ כִּי רַעַה אֹתָם בִּישְׂרָאֵל לֵב
וּבְמַכְמוֹת וּבְהַבּוֹנָה כְּפִי יִנְהַל וְכֵן הַבְּבוֹנָה לְכַפֵּי לִפְנֵי שְׂנוֹמָה הַרְּעוּהָ הַצָּאֵן בְּמַקְלוֹ בְּכַפֵּי וּבִרְיָךְ שִׁינֵי
שִׁינָה אֹתָם בְּהַבּוֹנָה וְכִינָה הַבְּבוֹנָה לְכַפֵּי וְאֶעֱשֶׂי־הִיא בְּלִב לִפְנֵי שֶׁהֵם הַעֲוִטוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ וְכֵן שִׁכַל אֶת־דִּירֵי

מִזְמוֹר לְאַסָּף אֱלֹהִים בְּאוֹ גִּיּוֹם בְּנִחְשָׁלְתָהּ טַמְאֹת אֶת־הַיָּבֵל קִרְשִׁיד שְׁמוֹ אֶת־

יְרוּשָׁלַיִם לְעֵינַיִם : **מִזְמוֹר לְאַסָּף** **אֱלֹהִים בְּאוֹ גִּיּוֹם** **כְּחַלְתָךְ זֶה הַמְּזֻמָּר**
עַל חוֹרְבַן יְרוּשָׁלַיִם כְּמוֹ שֶׁמִּפְּרָשׁ וְאִמְרֵי אֱלֹהִים
לְשׁוֹן קְרִיאָה כְּלוֹמֵר אֵתָהּ שְׂאֵתָה אֱלֹהִים הִיךְ הַתַּאֲפָקָה עַל זֶה שֶׁבָּאוּ גִּיּוֹם אַחֲרָיִם עַל כְּחַלְתָךְ לְעֵינַיִם לְגִלְיָם
בְּהַעֲרֵר הַהֲרוֹסָה הִיא גְּלִי אֲבָנִים וְכֵן לְעֵי הַשָּׂרָה וְכֵן הַרְּגוּמָא לְדַגְּרִי מִקְלָא וְהַרְּגוּס גְּלַעַד יָגֵר שֶׁהָרֹעָה
נִחְשָׁלְתָהּ אֶת־נְבִלָת עֲבָדֶיךָ מֵאַבְל לְעֹף הַשָּׁמַיִם בְּשֶׁר חֲסִידֶיךָ לְחִיּוֹתוֹ אָרֶץ :

בְּחַנּוּ
אֶת־נְבִלָת עֲבָדֶיךָ כְּתֹב אֲבוֹי אֲרוֹנֵי זֶל וְהִלָּא כְּתוּב בִּירְמִיָּה שֶׁוֹטְטוּ בְּחִיּוֹת יְרוּשָׁלַיִם וְרָאוּ כֹּא וְרָעוּ וּבְקִשּׁוֹ ב
בְּרַחֲמוֹתֶיהָ אִם הָיָה אִישׁ עֹשֶׂה מִשְׁפַּט מִבְּקַשׁ אֲמוֹנָה וְאֶסְלַח לָהּ וְאִיךְ אִמְרֵי עֲבָרֵיךָ מִסִּידֶיךָ וְעִידֶיךָ כִּי
הָיוּ בְּהֵם וְהָיוּ הָאֵל וְחֲסִידִים שֶׁהָיוּ רַבִּי אֶל מִנְּהֵי מִיִּשְׂרָאֵל וְעֹזְרִיָּה הָיוּ מִן־הַגְּלוּלִים מִירוּשָׁלַיִם שֶׁהָיוּ מִסִּידִים
וְעִבְרֵי־הָאֵל כְּמוֹ כֵּן הָיוּ אַחֲרָיִם אֲלָא שֶׁהָיוּ כְּמִבְּאֵן בְּבֵתֵיךָ וְלֹא הָיוּ יִבְרָלִין לְהַרְּאוֹת בְּחִיּוֹת וּבְרַחֲמוֹתֶיהָ

והחם ימים שהיו בירושלים מהם נוצלו מן המיתה וגלו ומהם לא נוצלו הכל לפי הרוץ הכתוב מאת האל ית
עברך ורבותינו זל פירשו עברים כי המיתה מכפרת לכהרגים וכיון שנהגו קרי להו עברך למיתה ארץ
כמו למית הארץ הוה נוספה וכן ומיתו ארץ למינה בנו יצטרך בנו בעור :

במים סביבות ירושלים ואין קובר : שפכו : ואין קובר ולא
היו בישראל כי ישראל היו קוברים הרגיהם

היינו תרפה לשיבנינו לעג וקלס לסביבותינו : היינו חרפה זהו בגלות ובקלס
לעג וחרפה כמו וקלסה

לכל ארסות : ער מה יהוה תאנף לנצח תבער במז אש קנאות : ער מה
אעפי שהמזמור

נאמר על גלות ראשון ולא היה אלא שבעים שנה בעיניהם ארוך וכן לשד זכריה הכהיא ער מהי אתה ל
לא תרמס את ירושלים ואת ערי יהודה אשר זעמתה זה שבעים שנה : **שפיר חפץ אל**
הגוים אשר לא ידעוך תגל ממלכות אשר בשמד לא קראו

שפיר

חפץך על הגוים קנאתך וממתך שהיא בוערת כמו אש עלינו שפיר איתו אל הגוים אשר לא ידעוך כי
אנחנו אעפי שחטאנו ידעונך וקראנוך בשמוך אל הגוים כמו על הגוים וכן אל ההרים לא אכלו ויך את
השליטתי אל מנחמו ועל הממלכות לפי שאברהם מלכות ישראל בגלות שבט יהודה במורבן ירושלים זכר מ
ממלכות כי ער עתה אעפי שגלו עשרת השבטים לא אברה מלכות ישראל : **כי אכל את**
יעקב ואת נההו השמו : ררך כלל השמו ררך פרט ולפי

שאכל את יעקב אשר ירע אותך והשמו נהו שהיו ש
עוברים בו אליך היה לך לשפוך ממתך עליהם כי אעפי שחטאנו ובמנותך וברסונך באו עלינו היה להם
לרמס ולא לאכול ולמלות וכן אמר הכתוב אשר אני קנפתי מעט והמה עזרו לרעה

לא תיבחה לגזענות ראשונים מהר יקרמונו רחמיך כי דלנו מאד : לא

תזכור לנו עונות ראשונים על העונות הראשונים שששו בימי נעורים אמר כאילו אמר עונות נעורים ו
והחסד ר אברהם בן עזריה פי עונות אבותינו וככוף הוא כמו שאמר ירמיהו אבותינו חטאו ואינם ואמת
ואמתנו עונותיהם סבלנו כי אעפי שהיו חוטאים האל היה פוקר עליהם עונות אבותיהם בסרת הרוץ פוקר
עון אבות על בניס והוא כשאומץ מעשה אבותיהם בדיהם לפיכך אמר אל הזכור לנו עונות כי עינו ב
בעונונו אל הזכור לנו עונות ראשונים מהר יקרמוני מהר יצווי או שם יקרמוני ענין הוסנת הרבד והבי
אותו לפי אדם וכן אשר לא קרמו אהכס כי הקרמונו ברכות טוב דלנו מאד ואין לנו כח לסבול הגלות :
עזרנו אלהי ישענו על רבב בבור שמך והצילנו ובפר על חטאתינו למען שמך :

עזרנו

על רבב בבור שמך שהוא מחולל בגוים ואמר שתעזרנו יהיה מכובד :

למה יאמרו הגוים איה אלהיהם יודע בגוים לעינינו נקמת דם עברך

השפוך :

למה : יאמרו קחו ממילול יודע בגוים בנקוס נקמת דם עברך : **תבא לפניך**

אנאת אסיר בגודל זרועך הותר אני תמותה : תבא

אסיר קול אסיר על בור להוציא ממסגר
אסיר בלתי נרע המת אסיר הגושים היחד בני המותה הטאיר אותה במים ויש מפרש יודת התיר תרס
שהם קטורים בגלות כמו שקראו אסיר שהם קטורים ואסורים **החשב לשבנינו שגזיתים**
אל חקם חרפתם אשר זרפוך יהוה : והשב

לשכנינו מרפתס אשר יאמרו איה אלהים
לעולם לדור ודור נספר ההלכה :

ואנחנו עמך וצאן מירידיך צדקה ל-
ואנחנו עמך בין בגלות בין בבאתנו מהגלות כורה
לך לעולם : למצחאל ישנים עיית לאסת מזמור : למצחאל
ישנים ערות לאסת מזמור

יש מפרשים ערות מן וערות ערי כלומר הפארת רבר ואינו נכון והאמת שכתבנו כי פתיחת המזמור הם
על עניני הניגון לא נודע היום אצלנו וזה המזמור נאמר על זה הגלות : הנה ישראל

האיינה צהג בצאן יוסף וישב הברוכים הוביע : רעה
ישראל האויכה משה

שנמלכה מלכות ישראל יקרא ישראל יוסף ואפרים כי הוא הכבוד במקום הארץ ואמר יעקב יקרא בהם
שמי כלומר יקרא ישראל בשם יוסף כמו שנקרא בשמי ישראל ואמר שוכר יוסף ואפרים ומנשה שהם
בני יוסף כאילו זכר בנימין שהוא בן רחל ובניה עיקר ישראל וכאמר על כל ישראל הכן יקיר לי אפרים
וכאמר רחל מבכה על בניה ואמר אהה שהייתה רועה ישראל ונהג אותה כצאן הארצה הפילה ישראל על
עמך בגלות וכמו שהייתה יושב הכרובים לאהבת ישראל להוער שם כבורך אליהם כי תופיע בכבורך כמ
במאז אלהים : לפני אפרים ובנימין ומנשה עוררה את גבירתך ולכה לישועתה
לבו : לפני

אפרים ולכה לישועתה לנו תלך לפנינו להשיענו אלהים השיבני כלומר השיבני
אלך כלומר הכון לבנינו אלך והאר פניך כי בעת הקצה הוא מסתיר פנים ובעת רצון הוא מאיר פנים ו
ומטרת לטובה : יהוה אלהים צבאות ער מיד עשנת בתפלת עמך . יהוה אלהים

חסד הכסמך כאילו אמר אלהים אלהי צבאות וכן הארון הברית עשנת כמו יעקב :
האבלתם לחם רמעה ותשקמו ברמעות שליש : האבלתם לחם רמעה כמו
הייתה רמעות

לחם יומם ולילה כלומר כמו שהמאכל והמשקה חק הארס תמיד בלילה וביום כך הרמעה חוק תמיד הוא כ
ברמעות שליש יש מפרשים כמו הפוך רמעות בשליש ושליש היא מידה גדולה כמו וכל בשליש ויש מפר
מפרשים כי על גלות בבל אמר שהיה שבעים שנה שהיא שליש מגלות מצרים שהייתה מאהים ועשר סי
סימן דרך שמה ויתכן לפרש כי על זה הגלות אמר כי הוא גלות שלישי ובית ברמעות כמו בית לכו לחמו
בלחמי ושתו ביון מסכתו וברדש מהו שלישי בשכר שלש רמעות שהורדה עשו הרשע שכאמ' וינעק נש
בעקה גדולה ומרה וגו' השלטה אותי מסוק העולם עד סופו כשתב' לראות בעלבוכו ושיעבור כפשונו על
אמת כמה וכמה : תשימנו מרוץ לשבנינו ואויבינו ילעגו לנו : תשימנו מרוץ

שהם מריבים עמנו תמיד כמו איש ריב ואיש מרוץ לכל הארץ ילעג לנו להם לעינמם והוא בזו לאל תבר'
כלום ילעגו לך ויאמרו שלא תוכל להושיענו : אלהים צבאות השיבני והאר פניך ובושעת
אלהים צבאות
פירשנוהו ואמר זה הפסוק שלשה פעמים כדרך המהפלה לכפול רביון לחוק ההמינה אבל בכל אמר יש ש
שינוי מעט : גפן ממצרים תסיע הגרש גוים ותטעה : גפן ממצרים תסיע

הטשיל כנסת ישראל לגפן וכו' אמר ישעיהו כי כרם יצ' צבאות בית ישראל ואיש יהודה נטע שעשועיו
הסיע הקרש עתיד במקום עבר וכמוהו רבים ואמר לשון כטיעה על הנפץ ויסע כעת תקומו :
פנית לפניה ותשרש שריה והמלא ארץ : פנית לפניה שלא עטר איש בפניו

אדם השני
ודאי פני
ונשעך

השורש מבנין הפעיל כנצח השורש מבנין פעול הרגיש עקירת השורש ובכל תבואתי השורש וטרשך
שארץ חיים כמו הרי צילה כמו בתינה וכן הנמצא בית יי' וענפיה ארץ אל כמו הארזים הגבוהים מאד לפ
לצדך קראס ארץ אל וכן כהררי אל כי כל רבר שרדצה להגדילו כוסך אותו לאל וכן עיר גדולה לאלהים
שלהכמה: השלח קציריה ערים ואל נהר ונבקריה: השלח קציריה כל כך גדולה
עלי ששלחה

קצירה ער וס הקצירים הם הענפים החיים ויונקתיה הם הענפים הרכים בני שנתם ופירש ער וס פלשתים
והוא אורך ארץ ישראל ואל נהר נהר פרת והוא רחבה של ארץ ישראל כמו שכתוב ושתיה את גבולך מים
סוף וער ים פלשתים וסמרבך ער הנהר וכתוב ומן הנהר נהר פרת ער ים האחרון יהיה גבולכם:

למה פרצה גדידה וארזה בל עוברי דרך: למה פרצת שטילת שמיחתך מהס
ולקטיות עוברי דרך כמו שכתוב והסתרתני עני מהס והיה לאכול. יברסמנה חזיר מיער היז
שדי ורענה: יברסמנה

הרגום ירושלמי כי יחסלנו הארבה ארץ יברסם יתיה גופה ובמטנה שדה שוכרס מזה ומל' ענין כריתה ו
והקוף והפ ממוצא אמר חזיר מיער עץ תלויה ויש בו רדש אס זכו ישראל מיאור כטס שאין חזיר מים
שילט ביבשה כך לא ישלטו בהס ארביהס ואס לאו מיער מן מיתה רמורשא וזו שרי כמו שדה

וכן יעלו שרי וזין שרי כלל למיות המרבר וחזיר וזין משל על אומות העולם האוכלים את ישראל בכל פה
וברש חזיר מיער זה עשו הרשע משה אמר כי מפרס פרסה הוא מה החזיר פורס טלפיו לומר כי טהור
הוא כך עשו בונין להס דימס'אות ממה שהס גוזלן ומוססן ורנן הנולדן והמוססן לומר שהס ריני

אמה אר' חלקיה בטס ר' ססון מעשה היה בטלטון אמר שרן ביוס אמר כשפנן רימכין ונראפן ואמר לר
לדוכס שלו טלטון עטיתי בליה הזה הרי יברסמנה חזיר מיער ואס חזיר מיער נאמר על עשו וזו שרי
על ישמעאל כי שני הגוים האלה מושלים בישראל ובר' וזו שרי אר' יהודה בר ס מן חזיר הזה ענה גדול

הוא ובטנה שפורש כנפיו מכסה גלגל חמה הרה היא רכתיב המבינתך יאבר נץ יפרוש כנפיו לזימן ולמ'
נקרא טמו וזי טייט בו מכל מיני טעמים מזה ומזה: אלהים צבאות שוב נא הבט משמים
וראה ופקוד גפו זאת: אלהים צבאות

פירשנו שהיא חסר הנכסך כי צבאות אינו שם תואר לאל והברך והער מקוס הסמיכות יי' אלהי הנבאו
ופירושו אלהי עולם הצבאות מנלה כלומר כי במדותיו הולכים ומושל בעולם והוא אלהים לא כרברי
האומרים שהס אלהים ומינאו ברבר זה מחלוקת ברברי רבותינו ול כי יש אומרים שהיא שם ואינו נמחק

ויש אומרים שאינו שם והוא נמחק ולא נקרא צבאות אלא על שם צבאות ישראל טוב נא טוב ענה אלי
אלינו וראה בלחנינו הבט משמים כלומר אעפ' שאהה גבוה ונישא ואכחנו שפלים הבט אלינו וכן כתוב
כי רס יי' ושל יראה ואמר מרוס וקרוש אשכון ואה רכא ושל רוח ופקוד גפן זאת טלא ירסכוה עורה

החזירם וברש הבט משמים הלא אהה אמרת לאברהם אבינו הבט נא השמימה וסעור הכוכבי הבט משמי'
ובנה אשר נטעה ימינך ועל בן אמצתה לך: ובנה לפי מקומו נטיעה ויש
אומרים כי הוא כמו והינה

בגימל כי הכה והגימל ממוצא אמר ויש לערש כנה כמו מכך והרגש המורת הנם והיא ירושלים או ב'
בית המקדש כמו שכתוב מכך לטבתך פעלה יי' ועל בן ענה כמו בן פורת יוסף אמצת לך כי ככר אמר
אמצת אותה לך וענה נטשתה אותה: שרופה באיש בסחה מצערת פניך יאברו:

שרופה באיש הכן לטון נקיבה כמו וכן
פורת יוסף או טעמו לכנה שזכר בו לגפן כסוחה כרותה תרגום לא תזמור לא תכסח וברש רב'
ר' טילה אמרי אינה עקורה אלא כסוחה וכן כל רבר שנסכח מחלק סגערת פניך יאברו ישראל ש

שהוא הגפן הס אוברים סגערת פניך יאברו כלומר שהסתרתה פניך מהס וגערת בס:
ההו ירך על אישימינך על בן אדם אמצת לך: ההו ירך להגן עליו על איש

ישיבך ישראל כי בימינך וברועך הגדול קנית שבית עבריים על כן ארס כפל רבר אמנית לך שאמנית אות
אותו רבר לך שהיה עמך ואתה לו לאלהים :

ולא נסג לא נשוב אחר מסך כלומר מעבורתך
המיינו מהממות הגלות ובסמך נקרא ואתה גואלינו :

השיבנו האר פניך ונישעה : יהיה אלהים

למצנח על הגיזתה לאסת : למצנח
האר פניך כנגד מעצרת פניך שזכר :

זה המזמור נאמר על יציאת מצרים וכן
ונזכר בו ביטול העבודה מאבותינו שהיה בראש
השנה כמו שאמר הסיפרת מסבל שכמו לפיכך היו אומרים זה המזמור בבית המקדש בראש השנה וזכר

בו גם כן הקיעת השופר ואמר : **הרצינו לאלהים עוזנו הריענו לאלהי יעקב :**
הרצינו אמר ראוי לכם עס

שתרצינו לאלהים עוזנו והורו לו והטבחו לו על השרבה שישיה לכם ביום זה כי אעפי שיום הגאולה היה ב
בחמשה עשר בניסן התמלת הגאולה הייתה בביטול העבודה שנחמו מיגיעם מהעבודה הקשה אשר עברו בה
בה לפיכך ראוי לכם להרני לאלהי עוזינו למ' אמ' עוז' כי בהסירו מסבל שכמו הרא' לנו עוזו והגבור' שהיינו
ברשות ארנים קשים כאשר רצה האל יתע' שמו' לא היה כח ביד המצרים להעבדנו לפיכך אמר הרצינו ל
לאלהים עוזינו הריענו לאלהי יעקב אמר יעקב לפי שישיבתי יעקב היו עברתי ויעקב הוא שידר עם בכני' למצ
למצרים ואז הומל שני מניין העבודה שהיו במצרים כמניין ררו לפיכך אמר לאלהי יעקב :

שאוזמירו ותנו חן בחד נעים עם נבל : שאו זמר
שאו קול וזמרה ותנו

תנו קולו או שירושו ותנו ירס בהק' כינור נעים עם נבל וכן תנו יריכס בכינור נעים עם נבל כלומר בנל
שיני זמר יש לכם להורות ולשבח לגואל ישראל :

הגיני : הקענו
בחדש שופר בחדש יוס

ראשון ושל מרש נקרא כן מרש כמו מרש מרש כי בו נתמרש הלכנה וכל המרש נקרא
על שם הלכנה ואמר הקענו בזה היום שהוא ראש מרש תקענו שופר בשופר כמו שינוה אהכס משה באמר
למרש השביעי וזכרון תרועה וזמרה הוא זה מצעס מכות התרועה בראש השנה לפי שבטלו אבותינו מעבר
מעבודתם ונחמו מיגיעותם ביום זה והתרועה הוא סימן עילומ עבריים כמו שינוה הקבה הקיעת שופר ביד
הכיצורים של יובל שהיה סימן לשילוח עבריים וזאת מדרשות ארוכה כן זיוה הקבה לתקוע בראש הש
השנה לזכר כי ביום זה בטלה העבודה והיית התמלת מירדותינו בכסה ביום תקינו בכסה בזמן ומועד וכן לו
ליום הכסה יבא ביתר ליום תקינו שהוא חג סן המגיס הירועים לו :

משפט לאלהי יעקב בי חוק לישראל הוא זה שאני

אומר לכם תקענו חוק ומשפט הוא עליכס שינוה אהכס אלהי

יעקב ולמה כיה אהכס : עיזות ביהוסרן שמו בצאתנו על ארץ מצרים שפת
לא ידעתי אשמע : ערות

ביהוסרן שמו כלומר זכר וערות שם זה המוק שהיא תקיעת שופר
ביהוסרן יהוסרן ויוסף כמו יוחנן ויהוחנן יהונתן ויונתן וכל ישראל נקרא בשם יוסף כמו שאמר ויקרא
בהם שמי וכן אומר נוהג כצאן יוסף אולי יתן י"ג יבאות שאריות יוסף ומה היא הערות הוא הערות בז
בצאתו לארץ מצרים יש מפרשים כשיצאו ישראל מארץ מצרים ואמר על ארץ מצרים לפי שכבוד ובני י
ישראל ויצאים ביד רמה והכבדו בעיני כי בצאתו נאמר על האל יתברך כלומר כשיצא על ארץ מצרים
לגאלינו כמו שנאמר אני יוצא בתוך מצרים שפת לא ידעתי אשמע כלומר או כשיגאלינו הייתי שומע מ
מצרים לשון אחרת שאינו לשוני כמו שכתוב בית יעקב מעם לועז ואומר לא ידעתי טלא היה לו לרעה

איהו לולי שנשתעברתי בהם או אמר לא ידעתי כי רובם לא היו מבינים לשון המצרים כי היו מרברים ב
בלשון הקודש וכן אמרו רבותינו ז"ל כי ישראל במצרים לא שינו את לטונם ולא שינו את טימותם :
הסירותי מסבל שבמז בפיו מדוד העברנה : הסירותי מסבל שבמז

דברי האל יתברך ביום הזה הסירותי מסבל שכמו שלא נשתעברו עוד כי ביום הזה בשלתי העבודה מהם לפ
לפיכך טעם זה החוק שהוא תקיעת טופר לזכר ביטול העבודה שהיה ביום זה ופירושו שכמו שהיו נושאי
אותם לבינים כפיו מדוד העברנה וכן עברו כפיו מעשות הרורים והם הקרירות כמו והנה ככור ברור כי
לא היו עושים הלבינים לבר כי כל מלאכת החמר היו עושים כמו שכתוב בחומר ובלבינים ובכל עבודה ק
קשה : בצרה קראת ואחלצך אענך בסתר רעם אבחנוך על מי מריבה סלה :

בצרה קראת ואחלצך כשהיית במצרים בצרה קראת לי ואחלצך וחלצתי אותך מהצרה כמו שכתוב
ותעל שועתם אל האלהים מן העבודה ואומר וישמע אלהים את נאקתם אענך בסתר רעם אתה קראתני ב
בסתר בצרתך ואני עניתיך בקול רעם בהראותי נפלאותי בגלוי ויש מעשרשים שהסתרת ממך הרעם שהכ
שהכתיבו בו מצרים כי המכות רעם היו או אמר רעם על מה שאמר וישקה יי אל מחנה מצרים בעמוד אש
וענן וכאשר גם כן על זה קול רעםך במלגל כמו שפירשנו אבחנוך על מי מריבה אבחנוך המת נקראת ב
בקמץ חטף בפלס אכורך מארץ ירוך עשיתי לך כמה טובות שמלצתיך מעבודת מצרים והעברתיך בים ו
ובמחנתך והצטאתיך לראות אס העמוד עמי בגסיון ואס הזכור הנשים והנפלאות שעשיתי עמך ולא הע
העמדת כי הרבות עמרי ברשרים על השמים ואסרת לך . שמע עמי ואעירה בך ישראל אם
השמע לי : שמע עמי ואעירה

בך שאס השמע אלי ולא יהיה בך אל זר שלא תשים בטחונך
אלא בי ולא תשתחווה לאל נכר וזכור כי יי המעלך מארץ מצרים הרחב פיך לשאול וכל משיאלך אמר א
אס השמע לי ולא תרעב ולא תנמא לא יהיה בך אל זר שלא יהא נמאך אצלך ולא תשתחווה לאל נכר והז
וזכור כי יי המעלך ורבותינו ז"ל פירשו לא יהיה בך אל זר אזהו אל זר שיש בלבו של אדם היו אומ' זה
יזכר הרש : אנבי יהוה אלהיך המעלך מארץ מצרים הרחב פיך ואמלאהו :

יהי בך מל
צ תשתחווה

ל נכר :

אנבי יהוה אלהיך הזכור ברעתך מיצאותי והזכור הטובה שעשיתי עמך שהצאתיך מארץ
מצרים ולא שמע עמי לקולי במדבר ובמי השופטים גם בימי המלכים אמר רור ושלמה ער שגלו וחרב
הבית לא אבה לשמוע לי ואשילחה בשרירות לבס כשריאית שלא שמע לי שלחתינו בחזק לבס הרע שלא
דנה לשוב מרעתו ואשילחהו רוצה לומר סלקתי שטירתי מעליהם ושפתיים הפקר לשלוח יד בגוים ההס לכו
במועצותיהם כמו שיעשו הרע לעצמם כן ילכו ברע ויאברו : לך עמי שומע לי ישראל בררר
יהלכו : לך עמי שומע לי

א שמע עמי
זלי עשאלך
יזבח לי :

ואילו שומע לי הרבר בהפעך כמעט אריבהס אכניע כי הוא היה שולט באויביו לא הם כן :
כמעט אריבהם אבניע ועלצריהם אשיב ידיו : כמעט אריבהם אכניע כי הוא היה שולט באויביו לא הם כן :
כמעט אריבהם אבניע ועלצריהם אשיב ידיו : כמעט אריבהם אכניע כי הוא היה שולט באויביו לא הם כן :
האמית' כמו כה כהיז
השכאון הטבעה לי כיום והרופים להס אשיב יד' פעס אחר פעס ער שאכלה כמו ושבת' בבית יי ושוב
מול פעס אחר פעס : משנאי יהוה יבחשו קר ויהי עתם לעולם : משנאי יהוה

שלחנה בשירות
ע ילכו ש
מועצותיהם :

אזנות העולם יבחושו לו בישראל מידאתס אותו ויאמרו שלא הדיעו לו על ררך ויבחושו לך ריה עתס ל
לעולם עת וזמן ברכתס שהחל בעוב היה לעולם שלא היה לו הפסק ולא היה להס שינוי אס היה שומע
לקול יי : ואבילהו מחלב חטה ומצור רבש אשיביעך : ואבילהו והיה מאכ'

ואתו האל ית' מחלב חיטה ומינור רבש אשכנזיך רבש היה משיבניך מן הכזה וחרבש הוא סט' ל' ל' ערני
הארץ וכן אמר ויב' קהו רבש מסלע ושמן מחלמיש ינור ופי' מסלע ומינור מקום חזק כלומר שלל גדולים
ומערגי מלכי אומות העולם שיהיה מכניעם לפני הם :

מזמור לאסתר אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים ישפוט : מזמור לאסתר

נצב בעדת אל בקרב אלהים ישפוט זה המזמור כאשר על השופטים שהיו שופטים בעול אולי היה בימי יהו
יהושפט כי ראינו פי בשובו מרמיה גלעד והשיב ישראל בתשובה העמיד שופטי' ארץ בכל ערי יהודה
והזהירם מאד ואמר להם ראו מה אתם עושים כי לא לאדם השפטו כי ל' וגו' ואמר ועתה יהי פתח ל' ע
עליכם שפרו משפט ועשו כי אין עם ל' אלהים עולה ומשוא פנים ומקח שומר נראה כי היו שופטים ק
קורם זה בעול נר שהינך להעמיד שופטים אחרים והזהירם מאד ברבד המשפט אמר אלהים נצב בעדת
אל כלומר כבודו עמהם להשיג' ויתר משאר האומות לפקוד עליהם כמעשיהם כמו שכתוב רק אתכם יר
ירעתי מכל משפחות הארמה על כן אפקוד עליכם את כל עונותיכם : בקרב אלהים בקרב הריינים והוא
לשפוט הישר כמו שינה אותם ואם לא יעשו כן יורע ופוקד עליהם עונותם :

עד מות השפטו עול לפני רשעים תשאן סלה : עיר מתי ועני רשעים לפי שהם
מוקים וגדולים ו

ועשירים תשאן פניהם ולא תקחו מידם כמשפט העניים : שפטו רל' לתום עני הרש הצדיקו
שפטו רל'

קמו משפט מהעשירים מהם ממונם הריוקו כשהיה הכרוק עמהם הכריקו אותם ולא תראו מהעשירים ו
ולא תשאן פניהם עליו רל' שלא יעשקו בגופו לא ירעו ולא יבינו רבד השופטים משפט שלהם כאלו
לא ירעו ולא יבינו רבד המשפט ובמשיכה יתהלכו בו כי השומר יעור ימוטו כל מוסרות ארץ מפני מעשי'
מעשיהם ראו שימוטו כל מוסרות ארץ וימריב העולם כי המבול בא לעולם מפני המטם :

אני אמרתי אלהים אתם ובני עליה בלבם : אני אמרתי אלהים אתם כי

השופטים נקראו
אלהים כשהם שופטי' אמת כמו שכאמר עד האלהים יבא רבד שיניהם כמו שנקראו יבאות מעלה אלהים
שעושים שליחות בראש לשפוט ולנהוג העולם ועליהם נאמר אלהי האלהים וארונ' הארונים אומר כי ה
הקבה הוא אלהים יבאות מעלה שהוא אלהים וארונים ומנהיגים העולם כמדות בראש אני אמרתי שתהיו
אלהים באמת והרמו לבני עלין שתקראו גם כן אלהים והשפטו אכן אני רואה במעשיכם שתשמיתו מע
מעלה נשמתכם וכשתמותון תמותון כאשר האדם ותמות נשמתכם עם הגוף שהוא אדם ולא תעלה עם ב
בני עלין וכאמר השירים תפלו השירש שהם שופטים וכוהנים בני אדם כפי' גאותם וגדולתם ומבנים ה
השפלים בבני אדם ועשוקים אותם כן תפלו אתם כשתמותון כי ברדכהם אתם הולכים :

קומה אלהים שפטה הארץ כי אתה הנחל בכל הגוים : קומה אלהים אמר
שאין

השופטים שופטי' אמת יריך שתשפוט אתה הארץ ומקח משפט העניים מעושוקיהם כי אתה הנחל בכל ה
הגוים אתה הנחל מעניים העשוקים באיזה עם שיהיה כלומר הם עמך ונחלתך כי ברוב עניים והעשוקים
הם רכאי ר'ח ואכטי' אמת :

שיר מזמור לאסתר : זה המזמור נאמר על המלחמה שהייתה בימי שפ

יהושפט כשבאו עליו בני שיער ועמון ומאוב
כמו שאמר ברברי' הימים והיו עמהם גוים אמרים לא נזכרו שם בפרט אבל אמר ועמהם מן העמונים והם
נזכרים במלחמת עם העכברים ונקראו גם כן שהם מעיינים השוך וכן בספר שופטים ודברונם ועמלק ו

פלטו אל ח'
ואבין מיד -
רשעים העולו

לא ידעו ולא
יבינו בחשיטת
יהקלו ימוטו
כל מוסרי ארץ

אכן כאדם
ועמדון וכאמר
השרים תפלו

ועמוך לחכו אותם כי אלה הגוים שוכנים קרובים זה לזה לעינך זכר הנה ישמעאלים והגרים ועמלקים כי כולם הנזכרים שם ושאר הגוים שהיו שם במלחמה בכל העמונים הנזכרים שם :

אלהים אל רמי לך אל החרש ואל תשקוט אמל : אלהים אל רמי לך אל הרום

לעת הצרה הזאת כי הנה אויבך כי הנה נהקבצו גוים רבים עלינו הומים להשמידנו וכשאו ראש להקביר עלינו על ע עמך יקמו עינה וסוד גוי עם גוי בערמה לבא עלינו צפוניך ישראל שהם צפוניך ישראל שהם צפונים ב בסתרך כמו תפנס בסוכה מרים לשונות אמרו מגוי מהיות גוי שהיו הנשארם מעוטים וטפורי בנוסס עד שלא יהיו עוד גוי ולא זכר שמש עוד : **כי הנה אויבך יהמיו ומשנאיד נשאר ראש :**

אמר לו ובתחית ציער אמרו לו ובתחית ציער וזכר שם ישראל וזכר שם ישראל שור י בעצו לב נחידיו עריך יות יכרותו הלי ארום שמעאלים אב והגרים : גבל

אעפי שהיו נלחמים זה עם זה תגוי האלה עתה נועזו לב ימרו וכרתו ברית יחד כרו להלחם בישראל ושנס עליך כי יאמרו לא הוכל להושיענו מידם : **על עמך וערימו סוד ויתיעצו על צפוניך :**

איהלי ארום וישמעאלים וישמעאל שבאו עם אהליהם להארי המלחמה על ישראל אם לא יוכלו להם במהרה ארום כמו שכתוב ברב ברברי הימים בני טיעיר היו וישמעאלים ושאר הנזכרים הם בכלל העמונים כמו שפירשנו כי ל לא נזכרו שם כפרט כי אם בני טיעיר עמון ומאב והגרים שאר בני הגר שהיו מבעל אמר או מאברהם אם היא קטורה : **גבל ועמוך ועמלק פלשת עם יושבי צור : גבל אנשי גבל :**

גם אשור גלוה עמם היוזרוע לבני לוש סלה : גם אשור אומר גם לפי שהוא רמז מארץ ישראל

יהר משאר הגוים הנזכרים וארובי אבי זל פי כי אמר גם כלומר עריך מחזיק ברשעתו ולא זכר מפלגו כ כשיבא מלאך יי והכה את מחניהו ולפירושו היית המלחמה ואת אחר חזקיהו ובררש גם אשור גם זה טה טהיית מתמילתו מודגל במעשים טובי כשפירש נמרוד כמו שכתוב מן הארץ ההיא יבא אשור חזר להיו רשע וכשתהק עמם להמריב ביותך לבני לוש עמוך ומאב :

עשה להם במרדן בסיסרא מביז בנחל קישון : עשה להם במרדן בסיסרא

עם גרעון בנחל קישון כי שם היית מלחמת סיסרא כמו שכתוב נחל קישון גרעס ! **נשמרו בעין ראוי היו רבו לארמה : נשמרו בעין דואר**

על מרדן אומר ואעפי שלא נזכר זה בספר שופטים וי"ט כי על מלחמת סיסרא הוא ושין דואר היה בחלק מנשה עם הענך ומגרד הנזכרי שם בפטרת דבורה היו רמן היו מרדך רגל כמו רומן הארמה שהוא הזבל שבאשפה :

שהיו גויבמו בערב ובאב ובזבח ובצלמנעל כל גסיכמו : שיהמו גריבמו

גריבמו הידיעה אחר הכינוי כמו תראהו את הילר אמר ישית גריביהם והם השדים כעורב וכזאב שהם ש שרי מרדן וכזאב וכצלמנעל שהיו גכ שרי מרדן כי שיה נסיכיהם והם מלכיהם :

אשר אמרו גירשה לבג את נאות אלהים : אשר אמרו כי הם חשבו לירש את נאות אלהים כלומר ארץ

ישראל ונפלו ביד גרעון וישראל כן שיה אלה המלכים והשדים שבאו גם כן לירש את נאות אלהים כמו שאס יהושפט לבא לגרשנו מירושלם אשר הורשתנו : **אלהי שיהמו כגלגל בקש לפני רוחו : אלהי שיהמו** כגלגל הוא הקש המתגלגל משני הרוח .

באש הבער יער ובלהבה תלהט הרים : באש הבער יער תבער ויש אומרים כי

שבער פעל וירא אס כן אין יער חסר בית השימוש ומה שאמר באש הכעדר לפי שביער העצים ביתר הר
 רבה וכיון שהאש ביער בעץ אחר וכן חבירו בחבירו עד כלות כל היער כן האורים תהיה מהינות ^ל
 בהם איש באיש ואיש ברעהו תלהת הרים העצים והעשבים שבהרים פי שהרות נושבת בהרים ותרחפה
 הלהבה מעץ לעץ עד שישרפו כולם כן הרפס כמו שאמר שם במלחמת ואתו ^ל נקח מארבים על בני ע
 עמק ומואב וחר שיער וגו' : **מלא פניהם קלון ויבקשו שמך יהוה. מלא פניהם**
קלון
 שהם היו סבורי להקבר בקלונתו ואתה מלא פניהם קלון שיהיו נקלים לפנינו ונבזים תחת אשר היו מושבי
 להיותם ככבדים עלינו וארוננו אבי ול פירש קלון טן קלוי באש כאילו אמר מלא פניהם בושת שישונו ב
 בבושת פנים הנשארים כי המתבייש יהיו פניו כאש ויבקשו שמך ^ל ואו יבקשו שמך כי ירעו כי אין זו
 זולתך וכדרך הכל ואין ביד אדם כח וגבורה לעשות דבר אס לא ירעה האל :
יבשו ויבהלו עיני עיר וירחפו ויאבדו: יבושו וירחפו כמו יבושו :

וירעו כי אתה שמך יהוה לברך עליה על כל הארץ : **וירעו כי אתה יהוה**
אתה ושמך לברך אין עוד זולתך כמו ביזס ההוא יהיה ^ל אמר וטמו אמר ופירושו אתה ושמך שירעו כל
בלבבם כי אין אל זולתך אלא אתה הוא האל וכן לא יזכרו בפיהם אלא שמך לא שם אלהים אחרים וזהו ש
שאמר עליך על כל הארץ כי הכל תחת ידו וברשותו :

למצנח על הניתות לבני קרח מזמור :

זה המזמור נאמר על רור כשהיה גולה בארץ והיה מהאזה אל מקום הארץ והמזמור או נאמר על לשון הגלגל
וזה הכוון : מה ידירות משבנותיך יהוה צבאות : מה ידירות משבנותיך

שה נאהבות משכנותיך ומה מאד אני אוהב ומתאוה להיות בהם :
צבספה וגם בלתי גפשי לחצרות יהוה לבי ובשרי ירננו אל אל חי : **צבספה**
 בלתי יותר מנכספה לפיכך אמר וגם כאילו כלתה מרוב התאוה לפיכך בא התאוה בזה הלשון במדרות ^ל
 כי שם היה מעמד ישראל בבית המקדש במדרות לא בהיכל לבי ובשרי ירננו בשרי הוא הפה האומר השייר
 עם כוונת הלב או פירושו על דרך משל כמו כל עצמותי האסרנה :

גם צפור מצאה בית ודרורקן לה אשר שתה אפרחיה את מבחיותיך ^ל צבאות

מלבי ואלהי : גם צפור אס נאמר המזמור על רור בגלגל בארץ שלישית היה הוסן ההוא
 זמן היתר על הבמות והיו מזבחות בכל מקווש והיו מקננים בהם עופו
אבל בבית המקדש לא היו מקננים עופות מפני השוואה כי אפי' בגג הבית עשו דבר שם שלא
יגמ שם עוף והיו קורין אותו כולא עורב ואמר רור אני איני כי כמו העופות כי העופות הם מקננים את ש
מזבחותיך ואני לא אוכל להיות שם וזכר צפור רחב שררס לקנן בישוב ויצפור הוא עוף קטן קורין ל
לו בלעז פשרא וזכר רורר ירוע שטנהגו לקנן בבתי לעולם לפיכך נקרא רורר שהוא מפשי בין בני ארס
שמקנן בבתיים ואם תאמר על הגלות יאמר כי הוא העופות יסנאו להם מקום והם במקום מזבחותיך תרחם
ומקננים שם העופות ואמנו לא נוכל לתק שם ולהקריב הרקבנות ובררש מפרש אותו ררך משל וצפור
רורר הוא משל על כנסת ישראל שפיו באים לתק שלש רגלים בבית המקדש ומקריבין קרבנות הם ואומ

כן תרדמ ד
 בסעדר וסגום
 תבחרם יי

ואומרים בני הגלות כי נכספה שם לעלות שם כמו שהיו עושים ישראל כשהיו בארצם ואפרוחה הם פד
פרמי כהונה שהיו עם המזבחות המיד כמו האפרחים בקו מלכי ואלהי כי אעפ"י שאני בגלות אהה מלכי וא
ואלהי : אשרי יושבי ביתך עור יהללך סלה : אשרי יושבי ביתך

הכהנים שהיו יושבים בביתך פי אז כשהמקדש קיים אשריהם גם הם החכמים החסידים שהיו מהבוררים
שם אשריהם או פירושו אשרי שיוכו וידאו בבנין הבית והיו יושבי ביתך עור יהללך סלה פי לעולם
כל ימי חייהם וכן עור כל ימי הארץ :

אשרי ארם עור לו בר מסילות בלבבם : אשרי ארם פי ארובי אבי זל שיש
להם עור וחכמה ברשת

יתורך כי הוא שורש עבודתך כמו שאמ' היר לשלמה בנו רב את אלהי אביך ועברוהו מסילות בלבבם יש
להם בלבבם מדיעתך עובדים ושיבים על אותם המסילות ובכל יום יס' וכו' אומץ ונכון הוא הפי וכסוף זה
הפסוק לאשרי יושבי ביתך כי יושבי ביתך יש להם עור כך שהם מהבוררים שם ומתעסקים בחכמה לרשת
את ה' והמס' ר' אברהם בן עזרא פירש אותה על עולי רגל אמר אשרי ארם אשרי החוגגו מ' ישראל והם
יריכים לעור כי הם הולכים ברכי יש להם עור כך ועצם מסילות בלבבם שאין בלבם חפץ ולא מחשבה א
אלא אל המסילות שהולכים בהם אל בית השם ית' :

עברי בעמק הבכה מעין ישיתוהו גם ברבות יעטת מורה : עברי בעמק

הבכא מעין לפי הראשון יהיה ררך משל אל החכמים ויהיה בכא סן נכבי יס והוא מקום המנוח ואומר
שהם עובדים בעמק מנוחי החכמה וישיתוהו מעין לתלמידיהם ולבאי אמריהם שישיתו מ' החכמה לרשת
אות ה' גם ברכות יעטת מורה ברכות ילבש המורה אותם בדרך החכמה וכן הפסוק הבא אמרי ילכו ממיל
אל מיל אומר כי התלמידים עד שיראה הרודש החכמה אל אלהים בנין כי שם היו החכמים הגדולים בבית
אלהים בנין ואם נפרשהו על עולי רגל יהיה פירוש עמק הבכא שהיו בו נכאים והם אילנות הנקראים ב
בלשון משנה הוהים והם גרילים במקום שאין שם מים על כן אמר כי כאשר היו עולי רגל עולים שם ו
היו מופרים הנה והנה להוציא המים עד שהיה כל המים כמעין גם ברכות יעטת מורה ברכות כמו ברכו
בצירי כמו ברכות מים וכן הפה לי מים ברכה כמו ברכה בצירי והבריכה היא מריץ בנוי באבנים ובס'
ובסיד ומתכנסין שם מ' גשמים ואמר כי היה להם מים לעולי רגל מהמעינות ומהבריכות שהיו ברכים
מוציאים אותם מים כי הגשם הלביש אותם מים מורה כמו מורה ומלקוש כלומר כי לא היו מים רים רבר ב
בעלותם לרגל ילכו ממיל אל העולים לרגל היו הולכים מ' צבא אל צבא כי היו מוציאים צבא העולם אל
אלה לאלה ובררש בעמק הבכא זה גיהנם שבוכים שם הרשעים מעין ישיתוהו מהרשעות והם מורים בר
ברשעם ואמרי ברכה יעטת מ' שהיה מורה אותם בדרך ישירה ואמרו לא שמשנו לפיכך אנו בזה העמק
ילכו מדחיל אל חיל וראה אל אלהים בציון : ירכבו מדחיל אל חיל כבר פירשנוהו
לשני הפירושי

ולררש טעמו ריושבי ביתך שזכר למעלה ילכו מבית המקדש לבית המדרש גם פירשו אותו לעתיד לבא
ואמרו תלמידי חכמים אין להם מנוחה לעתיד לבא שכ' ילכו ממיל אל חיל גם פירשו רבותינו זל כל הוציא
מבית הכנסת לבית המדרש וזכה ורואה פני שכינה שכ' ילכו ממיל אל חיל וראה אל אלהים בנין ;
יהוה אלהים צבאות שמעתי תפילות האזינה אלהי יעקב סלה : יהוה אלהים

צבאות פירשנוהו בסזמור שמעתי תפילתי לקרב הגאולה כמו שאמר נכספה גם כלתה נפשי אלהי יעקב כ
יעקב כי הוא אבי שבטי ישראל אין זר בהם : מגינינו ראה אלהים והבט פני משירך :
מגינינו ראה אלהים

שואה טגן בערינו ראה והבא פני משיחך כלומר שתביא המשיח במהרה בימינו והבאה הפנים היא ההשגחה על הארץ והריכוז ואם המזמור על דוד אמר משיחך על עצמו :

כי טוב יום בחצירך מאלף בחרותי הסתפק בבית אלהי מדרג באהלי רשע :

כי טוב יום בחצירך מאלף טעם כי על אשר התפלל לקרב המשיח ובניין הבית אמר טוב לי יום אחד בחצירך ולומר אמות משאמיה אף ימים או שנים ואני בארץ נכריה ויש מפרשים טעם כי נכספה והם כלתה נפשי טיזכר בתחילת המזמור במרת' הסתופף בבית אלהים הסתופף ישיבת סוף השיער אבחר שאפנה בסוף שיער בית אלהי לבר יותר משארוד רידה שלימה בארצו הגוי טהם אהלי רשע וי מפרשי אהלי רשע כמו ולא מלט רשע את בעליו ובכל אשר יענה ירשיע שהוא עניין המדרה וההתגברות והנניח כלומר יו יותר אבחר לטבת בסוף שיער אלהי להתעסק טם ברברי חכמה מהיותי גר באהלי עסק העולם והמדרה אליי **כי שמש ומנוח אלהים דוד ובבור יתן לא ימנע טוב להלכים בתמים :**

כי שמש ומנוח טעם ומאור גדול הוא ליושבי בחושך הגלות להיניחם מאפילה לאורה וכן הוא מצינו להניחם מרעה הגוים ולהגן בערם וכן ובבור יתן להם לאותם שיהיו הולכים בתמים וישיבו א אליי בכל לבם מן ובבור יתן להם לעני הגוים והם יכבדו כיאתם מהגלות ולא ימנע טוב הגוים מהם כמו שאמר והביאו בניך במרוץ וגו ואומר והיו סלכים אמניך וגו ואומר מיל גוים האכלו ובכבודם התמחו **יהוה צבאות אשרי ארם בוטח בך יהוה צבאות אשרי מי שיבטח בך ולא ייאש לבו לאורך ה הגלות ויבטח בך כשהיניחו מהגלות והבנה בית מקדשך ותביאנה טם מקום שנסכספו הנפשות אליי :**

למנצח לבני קרח מזמור : זה המזמור יש מפרשים אותו על גלות בבל והנכון שהוא על זה הגלות כי על גלות ארוך אמר כמו ש שאמר הלעולם האנה בנו ועוד שאמר בטוב הגלות אמת מארץ הנמה ולא היה זה בטוב גלות בבל כי ר רבים פושעים היו טם : **רצית יהוה ארצך שבת שבת יעקב . רצית מתנבא על הגאולה**

בשילטה פסוקים הראשונים ואחכ זכר הפלת הגלות הפילת בגלות ואחכ אמר כי טמע הפילתי כי האל טב מטביתי על הגאולה באמת יש מפרשים כאשר רצית בבית שיני וכטאת עון עמך ואספת כל עברתך כן שובינו אתה מזה הגלות אמר רצית כי כאשר זעמת אותה זה כמה שנים נהה רצית אותם שבת שבת יעקב שבת פעל יונא כאילו אמר השיבות יש אומרי כי אין פעל יונא מהקל הנה השורש בזה העניין ויפרשו זה מעניין מנוחה וכן טובה אף רבבות אלפי ישראל וטב אף את שבותך ושיבינו אלהי ישעינו כולם ש טהם פעל יונא מהקל מזה השורש הם עניין מנוחה זה הוא דעת ר יהודה מיוגה ופ רשנו טניהם וישקי וישקיעט מנחת הגלות טביך קר' ביד וכתוב ברו ואמר הוא : **נשאתנו עמר בסיתכל חטאתם סלה : נשאתנו**

כבר פירשתי טעם נשאת וכסיה במזמור אנשי נשוי פטע כמו מטאה : **אספת בלעברתך השיבות מחרח אפי :** השיבות מחרח אפי

הוא מקור בהוספת נון כמו מחרות ואינינו כמו טוב ממרון אפי כי אותו הוא טם סמוך למלה אפי ואילו היה כמהו היה לו לומר שבת ממרון אפי אבל השיבות הוא פעל יונא והפעול הוא אפי כאילו אמר השיב

השיבות אפי שלא ימדה : **שובנו אלהי ישענו והפי מעסך עצמו :** שובנו אלהי

פירשתיו אלהי ישיעני כי ישענו תלוי בך ואהה תושיענו ולא אמר והפך כעצך שהיה עמנו זה כמו הפך א
אוהו ובטל אוהו : **הלעולם תאבד בנו המשוך אפך לדור דור : הלעולם**

איך ארך זה הגלות כל כך וכי לעולם תאבד בנו המשוך אפך כלומר האריך אפך לדור דור :
הלא אלהה השוב תחיינו ועמד ישמחו בך : הלא אלהה כי אין זולתך שימיינו
מתמותת הגלות ואז עמד
ישמנו בך . **הראינו יהוה חסדך וישעך תתן לנו : הראינו יהוה חסדך**

כי אם גברו עונינו אהה תעשה חסד עם החטאי ולא תגמלם בפשעם ואוהו המסר הראה אוהו לנו וישעך
תתן לנו בסגולת היר כמו אל בקצתך הוכיחנו :
אשמעה מה ידבר האל יי' כי ידבר שלום על עמו ועל חסידיו ואל ישונו לבסלה

אשמעה מה ידבר האל יי' אמר הנביא אני שומע מה שר-בר חיכול יי' ומה שהוא מדבר כי ידבר
שלום אל עמו להיטיבם מהגלות ואל חסידיו חסדיו אומות העולם שישובו לדת ישראל בשוב הגלות ואל
ישונו לבסלה ואל ישונו עור לכסילות ולדרך רע כמו שכתוב ועמד כולם ירוקים לעולם ירשו ארך וזה
לאות כי על גלות זה אמר כי שבים מגלות בבל שבו לבסלה עד שתרב בית שיני וגלו ישראל מארצם :
אך קרוב ליראיו ישעך לשכון בבור בארצנו : אך קרוב אם יהיו כל ישראל
יראיו קרוב יהיה

להם ישעו כי הגאולה תלוי בתשובה כמו שכתוב ושב יי' אלהיך את שבותיך וגו' כי תשוב אל יי' אלהיך
בכל לבבך ובכל נפשך לשכון כבוד בארצנו גם זה לאות כי על זה הגלות הוא המוסר כי הבית שיני ל
לא שכן הכבוד כמו שאמרו חז"ל כבוד בה וארצה ואכברה כתיב ואכבר וקרינו ואכברה מאי שני דמחוסר
הא אילו קן חמשה רבדים שבין מקדש ראשון למקדש שיני ואילו קן ארון וכפורה וקרוב אש ושכינה
ודות הקדש ואורים ותומים אבל בבא הגאולה ובניין הבית ישכון הכבוד שם כמו שכתוב ושכנתו בתוך בני
ישראל ולא אעזוב את עמי ישראל ואמר כי אני יי' אלהי ישראל בא בו אמר זה על הכבוד שיהיה בבני
המקדש : **חסד ואמת נפגשו צדק ושלום נשקו : חסד ואמת** אומר
אז בעת

הגאולה וישכון הכבוד בבית המקדש יהיו חסד ואמת בעולם כי יהיו כל ישראל בדרך אמת לעבור את יי'
ולהיותם בדרך אמת כמו שכתוב שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב ולא ימאסו בפיהם לשון ה
הרעות ויהיה צדק ושלום בעולם נשקו כלומר אמית ודיעים כיון שיהיה אמת וצדק בבני ארץ יהיה להם
מהאל יי' חסד ושלום : **אמת מארץ הצמח וצדק משמים נשקת : אמת מארץ**

הצמח כשהיו עושים בארץ המעשים טובים יהיה נשקה עליהם צדק משמים כי צדק משמים כי הנזירות
הנזירות מן השמים לפני מעשה בני ארץ בארץ : **גם יהוה יתן הטוב וארצנו נתת יבולה :**

גם יהוה
כמו שיעשו הם הטוב גם יי' יתן הטוב להם והוא הגשם כמו שכתוב יפתח יי' לך את אוזניו הטוב את הש
השמים לתת מטר ארצכם בעתו וארצנו נתת יבולה כי לא יחסר להם עור הטוב :
צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו : צדק לפניו יהלך כי אם איש יהלך
לפניו צדק כלומר

שהיה הצדק נוכח פניו המיד וישם לדרך פעמיו וישם לדרך הצדק פעמיו והכפל
למוק :

הַבְּרִיחַ לְיָהוָה הַשָּׂהָה יְהוָה אֱלֹהֵי עַבְדֵי בְּיָמֵי וְאֲבִיחַ אֲבִי : תְּפִילָה לְיָהוָה הַשָּׂהָה

זה המזמור חברו רור בערנו גולה ובורח מעני שאול ואמר תפלה לרור זו שהתפלל לאל ית' שישמרו רי וירשיעיהו מיד מבחשי נפשו ואמר כי עני ואביון אני הכפל לחוק וקרא ענימו עני כי עני היה באותו המ מקומות שהיה הולך לא היה לו סיפוקו אם לאו שהיו עוזרים אותו קרוביו ואנשי יהודה באתר או הימים אשר היה עם אכיש שהיה מתפרנס מטלל האריות כמו שכתוב אז קרא ענימו עני שהיה כמו עני שאין לו עוזרים כך הוא לא היו לו עוזרים בישראל שיגורוהו שהיה שאול רורפו במינס :

שְׁמִירָה נִפְשִׁי בִּי חֲסִיד אֲנִי הִשְׁעָ עֲבִירָה אֶתָּה אֱלֹהֵי הַבְּיֹטָח אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל : שְׁמִירָה נִפְשִׁי

השיך נקרא בקמץ ובעזה עם הקמץ להורות כי כך נקרא ולא בקמץ מנה והוא ידיו כמו שמרה זאת שמרה זאת לעולם וזכה לי אלהי לעובדה שהם מטיפים במשפט אכל זה נמשך בטעם להאריך כי טעם הכתוב וכן שמדני אל כי חסיתי בך יש המינים אין קרא רור ענימו חסיד וכן רבותינו ז"ל הורונו לפרש לא חסיד אני שכל מלכי מזר ומערב ישיכי ער טלש טענו ואני חזני לילה אקו להורות לך לא חסיד אני שכל מלכי מזר ומערב יושבין בכבודי ואני ירי מלוכלכות ברם בשפיר ובשלייה כרי למחר אשה לבעלה ואין בזה תמה אם קרא את ענימו חסיד כי חסיד היה עם אלהים ועם אנשים אשפ' שלשעים הוא חרטא לבו היה ישר ומתמדת בהטאו ולא היה מתפאר אלא כנגד ארבינו שהיו מריעים לו והוא אינו מריע להם אבל מטי להם והם שמים לא ידור והוא שמח לעובדתם כמו שאמר ואחלנה ירדרי דיקס ואמר כהנה שמחה בלבי מ שפה דקנס ותירוש דבר וכן שאול שהיה רורפו הכיל ענימו וכן לשיאר ארבינו היה שהחסי עמהם וכן אמר במיקוס אמת לאתן חסידך לראת שמה ואמר יגמלינו יי' כצדק ורבים כמו אלה ולא היה מ שהדש אלא כנגד ארבינו ואין בזה המה וברש אמר רב הונא בטס רבינו אלכסדרא מי שהוא שומע קולתו ושומק שפיקה בידו לקרותו חסיד הבוטח אליך כאילו אמר אתה אלהי הושיע עברך הבוטח אליך וכן ונקשר לטון בטחוק וגם אל במקום בית וכן בטח אל יי' בכל לבך כי מלה אל הטמש במקום בית כמו ואל הארץ תקן את הערות שהוא כמו ובארן : חֲנֻנִי יְהוָה בִּי אֱלֹהֵי אֶקְרָא בַּל הַיּוֹם :

חֲנֻנִי יְהוָה

כל היום כלום חסיד כל היום וכן אותך קויתי כל היום כלומר קראתי אינה לעזר אחר אלא אליך לפיך חנני : שִׂמַח נַפְשִׁי עֲבִירָה בִּי אֱלֹהֵי יְהוָה נַפְשִׁי אֲשֵׁא : שִׂמַח נַפְשִׁי עֲבִירָה

שהיא ביקן ואנח' שמח אתה נפשי אשא ררך המינה בכל לב כמו נשא לבבינו אל כפי' או ררך שמחה כמו וישאף שפאת או ררך תקוה ותומלת כמו ואליו הוא נושא את נפשו :

בִּי אֲתָה יְהוָה טוֹב וְסִלַח וְרַב חַסֵּד לְבַל קֹדְרָאֵךְ . בִּי אֲתָה יְהוָה טוֹב וְסִלַח

טוב לכל הבריות כמו שכתוב טוב יי' לכל וסלח לחטאים וברש אר' פנחס למה וברש אר' פנחס למה הו טוב שהוא סלח ולמה הוא סלח שהוא טוב לכל קראיך לכל קראיך בצרתם אנשי שהריעו כיון שהם שבים בעת צרתם אתה רב חסד להם כל טק לי : הַאֲזִינָה יְהוָה תַּפְלִיתִי וְהַקְשִׁיבָה בְּקוֹל תַּחֲנוּנַי

הַאֲזִינָה יְהוָה

תמיכה המכות רבות שאני מתחנן לפניך : בְּיוֹם צָרָתִי אֶקְרָא בִּי תַעֲנֵנִי : בְּיוֹם צָרָתִי

כי תענני לפיך אקראך ביום צרתי כי דעתי שתענני כי כל קורא אליך בלב טלס אתה עונה כי איך כא סאלהים אמרים שקוראים להם עובריהם ולא יענו לפיך אמר אחריו אין כמוך באלהים יי' כמו שאמר פ משה וטי' גוי גדול אשר לו אלהים אליו כף' אלהינו בכל קראינו אליה והאלהים הם השמש והירח והכוכב

והכוכבים ועובריהם סבורים שהם יכולים להניל הכוונת והם אעפ"י שיש להם משלה בתמונתם :
אין במיד באלהים ארני ואין כמעשיר : אין במיד בהם כי הם שלומים ואתה
שולטם ואין בידם לעשו

או לסותקן אלא כפי שהם מצויים ואין בהם שינושה כמעשיך כי אתה עשית אותם ועשית כל הנבראים ו
יש בידך לעשות מלאכתם והם אינם עושים אלא כפי מצותך :

בל גוים אשר עשית יבאו וישתחוו לפניך יהוה ויבברו לשמך : בל גוים

בזמן הזה הגוים עושים בעבורתם באלהים רבים אבל יהיה עור זמן שכל הגוים אשר עשית יכירו כי אתה
עשיתם ויבאו וישתחוו לפניך יי' כי יכירו כי אתה ארון הכל ויכברו לטמך לא לטם זולתך וזה יהיה בזמן
המש"מ כמו שכתוב ברברי הימים והיה יי' למלך על כל הארץ וכן פסוקים אחרים מבווארים בזה :

בי גדול אתה ועשה נפלאות אתה אלהים לברך : בי גדול כי יכירו אז כולם
כי אתה גדול על

כל אלהים ואתה שבוטה נפלאות כמו שיראו שתעשה נפלאות עם ישראל בהיבואך אותם מב
מבניהם אז יכירו כי אתה אלהים לברך :

הורני יהוה דרכך אהלך באמתך יחר לבבי לראה שמך : הורני יהוה

דרכך אעפ"י שאני יודע כי אתה אלהים לברך מדרך הקבלה ובמעט ידיעת אני מתמקן לפניך שמוכרי ד
דרכך ותוסף לי ידיעה בחכמ' יצירתך ליצור' וכי כולם עומדים בכמך וכשארע זאת הידיעה שהיא חכמ'
הטבע אהלך באמתך שהיא חכמה האלהות ואמר אהלך כלומר יהיה לי דרך ללכת בה אעפ"י שלא אוכל לה
להשיג רעתה אהלך בה ואשכילנה מעט מעט כפי שכל האדם יתר לבבי לראה שמך עזרתו וימר לבבי של
שלא יהא לב פונה אילך ואילך אלא ימר אותי לראה שמך עזרני לבר ולא אירא מבני אדם אלא שמך ל
לברך אירא וכו' והיה נעזר : אורך יהוה אלהי בכל לבבי ואכבדה שמך לעולם :

אורך יהוה אלהי ואז כשהימר לבבי אילך אורך בכל לבבי שלא יהיה מקצת לבבי ומחשבותי לזולתך אלא בכל לבבי אורך ואכב
ואכבדה שמך לעולם : בי חסדך גדול עלי והצלת נפשי משאול תחתיה :

בי חסדך והרץ עלי שאורך ואכבדה שמך כי חסדך גדול עלי יתכן לפרשו על שבער שהנילו כמה פעמים מיד או
אויביו ומיד שאול שבקשו להורגו ומשאול תחתיה פי הקבר ובאומרו תחתיה הוא כפל הכרה כי כל שא
שאול הוא תחתיה אלא אמר תחתיה לרבות כמו שאמר בעמק שאול קרואיה ויש לפרש הפסוק על הע
הענין והצלתו כמו והניל רבים כמוהו ברברי הכבואה ויש מפרשים משאול תחתיה מרין גיהנם :

אלהים זרים קמו עלי וערת עריוצים בקשו נפשי ולא שמור לנגדם : אלהים

זרים קמו עלי הרודפים אמריו בורון ולא מוכרתים ואכנסים כי רבים היו רודפים אמריו מיראתם את שאו
שהיה מלך ולא היו יכולים להמנע מלכת עמו ורבים שהיו שונאי רוד והיו רודפים אותו בריכנס בורון ו
ורבותינו שירשו זדים זה רואג ואמתופל ולא שמוך לנגדם כלומר שקמו עלי ובקשו נפשי לא פתרו שמך
שתשלם גמולם : ואתה ארני אל רחום ורחנו ארך אפים ורב חסד ואמת :

ואתה יהוה אל רחום ומתן שתרתם עלי ומתן שתטיב לי ארך אפים אם מטאתי הארך אפך לי
ולא תענישני ער שאשוב בתשובה שלימה לפניך ותסלח לי כי מרתך ארך אפים וכן אותה רב חסד ואמת
תרבה לי חסדך ואמתך וכבר שידטנו כמה פעמים חסד ואמת ואמת עם רור לקיים לו רברי המלוכה :

פנה אל רחמי רבה עזר לעבודך והושיעה לבן אמתך : פנה אל כאדם השונה
מעסקיך וכוונתך
עניו ברבר אחר לבן אמתך וכוזר האם לעי שהיא עיקר היצירה בבן וכן אמר אני עבדך בן אשהך כי גידר
העובר ימי יצירתו בבטן האם ושם מתגדל ונוצר זמן הקצוב וגם אמרי כאלו ניוון בשירי האם לפיכך
טבע האם נקשר בבן יותר מטבע האב לפיכך אמר במלכי ישר' ושם אמו להודיע שמעשה הבן כמעשה האם
ברוב כי מעשה האדם קן לעוב קן לרע אעפי' שהם בבחינת האדם ולפי שמנהיגו ענימו ולפי לסודו יהיו
מצייניו יש בהן קצת גם כן בטבע יצירתו לפיכך אמר עבדך בן אמתך אמר אני עבדך משני פנים אמר
שהרגלתי עממי בעבודתך ועוד כי היה בטבעי גם כן כי אמי היה אמתך :

עשה עמי אות לטובה ויראו שונאי ויבשו בי אהה יהוה עזרתני ונחמתני : עשה

עמי אות לטובה זהו המלוכה והוא יהיה אות לטובה לשונאי כי אהה במדת בן מאן ויבשו כי יראו כי אהה
עזרתני ונחמתני :

לבני קרח מזמור שיר יסודתו בהררי קדש : כבר פירשתי במחלת ה

הספר השני טעם לבני

קרח וזה המזמור על שבת ציון חיברו רוד ונתנו לבני קרח לשירר או חברו איתו על ענינם ופירוש יסוד
יסודת השיר בהררי קדש שהם ירושלים ואמר הררי לשון רבים כי הר ציון אמר והר השנייה שהוא הר
שבית אחר או אמר כן בעבור ההרים הסמוכים לירושלים כמו שאמר ירושלים הרים סביב לה ואח' עמכם
שר הוהים והזכיר ציון כי הוא מקום המלוכה ובכללו ירושלים כמו שהוא אומר עיר האלהים סלה :

אהב יהוה שערי ציה מבל משבנות יעקב : אהב יהוה שערי ציה אמר שיער
לפי שהקני

והחכמים יושבים בטעמים כמו שאמר השערה אל הזקנים וכן ברברי בועז הזקנים אמר בשעה ואמר א
אעפי' טכל מטכנות יעקב אוהב לץ כמו שכתוב מה טובו אהלך יעקב ומטכנותיך ישראל אעפכ' טערה
ישראל אוהב יותר לפי שטעם החכמים והמתעסקים בעבודת האל יתברך :

צבדוה מרבר בך עיר האלהים סלה : צבדוה מרבר בך עיר האלהים סלה :

מרום נכברות מרבר ביושבים
בך או פירושו מעלות נכברות

מרבר בך שאת מעולה על כל הארצות בהרבה רברים כי היישוב נמלק לטבעה חלקים ובמלק האמצעית
היא ירושלים והיא באמצע היישוב וכן הוא אומר יושבי על טבור הארץ לפיכך אמרה טוב וטמוסך מ
מכל הארצות לבריות הנקו ולחכמה כמו שאמר במזמור ממ' יפה נקו משוש כל הארץ ואמר רבוהיננו
זל אוירה רארץ ישראל סמכים עיר האלהים סלה כי האלהים ברך בה לטכון כבודו טם :

אזכיר דהב ובבל ליורעי הנה פלשת וציר עם בושזה ילד שם : אזכיר דה

דהב הוא מצרים וכן הטיבת דהב אשר כשאזכיר ליורע המדינות הגדולות בגוים לא אחאה בהם כמו ציון
ואמר ליורעי כמו ליורעי מעלת ציון ויהי ליורעי כמו ליורעי מעלת ציון וקדע לו מלוכי כמו מלוכי אז
יהיה דוד לכינוי והכינוי כנגד ציון או יהיה הכינוי כנגד המשורר ופירושו ליורעים ציון כמוני זה יולד
שם בכל א' לו המדינות הגדולות או יהיה באמת מהם חכם לא יהיה אלא למינס חמוקים שאמרו דרך שבח
זה חכם יולד שם : ולציון יאמר איש ואיש יולד בה והוא יבנה עליה : ולציון

אבל לציון אמר איש ואיש יולד בה מכמה חכמים וכל אדם לומר שיולדו בה ותמיד בכל הזמנים וטימו
בה החכמים רבים וגדולים בעלי השם והוא יכוננה עליהן כמו והוא עליהן יכוננה וכן הוא בזה לי אמי
והוא אמי בזה לי מקום שם קבר מקום קבר שם כלומר האל שהוא עליהן על הכל והוא יבר כל העולם יבר

וכיון המקום הזה לשבח על כל המקומות או פירושו דרך הפילה הנדר הזאת עליון יכוננה ועמידה שנים
רבות : יהיה יספיר בכתב עמים זה יולד שש כלה : יהיה יספור בכשב עמים יספור
ענין כתיבה ריבה

לומר פשיכה האל ית' העמים שיהיו בהם מצטנה בהם מצטיים מהחכמים שיאמרו על הם זה יולד שם כ
כתב זה המקום לשבח שיהיו שם חכמים רבים והכתוב היא גזירתו ובא הפסוק הזה על דרך בהחמל עליון
גרים בהפדירו בני ארם יצב גבולות עמים למספר בני ישראל והחכם ר' אברהם בן עזרא יספור ענין מס
מספר ומשבון ופי' זה יולד שם החכמים אשר יולדו בנין י"ג יספרם שהוא יורע בכתבו כל הנולדים מן ה
העמים והוא יורע מספר כל החכמים הנולדים בנין כי רבים הם ממספר בני ארם :

ושירים בחוללים בל מעיני בך : ושירים בחוללים המפורדים והמחוללים כולם
ישירו שבחך כי אני גם כן

אעשה כל מעייני בך כלומר כל מעייני לבי שליבי מקורו נובע עליון שירים או פי' מעייני עיופי והטוב
והשגחתי בך וכן מחוללים כמו חלק חלק יאכלו כמו אלה וכולם יענו בך ויעודרו בך מחוללים הם
המנגנים בחללים וברש מפרש המזמור כך אהב י"ג את שירי יציון אמר הקבה מתבב אני בתי כנסיות
ובתי מדרשות ולמי אני מתבב יותר לציון שהוא פלטיץ שלי נכבדות מדובר בך זה שהיו אומרי' את השם
בכתבו במקדש למה ליראה את השם הנכבד והנודא ליה מהאמר בכל קריאתה אלא בעיר האלהים אוכיר ר'
דהב ובבלה עתידין אומות העולם להיות מביאיין ריורכות למלך המשיח את ישראל שכולרו בארכותם וי'
ויאמרו זה יולד שם ולציון יאמר מיכל האומות יביאו לה איש ואיש שיולד בה שנאמר והביאו את כל אמת
אמי הם מיכל הגוים מנחה ל' י"ג איש ואיש זה ישראל זה כפן וזה לוי גם מהם אקח לכהנים ללוים סן הטוב
הטובאים י"ג יספור בכתב עמים זה יולד שם מאותן העמים שהם מביאיין את ישראל הוא כותב אותם שם
ישראל כאילו יולד שם באותה טענה הרי זה יולד שם כלה ושירים מחוללים כשם שיאמרו האנשים שירה
כך יאמרו האנשים שירה מחוללים הם הנשים כמו מן המחוללים אשר גזלו והצאן הנשים לשיר המחוללות
דרך הנשים לחול במחוללות ואינו רחוק לפי ריש המדרש אם יאמר מחוללים על הנשים כי הנה מיאכנו וכי'
אנחנו מקטרים למלאכת השמים שהוא מאמר רשום כל מעייני כך כשם שהבאר נובע מים חרשים בכל
טענה וטענה כך ושירים מחוללות והמזמור הזה מפרשים אותו הנכבדים על ישו הנכבדים ואומרים יסודתו
שוכנר ונולד ישו בנין ואמר האיש שיולד שם הוא עליון והאל הוא עליון ואמר כי יולד ואומר נכבדו
מדובר בך למה כי את עיר האלהים שהוא נולד בך ואתה האמר להם תמילה איך אמר יסודתו בכ' נוי הווי
ועריין לא נזכר בפסוק ועוד אם עליון הוא אמר על הנולד כמו שהם אומרים מריקו מלה והוא שטעמו
על האיש הנולד שזכר אמור להם הנה אמר איש ואיש מורה על אנשים רבים והוא לא היה אלא אמר ועוד
אמר והוא יכוננה ומה הוא אשר כונן ישו בירושלים והם יאמרו לך אמר על העצים ועל האבנים אלא ש'
יציון בירושלים רוחניות בא לכיפן והיא האמונה שמואתו היום היו נושעים המאמי כי בו ואתה האמר להם
איך תעשו אותה עתה גופנית ועתה רוחנית הלא אמר יולד בה שהוא נולד בנין ואותו הפרשו גופנית וד'
וראוי עליה יאמר יכוננה כי בסמך הוא ואתה אומר על הרמונית אמר יכוננה הנה אתם פושמים על שתי
השעפים ועוד המדינות שזכר גופניות הם ולא רוחניות רהב וכל פלשת ונוד עס כוש ועוד כי הוא אמר ע'
על אלה המדינות זה יולד שם אם כן האמרו כי בכל אמת מואלה המדינות נולד אלהים אמר והנה תשובה

בשמים מעל :

ש ר מזמור לבני קרח למנצח על מחלת לענות משביל להימץ האזרחי :

כבר כתבנו כמה פעמים כי ענין שהימת המזמורים לא נרע אצלנו היום כי היה על ענין הגוים ובעל
רדש אמר בזה אמר לו הקבה לרוד ראה אותי וכל מה שאתה מבקש ממני אני מומל לך לענות וכו' י"ג

אף לזה את כל עבודתו והמזמור הזה על לשון בני הגלות ומיברו הימן האזרחי ונתנו לבני קרמ לשורר
והימן זה אפטר שהוא הימן השורר שהיה בו בנו של שמואל ולא ידענו למה קרא איהו האזרחי ואפ
ואפטר שמה הימן שהיה מבני זרם בן יהודה לפיכך קראו אזרחי והיה מחכמי ישראל והוא מיבר זה הימן
המזמור זה א הנזכר במסכת ויחמס מכל הארס : יהוה אלהי ישועתי יום צעקתי בלילה
בגדי : יהוה אלהי ישועתי

יום צעקתי והלילה ההוא יקרא יום וכי ביזס הכימי כל בכור בא
בארץ מצרים ומכת בכורים בלילה היה : תבוא לפניך הפלתי הטח אגור לרנתי :

תבוא לפניך
לרנתי פי' לעקתי וכן ותעבור הרונה במתנה : בי שבעה ברעות צפשי וחזי לשאל הגיעני :

בי שבעה
על דרך יטביעוס ממוריס השביעני במרוריס הרוני לענה שבע הקלון כי מלא הרבר הוא השבע ופי' ב
ברעות בצרות הגלות ער שאכי קרוב לטיהה זהו ומי' לשאל הגיעני :

צחשבי עם יורדי בור היותי כגבור אין אל : צחשבי בגלות כמו הזאים יורדי
הקבר כי אין בי כח להם

להכיל מן המריעים לי היית כגבור אין אייל היותי כאיש אין לו כח וכן ולאן אונים עימה פי' ולאין לי א
במתים חפשי כמו חללים שוכבי קבר אשר לא זכרתם עור והמה
אונים :

מירר גזרו שגני בבור החיות במחשבים במצילות : במתים חפשי כמו

שוב לי טאהיה עם המתים טאהיה חפשי ועתה אני עבר ביר מריעים ושס אהיה חפשי וכן אמה ארוב וע
ועבר חפשי מארוניו כמו חללים שוכבי קבר כי הנני עמה בגלות כמו חללים שישיכבו בקבר ולא זכרתם

עוד להקים מעפרם כן אני לא הוכרתי להוציא מהגלות והמה מירר נגזרו והמה חללים נגזרו מירר ש
שגזית עליהם תפוחה כן גזרת עלי הגלות בלי תקומה וטלת זכרתם כמו הזכרם עבר במקום עתיד וכמהו
רבים ולא נכטל זה תמיית המתים העתירה להיות כי היא ריבר על טבע העולם כי המת לא ימיה לעולם בטבע

וכן מה שאמר בזה המוסור הלמתיס העטיה פלא אם רפאים יקושו סלה לא רבר אלא על הטבע וכן מה ש
שאמר ארוב ואיש שכב ולא יקום ער בלתי שמים לא יקושו ולא יגורו משנתם לא כפר בזה הרבר בתמיית

המתים ולא רבר על טבע הארס אבל תמיית המתים תהיה לחיבת המתים על דרך נקו פלא שייעטה להם הקבה
ולא תהיה לכל המתים ועל דעת רבים מרבנותינו ול לא תהיה תמיית המתים אלא לזכירך כמו שאמר גדולה

הבורה גשמים מתמיית מתים דאילו תמיית המתים אלא לזכירקים ולא לרשעים וגבורות גשמי' בין לזכירקי
בין לרשעים והחכס ראכט כתב אשר לא זכרתם עוד לאות פי' יבא עת שיזכרו המתים והנה פירש עור כמו

עריץ וכן עוד היום גדול עוד אושייך באהלים שחכי שמתני בגלות שהוא בור תהיית פלומד המתות
יש בגלות כמו שאמרו דול שבי כולהו איתנהו בים במחשכים במצולות ומה הגלות למקומות חשכי וכן

למצולות ומלת במצולות במלס הדייר והס שלשה על פי המסרא במלס נמתה רוחפים במשוכא :

עלי סמכה חמתך ובל משברייך ענית סלה : עלי סמכה חמתך סמכה עניך

הקרוב והסבוב
וכן סמך מלך בבל אל ירושלים ול נשתמשו הרבה בזה הלשון באמרם ערב שבת סומכים וזולת הרבה מאד

וכל משברייך ענית סלה ובכל משברייך עיניתני והמשבריים הם גלי היס הנקראים כן לפי שהם משהבריים ב
בעת זמנה היס וכן כל משברייך וגליך עלי עברו ולפי שרמה עינמו שהוא כמחולותים לפיכך אמר משבר

הרחקת מירעי ממני שהגני תועבות למו בלא ולא אצא : הרחקת מירעי

מזרע יש מפרטיים מיורעי על אומת העולם אמר אותם שהיו מיורעי כשהיית בארצי טכשיו כשאני בג
בגלות נפשו רחוקים ממני ושהני להם תועבות שהם מהעבים אותי וכן אמר ברדש ויש לפרש כי כל את
אחר מבני הגלות עומד על חבירו כי מרוב צרת הגלות לא ישג'ר אחר על צרת חבירו כי דיו בצרתו וכל א
אחר אומר כי אחיו ורעייו ומיורעיו רחוקים ממנו וכאלו הוא תועבות' למו כלוא ולא אצא והנני כלוא
וכגור בגלות ולא אצא ממנו :

עיני ראבה מני עני קראתיד יהוה בכל יום שנתתי אליך בפי : עיני ראבה

מן ראבון נפש כאילו אמר כלתה עיני מן העוני שאני בו ועיני תלויה אליך עד שכלתה וקראתיד בכל יו
ושמחתי אליך כפי והנה לא תושי' עני :

סלה : הלמתים העשה

אם נמתה בגלות העשה לנו שלא אחכ' ואם רפאים והם המתים יקומו מקברם וירודך והלא יהיה ואם לא
העשה שלא בעורנו במים וכורה לך על הנסיס והנפלאות שהעשה עמנו מהי העשה אחר שנמות לא
העשה עמנו שלא ולא נודה לך כי הגוף המת לא ירגיש ולא ידע ואין הקוה לו על דרך הטבע וכן אמר לא
המתים הללו יה' ולא כל יורדי רומה :

היסופר בקבר הסודר אמונתך באברוך :

ועוד כפל הרב לחזק ואברוך הוא הקבר שהגוף אבר וכלה בו :

בארץ נשיה : היורע בחשך

ועוד שלש העניין כדרך הנוהגים והאנושקים שיכופלים דבריהם
כמה פעמים בארץ נשייה הוא הקבר שהגוף הוא מקום השכמה שהמיתים נשכמ' בו כמו שאומר נשכמתי
כמת מלך ואני אליך ואני בעור שאני מי שונתי המיד אליך ובכל בקר ובקר תפילתי תקושרך כלומר כי ה
גפילתי קודמת לכל עסק שיש לי : למה יהוה הוצח נפשי תסתיר פניך ממני : למה

אליך יי' שועתי
קר תפילתי תקושרך

י' הזכח נפשי שלא תסג'ר על רלותי תסתיר פניך שלא תפנה אל שועתי ואל תפילתי :

עני אני תוע מעד נשאתי אמיד אפונה : עני אני

וגע מעד ב'מי נעודי אני
סובל זה העוני ואני גוע כלומר
הולך ומת כארס שמתנונה והולך כלומר כי כל ימיהם ברע מנעורים ועד זקונים אינני פורק עולך מעלי
מרוב צרותי ואעפ' שלא הושיעני אלא בכל עת אני נושא א'יך ומפחד ממך ופי' אפונה מטניין פן אכ
אני מפחד ממך ואומר פן יקרני כך וכך וכככה אפונה שמלת פן כמו שנככה ותהינו שמלת פן ואפונה בל
בלעו רופעי : עלי עברו הרונך בעוהיך צמהוהני : עלי עברו ביעותיך טס
מן והמן כב

כבעה אל צמתוהני ואין טעם להרכבה הזאת והנכון בעיני כי נפלה בו הלמד עס כינוי הרבים לחזק העני
ירדק שהוא ירוק שבידוקים ארס ארוס שבאנומים כן צמתוני רל כרהו אותי כריותה רבות :

סבני במים כל היום הקיפו עלי יחד : סבני במים

כמו שהמים שובבים בעולם
כו ביעותיך סבבוני וכן פן

הקיפו פירושו סבבו וכפל העניין במלות שונות כמו שהוא במקומות רבים הרמק מיורעי מחשך :

השאקת ממני אהב ורע מירעי מחשך : הרחקת

כמו שפירשתי בפסוק כאילו
מיורעי במקום מחשך שלא אראה אותם :

אמרו רזל איתן זה אברהם אבי ולפי הפשט
הוא הנזכר בספר מלכים וירכמו מכל הארס

משביל לאית האורחי :

שאינ האורחי והוא איתן בן ורמ' בן יהורה וכן הי' שאיתן בר ורמי וכן הוא ברברי הי'ים ובני זרמ' זמרי

הרחקת

ואיך והימן והיה שחכמי ישראל ומיבד זה המזמור על אורך הגלות ושם עיקרו מלכות בית דוד שהיא ב
בעלה זה כמה שנים כי הוא קץ ישראל ובבא המשיח יאסוף הגלות לפיכך שם כל תלונתו על רבד המלך
מזרע דוד שלא היה זה כמה ואמר: **חסדי יהוה לעולם אשירה לדור ודור אודיע**

אמונתו בפי: חסדי

לעולם אשירה החסד הוא גורם ההבטחה והאמונה אמר ההבטחה ואמר אכסר תהילת ^ל ואמונתו לב
לבידיו שיהיה נודע לעולם לדור ודור: **בי אמרתי עולם חסד יבנה שמי תבין אמונתך**

בהם: בי אמרתי

חטבתי כי לעולם יכנה החסד שיעשה לדור לתת לו המלכות לו ולבניו אמריו וכמו השמים ששכך אמונתך
בהם שלא תפסוק כי פי אמונה קיים כן חסך אמונתך עם דוד תנס ורעו שלא יפסק כלומר לאורך זמן כל
ימי ער כמו שאמר כימי השמים על הארץ: **ברתי ברית לבחירי בשבעתי לדור עבדי:**

ברתי ברית

לבידיו ואתה כן אמרת לדור על ידי כקן הפביא וכוננתי כסאו עד עולם וקראת אותי בחדו כמו שאמר
ואבחר ברך להיות על עמי ישראל נשבעתי כי רברי שבועתי עד עולם ובניתי לדור רוד כמו שאמר לנו
נתן הנביא וביית יבנה לך ובניין הבית הם הבנים ובני הבנים: **עד עולם אבין זרעך ובניתי**
לדור ודור בסאך סלה:

יודרו שמים פלאך יהוה אף אמונתך בקהל קדשים:

יודרו שמים

אמר אם אני מורה חסדך ואמונתך כן אני רואה השמים יודו פלאך כמו שאמר השמים מספרים כבוד
אל והשלא הלא סיבוב הגלגלים תמיד תנועה שאין לה הפסק וידה על מטעם יודו כי כל כוחם מאתך היא
אף אמונתך אף האמונה שהכינותה להם היא נודעת בקהל קדושים והם המלאכים כי בקיומם יהיה קיום ה
הגלגלים והאמונה היא קיום והם קיימים לעולם כי אינם גוף וסוף שפן השמים שהוא גוף: **בי מי בשחק**

בי מי בשחק יערוד ליהוה ידמה יהוה בבני אלים: בי מי בשחק

והם יודו ויאמרו

כי מי בשחק יערוד ליהוה כמו שיימטבו עוברהים והם השמים וכבאם מורים כי אין בכל נבא השמים שיהיו
לו ערך ורמיון כנגד האלים הם בעצמם מורים כי טאה האל ית' יבא להם הכת והשלא שהם מראים ובני
אלהים הם נבא השמים ואלים הם המלאכים והנבא הם כבנים להם כי מסיבתם היא תנועתם ומהלכס ומש
וטשעטס ופי אלים יכולים: **אל צערך בסוד קדשים רבה ונורא על כל סביביו:**

אל צערך

נערך כמו נורא פירושו שיעדינו ממנו וכן נקרא נורא שיראו ממנו והוא נערך ונורא כבוד המלאכים
הקדושים ופירושו כבוד בחברה כמו בסוד ישרים וערה ופי רבה מערפה רבה ויראה רבה יעדונו וירעו מ
מטנו וכן לא אמוט ככה רונה לומר מטה רבה פי על כל סביביו על כל המלאכים שהם סביביו כלומר משר
משרתיו והפסוק כעול בענין במלות טונות:

יהוה אלהי צבאות מי במוד חסיו יה ואמונתך סביבותיך: יהוה אלהי

צבאות שמים הוא אלהים ומושל עליהם חסין חסין אינו סמוך אבל הוא מוכרת בשקל גביר ופירושו
חזק כמו חסין הוא באלונים ואמריה כי הוא השם המורה על הוויית העולם כולו כי הוא טאתו ומסך מו
סורה כי הוא קיום העולם אמר הווייתו כמו שנקרא מי העולם ואמונתך סביבותיך כמו שאמר אמונתך
בקהל קדשים כי הקדושים המלאכים הם סביביו והם מעידים על אמונתך כלומר על קיומם ואמר מי כמו
לומר בעליונותם המיימים פי כסוך כי הם מעידים על עצמם כי קיומם מאתך שאתה קיים לעולם והמכס
ראבע פירש נובעם סביבותיך שאינינה מופרת כי אינינה מקרה.

אתה מושל בנאות הים בשוא גליו אתה השבחם : אתה מושל רבר על העליונים

כי הוא מושל עליהם ועתה מרבר על התחתונים הגאים והחזקים והם מן הברואים הנוראים ופירושו גאות הים שהמים גבוה על הארץ כמו שיירשנו במזמור לג בפסוק כונס כנר מי הים ואמר אתה מושל כי המים בגאותם היה טבעם לנאת על הארץ והא' מושל עליהם ונצח אותם ושם להם מול גבול ופי' בשוא גליו בהתרום והוא כמו ב בנשוא חסד שא הפועל אתה השבחם השקיעם וכן מטביח שאון ימים ואפשר שאמר זה על קריעת ים סוף או אמר כי כן יעשה בכל זמן כמו שאמר יקם סערה לרממה ויתשו גליהם או פירושו כמו מיני הפסוק הראשון כלומר בהתרום גלי הים שירופה שייכאו למוץ ליבשה בהתרום וכשיגיעו לטפה אמת תשקיע אתה רבית בחלל רהב בורוע עזר עזרת אויביך : אתה רבית כתוב באלף במקו יור וכן רפאנו את

בכל זה הפסוק מוכיח כי על קריעת ים סוף אמר הפסוק אשר לפניו כי רהב הוא מיכר כמו המתכבת רהב אוכר רהב ובבל אמר קרעת הים לישראל ואעפ"כ רכאתה המינים בתוכו כאילו היו מללים כי לא היה ל להם כל לנס ולנאה מהם בעור שהיה למרבה פורת אויביך כי הים מוציא הטובעים ומשורס אל תוך הים לימים ולא תקף שטובעים ואתה בורוע עוזר פורת אויביך והקיא אותם הים תקף שטבענו כרי שיראו או אותם ישראל את מיכרם מה על טפת הים :

לך שמים את לך ארץ תבלומלאה אתה יסרתם : לך שמים את לך ארץ

עמה זכר בכלל העליונים והתחתונים והטעם לך הם כי הם מוריס זה כי הם השמים בשכלם וברעתם והארץ כמו שאמר או שית לארץ והורך יספרו לך רג' הים כי יד י"ץ עשתה וזהו הטעם אעפ"י שאינם בני שכל וכן אמר הנה אף לך ארץ אעפ"י שאינה בעלת שכל בני אדם חכמים מכירים ויורשים מהארץ ומתולדותם ומהבהמות ומהעופות כי יש להם בורא ומנהיג ואתה הוא הבורא והרי הים כאילו הם מספרים ומוריס בזה הכל ומלואה ארץ הקרא הטייטבת ושאינה מייטבת והמיוטבת הקרא תבל לפיכך אמר ומלואה והמל והמלוא טלה הם השוכנים בה בני אדם בהמות ועופות אתה יסרתם כמו היסוד שהוא קיום הבניין כן עש האל יתברך במקומות היישוב רבר שהם קיום היישובים כגון הנהרים והאילנות והעשבים והירקות ל למאכל אדם ולמאכל בהמה שהם נמצאים במקומות היישוב וכן לשונות הים העופרים במקום היישוב ל לתועלת בני אדם לעבור בו ממקום למקום ולכור בו הרגיש למאכלו וכל זה קיום הייטו לפיכך אמר יסרתם צפון ימיז אתה בראתם הבור וחרימון בשמך ירננו . צפון ימיז אתה

כתב החכם ר' אברהם בן עזר א זל כי זכר פאות העולם והנה זכר שמים וארץ והם שתי פאות מעלה ומטה וזכר צפון ימיז ותבור שהיא בפאת מערב והנה הבור וחרימון במזרח והנה קדם והנה זכר שש פאות וזהו הכתוב בספר יצירה מהוים בשש טבעות ולפי רעתי כי זכר הכל ומלואה והוא ממזרח למערב על קו השווה באורך העולם שהיא מיושב כולו מראש ממזרח עם סוף מערב לפיכך אמר ומלואה שהוא מלא כולו ואיח זכר צפון ימיז שהוא לרוחב העולם ואינו מיושב כולו כי לפאת צפון נשאר הרבה מן העולם חרב מרוב הקרירות ולפאת דרום יותר ויותר מפני החמימות וטעם הוא היישוב בה וכולם מודי כי אתה בראתם המרב והיישוב וזכר הבור וחרימון כי הם הרים גדולים וההרים מן הברואים הנוראים אשר בארץ וכן אמר יוצר הרים כי הם הברואים הגדולים אשר בארץ הבור כמו שאמר כי כגבור בהרים כלומר שהוא נורע ב בהרים לאורכו ולגובהו וכן חרימון הוא שניר הוא הר גבוה מאד עד שימצא בו שלג אפילו בימות החמה ואמר בשמך ירננו כאילו הם מספרים ומרננים כי אתה יוצרם והרואה אותם נוהג שבח ודנה והוראה לאל היוצר אותם והרי הם כאילו הם ירננו :

לך זרועים גבורה תעני ירך תרום ימיניך : לך זרועים גבורה

כי אתה בסוף עומד הכל וכן ומתחת זרועות עולם העזב ירך והיא השמאלית תרום ימיך והנה שיהיה
שוות בך בעוז ובגבורה וברוממות וכן אמר על שהיה זרועות עולם:

צדק ומשפט מבחן בסוף חסד ואמת יקדמו פניך : צדק ומשפט אמר שזכר
העולם וא

ואמר כי בכח השם עומד אמר כי קיום העולם שיהיה כמו שהיה קיים לצד ולא ישמה הוא צדק האל ומ
משפטו וחסד ואמת אתו והפסוק כפול בענין במלות שונות כי צדק וחסד אמר ומשפט ואמת אמר ומכו
כסאך ויקדמו פניך אתך כי הצדק והחסד הוא שיעושה עם הברואים בהעמידו העולם על מכונו והוא מש
משפט ואמת מאתו לקיים דברו שאמר עור כל ימי הארץ ורע וקציר וקור וחום וקץ ומוקף ויום ולילה לא
ישבתו ואמר לא אוסף לקלל עוד את הארמה ואמר לא אוסף להכות את כל מי ואמר ואת אות ברית א
אשר אני נותן ביני וביניכם ובין כל נפש חיה לדורות עולם ועידוש מכוון כסאך כמו המלך היושב על ה
הכסא וראה נורא עמו ומתקדם על המשפט ופי' יקדמו פניך כי תמיד הם מזמנים עמך בלי העסק שאהיה
ענאי את העולם על טהגו המיד כי הקדוש הוא הוסיף הרב כמו אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים כי
הקדמו בהכות טוב : **אשרי העם יודע תרועה יהוה בארץ פניך יהלכו : אשרי**

העם ידע תרועה בתמילת המזמור החל לזכור חסד ואמת שהיה לו עם רוד וממך לו החסד והאמת שיש לו
עם העולם ושהוא מקיים האמת עם העולם כן היה לו לקיים האמת עם רוד ועם ישראל ואמר אשרי העם
ידע תרועה כלומר אשרי ישראל כשהיה רבונך עליהם והיית מולך עליהם ואז היו יודעי תרועתך כ
שעה שכתב **אליהו עמו ותרועה מלך בו ועם התרועה כי במלחמה המתקברים על אשר כהגם הם ה
תקצים ומרעים להפחיד אשר כנגדם כמו שאנו רואים במלחמה הכתובת שהם תקצים ומרעים במינות
האל יעזר וכן אמר וכי הבא מלחמה בארצכם והרעותם במצור ובחרושה האל ית' אמר ידע אה ידעית
על אויביו ותגבר זהו התרועה מלך בו וזהו יודעי תרועה **אשר פניך יהלכו אז יהולכים בארץ פניך**
ולא היו נכשלים כמו שהם עתה שהם הלכים במשיכה :**

בשמך ילכו בלהיום ובצדקתך ירומו : בשמך ואז ילכו כשמך כל היום
כלומר בזכר שמך כי ב

בשמך היו נעורין ובצדקתך ירומו : **כי הפארת שמו אתה וברצונך תרום קרניו :**
כי הפארת

עמו אה הפארת עולם כי לא היה להם עוז אלא מאתך ובעוזך היו מתפארים על האומות ואז ברצונך ה
תרום קרניו וכבוד הרים שידושו שאהה היית מרים קרניו וקרי תרום רינה לומר ברצונך היית רמה קרב
קרניו כמו רמה קרני ב"ן ואעפ"י שקרניו כתוב ביד לשון רבים ותרום לשון ימיד שידושו כל קרן וקרן
רינה לומר מלכי ישראל : **כי ליהוה מצנינו ולקדושי ישראל מלבינו : כי יהוה**

מגינינו העסוק הוא כפול בענין במלות שונות ומגינינו הוא מלכינו והוא רוד המלך ושלמה בנו והבאי
אחרי שזרעו רינה לומר כי ל"ף הוא מלכינו לציכך היה מצליח ומתגבר על אויביו ושירו ל' המלך שה
שהיה ירא את ל"ף וכן מי ל"ף אלי :

או דברת ברוח לחסידך ותאמר שויתי עזר על גבור הרמתי בחור מעם :

או דברת ומתי היה זה או כשדברת במוך לחסידך והוא שמאל הכביא ותאמר שויתי עזר אל
גבור אמרת לו שויתי עזר ישראל על גבורה והוא רוד כמו שכתב ואשלח אל ישי בית הלחמי כי האוה
בבני ל' מלך הרימתי במור מעם כמו שכתב וישטח אותו בקרב אמוי במור שחיה נבחר לשלובה :
מצאתי רוד עברי בשמך קדשי משחתיו : מצאתי רוד עברי כי אני יודע שהוא
עברי ולא אמרא

כמוהו בשמן קרטי שנמסח בטמן המטחה שנקרא טמן משחת קרט : אשר ירדי תבוא עמי את זרועי תאמצנו : אשר ירדי תבוא עמו

ההיה נכונה עמי לעזרו : לא ישוא ארבי בו ובו עולה לא יענו : לא ישוא ארבי

בו לא יהיה לו הארוב כנושא בו שיקח ממונו ולא יענו בגושו וארוב וכן עולה אחר : ובהתי מפני צריו ומשנאו אנות : ובהתי

כי אני אכתה מפניו צריו שלא יוכל לשלוט בו : ואמונתו וחסדי עמו ובשמי תרום קרנו : ואמונתו וחסדי

החסד היה מתמלק כשבחר לו למלך והאמת אמר כי שיקיים לו דברו שהבטיחו להיות מלך הוא זרעו עד עולם ובשמי שהוא שמו בעזרה כלומר שיזכר שמו והוא שמו ושמו הוא :

ושמתי בים ירו ובנהרות ימינו : ושמתי בים ירו שיהיה לו כח ושולטנות באשר דרים ובמקו הים ובערי הנהרות כמו

שמדאנו שמירם מלך צור שלח מנחה לרוד רדך יש עמי ארזי ומרשי קיר ומרשי עמיס וכן אמר כי הביאו הכיזונים והכזורים עמי ארזים ומרשי קיר ומרשי עמיס וכן לבב לרוד ורדך יש היום מביאין לו וכן בנהר בנהרות מלכי ארם שהיו בעבר הנהר היו שולטים לו מנחה רדך הנהר וכלי כסף וזהב ונמושה וכן מה ש

שלחם הוא מכל העיריו בעבר הנהר כשנלחם במלכי ארם הוא יקראני שיהיה רבתי בי וירדע ומכי שם עור יבא לו מאתי : את אני בכור אתנהו עליה למלכי ארץ : את אני במקץ האלק

אעפ שאינו בהפסק אבל הוא בהעמדת טעם כי הוא בעך מא ויש לו לעמיס שטפט ההפסק וכן ברכני גם אני אני וכן ברכני אם אני לא אעבור אליך אמר כמו שיקראני הוא אבי אה אני גם כן אקרא לו כן ולא עוד אלא ב

כבוד שיש לו מעלה על שאר הבנים כי הוא יהיה עליון על כל המלכים וכן יהיה שעברו המלכים את רוד והוא לו נושא מנחה כמו שכתוב במלכי ארם ובמלך מואב ובמלך ארום וכן כהוב רץ נקן פתרו על כל ה

הגרים : לעולם אשמור לו חסדי ובריתי נאמנת לו : לעולם שעשית עמו להקמו מלך אשטרנו לו לעולם וכן בריתי שכתתי לו ההיה נאמנת לו שלא אשקר בבריתי :

ושמתי לער זרעו וכסאו במי שמים : ושמתי במלכות אשר לזרעו לער וכן כסאו כסא המלוכה יהיה כימי השמים :

אם יעזבו בניו תורתי ובמשפטי לא יהלכו : אם יעזבו בניו תורתי אם תוקושי והמוקים והמכות שאם לא ישמרו אותם כמו שכתוב בתורה משה :

ובקרתי בשבת בשעם ובנגעים עתם : ובקרתיו וכן אמר לו על ידי נקן הנביא אשר בה עוותו והורחמו בשבת

אנשים ובנגעי בני ארם כמו שמיטר האב הקן בשבת כמו שכתוב כי הכנו בשבת לא ימות ואמר ואל ה פתיו אל תשא פניך כי אמר שייסר ויוכיח החוטא מבניו בנגעים ובמלאים ובשבת והוא שיתכנו ביד או ארבינו לא שייסר המלוכה מטנו זה הוא :

וחסדי לא אפיר מעמו ולא אשקר באמונתו : וחסדי לא אפיר מעמו והוא ישר בריתי שלא ישמור מצותי אני לא אפיר חסדי ולא אשקר באמונתו כי בכל זמן יהיה בבניו מלך :

לא אחלל בריתי : לא אחלל בריתי ומוציא שפת לא אשנא : לא אחלל בריתי

יקראנו אבי אה
צור ישועתי

חקותי יחללו וכיצות
א ישמע

אנשי שהיא חלל מוקדת ולא שמר מוקדתי : אחת נשבעתי בקדשי אם לזר אבוב :

אחת נשבעתי בקדשי

כלומר אחת היא הטבועה שלא תשינה בקדשי קדושתה נשבעתי זה אם לזר אבוב טעם אם כן לטון הטב
הטבועה אם אנשה כן וכך וכן יבואו אל מנחתיה אם יבאו אל הארץ אשר נשבעתי לאבותם .

זרעו לעולם יהיה ובסאו בשמש נגרי : זרעו לעולם יהיה במלוכה וכסאו כשמש
נגרי כמו השמש שהיא

קיים לעולם וכן לפני שמש ינון שמו שפירושו כל זמן שהשמש קיים ואם תפרש כשמש שיהיה בהר ו
ומאיד כשמש יהיה על הערובים ממנו : בירח יבוז עולם ועד בשחק : בירח יבז

לעולם כמו שפעמי אפל ופעמים מאיר כן יהיה זרעו כשהיו טובים יהיו מאידי כשהיו רעים היו אפלי
ומכל וכל לא תפסוק המלכות כמו שהירח לא יפסוק בין נבוכד נבוכד בין מאיר בין אפל לא יפסוק ועד בשחק כ
נאמן סלה הירח הוא ער נאמן סלה הירח הוא ער נאמן בשחק על זרע רור כי כן אמר לו האל שיהיה זרעו
כירם : ואתה זנחת ותמאס התעברת עם משיחך : ואתה זנחת ותמאס

רבים תמהו על זה המפורד איך רבד כנגד האל ברברים האלה כאדם שאומר לחבירו נשבעתה זה ולא עמ
עמדה בטבועתך וכתב המכס ראבע' כי היה בספרד חסס גדול והיה קשה זה המזמור עליו ולא היה קורא א
אותו ולא יכול לשימטו והוא המכס ראבע פירש שהוא מרבר על לטון הארובים שהם ממרפס ומרפס
ומכובס רברי השם על כן אמר זכר יי' חרפה עברוך אשר מדפו אויבך יי' ואני תמה על תפי' התם כי ה
המזמרים ברות הקרש נאמרו ולא יתכן להיות בהם רבר שאינו נכון ואם המפורד תמה לאורך הגלות הנה
והוא לא אמ' שעבר האל ית' על טבועתו שהרי בגלות בבל נפסקה מלכות רור והטבועה אנה בשילה בכך
כי כיון שהיה זרע רור קיים והמלכות עמדה לחזור אמר שנעים הרי טבועתו קיימת אבל זה הגלות תמה ל
לפי שארץ ככ' אמר והלא אתה נשבעתה לו יהיה זה שירמה שנפסקה המלכות כי כמה שנים הם ישראל ככ
בגלות ער כמעט נאשמו מן הנאולה ואמר המפורד ררך תמיה איך יהיה וכמה הייתה המשאה הגדולה הן
הזאת והקצה הגדול הנה והנה משה אמר זכור לאברהם ליצחק ולישראל עברוך אשר נשבעתה להם כך אמ'
איך תעשה זה שהרי נשבעתה וישעיהו הכביא אמר למה התענו יי' מררכך ואלו אמר ואתה הסיבות את
לכס אמורנית וכאמר כי כולם רברו שלא כהוגן אלא לא אמרו אלא על ררך דמיון אמר המפורד אתה
שנשבעתה לו וזכמת אותו זה כמה ש' ער שירמהו שלא הזכרתי עור ואיה טבועתך עם משיחך עם רור ש
שהיה משיחך צויתה אותו למושמו ירמה שהפכת עמו האהבה לעברה שפסקה המלכות מזרעו זה כמה שני
ציאת ברית עברך חללת לארץ צרו : ציאת ברית שברת לו השמת אותו וכן נאר
מקראו עניין השמתה נמנו ה

הנזר אשר על ראשו חללתה אותו והפלת אותו לארץ :

פריצת בל צירתיו שמת מבצרו מחתה : הגרודות ששמת לו בעורך שאמתה
לא ישא אויב בו שלא נהת אויב להרע

לי פריצת אותם הגרודות והמבצרים ושמתם מתיחה ובאו ושסוהו :

שסוהו בל עברי ררך היה חרפה לשבניו : שסוהו כמו בזוהו וכן מי נקן
למשיסה יעקב כיון ש

שלא היה לו גדר ולא מבצר שסוהו עוברי ררך יהיה חרפה לשכניו הנך מה שהיה שהיו השכנים עברים
לו כלו המלכים אשר היו סביבועיו :

הריומות ימי צרו השמחת בל אויביו את תשי צור חרבו ולא הקמתו במלחמה

הריו מות ימיך צדיק הפך אף זרועו האמינו השמחת כל אויביו כמה להם שימחה הנך שהיה פתרו
ויראתו עליהם כמו שכתוב ר"ל נתן פתרו על כל הגוים אף תשיב צוד מרבו הנך וכתותו מפני צדיו וצוד
מרבו פי מרוד מרבו וכן ומרבות צודים והוא הפוך כמו ותולעת שני שני ההולעת ולא הקמותו לא הייתה
לו תקומה בפני צדיו : השבת מטהרו ובסאו לארץ מגרתה : השבת מטהרו

זכותו והוא מלכות שדיה לו ישובת אותו ורגש טיה מטהרו פרגש קנה מקרש ר"ל להפאת הקריאה ובא ג
גם כן הטיה בקמץ חטף להפאת ומטהר שם הזכות וכן כעצם השמים לטוהר ורומ עברה ותטהרם מגרתה
כמו תרגום ויפול רוכבו אמור וימגר רוכביהון : הקצרת ימי עלומיו העשית עליו בושה
סלה : הקצרת ימי עלומיו

ימי עולמים הם ימי המלכות כמו ימי הארס בנעורים הם ימי
הנקה וימי הזקנה הם ימי הרעה כמו שכתוב עד אשר לא יבאו ימי הרעה ואמר כי ימי המלכות היו קצרים
וימי הרעה שהם ימי הגלות הם ארוכים העשית עליו בושה שהוא בוש מההבטמה שהבטמתו ואומרים לו
האויבים שאין לו תחלה צוד והנה הוא בוש עמהם : עד מה יהיה תסתיר לנצח תבער במו
אש חמתן עד מה יהיה תסתיר

כאילו אין אמה רואה ביצרת הגלות :

זבור אני מה חללי על מה שוא בראת כל בני אדם : זבור אני מה חללי ידבר על
לשון אשר הוא

מזרע רור בגלותו אמר כי הוא מפחד מהמיתה ולא יראה הישועה ואולי לא יבית מן תחיתו והנה כפסקה
המלכות או בכל רור ורור יתאווה שהוא מזרע רור שהיה בימי הישועה ויהי הוא המלך המשיח ואמר זכ
זכר אני מה אני בעולם כי מעט הוא מי הארס חכור על מה שיוא בראת כל בני אדם כי להמתנה בראתה כ
אותם והנה מיהם שוא והכל :

סלה : מי גבר

כי אין ארס בעולם שיהיה ולא יראה מותו שיוכל להמלט נפשו מיד שאול :

איה חסדיך הראשונים יהיה נשבעת לרור באמונתך : איה חסדיך הראשונים

יש והם מה שנשבעת לרור באמונתך איה הם עתה שתעזבונו זה כמה בגלות :

זבור יהיה חרפת עבדיך שאתי בחקי כל דרבי עמים : זבור יהיה חרפת

עבדיך שימרשו אותנו האויבים ואומרים שאין לנו צוד הישועה שאתי בחקי כל רבים עמים שאני נושא
חרפתי בחקי חרפת כל עמים רבים שימרשוני זה ואמר כל אחר מבני הגלות ורבים עמים כמו הפוך עמים
רבים וכן עב טיט כמו טיט עב מקום שם קבר כמו מקום קבר טס :

אשר חרפו אויביך יהיה אשר חרפו עקבות משיחתי : אשר חרפו ומה חרפו
עקבות משיחתי

התאמרות משיחתי שמתאמר לבא ואומרים שלא יבא לעולם וכן לא יעקבם כי ישמע קולו ולא יאחרם כי
עקב הוא אמרית הקנה ופועו : ברוך והיה לעולם אמו ואמן : דברי המשורר ראה

בגלות ונתן הוראה לאל ית' או ממבר הספר אמר כן בתכלית הספר הודוס לאל ית' כמו שכתובים הסופרים
בתשלום ספר וכבר עירשנו הפסוק בתכלית הספר הראשון :

גמור ספר שלישי

שבח אתה ליוצרי ועושי :

זה ספר רביעי :

הפילה למשה איש האלהים ארני מעוז אתה היית לנו בדרך דברי :

ארני מעוז אתה היית לנו ברור ורור הפילה זו מצאה רור כתובה והיית קבלה אצלם שהיית למשה רבינו ו
וכתבה בספר זה והגאון רב סעריה פירש למשה רמז לבני משה שהיו לויים משוררים בבית המקדש והו
לבני קרם מומוד ושימנו כמו המסרון הזה והורע הנגיד לאהרן שרצה לומר לבני אהרן כן למשה לבני
משה והמזמור הזה נאמר על זה ורבר בו מחולשת האדם ומקינור ימיו ומהפלה שלא יענישוהו הבורא כפי
מעשיו כמו שאמר ארוב הלא מעש ימיו ומל איש האלהים שהיה נביא ארני מעוז אתה היית לנו מעוז פ
פירושו מקום ומחסה וכן אמר מעונה אלהי קרם שהיא מקומו של עולם כן אמר על לטון ישראל בכל ה
הרדות היית לנו מקום ומחסה :

בשרם הרים ילדו והחולל ארץ ותבל ומעולם ועד עולם אתה אל : **בשרם**

הרים ילדו זכר הארץ ולא זכר הטמים לפי שרונה לרבר על כן ארם שימור מעש בעולם לשיכך רבר על
על הארץ שלא יעמדו אישיה אשפי שימורו מיניה אבל הטמים גם אישם עומדים זכר הרים שהם עומ
עומדים יותר משאר חלקי הארץ ואמר וילדו כי היסודות הולדו כמדות האל ית' והחולל ארץ ותבל פירו
פירושו ובערם שמוללת ארץ ותבל וארץ היא המיושבת ושאניה מיושבת וכשזכר אותה עם תבל היא
שאניה מיושבת גם רמז בזה כי בלידת הרים נהיית הארץ ותבל הוא מה שאמר ויקרא אלהים ליבשה ארץ
ומעולם פירושו מטרם שהיה העולם וכן מעולם נסכתי ועד סוף האלהים כמו כן אתה אל ופירושו אל יס
כול : **השב אנשי עיר רבא והאמר שדבר בני ארם :** **השב אנשי עיר רבא**

ער שיהו רבא בימי הזקנה כלומר לא יועילו חוקי כבימי בחורתי כי אתה השיבנו רבא והאמר שיובו בני
ארם שישובו בני ארם בתשובה ועל ידי היסודין אמר להם כי הם השלומים :

כי אלת שנים בעיניך ביום אתמול כי יעבור ואשמורה בלילה . כי אלת שנים

ואמרה לו גם כן מה הם חייך כי אילו יראה בעיניך והמשב שתמה אלק שנים מה שלא חיה הארם הרא
הראשון כאן הם כיון שסופו לטות לעיניך אל התבאה במיין אם הארץ ימים כי כולם ימטבו כיום אהמו
שעבר אך כמו אשמורה אמת שאשמורה הלילה כי כולם עמל ויגיע רבו ולפירושו בעיניך כנגד האל ית'
ואמרו יומי של הקבה הוא אלק שנים רביה לומר כי אלק שנים אינם נמשכים לו אלא כיום אמר :
זרמתם שנה יהיו בבקר בחציר יחלת : **זרמתם** כנגד האל יתברך רבר המשוך ואמרו
זרמתם שכל בני ארם כורס מימים

שהולך ושומק במהרה או כמו השינה יהיה רביה לומר כמו המלס בשינה כי בהקיץ אין מרברי המלס כל
כלום רבר : בבקר כחציר יחלת כמו החציר כן יחלוק ויעבור במהרה אפילו בבקר כלומר שימות בימי כ
הנעורים כמו החציר שהוא רטוב לפני שמש ובבקר כינאה השמש עליו ייבש :

בבקר יציץ וחלת לערב ימולל ויבש : **בבקר יציץ וחלת** זה מן יכרה ועוד

יחלת יחלפו כח
ענין התרשות אמר ואם בבקר יציץ וחלת כלומר פעמים יהיה שליו ושקט לערב שהוא הזקנה ימולל ו
ייבש כמו החציר אם יהיה בו כח ריבות בבקר שהשמש אין בו כח החמימות כל כך לערב ימולל ויבש
שהכחה אותו כל היום השמש ימולל מבניין פועל מרובע והוא פועל עומד ועניינו יכרה :

כי בלינה באפך ובחמתך נבהלו : **כי בלינה** עתה ירבר על לטון בגלות אמר כל ארם

הוא תבל אפילו אותם שהם בשלוח כל ש
טין אכמנו בגלות זה כמו כי כלנו בגלות באפך שאנשה בני על שונותינו והשסוק כסול בשניין במלח ש

טוֹכָה • שִׁתֵּה עֵצוֹתֵינוּ לַגִּדּוֹד עַל־יְמֵינוּ לְמֵאֹרֶת פְּנֵיךָ : שִׁתֵּה מִשְׁטָנוּ שִׁתְּנֵה בְּשִׁקְלֵךְ קִמְתָּ טָאָה וְהִתִּירוּ לְמִר

פְּעוּעַל כְּבֻלֵּת בְּרַגְשֵׁי תִיר הַנְּמִיָּא וְהוּא כְּתוּב בְּלֹא הָא וְקָרִי בְּהָא וְאִתְרִי הוּא בְּעִיָּיִךְ כִּי פְעַלְתָּ! פְּעִיָּסִים כְּתוּבֵב בְּהָא כִּי הִנֵּה טָאָהר הַקְּמִיץ פְּעֵס כְּתוּב פְּעֵס אִינוּ כְּתוּב וְהַמְלֵה מִלְרַע שִׁלָּא כְּמִנְהֵג וְהַשְׁעֵס כְּתִבְנוּ בְּסִפְרֵךְ מִכְּל מְכֻלָּל בְּסִפְרֵךְ הַדְּקִירֻק מִמְנוּ אִמֵּר שִׁתֵּה עֵצוֹתֵינוּ לַגִּדּוֹד כְּלֹאִמֵּר שִׁתְּרָאָה הַתִּמִּיד וְהַעֲנִיָּשֵׁנוּ עֲלֵיהֶם עֲלֹמִיָּנוּ לְמֵאֹרֶת פְּנֵיךָ עֲלֹמִיָּנוּ חֲסֵד הַרְבִּיס אוֹ לִשׁוֹן יִמִּיד וּפִירֻשׁוֹ עֲנִיָּנוּ הַנְּעֻלֵס הוּא לְמֵאֹרֶת פְּנֵיךָ כִּי אִיִן נִסְתַּהר לֶךְ כִּי הַכֵּל הוּא מֵאֹרֶת לְפָנֶיךָ וְיֵשׁ מִפְּרִשִׁים עֲלֹמִיָּנוּ מִטָּאָה נְעוּרֵינוּ וְלֹזֶה הַפִּירֻשׁ יִהְיֶה חֲסֵד יוֹד הַרְבִּיס עַל כֹּל פְּנִיס כִּי לֹא נִמְכָּא עֲלֹמִיס נְעוּרִיס זְקוּנִיס בְּלִשׁוֹן יִמִּיד :

בִּי בְּלִיִּמִינוּ פְּנֵי בְּעִבְרִיתְךָ בְּלִינֵנוּ שְׁנֵינוּ בְּמוֹ הַחַה : בִּי בְּלִיִּמִינוּ כִּי לֹא הָיוּ בְּהֵס יְמֵי טִיבָה אֲלֵא

כֹּלֵס פְּנֵי בְּעִבְרִיתְךָ כְּלִינוּ שְׁנֵינוּ כְּמוֹ הָגָא אִמֵּר כְּלִינוּ שִׁהוּא פְּעוּעַל וְיִכָּא לִזְמִיר כִּי אֲנַחְנוּ גִּדְרָמִיס הַכְּלִיִן בְּבַעֲוִיָּנוּ וְהַנֵּה הַרְבִּיר ה' יִכָּא מִן הַפֵּה טִסְקָה וְחֻלְקָה בְּמַהֲרָה כִּן שְׁנֵינוּ מִלְשׁוֹ בְּמַהֲרָה :

יְמֵי שְׁנֵינוּ בְּהֵם שְׁבַעִים שָׁנָה וְאִם בְּגִבּוּרֹת שְׁמִנִים שָׁנָה וְרַחֲבִים עֲמַל וְאִזְוּ בִי

בִּי חִיֵּשׁ וְנִעְוָפָה : יְמֵי שְׁנֵינוּ יֵשׁ שׁוֹאֲלִיס אִם טִטָּה רְבִינוּ מִיִּבֵּר זֶה הַסּוּמוּר אִיִן אִמֵּר בְּהֵס יְמֵי שְׁנֵינוּ שְׁבַעִים שָׁנָה וְהוּא מִי מֵאָה וְנִסְרִיס זֶה אִינֵה שִׁאֲלָה כִּי הוּא רַבֵּר עַל הַרִּיב אִמֵּר עַל קִצֵּר הַיָּסִיס שְׁמַתְלוּן כֹּל רִדֵּר וְרִדֵּר בְּגֻלּוֹת כִּי יִטִּינוּ קִצֵּרִיס וְלֹא נִוְמִיל לְרֵאֲוֵת הַיִּשׁוּעָה אִם לֹא תִקְרַב הַקְּאֹלָה וְאִם בְּגִבּוּרֹת שְׁמִנִיס שָׁנָה נִמְכָּא כִּי אִם טִטָּשׁ מִן הַמְעַשֵּׂ וְרַחֲבֵס עֲמַל וְאִזְוּ מִזֻּז הַיָּסִיס וְהוּא טָקוּרֵה אוֹ שֵׁס כֹּלֵו אֲשִׁיל מִי שִׁיִּהִיֶּה יְמֵינוּ בְּטִלְוָה עֲמַל וְאִזְוּ הֵס כִּי לֹא יִאֲרִיכוּ לוֹ הַיָּסִיס כִּי גַז מִישׁ וְנִעְוָפָה סֵר מִזֻּז הַיִּסְסִיָּה סֵר בְּמַקְרָה וְנִעְוָפָה אֵל הַקְּצֵר כְּלֹאִמֵּר כִּלְךָ שֵׁס בְּמַהֲרָה כְּעֻזָּה הַמְעַוָּפָה גַז עֲנִיָּנוּ סֵר מִמְקוּמוֹ כִּכְוִן וְיִגְזוּ שְׁלִיָּסִיס מִן הַיָּסִיס מְעַשֵּׂי אִמֵּי אֵת גְּזוּי אֲלֵא שֵׁהֵס פְּרַעֲלִיס יִכָּאִיס זֶה פְּעַל עוֹסֵר :

בִּי יוֹרְדָעֵז אֲפִיךָ וְבִירָאָהֶךָ עִבְרִיתְךָ : מִי יוֹרְדָע עוֹז אֲפִיךָ מִי יוֹכֵל לְהַשְׁמֵר טוֹא שְׁךְ וְכַמָּה הוּא עוֹז אֲפִי

כִּי אֲנַחְנוּ רִוּאִיס כִּי כְּמוֹ שִׁירָאָהֶךָ בְּאֵרֵס כִּן עִבְרִיתְךָ בּוֹ כְּלֹאִמֵּר כֹּל מָה שִׁירָאָהֶךָ יוֹתֵר עֲלֵינוּ הִבָּא עִבְרִיתְךָ יוֹתֵר כְּשִׁיִּתְטָא מִעַשֵּׂ כְּמוֹ טָאָמֵר מִשָּׁה עַל עִצְמוֹ וְיִתְעַבֵּר יִיִן בִּי לְמִעַנְכֵס וְאוֹתוֹ הַמְשָׂא לֹא הִיֶּה שׁוֹמֵר אוֹתוֹ לֹאִתֵּר וְסָר אִמֵּר עַל בְּנֵי אֶהֱרָן בְּקִרְוֵיִי אֲקָרֵשׁ : לְמַנְוֹת יְמֵינוּ בּוֹ הוֹרֵעַ וְגִבְיָא לְבַב חֲבִיבָה :

שׁוֹבָה יְהוָה עִיר מַתִּי וְהַחֲסֵם עַל עִבְרִיתְךָ : שׁוֹבָה יְהוָה עִיר מַתִּי שׁוֹבָה טִעֲנוּ מִלְרַע אִמֵּר

שׁוֹבָה אֲלֵינוּ עִיר מַתִּי תוֹנִיָּמֵנוּ וְהַחֲסֵם עַל עִבְרִיתְךָ הַחֲסֵם עֲלֵיהֶם כִּי כִבֵּר נִשְׂאוּ עוֹנֵס :

שְׁבַעִינוּ בְּבִקְרָה חֲסִידֶיךָ עַת הַיִּשׁוּעָה יִקְרָא בְּקֵר וְאוֹרֵד בְּכֹל יְמֵינוּ כִּי לֹא תִהְיֶה עוֹד יִצְרָה שְׁמִיָּנוּ אִינוּ אִמֵּר בְּמִשְׁבֹּן הַיָּסִיס שְׁעִינִיתֵנוּ כְּמוֹ שִׁאֲמֵר הַרְרֵשׁ כִּי יְמֵי הַיִּשׁוּעָה בִּיִּם הַגְּלוּת וְאִמְכָּר יִמְרֵב הַעוֹלָם וְלֹא אוֹמֵר כְּמוֹ שְׁעִינִיתֵנוּ אֵילוּ הַיָּסִיס וְהִרְאִיתֵנוּ בְּהֵס רֵעָה כִּן הַשְׁמַחְנוּ לְעוֹלָם :

יִרְאָה אֵל עִבְרִיתְךָ פְּעַלְךָ וְהַרְרֵךְ עַל בְּנֵיהֶם : יִרְאָה פְּעַלְךָ פְּעַל הַיִּשׁוּעָה עַל

ככהם שיראו האבות והבנים הישועה בכל דור ודור מתחנכים זה האבות שהישועה שנתורה להראת בו
בימי בניהם תקרב ותהיה בימהם ויבאו האבות והבנים יתרו :

ויהי צעם יהוה אלהינו עלינו ומעשה ידיו בוננו עלינו ומעשה ידיו בוננו :

ויהי צעם אלהינו או בימי הישועה יהיה מעשה ידיו ככון כמו שכתוב לא יגעו לדיק ולא
ילדו לבהלה וכפל הפסוק לחזק :

יושב בסתר עליה בצל שרי יתלונן אומר ליהוה מחסי ומצודתי אלהי אבטח בו :

ויושב בסתרי עליהו בצל שרי יתלונן : כפל שרי יתלונן לא נזכר בזה המזמור שם המפורד לפיכך אמר ברדש כי משה
דבינו מיברכל אילו המזמורים שהם אמר עשר מזמורי שלא נזכר שם המפורד עד לדור מזמור וכולם סמ
סמוכי אל תפלה למשה כנגד אחר עשר שבטי שבירך תפי למשה כנגד ראובן כאן כתוב השם אנוש עד ד
בכא וכאן כתוב ימי ראובן ואל ימות יושב בסתר מליון כנגד שבט לוייה שהיה מהלונן בעזרות מזמור שי
שיר לוי השיבה טוב להורו לאל כנגד שבט יהודה העניס אודה את אל מלך גאות לבש כנגד שבט בנימי
שהוא בא בצלו של מלכו של עולם שנ' מופה עלי כל היום אל נקומת אל כנגד שבט שירי ממנו אל הי זל
שעתידי משתייה לעשו נקמו של אומי העו לנו נרננה כנגד שבט של יששכר שהי עוסק ברנינה של הו
אריבל עד כאן שמעתי מכאן ואילך יא כנגד עזמך אמר רוד הקריאה כנגד החסר מי שהיא יושב בסתר
עליון כפל שרי יתלונן שמש אמרי אני אומר לך בעבור אל שהוא מחסי ומצודתי והוא אלהי שאבטח בו
אני אומר לך ואבטיחך לו בעבורו הוא יצילך מפח יקוש וגו' אם הבטח בו :

כי הוא יצילך מפח יקוש מדבר הוות : כי הוא יצילך כמו שהיילי שבטתי בו
ולמר לאל כמו בעבור כמו

אמרי לי אחי הוא יקוש הוא במקום שו על חוזה לומר מפח הליכר הוות שבדון :
באברתו יסוד לך ותחת בנביו תחסה צנה וסוחרה אמתו : באברתו יסוד לך

מפגעי הזמן שלא יגיעו בך צנה וסוחרת כלי מן הוא והסוחרה היא עגולה בתוכנתה ואמתו שהבטיח כל
הבוטח בו תהיה בו כצנה וסוחרה שתגן עליך : **לא תורא מפחד לילה מהן יעורן יובם :**
לא תירא קורה הזמן ופגעי הס במינים

יעשו ויבואו שתאוס על האדם יבאו ביום ובלילה ואמר בלילה משמר כי מפני קרירות הלילה אדם ההולך
ימדי או שוכן ימדי מהפחד והואר העיפה לרוץ מפני מהירות מרוצותו גם מפני האברה שנותני בראשו
מדבר באפל יהלך מקטב ישוד צהרים : מדבר באפל יהלך בלילה מפני
הקרירות ובצהרים

מפני החמימות וקטב כמו אהי קטבך שאול ישוד בשורק כמו במולס וכן ירוק ישמח ובעל הרדש מפר
מפרשים רבר האופל מקטב הצהרים רבר השרים וכן יפול מיכך אלה ורבה על השרים הוא אומר ומכמי
המחקר אינם מורים ברבר השרים ומבטלים אותם במופת כי אינם :

יפול מציד אלת ורבה מי מציד אלה לא יגש : יפול מציד אלת

במלחמה שילחמו בני אדם אלה עם אלה ויהיה לך רדך ביניהם ותראה שיפלו במלחמה שישאלך ושימיכ
ואתה תעבור ביניהם בשלום ולא יגש אליך רע או פי על הרבר שיפלו בני אדם בעת הרבר מי יכך ומשיש
ומששאלך רעה ואליך לא יגשה רבר :

רק בעיניך תביט ושלומת רשעים תראה : רק בעיניך אתה הראה מות הרשעים

שלא יטבו בסתר עליין כסאך ואתה היתה בשלום : כי אתה יהוה המצחסי עליינו שמת מעונך

בי אהה יהוה מחסי

דברי המשורר לחסיד כל זה השלום יהיה לך לפי שאתה שמת מעונך ל"ג עליין שהוא מחסי גס כן :

לא תאונה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך : לא תאונה לא הורסן באהלך

בך ובאשתך ובניך :

בי מלאכיו יצוה לך לשמורך בכל הרבך : בי מלאכיו יצוה לך לשמורך לך

בעבורך כמו

אמר לי אחי הוא יצוה מלאכיו בעבורך שישמורך בכל אשר הלך כמו שאמר בהורה הנה אנכי שולח

מלאך לפניך לשמורך בדרך : על בפים ישאונך פו תגוף באבו רגליך :

על בפים

ישאונך פו תגוף פועל עומד כמו תגוף או התיי לנגר הארס והוא פעל יוצא אמר כאילו המלאכים יש

ישאונך שלא תגוף באבן כמו שאמר כי עם אבני השרה פרייתך ומית השרה השלמה לך וכן אמר הנה :

על שחל ופתן תרדוך תרמוס בפיר והניז : על שחל ופתן תרדוך תרמוס

פלהם ולא זיקוך : בי בי חשק ואפלטוהו אשגבהו בי ידע שמי :

האל אמר עליך כי בי חשק ואפלטוהו ואשגבהו בעבור שירע שמי אהיה לו מפלט ומשגב שלא יגע כי שו

מויק ויריעת טס המפורש שהוא בן ארבע אותיות היא אהבת האל י"ה והיא ההשגחה שליטה שיוכל כל

ארס להשיג בעזרו גוף : יקראנו ואענהו עמו אנכי בצרה אחלצהו ואכבררהו :

יקראנו

בכל עת שיקראני אשנהו ואם זרמן במקום צרה לא יפחד כי אנכי עמו ואחלצהו מצרה שלא יגיע לו שו

נוק ואכבררהו אהן מן וככו בעיני ארס וברדש אמר ר' יהושע בן יאיר בטס ר' פנחס בן יאיר מפני מה יש

מהפליין בעילס ואיך נענין על שאיך יודעים טס הספורש אבל לעתיד לבא מוריעו טכ לכן ידע עמי

שמי באותה טעה יהיו מתפללי וכוונך כי בן חשק וגו' כי ידע שמי יקראני ואענהו עמו אחלצהו ואכבררהו

אר' אבהו בטס ר' לוי אקף אמר אחלצך והכברני מי שהוא מיניך מן הצרה אתה ידך לכברו אבל משה

אמר אחלצהו ואכבררהו הוא מורי' מן הצרה והוא נוהן לו כבוד והוא נוהן לו יציאה הוי אחלצהו ואכבררהו

אורך ימים אשביעהו ואראהו בישועתי : אורך ימים בעולם הזה אשביעהו

אורך ימים בעולם

הבא אראהו בישועתי שתהיה נפשו נושעת לפניו או כולו לעולם הבא או פי בישועתי ימי הישועה בבא

פולך המשיח כלומר אם ימות בגלות זה המסיד אראהו בישועתי כשאושיע ישראל מהגלות כי אחייהו בה

בתמי' המתי' שותה' בעת הישועה וראה והבן כי כל זה המזמו שהוא בהכעמת החסיד אינו כולו אלא

בהנלה הכזקס וכן קראו רבותי זל שיר טל פגעים וזה סוד גדול למבינים :

מזמור שיר ליום השבת :

ביום השבת היו אוטרים זה המזמור בבית המקדש

ויש במזמור מעניין שבת כמו שנפרש ור

ורבותי זל פירשו שהוא על העתיד לבא לעולם שכולו שבת וטנומה והס ימי המשיח ועוד אמור ברדש כי

ארס הראשו אמר זה המזמו כשנברא בערב שבת וחטא ונתקלל ובשעת שתיס עשרה מיום שישי נהגדש

טגן ערך בא ליתן לו הקבה איפוססן פי גזר דין שימות וכנס שבת ופנה אותה ובא ארס לומר הימינון

בשבת פי הוראה לשבת שכיכול טגור דין בעבורו ואמר מזמור בעבורו ואמר מזמור שיר ליום השבת

אמר לו השבת לי אתה אומר הימינון אני ואתה נאמר הימינון להקבה טוב להודות ל"ג :

שוב להודות ליהוה תלמי לשמן עליה : טוב להודות ליהוה יום השבת הוא טוב ליהוה משיאר

ימי השבת כי הארס פנוי בו מצסקי העולם ונשמחו וכה מעררת הבוקר ומתעסקת בחכמה ובעבודת האלה האלהים ועוב לזמר לשמן עליה כי הנשמה העליונה הנמצא מקום לשבת לך שאתה עליון :

להגיד בבקר חסדך ואמינתך בלילות : להגיד בבקר חסדך ביום ובלילה על כי להגיד

החסד שעשית עמנו שנתה לנו יום השבת למנוחה והאמונה שתקיים חסדך לנו בכל עת שירצה ואחר מן החסדים הוא שעשית לנו הוא יום השבת הנה כשנבא להגיד חסדך נזכור זה החסד ונעש בבקר כי כל ימי השבוע כשיקום ארס בבקר ילך לעבודתו ובוה הבקר יקום למנוחה ולענג הנקח והנשמה ואז אזכור חסדך האל ולרעה רבותי ול שפירשו לעולם שכלו שבת ומנוחה יהיה פירוש בבקר בעת הנאולה ובלילות הנה הגלות כלומר כשיגיע הבקר נגיד חסדך שתעשה עמנו בהרצאך אותו מהגלות אעפי שאנו חייבים כל אנו בך שתקיים לנו אבטמתך או פירשו ובבקר גם כן נזכיר אמונתך שקיימתה לנו בגלות שלא כלנו כלנו מהם ולפירושנו יהיה עשם בלילות לשון רבים כי כל הלילות אפי' לילות ימי השבוע הם פנויים ויותר מהמים להגיד חסדך ואמונתו אמר בלילות עבור ליל שבת וליל מוצאי שבת הוא ליל מנוחה כי ל לא יבא ארס למלאכתו עד הבקר ברוב : עליו עשר ועלי נבל עלי הגידו בבגור :

עלי עשיר

נגיד בפה ובכלי הניגון ועשור הוא כלי הניגון שיש בו עשרה יתרים והגידו נעים השיר באומרים אותו על הכינור . כי שמחתני יהוה בפעלך במעשה ידך ארנו . כי שמחתני

ביום השבת שמחתני בהתבונני בפעלך ובמעשה ידך שהיא העולם ואשר בו ביום השבת שיש לי פנאי להתבונן בו או אשמח וזהו חכמה טבע וכשאתבונן בה ואשיג טמנה מה שאשיג אשמח וארנן בלבי זהו דבר כל חכם וחכם שמתבונן במעשה האל לפיכך אמר שמחתנו ארנן לשון ימיר :

מה גדלו מעשיר יהוה מאד עמקו מחשבותיך : מה גדלו מעשיר

כשאני מתבונן בהם אני מכיר כי גדולים הם וגבוהים להשיגם אל השלמות וכן עמקו מחשבותיך שלא נגלו לחכמי טעמי העולם בשאלות קשות שיש בעניני העולם למה היה כך ולא היה כך ואמת מן השאלות היא למה ברא האל השו העולם היום כך וכך שנים ולא בראו האל קודם לכן והתשובה בואת השאלה ובזולתה כך גזרה חכמתו ואנחנו לא ידענו רעתו ומחשבותיו למה כי עמקו למטה וגדלו למעלה :

איש בער לא ידע ובסויל לא יבין את זאת : איש בער לא ידע זה העסוק קשור למעלה משנו או

למטה משנו למעלה פירשו סוף למה שאמר עמקו מחשבותיך אמר כל איש בער וכסיל הוא שלא ידע ולא יבין ואת מה שאמר לרעת פעלך ואם למטה ממנו יתפרש ככה איש בער לא ידע בערות ארשיים כ כמו עשב כלומר שימליתו בעולם הנה אבל החכמים ידעו כי להשמרם ערי עד כלומר שלא יהיה להם חלק לעולם שהוא ערי עד וההמלחה הוא שיכר מעש מעש הטובי שעשו בעולם הנה משלם להם שכרם בעולם הנה כרי שיאברו לעולם בשכר מעשים הרעים שהם רבים וכן אמר משה רבי עה ומשלם אל שיכרו אל פנוי להאבירו ויש לפרשו גם כן שיהיה דבק למטה פי' בשעם ראשון כי כל איש בער וכסיל לא יבין לרעת הכלת הרשעים בעולם הנה ורבת דריקים בעולם הנה כי אעפי שאמר להשמרם ערי עד ואמר משה רבי משלם אל פנוי להאבירו עור כשארו שאלות קשות בזה הענין ורבותי זל אסרו גם משה הבינו לא ידעו ואמרו שלש שאלות שאל משה רבינו להקבה שמים כיתן לו ואמת לא נקח לומר ואת היא שלא יקן לו

פסוקי מה צדיק וטוב לו צדיק ורשע לו רשע וטוב לו רשע ורשע לו אמר לו הקב"ה ותתתי את אשר אמוך ורמ
ורחמתי את אשר ארמס ואעפי שאינו הגון והו' ממשטה האל ית' שאמר עליהם מה גרלו מה עמקו :
בפרוץ רשעים כמו עשב ויציצו כל פעלי און להשבים עדי עדי : בפרוץ

הטעם שתבא להם ההכלמה מהרה והמשילם לעשב טיבש גכ' מהרה אבל בצדיקים אמר כהמר וכארז :
ואתה מרום לעולם יהיה : **ואתה מרום** אעפ' שהרשעים מצליחין אל יאמר ארס
כי אין משגיח ורואה כמו שאומרים מת
מתוודי אמנה כי אין משגיח במעשה הארס כמו שהיו אומרים קצת בני עמינו אין יי' רואה אותנו כי
אין זה כמו שהם אומרים אבל הוא משגיח ורואה כמו שכתוב אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו
אבל תמהים בזה רוב העולם לעיניך אמר ואתה מרום לעולם יי' כלומר ואתה רואה הכל וכן אמר שלמה ב
בספר קהלת אם עשק רש וגול משפט וצדק תראה במדינה אל התמה אל החפץ כי גבוה מעל גבוה שומר ו
גבוהים עליהם והנה יבא עת שיגייע לכל אחד כפי מעשיהם וכן אמר מלאכי הנביא כשהיו אומרים בני
דורו שוא עבור אלהים ומה בנע שמוענו משמרתו וגו' ואמרו ונבנה אנחנו מאשרי ודים גם ככוננו עושי
רשעה וגומר הכביא אמר אז נרברו ידאי יי' וגומר ואמר וקשב יי' וישמע וגומ' ואומר ושבתם ורא
ודאיתם בן צדיק לרשע וגומ' כמו שהיא כל הפרשה ההיא וזה יהיה בימות המשיח שיכלו הדורם והרשע
וכן אמר בזה המזמור כי הנה אויביך יי' :

כי הנה אויביך יהיה כי הנה אויביך יאברו ויהפרדו כל פעלי און . כי הנה

הנה תבא עת שאויביך יי' יאברו והכפל לחוק והצדיקים ישישו ויפרחו ויעלו בכבוד וזהו שאמר :
ותרם בראם קרני בלתי בשמן רענן : **ותרם בראם קרני** דבר המשוור על
לשון כל צדיק וצדיק
שיראה הרשעים אויבי יאברו ויהפרדו והוא יורה לאל על השובה שאין לו ויאמר ותרם כראם קרני אמר
הרשעות קרני כקרני ראם כמו שאומר וקרני ראם קרני בהם עמים יבגמ יתרו בלתי בשמן רענן מן כלי
בללה בשמן והוא פעל עומר כאילו אמר כבלתי או הוא פועל יוצא ופירושו בלתי ראשי ופירושו רע
רענן למ ורשן והוא דרך מטל על רוב טובה והתענוג :
ותבט עיני בשורי בצמים עלי
מריעים תשמענה אזני : **ותבט עיני בשורי**

כמו בשוררי שפירושו אויבי שמבטיס ל
לדעה כמו אשורנו ולא קרוב ומלה בשרי ולא הואר וכו' בשורק כמו כחלץ מושים וטעם והבט תשמענה
כלומר ראתה בהם עיני ושמיני מהם אוני מה שמפניתי וכן באויבי ראתה עיני :

צדיק בתמר ופרח בארץ בלבנה ישנה : **צדיק בתמר** המשילו להמר ולאחז לפי
טעם גבוהים מכל האילני
וברש מה התמרה הזאת יכלה רחוק ממנה כך הצדיקים מן שכן רחוק מהם עד לעולם הבא מה התמ
התמרה הזאת אין עושיין מהם כלום טולמנות ומנורות יכול אף ישראל כן הלכאון בלבנון יסגא מה ארז
זה אין עושיין פירות הל כהמר מה ארז והמרה אם נעקרוין אין להם מליפין יכול אף ישראל כן הל טהול
בבית יי' ואמר בלבנון שהוא יער בארץ ישראל ורבר על ההוה יסגא יגדל ויפרה ועל רוב הגודל יאמר
יסגא שהוא ענין הריבו שהוא כמו שגיא כח שפירושו רב כח וכן הרגום רב שגיא :

שתולים בבית יהוה בחצרות אלהינו יפריחו : **שתולים בבית** לפי שרמה
הצדיקים לעצמם
אמר מהם שתולים במקום טוב והוא בבית יי' בחצרות אלהינו כלומר שהיה השוכנת שם המיד כי שם
היו החכמים והמורים ואז בימות המשיח יבדלו הרשעים וישארו הצדיקים כמו שכתוב ועמך כולם יבד

צדיקים וכולם יהיו עוקקים ברכמה לרעת את ^א כמו שכתוב כי מלאה הארץ דיעה את ^א ושם בבית ^א
יהיה מושב רוב הרכמים ושם יפריחו כלומר יגליתו וירבו ויהיו רשעים ורעננים הפך הוקנים כמו שכתוב כי
וישראל בחיבתו : עזר יצו בזה בשו"ב רשעים ורעננים יהיו : עזר יצו בזה בשו"ב

בימות המשיח יהיו ימי ישראל ארונים כמו שכתוב כי ימי העץ ימי עמי והימים שהם ימי הזקנה בעולם הן
או יהיו כמו ימי הנערות והיו כמו נערים שיגדלו וירבו ויהיו רשעים ורעננים הפך הוקנים כמו שכתוב כי
הנער בן מאה שנה ימות כשימות בן מאה שנה יאמרו עליו בנערותו מה זה :

להגיד בי ישר יהיה צדו ולא עולתה בו : להגיד או יגידו כי ^א כי בזמן הוה
לבות בני אדם פוסחים במעשה

האל בהיותם שלוש הרשעים ויכריז הכריזים וכן ארזל אין ברינו משלות רשעים אף לא מיסורי הכריזי
ובזמן העה"ר בבא המשיח ירפנו ויהלכנו וישארו אשר יהיו ככסף מזוקק ולא יהיה עוד שלוה לרשעים ו
ולא תרה לכריזים כמו שמעידים הפסוקים בספר מלאכי ואז יודו כל העולם כי ישר ^א ויודו שאני בוטח
בו ואמר המשורר יאמרו הכל כי לא עולתה בו וכל מעשהו באמונה ואז שתדבר רעת בני אדם גלה זה הה
הסוד למה היה כן בעולם הזה שלוה לרשעים ונרה לכריזים וכתוב עולתה בלא זו וקרי עולתה והענין א
אמר אלא שהכתוב בה על דרך נמי העין הנעלמים ואף בזה השורש באו מהם עלומי הוה כמו ועולתה קפ
קפנה פיה בלב עולות הפעלון והקריבה כמשפט זה השורש שהוא בו :

יהיה מלך גיזאת לבשל בש יהיה עזר התאיר אתה תבול בל תמוט :

כל אלה המזמורים עד לזה מזמור הם עתידים על ימות המשיח וכאשר השלים בזה המזמור
פי אז יכירו כל העולם כי הוא מלך על הכל ולא יתגאו בני אדם לפניו כמו שיעשו מלכי האומות כמו שא
יאמרו נבוכד נר אעלה על במותי עב אדמה לאל עליון ואמר פרעה לי יאודי ואני עשיתיני ואמר מלך
אשור בכח ירי עשיתי ובהכמתני כי נבואתי ואמר מלך יצור אל אני ומושב אלהי ישיבתי ואז יכירו הכל כי
לא ילבש מלכות גיאות גיאות כי אם האל לברו ולו לברו המלוכה כמו שכתוב והיה ^א למלך על כל הארץ
והייתה ל^א המלוכה ואז יתאזר עזר והכין תבל בל תמוט כי לא היו שם עוד מרגזי הארץ כי לא תהיה עוד
מלחמה ובהפך זה נאמר משני המלחמות הגדולות פיר התפורר ארץ ואמר נרע תנוע ארץ כשכחו והתנודרה
במלוכה אבל בימות המשיח תכון הארץ ולא תמוט עוד : נבוח בסאך מאז מעולם אתה :

נבוח בסאך מאז או יכירו כי נכון ככא

מלכותך הוא ומעולם אתה כלומר קורם העולם ואהה בהאמה העולם :

נשאו נהרות יהוה נשאו נהרות קולם ישאו נהרות רבים : נשאו נהרות

^א נהרות הוא משל על גוף מגוף ועל המלכים שיתקבצו להלחם על ירושלי כנהדרות חזקים שנותני קולם
במוט כן הם יתנו קולם והמוך רב וכן אמר והשוה קול המחנה קול המים ואמר כקול מים רבים כקול ש
שור בלכתם כקול המולה כקול מחנה וכן אומר המשיל מלך אשר לנהר ואמר הנני מעלה עליהם את מי
הנהר השעומים והרבים ואמר כי חמליות ההם ישאו קולם וישאו רוכים על ישראל ושירוש רבים עניי ש
שבר כמו תגלנה עינות רכיה כי רכיהני במקום הכין :

מקולות מים רבים ארירים משבריים אריר במרום יהוה : מקולות מים

פי ישאו קולם ותר מקולות מים רבים ארירים משבריים ויורה ארירים משבריים אריר במרום ^א ואם
היו ארירים ^א במרום אריר הוא עליהם ויפילם וישיעילם :

אותה ומייד אותה בלבן לא היה עושה המצט של הצמחה הזאת אשר לא השלם העצירה וזלמה כן אם הי
ענין השגת הראיה נע לם מהטעם ולא ידעוהו וכן השגת השומע איך המציא זה הכלי המוכן להשגת הראי
זה הכלי המוכן להשגת השומע וכתב החכם ר' אברהם בן נזריא כי זכה נטיעה עם האזנים לפי שהם נטיע
כשתה נקורות הסוכן בגלגל דרומי ונפוכי ועם העין זכר ויורה כי המורות נזירות בכל עת בעין :

היוסר גוים היא יוביח המלמד אים רעת . היוסר גוים . הלא יזכית התחשבו כי
לא יזכית אהם על מעשיהם

והלא רבר מקובל הוא מפי רוד שהוא יוסר הגוים על רשעם כי הביא על הרשעים מי המבול ושמת כל בשר
נפני רעות מעלליהם וכן אנשי סרוס המטייר עליהם אש וגפנית והפך ארצם מפני רשעם הנה ראה ויר
ירע מעשיהם וגמולם כפי רשעם ואיך תאמרו שאינו רואה ואינו שומע מעשה בני אדם וכן הוא המל
המלמד לארס רעת אכ' היאך לא ירע רעתם ומחשבותם והלא הוא למרס רעת :

יהיה יודע מחשבות אדם כי המה הבל : יהיה יודע . והוא יודע שמתחבותם עליו
כי המה הבל שמושבם ע

עליו שאינו יודע מחשבותיהם ומעשיהם או פירושו כי המה הבל כי הם מושבים לעשות רבר והוא מפר
מחשבותם ואין בידם להקיס מחשבותם אם לא ידע האלית : **אשרי הגבר אשר תיסרנו וה**
ובתורתך תלמדנו . אשרי הגבר

וכי יאמרו הרשעים לנו ואם אהם יצויקיס ממנו ואומרי
דרך טוב ואמונה טובה לכס איך יטבתס כמה שניס בגלותו במרפה וכתועה אנו אומרים להם כי לטובתנו
העשה זהה כי אשרי הגבר אשר תיסרנו יה כי מאהבתך אותה תיסרנו ומתורתך תלמדנו כה לטובתו תיסר
תסרנו כלומר וזו בתורה ילמד זה כי לטובה לו הוא שיוסר כי כן כתוב בתורה כאשר יוסר איש את בנו
י' אלהיך מייסרך וכן אמר למען ענות ולמען כנות להטיבך באחריתך וכן אמר הנה כי מוסרנו לטוב
לו לאמריתו להשקיס לו מ' רע וארנו אבי' ול פירש ומתורתך תלמדנו כי בוסרין ילמדו רעת ותורה ש
שיישוב לעוברו בלבב שלם להשקיס לו מימי רע שיגו בערו מפני הרשע עד זמן מותו שיוכרה לו שמת :
להשקיס לו ממי רע עדי יברה לרשע שחת : להשקיס לו . כשהיו ימי רע לרשע
ישקיס לצדיק ובעוד

שיכרה לו שמת הצדיק יהיה שוקט ולא ייגע בו רע ועוד פירושו כמו בעוד וכן עוד זה מרבר :
כי לא יטוש והוה עמו ונחלתו לא יעזב : כי לא יטוש . י' את עמו כן ישראל אם
הקבה יסרס בגלות אל תחשבו

כי נטשהם כי לא יטוש בגלות לעולם ונחלתו לא יעזב כי יבא זמן שיפסקם :
כי עדי צדיק ישוב משפט ואחריו בל ישרי לב : כי עדי צדיק . עוד יבא זמן שישוב

משפט עדי צדיק ואמ'
ישוב לפי שהיה המשפט עם הצדק מחובר והרשעים הפרידו ואז ישוב המשפט למקומו ויתחבר עם הצדק
ואחריו ירובו כל ישרי לב אחרי הצדק כן פירש הפסוק הנה ארני אבי' ול והחכם רא' אע' כי כן אלה הצדי
ישובו ומשפט השם בכללים רק בחלקים יש פעמי' שאין טס צדק והמשל כי כאשר ירד הגשם על הארץ
צדק וחסר ולכל העולם הצדיקים למ' רק לטועטים מהם שהם חלקים אינינו צדק כי זיק להם הגשם ברוב
ענין ואחריו כל ישרי לב אחרי הצדק והטעם אם יענו הרשעים עמך לא סרו מן הצדק רק ירדו אחרי
כל ישרי לב אחרי הצדק שהם עם י' באמת ובררש כי עדי צדק ישוב משפט מרבר בימתק ער אותה צדק
ישוב משפט ויהי כי זקן יצחק והסכו ענינו מראות ואחריו כל ישרי לב מתן סכךן של צדיקים נתון באמת
באחריוק שנ' ואחריו כל ישרי לב ומתן סכךן של רשעים נתון לפניהם שנ' ומשלם אל שינאו אל פכנו
להאבירו :

מי יקום לי עם מרעים מי יתיצב לי עם פעלי און : מי יקום לי עם מריעים

וזה לאות ולעזר כי האל רואה בענייניו כי לולי זה כבר כלינו כולם כי האומות לבבם רע עלינו לבלתינו
אלא שלא נהנס אלהים כמו שהבטיחנו ואם גם זאת בהיותם בארץ ארביהם לא מאסתים ולא געלתים לכל
לבלותם וכן אמר המפורר על לשון בני הגלות מי היה קם בעבורי כגד מריעים ומי היה מתייב בעבורי
כגד פועלי און לולי אף עזרתה לי והוא קם כנגדם שלא היה בהם כח לבלותי אף שהיה ברצונם לעשות
כן עם פירושו כגד וכן ומלך אל קום עמו כגדו כלומר שנלחם עמו וכן עם מריעים כגד מריעים כל
כלומר כאילו נלחם עמהם להפך ענתם : **הגלי יהוה עזרתה לי במעט שבנה דומה נפשי**
לגלי יהוה כמעט שכנה דומה נפשי

דומה כמו כרותה וכן כרומה בתוך היס או הוא שם כלומר שכנה במקום הכרותות והוא הקבר ונפשי היא
נפש המתי לא הנפש המשכלת כי היא לא תשכו בקבר : **אם אמרת מטה רגלי חסרך יהוה**
יסעדני : **אם אמרת** אם חשבתי כי מטה רגלי בגלות חסרך שעשית עם הראשונים שאמה
עושה עמנו בכל יום עמנו הוא יסעדנו כלומר יסעד לבבי כי לא תמוט רגלי כי עוד תריאני מהגלות :

ברב שרעפי בקרבי הנחומך ישעשעני נפשי : **ברב שרעפי** ברוב מחשבות שאני
מחשב בקרבי על אורך

הגלות הנחומים ישעשעני הנחמות הכתובות ברברי הנביאים הם ישעשעני וישעמו נפשי כי ידעתי כי לא
יבזבו ישעשעני השין והעין הראשונות פתוחות כי היה משפט העין בשוא כמו ידברו ישברו אלא עשו כ
כן להרמית על העין : **היחברך בסא הוות יצר עמל עלי חק** : **היחברך בסא**

הוות פירושו היחבר עמך לפי שאמר הנחומים ישעשעני נפשי אמר ידעתי כי מה שהבטחתי על ידי נב
נביאך אמת יהיה כי אהה שופט אמת וכסאך כסא אמת ולא כמו כסא כמלכי ארץ כי הוא כסא הוות ועמל
והוות כבר פרשנו שהוא ענין שברון במעשה או במחשבה ואותו הכסא לא יחבר עמך על דרך שאמ
שאמר לא יחברך רע כי אותו הכסא הוא יצר עמל עלי חק כלומר פועל ועושה עמל ואין עלי חק כלומר
כחוקי שיעשה עמל ואו ולא כך חקך אלא משפט אמת אם כן לא יחבר עמך אותו הכסא ומה שהבטחתי
תקיים לנו באמת יגרו כי הם מלכי ארץ יתכבדו גרורים על נפש צדיק להמיתו ויש מפרשים יגרו סן גרור
אילנא כלומר יפסקי הרין עלי לקמת את נפשו והוא צדיק בריו וכן ירשיעו ברנט לשפוך רס הנקי והוא
כפל ענין במלות שונות : **יהי יהוה למשגב ואלי לגור מחסי** : **יהי יהוה**

מן על נפש
יך חרבתי
ישעני

שהחילני מירס ונטגנתי במסדו ולא עשו לי כפי מחשבותם :

ישב עליהם את אונם וברעהם יצמיהם יהוה אלהינו : **וישב עליהם**

את אונם וישב עבר במקום עתיד ורבים כמוהו ברברי הכבואה אמר אותי יחילני מירס וישב עליהם את ה
האק והעמל שעשו וברעהם יצמיהם ואונם אם נמל ואון אעפי שהווי כמה וכן עולתה ועולתה פעם כמה
הווי ופעם כמה וכפל עוד לחזק ואמר יצמיהם אף אלהינו :

לבו נרצנה ליהוה צריעה לצור ישענו :

כן יאמר ישראל בימות
המשיח איש לאמיו שיר

שירנו לאל שהושיעם וכבר פירשנו כי מלת לכו לכה הוא במקומות ענין זירוז המעשה לא הליכה מש
כמו לכה נא אנשכה בטמחה לכה נשקה את אבינו לכו ונחשבה על ידמיהו מחשבות והרומים להם וכן לכו
ברכנה אף : **צקדמה פניו בתודה בזמירות צריע לו** : **צקדמה** כענין הזמנה
בתורה בתורה

שפתים שנורה לו הטוב שעשה לנו : **בי אל צדל יהוה ומלך גדל על כל אלהים** :

כי אל גיהל זה נאמר אז כי אז לא נמיא מכמיש כמו שהם מכמישין בזמן הזה על בלתי יכולתו
או על בלתי השגתו ואז בימות המשיח יהיה ניכר וידוע לכל כי הוא יכול גדול ומלך גדול על כל אלהים
והם נבא השמים שהם אלהי ושופטים בארץ ואז יכירו כי הוא מלך עליהם ולא ישעו רבר אלא בשליחותו
אשר בידו מחקרו ארץ ותועפות הרים לו . אשר בידו מחקרו ארץ המס בסגור
וכמו שגבהים

השמים והארץ בידו והוא מלך עליהם כן בידו תמותות הארץ ואמר בהם לשון מתקד על דרך וימקרו מו
מוסרי ארץ למטה ותועפות הרי לו וזכר תמותות הארץ וזכר גובהי הארץ והם ההרים הגבוהים והו ותועפות
הרים לו כמו ותועפות ראה לו : **אשר לו הים והוא עשהו ויבשת ידיו יצרו :** **אשר לו**

הים וזכר הארץ בכלל ועתה וזכר בפרט הים והיבשה כי הכל לו כלומר בידו וברשותו ופירושו והוא עשהו ה
הקן אותו שיהיה נקוה אל המים מקום אחר ויכר היבשה להיות כל מי ויבשת עליה והואיל ובידו הכל מעלה
ומטה בידו להגביה ולהשפיל מי שיריבה ופתיך אותנו שפלים בגלות זמן רב ועתה רוממונו על כל עם :

באז גשמתוה ונברעה נברכה לפני הוה אלהינו : באז גשמתוה יאמרו איש לאתו
בואו ונשתחווה כי

מייבין אנו להורות לו ולכרוע לפניו בכל מיני בריות נשתחווה הוא שיוטח כל הגוף בארץ פשוט ידים ו
ודגלים ונכרעה כריעות הראש עם קצת הגוף כמו שאנו כורעים בברכות נברכה היא כריעת הברכים בא
בארץ כמו ויכרע כל ברכיו כרעו על ברכיהם לפני יי עושינו מגדלינו ומרוממי כמו אשר עשה את משה
ואת אהרן : **כי הוא אלהינו ואנחנו עם מרעיתו וצאן ידו היום אם בקולו תשמעו**

כי הוא אלהינו ושופטינו מן הגוים ואנחנו עם מרעיתו שרועה אותנו עד היום וצאן ידו שנתה
אותנו בטובת אמונתו היום היום קנה אותנו מבית עברים וכהיה צאן ידו והוא אלהינו אם בקולו תשמעו ש
שלא תהיו כאבותיכם דור המדבר כי הכה שבאלם מבית עברים נטו אותו ברפידים וכן אומר לכם מזהיר
אתכם האל שלא תהיו עוד קשי לב ואומר להם אל תקשו לבבכם במדריבה כמו שעשו אבותיכם במדריבה כי
ביום משה שם המקום נקרא מסה ומדריבה על ריב בני ישראל ועל כנותם את יי לאמר היש יי בקרבנו אם
אין : **אשר נסוצי אבותיכם בחנוצי גם ראוי פעלי :** **אשר נסוצי** כמה פעמים
נסוצי גם דאר

שבקעתי להם הים המן שהורוהי להם היצור שבקעתי להם ואעפכ כיסוצי זהו פי גם כי אפילו אחר שראו פ
פעלי שהיוקאתים מבית עברים במסות גדולות ובנפלאות נעמוות ובקעתי להם הים אעפכ לא האמינו כי
ונסוצי והם ראו פעלי קודם הנסיון ואחר הנסיון :

ארבעים שנה אקוט ברור ואמר עם תועי לבב הם והם לא ידעו : **ארבעים שנה**

אקוט כרור שהכעיסוני ברבר המקלים עד שאמרתי שהיו מתאמרים במדבר ארבעי שנה ופי אקוט מן
דאיתי בגרים ואת קוטטה עניין קטטה ברברי רבותינו זל ופי ברור דוד המדבר אמר כי כל ארבעים שנה
הייתי בקטטה עמהם ואמר עם תועי לבב הם אמר שתועי לבב הם ולבם למרע ולא יאמינו כי והם לא ידעו
דרכי ולא הכירו כל הנסים שעשיתי עמהם ופחדו להכנס לארץ ולא בטחו בי על כן נשבעתי שלא יבאו
שם ומתו במדבר מן עשרים שנה ומעלה : **אשר נשבעתי באפי אם יבואו אל מנחתיו**

אשר נשבעתי
באפי אשר בעבור קטפתי עליהם ונשבעתי שלא יבואו אל מנחתיו והיא ארץ ישראל שנאמר עליה אל
המנחה ואל הנחלה כי שם נמו ישראל ואמר מנחתו פירושו המנחה שנתתי להם וכן ושמתים בבית ה
תפילתי התפילה שהם מתפילים לפני ופירושו אם בדרך טבועה כמו שארס אומר והיה כן וכן אם יהיה זה

אל תקשול כבשם כמ
יום משא צמדכר

וכן אמר בתורה אם יבאו אל הארץ אשר נשבעתי לאבותם וכן אמר אם לרוד אכזב כמו שפירשנו :

שירו ל' שיר חדש עזרא ל' בל הארץ : כמו שיאמר לכו כרננה ל' יאמר איש לאתיו

שירו ל' שיר חדש שקבץ אתכם מן הגוים ואמר חדש כלומר שתתחדשו לו שיר זולתי המזמורים והשי והשירים הנכתבים וכפל עזר שירו ל' שיר חדש הארון מבת עובר ארוס עם מזמור הודו ל' קראו בשמו אלא שיש ביניהם שינוי מעט ומרש בזה שיר מ חדש לצי ששנה אותו בזה השפר על קבוץ גלויות ואז ישירו ל' שיר רינה לוטר כי הטובות וההצלחות ש שיהיו להם לישראל לא היה להם העמרה וקיום לפיכך השיר שהיו אומרים עליהם היו קוראין אותו בלשון נקיבה שירה כי הנקיבה מלושה והשובה שבתורה לבא לישראל יהיה לה קיום לעולם והעמרה לפיכך קרא השיר שיאמרו על הגאולה שיר בלשון זכר שהוא מן יותר מן הנקיבה כל הארץ כל יושבי הארץ וכן וכל הארץ באו מרים : שירו ל' ברבו שמו בשיר מיום ליום ישועתו : שירו מיום

ליום רינה לוטר המיר בכל יום וטעם בשירו זה לזה אעפי שכולם ירעו כאמר הישועה יהיה סיפור הישועה מביבה בעיניהם בכל יום ויו כאילו נהייתה אז כי הבטורה הוא מרו הסיפור והוא עוב על האדם ביו שטעו ואחכ הולך ומתמע הערבות ההוא ואמר כי בכל יום ויום יהיה ערב בתוכ סיפור הישועה כאילו היום יום בשורה ספרו בגוים בבירו בבל העמים נבלאותיו : ספרו כבורו שכבר אתכם לעיני העמים אתם שהייתם

כבוס ושעלים ביניהם : בי גדול ל' ומהלל מאד גורא הוא על כל אלהים : בי גדול

שהאלהים והם המלאכים יגדלוהו וירממוהו ויהללוהו וטעם זה הסיפור כי אז יודו כל העמים בו וישראל הם שיוריעו בעמם כי הוא גדול ומהלל : כי בל אלהי העמים אללים ל' שמים עשה : בי בל אלהי העמים

כל אלהי העמים שהיו עוברין לשעבר השמש והירח והכוכבים הם אללים כלומר כאן הם נגרו כי הוא עושה אותם וזהו ר' שמים עשה : הוד והודר לפניו והתפארת יתנו במקדשו : הוד והדר לפניו

והם הכוכבים יכירו בגדולתו ויתנו הוד והדר לפניו עוז ותפארת יתנו במקדשי והוא השמים שהם מעניין קדשו כמו שכתוב למען קדשו לשמים והם יספרו עוזו ותפארתו ויודו שהוא ארון על הכל כמו שאמר השמים מספרים כבוד אל . הבור ל' משפחות עמים הבור ל' כבוד ועוז :

הבור ל' בני אלים תנו לו כבוד ועוז : הבור ל' כבוד שמו שאו מנחה ובאו לחצרותיו : הבור ל' כבוד

וכן תנו לו הכבוד במישה שתשאו לו מנחה במצרותיו והם מצרות ביה המקדש לכבוד שמו : השתחוו ל' בהדרת קדש חילו מפניו בל הארץ : השתחוו ל' בהדרת

קדש בבית המקדש שיהיה מהודר ומקודש על כל בתי חילו מעניו כל הארץ שלא מללתי ולא יראתם מ שפניו וער עתה בראותכם נפלאותיו חילו מלפניו . אמרו בגוים ל' מלך את תכון הבל בל תמוט ידיו עמים במשרים :

אמרו בגוים אמר לששמות עמים הבאים לבית המקדש בשוכס לארנכס אמרו בגוים ל' מלך ושם הארץ שוקטת זהו אף תכון הבל בל תמוט כי תכירו מלכותו כי הוציא שמו מהגלות בכבוד הרול

כי אף מושלחם הביאום אל ארצם תראו שהוא מושל על הכל ותכירו במשפט שצטתה בגוים שבאו על יד
ירושלים כי הוא מושל ולו המלוכה אף עוד הכירו מלכותו כי תכון הבל כל המוט כי כל העולם הם בשלום
לא ישאו גוי אל גוי מרב ולא ילמדו עוד מלחמה ירין עמים במשרים כי שפט העמים ביושר וכלה הרש
הרשעים שבהם. **ישמחו השמים ותגל הארץ ורעם הים ומלאו: ישמחו השמי**

שמחת השמים וגילת הארץ ורעם הים ועליות השרה ורננת העצים הכל ררך מטל על שמחה הגרולה שיה
שתהיה מפני השלום הגדול שיהיה בעולם והטובה הגרולה שתהיה וכן בהפך השלום נאמר ררך מטל ש
שטט וידת קדרו וכאמר אבלה כבלה הארץ וכאמר האכלתי כיסיתי עליו תהום וכאמר ואקריד עליו לבנון
וכל עצי השרה עליו עלפה ושקוקים אמרים כמו אלה ומלאו רגי הים:

יעלזו שרי ובל אשר בו אז ירננו כל עצי היער: יעלזו השרה כמו שרה רותה
לוטר המרבר ו

וכל אשר בו מיות המרבר: **לפני יהוה כי בא כי בא לשפט הארץ ישפט תבל בצדק**
ועמים באמונתה:

לפני יהוה כי בא השיני פירוט הראשון והכפל למוק:

יהוה מלך הגל הארץ ישמחו איים רבים ענו וערפל סביבו צדק ומשפט מקום

בסאו: יהוה מלך הגל הארץ ישמחו איים רבים הרבה באלה המזמורים בזה העניין
למוק לבות בני ארם הנראים מן הגאולה לאורך הגלות

איים גבולים העמים ענו וערפל להמשיך ולהקריד על הרשעים ואז יכירו כי צדק ומשפט מכוון כסאו
כי עתה יאמרו כי אין משפט מפני טובת הרשעים והכלחם: **אש לפניו תלך ותגלה**

סביב צדיו: אש לפניו
שעם סביב שלא יהיה להם מקום לכאת מן האש: **האירו ברקיו תבל ראתה ותחל הארץ:**

האירו ברקיו
כלומר שיהיו משפטי נראים לכל כמו שאמר אש וגפרית אמטיר עליו ועל אגפיו לפיכך ראתה ותחל הא
הארץ או יהיה האירו ברקיו כמשמעו על האש שימטיר עליהם ויהיו הברקים גדולים ותמזירים עד שיפח
שפמרו כל העמים הארץ רותה לוטר יושבי הארץ:

הרים ברונג נמסו מלפני יהוה מלפני ארוז כל הארץ: הרים ברונג נמסו

הוא השערה והכי הוא משל על מלכי האומות: **הגידו השמים צדקו וראו כל העמים**

כבודו: הגידו השמים

בהטיר אבני אלגביש ואש גפרית על הרשעים יגידו צדק האל כי זהו יצרו וכבודו בעשותו משפט בר
ברשעים עד כלותם: **יבשו כל עברי פסל המתהלל באילני השתחוו לו כל אלהי**
יבשו

ואז יבשו כל עוברי פסל שהיו מתהללים ומשתבחין עד עתה באילנים והיו אומרים כי הכלחם הייתה על
ירי האלילים שהיו עוברין אותה ועתה כשישפטם האל ית יראו וידעו כי אין משפט בהם ואין היכולת כל
בלתי ל' לברו והפסל והאלילים הם יצרות שעושים על הכונת צבא השמים ועוברים אותה השתחוו לו כל
אלהים והם צבא השמים שהם נעברים הם יודו וישתחוו ל' כי עשה משפט בעוברים והשתחוו אינו יי
פיו' אלא עבר במקום עתיד או פ' כל אלהים פל עוברי אלהים אמרים ועוברי שזכר עומד במקום שנים:

שמעת ותשמח ציון ותגלגל בנות יהודה למען משפטך יהוה: שמעת

שמענה קול הצרקים והרעמים והשמים ושאר העם יתילו לקולם וישאל ישמעו וישמחו כי ידעו כי אנכי
הברר והאש יודרים למשפט הרשעים והם האומות הנאספי על ירושלים להלחם חכה ציון כי הוא ראש
ממלכת ישראל ועוד כי סמוך יהיה משפט הרשעים בעמק יהושפט לפיכך זכר גב' בנות יהודה שהם ערי
יהודה : **בי אתה יהוה עליון על כל הארץ מאד בעלת על כל אלהים : בי אתה**

**עליון או יכירו כי אתה עליון ומאד עד לאין קצבה בעלת על כל אלהים והם כבא השמים שהיו בעברי
עד עתה : אלהבי יהוה שצאור רע שמר נפשות חסידיו מיד רשעים יצולם :**

אלהבי מעתה כל אהב **אין** שגא כל איש רע ולא יהיה שום ספק בלבו שאין **אין** רואה מעשה
הרשעים כי יראה ית' לברו שומר נפשות חסידיו שהצילם מיד הרשעים והוציאם ממלחם :
אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה : אור זרע לצדיק בעולם הזה הוא זרע לצדיקים
ולישרי לב שמחה האור והשמחה ו
ויקמאו לעתיד ביום המשיח : **שמחו צדיקים ב** והורו לבר קדשו : **שמחו**

או השמת בו באמת כי ידאי משפטיו הישרים הוא **טמו** :

מחאו שירו ליהוה שיר חדש כי נבלאות עשה הושיעה לו ימינו חרוע קדשו :

מחאו שירו כבר פירשנוהו הושיעה לו ימינו כמו שכתוב וירא כי אין איש וישתומם כי אין
טעמים ותושב לו זרעו : **הודיע** וישועתו לעיני הגוים גלה צדיקתו :
הודיע מני הנסוק האמרו פי מני הנסוק הראשון . **זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל**
ראו כל אנפי ארץ את ישועת אלהינו : זכר חסדו

והאמונה שהיה לו עם בית ישראל
להוציאם מן הגלות וזכר אותם להם והוציאם לעיני כל זהו וראו כל אנפי ארץ :

הרועו ל כל הארץ **מצחו ורצנו חמרו : הרועו ל**
כל הארץ אפי' האומות להם להרע ולשמות
בישועות ישראל בישועתם היתה השועה לכל העולם שלא תהיה עוד מלחמה בעולם בין גוי לגוי פנמו ש
שתמו שיר : **זמרו ל** בכבוד בבגוד וקול זמרה : **זמרו** בכבוד לברו וכן
בכבוד עם קול זמרה
שהוא שירה בפה : **בזצצות וקול שפר הרועו לפני המלך** : **בזצצות**

לפני המלך **אין** שיבאו לבית המקדש להרע ולזמר ולשבת לפניו : **ירעם הים ומלאו תבל**
תבל ויושבי בה : ירעם
על ררך משל כמו שפירשנו : **נהרות ימחאו בם יחד הרים ורצנו : נהרות ימחאו**

וכן זה הנסוק משל ימחאו בם בו כה אל כה כן ררך המדקרים והשמים כמו שכתוב ויכו כה ויאמרו ימי
המלך : **לפניו יהוה כי באלשפות הארץ ישפוט תבל בצדק ועמים במישורים :**

לפני בדרך ובמשרים יהיה משפטו ויהיה הטוב לצדיקים והרע לרשעים :
לפני מלך ירצו עמים יושב ברובים תנוט הארץ : **לפני** מלך ירצו

למעלה אמר **ל** מלך הגל הארץ ואמה למעלה **ל** מלך אה הכון הכלל כל המוט והנה אמר ידגו עמים תב
תנוט הארץ ואמה הוא הכל כי ידגו עמים ותנוט הארץ במסלת גוג מוגג ואמכ הגל הארץ ותכון הכלל כל
המוט כי לא תהיה עור בטולס ואמר יוטב הכרובים שימור שכינתו לכוון בבית המקדש ;

יהוה בציון ציול ורם הוא על כל העמים : יהוה בציון גרול או יהיה בציון
גרול כי שש יתגרל

על כל העמים בעשותו משפט ברשעים ונדרש **ל** בציון גרול כשימור שכינתו לציון אוהה שעה הוא
גרול : יורו שמך ציול ונורא קדוש הוא : יורו שמך או יורו כל העמים שמך
כי גרול ונורא הוא ועת

מלך או יראה עוזו ושהוא מלך על הכל ואז יכירו כי אוהב המשפט וכי אוהב כוננת הכל במשרים ואתה הו
שעשית המשפט ביעקב בהגלותך אותם בין העמים ואתה הוא שעשית הנחמה ביעקב בהוריאך אותם מ
מהגלות וישמשרשים הססוק על משפט התורה שנקח ליעקב כי כולם מישרים ואז יורו גם כל העמים :

רוממו יהוה אלהינו והשתחו להיהוה רגליו קדוש הוא : רוממו יהוה אלהינו

יאמר כנגד כל ישראל וכנגד כל העמים רוממו **ל** אלהינו בפיכס והשתחו להיהוה רגליו שהוא בית המק
במקדש כי הוא קדוש ושמו קדוש כי תראו הנביאים הראשונים שהיו קדושים בהשתחוותם וההפלת לפניו
היה עונה אותו וזהו שאמר :

משה ואהרן בסהצו ושמואל בקראי שמו קראים אל יהוה והוא יענם :

משה ואהרן בכהצו משה ואהרן שהיו הכהנים הגדולים בכהצו וכן שמואל שהיה גדול הנביאים
שהיו בוטנו שהנביאים קוראי שמו ואלה בכל עת שהיו קוראים אל **ל** היה עונה אותם וזכר שמואל לפי
שהיה מטפחת משה ואהרן וכביא כמו הם ואפשר שהיה גרול בנבואה משאר הנביאים אמר משה וכן א
אמר אם יעמוד משה ושמואל לפני וברש אוהה מוכא מה שכתוב במשה כהוב בשמואל זה לוי זה לוי זה
אומר שירה זה אוטר שירה זה מלך על ישראל ויהור זה מלך על ישראל זה מלך ארבעי שנה זה מלך
ארבעי שנה זה עשה מלחמה זה עשה מלחמה זה הרג מלכי זה הרג מלכי זה בנה מזבחות זה בנה מזבחות
זה הקריב זה הקריב זה בקריאה ויקרא **ל** אל משה זה בקריאה ויקרא **ל** אל שמואל ומה שאמר בכהצו
כי גם משה כהן היה והוא שמש בכהונה תמלה שישמשו שבעת ימי המולאים וברשר ר' יונקן בשם ר' יוסי
בר' ברכיה בשם ר' יהושע בן קרחה אמר כל ארבעי שנה שהיו ישראל במדבר לא נמנע משה מלשמש
בכהונה גדולה וכתוב משה ואהרן בכהונתו אה' ברכיה בשם ר' יהושע בן קרחה מקרא מלא הוא ובני עמ
עמם אהרן ומשה ויברל אהרן וגו' ומשה איש האלהים בניו יקראו על שבת הלוי משמע שהוא מקרא כ
כהן אבל בניו נקראים על שבת הלוי קוראים אל **ל** האלה כמה וכן שאמר **ל** :

בעמוד עני ירבר אליהם שצרו עזרתו וחק נתן למור : בעמוד עני ירבר

שעמו על משה ואהרן והגאון רב סעריה פי' כי מהרברים שהם אות לנביא כי מה שרואה ושומע הוא **ל** ש
שפעמים יהיה האות הזה ענין שיעמוד כנגד הנביא מהימר לפניו וכל החקיע אץ בו ענין כמו שנא במשה
ואהרן ושמואל בעמוד ענין ירבר אל הם וכן אמר במדרש הנחומה בעמוד ענין ירבר אליהם אף עם שמו
שמואל זהו שכאמר ה'יש בזה הרואה והאמרנה יש הראה הענין קשור על עתהו כרכתיב ויש אשר יהיה ה
הענין שצרו עזרתו ומן קמן למו משה ואהרן שצרו הערות והמוקים שנקח להם שיאמרו לישראל שמרו
אותם לאמר לישראל בלי תוספת ותרעון ואין צריך לומר המצוה עליהם לברס כמו שצוה למשה בשבעת
ימי המולא ומה שצוה לאהרן במשמרת הכהונה כמו שכתוב אהה ובניך אתך תשמרו את כהונתכם וגומ'
נכן שמואל שמר ערותיו והורס לישראל והשיבם לדרך טובה כמו שכתוב ויעברו את **ל** לברוי **ל** :

יהיה אלהינו אתה ענייתם אל נושא היית להם ונקם על עלילותם :

יהיה אלהינו אתה ענייתם כשהיו מתפללים על ישראל כמו שיכתוב וישלו על פניהם ונשאתי לישר
בעבורם עליהם פירושו עבדכם ונקם על עלילותם על העלילות שעשו להם קרם וכל ערתו :

רוממו יהיה אלהינו והשתחוהו להר קדשו כי קדוש אלהינו רוממו

כשתראו מה שהוא עושה לאוהביו והשתחוהו להר קדשו הוא הר המוריה שבו בית המקדש כי הוא קדוש ו
ומקומו קדוש ואומר ואת מקדשי תראו וכשיראו הבית לא יראו אלא מה שיורה על הבית ובחר בו וכשייש
וכשישתחוהו אל קיר הבית לא ישתחוהו אלא למי שקדש הבית אלא ישומו טעמתם לזכור האל ולעזרה הלב
אליו :

מזמור לתודה הריעו לי בל הארץ :

פירושו שתודו לו המסר שעשה
עמכם ואתם תאמרו הריעו לי
כל הארץ שכל הארץ ישמחו לשמחתכם . עברו את אלה בשמחה באו לפני ברצנה :

עברו את אלה בשמחה שלא תהיה
עבורתו למשא אלא בשמחה ובטוב לבב וברדש כתוב עברו את אלה בשמחה
אם ביראה אין בשמחה ואם בשמחה אין ביראה אך אבו בשעה שאהם מתפלל להקבה יהא לבך שמת
שאתה מתפלל להקבה שאין כמותו באלהים יכול שלא ביראה הל עברו את אלה בשמחה
אם ביראה בעולם הנה אבל לעתיד לבא אהיה רעיה מנשים ואתם תגילו ברעיה שאביא על אופות העולם ה
הרי עברו את אלה בשמחה :

דעו כי יהיה הוא האלהים הוא עשנו ולו אנחנו עמו וצאו מרעיתו :

דעו ביהיה הוא האלהים עתה יש לכם לרעת כי אלה הוא האלהים והוא יכול על העולם והותיא
אתכם מהגלות ככבוד הוא עשאו ולא אנחנו הוא גרלנו ורוממו כמו אשר עשה את משה ואת אהרן לו
אנחנו שאנחנו נקראים בשמו עמו וצאו מרעיתו וכתוב הוא ולוא באף ושיחשו שלא נוכל לומר כמנו
וערס ירינו עשה לנו את המיל הזה והגאון רב סעדיה פירש ולו אנחנו הפך ואני עשיתני :
באו שערינו בתודה וצרתיו בתהלה הודו לו ברבו שמו . באו שערינו בתודה

בהוראה שתגלו לו חסרו וברדש רבי יוחנן בשם ר' מנחם רמון גליא כל התפילו בטילות לעתיד לבא וההוריה
אינה בטילה כל הקרבנות בטלים לעתיד לבא וקרוב תורה אינה בטילה לומר באומרו כי התפילות בט
בטילו שלא יערכו לשואל יורכי העולם הזה כי בעיבה גדולה יהיו כל הימים ואין להם אלא שבח והודאה
לאל וכן לא יהו מוטאים שיבטרו לקרבן משאת ואשם :

בי טוב יהיה לעולם חסרו ועד דוד ודוד אמונתו : הודו לו לעולם חסרו כל
ימי עולם יהיה
חסרו עשנו וכן אמונתו היא ההבטחה שהבטיחנו בטובה לעתיד תהיה קיימת עד דוד ודוד כלומר לכל הדור
הדורות לעולם :

לדוד מזמור חסר ומשפט אשירה לך אומרה : לך אומרה ספר דוד
בוה המזמור משפט :

מלכותו באיזה דרך הוא מתנהג עם ישראל וספר גם כן מה הוא עושה בעתות הפנאי שלא יבואו לפניו ב
בעלי ריב ויהבורר מפני אדם באותם השעות שהוא פנוי הוא מתעסק בלבו בדרך חכמה ומספנה לבו לעסק
העולם ומסכן לבבו לקבל דומ הקדש ואמר חסר ומשפט אשירה על המסר ומשפט ש אכי עושה לישראל

אשר יהיה ואומר לך ואורה שמך שהמלכות עליהם ונתת לי טוב למלך עליהם במשפט ובצדקה כמו שכתב
יהי דור עושה משפט וצדקה לכל עמו וברש חסר ומשפט אשריה כי נמוך החסר והמשפט אם במשפט
והגבה י"ן וצדקות במשפט אם בצדקה והאל הקדוש שנקרא במחקה ר' הוכא בשם ר' אחא אימר אם משפט
אשריה אם חסר אשריה ואומרה לך י"ן נמוך י"ן לחז בין נמוך בין לקח י"ן שם י"ן שבורך אף כאן בין
חסר בין משפט לך י"ן אומרה :

אשריה בדרך המים מתי הבא אלי אלה לך בתם לבני בקרב ביתי : **אשריה**

ברוך תמים אמן לבי להטיל בדרך שהוא דרך המים ואיננה מתי הבא אלי כלומר הביא לי ברומ הקדוש א
אתהלך בתום לבני בקרב ביתי דארס הנותן כל לבו לחשב ברבר והתלך בביתו אמת הנה ואמת הנה וכן אמר
באליטע וילך בבית אמת הנה ואמת הנה :

לא אשריה לגבי עיני רבי בלי על עשה ששים שנאמר לא ידבק בי : **לא אשריה**

לגבי עיני רבינו לומר במחשבתו מחשבתו וכה בחכמה וברומ הקדוש ואמר לגבי עיני כי כח הנידור בטני
חלל המות המוקדמן שהם כנגד העינים עשה ששים שנאמר מעשה אנשים שושים שנאמר לפיכך אל יד
ידבק בו אשרי במחשבתו דבר בלי על ומעשה שושים לפי שאני שונא השוטים והרשעים גם מעשה השוטים
מגורה כי הסטה אשתו ומלת עשה מקור במקום שם כמו מעשה : **לבב עקש יסור ממני רע**
לא ארע : **לבב עקש** מי עלבו עקש יסור ממני כי לא
יהיה לעולם בחכמתו רע לא ארע איש רע לא ארע אותו כלומר לא יהי
מסורתי ומהקרובים אלי :

מלשני בסתר רעהו אותו אצמיה גבורה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל :

מלשני בסתר היור נוספת כבוד המגביה לשבת והסלה מבנין עלמרובע מלוטן בשקל משופט
וקן מי שהיה מלשן רעהו לפני בסתר לאמר כך וכך עשה למי יבו כמטפני הסלוחה אותו אצמיה כלומר י
הייתי גבורה האנשים המלשינים להם כה להשניש המלשינים בממונס אבל אני לא הייתי עושה כן
אלא הייתי שונא המלשין ולא הייתי מעניש אדם שלא בעדים וזה היה מלשין על רעהו בס
בסתר הייתי מעניש אותו מלשני כי אני מזהיק זה המלשין כשקדן כי אשילו אומר אמה הוא מוטא ע
על שמעיד בו ימירו וכן מנואווה רבותינו זל מהשלטה רברים שהקבה שונאן הרואה רבר עב דה במחירו
ומעיד בו ימירו גבה עינים ורחב לב הוא גוי ששינוי רשות והגבורה להטהכל בהאות העולם ולבו רחב בהם
כלומר ירחיב להם מקום בלבו ומוטב בהם ואמרי ששינוי ולבו בהם הוא רץ אמריהם וכן אמר הכתוב ולא
תהורו אמרי לבבכם ואמרי עיניכם וכן ארזל עינא ולבא תרין סרסודי דרשאה ואמר אותו לא אוכל רל
לא אוכל דאוהו או לא אוכל שאהו :

עיני בנאמני ארץ לשבת עמדי הלך בדרך תמים היא ישראל עיני בנאמני

ארץ אמר כי הרשעים ירחיק מבתו ושייבהו אבל נאמני ארץ עיני בהם להביאם אלי מאר מאי זה המקו
שהיו שם לפיכך אמר בנאמני ארץ ואושיבם אכלי גם לשרותי ולעבודתי איני לוקח אלא הסורבים :
לא ישב בקרב בית עשה רמיה דבר שקרים לא יבוא לגבי עיני : **לא ישב**

פשוט מינוי הפקודות לא ישב בבתי מי שהוא עושה רמיה וכן רובר שקרים לא יכון לגבי עיני כלומר לא
יכול לדאוגו כל טכיו לא יהיה מיושבי : **לבקרים אצמיה כל רשעי ארץ להברית מעיר**
יהיה כל בעלי אוז : **לבקרים**

יום יום המיד כמו חרשים לבקרים אמיתית כל רשעי ארץ בכל מקום שהם כש' שאכרית אותם שיער א' ו
והיא ירושלים :

הסומו הנה נאמר תפלה לעני בני יעשוף ולפני יהוה ישפוך שוחו :

על לשון בני הגל הגלות כאילו כל אדם מכני הגלות תהיה תפילתו כלשון הנאמר בזמור ואמר כי יעשוף כי המתפלל מותך

כרה גרולה כופה עיניו כאילו מתעטף קנה בקנהו : יהוה שצעה תפלתו ושועתי אליך
תבא : יהוה שמעה תפילתי

ברדש אל הך אבסומיס שלי כתיבה אלא תעלה ותעשה פירות
פירוש אבסומיס ריב כלומר היה גלוי לעיניך ושמעה אותו וריבה ריביו :

אל תסתהר פניך ממני ביום צר לי הטה אלי אוזני ביום אקרא מהר ענני :

אל תסתהר פניך כבר אמרת והסתהתי פני מהם והיה לאכול והנה נתתי ימה בנו אותה קללה אל

הסתהר עור פניך והו שאמר מהרה ענני : בי בלו בעשן ימי ועצמותי כמו קר נחרו :

בי בלו בעשן

ומי כמו דבר הנשקה שהוא כלה בעשן והולך לכליון ואבריו כי ימי היו ברעה וכאלו כלו בעשן כלו כס
כמוקר השקום שרולקין בו האש המיד יקרא מוקר והוא נחר ונשרף כן עצמותיו נחרו :

הזובה בעשב ויבש לבי כי שבתתי מאכל לחמי : הזובה בעשב כתוב ביום עם

הרגש והדומי

לו כתבנו בספר מכלול ואמר הוכה בעשב כלומר כמו שהשמש טכה העשב הרעוב עד שייבש כן יבש ל

לבי ולטה כי טכתי מאכל לחמי כלומר מרוב הדיחה אפי טוכה המאכל וידוע כמי במחמת התולדות כי מיי

הגוף הם הלויים בלב והלב הוא חכם הסיורי ומסני יעשש לכל הגוף והסומ קר ולת ובקריהו ובמחנהו

מיושב המיטות הלב המוק והיושב אשר בו לולי המאכל היה המיטות אשר בגוף עם האויר השקה אותו

סבתוך מייבש הלחות אשר בגוף והמאכל והמשהה ישיב לגוף הרטבות אשר מיבש מסני במימיותו ובא

ובאויר השקה אותו והנה אם לא יאכל יבש הלב ומות וכן אמר יבש כחמס כמי ואמר לעפר מות הששתני

הנה כי עם היובש יהיה המות : מקול אנחתי רבקה עצמי לבשרי : מקול אנחתי

ירוש

כי האנחה וזרה הלב מכחשת הבשר וכאשר תהיה עמה הענקה כל טיבן שיכתש הבשר לגמרי עד שירדק

העצם לעור וכן כתוב עורם על עינמם יבש היה כעץ וקורא העור בשר לפי שיגור הארס הוא הבשר

שאינו נפשט מהבשר כעור הבהמה לפי כך יזכור הבשר במקום העור וכן יזכור העור במקום הבשר יאכל

ברי עורו : רמית לקאת מרבר היית בבוס הרבות : רמית לקאת מרבר

הקאת

הוא הקיק הטוכר במשנה ולא בשמון קיק והוא עוף מרבר וקולו קול כהי לפי כך אמר רמית לקאת מרבר

דונה לומר לקולו וכן ככוס מרבות שהוא עוף וטיבן במקומות המרבים וקולו קול כהי או פירושו אני מ

חושב בעיני שאני בגלות כאילו אני מרבר עם העופות ששוכנים במרבר שאין עם יישוב בני ארס .

שקרתיו ואהיה בצעפיר בודח על גבי שקרתיו השקירה הוא ענין ההעסקות

וההתמרה על הרבר כמו שזר שקר

שומר נמר שוקר על עריהם לשקור על רלתות וכן פי הפסוק שקרתי בגלות אילך ואילך ובכל מקום את

מונאים עיני ימיר בין עם נכרי כמו שהעור הנפרד מתבדלו והוא לברו על גבי הבית כן אנו בגלות כא

כאלו אני יושב על גבי הבית אף על פי שאני יושב בבית כיון שאיננו בארצי :

בל היום חרפוני אוי בי מחללי בי בשבעו : בל היום מרפוני באורך הגלות מחללי

שאמרם על דברי הוללות ולעג ער שישבו מהוללים ומשתקפים על בי נשבענו על דרך והנחתם שמ
שמכם לטובתה לבחרי יתן ^ל אותך לאלה ולטובתה אמרים אהיה כמו היהודי אם אעשה כך וכך :

בי אפר בלחם אבלתי ושקויי בבבי מסכתי : **בי אפר** כלחם אכלתי רך משל כי
לחמו בציר רוטת לו לאפר

על רך ויגרס בחיץ שיני הכפי שני בעפר ושקויי בהנכונת הוו והוא במקום למר הפעל אבל שמני ושקויי
הוו נמה והוא למשך ודוד נעה והיא במקום למר הפעל ושקויי כלל כל מיני טעקה כמו היין המלב והמז
כלומר כל מה שאני שותה הוא משוך כמו היין המשוך במים מסכתי כמו מזגתי .

מפני זעמך וקצפך כי נשאתני והשליכני : **מפני זעמך** כי לולי זעמך וקצפך על
לא הייתי אני נמסר ביד

אויב זה כמה כי נשאתני והשליכני כי הרניכה להפיל רבר באר נושא אותו למעלה ומפיל אותו במחקה וכן
השליך משמי ארץ כי כל מה שמגביה אותו היא המפלה יותר מחקה : **ימי בצל נטוי ואני בעשב**
אבש : ימי בצל נטוי אמר נטוי שהוא פעול כאלו

השמש נוטה הכל בסורו מפל הארץ כי בסור השמש יהיה חזל ועל רך זה
בא ממנו גם כן נפעל כי ינטו יללי ערב ואמר ימי חלפו במהרה ביצרת הגלות כמו הכל המולך במהרה וא
ואינפה הגאולה ולא אראכה ואני כעשב אפי כלומי ימי חלפו במהרה ובעודי במים אני יבש כמו העשב
שתייבש למותו מהרה ואהה ^ל נכה כל אתר שבני הגלות אשר קצרו ימיו על קצוד ימיו ואמר אולי אם
יארץ ימים יראה הגאולה וכן בכל דוד ודוד לפיכך אמר :

ואתה יהוה לעולם תשב וזכרך לדור דור : **ואתה יהוה לעולם** אעפי שאני
חולך למות

אתה תשב לעולם ותראה הגאולה לאותם שיהיו באותו הדור ותרמס ציון בימיהם וזכרך לדור דוד בכל ר
דוד ודוד יכירו שטך ויהפילו לך להראותם הגאולה וברדש וזכרך לדוד ודוד כטס שטטך קיים לעד כך
היה שבועתך קיימת ואהה אמרת כן נשבעתי מקיננה עליך ומגדור בך אם כן אתה הקופ הרמס ציון ו
ובפסוק הזה טעות במקיננה הספרי שכתוב במקום וזכרך כסאך וכן טעה בו החכם ר אבש שפירש כסאך ו
והטעות הוא בין פסוק זה לפסוק של קנות הרומה בו כי אותו של קינות הוא אתה כסאך וכו מן אהה ושל
תלים אתה וזכרם וסימן וו הא : **אתה תקום תרחם ציון כי עת להננה כי בא מועד :**

אתה תקום

כאדם שקם ממקומו ומהעורר על מעשה וכן ענה אקוס יאמר ^ל תרחם ציון שהייתה מריבה ושוממה
זה כמה ירענו שיהרמס אותה ותדנה אותה כי עת למכנה כי עת יבא שיהמך אותה אעפי שיקצפת עליה זה
כמה כי בא מועד כי לגאולה מועד וזמן קצוב וכשתהיה העת שיהמך אותה ואמרו בא מועד הגאולה שלא
היינו יודעים אותו עד עתה ומלת למכנה מקור מן הרגוש ומשפטו למכנה ובא בפתח קטן המת פתח גדול כ
כמו במלת פן אכלך בדרך שמשפטו אכלך והוקלו כמו רביס מן הרגוש :

בי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחננו : **בי רצו** בהיותם בגלות הם מתאויס
לנשק אבניה ועפרה יח

ויחננו על דרך משל כמו שמתוכן אדם הרבר הנאהב ויש מפרשים ירצו ויאהבו אבניה ועפרה לקיים את
בניינה ומכס הכוזבי פי אתה תקום מתי כי רנה כלומר כי ירושלים תבנה כשייכנסו ישראל לה הכלית הכו
הכוסף עד שימכנו אבניה ועפרה : **וייראו גוים את שם יהוה וכל מלכי הארץ את**
בבורך : **וייראו**

ואז יראו גוים את שם ^ל וכל מלכי ארץ את כבודך השוכן ביציון :

כי בנה יהוה ציון גראה בבבורי : **כי בנה** אז אמר שיבנה ציון ויהיה נראה
שם בה בכבורו אז ייראו את א

שם יי' ואמרו : **בנה אל תפילת הערער ולא בזה אל תפילתם :** בנה אל תפילת

הערער ישראל שיהיה בגלות כערער בערבה וערער הוא עץ גדול במדבר ולא בזה את תפילתם כמו שהיו מושבים האומות : **תכתב זאת לזכר אחרון ועם צבראיה לל יהי :** תכתב זאת

ואז יאמרו הכהן ואת השועה בעבור רוד אחרון רוד שיהיה אמר זה הרוד שבימי הש השועה והרוד הבא יותר זה הרוד שלא ראו נפלאות השועה שנבראו אח' יראו השועה כתובה באזה ענין הייתה ובכמה נפלאות ויהללו האל על נפלאות שעשה לא בימיהם זה ועם נברא תהלל יה :

בי השקית במרום קדשו יהוה משמים אל ארץ הביט : בי השקית במרום

השקית והביט משמים אל ארץ בעני עמו על דרך כי רם יי' ושיפל יראה :

לשמיע אנקת אסיר לפתח בני המוזה : לשמוע ישראל שיהיה בגלות אסיר והיו בני המוזה כלום קרובים לשות

מרום כרתם והאל ית' שומע אנקתם ופתחם ממאסרם אסיר קל ויש רגשין :

לספר בציון שם יהוה ותהלתו בירושלם : לספר בציון הרי אס מהגלות שישפרו שמו ותהלתו בציון והש

הפסוק כפול בענין בגלות טונית : **בהקבץ עמים יחדיו וממלכות לעבר את יהוה :** בהקבץ עמים

כמו וכלו גוים רבים אל יי' ואומר לקרוא כולם בשם יי' ולעברו שכם אמר :

ענה בררך בחי קצר ימי : ענה בררך כמי ענה שב לרברי בני הגלות מזה שא אמר למעלה ישו ככל נסיו שמהאנה

כל אמר מבני הגלות לראות השועה וספדו שימות בקצור ימי' ולא יראה השועה ואמר עינה בררך כמי האוים עינה כמי בררך כי שפני ידה הגלות והארונים קשים יסע ארם במקומות הגלות מסוקו למקום ושורת הוא עיניו כח וקצור ימים וזה סבב לי האוים בגלות ואני אפטר שאמות בקצור ימים מפני עיני הכח ולא אראה הגאולה ומהלל לאל ואומר שלא ימיתוני במתי ימי' וזה שאמר :

אמר אלי אל תעלני בחצי ימי ברוד דורים שנותיך : אמר אלי לעיך אני אומר לך

ונעק אליך אלי אל תעלני אל הכריתני כמו כעלות גריש בעתו ותעל שכבות הטל והמחסר' אברהם בני פרושיו כמשמעו ואמר זה על עלות הנשמה בהפרדה מן הגוף כמו והרומ הטוב אל האלהים אשר נתנה וכן הוא אומר העולה היא למעלה ברוד דורים שנותיך כמו שאמר למעלה ואתה יי' לעולם תשם ופירושו כמו שפירשנו : **לפנים הארץ יסדת ומעשה ידיך שמים :** לפנים הארץ

יסדת כמו שאמר ברוד דורים שנותיך אמר כמו שאנתה קיים לעולם בלא אמרת כן אתה ראשון בלי ראשי ואתה הוא עשיית שמים וארץ לא כדברי האומרים בזה עולם קדמו אבל הוא מתודש על ירך שאנתה מרשתו המה יאברו ואתה תעמוד וכלם בבני יבלו בלבוש תחליפם ויחלפו : **המה**

יש מחכמי המחקר שאומרים שלעולם קץ וזמן שיחזור העולם לתוהו ובוהו ולא יך רבר כמו שהיה ריש בינ ביניהם מחלוקת בזמן עמידת העולם כמה הוא ייש מהם אומרים כי לעולם אין קץ ותכלה אעפ"י שהיה לו ר ראשית ולרעת אילו יהיה ש' הפסוק המה יאברו אס תרעה כמו שפירשנו הם יאברו ואתה קיים לעולם וכו' וכולם כבגר יכלו כלבוש שפירשו ארס זה ומחליפו באמר כן תחליפם ותשנס אס תרעה או תחליפם באת

באמרים אם תרצה ואין מהם שמרה את פיך ויש אומר כי הסה יאברו על הפרטים אבל הכללים עומדים
עליו לעור לעולם לא יאברו: ואתה הוא ושנותיך לא יתמו. ואתה הוא לנוד או
זולתך ארון

ושנותיך לא יתמו: בני עבריך ישבנו חרעם לפניך יבן: בני עבריך ישבנו

הם ישכנו לעולם בארצם אמר שישובו בימי הגאולה לא יגלו ממנה עוד ובניהם עד עולם זה חרעם לפני
יבן וטעם לפניך שיעברו לך כל הימים.

לרוד ברבי נפשי את יהוה ובל קרבי את שם קדשו:

גם זה המזמור
על לשון בני

הגלות וכל חכם וחסיד בהם נותן שבח ומזמרה לאל ית' על הטובה שעושה עמו במלות ומימל עוד הגאולה
ואמר כנגד נפש החכמה ברכי נפשי את לך וכל קרבי את שם קדשו כי וכל קרבי ברכו את שם קדשו ופיר'
קרבי הכללות והלב טהם כקרבים או אמר קרבי על הגוף והוא על דרך משל כמו כל עינותי האמרנה לך
מי כמורך וכתב החכם ר' אברהם בע' הזכיר שם העצם הנכבד עם הנפש שהיא הכבוד כי היא כבוד הגוף כי
זולתה אינה נחשב למאומה על כך הזכיר בגלוי שם העצם עם הנפש ושם קדשו עם הגוף כי כן כתוב וכל
קרבי את שם קדשו ולא הזכיר עם הקרבים שם העצם בגלוי רק בהעלם ולפי דעתו שאין צריך לכל זה כי
כן דרך המקרא לכפול הענין במלות טובות וכן לך ושם קדשו ומה יאמר החכם בפסוק כל עינותי הא
האמרנה לך מי כמורך ובריש עשרה דברים יש בארם הקנה לקול הוי"ט לזון הכבד לכבוד הראיה לשתו
שי שהיא שואבת ממיני המטעים המרה לקבאה הקיבה לשינה המסס טוהך השתול לשמוך הכליות יעצות
הלב גומר לעיניך רוד מקלט ואימר אורך כל כי נודאות נפלאות לךך נאמר ברכי נפשי את לך וכל קרבי א
את שב רדשו ברכי נפשי את לך למה מקלט בנפש רבנו אמר מה הנפש מטלואה את הגוף כך הקבה מטלוא
את כל העולם כולו תבא הנפש כולו מה הנפש טובלת את כל הגוף כך הקבה טובלת את כל העולם כולו תב
תבא הנפש וכו מה הנפש ימירה בגוף כך הקבה ימיר בעולמו תבא הנפש וכו מה הנפש מטלואה את הגוף כך
הקבה מטלואה את כל העולם תבא הנפש וכו מה הנפש לא אוכלת ולא שותה כך הקבה אינו אוכל ואינו שותה
תבא הנפש וכו מה הנפש אין ארס יורג מקומו שאפי' מיות הקדש טטוענין כסא הכבוד אינו יורעות מקו
מקומו אבל מה הם אוטרות ברוך כבוד לך ממקומו ריבל אומר חטיה פעמים בתורה כתוב ברכי נפשי את
לך והם בין זה המזמור והבא אחריו והם כנגד חטיה חומשי תורה ר' יוחנן אומר כנגד חטיה עולמות אחר
כשהיה רד במיצי אמו ואמר כשיצא לאור העולם ואמר כשהולך לכאן ולכאן ואמר כשנחלק מן העולם
ואמר לעתיד לבא כשתמזור הנפש אל הגוף זה יתמו חטאים מן הארץ ורטיעים עוד אינם:

ברבי נפשי את יהוה ואל השכחי בל גמולך: ברבי נפשי את לך ועור פרשוהו
בשנין אחר כמו טכ

שכתוב במסכת ברכות ברכי נפשי אמר כתתלה ברכי אותי לפי גרולתו ולפי קדושתו ועור ברכי אותי על
הטובות שעשה עמך ואל השכחי כל גמוליו הטובות שגמלך וברדש אל השכחי כל גמוליו או אבא בר כ
כהנא אם יטול ארס פונרוק ויתן פיה למטה המועות נופלים והאשה הזאת פיה למטה ומהלכת על שתיים וה
הוילד שמור בתוך מישיה: **הסולח לבל עיניבי הרפא לבל תחלואיבי: הסולח**

לכל עונייך היוד נוסעת והוא כמו עונך וכן האמרים הכתובים במזמור וכן בתוככי ורושלים והיודין האה
האלה נוסעות לכתות הלשון זה מן הטובות הגדולות שעשה עמך שהיא סולח לעונך והפסוק הוא כפול
בשנין במלות טובות כי תחלואיבי הם תחלואי הנפש והם הטובות ובא בדרך רפאה נפשי כי חטא
מטאתי לך ויש מפרשים אותו על תחלואי הגוף כי הנפש מעונה בעיני הגוף אעפי' שלא ישגכה מולד גו

גופני ובאומרו לכל רימה לומר לרוב וכן וכל טוב ארוניו בידו ופל הארץ באו מירימה והרוסים להם כי
הקבה עושה חסד עם האדם טענישו על כל עונותיו אלא על המעט מהם כמו שכתוב נושא
עון ועובר על פשע : **הגאל משחת חייבי המעט רבי חסד ורחמים . הגאל**

פעמים שאדם עושה עון שמתחייב בו מיתה או אברון נפשו לעולם הבא והקבה גואלו על ידי תשובה וא
יושב לפני האל ית' או מוכימו בתמלואים לערוך נפשו וזהו חסדיו רמזים שעושה עמו ומטערו בהם :
המשביע בטוב ערייך התחדש בנשי צעוריבי : **המשביע בטוב ערייך**

ערייך כמו פיך וכן עריו לבלום ואמר זה כנגד המולי כי המולה ימאס כל מאכל כמו שכתוב וזהמנו מייית
לחם ונפשו מאכל תאוה והנה האל ית' עושה חסד גדול עם האדם שנותן לו התמלואים לכפרת עונותיו ור
רופא אותה מן המולי וזהו שכאמר המשביע בטוב ערייך הפה שהוא מואס המאכל הוא משביע אותה בש
בטוב עם הבריאות התחדש כנשר נעורייכי עם הבריאות מתחדש ומתחלק כמו שכתוב רוטפש בשירו
מנועד ישוב לימי עלותיו ובאומרו כנשר אומרים כי הנשר מתחלק לעשר טנים וכן כתוב יעלו אבר רב
כנשרים וכתב רב סעדיה גאון כי הנשר יעקו על כל העופות ויעלה מאר על פני רקיע השמים ויקרב לחו
האש היסודי ויפיל עצמו בים מרוב חוס וימותו ויתחדש ויעלה אבר וישוב לימי עלותיו וכן כל עשר ש
טנים ער מאה וכשיגיע למאה יעלה כמנהגו ויפול בים וימות שם ומה שאמר התחדש לטון קבה טעמו
על תולדות הנשרים שהוא הלימה והרטיבות וכן אמר רוטפש בשירו שפירושו רטוב ופטי :

עשה צדקות יהוה ומשפטים לבל עשוקים : **עשה צדקות לפי טזכר שרופא**
אותו ממולי ועו
ועושה בזה צדקה עמו אמר כי כן טעפשו ודרכו עם ברואיו שעושה עמהם צדקות וכן במה טבין אדם ל
לחבריו מציל העשוק מיד העושק ומשלם לו רב המת רב אשר עשה לחבריו זהו ומטעניו לכל עשוקים
עושה מטעמים בעשוקים בעבור העשוקים ולמד לכל במקום בעבור כלום אמור לי ובאומרו לכל רימה ל
לומר מאיזה עם שיהיה העשוק : **יודיע דרבינו למשה לבני ישראל עלילותיו :**

יודיע

כמו הוריע כמו יעשו נגל במורב או ישי משה או יבנה יהושע והדושים להם ודרכיו הם מרותיו שמהנהג
בהם עם ברואיו וטאל אותם ממנו משה באומרו הוריעני נא דרכיך והוריעם לו כמו שכתוב ויעבור י
על פניו ויקרא וגו לבני ישראל עלילותיו טעניו כי בהם התנהג בהם עם ישראל במרבה וכן מהנהג עמנו
בגלות ואלהם קצת המרות : **רחום ורחון יהוה ארך אפים ורב חסד :** **רחום**

ולא הזכירם כולם אלא דרכי הרחמים שהוא מהנהג עמנו בגלות רחום שהוא מרחם עלינו בגלות ונותן א
אותנו לרחמים לפני טובינו ואינם טכלים אותנו ומטון שמוכן אתנו בהזכרת מתייתנו ארך אפים שמארי
אעו ואינו טענישו בעת החטא אלא מאריך עלינו אולי נשוב בתשובה ורב חסד שמרבה בכל יום חסרו
עמנו : **לא לצנח יריב ולא לעולם יטור :** **לא לצנח** ואם היה הריב עמנו ונשר
טענינו בהתנו אותנו בגלו

לא תהיה זאת המריבה והנשירה לניצח ולעולם כי ירחם עלינו ויעלינו מן הגלות :
לא כחטאינו עשה לנו ולא בעונותינו גמל עלינו : **לא כחטאינו** כי בהגלות
אותנו לא
עשה עמנו כחטאינו כי לפי חטאינו מייבס כלליה לא גלות לבד וגם בכל יום ויום אינו עושה עמנו כפי ע
עונותינו והפסוק הכפול בעניין במלות טונות : **כי בגבה שמים על הארץ גבר חסרו על**
יראינו : **כי בגבה שמים**

כמו כי גדול ער שמים מסדף אינו יכול להגביהו ולהגדילו יותר למראה בני ארס ואמר על יריאיו והם יש
ישראל כי כולם יריאיו אעפי שמוטאים לעמים מכל מקום הם יריאים ופומרים ממנו ואליו הם שבים לא
כשאר האומות שיריאים באלהים אחרים : **ברחיק מזרח מבערב הרחיק ממנו את פשעינו**

ברחיק

זוה כפלים מגבוה שמים על הארץ הרמיק ממנו את פשעינו וזהו גבורת מסרו שהרמיק כס' פשעינו ממנו
ואעפי שרבו הרמיק המרחק הרב שיכול להיות בשווינו אליו ואמר כרחוק מזרח ממערב ולא אמר כר
כרחוק צפון מדרום לפי שמזרח למערב באילו ישוב ויכול ארס ללכת ממזרח למערב ואין ארס יכול לל
ללכת מצפון לדרום מדרב הקור או מרוב המוס וברש אר' ירמיה לא יהיו בר נש ואמר ירחק ימי מן המטא
אלא ירחיק מטא מנאי הרמיק ממנו את פשעינו :

ברחם אב על בנים רחם יהוה על יריאיו כי הוא ירעי יצרנו זכור כי עפר אנחנו :

ברחם כי אין רחמים גדולים כרחמי האב על הבן **כי הוא טעם למה טזכר הרמיק ממנו את**
פשעינו כי הוא ירעי יצרנו כמו שכתוב כי יצר לב הארס רע מנעוריו והנה בטבע הארס שיחשא כי האו
הבהמיות קבועות בו ואס לא יהיה גיבור כובש את יצרו לא יוכל להמלט אעפכ' אין ארס שיוכל להמלט מן
המטא או פטס או פעמים וכן כתוב כי ארס אין ירחיק בארץ אשר ינשה טוב ולא ימטא זכור כי עפר אנת
אנחנו הפסוק כפול בעניין במלוח שונות כי פי זכור כמו ירעי כלומר זכור לפניו תמיד ופי עפר אנחנו כ
כמו יצרנו פי היצר הוא האות הבהמיות שהם עפר כי באותם התאוות ירמה הארס לבהמה שהיא כולה ל
מן העפר אבל הארס יתרון בעבור הנשמה העליונה שהיא טגורה המלאכים ובעת שילך ארס בדרך הנש
הנשמה העליונה פניו פני ארס ובעת שילך בדרך השפלות פניו פני ארמה ופני שור ופני נשר מי בזה למ
למעביל זכר יסוד העפר ואעפי טזכר בגוף ארבע יסודות לפי שהענימות הם מוסדות הגוף והם מיסוד
העפר שהם קרות וריטיות כמו העפר וכן כי עפר אתה ואל עפר השוב :

אצט בחציר ימיו בעיץ השדה בו יצין : אצט בחציר ועוד כי ימיו קצרים וילך
במהרה כמו העשב שייבש

מהרה ואילו היו ימיו ארוכים היה יכול להטיב ורחיבו אס מטא בילדותו אבל עתה אס פי אפי אס יזקן לפי
טבעו וימל להטיב מעשיו לא יספיק לו כי ימות והנה הוא כצד השדה שייצין וימלך במהרה כי דומ היצד
העבור בו הדומ והיבשנו כן הארס עתה יראה אותו ועתה יאמר מה פלוגי אינינו כלומר אינינו בין הא
המיס וברש ואינינו זה יצר שהוא הולך עמו ואינינו בא עמו ולא יכירנו עוד מקומו מקומו שהיה בו
בעורנו מי ולא יכירנו עוד : **וחסר יהוה מעולם ועד עולם על יריאיו וצדקתו לבני**

בנים : וחסר

אמר אעפי טגוף הארס יכלה חסר ^א לא יכלה כי מעולם ועד העולם הוא על יריאיו אס נפרש הפסו
על שם העולם הבא נפרשה וכן כי אעפי טגוף הארס כלה אס הוא מיראי השם יהיה חסר ^א עליו ריכה
לומר על כשמותו מעולם ועד עולם כלום ער עולם ער בלי הפסק ואמר חסר לפי טזכר יריאיו והם פתוחי
מאוהביו והנה הטובה שינושה עמהם לעולם יהיה חסר מאותו כי החסר הוא יתרון הטובה והנה הוא יעשה
עמהם טובה יותר משהו ראויים וכמו שישמור להם בעולם הזה אמר מותם לבניהם אמריחם יצדקתו וה
והוא הישר כי יגמול לבניהם באהבתם לפי מעשיהם כי זהו מיושר מרוחיו והוא משילש עטרה מרות ובאר
ובאומרו לבני בכים אינו דוקא הרור השלישי אלא ער אלק דור ולא אהביו יותר מיריאיו וכן אמר משה ל
לאוהביו ולשוטרי מינותיו לאלף דור אינו דוקא שהרי אמר לאלפים ואס נפרש הפסו על העולם הזה יהיה
הפסוק כפול העניין ריכה לומר כי אמר שארס מה יהיה חסר ^א בשכר מעשיו לבניו אמריו ער עולם זב
וברש החסר מעולם ועד עולם אבל הצדקה על שלשה דורות לבני בנים ריכה לומר כי הארס החסר והוא
טעושה יותר על מה שמינה שומר לו הקבה חסרו לבניו אמריו מעולם ועד עולם אבל אס הוא ירחיק לבר

שעושה מה ששונה שומר לו הקבה' כראו לבניו אחריו שר דוד שלישי :

לשמרי בריתו ולבניו בקהלתו לעשותם : לשמרי

אם הבנים שומרים בריתו וזכרו
שקוריו לעשותם כלומר זכרו
אותם כפי ולמדו אותם כרי לעשותם אבל הלמוד בלא מעשה לא יכשר ואמר כי זכר חסד האמת על הבני
שנעשה שומרם ושכר אבותם כשהבנים טובים וכן אמר בתורה ועושה חסד לאלפים לאהבה ולשמרי ש
מדותי וגם כשיאנים טובים מטיב להם בזכות אבותם כמו שכתוב וזכרתה להם ברית ראשונים וכתב המכס ר
דאע' לשומרי בריתו הם היראים וזכרו שקוריו לעשותם הם האוהבים של עולם שקוריו לבניהם ובלבם לא
ישכחו רגע אחד וברש לשומרי בריתו אר' תנחומא למה הרבר רומה לאלמנה שהיה לה בן כל הימים שא
שאר הבן נשאוי הבן נזקק לאמו בין נסבא איתהא אמרה ליה אימי ירענא אנא ראת מזדקן לי אלא
האידנא כמה רהיית לי את יכיל אלא הוי רכיר לי כך כל הימים שהיו ישראל במדבר והיה הסן יורד

והבאר עולה להם לשומרי בריתו שהו זקוקים לאל והיו יכולים להיות שומרים את המורה ואין יגיעו בה
אבל עכשיו צריך לפרנסתו לזכרו שקוריו :

משה : יהוה בשמים

כמו השלך היושב על הכסא למעלה מהכל ואם השמים כסאו הנה הכל השמים והארץ תחתיו וברשותו זהו
ומלכותו בכל משלה ואמר שהכל מעשיו ותחת משלתו מעלה ומטה ברכוהו כולכם לפיכך אמר ברכו וה
והחל בעליונים והכלה בתחתונים וברש אר' ברכיה את מוצא ארבעה גיונותין בעולם ארי ושור ונשר ו
וארס במיה אין גיוותן מארי שהוא מתגאה על כל המיות בבהמה אין גיוותן כשור בעופות אין גיוותן ככ
כנשר ומי גיוותן על הכל הארס שהוא שולט בכולם שנאמר ודרו ברגת הים ובעוק השמים מה עשה הקבה
נהן ארבעה גיוותן ככסא הכבוד לומר שהוא מהגאה על כולן שנ' כי גאה גאה והתקמו אר' איהגא על
כל גיוותנא הוי ומלכותו בכל משלה :

ברבו יהוה מלאכיו גבורי כח עשה רברו לשמוע בקול רברו :

מלאכיו שהם עליונים במדרגה על כל הנבראים ומכחם יבא כח
הנכות הגלגלים והככבים לפיכך אמר גבורי כח עושי רברו כי במדותיו וברבריו יעשו הכל ואמר לשמו
כי הם עושים הפיר מה שמינה אותם ומזמנים לשמוע מה שיצוה והמכס ראבע' פירשן כי על ידו תב
הבאנה הגזרות היורות מן השמים ברבר סמרים ומטה אמר וישלח אליו מלאך ואמר מלאך פניו הוי
הושיעם גבורי כח כי אין יכולה בנברא לעמוד לעניהם והמלאך שבא על יקבם מיווה היה ושעס לשמוע
בקול רברו כי אינם כבני ארס שיקוו מהשם שכר בעשותם רק זהו שכרם ותענוגם ותפארתם לשמוע בקו
רברו כי אינם כבני ארס שיקוו מהשם שכר בעשותם רק זהו שכרם ותענוגם ותפארתם לשמוע בקול רב
רברו ובריש ברכו י' מלאכיו אש בעליונים הוא מרבר הדי כבר נאמר :

ברבו יהוה בל צבאיו משהיהו עושי רצונו : ברבו

אלא בהמתונים ומניין שנקר
שנקראו התחתונים מלאכים שנאמר וישלח מלאך ויביאנו מטיבתי וכי מלאך היה והלא מטה היה מכאן
אנה למד שנקראו הנביאים מלאכים וכן הוא אומר וישן מני מלאך י' ר' יהודה בר' סימון אומר ריעל
מלאך י' מן הגלגל זה שנחם רבנין אמרין וטראהו כמלאך האלהים נורא מאד הוי על כרתיך אנה למד ש
שהנביאים נקראו מלאכים גבורי כח עושי רברו לשמוע בקול רברו שומעי רברו היה צריך לומר תמלא
ואמכ' עושי אלא לשי הוא אומר לישראל שיצמרו בסיני והקדישו עשייה לשמיעה :

ברבו יהוה בל מעשיו בכל מקומות ממעלהו ברבי נפשי את יהוה : ברבי

כל מעשיו הם התחתונים כי כולם מעשיו ומשלתו על כולם והם ארבע יסודות והנהיגם מהם והם המייס
והנמנים והרושמים שהם האבנים והעפר והמתכות ואמכ' אמר ברכי נפשי את י' כי היא העל ונה על כלו

התמונים והארס בשוכלו מוטל עליהם וכן אמר המשיליהו במעשה ידך והתמונים אין בהם רעה לברך ולהלל אלא הארס הוא האל הטברך עליהם לפי בריאותם ולפי מעשיהם וכאילו הם מברכין וכן או שיהי ל לארץ מעטך ותורך וספרו לך דגן הים על זה הדרך לפיכך החל המזמור בברכי נפשי וכל בברכי נפשי כי הארס בנפשו העל ונה כולל הכל במכתו ומבין בעליונים בתמונים ועליה לברך האל ית' על הכל :

ברכי נפשי את יהוה יהוה אלהי גדלת מאד הוד והדר לבשת :

זה המזמור היה מספר בו מעשה בראשית וכי הכל עושה האל ית' בחכמה לתקון הבריאות ואמר ברכי נפשי כי אין בתמונים מי שירע לברך אלא נפש הארס המשכלת ואמר גדלת מעש' אנו מביני כי גדלת מאד הוד והדר לבשת כשיבד את הגלגלים תמילה והם עז ולבוש הדר לך והמהרשם יכיר ארס עונים הדרך לספורך כי כמו הלבש לבוש מלכות שיכיר ארס שאינו יודעו יכיר מלבושו כי הוא מלך וכתב החכם רע האכע רוב הדרך והדרך ולא עיני הנשמה החכמה לראות כבודך כאשר ימנע המלבוש לראות עיני הלב הליבש ובמדרש אר' אליעזר מהו מאד ער שלא בראתא עולמך גדול היות ומשבראת עולמך נתגדלת מאד : הוד והדר לבשת בשך ורס אס הוא גיבור אינו נאה ואס נאה אינו גיבור אין בו שני דברים כאמר אבל חקבה יש בו שני דברים ההוד וההדר ועתיד ליהנס שניהם למלך המשיח שנאמר הוד והדר תשיה עליו עשה אהר בשלמה נוטה שמים ביריעה : עשה אהר בשלמה החל באור כי הוא כבדא תמילה אמר

הגלגלים וכן אמר בתורה תמילה יהי אהר נפי עוטה כמו שפירשנו הוד והדר לבשת או יהיה עוטה כמו ש פירשנו ידעא לטלית ופי' מעטה כלומר שהלביש אותה אידה כמו שיעשה הארס שלמה נוטה שמים כחיעה זה אמר על הרקיעה המבריל והוא נקרא שמים כמו שאמר ויקרא אלהים לרקיע שמים וזאת הכר הפריאה הייתה ביום שיני ולא נוכל לפרש כי על השמים העליוני אמר שהם השענה גלגלי כי אותם נבראו קודם האנוח ביום הראשון כי תמלה ברא האל ית' הגלגלים והיסודות הארבעה ושכרו הגלגלים שהם עשרה שעות כי עס תנועתם יבוי הגלגל ברא הזמן ובסוף שתיים עשרה שעות אמר האל ית' יהי אהר נפי אהר שתיים עשרה שעות והנה ערב ובקר יוס אמר

המקרה במים עליונות השם עבים רבובי המהלך על כנפי רוח :

במים עליונותו יש מפתיעין כי רמז בזה על המים מעל לרקיע ופירש בו בענין אמר במים אשר מעל לרקיע ויש לפרש המקרה במים על העבים שהם עליונות והם כמו קרוי על הארץ ואמר השם עבים רכובו כפל עני במלות טונות ואמר רכובו כי באומרו וברכינו העבים רכבים כמו בהמה ברשות הרכוב עליה וכן המהלך על כנפי רוח על מהירות רמה הרות ורחק העבים אל השיאה כאילו הוא מהלך על כנפיו :

עשה מלאכיו רוחות משיתיו אש להט :

עשה מלאכיו רוחות משיתיו אש להט : עשה מלאכיו רוחות הרמות הנטונות הם מלאכיו ושלומיו כ"אין דבר במקרה אלא הכל בכוננה המכוין וכן אש לוהט והוא האש והברקס המרוצים הכל הוא ב ברברו ובמכותו וכולם משיתיו והנה הזכיר הרברים הנהוים באויר ואויר ואמכ וזכיר הארץ והמים והזכיר מה שבעשה ביום השלישי מקראת היבשה והזכיר תמילה מוסרי הארץ אין נהיה באמצע הגלגל ואמר יסד ארץ על מכוניה בל תמוט עולם ועד : יסד ארץ על מכוניה רינה לומר כי נתן בטבע הארץ להיותה

יודת והמקום השפל הוא אמצעות הגלגל והנה הוא על מכוניה שלא תמוט עולם ועד כי אס המוט לאמר מן ששה הכרדן העלה והאל נתן בטבעה לירד ולא לעלות וכן מהכוננה שישורה עגולה ככרוד לפי שהיא בתוך עגולה ואין יורה עומדת כגון יורה ואינו נוטה לאמר סך הברדן אלא יורה העגול :

תהום בלבוש בסיתו על הרים ועמדו מים : תהום

ענה סיפר אין הייתה הארץ

מוכנסה במים בהמילת הבריאה כי כן טבע המים לחיותם על הארץ מכל יצר טובים אותה מכל יצר הרע עליה
 אבל האל ית בייכולתו ובחכמה הקוה אותם ליצר אחר מעל פני הארץ כמו שפירשנו בפסוק כונס וגלה פני
 הארץ לכורך הברואים הנמתיים והמיים וזהו פי' תהום כלבוש כיסיתו ומתחילה קודם הקווה המים היו המים
 כיסוי לארץ ויהיה כינוי הווי כסיתו כנגד הארץ כי נמצא בלשון זכר כמו ולא נשא אותם הארץ נעשה הא
 ארץ שרץ אותם צפרדעים ותהום הוא גב' לשון זכר ונקיבה תהום רבה תהום רוממתהו ובלשון זכר תהו
 אל תהום קורא תהו אמה והנה הפירו הקרוב במלת כסיתו שיהי הכינוי כנגד הארץ ואימ' כי בדהום כיסית תה
 הארץ כמו טמססה הלבו את האר' כי כיסיתה בתהו הארץ כולה עמקי והר' והו על הר' יעמדו מים כי אף
 על הרים יעמדו מים כי אף על ההרים הגבוהים היו המים ומסרון בית במלת תהום הרבה כמוהו במקרא כמו
 ומראה ולא במירות לזנות בית אביה הנמצא בית יצ' ורבי' כמו הם ואם יהיה כיסיתו כנגד תהום יהיה פירוט
 כסיתו עשיתו מוכסה על הארץ ויש לפרש הפסוק אחר הקווה המים ופי' כאשר יקווי השי' עשי' התהום מוכסה
 על הארץ כמו הלבוש שהיא מוכסה על האדם ומכסה אותו כולו וזאת הפנים כן המים אחר שנקוו המים בכ
 בכל יצירי הארץ מוכסה וזאת פני הארץ שנראת ביבשה ומקום היבשה בארץ מגולה כמו הפנים מגולים ופי'
 ופי' על הרים יעמדו מים אחר שנקוו המים היו במקום מקוה המים ההרס מוכסים טים :

מז גערתך ינוסוך מז קול רעמך יחפוז : מז גערתך ינוסוך ינוסוך ינוסוך ויחפוז

עתיד במקום עבר ורבים
 כמו הם כשאמרת יקווי המים אל מקו אחר נסו המים מפניך כמו העבר שינוס מעצרת ארוני' או ארס שינו
 מגערת התקף ממנו על ררך מפני גערת חטטה תנוסו מן קול רעמך כמו האר' שירעם בקולו על תבירו
 שיבהל ויחפז ממנו כן עשו הנמסים וריונך היה קול רעם להם ונחפזו ללכת אל מקום המקוה :

יעליו הרים וירדו בקעות אל מקום זה יסדת להם : יעליו הרים בנרס משני עלו הרים וירדו

בקעות ער שהגיעו זה אל מקום זה שימדת להם ויעלו וירדו עתיד במקום עבר ורבי' כמוהם ומקום סמו
 לשלש שהוא רמז למקוה המים : **גבול שמת בליעבורך בל ישובח לבסות הארץ :**

גבול שמת
 אחר שהקווה המים שמתה להם המול לגבול שלא יעברוהו ולא ישחיתו הברואים על היבשה בל ישובח
 לכסות הארץ כמו שיהיו מתחילה מסכין הארץ והו ישובח וזה מיכולת הבורא ומחכמתו ומרמטיו ע
 על ברואיו כי כשנקוו המים במקום אחר באמת גבהו המים על הארץ מאר שהיו שטומי' על פני כל הארץ
 הקווי המים במקום אחר ועמדו נר אחר כמו שאמר כונס כנר מי' הים והמים בטבעם נוגדים מגבוה לשפל
 והוא ית' טבעם בטבעם לזה הדבר שיבאו גלי' הים ער טפה הים ולא יעברו הגבול שהוא ממול אשר על ש
 שפת הים ומה שאמר יורדי הים כנגד השפה שהארץ גבוה על הים :

המשלח מעינים בגזלים בין הרים יחלבו : המשלח גם זה מהקנת המים ששטה האל להקנת

הברואים כי כאשר יקוה המים השיאיר מהם בארץ ועשה אותם שהיו נקוים מלומים כי לפי שאינם נוגדים
 היו מהאבשין והיו טעם ירין האויר לפיכך עשה אוהו מלומך להקן האויר ולמונעו מן העיפוש ואותם ש
 שהשאיר ביבשה מהוקים כשהיו והבליעם בתוכה ישלח מהם במקומות פעניינים שיהיו המים נובעי' בהם
 לכורך הברואים לשתות מהם הנמטים ולקודר האויר ולתת לחות לגופות המיים ולהרשי' יבשות האויר הבא
 אליו משלימות מי' הים ולהשקות בהליכתו לאילנות ולבית הרמיים לפיכך היו המתוקן נוגדים והולכין וזה
 להקנת הברואים לא שלח המעינים שיפצו בעמקים אשר בין ההרים והמים שהלכין בקו ואותם שהולכי'
 במקומות היישוב הועלתם לבני ארס ידיעה ואותם שהולכין במדברות הם לכורך הולכי' מדברות ולכורך
 שאר המיים שימצאו מים לשתות וזהו שאמר : **ישקו בל חיתו שרי ישרו פראים צמאם**
ישקו בל חיתו שרי

יטקו המים חיית השדה והפראים ישברו זמאם חכר בפרט הפראים כי הם נהגים במרבר לא יבואו ביטוי
כמו שכתוב פרא לטור מרבר: עליהם עוף השמים ישבו מבין עפאים יהנו קול:
עליהם

ועוד הם תועלת לעופות כי רוב העופות שוכנים במקום המים ויהיה הפירוש עליהם סמוך להם כמו ועלי
מטה מנשה גם יש עופות שהם גדולים על המים כי העופות הם מהוללת המים כמו שכתוב ישירני המים ש
שרץ נפש חיה ועוף יעופה על הארץ כלומר ישירני שני מינים האחד שיעוף בארץ וישכון גם כן בארץ
מבין עפאים האלה כמה והמירק המת היור והם עלי הארץ על העץ וכן בארמות ואתרו עפיה ועפיה שפיר
ואמר מבין עפאים ולא זכר העצים כי ברוב גדילין העצים על שפתי הנהרות והנו קול שימצעצפין ומרנני
משקה הרים מעליותיו מפרי מעשיך תשבע הארץ: משקה הרים מעליותיו
אמר שזכר

הקוות המים שהיה ביום השלישי וזכר עם זה תועלת המים אשר ביבשה וזכר הנמנים שנבראו גם כן ביום
השלישי כמו שאמרנו הרשא הארץ רשא וקורס שהרשימה הארץ עלה אר מן הארץ והשיקה את כל פני ה
הארמה ואמר כי וינמת א' א' א' הארמה והוא שאמר משקה הרים מעליותיו והם העננים וזכר ההרים כי
הם יתריכו למטר יותר מן העמקים והמישור כי נמצא בו לחות יותר מטה שיתמצא בהרים ועוד כי יוכל ה
הארס להשיקות העמקים והמישור ממי הנהרות ולא כן ההרים כפל העניין במלות שונות כי פרי העננים ה
הוא הגשם ואמר מעשיך כי ענין המטר הוא מעשה חכמה מהאל ופלא גדול וכן זכר אליהו בזכרו כפל
בפלאות הבורא בעשיתו למטר חק ואמר האל לאיוב היש למטר אב מי הוליד אבלי טל והנה מעשה האל ה
האב והמטר הפרי: **מצמיח חציר לבהמה ועשב לעבודת הארם להוציא לחם מן**

הארץ: מצמיח

חציר לבהמה והנה עם המטר מצמיח החציר לצורך מאכל הבהמות וגם
כן הצמיח עם המטר העצים כמו שאמר ישבעו עצי אבן קורס וזכר תועלת החציר והעשב לאדם
ולבהמה ובכללם זכר וטובא עצי המאכל וזכר בפרט אותם שהאדם נרין בהם יותר והם רגן והירוש וינמר
ועי ועשב לעבודת הארם הוא עשב שהרא מאכל האדם כי אותו יבא עם עבודת הארם כמו שנגז' על ארס
הראשון בוינת אפיך מאכל לחם אבל מאכל הבהמה תרצא הארץ בלא עבודת הארם ואמר להוציא לחם מן
הארץ כי עבודת הארם בארמה הוא לעצמו ולצורך הבהמות שיצובר בהם הארמה כמו הבקרים והמטורים ו
ויהיה הסבמר בהם לעצמו כמו החטה ולבהמות השעורים והתבן ולחם הוא כלל לכל מאכל חוכרים אותו ב
ברוב על הלחם שהוא המידי למאכל האדם ועליו אמר ולחם לבב אנוש יסעד:

ויין לשמח לבב אנוש להצהיל פנים משמן ולחם לבב אנוש יסעד: ויין ישמח

ומרצא גם כן מן הארץ יין כי גם הוא למעלה הארם לטמט לבבו ואם ישתהו במרה ייטיב שכלו כי עם ש
שטמת הלב ייטיב השכל והנביאים לער ומרצא גם כן שטן שאוכל אותו הארם ומנהיל ומאיר פניו וגם כן
מדליק בו בלילה אבל זכר עיקר תועלתו שהוא מנהיל פנים ופי משטן כלומר להנהיל פני ארס מטה יהיה
מהשטן או אפטר שרמז באומרו משטן להרלקת הנר בו בלילה כלומר מקמה תועלתו הוא להנהיל מראה
לו תועלות אחרות לצורך הארם להרליק בו ולטמות בו ולפי שזכר תועלת היין והשטן זכר תועלת הלחם ו
זכר אעפי שגלויה תועלתו ואמר לבב אנוש יסעד כי אין מאכל סוער הלב כמו הלחם וכן הוא אומר ואקמ
שת לחם וסעדו לבבכם ואמר סעד לבן שת לחם: **ישבעו עצי יהודה ארזי לבנה אשר בטע:**

ישבעו עצי יהודה

ישבעו מהמטר שזכר למעלה משקה הרים מעליותיו וגומר והעצים האלה שזכר הם עצי היער וסמך הע
העצים אל השם כי דעתו על העצים הרמים והנשיאים וכן כתב הוא דרך הכתוב לכמוך אל האל הרבר הגר
זה העצים כמו הרבר אל אוריד אל טלהבת יה מאשיליה עיר גדולה לאלהים או אפטר בסמיכות עצי לפי

טאין בנימיהם ובגדילתם הפיטת ירי אדם ולפי שזכר למעלה העשב והעצים שגדלים עם עבודת האדם
זכר אלה טאין בהם עבודת האדם אלא ריבון האל ית' לברו שבתו בטבע הארמה להוציאם לפיכך אמ' עני
י' וכן אמר ארזי לבנות אשר נטע וזכר הארזים בפרט לפי שהארז הוא הגבוה שכל עצי היער ופירושו א
אשר נטע לומר כי לא יעשם האדם כמו שנטע עצי המאכל לצורכו לפיכך אמר אשר נטע נהן טבע כא
בארץ להוציאם לצורך הברואים והוא משקה אותם מעלוותיו וישיבעו ואין ידריכים לאדם להשיקוהם וגם
יש בהם במקומות יער מעצי מאכל שיזכרום בלי עבודת האדם כמו התפוחים והאלונים :

אשר שם צפרים יקצו חסירה ברושים ביהה : אשר שם צפרים יקצו

ענה זכר מעלתם בעורם צומחים כי בכריתתם יש בהם תועלת לאדם לקרות בהם חבתיים ולעניינים אמרים ו
ולעשות מהם אכיות גם אותי אשר אין בו תועלת לעשות בו מלאכה והוא הזמורה אשר בעצי היער יש בו
תועלת להרליק בהם האש לפי שהם עצים רקים טובים להרלקה וכן אמר הכתוב עץ הגפן כעץ היער נתתי
לאש לאכלה אמר נתתי כמו שאמר אשר נטע כמו שפירשנו אבל בעורם בארץ צמחים אעפי' טאין עו
עושיין פירות יש בהן תועלת לעשותה לטכון עליהם ולקטן בהם והאל ית' ברא הרבים הפחותים לתועלת
הגדולים מהם כי בברואי מטה האדם הוא הכבד ותחתיו שאר שיני המינים ותחתיהם הצמחים ותחתיהם הרו
הדומם טאין בו נפש והנושה כלל והנה ברא הארזים ושאיר עצים הגבוהים לקטן בהם העושות כי האל ית'
ברא העץ. להיותו מעופף באוויר והנה העצים שימצאם גבוהים יותר הם טובים לו לנות עליהם ולקטן בהם
ועפרים הם כלל לכל העושות וזכר בפרט חסירה לפי שהוא עץ גדול ורדקה לקטן בעץ גבוה ומנהגה לקטן
בארזים ופי' ביהה קנה : **הרים הגבוהים ליעלים סלעים מחסה לשפנים .**

הרים הגבוהים

ליעלים כיון שזכר סדור העושות שהיא העצים הגבוהים אמר גם ההרים הגבוהים הם סדור מיות השדה ו
זכר בפרט היעלים כי הם יבקשו ההרים הגבוהים ושם ישיכנו וכן קרא אותם יעלי סלע : סלעים ממסה
לשפנים וכן הסלעים יש בהן תועלת לחיות כי הסלעים יש בהן מערות ונקרות יחסו בש משפנים וכן יחסו
פעמי' הסלעים והנה כל נברא לתועלת ולצורך אין רבר רק והקטן במעלה נברא לתועלת הגדול ממנו כמו
שפירשנו והכל לתועלת האדם כי הוא עליון על כולם והנה זכר הנבראים ביום השלישי לתועלתם ואעפי'
שזכר בכללם ההרים והסלעים והם בכלל הארץ שנבראה ביום ראשון וזכרם הנה על ידי זכר תועלתה
העצים לעושות אמר כמו שההרים והסלעים גם תועלת לחיות : **עשה ירח למועדים שמש ירע**

מבואי : עשה ירח למועדים

למועדים עתה הזכיר הנבראים ביום הרביעי והם המאורות והמל
בירח ואעפי' שהוא המאור הקטן לפי שהלילה קורם ליום ולילה רביעי שישו הירח והכוכבים ובבקר ליום
רביעי ורזו השמש עשה ירח למועדים כמו שכתוב והיו לאותות ולמועדים זכר הנה למועדים על הירח
ולא על השמש בזכרו על הירח הוא הרין לשמש כמו שכתוב בתורה וכן בזכרו הירח הוא הרין לכוכבים
שהם פושלים על הירח או פירושו עשה ירח למועדים אמר עשה הירח כן להיותו מסד ומלא לרעת הם
המועדים כלום לחלוק בו זמני השנה שהם שני עשר לפיכך עשה אותו מלא וחם כי בכל חרש ומרש
מתרש באורו ובה נרע זמני השנה והנה יש לנו תועלת מאור ותועלת אמרות שמש ירע שבואו הנה הם
השכימו המכמים כולם כי הירח גוף שחור אין לו אורה אלא שהשמש כפי התקבצו מהשמש וכפי התרחקו
והנה הירח כולו לא ירע אורו כי אין אורו מעצמו אלא מותקנו והוא בואו למועדים ולא כן השמש כי א
אורו מעצמו והנה הוא ירע אורו ומלא שבואו כוללת הירחה והשיקיעה כי כשהשמש זורח הנה הוא בא
על הארץ וכשהוא שוקע בא תחת הארץ אליו מפני שיש לו שם אמר בהראותו והוא הירח ושמש בא
בשם שיקיעתו ויש לפרש שבואו על הירח אמר כי השמש ירע שבואו הירח בזריתתו כיום רביעי ב
בבקר ובעת זריתתו היה הירח בבקר ובעת זריתתו היה שבואו הירח ושקיעתו כאילו

היא ירע זמן מבוואו ורבוהינו זל אמרו שמש ירע מבוואו ירמ לא ירע מבוואו לפי שיש במהלכו אורחות ע
נקלקלות כאילו לא ירע מבוואו ואמרו פעם שבא בארוכה ופעמים בא בקצרה :

תשת השך ויהי לילה בו תרמש בל חיתו יער : **תשת השך** והוא לילה עתה
זוכר הועלת הליה

והטוטה המוש' היא שתינת הארד אמר כשהשי' מושך בעולם ויהיה הלילה יש בו הועלת לקנת המיי' והס
האריות ומיות היער טיהם אוכלת בשר וטורפין שאר המיות אשר להם יכולת עליהם וביום לא נתת להם ר
רשות להלוך חוץ לגבולם מן להם שלא יזיקו לארס ונתתה מורא עליהם כמו שכתוב ומוראכם ומתכם יה
יהיה על כל מיות השדה ומשני מורא הארס נמנעים ללכת פיוס והולכי בלילה ומבקשים טורפם זהו שאמר
בוהרמוש כל מיותו יער ופי' הרמוש הלך כמו כל המיה הרוטטה על הארץ וה מיותו כוספה כו בנו בעז
חולתו והנה מכלל זכרו הועלת המיות השורפות בלילה נורע הועלת שיש לארס שיישן וינות מעמלו וכן
הבהמות הגדלות עמו ויש למושך גם כן הועלת כמו שאמ' זל כי המושך והאור סיבה להיות ולהפסד :

הבפירים שאגים לטרף ולבקש מאל אכלם : **הבפירים שאגים** הכפירים הם
עולי ימי

טהאירות ומהמיות הטורפים וכפיר גדול טגור ולבקש מאל אכלם כי הוא נוהג לחס לכל בשר בהסתלשות
הסיבות וכאילו הם מבקשים ממנו אוכלם בבקשים טרפם :

הדרח השמש יאספה ואל מעונותם ירבעח יצא ארם לפעלו ולעבורתו עדי ערב :

הדרח השמש יאספון משני הארס שייצא לעבורה השדה ואל טעונותם כמו ובטעונותם וכמוהו ואל
פארין הגן את הערות יצא ארם לפעלו ולעבורתו בשדה ערי ערב שיאסוף אל העיר והמיות ישוטו לבקש
אכלם והנה כל הנבראים בטומת טכיון ומכמה חכס : **מה רבו מעשיך יהוה בלם בהבמה**
עשית מלאה הארץ קניניך : **מה רבו**

מעשיך פי' מה גדלו כמו על כל רב ביתו או פיר'
וכן במספר וכן אמר מלאה הארץ קניניך כשהתחיל לספר נבראי היבשה שנתגלו זכרם עם זכר הנשמה
והמאורות והס גלוי המכמה לברס יותר מנבראי' הים לעיכך חסם בהם בזה הפסוק ואמר כי יורעים
וטכירים אנו כי גדולים מעשה האל וכולם עשויים במכמה מלאה הארץ קניניך מלא כל הארץ הכל הלא ק
קניניך ומעשיך אין דבר במקרה ואמר מלאה כי אין בארץ מקום רק שלא ידאו מעשה האל ופירושו ק
קניניך כמו קונה שמים וארץ :

זה הים גדול ורחבי ידים שם רמש ואין מספר חיות סטנות עם גדולות :

זה הים גדול ורחב ידים עתה דבר על הנבראים ביום החמישי והס הרגים ומדרוס הים שהוא גדול
ורחב ידים גדול באורך ורחב מקום ואמר זה כי הוא נברא וידוע לכל וענה שכברא גם כן ביום החמישי כ
כבר וכרוי' גילגול אמר על הרגים ואין מספר כחיות פרוס ורבים ממיות השדה ועור כי הם נולדי' בכל
זמני השנה לעיכך מספרם רב ממיות היבשה לעיכך אמר ואין מספר :

שם אניות יהלכו ליותו זה יצרת לשחק בו : **שם אניות** אמר כי גם הים שאינו
מרוד לנבראי היבשה

נתת חכמה בארס ללכת בו באניות ועברו בו ממקום למקום ויתר רג' הים למאכלן כמו שבייך אותם אלה
ואמר ודרו ברגת הים ועל ידי אניות הוא שרודה ברגים כמו שאפיר במזמור מה אריר שמך יצפור שמים
ורג' הים עובר אורחות ימים ליותן זה יצרת לשחק בו הוא הרג הגדול אשר ספר הכתוב בכפר איוב
גבורתו ועמיותו ואמר זה אעפי' שלא ראהו ארס לפי שנוגע בספור הכתוב ואמ' לשחק בו פי' בים כלפי'
בכל נבראי' הים הוא משחק כי כולם באים נגדו וכולם ברשותו ויאכל מהם אשר שיריבה ובא על דרך ורוז

ודחנים ששחק לו הוא לכל מבצרי שחק כל רבר שיבנה הארס ישחק לו וילעג לו וכן יי' ישחק לו השחק ל
לכל גוים יושב בשמים ישחק והנה בארו כל הנבראים והנבראים ביום השישי שהם פמיות והבהמו והארס
כבר נזכרו למעלה בגלגול; **בלם אליך ישברוך לתת אבלם בעתו: בלם אליך**

ישברון אמר על נבראי מטה המיים בראה אותם ובראת מאכלם אעפכ' כל יום ויום אליך ישברון לתת
אוכלם בעתו כמו שכתוב נוהן לחם לכל בשר והוא על ידי השתלשלות הסבות ובידו לתת ולמונע מהם וא
ואמר בעתו לשון ימיר כי כל טין ומין יש לו עת ידוע וזמן לו מאוכלו או בעתו טעמו אל האוכל ואמח
אליך ישברון ואעפי שאין בהן דעת מי הנותן והמכין הם לפי הטבע הנותן בהם ישברו אל מוקס ואל מ
מנהגם הנותן להם ואעפי שהם לא ידעו למי ישברו אנחנו יודעים שאליך ישברון כי אתה הנותן והמכין
תתן להם ילקטו הפתח ירך ישבעו טוב: תתן להם ילקטו הפסוק כפול
בענין במלות

שונוה וארטי אבי זל פי ילקטו בעת בצורת שילקטו מעט כאן ובשעת השבע הפה מ יך ישבעו טוב :
הסתיר פניך יבהלך הסף רוחם יגועו ואל עפרם ישובו: הסתיר פניך

יבהלון כסתתיר פניך והוא כשתמנע מאכלם יבהלון כי אין להם יכולת להטוה לזולתך הוכח רומס
יגועון הוכח כמו האסוק על דרך רומו וכשתמו אליו יאסוק ואל עפרם ישובון כשתמא הרומ מהמתי
ישוב הגוף אל העפר: **השליח רוחך יבראוך והחדש פני ארמה: השליח רוחך**

יבראוך אמרו קצת חכמי המחקר כי כל מי אמר מותו יקום כי הנפשות הם עתידות להתגלגל ולחזו לעולם
אבל אינו חוזרת אל המומר הראשון כמו אותו המומר בעצמו והיה זה הסיד לכמה אלפי השנה וגדולי ה
הפילוסופים אוסרים כי לא תשוב הנפש אל הגוף לעולם כמו שאמר איוב עד בלי ט' מים לא יקינו ולא מ
ולאמונתינו אנחנו זרע ישר והמחזיקים באמונתנו יהיו הנפשות חוזרות אל המומר הראשון אשר יבאו
מטנו לזמן המיית המתים אשר יערנו בו האל ית' ויהיה זה על דרך כס ופלא ולא כפי הטבע ועל זה אמר ה
תשלח רוחך יבראוך ותחדש פני ארמה ואעפי שהפסוק למעלה טוה הוא על כל המיים לא על ארס לבר אמוח
זה על הארס שהוא עיקר מיים בנבראי מטה ואם תהיה תמיית המזים לכל הארס זה ממלוקת בין חכמינו וה
ורוב סוגיית התלמוד היא כי תמיית המתים לבריאים ולא לרשעים וימך לפרש הפסוק הזה על כל המיים לא
על הארס לבר רוחך יבראוך אמרים כי ימותו אלה ויולדו אמרים תמתיהם וכן כתוב רור הולך ודור בא כי
הכללים עושרים והפרטים אוברים ואמר ותחדש פני הארמה על הנולדים שיבאו מרשים לעולם:

יהי בבור יהוה לעולם ישמח יהוה במעשיו: יהי בבור כשהשלים כל מעשה
בראשית אט' זה כמו

שאמר בהורה וירא יי' את כל אשר עשה והנה טוב מאד אמר הכל מעשיו והם כבודו וישמח בהם ואס'
ירצה ישמיה הכל וישבו לתוהו ובוהו וזהו שאמר המביט לארץ ותדער או פירושו יהי כבוד יי' על זסן ה
הגאולה אמר הנה הם הכל מעשיו וישמח בהם כאשר הארס עושה רצון האל שהכל נברא בגללו אז הוא
שמח ובעולם הזה עשמים ענב עשמים שמח כמו ברור הטבול ויתענב אל לבו וינחם יי' וכן ברור הפלגה
ובאכשי סרוס ועמורה וברדות אמרים שהריעו מעשיהם לא ששם במעשיו אבל אימות השטיית שכתוב
בהן בו אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרות כולם בשם יי' ולעברו טכס אמר ונה יהיה אמר שיכלה הר
הרשעים מן העולם כמו שכתוב והיו כל זרים ועושי רשעה קט ולהט אותם היוס הבא אז יהי כבוד יי'
לעולם ישמח יי' במעשיו וזה יהיה אמר כלות הרשעים שאמר המביט לארץ ותדער והשטמה והעניבון בו
יתברך ררך מטלים אץ לו שטמה ועניבון ולא ישתנה מטרה למרה אלא כמו שכן ארס ישמח בהצלחת מ
מעשיו ויענב בהפך זה כך כאשר הרבר על האל יתברך ררך משל להבין השמעים:

בבקשת אמו : **דרשו יהוה ועזו בקשו פניו המיד :** **דרשו** הארץ נקרא עזו כמו

ויתן לשיבי עזו כלומר
דרשו מטען הארץ ושם התפללו לפניו וכן בקשו פניו שהתפללו לפניו המיד במדרש אר' בר' חלפתא לר'
ישמעאל את מבקש לראות את השכינה בעולם הנה עסוק בארץ ישראל כלומר כי בארץ ישראל הם פני
שכינה ושם תקובל תפילתי מהרה : **זכרו צפלאותיו אשר עשה מופתיו משפטיו פיהו :**

זכרו צפלאותיו

זכרו בלב צפלאותיו ומופתיו שעשה האל במצרים ובמרבד ומשיכנסו לארץ וכן ברבר הארץ בארץ שלש
פלשתים כי על כס אמר ועל פלא אמר מייב ארס לזכור המופתים הקורטין וזהו שאמר וכן עשה לפלאותיו
ומשפטיו פיהו כי המכות שהביאו במצרים אמרו עי' משה נביאו מתמלה וכן היו המשפטים באיס על מצרי
כמו שאמר בפיו : **זרע אברהם עברו בני יעקב בהריו :** **זרע אברהם עברו**

וברברי הימים זרע ישראל עברו והענין אמר כי מה שאמר זרע אברהם עברו וברברי הימים זרע ישראל
עברו והענין אמר כי מה שאמר זרע אברהם על זרע ישראל לא על שאר זרע אברהם וכן אמר האל לא
לאברהם כי ביימך יקרא לך זרע ואמר יצחק ליעקב ויהן לך את ברכת אברהם לך ולא תעך אתך לרשתך כי
הנה הזרע המיומר לאברהם הוא ישראל וכן פירש ואמר בני יעקב במידיו כלומר מי הוא זרע אברהם הם
בני יעקב שהם נבחרים מטאר זרעו : **הוא יהוה אלהינו בכל הארץ משפטיו :**

הוא יהוה אלהינו

אשפי שבכל הארץ משפטיו והוא מנהיג העולם כולו הוא אלהינו ואנחנו עמו ובמדרש מה הוא אלהינו
אלא אותה מריא הוא חמטה לרעה וחמטה לטובה לרעה הוא היה גיבור כיד הוא עשו אבי ארום הוא רתן
ואבידס הוא המלך אמו הוא אמשורוש וחמטה לטובה הוא אברהם הוא משה ואהרן הוא עזרה עלה מבבל
הוא מוזקרו סתם טי גימון אר' מוזקיה והאלהים נטכה עם הכריקים כי הוא ^ל אלהינו זכר לעולם בריתו כ
כמו שמפורש בפסוק אמר אשר כרת את אברהם אתה זוכר לזרעו עולם שנתן הארץ לזרעו לאמר ארבע
דורו והוא הרבר אשר צוה כלומר אשר גזר כמו שאמר לאברהם כן קיים הרבר לזרעו אחריו משה שאמר
לעולם ולאקה דוד כי לעולם תהיה הארץ לישראל אשפי שגלו ממנה עד ישובון אליה ולא יגולו ממנה עוד
לעולם וזהו לעולם מאלף דוד ובמדרש מהו לאלף דוד לאלף שברוד זה אברהם אבינו :

אשר ברת את אברהם ושבועתו ליצחק ויעמידה ליעקב לחק לישר ברית עולם

אשר ברת את אברהם

כמו שכתוב ביום ההוא כרת ^ל את אברהם ברית לאמר לזרעך נתתי
וגומר ואותו הברית ליעמק הייתה כלומר בעבור יצחק כי מה שאמר לזרעך כי ביימך יקרא לך זרע והש
השבועה הייתה בעקירת יצחק כמו שכתוב בי נשבעתי ואמר ליעמק והקמותי את השבועה אשר נשבעתי
לאברהם אביך ונשבעתי ליעמק כמו שכתוב ויעמידה אותה בברית ואותה השבועה העמידה ליעקב לחק ל
ולישאל ברית עולם כי על זרע המיומר הייתה הברית והשבועה לא על עשו וכן אמר יצחק ליעקב ויהן
לך את ברכת אברהם לך ולא תעך אתך לרשתך את ארץ מגורך אשר נתן אלהים לאברהם :

לאמר לך אתו את ארץ בצעו חבל גחלתם : **לאמר לך אתו** לכל אמר מן

הארבות א
אמר כן חבל נחלהכס כנגד ישראל : **בהיותם מתי מספר במעט וגרים בה :** **בהיותם**

על האבות ועל בניהם אמר שהיו מתי מספר ואמר יעקב ואני מתי מספר כמעט וגרים בה כמעט ומן היו
גרים בה בארץ כי הוצרכו לראות מטנה כמו אברהם שהלך בעבור רעב למצרים ולארץ פלשתים וכן יצחק
לארץ פלשתים וכן יעקב למצרים והוא שאמר ויתהלכו סגרי אל גרי ואעפכ' הבטחת האל אמונה בלבב לא

בהדרו אמריו : ויהלכו מצוי אל צוי וממלכה אל עם אחרי : ויהלכו מארץ כנען

למדינים ולארץ פלשתים וממלכה לעם אחר כפל ענין הוא במלות שונות לא הניח איש לעשק אדם מל מלכים פרעה ואבימלך : אל הצעו במשיח ולנביאי אל הרעו : אל הצעו במשיח

הזהיר להם כמו לאלימלך וללכן או על ידי נגעים כמו לפרעה ולאבימלך וכן לשאר בני אדם הם היו רוצי לעשק במשיח נסיכים גדולים היו להם וכבדים אינל המלכים כאילו היה מלכים משומים וכן אמר בני חת לאברהם נשיא אלהים אתה בתוכינו וכן אבימלך הלך אחרי יצחק לעשות שלום עמו ולנביאי כי הא האבות נביאים היו והטעם מדבר עמהם במראה הנבואה ובמלכות כמו שכתוב ואמר על אברהם הטב אשת ה האיש כי נביא הוא : ויקרא רעב על כל הארץ כל מטה לחם שבר : ויקרא רעב

הזכיר סבת רות יעקב מדינים וטעם ויקרא כאילו קרא לרעב ויבא על הארץ כי הגזרות הבאות לארץ מא טאוה הם וכן אמר באלישע הנביא כי קרא יי לרעב וגם בא אל הארץ שבע שני כל מטה לחם כמו משען לחם רוינה לט כל מאכל שיטען אדם עליו מטעם הארץ . שלח לפניהם איש לעבר נמבר יוסף : שלח לפניהם

לפני יעקב ובניו כי כבר זכר האבות וגם הבנים באומרו בהיותם מתי מספר ומה שאמר שלח כי האל ית' סיבב עי' חמלומות אשר חלם יוסף עד שקנאו בו אחיו וכן אמר וישלחני אלה אלהים לפניכם לעבר נמכר יוסף בעבור עבר כלומר להיותו עבד נמכר וכן למד ואילו לעבדים ולשפחות נמכרו ולמד אמר לי והרוסי' להם . ענו בבבל רגלו ברזל באת נבשו : ענו בבבל

רגלו כשנתנו ארונו בבית הסוהרין וכתוב רגליו כי שתו רגליו נתנו בכבל וקרי רגלו על ררך כלל : ברזל באה נפשו עי' בברזל כלומר בשלשלת על ברזל ואמר נפשו כי הנפש מעונה בעינו הגוף וכן בגעל נפשך רוינה לומר גופך : ער עת בא רברו אמרת יהוה צרפתהו : ער עת בא רברו

ער עת בא רברו לפני פרעה שזכרהו שיר המשיח אל פרעה ואז אמרת אלה צרפתהו כי האל סיבב זה במלך שהראה לפרעה ולא נפתר אלא על פי יוסף ואז יבא ככסף ירוק לפני פרעה כי אמר לו שיר המשיח כאשר פתח לנו כי היה ובמדרש ר' מייא בר אבא ורבנן מר אמר ער עת בא רברו של יוסף ומר אמר ער עת בא ר דברו של הקבה כשאמר יוסף ושיר המשיח כי אם זקרתני אהך כאשר יטב לך אמר לו הקבה וכן אמר מייך שהעמוד בייסודין שיר שתי טינים ויהי מקץ שנתים תשיכך ער עת בא רברו של הקבה :

שלח מלך והזירהו מושל עמים ויפתחהו : שלח מלך כמו שכתוב וישלח פרעה ויקרא אל יוסף וידינהו

מן הבור והכפול כפול בענין במלות שונות : שמו ארץ לביתו ומשל בכל קצונו : שמו ארץ כמו שכתוב אתה תהיה על ביתי

לאסור צריו בנבשו וזקציו יחבם : לאסור שריו כנפשו שיהיה כח בידו לאסור שריו וגדוליו כמו שהיה

כח ביד פרעה כי קן אמר לו ועל פיך יטח כל עמי רק הכסא אגדל ממך הנה נקו לו כומו לבר ישיבה הכסא ועי' כנפשו בריונו כמו אל תהנני בנפשי ירמי ובמדרש לאסור שריו כנפשו זה פוטי' פר טינה יוסף לתת איתו בבית האסורים חקניו יחכס לחכמים יקראו זקנים ואנשי שהם במורים לפי שהכמה נמצאת בזקני' גדוב כמו שכתוב בישישים חכמה ופירושו כי יוסף חכס ולמד חכמי פרעה כי נמצא חכס יותר מהם ו יקן אמר לו פרעה אין נכון וחכס כמין : ויבא ישראל מצרים ויעקב גר בארץ חם :

ויבא ישראל מצרים
חס פי מצרים כן חס :
ויפיר את עמו מאר ויעצמהו מצריו הפך לבם לשנא עמו
לזה תגבול בעגביו :
ויפיר את עמו

השם שזכר למעלה אמרת יי' ירפתהו אמר כי האל ית'

השנה את עמו בארץ מצרים מאר כמו שכתוב ובני ישראל פרו וישרנו וירבו ויעצמהו מצריו העצמהו יותר מיצריו מהמצרים שהיו צריו באחרונה כמו שכתוב ויעצמו במאר מאר לפיכך פתרו המצרים לפי שר שראו אותם פדים ורבים יותר מהם פתרו כמו שאמר ויקורנו מפני בני ישראל הפך לבם במעשיו פעל יודא ופירושו האל ית' הפך לבם כי הוא גזר זה ואמר ועברו ועינו אותם או יהיה הפך פעל עומד כ כאילו אמר נהפך לבם להתכבד לכתוב עליהם מחשבות רעות היאך יכלו אותם כמו שנאמ' הבה נתחכמה לו . שלח משה עבדו אהרן אשר בחר בו : שלח משה עבדו כי כן נקרא עבד יי' משה

עבדו אהרן אשר בחר בו לשליחות עם משה כמו שאמר ואהרן אחיך יהיה נביאך :

שמו בם יצרי אותתיו ומפדים בארץ חם : שמו בם כמו שכתוב ומשה ואהרן עשו את כל המופתים האלה .

שלח חושך וירחשיך ולא מרו את רברו : שלח חושך לא הזכיר המכות על הסדר וגם לא הזכיר

כולם כי כתובות הם בתוסס והזכיר מקצתם לזכר האותות וכן עשה במזמור האזינה עמי תורת' וימשך הת פחשיך את הארץ ולא מרו את רברו כן כתוב וקרי רבריו והענין אמר אלא שזה כלל וזה פרט ולא מרו א את האותו שזכר לא מרו את רבר השם אלא באו עליהם ברברו או פי' ולא מרו משה ואהרן את רבר השם בכל אשר היה שולחם היו הולכי מעפי שמים גוער בהם פרעה ובמדד' לא מרו את רברו ר' אליעזר אומר ולא מרו המכות את רברו ר' יהודה בר' סימון אומר ולא מרו בית דין של מעלה את רברו :

הפך את מימיהם לדם וימת את דגהם : הפך וימות דגתם הרס המים הרגה כי אינם חיים כי אם במים ;

שרץ ארצם צפרדעים בחריו מלביהם : שרץ ארצם זכר ארץ לשון זכר וכן ולא נשא אותם הארץ

נעתם ארץ ואמר שרץ והארץ לא שרץ כי אם היא וכן כתוב ושרץ היאור צפרדעים אלא אמר ארצם לפי שבכל מקום שהיו מים בארצם היו שורצים צפרדעים וכן כתוב על ההדרות על היאודים ועל האגמים בחריו מלביהם : אמר ויבא ערב כנים בכל גבולם : אמר ויבא ערוב רינה והעיר חתיו

הרשות לבא בכל גבולם כמו שכתוב כל עפר הארץ היה כינים : נתן צשמייהם ברה אש להבת בארצם : נתן

אש להבות בארצם כמו שכתוב ותהלך אש ארצם ואש שפוך ללהבת ופעם להפך להבות אש כמו תולעת שני שני תולעת : וידך צפנם והאנתם וישבר עין גבולם : וידך צפנם

ותאנפם הברר הכה וזכר הגפן והאוכה בפרט וכן במזמור האזינה עמי תורת' לפי שזולה הם רוב אילנותיהם הם במצרים : אמר ויבא ארבה וילק ואיז מספר : אמר ויבא כמו שפירשנו בערוב וילק ה

הזכיר אתר מטני הארבה : ויאבל כל עשב בארצם ויאבל פרו ארמתם : ויאבל

פרי ארמתם פרו העץ אשר הותיד הברד :

וידך בל בכור בארצם ראשית לכל אונם ויוציאם בבסתם זהב ואזן בשבטיו בישראל

וידך הפסו כפול בענין במלות שונות ויוציאם טעמו לישראל שזכר למעלה ואין בשבטיו כושל שנים עטר שהיו והיו עס רב לא היה אחר בהם שהיה כושל ועני אלא כולם יצאו בכסף וזהב :

שמח מצרים בצאתם כי נפל פחרם עליהם : שמח נפל פחרם כמו שאמר כי אמרו כולנו מתים :

פרש עני למסך ואש להאיר לילה : פרש עני למסך משיצאו ממצרים וי' נוסע לפניהם בעמוד ענן

יומם וגו' ופירוש למסך אינו סכך למעלה אלא כמו יריעה לפניהם וכן ואת מסך הפרה כי הענן לפניהם היה בלכתם אבל בנוחם היה עליהם ער שהיו נוסעים ואפשר כי מלת למסך כולל שניהם בלכתם ובנוחם :

שאל ריבא שלו ולחם שמים ישביעם : שאל ריבא שלו שאל ישראל במדבר סך לחם ובשר ויבא האל להם שלו

בערב לאכול ולחם בבקר לטבוע ולחם שמים המן השביעם כנגד מה שטאלו הם באכלינו לחם לטבוע : פתח צור וזובו מים הלכו בצורת נהר : פתח צור וזובו מים ברפידים הלכו בניות נהר במקום זיה ומרוב הלכו ה

המים כמו נהר וברדש וציות מן ויני ארוד כלומר כל כך היו המים רבים עד שהיו הולכים בספינה מן דגל לדגל : בי זכר את דבר קדשו את אברהם עבדו : בי זכר את דבר קדשו כי כל זה נעשה להם בזכות

אברהם כי הם לא היו ראויי לכך כי היו מריבים ומנסי את י' וגם להוציאם ממצרים לא היו ראויי לולי ברה אבותו כמו שכתוב וזכור אלהים את בריתו את אברהם וגו' לפיכך אמר ויוציא עמו :

ויוציא את עמו בששו ברנה את בודריו ויתו להם ארצות גוי' ועמל לאמים יורשו

ויוציא עמו בששו כשהוציאם ממצרים ברינה ובששו הוציאם הם היו שמונים ומצרים אבלי כמו שכתוב ומצרים מקברים וגו' את במידיו בעבור אבותם ויתן להם כשהוציאם לא עשה עמכם זו הטובה

לבר שהוציאם מעברות אבל נתן להם ארצות גוים : בעבור ישמרו חקיו ותורתיו ויצדקו הללויה : בעבור ישמרו חוקיו

ותורתיו על כל הנאי שישמרו חוקיו ותורתיו נתן להם את הארץ כמו שכתוב בתורה כי אביאנו אל הארמה אשר נשבעתי לאבותם וגו' שאם לא ישמרו חוקיו והיה ל

לאכול ויגולו מן הארץ הללויה אמר האשורר כנגד ישראל שהיו ברורו ובניהם הבאים אחריהם שיד הללו יה אל על הטובות שעשה עם אבותיהם הללויה :

הללו הודול יהוה בי טוב בי לעולם חסדו : מי ימלל גבורת יהוה ישמיעו כל

תהלתו : מי ימלל גבורות י' במזמור שלמעלה מזה זכר ענין האבות עם מה שעשה במצרים ובזה המזמור נמר עור סה שעשה עמהם מה שיבאו במצריה

כל זמן שהלכו במדבר וגם משוכנסו לארץ ואמר אם באנו לספור גבורות י' ולהשמיע כל תהלתו כלו כל הכיסים שעשה עם אבותינו ועמנו שאנו מייבס להללו עליהם מייכול להשמיע כל תהלתו וגבורת י' הם סה שהתעורר במצרים בארצם וביס כמו שאמר י' איש מלחמה כלומר גיבור מנצח וכמו אותך ה

גבורי רבים עמו מיי יוכל למלל אותם ומה שאמר הנה שלא יוכל אדם לספר על כל תהלתו ואמר במזמור השמיעי אספרה כל תהלתך בשערי בת דיקרור אמר אספד כל תהלתך על כל הכרות עליו שהאריב אמר

כה

שיהיו שבח והודאה לאל שהצילו וכאשר בא לספר הנסים שעשה עם ישראל ובמרבה ובארצם בכל דוד ודוד
אמר מי ישימנו כל תהלתו וכן עם הימים לבר מה שעשה הקבה עמו משובות ומסרי בכל יום ויום לא יוכל
לספר כמו שאמר אגירה וארברה ענינו מספר כי פעמים רבים יעשה האל יתברך עם הארס נס ולא ירעו
ולא ידגיש בו עד אחר זמן שיבוננו בו וכן ארזול אין בעל הנס מכיר בניסו וכאשר אמר דוד כל תהלתך
על הנסים הגלויים שעשה עמו הירועים לכל במלחמת האויבים וכן אמר במדרשו וכי ארס ירע מה פלאו
עושה הקבה עם הארס בכל יום כיצד הוא ישן על הסטה והנמש נתון לפניו על הארץ בא לעמוד הרגיש
בו הנמש כיון שבא לתן עליו הגליו בורח הנמש מפניו ואינו יורע מה פלא עשה עמו הקבה וכן כל כיו
כיוצא בו וקודם שהמל המפורר לספר אמר : **אשרי שומרי משפט עתשה צדקה בכל עת**

אשרי שומרי משפט

כלומר אשריהם ישראל אם היו שומרים משפטי האל אשר יזוה אותם כי בזמן שהיו עושים רצונו של מ
מקום כמה טובות עושה עמם ואף במרבה כן היה טובל אותם זמן רב אולי ישובו למוטב ואם היו שודרה
משפטיו ועושים צדקות בכל עת כלומר תמיד כל שכן שהיה הוא עושה עמהם צדקות ולא היו לעולם גולי
מאריסם כי נופה המפורר ברוח הקודש שנתהיר לגלות מאריסם בעונותם לפיכך אמר אמר זה הפסוק וזכרנו
נא ברצון עמך עשה צדקה בכל עת כי ישראל היו עושים פעמים טוב ולזב הפעמים היו מרעים מעשיהם
לפיכך אמר בכל עת אשריהם אם היו עושים הטוב תמיד : **זכרנו יהוה ברצון עמך בקרצו**

בישועתך זכרנו

אם הפסוק הזה אמרו המפורר על ענינו בקש מהאל שיקום מקברו עם המתים שימיו בעת הגאולה וכן ה
הפסוק הבא אמר זה לראות בטובת במיריך או אומר הפסוק על לשון בני הגלות הזה כי כל אמר שבקשה
טהאל שיזכה לראות הגאולה ואמר זכרנו ^ל בעת רצונך בעמך והויאם מגלותם וזכרנו ורצה כי אמיה
ער עת הגאולה : **לראות בטובת בחיריך לשמח בשמחת ציוד להתהלל עם צחלתך**

לראות

בטובת במיריך שיזכה לראות העם הנכבד לך שיזכו לגאולה לשמח בשמחת ציוד וכפל הענין שלש פ
פעמים לחזק הענין במלות שונות כמונה נחלתך הם ישראל כמו והם עמך ונחלתך ופי להתהלל יש מפרשי
כמו לשמח וכן קרש הלולים וכן ובתולדותיו לא הללו וכן ברברי רבותי בית השמחה בית הלולא ואין ירה
להויאם מענין השבח כי בשמחה המופה ישבח ארס החקן והכלה לפיכך קראו בית המופה בי הלולא וכן
ובתולדותיו לא הוללו לא באו לידי שבח שיהלל ארס אותם במופתן ופי להתהלל עם נחלתך כי בשמחהם נכ
בנאתם יהללו על כל עם כי בס במר ^ל : **חטאנו עם אבותינו העוינו הרשענו**

חטאנו

ידבר על לשון הגלות עם אבותינו כמו שאבותינו חטאו כן חטאנו אנחנו :

אבותינו במצרים לא השכילו נמלאותיך לא זכרו את רב חסדיך ודמרו על יום

ביום סוף : אבותינו במצרים

בנאתם ממצרים השכילו נפלאותיך שעשית במצרים
לא זכרו את רוב חסדיך כי חסדיך ונפלאות עשייתה
עמהם בהויאך אותם מבית עברים ביד מוקה ובמסות שהבאת על המצרים הפלית כינס לא השכילו נפלא
נפלאותיך שעשית במצרים לא זכרו את רוב חסדיך כי חסרים ונפלאות שעשית עמהם בהויאך אותם מ
מבית עברים ביד מוקה ובמכות שהבאת על המצרים בינס ובין מצרים שהייתה המכה משולחת בכל הארץ ו
והם היו נברלים מטנה כי הכה הבר היה בכל הארץ ובארץ גושן אשר שם בני ישראל לא היה ברד ובברר
שהיה משולח בבהמות אמ ומטקנה מבני ישראל לא מה אמר ובמושך שהיה לארוב עב ומשוך בכל הארץ
ולכל בני ישראל היה אור וכן בערוב אמר ושמתו פרות בין עמי ובין עמי וכן בטאר המכות ואעפ" ש
שלא נכתב ואמר גאונם כשרדפו מצרים אמרו הטבלו אין קברים במצרים ולא השכילו ולא זכרו כי מ"ש

שנעשה נעמה במצרים הנפלאות יצילם מיד המצרים הרודפים אמריהם אלא המרו האל יתברך ומשבו שלא
יוכל להצילם והווימרו עליהם בים סוף ויש מערטים וימרו על ים שפמרו להכנס בים כשנכבד וברדש מ
מהו וימרו על ים כיון שבקע להם משה הים ונעשה הים טיט כמו שנאמר ודכת בים סוסף מומר מים ר
דבים ובמצרים כתוב וימחרו את מיהם בעבורה קשה במומר ובלבנים וככל עבודה בשדה כיון שיררו לים
היו אמרי' אילו לאילו בעשך רושך מושך ולבנים וימאנו ולטיט ולבנים באנו ואני המה על
זה הרוש שהרי כתוב ויטס את הים למרבה וכאמר בזה המוסר ויוליכס בתהומות מלמד שלא היה טיט
אלא יבש כמו המרבה : **וירשעם למען שמו להוריע את גבורתו : ויושיעם**

למען שמו הישיעם מן המצרים שהיו רודפים אמריהם למען שמו כלומר אעפי שהם המרו באל ומעשו
בטחונס כן עשה הוא למען שמו שיורע בגוים להוריעו את גבורתו כמו שאמר ואכבדה בערעה ברכבו ו
ובפרטיו : **ויגער בים סוף ויחרב ויוליכס בתהומות כמדבר :** ויגער בים

סוף ויחרב והגזירה היא הרוח שהולך בה הים ער ששמהו למרבה וכן אמר הנביא בזה הלשון ויגער בים ו
יבשהו ויוליכס בתהומות במדבר הולך ישראל בתהומות במרבה כמו אם היו הולכים במדבר :
וירשעם מיד שאל הגאלם מיד אויב : וירשעם מיד טכא כמו שכתוב וירשע יף
ביום ההוא את ישראל מיד מצרי'
ויבסו מים צריהם אחד מהם לא נותר : ויבסו מים צריהם לא רי שהושיעם מהם
אלא שכינע צרי' בתוך הים וכיסו
אותם אמר מהם לא נותר : ויאמיצו ברבריו ישירו תהלתו : ויאמיצו

ברבריו כמו שכתוב ויאמיצו בף ישירו תהלתו כמו שכתוב אז ישיר משה ובני ישראל .
מהרו שבתו מעשיו לא חבו לעשותו : מהרו שבתו מעשיו מהרו לשלטה ימים
שנסעו מים סוף ובאו מחנה
וילכו העם והנה שבתו כל הנפלאות שעשה להם ואילו זכרו מעשיו היו מושבים בלבם כי לא עשה להם כל
חנפלאות ולא העבירם בים אלא להמיהם ביצמא והיה להם להמתין ולחכות מה יעשה להם האל יה' כמו שפ
טעשה נעמה ער אותו היום והס לא חכו לענתו וילכו והנה נעמה היית טובה להם ופלא גדול עשה נעמה
במים שהיו מרים והמתיקס : **ויהארו האוה במדבר ויבסו אל בישמך :** ויהארו

אמות ונה היה נסיון אם יוכל לתת להם בשר במדבר ובשיטון כמו שאמר במומור האזינה טמי תורת הגס
להם יוכלתת כמו שפירשנו אותו כי פירשו בשר . **ויהן להם שאלתם וישלח רזון בגפטים**
ויהן להם
להם טאילתם רזון בגפטים פירושו מות המהאויס ואמר בלשון רזון בעבור כי הם משבו להשיב עפ
נפטם המהאויס ולהשמינה והיה להם הרב בהיפוך : **ויקנאו למשה במחנה לאהרן קרש**
יהוה : ויקנאו

למשה כמו במשה וכן הרגתי לפנעי לפניכס למר לטי מדינה והרומי להם כי קשור הקנאה עם הלמד הוא
לעוב כמו אשר קנא לאלהיו קנא קנאתי לף אבל עם הבית הוא לרע כמו ויקנאו בו אמרו כי קנא קנאתי
בהוללים וכן למר לאהרן במקום בית והקנאה הזאת היא מחלוקת קרת ותלה אותם בכל ישראל מפני שלא
טימו בהם וגם היו עמהם מבני ראובן ואנשים מבני ישראל ממישים ומאיתים נשיאי ערה ועם קרוש יף
כי כן אמרו הם כי כל העדה כולם קרטיס ואמר משה אשר יבמר יף הוא הקרוש והנה אהרן קרוש יף :
תפתח ארץ ותבלע דתו ותבס על ערת אבירים : תפתח הארץ עתיד במקום

עבר וכן אז ישיר משה יעשו עגל בתורה ורבים אמרים ולא זכר קרמ כי ידוע כי הוא ראש המלוקה או
זכר השזורים כי נזודי רשע הם רשעים ממנו כי אם לא ימלא עזורים לא יעשה רשעו גם אמרו כי קרמ ב
היה עם השדופים ומן הבלועים כי נזכר בתורה עם השדופים ועם הבלועים לשיכך מהמו וזכר מטפט הכל
הבלועה ומטפט השדופה על נדה אבירים והוא עמה ואין בן פלת בהמילה המלוקה לא נזכר אחר כן
נתמרט ושתק מן המלוקה וארזל כי אשתו היכלתו בעיניה שכתבה לו :

ותבער אש בערתם להבה תלהט רשעים : ותבער אש במאית וממשי מבני
ישראל כמו שכתבו ו

ותאכל את חטאים ומאית איש מקריבי הקטורה להבה תלהט הפסוק כפול בענין מלות שונות :
יעשו עגל בחרב ושתחור למסבה : יעשו עגל במורב עתיד במקום עבר וכסוהו רבי
והנה הם עשו עגל במורב במקום שח
שקבלו התורה ששטעו באזניהם עשרת הרברים וכאמר בהם לא יהיה לך פסל וכל המונה :

וימירו את כבודם בתבנית שור אבל עשב : וימירו האליה שראו כבורו על הר
סיני בשור אוכל עשב על ה
השור אומר לא על תבניתו וברדש שאין לך טוול טוור כשאוכל עשב : שבתו אל מושיעם
עשה גדלות במצרים : שבתו אל

ואמרו אלה אלהיך ישראל : נבלאות בארץ
חם נדאית עלים סוף : נבלאות בארץ חם

הוא אבי מיריס ולגרעון נזכר וכפל
הענין במלות שונות ועור עשה להם נזראות עלים סוף וקרא פגולות הפלא והפך הטבע נזראות לפי ש
שבתו יהיה האל יח נזרא על בני ארס ובעבורם ייראוהו ויודו לו שהוא ארון הכל שהפך הטבעים כרצונו
ויאמר להשמירם ולוי משה בחרו עמר בפרץ לפניו להשיב חמתו מהשחית :

ויאמר להשמירם כפרץ באוהו פרץ שפרץ הם עמר בו מטע לפני האל יתברך וקרו :
וימאסו בארץ חמרה לא האמינו לדברו : וימאסו זה היה דבר המרגלים :

וירצנו באהליהם לא שמעו בקולי יהוה : וירצנו כמו שכתבו ותהגנו באהליכם :

וישא ידו להם להפיל אותם במדבר : וישא ידו להם נשבע כי אשא אל שמים די
וכן כתוב מי אני נאום יי ושירושו
להם בעבורם להפיל אותם במדבר פידו כל המלכים שהיו מן עשרים טפה ומעלה כמו שכתוב במדבר
הזה יפלו פגריכם וכו' :

ולהפיל זרעם בגוים ולזרותם בארצות ויצמרו לבעל פעור ויאמלו זבחי מתים :

בגוים זה לא ראינו בתורה טבואר שאמר להפיל זרעם בגוים ולזרותם בארצות
וכן אמר ביחזקאל וגם אני נשאתי את ידי להם במדבר להפץ אותם בגוים ולזרותם בארצות וכן אמר בי
ביחזקאל וגם אני נשאתי את ידי להם במדבר להפץ אותם בגוים ולזרותם בארצות והנראה בעיני כי זה ה
הוא ומה שאמר וידר העמלק והכנעני היושב בהר ההוא ויכוס ויכתום עד המרמה וכן מה שאמר ויטמט
הכנעני מלך ערר יושב הנגב וכו' ויטב ממנו שבי זה הוא לזרותם בארצות וברדש כי מה שאמר ויבכו ה
העם ולהפיל זרעם בגוים על העתיד אמר שגוד על זרעם להיותם גולים מארצם ולזרותם בארצות והו שוא
שאמר כי תוליד בנים ובני בנים וכו' והפץ יי אתכם בעמים ואמרו כי מה שאמר ויבכו העם בל לה הוא

ליל השעה באב היה אומה הקבה הם בכו בכייה של מינס ואני אקבנ להם בכייה לדורות כי בהשגה באב ת
חרב הבית וינמרו כמו שכתוב וינמד ישראל לבעל פעור ויאלו ובתי מותם כמו שכתוב ותקראנה לעם ו
לזמתי אלהיקן ואלהיהם הם המתי : ויעבדו במעללהם ותפרץ במ מגפה : ויעבדו

הכעיסו האל במעללהם אליו שנימרו לבעל פעור וזנו עם הנשים ועברו ען לפיכך ותפרץ בס מגפת וא
ואמר ותפרץ כלומר מגפה רבה : ויעמוד בנחם ויפלא ותעצר המגפה : ויעמוד

פנחס כמו שכתוב ויקם מתוך העדה ויפלא עשה משפט בנואסים ויפלא מן ומקן בפליליס :
ותחשב לו לצרקה לדור ודור עז עולם : ותחשב לו לצרקה כמו שאמר הנבי נחמן
לו את בריתי שלום ואמר בריתי
כהגת עולם : ויקצפו על מי מריבה ורע למשה בעבורם : ויקצפו על מי

מריבה הקיצפו האל עז שבא רע למשה רע בעבורם שאמר לו האל ית' כי לא יכנס לארץ :
כי המרו את רוחו ויבטאו בשפתיו : כי המרו את רוחו כי פ' ארוני אבי זל הססוק
כי המרו את רוח מטה ויבטאו בשפתו

הוא המעל שמועל הוא ואהרון עמו שאמרו המן הסלע הזה נביא לכם מים שיהרמו אוהנו אין בירינו יכ
יכולה עז שיבא מריא הים כי מטיבו כי כבוד האל ית' יבא על הסלע המילה כמו שאמר ברפידים הנני ע
עומר לפניך עם על הצור במורב והכת בצור ומה שאמ' במורב והם היו ברפידים אינו אומר על הר מורב
אלא על אותו הצור היה מורב ויבש מאד ומה שאמר הנני עומר על הצור שירד כבוד האל ית' באש על ה
הצור ואותו האש הטסה הצור והפכה למים ועכשיו מטיבו גכ' כי כן יעשה האל ית' כמו שעשה ברפידים
לפיכך אמר המן הסלע הזה נביא לכם מים ובה מעלו כי יותר היית קרושה אם יביא הסלע מי בלי יודת
אש עליו והוא לא אמר לכם הנני עומר בצור כמו שאמר ברפידים ופי' כי המרו כי מררו ברוח מטה כרת
ברמקס אותו עז שאמר המן הסלע הזה נביא ושורש המרו מרה ויהיה מרה ומרר בעניין אמר וכן מרה ר
רוח בעניין הזה ויש לפרש כי המרו עניין מר שהוא עניין שנות המצוה והמלך הרבר ופי' כי המרו מטה
ואהרן את רוח השמים ורברו שאמר להם ורברתם אל הסלע והם הכו ויבטאו בשפתיו האל ית' שלא יכנסו ל
לארץ בעון זה לא השמידו אשר אמר י' להם כמו שבאר במורה ואם לא השמידו את יושבי הארץ והיה
אשר הותירו מהם וכו' : לא השמידו את העמים אשר אמר יהוה להם : ויעברו

בגוים וילמדו מעשיהם : ויעברו ויטביס בתוכם לפיכך למרו מעשיהם :
ויעברו את עצביהם ויהיו להם למוקש :

ויעברו זה הרע מן המעשים עז שטברו :
ויזבחו את בניהם ואת בנותיהם לשרים : ויזבחו גם זה הרע שבעבודת עז :

וישפכו דם נקי דם בניהם ובנותיהם אשר זבחו לעצבי בעון ותחנת הארץ ברמ'

וישפכו לבר עון עז יש להם בזה עון גדול ששכרו דם נקי דם בניהם ובנותיהם ברמים בדיעה רל
ברמים האלה הנזכרים : ויטמאו במעשיהם ויזנו במעללהם : ויטמאו

ויזנו זה עון אריות : ויחר אף יהוה בעמו ויתעב את נזלתו : ויחר ויתעב הפך
שירינה בס ובמרס לו לנחלה : ותנחם ביר נזים וימשלו בהם שנאיהם : ויתנחם

הפסוק ככל בענין במלות שונות: ויחלצום אביהם ויביעו תחת ידם: ויחלצום

בארצם לחטו אותם ויכנעו תחת ידם: פינמים רבות יצילם והמה ימרו בעצתם וימנו בעונם: מעמים

רבות והס ימרו בעצתם הרעה ימרו האל ית' וימרו בעונם עד ששבו מוכי ועניי בעונם והוא שגלו מארצם וירא בצר להם בשמיעו את רצתם: וירא בטר להם בגלותם שמע רינתם ונעקתם ויזכור להם בריתו בריתו עם האבות וינחם

על הרעה ויתן אותם לרמטים שמרמטים על שוביהם בגלות.

הושיענו " אלהינו וקבצינו מן הגוים להודות לשם קדשך להשתבח בתהלתך

התשיענו אשר השטורד על לשון בני הגלות הישיענו וקבצנו מן הגוים להודות לשם קדשך כשחשבנו נורה לך לשם קדשך להשתבח בתהלתך ותהילת יי' הם המסרים שיעשה עטנו שאנו מהללים לו עליהם: ברוך יהוה אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ואמר כל העם אמן

הללויה: ברוך יי' אלהי ישראל ואז נאמר ברוך יי' המשיחילים ישבתו כפי שכלם וכל העם יאמרו אמן ויאמרו אלה לאלה הללויה ופירוטן העולם ועד העולם מזמן הראשון עד זמן האחרון כלומר כל הימים:

גשלים ספר רביעי ואתחיל ספר חמשי:

חדו ליהוה בי טוב בי לעולם חסדו:

המזמור הזה הוא על ארבעה שיבאו מצדה לרומה וצד ימינו כי הוא המוציא מצדה לרומה ואינו ברך מקרה כאשר יחשבו התועים אלא צד ימינו כי בעונש שונם היו בנרה ובמסד אלהים נזכרו מהנרה בעצתם לו וכן למרו רבו זל מצה המופור ואמרו ארבעה צד ימינו להנרה ולברך האל ית' ברבים והם הנזכרים בטזמור הזה הולכי מרבות ופי שהיה מבוט בבית האסורים ויבא מי שהיה מולה ו ונתרשא ויורדי היס וזכר גם כן בזה המזמור מי שהם בטוב במקומם יבאם האל ית' לחסדו השוב ומיתם ברע ומי שהם ברע במקומם יטבם וישיעם טרעתם ויתן לו טובה גדולה כל זה להודות כי הכל הוא מיד האל הרע והטוב. יאמרו גאולי יהוה אשר גאלם מיד צרי: יאמרו גאולי יי' פי יאמרו

ההילה ותורה לאל אשר גאלם מיד יר ויכירו כי הוא הגואל לעיניך קראם גאולי יי' מיד יר שם כמו יורה ומאוציות קבצם ממזרח וממערב מצמח זמים: ומאוציות קבצם האל בהולכי מרברו

כי הם הנמצאים יותר מהשלטה כי רגילים בני אדם ללכת בסמורה מארץ לארץ ועוברים דרך מרבות והו במסרו יקבצם מהארצות אשר אלכו שם אילך ואילך וישיבם למקומם בשלום וזכר עם השיאות מזרח ומע ומערב וספון ולא זכר רום כי הוא מעט הייטוב מכל השיאות מפני מוס השמש ולא ילכו באותה השיאה בסמורה אלא מעט ופי ומים אותם שעוברי דרך ים מארץ לארץ ישיבם לארצם בשלום ועוד יזכור בים על הצדה שהם בים שיביטם חסנה ונתה זכר אותם לפי שאמר ומאוציות קבצם וכן אותם שעוברים אל ע עבר היס יקבצם אל מקומם:

העו במרבר בישמח דרך עיר מושב לא מצאו: העו במרבר וזכר הנר שהם בהמרברו

שהולכים בהם ואחת מן הצרות שהם גורמים בדרך במדבר כי רב המלך אשר שם מכסה הדרכים בגשיפת ה
הדומ והנה לא ישיאו דרך ללכת בה אל עיר מושב שירכו ללכת שם: **רעבים גם צמאים נפשם**
בהם התעטף: רעבים גם צמאים כי הם נושאים עמהם

צורה לדרך כשיעור מהלך הימים אשר בין ארץ לארץ כי במדבר לא ישיאו מי
ולא שום מאכל והנה בתענות שלא יראה להם הדרך ארכו להם הימים במדבר והיה הם רעבים וגם צמאים
נפשם בהם תתעטף מרוב הרעב והצמא ואין להם שום דבר להשתל מצרתם אלא שיצטקו אל ל' :

ויצטקו אל יהוה בצר להם ממצוקותיה יצילם: ויצטקו אל ל' כי כמו ביצרה
וירחיבם בדרך ישרה ללכת אל

עיר מושב: וירחיבם בדרך ישרה וגלה להם
הדרך שתענו בה: **יורד ליהוה חסרו ונפלאותיו לבני אדם: יורדו**

ל' חסרו כשיגיעו אל עיר מושב ותנו
הוראה לאל שהגיע אל עיר מושב ויספרו לבני אדם הנפלאות שעשה עמהם האל יתברך:

מי השביע נפש שוקקה ונפש רעבה מלא טוב: כי השביע נפש שוקקה שם הוא
מונחי העץ מן ואל אישך השוקק ובש

ובמשקלו משך ירו את לרצים הוא מונחי העץ אמר הנפש שהיית מהארה במדבר למים וענה השביעה
בהגיעה אותה אל עיר מושב וכי הנפש שהיית רעבה למאכל מלא טוב: **יושבי השך וצלמות**
אסירי עני וברזל: יושבי מושך וצלמות ענה זכר האסורי

וזכר שנשבו בעונם ובשובם לאל ית' ויביאם מביה האסירים ובאסורי ובמולי
זכר עונם כי בעונם נלכדו וכמלו אבל הולכי מדברות ויורדי הים לא זכר בהם עונם כי תמילה דרכם אין ב

בהם רע ונזק ולא ילכו מדברות ולא יורו ימים בעונם אלא יבא להם דבר צרה וסכנה בדרך כרי שישובו
אל ל' ויסרו מעונותיהם ויושיעם ואמר יושבי משך כי בית האסורין מקום מושך הוא: **אסירי עוני** ו
וברזל עני יתירם שיקטרו אותם ויענו אותם בהם וברזל כבלי ברזל שנותנין בהם ליהם:

כי המרו אמרו אל ועצת עליון נאצו: כי המרו אמרו אל הודיע כי בעונם נשבו
ל' שהטרו אמרו אל והם המצות שיבנה לבני אדם

כו לא לישראל לברם נאמרו המצות כי לכל גרם אלא שהבריל ישראל מן האומות במצות יצירות שיבנה
אותם וחקרישם בשמחה הגוף ובמאכלים אבל המצות השוטפות נכתו לאדם הראשון ולקצתו אמרו הם א
אמרו אל ועצת עליון שייעץ לבני אדם שייעשו אותם והיו בהם ובממרים אותם ישלח להם מוסרות במלאי
או יולכס בשבי נאצו מבנין הקל בשקל שזרו זכרו מעני ההפסק: **ויבנע בעמל לבם בשלח**

ואין עוזר: ויבנע בעמל לבם בשבי יכניע לבם
שנתגאו ובזו רבר ל' כשלו בשבי ואין עוזר אלא האל יתברך שיצטקו אליו ויושיעם

ויצטקו אל יהוה בצר להם ממצוקותיהם ושיעם: ויצטקו אל ל' בעקה בעירי
אסירן ומוליס בוך ומסרות מש

שמנוקותיהם קרטה יכילם הכי נא ותלתאה ושיעם הביעה יביאם: **יוצאים מחושך**

וצלמות ומוסרותיהם יצחק: ויצאים ומוסרותיהם
היתרים והנבלים שנאסרו בהם ינתק כלומר ישובם להם סיבות

יתקן להם עלילות שיברמו מן השבי או יתן בלב שוביהם להתירם ממאסרם או סיבות אמרות שינצלו כי
ל' לברו כמנו עלילות: **יורד ליהוה חסרו ונפלאותיו לבני אדם: יורדו** ל' חסרו

חסרו כשישיאו מן ה
השבי יתנו הוראה לאל ית' ויספרו לבני אדם נפלאותיו שעשה להם ומה הם הנפלאות כי שיבר רלמות כמו
המושה גרד בכי אדם למה השבויים בעיר מבצר רלמיה ובריתם ובאומרי כמושה וברזל רך גומא רינה לו

כת

לוטר חזקים מאד וכן קשה כמושה והנה אין להם החבולה שיכולו לברוח ולהכיל מטגדל חזק שנשבו בו ו
והאל ית' יכבב סיבות שיבאו ששים ולא ימנעם מוזק הרלוטים והברימים : **אויילים מחרדך פשעם**
ומעונותיהם יתעני : **אויילים** עתה זוכר המוליס ואמר

כי מדרך פשעם ומעונותיהם ימלו ויתענו וקראם אוילים מה שלא אמר כן באסירים
בעבור כי השבי יהיה בבית אמה ולא כן המולי כי מהמילה הוא קל ואמכ' יכבר יוס אמר יוס והנה הם אויל'
שלא יכירו וידעו כי המולי כמו מלאך שליח אליהם שישובו בתשובה והם לא ידגישו ברבר כמו האויל
שיאינו מדגיש ברעה טהבא לו מטעשה אוילתו יאם היו חכמים היו מושבים בלבם מה זה המולי ששלח לנו
האל ומאזה עון הוא ופשעו בטעשיהם ויתקנו ררכיהם קודם שיכבר עליהם המולי ואם לא ידגישו יוס
ראשון ידגישו יוס שיני יוס שלישי אבל האוילים לא ידגישו ברבר ולא ישובו לאל ית' עד שיכבר עליהם
המולי מאד ודרך מליים עד שיתענו מאד ויתעבו כל מאכל כמו שאמר אליהם והוכח כמכאוב על מש
שטכבו רוב עכמותיו איךן והמתו מיתה למס וגו' : **בל אבל התעב נפשם ויגיעו עדי שעניו**
מות : **בל** אכל התעב נפשם כל אוכל אפי' מאכל האויה :

ויצעקו אל יהוה בצר להם ממצוקותיהם וישיעם : ויצעקו כשיגיעו אל שערי
מות או יצעקו אל יי' כי ראו לא
יועילם רופא ומטקה ומרקתה : **ישלח רברו וירפאם וימלט משהיתותם :** **ישלח**

רברו לפי שרפואת הרופאים הוא במעשה אמר כי לא כן רפואה יי' כי רברו לבר ירפאם ורברו הוא ר'
רבונו וימלט משהיתותם ימלט נפשם משמת שהיית קרובה לה כמו שאמר ותקרב לשמת נפשו והאמר טן
שמהותם שמהות ובא בו כיני הטס כי הם גרשו זה בעונם : **יורו ליהוה חסדו ונפלאותיו**
לבני אדם : **יורו** פירשתיו :

וזבחו זבחי תודה ויספרו מעשיו ברנה : **ויזבחו** זבחי תודה

הוראה שהושיעם ואמר בנה
ויזבחו מה שלא אמר כן באחרים לפי שהמוליס יארכו ימי בריאותם ובין כך היו נודרין זבמים בהמקום
פעט מעט ויזבחו זבמים כאשר ישלמו ימי בריאותם וגם יורדי הים והולכי מרברות והאסורי אפטר
גם כן שיזבחו גם הם אלא אמר במוליס לפי שנמצא בהם ברוב ויספרו מעשיו ברנה ויספרו לבני אדם מע
פעשה החסדים שעשה עמהם בתוך קהל ברנה ובקול גדול : **יורדי הים באציות עשוי מלאכה**
במים רבים : **יורדי** הים באציות אעפי' שהים

גבוהה על היבשה יקרא עובר לים יורד לפי שהיבשה גבוהה על שפת הים וכנגד הש'
השפה יקרא יורד כמו שיפדשונו בעסק כונס כנר מי הים וארכי אבי' ול פירש' כי יקרא יורד כנגד האניה
שהיא עמוקה ויורד בה כמו שכתוב וימצא אניה וגו' ויורד בה וכן אמר הנה יורדי הים באציות עושי מלא
מלאכה במים רבים המלאכה הי' חנס והתורן והדומ והמבלים והמשוטות ושאר הכלים שהם צורך הספינה וכ
וכשהם המים רבים כמו פלגים הים הם צריכי' מלאכה יותר : **המה ראו מעשה יהוה ונפלאותיו**
במצולה : **המה** ראו במצולה במעמקי הים

שהוא השלגום שם יראו מעשה יי' ונפלאותיו כי ברגים הגדולים וברפש הים וכי נתן ב'
בארס חכמה ותחבולה לעמוד במצולה על לחות עין כשהסער הדומ בים זהו שאמר :

ויאמר ויעמר רוח סערה ותרוםם גליו : **ויאמר** ויעמוד אמר האל כלומר רינה וגו'
וגו' ויעמוד רוח סערה בים ואותו הדומ תרוסס

גלי הים ואז הספינה עולה ויודת וזהו שאמר : **יעלו שממים יורדו תהומות נפשם בריעה**
תתמוגג : **יעלו** שמים יורדו תהומות

יעלו אנשי הספינה שמים כלומר ברום האויר שפרנס את הכל את הספינה ואמר כן

בעבור הגל ידרו ההויות וכן עלה וירדה נפש אנשי הספינה ברעה והתמוגג כלומר תפס באותה ה
הרעה והראגה שיש להם שיתבעו בים : יחגו וינעו כשבור ובל חכמתם תתבלע :

וינעו כשכור ימוגו וינעו

כפל ענין במלות שונות ימוגו ענין הכוונה כמו והייה ארמת יהודה לטירי לחגא שפירושו הכוונה העקר
השכור שמתכוונע בשכירותו ולא יוכל לעמוד על עצמו כן אנשי הספינה ואפילו החובלים לא יוכלו לעש
לעמוד ברות סערה שתכונע הספינה אילך ואילך ומעלה ומטה וכל חכמותם תתבלע וכל חכמת רב החובל
השחת באותה טיפה כי בכל חכמותם ותחבלתם לא יוכלו להעמיד הספינה אם לא יתקיע האל ידברך הרות
ואן להם טרם יר להנצל אלא שיתקעו אל ין : וייעקו אל יהוה בעי להם וממציקותיהם
ויצילם : וייעקו יוציאם שיוציאם

מן היס אל היבשה או פירו יוציאם ממבוקה שהיו בה הרוטס הגלים והוא בקשרו יתקיעם בהש

שהשקיעו הרוח והנה יצאו מירדה לרוחה : יקם סערה לרממה ויחשו עליהם : יקם
סערה לרממה יש מפרשין יקם כמו ישיב

כמשמעו שפירושו הסערה שהקים ישיבנה לרממה ויחשו עליהם הכינוי כנגד אנשי הספינה כי יתקשו ה
הגלים אל ממום העצם אל גבול העצם וכן וירעו לא חזו יסיו לא גבלו אם שיבמה אותם האל ית אל מקו
שמעם ללכת טס באתו להם הרוח שתוליד הספינה טס : וישמחו בני ישתקו וינחם אל מחוז
העצם : יודו ליהוה חסדו וגמלאותיו

לבני אדם ורממהו בקהל עם ובמושב

זקנים יהללוהו : יודו כשיגיעו אל

מחו מפצם יתנו הודאה לאל ית שהכילם והנפלאות שעשה להם בים יספרו א

אותם לבני אדם וירוממהו שיעמו על יודרי הים או אל הארבעה כי כולם כשיורו האל ית על חסרו בקהל
טס יעשו זה וירוממהו בנייהם וכן בטובת זקנים וחכמי יהללוהו לפי שגם הם בטובתם הנפלאות יתללוהו
ירממהו עמם : ישם נהרות למדבר ומוצאי מים לצמאן : ישם נהרות למדבר
כיו טכר המשוור הארבעה שצריכין להורו

אל ית שיהפך להם מספרם לפחו וירגשם לרוחה זכר גם כן כי יעשה במקומו אמרו שיהפך אותם משובה
לרעה לעונש הושיבים בהם ומרעה לטובה כשיעשו רצון האל ית להוריע כי הכל ברצונו ובמחנתו ויהפך
הטובים כמו שירעה לא כמו שחשבו תכלים כי ענייני בני אדם הם במקרה ואמר יש נהרות כלומר מקו
שיש בו נהרות ומוציא מים ישם אותם למדבר ולמקום צמאן : ארץ פרי למלחה מרעה

ורשבי בה : ארץ פרי וכן ארץ שנושאה פירות ישימנה שתהיה

ארץ מלחה שלא יצמחו בה כל עשב וכל זה מרעה יושבי בה . ישם מדבר לאגם

מים וארץ ציה למוציא מים : ישם מדבר והנה יעשה בהפך

לשובים וישם להם מדבר לאגם טים וארץ ציה למוציא מים

ירשב שם רעבים ויבוצנו עיר מושב : וירשב טם רעבים אותם שהיו רעבים במקום

אחר הושיבים באותו המקום כאילו לסיבתם נעשה ט

מושב המקום טוב : ויכוננו עיר מושב כוננו טם עיר באו טם טעה ומטה הרעבים אשר הפך ין בס :

ויזרעו שדות ויטעו ברמים ויעשו פרי תבואה : ויזרעו שדות וזרעו טם שדות ונ

ונטעו כרמים והכלימו כי עשו הכרמי

והשרת פרי תבואה ושירוש פרי תבואה חסרו השימוש פרי תבואה והוא כפל ענין במלות שונות :

ויברכם וירבו מאד ובהמתם לא ימעט : ויברכם במסונס וירבו מאד בכי

ובהמתם לא ימעט שלא תהיה בהם משיכלה כל

שן בנשיהם : וימעטו ושחומעציר רעה וינח שפך בוח עלנדיבים ויתעם

בההו לא דרך ; וימנעו וישמו והנה כאשר ירינה האל ית' יהיה עניינם בהש' זה כעונם

שנהגאו מדוב טובם כמו שאמר למעלה מרעה ירשבי בה וישעטו הפך וירבו טז
שזכר וישמו הפך שהיו הולכים קושמיות עתה יהיו קוררים ושוחמתי ומעורר רעה ויגון חסר וו השימוש
ופירוש מעורר ורעה ועורר הוא ממשלה אמרים שהיה עליהם והם יהיו שוחמתי המתהם וכמו זה מעורר
ומשפט לקח רל ממשלה הגוים וכן יורש עורר פירושו ממשלה אמר שיטמו מעורר מרעה ושיגון ורעה
דיא רעה הגוף וחסרון הממון ויגון הלב והחכם ר' אברהם בע' פירש מעורר מעורר רחם הפך וירבו שפך
בז על נריבים על העשירים הנכבדים שהיו נקראים נריבים והנה האל ית' הפך עליהם הכבוד לקלון ולבח
ובאמרו שופך רינה לומר רב בח והקלון ויתעט בהוהו לא ררך שאין לה עינה ותמבולה להנצל טן ה
רעה שהאל ית' מביא עליהם והנה הם הולכים ומשיכים בתוהו לא דרך : **וישגב אביה מעני**

ישם כצאן משפחות ; וישגב עני ואביון והנה ישפיל
העשירים והאביון ישגב מהעני שהיה בו ישגבנו וירוממו הפך ויש
וישמו שאמר וישם כצאן משפחות הפך וישעטו שאמר כלומר משיס האל ית' לאביון משפחות לרוב כ
כמו הצאן רינה לומר שלא יהיו בהם עקרות ומשכלות והם ירבו לרוב והנה הצאן ירבו מאד על שאר בה
בהמות לפי כך המטיל אותם לצאן וכו' אמר מלאות צאן ארס ויש לפרש טעם וישם על האביון כלומר ש
טמוליד בניס לרוב וכן נאמר בזה הלשון על התורה וישמו בניס : **יראון ישרים וישמחו וכל**
עולה קפצה פיה ; יראון ישרים שיראו נקמת הרשעים

וישמו וכל עולה קפצה פיה וכל איש עולה יסגר פיו ויבוש מלרוב כי יראה כי
האל יתברך רואה ריכיהם וישם גמולם בראשם : **מי חכם וישמר אלה ויתבטנו חסד**

יהיה ; מי חכם וישמר אלה מי שהוא
חכם ישמר מאלה הרברים האמורים בזה המזמור ישמרו בלבו ויכיר כי ביד האל ית' הכל והו
שעלף וששפיל מעטיר ומוריש ומוחץ ורופא ויתבטנו חסד ית' שיעשה עם עושה רעונו כי אעפ' שרו
שרואה ארס בעולם הזה שלוח לרשעים ורעה לבריקים אם יתבונן הארס במצוה העולם יראה ברוב כי ה
האל אל אמונה ואין עול ונוקם לכל איש כדרכיו וכפדי מעלליו והמעט שיראה שלא ילך על סדר יאמר כל
בלבו כי האל ית' יורע למה זה ואנחנו לא ידענו ויסמוך הסכלות לו ולא יסמוך העול לאל ית' ויתעלרה :

שיר מזמור לרוד ; נבד לבי אלהים ואזמרה את בבורי ; זה המזמור
נכהב ררבו

במזמור כו ושם כתוב כי נאמר זה המזמור בהצוה את ארס נהדים ושם פירשנוהו ושנה אותו הנה לא יד
ידענו למה ואפשר כי שם נאמר על העניין שזכר ונתה אמר אותו על העתיד לפי כך זכר בזה מאותו עני'
המלמה ידבר והפסוקים אשר שנה בזה שנאמרו באותו המזמור נכון פירושוש על קיבוץ הגלויות שישובו
ישראל למקומם כמו שעניינם שם ששבו אל המקומות אשר לקחו מהם מלכי ארס ומה שזכר בפרט אלה
המקומות ששם וסוכות והלניר וזכר מן הטבעים שנשנה ואשרים לפי טמלכות יוסף חשוב לעתיד תחת מלך
יהודה כמו שכתוב בכבואה ימוקאל ונתתם לעץ אתר והיו אתר בירי ואומר ועברי רוד מלך עליהם ורעה
אתר יהיו לכלם ולא יהיו עוד לטובי גוים ולא ימינו עוד לטובי טמלכות עור ומה שזכר מואב פלשת ואר'
ואינם במקומותם ליטות המשיח שכבר גלו כל האומות ונתערבו אלה באלה ואין היום גוי שיותר אלא יש
ישראל לברם רינה לומר המקומות שהיו בהם מקום אילו האומות וכן אמר בכבואה ישעיה ליטות המשיח
ועפר בכנה פלשתים רמה ימרי ובה את בני קרם ארס ומואב משלוח ירם ובני עמון ששענהם וכן אמר
בכבואה רביאל לעתיד ארס ומואב וראשית בני עמון והנה זה המזמור כולו נאמר פעמים כי מהחילה ה
המזמור ער למען ימליכו ירדיך הוא במזמור נג' ומן למען ימליכו ירדיך ער סוף המזמור הוא במזמור כ'
אלא שיש ביניהם שינוי מעט במלות שונות והעניין אתר והנה הקורמין נאמרים על דוד עיכמו וזה הם
המזמור נאמר על ימות המשיח ואמר

המזמור על לטיון בני הגלות ועל לטיון שהוא מדרש דור שתהיה לו המלוכה אשר נכון לבי אלהים אנשי ש
שאני בגלות זה כמה שנים לא נראיתי טן הגאולה אבל לבי נכון ובטובו באל שייגאלנו ואז אשירה ואז
ואזמרה וטלה אלהים היא קריאה אף כבורי הנפש תקרא כבור כי היא כבור הגוף והנה טעם אשירה בפה ו
ואזמרה בכלי ואף נפשי הזמר בעצמה במחשבת השכליות ויש לפרש אף כבורי רבן עם עורה ראש העם
הפסוק ויהיה טעם עורה לטיון אל הכבוד ואל הנבל וכן אמר במזמור האמר עורה כבורי עורה הנבל וכינור
עורה הנבל וכינור אעירה שחרר : עורה הנבל על דרך משל שיעור הנבל מעצמו והא
הנבל הא הקריאה כה' הקהל חוקה אמת לכס אעירה שחרר

יאמר עורה הנבל ועורה הכינור בעת שאעיד אהבס לומר בכל שחרר ושחרר או פירוטו בעת שאעיד עמי
פשוטי בשחרר להורות שכן בהם אומר לה עורו **אוררך בעמים יהוה ואזמרך בלאמים** :
אוררך בעמים כי במזמור אמר פירשנו בעמים
בלאומים במשפחות ישראל כמו עמים הר יקראו אמרך בנישין בעממך וכוה נפרשנו בכל העמים כי כל
העמים יליו לירושלים בעת הגאולה כמו שכתוב ונלוו גוים רבים אל יי' ביום בלאומים הלמד שודש טן ו
ולאום מלאום יאמך והלמד רפה להקל וראויה להרגש וכמוה סמית בשחרר מי בשאת : **בי גדול מעל**
שמים חסרך וער שחקים אמינתך : **בי גדול מעל שמים במזמור**

האמר אמר כי גדול ער שמים שאמר דור על עצמו וכו
שאמר על ישיבת ישראל אמר מעל שמים כי החסר יותר גדול שיזכיר גם אחר פעמים רבים אף על פי
שנשקעו בגלות זה כמה שנים ער שכתבו כל העמי עליהם כי לא ינאו לעולם מתחת יריהם והוא יזכיר
מתחת ירם על כרמם ולא עור אלא טיהם עצמם יבאום אל ארץ ישראל בכבוד גדול כבבים ובפרדים ובכר
ובכרכרות זה החסר הוא גדול ער מאד שראוי לומר עליו גדול מעל שמים ואמר וער שחקים אמרונך ו
ולא אמר מעל שחקים כמו שאמר על החסר מעל שמים לפי שהאמת אינו רבר זמר אלא רבר הראוי והאוי
לו לעשות זה כי כן הבטיחונו על כל פנים יגאלנו ואם יארך וטן הגאולה בעינינו ושה שהבטיח לנו ראוי
לקיים דברו חיה אמת ואם נבא בעצמינו דברו יהיה קיי אבל שכנא בכבוד גדול ער שיהיה לנו מה שנאמר
היו מלכים אומנך וגו' ונאמר על יד הנשאו ועל ברכים השעשעו ונאמר ובני נכר איכריים וכורטיים
וטאר הנחמור הכתובו עלינו והו החסר הגרו ואם האמ' גם זה הו אמת כיוו שהבטיחנו בו וזכר לפרש כי
לא הבטיחנו בזה הרבר גדול אלא אם כן יהיה זכאי אבל הגאולה על כל פני היתה בזמנה כן זכאי בין מייבי
אלא שאם נהיה זכאים ימיש עתה : **רומה על שמים אלהים ועל בלהארץ כבודך** :

רומה על שמים אלהים רומה על
דרך משל כאילו ביטי הגלות אינו רם על שמים למשול על האומות להוכיחם עלינו כי כמו שאמר הנביא
לשה תהיה כאיש נדרס כגיבור לא יוכל להושיע וכן אמר יי' יקברך שמו על עם הישועה עתה ארום עתה
אנשא ואמר ארום בגוים ארום בארץ ועל כל הארץ כבודך פי להראה על כל הארץ כבודך :
למעט יחלצו ידיריך הושיעה ימינך ועצני : **למעט** יחלצו ידיריך טן הפסוק הזה
ער סוף המזמור פירש האמר ער מה שפירשתי

במזמור הזה : **אלהים רבר בקדשו אעלה אחלקה שבם תמק סבות אמר** :
לי גלעד לי מצשה ואפרים מעת ראשי יהודה מחוקקי : **מואב סיר רחצי על ארם**
אשליך געלי עלי מלסת אתרועע : **מי יובילני עיר מצור מי נחני ער ארום** :
הלא אלהם זנתנו ולא תבא אלהם בצבאותינו : **חבה לנו עזרת מצר ושוא**
תשועת ארם : **באלהם נעשה חל והוא יבוס צרינו** :

למנצח לדור מזמור אלהי תהלתי אל תחרש בי מי רשעופי מרמה עלי מתחו רב
דברו אתי לשח שקר :

אלהי השלתי אל המרש זה המזמור חברו רור בברחו מפני שאול והרוח ישראל אנשי שהיו סרבים עליו
אל שאול ואמר אלהי תהילתי אל המרש כלומר כי כך אני מתשלל לא באותם האנשים שהם מהללים בר
ברעהם ואליך אני קורא שלא תמרש לאשר עושים לי הרשעים כי פי רשעים ופי מרמה ופי מרמה
הם פתחו עלי פיהם ברע וברבו אהי כשאני רואה אותם לשון שקר שמראים עינמם שהם אוהבים אותי וה
והנה פיהם ולשונם מרמה וטקר : **ורבירי שנאה סבבוני וילחמוני חנם :** **ורבירי**
שנאה סבבוני וברבירי שנאה

לפני שאול באותם הרבים סבבוני וכלתמו עמי כי מפני רבריהם נלחם עמי וסובב עלי ללכני וילחמוני
כמו וילחמו עמי מינס כי אני לא הריעותי : **החת אהבה ישטנוני ואני תמלה :** **תחת**
אהבתי אני הייתי אוהב אותם והם ישטמוני ואני
ואני איש תפילה כמו איש שמורות אהה איש שמורות כלומר הם אנשי המלחמה עלי ואני איש תפילה הי
הייתי עליהם כמו שאמר ואני במלחמה לנושי שק וארונני אבי זל פירש ואני אין בירי כי אם תפילה לאל ש
שייכלני מידם : **וישימו עלי רעה תחת טובה ושנאה תחת אהבתי :** **וישימו**
תחת טובה שיעייתו

ישימו הם עלי רעה ותחת אהבתי שהייתי אוהב אותם ישימו עלי שנאה : **הפקר עלי רשע ושטן**
ועמור עלי מינוני : **הפקר** עלי רשע ארס רשע ישלש בו ושטן
יעמור עלי מינוני מלאך שחק יעמור עלי מינוני לשטנו כלומר שיהיה לקללה כל מה שיעשה ואמר בלשונות
על ראש הרשעים השונאים אותו והוא רואג הארומי : **בהשפטו יצא רשע ותפלתו תהיה**
לחשאה : **בהשפטו** אם יהיה לו משפט עם

שום ארס יצא רשע כמשפטו כלומר שיהמייב ברין והשילתו תהיה לחשאה כשיתפלל על
עצמו לא תחשב לו התפילה וזכה אלא חשאה וחובה או פי לחשאה כמו אל השערה ולא ישיא כלומר שלא
יקובל תפלתו : **יהיו ימיו מעטים מקרתו יקח אחר :** **יהיו** ימיו מועטים מקרתו
ברבר שהיה פקד **עליו והוא מזוכו או אטיו :**

יהיו בניו ותומים ואשתו אלמנה : **יהיו** בניו יתושים יתומי טענים וכן אשתו אלמנה
בימי נעורים ינוע ינועו בניו ושאלו מה פעל הכבוד כמו שאול ישאלו באכל
אמר יטעו בניו אילך ואילך לשאול פת לחם ודרשו ממרבותיהם ידרשו מוננס ממרבותיהם כלומר שהיו
בהיהם מרבות ומתוכם ידרשו לבני ארס העובדים כלומר יתנו לשאול וגם כשיהיו במרבותיהם יעמורכו
לשאול ושלח ודרשו נקראת בקטן רמב כמו ושטרו ררך יי קי קבלו קריאה ובספר הלולים אשר בשולט
בשולטולא כתוב עלי במסורה לית כוונתה חסך וכן כתב הנגיד שמיצא אותה במסורה כן שהיא חסך ולקח
ולקריאה הזאת הנה הטלה ציווי כמו מרבו מאר ששכו אותה ולקראת הקריאה לא אשיא פירושו נכון ואש
ואפשר לפרש המלה הזאת הקריאה כן כשינועו בניו לשאול אם יתמהו בני ארס עליהם לרוב המטון שהי
לאבותיהם שהיה תשובתם דרשו ממרבותיהם והמצא מה קרה להם כי ברוב חסרון שבו בתיהם מרבות :

יבקש בושח לבל אשר לו ויבזו זרים יגיעו : **יבקש** נושה יאבד הטלוח לכל אשר לו כ
כלומר שיבא לקחת נשיו ממנו ויבן כל אשר

לו ושעם מלה ינקש ישים מוקש כי נוקש ויקש ענין אחר וכן ינקשו מבקשי נפשי : **אליהי לו**
מושך חסד ואליהי חוצו ליתומיו : **אליהי** לו מושך חסד לפי שאם

שינועו בניו לשאול פת לחם שלא ימצא מי שישיון
לו חסד לבניו בעבורו ולא ימצאו יתומו מונן : **יהי אחריותו להברית ברור אחר ימח שמם**
יהי אחריותו להכרית וכן אמריתם במרב א

אהרוג ולא לאמיתו יהיה להכרית שלא ישאר ממנו זכר וזהו שאמר ברור אחר ימח שמם ברור שלישי
ישמ שם האב והבן לעיכך אמר טעם : **יזכר עת אבותיו אל יהוה וחטאת אמו אל תמח**

יזכר עת אבותיו אל יהוה וחטאת אמו אל תמח

יחזיקו עין אהוריו אל ^{אף} טרשקרו לו כמו שכתוב פוקד אבות על בניו וכן ותפאת אמו אל הסמ אלא
זכר לבנה: יהיו נגד יהוה תמיד ויברת מ' ארץ זכרם. יהיו נגד ^{אף} יהיו מעין
ותפאת כמו שאמר זכר וכפל העניין ל

לחוק יען אשר לא זכר כל ימיו היו בעין ולא זכר פעם אחת ועשות חסד וככאב לב למופת נכאב לבב פ
פרוב ירושתו רשע הרשע הזה למופת אותו ודור אפר על עצמו עני ואפיון וככאב לב ויאבד קללה הוא
אבד זה שאקללו ולא משש לקללו והבואה עבר במקום עתיד וכן יתרחק וילבש והבא כי כן ררך הרק
המקרא וברברי נבואה ברוב ולא משך בברכה שאבכרהו אס ייטיב לו: וילבש קללה במרו והבא
במים בקרבנו ובשמו בעצמותיו: וילבש במרו בלבושו

כלומר שיהיה מעונה בקללה וכן והבא כמים בקרבנו שארס שותה וכשמן בנתיבותיו וכמו
שארס מושת בו גופו לטאב העצמות שהבא המשימה בעצמות כן והבא בו הקללה: התי לו בבגד
יעשה ולמופת תמיד ויחנה: התי לו ויגור כפל העניין לחוק ולמופת ה

תפורה וכן ומזמ אפיקים רפה כך יתגור הקללה כמו שימגור ארס
המזמ: זאת בעלת שטני מאת יהוה והרבידים ריע על גפשי: זאת שוטני כלומר
זהה שהיה שטר פ

פנוולתם שיעשו לי וכו' לא הלן פעולה טכיר אהך טכיר פעולתי: ואתה יהוה אלוני עשה אתי
למען שמך כי טוב חסדך הצילני: ואתה

^{אף} ארונני הם שוטני ורובדי ורובד רע על כפטי ואהה
עשה אתי למען שמך ואס איני ראי לכן כשה למען שמך אשר בשמתי בו כי מפני טוב חסדך הצילני
טוב חסדך עש הכל יהיה טוב עמי להצילני: בי עני ואביון אצבי ולבי חלל בקרבי:
כי עני חלל מציו קמך וחזני פתח

והוא פעל עבר והוא חרר כלמי לבי כהרה בקרבי מרוב ירושי: בצל כננותו נהלכתי צנעתי
בארבה: בצל כננותו בקה כמו שנוטה היל מהרה

ק נשיתי ונהלכתי כלומר הלכו ושי מהרה בלא חמרה כנערתו כארבה כננותי מטקו למקו
כמו הארבה שאין לו קו וכנער שהרד לגרר קו אני אין לי שוטב בטח במקום אמר כי כשירעני טאול בט
במקום רוקה אמרתי ואני בורח וכן ממקום למקום: ברבי בשלו מציום ובשדו בחש משמך
ברבי כשלו טיבוס שהיה מהענה בברמו כרי
שיראה האל בפניו וימוס עליו תשש כמו ולא יכול ללכת כמש משמן מהשומן שהיה בשרי מקום ענה
כמש בשרי מאותו השומן מן הכוס וסן הרדכיס: ואני הייתי חרפה להם יראוני יגיעך
ראשם: ואני הייתי חרפה להם כשהיו

רואים אותי כמוש ומשונה היו טבוס ומתפרים אותי ומניעים ראשם עלי: עקבני
יהוה אלהי הושיעני בחסודך: עורבני כחסודך כמו שחסודך עש שאר בני ארס
וכן היה עמי פעמים רבות כן אתה תושיעני: וידעך

כי יודך זאת אתה יהוה עשיתה. וידעך ידעו הכל כי זאת התנועה מידך מא
לי ואתה עשיתה לא במלי ולא בכמי: יקללה המה ואתה
תבירי קמו ויבשו ועברך ישמח: יקללה המה אס הם מקללים

אותי איני מושש לקללתם כיון שהברכני אתה קומו ויב
יבושו הם קמו עלי יבושו ממחשבותם עלי שלא התקיים ועברך ישמח: ויבשו שטני בלימה
ויעטו במעיל בשתם: וילבשו שוטני כלימה כשיראו
טלא תעלה מחשבותם ילבשו כלימה כמעיל המס רפה: אוריה

יהוה מאר בפי ובתוך רבים אהללנו. אוריה או כשתחלמי אודה אודו

ואהללנו בני בתוך רבים כמי שירעו כולם כי פארו היית לי התשועה ויהיה בשמונס בו : **בני יעמך**
עליו אביון להושיע משפטו בפשו **בי** יעמור כי כן הוא עם הכותם בו
שהוא אביון ואין לו כח להניל הוא יעמור לימינו ל

לעזרו ולהושיענו מהרשעים שהיו גופעים נפשו וחושבים להמיתו ובמרדש מפרש זה המזמור על כנסת
ישראל ואמרו פי רשע ועי מרמה על פתחו מהו שהמו נכנסו לבית קרשי הקרשים ואמרו אי אלה
אלהינו יקומו ויעזרוכס ירינו רמה ולא ילך פעל כל זאת ורברי טנאה סבבני מה טנאה שטרברי בטנאה
שטסר להס אביהם שני וישטוס עשו את יעקב תחת אהבתי אמרו ישראל אנו כשטלמנו אכלו באהבה נה
פגגנו עשו שני כה אמר אחיך ישראל מה אמר הוא פן בחרב אנא לקראתך יאמרו ישראל אני שלום וכי
אדבר המה לשלמטה וילחטוני מינס אס עשו טנא ליעקב שלחמ מטנו הבכורה לברבריים ולשהותיים מה ע
עשה וילחטוני מינס ואני תפלה טבעה פרים אני מקריב במה על טבעי אומות ואני מהפגל שירור קטטי
הוי תחת אהבתי הם ישטפוני :

להודי במזמור גאום יהודה לארצי שב לימיני עז אשית אויביך הרום רגליך :

זה המזמור פדשוהו רבותינו זל על אברהם אבינו כשיצא להלחם עם הארבעה המלכים ופיוטיו אותה כן ל
לאל עליון כי היית כהונה ראויה לכאח משם שהוא מלכי ירוק והוא כן לאל עליון אלא לפי שהקרי
בברכתו אברהם לאל עליון חלק הקבה הכוונה מטנו ונהנה לאברהם שכ אתה כן לעולם על ברבריי מלכי
ירוק על הרבה טדיבר מלכי ירוק והנכון לפי ררך הפטט לפרט המזמור על רור אמרו אמר מן המשוררים
עליו ולמר לרוד פירושה בעבור כלמר אמר לי אחי הוא וכן למשה מזמור לרור יענך יל ביום ירה כטנו
שפירטנו אותו והתס ר אברהם בע פירטס אומר זה המזמור כאשר בתחילת מלכותו כששטעו פלטיה
טנטטיה רור למלך ויעלו כל פלטיהם לבקש את רור והבטיחו האל ית פיהתס בירו ונהתס בירו בבטל פרי
פריצים ובעמק פראים ואז אמר הטשורר זה המזמור ואמר נאוס יל לארונני כלומר אמר האל ית לארונני
לרור שב לימיני כמו שכתוב כי אז שכתוב כי אז יבא יל לפניך כלומר שב והיה הפעמה לימיני כי ימיני
תעודך ולא אטקוט ער אשית אויבי הרום רגליך : **מטה עזך ישלח יהוה מציון רדה בקרב**
אויביך : מטה עזך ישלח יל מציין

כי באותו הפרק כיבש רור ציון בתחילת מלכותו ואמר המטה והמטען שתענו בו מציין
המל האל ית לשלחו אלך שהיה מבצר חזק מאד ונתנו אלהים בידך מפעה רדה למשול בקרב אויביך לא
תירא מהס ואמר בקרב כלומר אין צריך לומר בעדי פלטיהם הסמוכות לארץ ישראל שתמשול עליהם א
אלא אפי נקרב ארנס המשול ויש מפרשים אמר מציין לפי שהכבוד טוכן בציין :

עמך צרבות ביום חלד בהררי קרש מרחם משחרך לך טל ילרותך : **עמך**
קרבו ביו

חליך ביום שששית מיל להלחם בהס באו עמך אליך בנרבה בהרר קרש בירושלים שהוא הרת קרש כמו
טנקראת ארסת קרש והררי ענין הרר ויפי וכן נקראת יפה נקב משוש כל הארץ והררי לשון רבים טנה
הרר כי ברברי רבים הוא טובה ויפיה טל ירושלים מרחם משחרך על ילרותך יוס טיינאה מרחם זנולדת
אותו הטמר לך היה כלומר לטובתך ואותו טל ילרותך אותו הטל שירר כטנולדת לך היה מבטן יכ את למל
למלכות וטל ברכה לך היה באותו השחר : **צשבע יהוה ולא ינחם אתה כהן לעולם על**
יברתי מלכי צדק : צשבע

יל רברו הוא שבועתו אתה כן מלך ונגיד כמו לבני רור כהניס היו מוליך
כהניס טולל גרולים ושרים ואט לעולם כי טאול לא היה לעולם על ברבריי מלכי ירוק ולמה במרתך מלך
לעולם על רבר שאתה מלך ירוק כמו שכתוב עליו ויהי רוד עושה מטפט ירוק לכל עטמו ויור ברבריי ויור
טלכי נוסעות : **ארצי על ימינך מחן ביום אפי מלכים :** **ארצי** על ימינך יל הוא

הוא על ימינך כשיצאתה ממלחמות מחץ ביום אפס מלכים והוא מחץ על ירך מלכים הגוים הבאים להלחם ב
עלך ביום אפס כלומר אותו היום היה מרון אפס עליהם וריכונו עמך : יריד בגוים מלא צדיות
מחץ ראש על ארץ רבה : יריד בגוים ועשה רץ ומשפט

בגוים ער ששקום המלחמה מלא צדיות כלומר עגרים מהים סחך ר
ראש על ארץ רבה מחץ על ארץ ראשים רבים וראש טים כלל ורבה גם כן כמו בסוד קרושים רבה ויש פ
שפרטים רבה רבת בני עמון ועל אותה המלחמה אמר זה הפסוק : **מצחל בדרך ישתה על כן**
ירים ראש : מצחל בדרך ישתה כל כך הפיל מללים

ער שהלך נחל פרמס ואמר ישתה על דרך משל ורס מללים ישתה על כן ירים ראש
על כן כשיצאת כל אויביו הרים ראש על כולם ויעש רוד טים בשוברו מהכרתו את ארס נהרים בגיא מלח וגו'
וההושים שפרטים זה המזמור על יצו ואמר כי בפסוק הראשון יתבאר בו האב והבן שהם קוראים נאום
לארצנו במקדן הנקו ואמרתי היאך יאמר ל' אלא שהם שנים והרוב השלישי ועוד טענה אמר קוראים
בזה המזמור טען טבות קוראים עמך במירק העין ואומרים בהררי קרש הוא הקרש שגולה מרחם והאמת
תאמר להם על טענה קריאתם כי גירוסלש הטענות שלהם טעה כי לארצנו במירק העין והוא אומר על ש
דוד כמו שפרשטקן ואין יוכלו להחזיק טענות איש אמר כנגד רבי כי פסוקם שמש וער טבואו יומא בכל
הספרים במירק הנקו וכן עמך טבות בפתח העי והלא הם אומרים שהשיבה שלנו טעות להם אם כן יאמינו
בעד ועל טעות אמונתם תאמר להם אם האב והבן הם אלהות אין האמר בדרך למבדו כי לא יקרא אלוהה
אם יצטרך לזולתו ואין אמר האב לבו טב לימיני ער אטית אויבך אם כן יצריך לפיננו ולעזרתו ואם כן
תולטת אהו אלה אינו מלש ומסר היכולת והיאך אמר לו אלה כהן לאל לעולם ושקום לא היה כהן ועוד ואם
יאמרו כהן כשמשטעו ואמרו מהיום ואחרי ההיה הכהונה בענף אמר לא טיהיו שקריב בשד ורס כמו טיהיו
שקריב בשד ורס כמו טיהיו שקריב ער היו אלא להם ויך כמו טענה מלכי צדק טכ ומלכי צדק מלך טלם
פרכיא להם ויך והוא כהן לאל עלין אמור להם לפי אמר אתה כהן לכן הוא אומר כמו שאמר מהמחלה
המזמור ער זה הפסוק וכן בזה הפסוק ער סוף המזמור זה כהן הוא העובר השקריב והאלוה לא יקריב אפס
יקריבו לפניו ואם יאמר לארס בעולם ואינו מדרך המזמור לפי ואמר כי הם אין לכהן טענה אלא כל פ
הבא ימלא את ירו אם כן לפי ואמר נטבע ו' ולא ינחם אתה כהן לעולם ועוד למה טנה ריכונו כי מהמיל
ינה להקריב בטה ואמכ' להם ויך ואין אמר ולא ינחם והרי נחם והלא לא נכנסה תורה לזמן והנה מלאכה
התם הנביאים אמר זכרו תורת טטה עברי אשר ידויתו אותו במורב מוקים ומשפט טים ואנו הנה אנכי טו
טולח להם את אלוהה הנביא והנה אלוה לא בא ערין ולא יבא זמן ער ימות השטיח והוא אמ' שיזכרה
תורת משה לעטותה כמו טינה אהה בסיכ' לא כמו טינה ישו טהו תראה כי לא הטהנה המורש לעולם
אלא כמו טנהנה לטטה כן הדיה לעולם ועוד אמר סחך ביום אפס מלכים ואיה המלחמות טנלחם ישו הם
והטלכים אשר נחם ואין אמר ירד בגוים מלא צדיות והלא לא בא לרון אלא הנטשות והושיטן ואם על
כן ירים ראש וער ביום ההוא לא הרים ראשו ושקמו העורים עיניהם ויאמרו אך שקר נמלו אבוהינו :

הללויה אודה יהוה בבל לבב בסוד ישרים ועדה : זה המזמור נאמר באלף
בית שתי אלוהות בפסוק

אמר ובטנים פסוקים האמרונים טלט טלט כי פמזמור קצר והוא הטופו נכבר ירברו בו להתכוון בטענה
האל ולזכור תמיד נפלאותיו ואמר בו להתעסק ביראת האל ובמכמה ובכל מזמור שנאמר באלף בית נראה
כי לפי גרלו והבירים נכבדים טנאמרים בו נאמר כן במירק הקרש אמר לשוורדים הללויה כי כן אטעה ג
הם אני אודה את ל' בכל לבב כלומר בכל כוונת לבי בסוד ישרים ועדה בטענת ישרים והם ישר כמו המות
נעמי מה ישרים כי הם ישרים בטעניהם על פי המטענים נקן להם האלית ועדה כמו ובגדה ובית בסוד
בפסוק טנים כלומר בענה ישראל ובטענתם אורינו כי כולם יסכיפו טסו : **גדולים מעשי יהוה**

דרושים לבל הצציהם : גידולם מנשה ^ל זה תחילת המראה אשר גדולים טעמה האל
טעמה בכבראי ואעפ"י שהם גדולים הם דרושים לכל חפציהם כלאמר

לכל מי שיחפוץ להתבונן בהם ודרוש אותם הם דרושי וכמיאיים לו ומפציהם הואר מן חפץ חפציהם כמו מן
זמן זקנים זקניהם : הורר וההיר בעליו וצדיקתו עומדת לעד : הורר וההיר פגלו שיהו
השטים והארץ ראה כי הור וההיר הוא וצדיקתו

שהוא העולם כולו שהוא צדקה מאהו לכבראים עומדת לעד : זכרי עשה לגבולאיתיו וצדק
רחום יהוה : זכרי עשה אחר טעמו בעולם

שהם גדולים וכואים ספר בכבראים ממה והם ישראל ואמר כי זכר עשה ל
לנפלאותיו טעמה עמהם במידים ואותם היו תחילת הנפלאות והיו ככ הנפלאות גדולים שהם נזכרים בכל
גור ודור מנן ורמס ^ל שמונן אותם ודיחם עליהם יש לפרש זכר עשה כי הנפלאות טעמו עמהם במ
מספרים בכל דור ודור עושה זכר לנפלאותיו הראשונים טעמה עמהם במידים שארם זכר אותם על אלה
הנפלאות וברש זכר עשה בשמחה ובמועדים טעמו להם לישראל שאומרים בהם זכר ליציאת מצרים :
שירת מן ליריאי וזכרי לעולם : שרת מן לישראל שרשם טעמו מצרים כמו שאמר
ויכילו את מצרים יזכור לעולם בריהו זכר בוטן רב בריהו

שירת אברהם אבינו בין הבתרים שאמר לו ואמרי כי יצאו ברכש גדול : ברו מעשיו הגדיר לעמך
להת להם גחלת צרים : ברו מעשיו אעפ"י שהראה להם נפלאותיו

ומפציו הגדולים הגדיר להם לעמו כשאמר להם שיתן להם נחלת גוים כ
כי כשהוציאתם מצרים לא היה כל כך כמו נראה כמו שנראה כשגירש טעמה גוים גדולים ועצומים מא
שארכם והשכן בה ישראל וכן אמר משה רבינו כן יאמרו יריבו רמה ולא ^ל פגלו כל זאת הוציאנו ממצ
מבלתי יכולת וגו' יאמרו אעפ"י שיהיה בו כח להוציאם מעברתינו לא יהיה בו כח לגרש מארצם ולהת להם ו
ואמר הגדיר כי זה היה יותר פלא כי קודם המעשה אמר שלא יאמר בדרך מקרה היה לפיכך הגדיר להם קודם
שיעשה זה וכן עשה ובשרש כח מעשיו הגדיר לעמו שיכתב לישראל מעשה בראשית להודיע כי הארץ
שלו כי הוא אותה וכדור להושיב בה כל מי שרצה ולעקור אילו ולהושיב אילו שלא יוכלו אומות ה
העולם לומר ליסטים אותם שיכבשתם ארץ טעמה אומי : מעשה ידיו אמת ומשפט באנציהם
בל פקודיך : מעשה ידיו מה טעמה במלחמו

הגוים וגרשם מארצם לא יאמר כי של הם אבל אמה ומשפט היה אמת שקיים רב
דבורו שאמר לאברהם אבינו ומשפט כי לא היה מן הרין שיטבו שור מפני טעמהם הרעים כמו שאמר
כי לא שלם עון האמרי עד הנה מלצר שבעונת גרשם מארצם והארץ היא ארסה הקדש ולא יזכר ש
שישאו בה עושי התועבת ההם וכן אמר אלהי נכר הארץ וכן אמר כי ברשעת הגוים האלה ^ל אלהי מ
שריטם מפני ולסען הקים את הטבועה הנה אמה ומשפט ואמונים כל פקודיו ולא זו בלבד אלא כל פקודיו
נאמרים אין בהם עולה : סמובים לעד לעולם עשירים באמת וישיר : סמובים
לעד לעולם כי לא יעשו

לעולם לפי שהם עשויים באמת וברוך ישיר לפיכך לא יכילו ההולכים בהם והשורשים אותם :
שרות שלח לעמו צוה לעולם בדתו קדוש וגורא שמו : שרות שלח לעמו שלח

לעולם בריהו כי קדוש ונורא שמו לפיכך יידאוו והייחס קדושים כי הוא קדוש שקדשם והכבילם מן הא
אומות וכן אמר והתקדשתם והייחס קדושים כי קדוש אני ^ל שקדשכם : ראשית חבמה יראת
יהוה שבל טוב לבל עושיהם תהלתו עמדת לעד : ראשית

חכמה יראת ^ל ויטה להם ראשית חכ
חכמה יראת ^ל ואנש ירה להם זה כשאמר את ^ל אלהיך הירא ואותו העבד וכו' ורצון וגו' תחילה אמר ה'

וירא ויראה יי' היא שפירת התורה והמכות והחכמה היא חכמת המקירה והאמיתית לרעת כל פעשה ברא
 בראשית וה' עבר האל יי' כי בה יכיר אדם את בוראו לפי אמר אחר כן ואותו העבו ובהבוררו בחכמה
 ההוא ויסד מלבו כל רברי העולם השפל או ירבק באל ית ובו הרבק כי נפשו קשורה בעליונו ואז ירע שטו
 וזה ובשמו הטבע כי מי טיאו ירע שמו אינו ראוי לישבע בשמו והקרים באותו פסוק יראה יי' לעבורה
 וכן בזה הפסוק ינוס להקרים יראה יי' לחכמה ואמר ראשית חכמה יראה יי' אמר מי שהטין לבבו להעסק
 בחכמת הפילה יתעסק ביראה יי' ויעשה ממנה שורש ועיקר על ריכיה יתנהג בחכמה שילמד על דרך ש
 טאמרו רבותינו ול כל טיראת חטאי קורמת לחכמתו מתקיימת וכל שחכמתו קורמת ליראה חטאי
 אין חכמתו מתקיימת ואם ילמד אדם חכמת המקירה המילה אולי יבהל ברומו ויעז מימנו להכחיש האותות
 והמופתים הגדולים הנמצאים בכתבי הקדש לפיכך יצריך להקרים לימוד התורה שהיא יראה יי' וישים לבבו
 לפאמן כל הכתוב בה מירוש העולם ושינוי הטבע באותות ובמופתים וכאשר יתבונן האדם בתורה ישיג
 בה דרכי החכמים כמו שכתוב כי הוא חכמתם ובינתכס לעיני העמים וגו' כי אין צריך לומר התורה והמנו
 שהם כנורות על דרך השכל כי גם המוקים אשר נאמר עליהם שאין להם טעם כן הוא שאין להם טעם כן
 נראה לרוב בני אדם אבל החכם המתבונן בהם ימצא טעמים ברור ומבואר ואחר המתבונן החכם המבין ב
 ברברי התורה וישמיה יכיר לחכמה וישתדל בלבו לקרב הרבהים המוקים אל הרעה וילמד חכמת הפילוסוף
 הפילוסופיא אמרי כן לא תשתבש רעתו בלמרו החכמה בתורה אשר למד המילה כי כבר הקעה יתר במקום
 נאמן ויקרב דרכי החכמה אליה בכל כומו לפיכך אמר ראשית חכמה יראה יי' ואמר שכל טוב לכל עושי
 עושיהם פי שכל טוב לכל עושיהם פי שכל טוב והטגרה טובה יש לעושה את שיהיה שמתעסק ביראה יי'
 ובחכמה או פי שכל טוב הכלמה כמו ויהי רוד בכל דרכיו שטיכיל שפירושו מכלית כלום שילכל המתעסק
 בשתיהן בעולם הזה ובעולם הבא תהילתו עומדת לעד כי עושה מעשה הישר ושומר התורה והמצוה ההיה
 תהילתו בעי האנשים לכמה דורות ולעשורו גם כן עומדת לעולם הבא לעד עולם וכמה הרמבנו יותר ב
 בפירושי הפסוק הזה בפתיחת פירושי נביאים :

הללויה אשרי איש ויראה את יהוה במצותיו חפץ מאד :

במצותיו חפץ מאד גם זה המזמו שהי אותיות באף: בית שתי אותיות בפסוק ובשני פסוקים האחרונים שלש גם הוא במזמו מכפח על מרות האדם הישר אשר גמולו מאת יי' שלט בזה ובבא ואמר הללויה ואמר אשרי איש ירא יי' שירא האל ית וישמור על מה שיצוהו ומנעוהו מעשות והנה נשמר מהס בסתר כמו בגלו במצותיו חפץ מאד מצות עשה עושה אותם בחפץ לבבו לא להתגדל בפני אדם ולקרות שם אלא בחפץ לבבו באהבה האל ית שיצוהו לעשות לפיכך אמר מאד כלומר שרודך אחר המצו ומתאסף לעשותם בכל כמו בגופו וממונו ואיזל במצותיו חפץ מאד ולא בטיח מצותיו כלום טאינו עושה על מנת לקבל פרס ובררש ובמצותיו חפץ מאד זה אברהם אמ' לו הקבה לך מארינך מיד ויקח אברהם את שרי אשתו אמר לו המול בעיני הו' הזה כימול אברהם קח נא את בנך ימירך מיד וישכס אברהם בבקר :

גבור בארץ יהיה זרעו רוד ישרים בורך :

גיבור בארץ יהיה זרעו ובעבור טעשיו הטובים ישלם האלות גם לבניו אמרו זרעו יהיה גיבור בארץ שבני אדם ייראוהו ויכבדוהו כמו שיראו בני אדם האדם הגיבור וקול פירשו שיהיו בניו כמ' כי זה טברכת האדם בעולם הזה ואמרו במי בחמשה דברים אדם זוכה לבניו בכת בעושר בניו בחכמה בשנים ואמרו בכת שכי גיבור בארץ ויהי זרעו רוד ישרים יבורך ישרים האב והבן והוא רוד בירכס האלה ית בתוספת טובה והרדש שטפשי הפסוק שלם שלטעלה סוה באברהם מעדש זה הפסו ביעקב אבינו ואמרו גיבור בארץ יהיה זרעו זה יעקב וסוה גבורתו וישר אל מלאך ויוכל רוד ישרים יבורך אילו הטבטים :

הזו ועשר בבנותו וצדיקותו עמדת לעד :

הזו ועשר בבנותו וצדיקותו עמדת לעד וזרקהו עומדת לעד לעולם הבא ויש מפרשין בעולם הזה נפירוש לעד לבניו ולבניו בניו ער עולם

זרה בחושך אור לישנים העץ זרזום וצדיק: זרה בחושך בעת שיש חושך
בטולס והוא הצרה לישנים זרת אור

והאורה הרומה חנון ורחום ורמי כי הוא ברדיו חנון ורחום הטובים ורחום ומרחם עליהם ומרמי אותם
מן הצרה בעת הצרה ויזרח כי צדיק וישיר הוא וכוונתו לטובת כפי ררכיהם ולדעים כפי טעשיהם לפיכך יז
זרת אור לישנים זרת פעל יוצא ואפשר שהוא פעל עומר ויהיה פי חנון ורחום על האדם הישר שלמר פ
טמדת בוראו: טוב איש חונן ומלה ובלבל רבריו במשפט: טוב איש כפרט
טמדות האדם הישר מרת

הצרה ואמר טוב איש כמו אשרי איש ואומר שהוא חנון כלומר נכון לעניים וטובה לעניים הכנונים
שלא יקבלו מהנה לזה יכלול רבריו במשפט שכל מהנתתו וינאותיו יעשה אדם במדה שיה בדרך ובמש
ובמשפט שלא יהיה פרוש מהנאות העולם מכל וכל ולא ידבה בהם אלא במדה שיה וכן בנותנו לעניים לא
יפור כל כך ממונו כרי שיצטרך הוא אחר כן לבריות ויהפוש כך יכלול רבריו במשפט על שאר מרות
האדם גכ שמתנהג בהם על דרך האמצעי ועל הדרך הראוי כפי מה שיהיה וזהו במשפט והמדות הן כמו ה
האהבה והשנאה והטעמה והראגה והכרבות והגבורה והמורץ והרומי להם: **בי לעולם לא ימוט**
לזכר עולם יהיה צדיק: בי לעולם לא ימוט כי לעולם יעמוד ממנו

בדור ויהיה ברא בגופו לזכר עולם יהיה צדיק כי לעולם אפי' לאמר
שותו זכר לטובה: משמועה רעה לא יירא נבוח לבו בטוב ביהוה משמוע
רעה הפך הרע

שנאמר בו קול פחדים באזניו אבל הצדיק לא יירא שיטמע שמועה רעה טכניו או מקרוביו שהם במדינה
אמרת או אם יטמע שיבאו עליו אורבים לא ירא כי לבו נכון ובטוח ב' ולא יבטח בעושרו וברוב מילו
וברוב אוהבים וקרובים אלא ב' לברו ישים בטמונו לפיכך לא יירא: סמוך לבו לא יירא
עד אשר יראה בצריו: סמוך לבו פמוך נשען ב' לפיכך לא יירא מאדם והולך ובטוח בכל עת אשר יבאה בצריו הרע שידינה
לראות בהם וכן וכאריבי ראתה עיני. פור נהן לאביזנים צדקתו עמדת לעד קרנו הרזום
בכבוד: פור נקן פור

ממונו ונתן לאביזנים וטעם פור שנתון לזה ולזה ולכל האביזנים שיהיו לפניו ושירע בהם
אבל אינו אומר ששפור במתנות גדולות עד אשר ישאר הוא עני כי אין זה מדרך הצדיק כמו שפירשנו
אלא פור שנתון לזה ולזה והמתנות כפי כומו שיוכל לטבול ואמרנו דול המבזבז אל יבזבז יותר ממוטט י
צדקתו עומדת לעד עומדת לו ולבניו אמריו כמו שכתוב ונוכח חסר לאלפי' או פי לעד שהעמוד לו צדקתו
לעולם הבא קרנו הרזום בכבוד מווקו והוקפו וכן הרם טמונה קרנות צדיק וברשעים להפך וכל קרני רשעי'
אגרע: רשעי יראה ובעם שצדי יחריק ונמס תאות רשעים האבר: רשעי כשיראה
בכבוד הצדיק יכעס פרו
הקינאה וכן ימרח שיניו עליו אילו היו בו כח להאבירו היה עושה ונמס ימס לבבו כן הקנאה על דרך ורקב
עצמות קנאה תמה רשעים האבר מה שמתאווים לראות ברע הצדיק האבר אותה התאהה כי לא יראו לעולם
ברצתם או פי האות רשעים הטוב שמתאווים לעצמם אבל בכריקים נאמר והאות צדיקים יקן:

הללויה הללו עבדי יהיה הללו את שם יהוה: כשדעה לרבר בידיאת מצרים
המל בגבורות האל ית' שעשה
בעולם ברכונו להגביה השפלים ולהשפיל הגבוהים כמו שעשה בישראל ובמצרים ואמר הללויה ואמר ש
שלוש פעמים הללו כלומר לומר שהלולים רבים אנו מייבים להללו עבדי' היא הקריאה כמו הקהל חזקה
אחת לכס וטעם עברי' ה' הם המכטים ידאי' כי להם נאותה תהילה להודו לאל שהם יורשים להלל לפי' מכ

הכמהכס והשגתה ביריעת שמו : יהו שם יהוה מבורך מעתה ועד עולם : יהו שם
כי כולם בני רעה מייבוס לבירו

ממזרח שמש : ממזרח שמש שמש ועד מבואו כי כולם בני ארס שהם

שם מן המזרח עד המערב כולם יהללוה כי אעפ"י שיש בהם עובדי כוכבים
ומולות הכל מוריס כי הוא הסיבה העליונה וכן אמר כי מסורת שמש זער מבואו גדול שמי בגוים וגומר
זכר מזרח ומערב שהוא רוב היישוב על קו השווה : רם על כל גוים יהוה על השמי' בבורו
רם על כל גוים כי שכל הגוים ידוממוהו אעפ"י

כן כבורו הנפלא הוא על השמים כי השמים נבאס והמלאכים הם ישיגו יוחד מכבודו והם ידעו לרומם א
אותו ולהגיד כבודו יותר ויותר מהתחונים וימ רם הוא על כל תהילות שיהללוהו כל גוים ועוד רם כבודו
על השמים וגו' ועוד רם כבודו על השמים כי אפילו השמי' נבאס לא ישיגו כבודו . מי ביהוה
אלהינו המגביהי לשבת : מי כי אלהינו לפי שזכר השמים ויש גוים

שאלהיהם נבא השמים לפיכך אמר מי כי אלהינו כלומר מי בכל
אלה העמים שהוא כי אלהינו כי הוא המגביהי לשבת על כל העליונים ומשפיל לראות בהתחונים בין בש
בשמים בין בארץ כי כולם שפלים לנגדו והוא רואה אותם כולם את העשיהם ויוד' המגביהי המשפילי כנס
נוספות ויש מפרשים מגביהי לשבת בשמים ומשפילי לראות בארץ : המשפילי לראות בשמי'

ובארץ : המשפילי עדינותו מקימי הירד נוספות וכן יוד'

להושיבי מושיבי ואמר כי הוספת אילו הירדן לכתת הלטיין יאמר הוא רם ויראה שפיל'
שפלים כלומר יראה בעיניו ויקימם בעיניו מעפר וירימם מאשפות ואשפות לטון ימיד וכבר בארנו דין
דיקדוקו בסדר מכלול : להושיבי עם נריבים עם נריבי עמו : להושיבי ולא רי
שמידים אותם משפלותם

שפגביהם ומושיב אותם עם נריבים ומה שאמר עם נריבי עמו לפי שהם רמים על כל העמים בעשיות רם
דינו האל וכן יהיו לעתיד על כל העמים : מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה הללויה
מושיבי והנה הופך הטבעים שמושיב

העקרה שיהיו לה בני הבית כמו ויעש להם בתים מושיב ימירם בית ומלת עקרה אינה סמוכה
למלת הבית אלא יאמר כמוכרת עקרה ועקרת וכן עטרה עטרת מסלכה מסלכת מלחמה מלחמת וישגיב הב
העקרה שתהיה אם הבנים ותהיה שמחה עמה תמת אשרייה עניבה ואמר הללויה כלומר על כל אלה ה
הנפלאות שיעשה האל מייבוס אתם להללו :

בצאת ישראל ממצרים בית יעקב מעם לויעז : מרבר לטון אחרת טאינו
לטון עברי כלומר יבאו

שלא היו מבינים לטונם כמו שכתוב בקלות גוי עז פני אשר לו השמע לטונו אעפ"י שאי אפשר שלא היו
מבינים שהרי היו ביניהם כמה שנים אפשר שקצתם היו מבינים אותם שהיו עובדי ביניהם והיו בהם שלא
יבאו ממקומם שהיה מיותר להם והיא ארץ גושן והיו מרברים לטון עברי ואפי' אותן שהיו ירכאס ביניהם
עם המצרי היו מרברים לטון מצרי בהכרת אבל בינס לבינס היו מרברים לטונם שהוא לטון עברי והיו מ
מוכרמים ללטון אחרת והאל ית' הרכיאס אותו העם שיהיה לויעז וכן ברברי דבתינו זל אבל קורין אותו
לויעזות בלעז : היתה יהודה לקדשו ישראל ממשלותיו : היתה יהודה לקדשו של
טמא והיה עסק

קדוש וישראל ממשלותיו שלא היו בממשלת מצרי' אלא בפושלתו והייתה ממשלה ומסלכה בפני עיניה
לא ברשות אחר אלא ברשות האל ית' וכן אמר להם כשיבאו ממצרים ואתם הויו לי מסלכת כהנים וגוי ק
קדוש כלומר תהיו מסלכה בפני עיניהם וכהנים כלומר לי תהיו לי כהנים ומצרתים לא עברים לעם אחר ות

ותהיו לי גוי קרוש כבדלים ממשמאת העמים ומה שאמר יהודה וישראל כי מנעת יאתם ממזרים שיהיה יהודה
לראש ונרסע ראשונה בברכת יעקב אביהם יהודה אתה ירוך אחיך גם אמרו כי יהודה נכנסו בים בראשונה
כי היו ישראל ידאים להכנס בים ועמד נחשון נשיא שבט יהודה וקפץ בים התלה ואמריו שבטו ואמריו
כל ישראל לפיכך אמר יהודה לקרשו כי הוא שם האל ית' בקרב כל ישראל : **הים ראיה ויבנים**
הירדן יסוב לאחורי : הים ראה וינסו על דרך משל כי נבקעו הים כאילו פתח הים וגם
מפניהם בעוברם וכן הירדן יסוב לאחור כשעברו בירדן גם כן כמו
וימרד כל ההר שאר ואמר הרים לטוף רבים כי אפשר שמרדו ורעשו הרים אמרים הסמוכים להר סיני וכן
הגבעות הסמוכות לו וגבעתה כמו הר אלא שאינה גבוה כמו ההר ואינה מסודרת ראשה ככ כמו ההר :
ההרים יקרו באילים גבעות בבני צאן : מה לך הים בי הגוס הירדן תסוב

לאחורי : מה לך הים השאלה ליעת התשובה כאילו ישאלו מהם למה זה והתשובה מלפני ארון
כעבר שהוא חרוד ויגט מפני ארס . **ההרים תיקרו באילים גבעות בבני צאן : ההרים**
ההרים ימרדו והגבעות גם כן מה לכס :

מלפני ארון חולי ארץ מלפני אלה יעקב : ארון השיבה הארץ ואמרה
מלפני ארון כי הארץ כוללת הים והירדן
וההרים הגבעות וחולי מקור הירד כינוי המרבר והוא מלעיל מפני מלה הארץ שהוא מלעיל אמרה חולי ו
ופתח וקרי ונוסי מלפני ארון וסי הוא זה ארון אלוע יעקב טקנה אותו מבית עברים בכמו כי הוא ארון
על הכל ועושה כדעונו ואם ידעה שיעברו בני יעקב בים ובירדן דין הוא שינוסו ויבקעו הים מפניו כי
הוא ארון : **ההיפבי הצור אנם מים הלמיש למעיניו מים : ההפבי הנור כמו**
שיש לו כח להפך הלח יבש ששם הים למרבה כן הופך הנור יבש לח ושם אהם לאגם מים ולמעין מים
כמו שכתוב הכיתה בינור וינאו ממנו מים כי הוא ארון ובורא הכל ולא יטנו מנהו וכן ההר אעפ"י שהוא
שכבר והקבוע שבנבראים כשיירנה ישוב קל וינזע מהרה וימרד וירקד כמו האיל למען ירעו כי הוא בורא
הכל ובירו הכל :

לא לנו יהודה לא לנו כי לשמך הו בבור על חסרך על אמתך : יש ספרים שאין
זה תחילת הסומ
הסומור אמר כמו שיעשיית חסר עם אבותינו והוצאתם ממזרים כן העשית עמנו בכל רוד ורו ואעפ"י שאי
אנו דאויים אל העשה לנו כי אם לשמך כי גם הם לא היו דאויים לול' כבוד שטך ובריה האבות ואמר לא
לנו שתי פעמים לתוק העניין על חסרך ועל אמתך כמו על אורוהך לשמך הן כבוד טלא
יחול בגוים ובכן עשה עמנו בעבור חסרך עם כל הכבראים ועמנו יותר בעבור אמתך לקיים רברך שניש
שנשבעת לאבותינו וברבי רבותינו ול טכאנו מחלוקת בזה הסומור יש אומר על שיעבור מלכות נאמר
יש אומרים שיה וישראל אמרוה ויש אומרים מנניה טשאל ועזריה אמרוה . בכבשן האש ויש אומרים
מדרכי ואסתר אמרוה בשענה שעמד עליהם הסן הרטיע : **למה יאמרו העמים איה נא**
אלהיהם : למה זה הוא טעם לשמך הן כבוד

טאם לא העשית עמנו מסר ותטשנו ביר העמים יאמרו איה נא אלהים יקומו ויעזרו
אתם : ואלהינו בשמים כל אשר חפץ עשה עצביהם בסת חהב מעשה יד ארם

ואלהינו בשמים והם סכלים ולא יכירו מה בין אלהינו לאלהים כי אלהינו בשמים ומוטל בעליוני
ובתחתונים וכל אשר יחפץ לעשות בהם יעשה ולא כן אלהים עצביהם ססף וזהב נקראים עצבים כי הם
עצבון לברשמים בהם טלא יושעו על ידיהם ואיך יושעו הארם והם מעשה ידי ארם הערות ההם אפשר ש
שיעשם מכסי האוסות על דרך העליונים ויעשו הנרות לרסין הסוף העם הנזעים אמריהם ימטבו הנרות

בעצמם אלה שיהיה בהם כח להטיב או להרע : **פה להם ולא ירברו עניים להם ולא יראו**
בדלהם יעשו אותם על מורת הארס ולא וכלו

להטיל רוח בהם שירברו בפה ושיראו בעינים ושישמעו באזנים : **אזנים להם ולא ישמעו את**

להם ולא ירחו : אזנים הזכיר חמש ההקשות
ויש להם הנודות ולא ידגישו בהם לא יתנו אפי' הקיץ מעט שאינו ריבוד ממש אלא קול צפצוף היוצא

מן הקרון כמו אהבה כיונה : **במוהם יהיו עושיהם כל אשר ביטח בהם :**
במוהם דרך תפילה כל אשר

בוטח כמו וכל אשר בטח וכן שמש ירח דאובן שמשון והרומים להם : **ישראל בוטח ביהוה**
עזרים ומצנים הוא : ישראל בוטח ב"ה לא כאותם הבוטחים

באלילים אלא אהם בטחו ב"ה כי הראו בכל הנודות שעברו עזרים של
ישראל ושגינס היה ואמר בטח לישראל דרך כלל : בית אהרן בטחו ב' עזרים ומצנים

הוא : בית אהרן והם הכהנים והלויים אמר
להם לברס כי הם הקדושים ל"ה ועומדים לפניו המיד אמר שיבטחו בו כי עבודתם לפניו ה

הועלתם : **יראי יהוה בטחו ביהוה עזרים ומצנים הוא : וראי** ה"ה הם המכמים
שהם

ללמוד ומתעסקין במכמה לדעת ה"ה פה ידעו מחמתם כי אין זולתו טראוי לבטוח בו וש מפרשים יד
יראי ה"ה אשר בכל עם ועם : יהוה צבאו יברך את בית ישראל יברך את בית אהרן

יהוה וזכרו ה"ה אשר
וזכרו המיד במטלתו עלינו הוא יברך עמו ופי' אמר כן הפרש יברך את בית ישראל : **יברך וראי**

יהוה הקטנים עם הגדולים : יברך ידאי ה"ה הקטנים עם הגדולים ולא
אמ' על האחרים אלא על בית ישראל ובית אהרן כי בית כולל

מקטנים עם הגדולים וכן בבטחון לא זכר עם ישראל ועם ידאי ה"ה בית כי הקטנים אין בהם דעת הבטחון י
יברך הקטנים בעבור הגדולים ברוכים שמים וארץ היא עשה העליונים והתחתונים ובידו לברך מי שירצה

יוסף יהוה עליכם ועל בניכם : **ברוכם אהם ליהוה עושה שמים**

וארץ : השמים שמים ליהוה והארץ נתו לבני אדם : השמים

אעפי' שהוא עשה השמים והארץ משללת השמים לו לברו ואין לארס בהם דבר אבל הארץ נתן משללתה
לבני אדם וכן כחובת שיליהו במעשה ידך כל טהה תחת רגליו ויכריך שידעו בני אדם ויכירו כי הוא אר

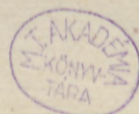
ארון והם עקרים עליהן כאשר ירכה יעביד אותם מהפקירות ויתכנו לאמרים כלומר שימית אלו ויוליד א
אלו ופי' שיכי' שהוא ארון וייראוהו כמו הפקיר הארון ויעמידהו בפקירות וימיהו הזמן הקצוב לו לפי אמר

אמריו לא המתים יהללוהו אותם שימית אותם האל ית' טרם זמן הקצוב ימיתם בעונם שלא הכירוהו במייהם
שהוא ארון ולא יראו טעניו והנה ימותו ולא יהללוהו כי האבר נעטם במוהם והם יודדי רומה באמת והר

והרומה הוא הקבר שהקנה בו כמו אבן רומה והקנה יורה בה וכן נשמת הרשע תאבד באבן הקנה וכאילו
הרר עם הקנה בקבר : **לא המתים יהללוהו ולא כל יודדי רומה : ואנחנו נברך**

יה מעתה ועד עולם הללויה . ואנחנו אבל אנחנו שאנו ידאי האל יודעים ומכירים
שהוא ארון על הכל ימיה אותנו ונברכהו במיים וזהו מעשה ש

שהוא זמן העומר וכן עד עולם שהוא העולם הבא כלומר במוהו לזמן הקצוב לא ימלש נפשינו אלא יב
יברכהו ויהללוהו לעדי עד לפיכך הללויה אתם ויראויו בעוד אהם במיים ויעטור נפשותיכם אמרי' מזה

אהבתי כי ישמע יהוה את קולי תחנני : כי הטוה אהני לי ובימי אקרא :

טעמו רבן עם אהבה וכן הוא שירשוי אהבתי כי ישמע קולי ואת תחנני כלומר אהבתי והרץ עלי לה לאהבו כי הוא שומע קולי ואת תחנני בכל עת אקראיהו כי הטוה הוא הישב אהני לי ואני כל ימי לא אקרא לעזרה מבלעדי : אפפוני חבלי מות ומצרי שאול מצאוני צרה רגז אמצא : אפפוני חבלי מות

בעת שאפפוני וסבבוני חבלי מות כלומר שהייתי בסכנה והייתי קרוב למות וחבלי כמו יצרים וחבלים ומצרי שאול מיאנוני כשל ענין במלות טונות ומצרי כי יצורים הם לכס צרה ויגון אמצא אמר מיאנוני ואמר אמצא וכן יצרים וחבלים יאמרו כי המקרים ימצאו מאדם לא יוכל לברוח וגם הוא ימצא שיל שילך אחרים למקום שימצאם כי לא ידע את עתו ופעמים ילך למצוא העוב ומצא דע וכן אמרו רזל רף רגלוה רבר איניש אינון ערבין ביה באתר דמהבשי טס המן מוכילין יהיה : ובשם יהוה אקרא אנה יהיה מלטה נפשי : ובשם כשהייתי בצרות ואני בשם אקרא והייתי אומר אנה אקרא מלטה נפשי אנה לשון המיכה ו

ובקשה ופעמים כתוב בהא ופעמים כתוב באלק וזה מן השלשה הכתובים בהא וקראת האלק מלעיל כי ה האלק קמוניה והנון רגושה וכן כל אנה : חנון יהוה וצדיק ואלהינו מרחם : חנון

רצון ומרחם . שומר פתאים יהוה דלותי ולי יהושיע : שומר פתאים האלק כמה והייר כמה

אמר כי הפתי שאין יודע התבולה להנצל מרעהו האל שומרו בשימשים עליו בטומו וכן המכס אם לא יב יבטח במכמתו ובהתבולתו כי לא יועילו לו אם לא ירעה האל אבל זכר פתאים שאין להם צד אחר דלותי קראתו מלדע הרביע בתו ואמר כשהייתי דל ועני לא היה לי משען הוא יהוה : שובי נפשו למנוחייכי כי יהוה גמל עלינו : שובי נפשו מלדע כמו

עורי עורי רבוה אמר כשהייתי בצרה הייתי אומר לנפשי שובי למנוחייכי מהצרה שאת בה טובי לאל יה כי הוא יהיה לך למנוחה כי גמל עלייכי כי הוא גמל עלייכי כמה פעמים כן יגמול עתה : כי חלצת נפשי ממוות את עיני מן המעוה את רגלי מרחו : כי חלצתה וכמו

שהיה טבטיה את נפשי כן נשית כי חלצת את נפשי ממות שהייתה קרוב למות בצרה שה שהייתי בה את עיני מן הרטעה וחלצת עיני מרטעה שלא בביתי כמו שהייתי בוכה בצרתי את רגלי מן מרתי וכן חלצת את רגלי מהיותי כרמה וגולה : אתה לך לפני יהוה בארצות החיים :

אתה לך לפני ארץ ישראל שיכנתה טס ולפי שהיה גולה בין על שמים בבורחו אמר זה ועדי ישראל הם ארצות החיים ונקראת ארץ ישראל חיים כמו שנקראת ארץ בני ארץ משכן כי היא מטרות הארצו והיושבי בה הם חיים ובריאם חיים ענין בריאות כמו ער מיתוס כי ארץ ישראל אורחה טוב מכל הארצות כמו ש ישיב רשנו בעסקו יפה גוף משוש כל הארץ וכן כאמר עליה ובל יאמר שכן חליתי כמו כלומר חסוכן ביד ירושלים לא יאמר חליתי ורבוהינו ול אמרו כי היא נקראת ארץ חיים לפי שהייתה חיים בהמיית המיטס יש שפרשים כי אמר בארצות החיים כנגד מה שאמ' כי חלצת נפשי ממות ורבו ול רדשו אתה לך לפני ארצות החיים רצון בו שהיה מההלך לפני הצדיקים לפני בהמיית המיטס : האמנתי כי ארבר

אני עיניתי מאין : האמנתי האמנה גדולה היית לי כי הייתי מרבר כאשר עניתני כלומר כשהייתי עני בודח וכשהייתי במופן כמו שכמות ויהי

דוד נחפו ללכת מפני שאול הייתי אומר כל הארס כוזב כלומר אפי' בזמן שהייתי נחפו ועני מאד הייתי או
אומר כל ארס שאומר שלא תהיה לי המלוכה כוזב הוא וזהו מאמנה גדולה ומה שכתוב במזמור בך יי' מ
חסיטי שהוא מזמור שלשים ואחד אחי אמרתי בחפזי נגזרתי מנגד עיניך בעת החפזון היה מפחד שימו
ביד שאול הוא מטיב אל לבו ואומר זה לא יתכן כי כבר הבטיחני האל ית' כבר שאמלוך ואני טאמין בו
אשפי שאני בסכנה גדולה הנה בתחילת מחשבותי היה מפחד ואומ' נגזרתי מנגד עיניך אבל גמר מחשבותי
היית האמנה באלי ית' ואמר בלבו כל הארס כחב שאומר שלא אמלוך : **אני אמרתי בחפזי בל**
הארס כוזב : אמרתי פירשתי .

מה אשיב לי הוה בל הגמולה עלי : מה אשיב לי מה גמולה
או מה מנחה אוכל עלי כל הגמולתי שגמולתי הם עלי להטיב כנגדן אם אוכל כי לא היה בי זכות שהיה עלי
עליו לעשות לי מה שטענה אלא הכל חסר מאתו כמו שאמר יעקב קטנתו מכל החסרים ומכל האמה אשר
עשית את עברך והגמולתי כמו רוח הגמולתי על רדך לטון ארמית עלוהי כמו עליו ירוהי כמו ירוי ;

כוס ישועות אשא ובשם יהוה אקרא : ברוך ישועות אשא יש מפדסים כוס חלק כמו
מנת חלקי וכתי' ויתכן לפרש כמשמעו כלומר שלא עשה

משה ושמחה ארס כוס היין ואורינו עליו בפני רבים ואזכור ישועותי שהישיעני ואוהו הכוס יקרא כוס
ישועות ובשם יי' אקרא כן בעת הרומה כוס ישועות אשא ובשם יי' אקרא : **צדרי ליהוה אשלם**
צדריה נא לבל עמו : צדרי ליי' אשלם הנדריס שיגדתי כשהייתי

בזרמ וגילה אם ישיבני האל ית' לביהו אותם הנדריס אשלם עתה נגר כל עמו
ועתה נא רבך עם אשלם לא עם נגרה וכמוהו רבים והא נגרה נוכח או הא כמקור למד השימוש כי תבא
זאת המילה עם למד כי הכעיסו לנגד הבונים ולמד וכל עמו נופלת על העינים וישפיק העניין בלשון וכן למד
הרגו לאבנר והטל שיי' לאבשלוס ; **יקר בעיני יהוה המותה לחסיריו ; יקר** בעיני
יי' כמו ויקר רמס בעיניו יקר

חסיריו בלא עתם ואני מן חסיריו לכך מלט נפשי מן המות : **אנה יהוה בי אני עבדך אני**
עבדך בו אמתוך פתחת למוסירי : **אנה**

יי' גם זה כתוב בהא והוא בעניין הוראה וכן אנא
והא העם הזה בעניין והתורות החטא וזה בעניין הוראה לאל יתב' טענה עמו טובה בעבור שהיא עברו
עברך בן אמתך פירשתי פי' ועה אני שוכה אותו הנה זכר האם לפי שהיא עיקר היצירה הבן כי גירול י
העובר ימי יצירתו בבטן האשה ושם מתגדל מרס הרוכה ומזמן הקצוב וגם אמרי נאמה כיוון מטרי האם
לפיכך טבע האם נקטר בבן יותר מטבע האב לפיכך אמר במלכ' ישראל ושם אמו להוריע שמעשה הבן כ
כמעשה האם ברוב כי מעשה הארס קל לטוב הן לרע אנשי' שהם בבמירת הארס ולפי הנהיגו את עצמו ולפי
למורו יהיה מעשיו יש בהם קצתה גם כן מטבע יצירתו לפיכך אמר עבדך בן אמתך אמר אני עבדך משני
פנים האמר שהרגלתי עצמי בעבודתך ועורו היה בטבעו גם כן כי אמר כי אשי' היית אמתך פתחת למוסירי
לפיכך אני מורה לך שפתחת למוסירי כי ידעתי כי מאתך היית השועתי ואמר פתחת למוסירי והוא לא א
אמר פעמים היה כאילו היה אכזר וכלמר כמו בסלע הממל' וזבפני אבשי' שהיה קרוב להיות נלכר ואסר
לך אזבת ובמתורה שאורה לך על הזבת ואקרא לרבים בשם יי' להיות עמי בזבת וישמענו הוראתי :

צדרי ליהוה אשלם צדריה נא לבל עמו : **צדרי** כשל הפסוק לאמר כי במצרות יי' שלש
בוצרות בית יהוה בתרובי : **אוחס :**
ירושלים הללויה : **בוצרות** ביה' בבית שהיה
בו הארון בירושלים בתוככי היור נוספת לכמת הלשון וכן יד
נזכרה תמלואי בניעורכי הללויה כולכם תהללו יה עמי :

הללו את יהוה כל הגוים שבחיהו כל העמים :

זה המזמור ששנים

פסוקים לכו והוא

לימות המשיח ורסו בו בעצמותו אותו שנים פסוקים לכו כי כל העמים יורו לשני עבדים לכו ישראל שיהיה
טיהיו בתורהם וכל האומות לעבד אחד במצב שנת וכולם הללו כי כולם יורו בו אז כמו שכתוב לקחו
בשם ה' תעבדו שכם אחר ולפי שאמר בהכלית המזמור הללו שואמר כנגד ישראל דמה ברוח הקדש כי
כל האומות יהללוהו ערין ואמר כנגד כולם הללו את ה' כל הגוים שבחיהו כל האומות והוא כשל מענין
במלות שינות בזה יש לכם להללו ולשבחו :

הללויה: ב' עגבר עלינו חסרו עד שהביאנו

שמתה ידיכם שלא יהיה מואשיכם שיוכל להיות זה לאורך גלותנו ועתה חזרו ואמרו כולכם ואמרת ה' ל
לעולם כי אמת הוא דברו והבטחתו שהבטיחנו להביאנו טן הגלות ואמר עוד הללויה לחן או
אמר כנגד ישראל וברבריו דול אמרו הללו את ה' כל הגוים אילו אומות העולם הוא רבעו שבוני אנו ל
לא בעו שבוני אלא הכי קאמא הללו את כל הגוים כולהו כרעביר בהון כל טקן אנו רגבר עלינו חסרו וע
ועוד ברבריהם שאל ר' שפעון בנו של רבינו הקדוש את אביו אמר לו מה הן כל הגוים מה הן כל האומות
אילו שלא יעברו את ישראל בהט אמרו כל האומות מה אם הגוים שטייעברו את ישראל שקלסין להקבה ה
התחילו אומות הללו את ה' כל הגוים וגו אמרו ישראל אם הגוים מקלסין אותנו על אמת כמה וכמה
התחילו אומר כי גבר עלינו חסרו אמרה הארץ ואמרת ה' לעולם טהו ואמרת אמת שקיימת טאבות חכמת
את בריתי יעקב ואת בריתי יצחק ואת בריתי את אברהם אזכור והארץ אזכור :

הירו ליהוה ב' טוב בי לעולם חסרו :

בזה המזמור יש שמונת ברברי רבתינו

ול יש אומות כי המזמור הזה נאמר על

רוך ויש אומות כי על ימות המשיח נאמר וההודאה על לשון בני בגלות בימדי ררך כלל וזהו שנכון והם
והמזמור שהחיל בהודאה ופסיים בהורו לטבח המזמור ולגרות הרבדים שנאמרו בו אם על רוך נאמר יש
יהיה פירושו כי כששלך רוך אמר הורו לאל אמר כולכם מייבס להורות לאל במלכותי כי טוב עשה לכם ו
ואמך זכר בפרט ישראל ובית אהרן ויראי ה' ישראל יש להורות לאלית על מלכותי שאני בעזרת האל
היה מנחת אויביהם אף בימי שאיל כל טקן עתה טאני מלך שיהיה לכם בטוח ושוקט שלא יבאו האויבים
עליהם פמרו מטני בית אהרן יש להורות על מלכותי בו שאול הרג גוב עיד הכהנים יראי ה' יש להם להו
להורות לאלית על מלכותי כי מפני טיהיו ישראל בהטקט ובהבטחה יהיה לראי ה' פנאי להתעסק במכ
במכסה ועוד כי אני ירא האל כמותם ואוהב אותם ואשימם במברתי כמו שכתוב חבר אני לכל אשר ייר
יראוך וברוש יראה ה' זה ביהו של רוך רכתב חבר אני לכל אשר יראוך מה עשה רוך אמר רוך אכני
יושב בבית הארזים וארון ברית האלהים יושב בתוך הידענה אמר הקבה אני אטטיר בו חסרו וגו ושמה
לשו כטאו הוי כי לעולם חסרו ואמר גכ בישראל כלת אין הקבה עושה משר לשנה או לשנים אלא לעולם
שנ' חסר ה' כי לא חסנו ואמר וחסרי מאתך לא ימוש : ואמר נא ישיאל בילעולם חסרו :

יאמרו נא בית אהרן ב' לעולם חסרו :

בית אהרן יאמרו גכ כלמ' שכ' והיה לו ולרעו
אמריו ברית כהונה עולם ואם על ימות המשיח נאמר המזמור אשר כנגד כל האומות חזרו ל ה' כי טוב ש
עשה להם לישראל ושמו להם חסרו לעולם כלומר לחנות ימים רבים שהיו בגלות ועתה הם ארונים וכן ב'
אהרן יורו לברס ויאמרו כי לעולם חסרו שבטלה הכהונה מהם כמה שני בגלות ועתה שבו אליהם וכן :
יאמרו נא יראי יהוה ב' לעולם חסרו . ויראי ה' המזמור ב' בתורה ובמכסה ירו
לכם ויאמרו כלמ' כי בגלות שרוב סדרת לא הם
להם פנאי ולא היה לבסם שלם ונטון אל ה' אלהיהם עתה יורו את ה' :

מן המצור קראתי יה ענני במרחב יה : אם על רוד כאמר טורה לאל יה' טהוריו מן
 המצור למרחב כי כשהיה בורת היה במצור טיה
 טיה משתער במערות ובמזכרות וזה על ישראל כאמר יאמר ישראל ררך כלל מן המצור שהייתי בו והו
 הגלות מטעם קראתי יה ער טענני ושמי במרחב ומיני טע מפעלי הכפל בשקל מסב קלעי ולרבים מיני
 ובסמוך מיני טאול וענינו מן כי יורדים הם לכס' : **יהוה לי לא אירא מה יעשה לי ארם :**
יהוה לי ולא אירא הוא לי עמי לא אירא טכל
אשר ירנה לעשות לי כי לא יהיה לו כח ויכולת . יהוה לי בעזרי ואני אראה בשאני :
יהוה לי בעזרי עמי והוא עם עזרי ולא
יהיה באויבי כח להרע לי אלא אני אראה בשונאי אני אראה בהם כמו שארצה לראות וכן באויבי ראוי
עני ותבט עיני בשורי : טוב לחסות ביהוה מבטוח בארם : טוב לחסות ביהוה מבטוח בארם
 ררך שאמר ירמיהו וסן עמי יסור לבו אלא אם יבטח בארם
ישים העקר באל יה' שיהן בלב הארס הנרד לעזרו : טוב לחסות ביהוה מבטוח בארם
טוב לחסות וכפל הפסוק לחזק הענין :
בל גוים סבבני בשם יהוה בי אמלם : גוים סבבני וכאשר סבבני בשמתי בשם
 עמי כי אמלם ואם על כנסת ישראל מבואר הוא
 ואם על רוד ישראל ופלטתים טרניו להרע לו כשבא אל אכיש גס הגוים אשר טרפו יקלג ועבדו כשני :
סבבני גם סבבני בשם יהוה בי אמלם : סבבני כפל הענין והוסף עוד לחזק ומלה
 אמלם כמו אמלם בכרי על משקל ואטימם כר
בראטיכם ובא פתח תחת הכרי מפני הפסק וענינו אכריתם : סבבני כביזרים רועבו באש
קוצים בשם יהוה בי אמלם : סבבני ועוד שלש
 והוסף לחזק הענין רועבו טלא נוכר פועלו מהרגיש ענינו
כבני כמו ידעך נרו ואומר באש קוצים שהיא כבה במהרה ולא יעשה מהם גמלה : רחה רחיהני
לנפול ויהוה עזרני : רחה רחיהני לנפול אשר כנגד האויב עזרני
טלא נפלתי : עזי רחמהני יה ויהי לי לישועה : עזי
 וחמרת יה ענינו וטהתי יור עזי עומד במקום
טנים כי וזמדה קמוץ ואנינו סמוך או יהיה היו וחמרת בטקוס הא וכן הבה לנו עזרת מיני אך לא נסבה
עיר תהלת אומר עזוי וישועתי יה וראוי לי שאמר לו : קול רינה וישועה באהל צדיקים
ימיז יהוה עשה חיל : קול רינה וישועה
 כאשר ימיז עושה להם חיל כח ועושר או יהיה קול רינה באהלים וי
וישועה שיוכרו כקול רס ישועתי : ימיז יהוה רוממה ימיז יהוה עשה חיל : ימיז
 עמי רוממה טלא תמוט לעולם
הגיבורים והנריבים אלא לעולם רוממה והיה עושה לאוהביו מל וכפל לחזק הענין כי לא יהיה הכח והעז
והעושר מזולתו : לא אמות כי אחיה ואספר מעשה יה : לא אמות כמו שמשבו
 להשיגי ולהאבירני
טן העולם אבל אתה ואספר
טעשה יה הטעשים והכפלאות טעשה עמי : יסר יסרני יה ולמות לא נתני : יסר
 יסרני יה הימים אשר הייתי ברע מוסר האל
הוא שהיה עלי לנקותי מטעמי לא טרנה להשיגני ורגש הנן יסרני להפארת הקריאה כרגש מנכי אלהים
פתחו לי שערי צדק אבואבם אורה יה : פתחו לי טערי צדק על ררך מטל כלוטח
 דברי תהלים והוראה לאל יה' שהייתי ואומר
למטס ולירוע טע עזרני לקורות לאל והו טהמו לי : זה השער ליהוה צדיקים יבאו בו :

זה השער ל' כי אינה ראויה ההנהלה והשבת אלא לאל לשיכך בריקים יבאו בו וידורו לאל ית' על כל מה
שעשה עמהם כמו שאני בא בו : אורח בני ענהני ותהי לי לישועה : אורח אני
אודה אותך כי עניתני בקראי אלך

מן המזר : אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה : אבן מאסו הבונים אם על ישראל
כאמר יקרא כל ישראל בכלל אבן כמו ששם רז

רועה אבן ישראל על רך משל כי יש ישראל עיקר בנין העולם בחוקיהם ובמשפטיהם על בני אדם וה
הנה ישראל היו מואסים בגלות והיו מואסים אותה השלטים שתהיה אפי' אחת אבני הבנין כל שכן שתהיה
פנה כלום טאין כורך לעולם בהם ויחשבו לבלתי ולהנה בעת הישועה הייתה לראש פנה כמי שעושה אדם
פנות הבית באבנים גדולות ופנת להעמיד ולקיים אבני הבנין כן יהיו ישראל לעמיד לבא יהיו לראש רז
ויהיו קיום העולם : מאת יהוה הייתה זאת היא נבלאת בעיצו : מאת ה' יתמהו
עליו מלכי הארץ ויאמרו לא הית זאת

הישועה לאומה וזה אלא מאת ה' מאד נבלאת זאת השועה בעינינו ואך היית אלא כי מאת ה' הייתה
כמו שאמר ישעיה עליו יקפצו מלכים פיהם כי אשר לא סיפר להם דאו : זה היום עשה יהוה
בגילה וצמחה ברו : זה היום ויענו כולם ויאמרו זה היום

ההשועה ל' עשה אותנו כי לא יוכל להיות בלתי לפיכך אין לנו להיות עיני
בישועת ישראל אלא שנגילה ונשמחה עמהם בזה היום כי מאת ה' היית והוא עשה אותנו :
אנא יהוה השיענה נא : אנא יהוה הצל'ה נא : אנא יאמרו ישראל אנא ה'
הישועה נא והצל'ה נא לכל הבאים

בניך ולשוב לעבודתך : ברוך הבא בשם יהוה ברבנוכם מבית יהוה : ברוך
הבא ויאמרו הכהנים שהיו בבית המקדש לכל הב

הבאים לעבוד את ה' ברוך הבא בשם ה' ברבנו אהכס מבית ה' והיו מבורכים בשמו כי הוא :
אל יהוה ויא' לנו אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח : אל ה' הוא יכול והוא

ימיר נמיה והוא האיר לנו מאפלה שהיינו בה בגלות לפיכך באו ועברו את ה' כמונו אסרו חג בעבותים הביאו הכבש קשור בעבו
בעבותים עד שתביאוהו לקרנות המזבח כלומר להקר בו לפני ה' הקרבן כבש או זולתו יקרא חג לפי ש
שבחמס יקריבו אותם כרוב וכן חגים ינקיפו : אל יהוה ויא' לנו אסרו חג בעבותים : אל יהוה
אתה יאמר ישראל לי נאה להורות לאל על כל האומות

כי אתה אלי כלומר שהדאית כחך ויכולתך כי שהידיאהני מן הגלות בכחך הגדול וכן אתה אלהי שלקחת מ
ששעני מן האומות לפיכך אורח וארומטך בני הודו ל' כי טוב אומר כנגד כל הגוים : הודו ליהוה
בי טוב בילעולם חסרו : עט הכל ולעולם חסרו עם בריותיו ואם על רוד

כאמר המזמור יאמר אבן מאסו הכנים על רוד כשבא שמואל למושמו
וכן סרו רבותינו פירוש הפסוקים שאורך ולטטה אורך כי עניתני אמר רוד אבן מאסו הבונים אמר ישי
כי רוד היה נער קטן רועה נאן ולא היה נחשב בעיניו ולא עלתה על לבם שיהיה הוא מלך מאת ה' היי
היית זאת אמרו אמרו אנא ה' הצל'ה נא אמר רוד ברוך הבא בשם ה' אשר ישי כשבא רוד מן הנאן בר
ברכוכס מאת ה' אמר שמואל אל ה' ויא' לנו אמרו כולם אסרו חג בעבותים אמר שמואל בי קרא אותם
אל הזבח אלי אתה ואורך אשר רוד הודו ל' אמרו כולם :

אשרי תבימי רך ההולכים בתורת יהוה :

המזמור הזה הוא נכבד מאד ומברו רוד על שמונה אלף
בית כי בכל אות יש בו ששנה פסוקים ובכל פסוק יש בו רך או הורה או ערות או פקודים או סיבה או א

אמירה או רבור או מטפט או זרק או אמונה או חוקי ואלה המלות הם מלוקי בל התורה ועתה אבאר אלה
השמות כרי שלא אצטרך לב ארס בכל פסוק ופסוק תורה היא הכונה המינות היאך נעשתה כמו תורת המטא
תורת האשם ררך היקון המינות מה הוא מנון אף אלה מנון מה הוא רמוס אף אלה רמוס וכן בשאר המיני
תוקים המינות שלא נגלה טעמם מינות אשר נאמר בהם מינות כגון שילוח טמאים וכפרת נדרים וכיבא
בהם מטפטים הם הרינין טיבין ארס לחבירו ערות המינות אשר הם ערות וזכר כמו טיבת ומוערים יצית ו
העילין וכיבא בהן פקודים הם המינות שהשכל מורה עליהם שהם כפקרון וכרבר גנוז בלב הארס זרק זה
יצדוק המינות כי בזרק נאמרו ריבור ואמירה הם כלל לכל המינות וזכר רבר ואמירה גם כן להבטחה שהב
שהבטיחו האל וזכר גם כן רבר כינוי רינונו בבריאת העולם וכן אמונה קיום דברו בבריאת העולם וכאשר
זכר כל אלה השמות כל אחר בפסוק אין רעתו על הטם שהוא לברו אלא זכר האתר והוא הרין לאמרים ופ
ועטמים וזכר שנים בפסוק ויש בו פסוקים אמר בעת צרתו בבורתו או בצרות אחרות ובחברו המזמור כל
אילו הפסוקים בו לפי שהצרה היא היית מטרידה אותה מלהתעסק בתורה ובחכמה ועתה יש לשאול למה
חיבר המזמור הזה על שמונה לא על פחות ולא על יותר כי במקומות אחרים שזכר לחשבון שבעה או עש
עשרה אינם רוקא אלא לטך מחשבון כמו שיבארנו במקומות אחרים כי השבעה בעבור שבעה גלגלים שב
שבעה שבעה ככבי לכת שמשמשי בעולם וכן ימי העולם שבעה כי כן יצירת העולם בששה ימי ובשביעי
שבת וכן עטירה לפי שהוא כל המחשבון אבל שמונה לא נמצא בשים מקום שהוא לטך מחשבון אלא שהוא
מחשבון רוקא אם כן למה כיון דוד לזה המחשבון והנראה בעיני כי לפי שהמזמור הזה כולו הולך על מינות ו
ומוקים ומשפטים והרומה להם וכולם כנויי על דרך שכל וחכמה והררכים שבהם נקנית החכמה ומרות הא
הארס הם שבעה והם חמשה שמדות הארס מיומשי אליהם כמו שפי אותו החכם ר' שלמה בר' גבירי
וגם במה שזכר הוא המושגים לחכם לדרכי החכמה כי בארבעה המושגים שבארס הוא כי בעינים יראה הארס
בספר החכמה ובאזניו ישמע מפי המלמדים ובפה ידבר מה שלומד ומלמד לאחרים ובדורו יכתוב הכפדים ו
ומה שיצריך לבאר מוש הדומ והוא מיוחס אל החכמה לפי שנקבי האף קרובים אל שני חללי המוח שבהם
כח הציר והדרך השישי הוא הגדת המגידים והוא רבר שלא ידע כאמר המושגים אבל הוא רבר ברור אמלו
הנה יגידו המגידים כי קנעטעינא בעולם והוא לא הלך שם ולא ראה אבל לפי שכל אשר היו שם מגידים
עניינה ואין מכחיש ביניהם יתברר אמלו שהוא וגם בורכי החכמה יצטרך הגדת המגידים כי מררכי החכ
החכמה יגלו בהן הנבראים ואינם ידועים אמלו כל ארס אבל ישמעו מפי המגידים כעניין שאומר האל
לאיוב הירשת עת לדת יעלי סלע ומולל אלות תשטור וכן כיבא בזה ברברים שבחמו בורכי החכמה בנב
בבראים והדרך השביעי ראית השכל ויריעתו וזה הדרך מוק מכולם ונשאר ררך אמר שאינו מררכי הח
החכמה ואין השכל מורה עליו אלא שהוא עשור גדול ויותר מוק לכל בעלי תורה והיא הקבלה שמיבין א
אנו להאמין בה על כל שנים ובה תאמת בנפשותינו ויהמזק בליבותינו כי משה רבינו עליו השלום כתב ה
תורה מפי האל יתברך ומירוש העולם ומעשה בראשית ועניין האבות והאיותות הגדולות אשר דאו אב
אבותינו בטיכרים ובמברב וקריעת ים סוף והירדן ומעמד הר סיני ועמידת חמה ולבנה ליהושע ושאר הכ
הנפלאות הכתובות פי הכביאים אשר לא ראו עינינו ולא שמעו אזנינו ולא יורה עליהם השכל ולא ניהנו
ליבמן כי הגדת המגידים ניתק לי במן אבל זה לא ניתק לבמן אלא יתאמת אמלנו מפי הכפדים אשר הם יר
ירושיה מאבות דוד אמר דוד הייתה הקבלה הזאת נכונה אמלנו ונתקפה בלבותינו כאילו ראו עינינו ושם
ושמעו אזנינו ותורה עלינו שכלינו ויותר כי תהרגשות מכובים לעטמים וגם בשכלו יטעה ארס לענינים
כשאין דה והמופת ברורים אמלנו אבל הקבלה אשר היא ירושה מאבות דוד אמר דוד לא נמצא בה מכחי
בכל האומות וגם כל הספרי שנכתבו בה מסורת שמש ועד מבוואו לא יכחיש אמר את חבירו לפיכך חיבר
דוד עה זה המזמור על שמונה אלפא בית כנגד שמונה הררכים שבארנו והנה זה מבוואר ונשוב לברר הפ
פסוקים אשר במזמור אמר אשרי תמיסי דרך ומי הם האנשים שהם תמיסי דרך שורכס תמה ושלמה א
אותם שהולכים בתורת אף כלומר שלומדים התורה כי לא יהיה דרכו שלם אם לא ילמוד התורה כמו שאמר

שיאמרו אין דוד ירא יתוא ויש מפרשים ההולכים בדרך תורת ^א ודרך שזכר עומד במקום שנים כי דרך תורת ^א היא השלמה והתורה ויש לפרש עוד כמו הפוך אשרי ההולכי בתורת ^א תמימי דרך כלומ' הלומדי כשהם תמימים דרך שיעשו מעשה התמימות מלימודם כלומר שאינם עומדים על הקצוב אלא עושים לפי לפנים משורת הדין : **אשרי צדיקי עולותיו בבלי לב וירשוהו :** אשרי שינצרו אותם לבם מערותיו שיבינו וי

ירדנו בכל לבם לא בלב ולב כמו אותם שלומדים או עושים המצוות כר' לקנות להם שם :

אך לא בעלו עולה בררבו הלב : אך יש מפרשים אך כמו כל שכן כמו אך שוכני בתי חומד אם ישמרו ערותיו והם מצוה עשה כל שכן

שישמרו שלא יפעלו עוולה שהם מצוה לא תעשה אלא הלכו ברכיו ויש מפרשים גם אשר לא פעלו עו עולה יחשב להם כאילו ברכיו הלכו כלומר כאילו קיימו מצוות עשה ואינו נכון זה הפירו' כמו שפירשנו במזמור הראשון וכן כתוב עוד מרע ועשה טוב כי לא יהיה שלם האדם אם ישוב מרע אם לא יעשה טוב ופה שאמרו ישב ולא עבר עבירה נותנין לו שכר כעושי מצוה לא אמרו זה אלא במי שבא רבר עביר לידו וכיכול ממנה ויש לפרש עוד אך לא פעלו עולה שלא הזמין לעולם להם רבר עבירה לידם אלא כל ימיהם ברכיו הלכו כענין שנ' בא לטהר מסייעין אותו : **אתה צדיקה בקורייך לשמר מאד**

אתה צדיקה למה צדיקה אותה לשומרם מאד שלא ישגא בהם

אחלי יבנו הרבי לשמור חקיך : אחלי המנותי ובקשתי לפניך שיכונן ררכי לשמור חקיך כלומ' שלא יטרידני עסק מעסקי העולם שלא אוכל

לשמור חקיך זה אני מבקש ממך שתשמרני מטרת העולם כרי שאמרא לבי ועמי פנוי לשמור חקיך ו ואחלי כמו ואחלי ארוני לפני הנביא והם מעניי רימל משה והאלה נוספה : **אז לא אבוש בהביטו אל מצותיך :** אז לא אבוש כי מי שאינו שומר המצוות ראוי

לו שיבוש כשיבינו במצוה הכתובה כי אם הוא גונב ויבינו בכפר ויראה לא תגנב באמת יבושו יכלם : **אורך ביושר לבב בלמדי משפטי צדקך :** אורך כי הם ילמדנו להודות לך

והביני כי כולם משפטי צדקך : **את חוקיך אשמור אל העובני ער מאד :** את חוקיך עו שאר דבק עם אשמור כמו

למעלה לשמור מאד כלומר בועתי וברצוני לשמור מאד חוקיך בכל לבי ובכל כפי גם אתה אל העובני א אלא עודני בשמירתם וארו אבי ולפירש את חוקיך אשמור ואתה אל העובני ער שאגיע לשומרם מאד במה יזכה נער את ארחו לשמר ברבריך : **במה יזכה נער באר בזה כי לא יהיה דרך**

האדם זך בלימוד לבר אלא במעשה שישמור כמו שלומד זהו לשמור כרבריך כי אם ילמוד ולא יעשה כלמורו אין זך אלא מכוער וזכר נער להודיע כי כמו שחייב אדם לחנוך הנער בלימוד כן צריך לחנכו מקטנותו במעשה שישמור לעשות מה שלומד כמו שאמרו רבותינו זל שחייב אדם לחנוך את הקטנים במצוה ואז יהיה זך אורחו אם ישמור לעשות רבר האל ית' כמו שלומד אם ימל זה שנעדרתו וירג' עצמו בזה באמת יזכה אורחו בזה ולעולם יהיה זך כי אם בנער בכערותו ינא מדרך הנערות ויעשה מעשה זך וישר כל שכן כשיהיה גדול לפיכך אמ' שלמה גם במעליו יתנכר נער אם זך ואם ישר פעלו או יתנכר מנערותו ויאמרו עליו אין זה נער שאינו עושה מעשה נכ נערות ואם נאמר זה בנער שיכיר לזכות אורחו כל שכן בגדול ויהיה תלמודו ומעשיו שיון :

בבל לבי רשתוך ואל תשגני ממצותיך : בבל לבי כי אני כן עשיתי כי מה שלומדי שמרתי והו' בכל לבי רשתוך ולא בלב ולב כי

מתעסקתי בלימוד התורה בעבור המעשה והמעשה לרדישת האל ולכוונת עבודתו לא לעשות לי שם בין ב בני אדם והואיל ואני רורש אותך בכל לבי ואתה יורע את לבבי אל השגני ממצותיך כלומר אל תשגני

שוגה מהני אלא שזרני להבינס ולעטותם ואמר תשגני כיון שבידו למה החכמה והבינה והוא הכותף כמו
 טכתוב ואמלא אותו רוח אלהים בחכמה ובהמנה וכו' ואם ובלב כל חכס לב נתיי חכמה וכן ונתת לעבדך
 לב שומע אם כי הוא ית' כשאני נותן הבינה בלב המבקש אותה כאילו הוא משגה אותה ועל דרך הזה למה
 התענו **ל' מרדכי** כי אם תסלק מעלנו טרדת הגלות נלך בדרדכיך כי לבנו חפץ ללכת בדרדכיך ולא ינימו
 ינימונו הטדדה הקטנה המיגעות אותנו בגלות אם כי אתה שבידך להוריאני מידה לדומה ולא תעשה ות
 ותנימונו זה כשה בגלות הרי הוא כאילו התענו אתה מרדכיך : **בלבי צפנת אמרתך למען לא**
אחטא לך : בלבי צפנת אני נוהר שלא אטבחנה

אלא היא צפונה בלבי למען לא אחטא לך כי השיכת יחטא כמינה : **בירך אתה**
יהוה למיני חקיר : בירך אתה **ל' אני מברך ופורה לך על שלשתני**

וסבקש מלפניך שתלמדני עור : **בשפת ספרתי כל משפטי פיר**
בשפתי לצי שאמר בלבי אמר אעפי שיצפניה בלבי לא הנחתי אותם מלשפרם בפי להדגיל עינמי בהם
 ללמד לאמרים : **בירך עידיך ששמי בעל בלהח :** בירך ערותיך הווי נקראת כי
 אותיות באלפא בית ואת וס' מן ביה

פ' מנתן ערותיך בוי נעה אומר אני ששמח כשאני טבץ בירך ערותיך ואני רואה בפי חכמה נפלאה ו
 ודברים ישרים ויחידים ואני שמח בהם כארס ששמח על כל הוי שימצא בפיך קורין כשאני מהבוי בהם
 אני שמתעטע בהם לפיכך לא אטבחם כי הם לי לשיכון ולשמחה לב : **גמול על עבדך אחיה**
ואשמרה רבדך : גמול על עבדך גמול לזה חסר זה עשה עמי

טאמיה ולא אשאל המיי להענוגי העולם אלא כרי שאשמרה רבדך : **גל**
עיני ואביטה גמלאות מתהדך : גל עיני עיני לבבי גלה שארע להביט ולראות הנפלאו
 טהם מהדרכת כמו מוקים שלא נגלה טעמם וכמו טעמה

בראשית והרומים להם מדברים טהם טהרי תורה : **גר אנכי בארץ אל הסוזר ממני מצותיך**
צר אנכי כי הארס רוסה ביה העולם נחטב כמו

הגר שאין לו מעמד במקום כי הארס יסע טוה העולם כי אין לו מעמד וקיום בו לפיכך צריך שלא תסתר
 ממני מצותיך כי לא ארע יס נוסעי : **גרסה נפשי לתאבה אל משפטיך בבל צת .**
צ' יס נשברה נפשי מרוב תאוה

אל משפטיך ללמדת בכל צת אפילו בעת שאני נסוק בעולם לבי הומה עליהם גרסה מענין גרש כרמל ל
 לתאבה סוזר מן האבתי ליטעותך **ל' ענין תאוה ומשק :** **נערת זרים ארזדים השוגים**
ממצותיך : נערת עבר במקום עתיד והגע רה

טא' יס קשורה עט בית היא לשין השמחה וטאמרה אומר תגער הדריס הארורים ש
 טהם שוגה ממצותיך וקראס ורס וקראס טוגיס כי הם ורס בניטול הלימוד ועינות מן המות מפני שא
 שאינס ירעיש ולפי טוכר כי בכל צת הוא האב אל הטשפע'ס אמר כי אני האב והס אינס האבס אלא ב

בעליס מהפעסוקס בהבלי העולם או יושבי קרנות ואין להם חפץ בלימוד לעיכך לא ירעו משפט האל והס ש
 שוגיש בהם ועוברים עליהם ועל דרך הזה ארזל הוי זחיר בתלמוד ששגגת תלמוד עולה זרין כלומר לזר
 תמשב אותה ששגגה לפי טהוא בעל מן הלימוד במזיד ואמר טטינותיך ולא אמר במצותיך כי כשגגהס הם

יבאיש מן חסרות : **גל מעלי תיפה ובוזבי עדידך נציתי :** גל מעלי אותם הדריס
 יחמרתם אותי ומבו'ס

ואתה גולה אותה מרשה מעלי והעבר אותה שיבושו טהרה ואטמח אני : **גם ישבו שרים בי צרברך**
עבדך וישח בחדקיך : גם ישבו שרים וגרולים שאינס

משגים בתורה יושבים בקרנות ופדברים כי דרך גנאי כמו תהרב מדיס
 ראהן בטשה ואני איני מושש להם ואשיח במקוץ כי אני עבדך ועושה מצותיך כעבר מצות א' וכו' ו

ואמר בלשון נפעל ברברו לפי שהריבוד בלשון נפעל רוצה לומר התמדת דריבוד גם טרותך מש שנשויצי
ואנשי עינתי ומבירי לא השריכ רבקה כשהייתי בסכנה והייתי בורח מפני אבשלום והיה קרוב למות כאילו
נפשו רבקה לעפר הייה מתחנן לאל ית' ואומ' מייני כרברי שהבטחתי נני נקו הנבי כי ימלאני ימיד ושכבה
עם אבותיך רצוה לך הארס יחשוב רצוה כלומ' מפני ועניני ורצוה שהייתי רוצה לעשות כמה פעמים
הייתי מספר אותם לפניך כמו שאמר וישאל רוד ב"ן ותענני כמה פעמים עניתי במה שהייתי שואל
מלפניך כן ענני במה שאני שואל מלפניך שהלטרני חוקיך שהם נסתרים ולא יבינס אלא חנס ואהה למר
למדני אותם שתתן לי לב מבין אל יסורס באמת :

בגמלאותיך : דרך כמו שאמר

למדני ופעל הענין לחזק הבקשה :

ברברך : דלפה נתנה נפשי מרוב יגון שיט לי

על דרך וימש לבב העס או פי דלפה רמעה על דרך במסתרים הבכה נפשי קיימני ברברך ק

קיימני במלכותי כרברך שאמרת לי על ידי נקו הנביא כסאך יהיה נכון : **דרך שקר הסור ממצי**

ותורהך הנני דרך אמונה שהרתי משפטך שויתי : דרך

שקר לא הזרמן לפני ועזרני להסיר או

אוהה משני ותורהך חנני שתתן לי לב להבינה ולהתעסק בה דרך אמונה הפך דרך שקר כלומר אותה במרתי

אותו הזמן לפני וכן משפטך שויתי : **רבקתי בעדותיך יהוה אל תבישני : רבקתי**

בעדותיך וכיון שרבקתי בהם ללמד

תבישני מהם שלא אבינס ולא אבא על תכונתם כי זה יהיה לי ברשה אם לא אבינס על הפכונה כיון שאני

מתעסק בהם המיד לפיכך אני מבקש ממך שתעזרני בהם : **דרך מצותי ארוץ כי הרחב בלבי**

דרך כל כך תרמי לבני ער שארוץ ברדס בלא עיכוב

הודני יהוה דרך חסיד ואצרנה עקב : הודני ואצרנה עקב הכינוי על הדרך ופיר'

עקב פי המכס ראבע ואצרנה כי עקב יש לה כלומר

הגמול בשופרס כמו בשומר עקב רב ואינינו נכון זה הסידה לפי שעל דרך שארוץ על מנה לקבל פרס ופיר'

בשופרס עקב רב פורטנוהו במקומו וארוני אבי זל פיר' שחר שמודיעני דרך חוקיך זה יהיה שאינו אותה

ולפי רעתי כי פי עקב סוף וכן לעולם עקב וכן יגוד עקב בסוף ולפי שהעקב בסוף הגוף אמרו לטוף הדבר

עקב כמו והיה עקב תשמעון בעבור שהשכר סוף המעטה ופי' ואצרנה עקב ער סוף ימי כלומר כל ימי מי

שויתי אצרנה : **הבינני ואצרה תורתך ואשמרנה בכל לב : הבינני** בכל לב כ

כבר פירשתי אוהו

בכל חפני ורצוני מאהבתי לעשות מצותיך : **הדריבני בנתיב מצותיך בי בודבצתי :**

הדריבני שתפתח לי אלי ולא אשגה

בו כארס שיוודע הדרך שילך בה בכל עת שירצה ולא ישגה בה :

הט לבי אל עדותיך ואל אל

בצעי : הט ואל אל בצע ולא יהא לבי להוט לקבץ ממון

אלא כל לבבי יהיה על ערותך בצע ענינו אהבת ממון וכן שונאי בצע פי כבר זכר אנשי אלהי

ידיאי אמה : **העבר עיני מראות שוא בררכיך דיני : העבר** כל הבקשה הזאת לעו

לעור על קיום המצוות מראות שוא שלא

יגוד אמר עיני בררכיך חסר יוד הרבים מהמכתב ואמר מייני כי המטא יסית הארס : **הקם לעבורך**

אמרתך אשר לראותיך : הקם אמרתי שהבטחתי להקים המלכות

לבני אמרתי אשר לראותיך אשר יהיו רבקים לראותך : **העבר**

דמתי אשר יגותי כי משפטיך טובים : העבר מרפתי לפי שאמר בפסוק טלפני זה

להקים ההבטחה לבניו אמרו בקש שלא ימיה לש

שואלך והשיב לכל הטוב עמי טעלמרכי חוקך :

טעלך על שקר זרים אני במל לב אני

בפוקדיך : טעלך חברו עלי שקר

לאמר טאין תוכו כבוד ואתה ידעת שכל לב אדור פקודיך : טעלך בל לב

אני תורתך שעשעתי : טעלך השטין לבס שלא יוכלו להבין תורתך

אבל אני שעשעתי במדתך בהביני אותה טעל כהרגו השמן לב הטע הזה

טעל תורתך כמו בתורתך וכן הכמנא בית : טעל בי עיני לטע אלמר חקיר :

טעל לי כשהייתו מטנה עימי ויגע למען

אלמר חוקך לטוב גדול ולתענוג אני מושב אותו השיני לי אחרים מעיני עינים ויגיעים לקנות ממון יז

אבל אני עיניתי עימי והוגעתי גופי לקנות תורה כי : טעל תורת פיר מאלפי זהב ובסח

ידיך עשיתי ויבוננוני תבינוני ואלמרה מצותיך :

ידיך עשיתי ויבוננוני תבינוני ואלמרה מצותיך :

והתכונה בתיקון האיברים כבריאת האדם לקנות חכמה תמלה בקומתו שלא בשאר בשלי מייס ובפעולה ט

השכל בו במיניו האברים בלב שהוא מלך האיברים וכמות שהוא פקדו וכח הריוור ובמיניו הכלים ה

וטוכים לו יציאת הקול וטן הראיה ומחוק הריוור בלשון ובשעתיים ובשינים ובמחך ושאר הכומות הט

המשתרות וכין טעשיתם בהכונה כבמרה להבין ולהשכיל עזרני בהבנה הבינוני ואלמרה מצותיך :

יריאך יראוני ושמהו בי לדברך יחלתי : יראיך הלומדים ממני יראו סבין ומשכי

בכל וישמרו שבתת הנחלת שיחלתי לדברך ולעזרתך :

ירעתי יהוה בי צדק משפטך ואמונה עיניתי : ירעתי זה הבנתו וירעתי מתורתך כי

צדק משפטך וכאשר אני משיב אל לבי כמה

טעיניתי ירעתי כי באמונה עיניתי כי אמה אל אמונה ואין עול ואמונה כמו באמונה וכן הכמנא בית

יז ויזכרה ביתו והרמים להט : יהי נא חסדך לטחמני באמרתך לעבודך : יהי

נא לנחמני מאשר עניתי באמרתך

שהבטיחני : יבואני רחמיך ואחיה בי תורתך שעשעתי : יבואני רחמיך

יבאו לי רחמיך שאמה כרי לטמור תורתך

כי הוא טעשעתי : יבשו זרים בי שקר עיניתי אני אשיח בפוקדיך : יבשו זרים

כי שקר עוהוטי בטקרהו מרשיעי

אותי ומעתיים אותי ואני אשיח בחוקך בסיקורך כל שנותי בסיקורך הט והט יעירו עלי שקר יבושו סר

מרביתם : ישובי לי ויראיך ויורעי עזרתך : ישובי לי ויראיך כראותם כי יבושו

קזרים ישובי לי לבשרכי ולחזקני באמונתו ורבותניו ול

דרשו טעשעתי ממנו סנהרדין כשהטא בת טבע לכך התפלל לאל ית ישובו לי ויראיך : יהי לבי

המים בחקיר למען לא אבוש : יהי לבי הודים יבושו אבל אני לא אבוש ועזרני שיהא

לבי המים ושלים בחקך ובוה לא אבוש . בלתי

לישתתך נפשי לדברך יחלתי : בלתי נכספה לך שתשיעני מיד מבקשי

לאמר מתי תחמני : בלו עיני מרוב ציפתי לעזרתך ולע

טהעינים מצפות לכני ארס העוזרים אמר רך משל גם לעזרת האל יתברך

כלו עיני יכלו מרוב ציפיתם לאמרתך להבטחתי לאמר מתי תחמני מעוניי שהייתי בו : בי הייתי

בנאר בקיטור חקיר לא שבתתי : בי הייתי כנאר כקיסור רמה העור בטרו

לנאר בעשן שהוא יבש ועם כלוה חקך לא שכתתי :

מטעם : ברולי זדים שיחה אשר לו בהורהך : ברן היועצים לטאול או לאבטלוס
ובענינה רעה כטורה עמוקה אשר לא בהורהך

שאמרת וזוהרת ולא ישפך דם נקי שיחה במירק השין וכן כרו לפני שוחה : בל מצותיך אמונה
שקר רדפוני עזרני : בל מצותיך אמונה אמה הם ואתה נירית

על החלוטין שלא לעשוק ואתה נוטה משפטם כמו שכתבת נוטה מטעם
גד יתס ואלמנה אס כן עזרני על הרודפים אותי בשקר ובמינס : במעט בלני בארץ ואני לא

עזבתי פקודך : במעט כמו שאמר כי כפטיע בני
ובין המות וכן במקומות אחרים שהיה בככנה קרוב למות ואני לא עזבתי פקודי

כשהיה בירי להמיתם נמנעתה מפני מצותיך שהזהרת על הרדימה ואעפ" שדיו חייבי על רופס אותי במינס
לא עזבתי מטעמי עליך שכתבת כי לא אירוק רשע : בחסרך היני ואשמרה ערותיך

בחסרך עשה עמי כמה פעמים עוד אבקש
שתמיני עד שאראה נקמה ברודפי ואני במינותי אשמרה ערותיך והם במינותם עוברים על הורהך :

לעולם יהוה רברך נצב בשמים : לעולם רברך שאמרת להיות השמים וכבאס לא
יכלו לדור ודור אמונתך כוננת ארץ

העמוד : לדור ודור וכן בארץ אעפ" שיבא
השמים אינו עומד והוה שאמר לדור ודור כמו דוד הולך ודור בא אעפ" בארץ אמונתך

והוא קיוס העולם שכוננת אתה שהעמוד לעולם כמו שאמר והארץ לעולם עומדת כי כן גזרת אלה שיהא
נבא השמים עומדים לעד וכבא הארץ הפרטיס אוברים והכללים עומדים : למשבטך עמרו

היום כי הכל עברך : למשבטך לכשות משפטך
וגזרתך עמרו עד היום ויעמרו כי הכל עברך : לולי הורהך

שעשועי או אברתי בעניני : לולי הורהך אס כן כמו שרברך קיים
בשמים ובארץ כן יהיה רברך והבטחתך קיים עמי כי כמעט אברתי

בעניני מפני רודפי לולי שתורהך שעשועי והם ינחמוני ולא אברתי מהגות לבי : לעולם לא
אשכח פיקודיך כי בם חיותני : לעולם מיתני כמו שאמר או

אברתי הנה הם היו אתי ולא מהי מהגות : לך אני התשיעני
כי פקודיך רדשתי : לך אני עברך ולך אני כי אין עסקי

אלא בהורהך ופיקודיך רדשתי כל ימי לפיכך מושיעני כארס המושיע עברו
לי קווי רשעים לאברצי ערותיך אתבונן : לי קווי טעם למה שאמר המושיעני כי יצרך

אני לתשובה כי הרשעים קווי לי ולמה לאברצי
מן העולם ואני ערותיך אתבונן בס אני מהבונן ומתעסק ואשכח הגדתם והחכס ראבע שירש לאברצי מן

העולם הבא כלומר שקיווי להתעורר מהדרך הטובה אז אוסף להתבונן ערותיך כי בכל דגע יתגלו לי סודו
טרותיך ואעפ" שאין להם סוף ועל כן אמר אמריו לכל הכלה ראיתי קץ : לבל הבלה ראיתי קץ

רחמה מצותך מאד : לבל תכלה להשלימה הרברים ראיתי
קץ כלומר ראיתי והכרתי קצת והכליתם אבל מצותיך רחמה מאד ואין לש

קץ ואעפ" שהמיות יש להם קץ ומשבון ידוע הענפים היוצאים מהם רמבוס לאין קץ ועוד שידשו בו על
מיות הלב שהם לאין קץ אבל מיות הגוף יש להם קץ ואמר מצותיך לשון ימרה ררך כלל כמו כי המיות

הזאת אשר אנכי סיכון היום : מה אהבתי הורהך כל היום היא שחתי : מה אהבתי
פל כך אהבתי אותה עד שכל היום היא שיחתי

מאויבי תחבמני מצותיך כי לעולם היא לוי : מאויבי פירטו בו יותר מאויבי ואי
טעמו כן נאדו אבי ולפירט מאויבי כמ

כמטעמו מהם המכמני והמלמני מינהיך כאשר אראה שאינם יכולים להסיר הורהך מפי כי הורהך ברית
 פולח היא כמו שאמר כי לעולם היא לי אני מתחכם כי זה רצונך ומספיק על זה בראתני **מבל**
בלמדי השבלתי בני ערודך שידה לי : מבל שלמדי מכולם למרתי ולקמתי
 מוסר ומהם התבוננתי דרך העובד והם למדוני שיהא
 ערודתי שיהא לי : **מזקנים אתבונן בי פקודיך :** מזקנים כעל הענין במלות
 טובות או פי המלמדים דרך הטבל ופי פזקנים מרבדי הקבלה כי
 פקודיך נברתי פי כי מתחילה שמרתי מנעורי הפקודים דרך הקבלה ואח"כ כשהתבוננתי שמרתי אותם מר
 מדרך השכל : **מבל ארח רע בלאתי רגלי למען אשמור ברבך :** מבל אורח
 רע בלאתי רגלי כשמנעתי רגלי
 מכלארח רע לא בעבור יראתי פכני ארס או שלא יבואוני רע בשביל המעשה ההוא אלא כדי לטפור ד
 דברך : **אמשפטך לא סרתי בי אתה הורהני :** ממשפטך הורהני אותם מדרך
 השכל שידעתיס מן השכל נקבעו בלבי ורצוני
 ולא סרתי מהם או פירושי הורהני עורתי בשמירותם כלומר הורהני שפחת לעפי דרכם : **מה צמלצו**
דחבי אמרתך מרבשלפי : מה צמלצו מה מתקו פרבש והמליצה היא תוכן
 הריבור לשכך המטייל רבדי התורה לרוב כי רבדיה מתוקים אמורי
 במיטב הלשון והריבור ואמר נפלנו דרך כלל על רבדי התורה ואמר אמרתך לשון ימיד כי כל אמת מאמ
 טאמרותי"ן נשלטה אמת מהנה : **מפקודיך אתבונן על בן שנאתי כל ארח שקר :**
מפקודיך אתבונן ומהם
 אתבונן כי הם נטועים על דרך השכל והרבר אשר השכל ידמיקנו לבר מהטובה עלינו ישנא אתנו ארס על
 כל פנים לשכך אמר שנאתי כל ארח שקר : **גרי לרגלי ברבך ואחד לנתיבתי :** גרי להגלי
 כמו ההולך בחושך אם יהיה לפניו נר לא יכשל ברצו
 כן אני איני נכשל במעשי כי ברבך הם כמו נר לפני וזה הירוני שלא אחשא : **נשבעתי ואקימה**
לשמורי משפטי צירך : נשבעתי כמו לזרז עזמי לקיים משפטי
 ברוך כלומר כי הם משפטים שהם ברוך : **נעציתי ער מאח**
יהיה חינו ברבך : נעציתי הנני בעיניי קמים ער מאד ער
 שאני קרוב למות מייני כרברך בהבטמתך שהבטחתי ויש מפרשים כ
 כרברך אשר אמרת אשר יעשה אותם הארס ומי בהם ואני שומר משפטי ברוך : **נרבות פי רצה**
נא יהיה ומשפטך למיני : נרבות פי מתשילת והתהילת
 שאני אומר לשכך ברומ נרבה יהיו רצוניים לשכך ומשפטך ל
 למיני כי עליהם רוב השלוחי : **נפשי בכפי המיד ותורהך לא שברתי :** נפשי אעפ
 שאני בסכנה המיד כאילו נפשי בכפי אעפכ לא שכחתי
 הורהך : **נתנו רשעים פח לי ומפקודיך לא תעיתי :** נתנו רשעים פח לי נתנו פח
 ברוכים בעבורי ללזכרני ואעפכ מפיקודיך
 לא תעיתי : **נחלתי ערותך לעולם בי ששון לבי המה :** נחלתי ערותך כמו
 נחלה הם לי כלומר שאני מוחזק בהם כארס
 המוחזק במחלתו לעולם שלא אצא מהם שעה אחת שלא אחזיק בהם כי ששון לבי המה כמו פקודיך י"ן ישר
 ששמתי לב ושם פירשנו הענין היטב : **נשית לבי לעשות חקוד לעולם עקב :** נשית
 לבי אם היה לבי נטעה לרברי העולם אני הנני אורח
 לעשות חוקך כלומר שיהיה כל רצוני ושמחבתי לעשות חוקך לעולם עקב לעולם אעשה אחס ער סק
 ימיי כמו שפירשנו ואצרכה עקב : **סעמם שנאתי ותורהך אחבתי :** סעמם פשו

אותו הואר כמו בעלי האמטבות הרעות ולפי רעתי שהוא שס לא הואר ופירושו כל טאר הממטבות שס
שנאתי אבל תורתך אהבתי וכל מחטבותי עליה : סגרי ומניני אתה לדברך ידלתי : סתרי
שלא ירעו לי המושבים להרע לי לדברך והיא
יחלתי והוא תכלתי מהס או פי לדברך לתורתך כי השומר אותה לא יבואהו רע : סורי ממני מרעו
ואציה מביה אליה : סורף אל הטרידוני והנימוני שאצרה סתת
אלהי : סמבוני באמרתך ואחיה ואל הבישני משברי

סמבוני באמרתך שהבטמתני ואחיה
ולא אמות ביד מריעים ואל תבישני סמברי ששברתי אליך שהושיעני מהס או פי באמרתך שאצרת אשר
יעשה אותס הארס ומי בהס ואני אעשה אותס ובעשותס שברי שלא ישלטו בי המריעים : סעניני
וארטיעה ואשעה בחקך המיר : סעניני שאס הסמכני והושיעני מירס לא יהיה מירי
טיטרידני ואשעה בחוקך המיר ואשעה מהדגוס ואספר ו
ואשתיני וקטך העין מקוס סגול איהו מענין הורתך שיעשועי כי גס הוא טרשו שעה אלא שיכסלו לו ה
ספא והעין : סלית כל שונים מחקך בי שגה תימיתם : סלית ענינינו בעניי
פעל הכבר סילה כל אכירי ענין

הדריכה והרטיסה והיא עבר במקוס עתיד אמר רך בקטה הרמוס כל שוגיס סחוקך כי סקר תרמיתס נג
נבלתה ונמנא דרכס סקר ואמר שוגיס כי כשיראה עונס לבני ארס יאמרו כי שוגיס היו סוגים
הישבז בל רשיני ארץ לבן אהבתי ערהיוד : סוגים השבתי הנה כמה
פעמים ראיתי עשיתי נקמה ברשעים והס ה

הסוגים כמו שאצרה ואצורה כבוד סוגך והס אותס שוכר כי סקר תרמיתס שהס מרמיתס העולם והס רעיס
לעולם יהרסן הרשעים המגוליס כי מאותס ישמור הארס את עינסו ומאלה אין ארס נשמר ואתה תביאס
לירי גלוי ותטביהס מן העולם ובאומרו כל אינו רוקא כמו וכל הארץ באו טיריס לכן אהבתי ערותך כי
הס מנקיס את הארס טכל סוג והס מוריס טיהיה הארס שלס הוכו כברו לפיך אהבתי אותס ורבתי בהס :
סמר מפחדך בשרי וממשבטיך יראתי : סמר כי אותס הרשעים לא יחרו ממך
שאתה ריאה נפך לבס והס אומרים אין יף רו

רואה אותנו אבל אני משמר ממך שסמר מפחדך בשרי וממשבטי יראתי שהשפטיני בעי מעשיי לפיך
אני כזה שלא לעבור מנתהיך כי ירא אני ממך פן תענישני כי ירעתי כי אלה רואה אותי וירע מעשיי ו
וזהו את יף אלהיך הירא טייניח הארס העבירות ליראת האל יתברך טיבה על הס לא לדבר אחר ואמר בע
בעבור תהי יראתו על פניכס לבלתי החטאו ופירו סמר כמו ססמר טערת בשרי כי הארס המשמר מאר
יעפרו טערתויו כמו מסמרים וכן ססמר בשרו . עשיתי משפט צדיק בל הניחני לעשאי !
עשיתי משפט ורזק ולא עשיתי ארס גס
אתה בל הניחני לעשקי כלוט אל תנימי בירס : ערב עבדך לטוב אל יעשקוני זריום עניני
בלוי לישועתך ולאמרת צדיק :

ערב כמו וערבה ליף וערבה שנתהיך אבל זה פעל וינא
כלומר היטיב והכטר עבדך לטוב שלא יעשקוני זרים ועל הדרך זה עשקה לי ערבני עשקה לי מילתי וא
ואתה ערבני לטוב לבל יעשקוני עור עיני כלו פירטנו בענין בססוק כלו עיני לישוערך שותושיעני
פן הזרים שלא יעשקוני כלומר לא יפיתו ליטועת ארס אלא לישועתך ולאמרת צדיק שתצדק האמירה
שאצרת בהבטמתך אותי על ידי הנביא **עשה עם עבדך בחסדך וחקיך למדיני :**
עשה כמו שהיה חסדך עמי כמה פעמי
כן עשה גס אתה עמי וכיון שלא יטרידוני הזרים אוכל להתעסק בחוקך וכס אתה עשה עמי שהעזרני ב
הבגהס ולטרני אותס : **עבדך אני הביעני וארעה ערותיך : עבדך** אני בחסך האלף

אמר איני רשף מלישור אלא לעבורך אם כן הבינני שארע עיקרם וטעמם והמכ' ראב"ע ולפי' שכתב עבוד
טבורתי היא שתבינני : **ענת לעשות ליהוה הפרו תורתך :** ענת ומוער ל"ף טיעטפה
נקמה כאשר הפרו תורתך

לרשעים יבא עת שתפגע מהם והוא עת הגאולה כמו שכתוב בנבואת מלאכי והמכ' ר' אברהם בר' שורא
פי' הרשעים הפרו תורתך אפי' עת שיהיה להם לעשות ל"ף והוא עת הזקנה או עת הנדחה וברברי רבותינו אמר
רבא האי קרא מרשי' לסופ' מררי' ומסופ' לרשי' מררי' מרשי' לסופ' מרדי' עת לעשות ל"ף מה טעם
מטוס והפרו תורתך פירוש עת שיעשה האל ית' הפורענות בעולם מטוס והפרו תורתך ומסיעה לרשי'יה
פירוש הפרו תורתך מה טעם מטוס רעת לעשות ל"ף פירושו הפרו נביאיך תורתך כגון אליהו שהקריב ב
בהר הכרמל בשעת איסור הבמות כדי לעשות טע' ל"ף להכריח עובדי הבעל ויודו ישראל האל ית' לברו
ויאמרו ל"ף הוא האלהים ויש לפרש עת לעשות ל"ף לענין שאמר עבודך אני הבינני אמר דריך שתענוני
ביריעת ערותיך כדי שאתחזק בהם כי העת הזאת והזמן הזאת שאני בו הוא עת שידריך ארס שיתחזק לע
לעשות ל"ף בתורה ובמדות כי הרור הזה הפרו תורתך לפיכך דריך מי שיהיה ל"ף שיתחזק מאד בתורה ש
טלא תבעל לגמרי : **על בן אהבתי מצותיך מזהב ומפז :** על כן לפירוש הזה יבא
על ככון כלומר על

הדורך ורודפים אחר הבצע וכל עסקט ועדתם הוא לקנות ממון אהבתי אני מצותיך ללמד ולעשותם ול
ולהתעסק בהם יותר מזהב ומפז שהם מתעסקי לקנותם * **על בן בל פקודי בר ישראל בל ארן**
עיקר שנאתי : על כן כל פקודי כל ישראלית

על כן פירושו במיורו וכל כל שאמר שני פעמים כמו וראשית כל ביכורי כל רוצה
לומר כל ביכורי הפירות וכן כל פקודי כל כל הפקודים הכתובים בתורה וגם שאינם כתובים כמו חזאת המע
התעורה בישראל וכיוצא בו בדברים הנהגים בישראל ללק ולשטפט כולם ישראי אותם שהם דברים שיש
להם טעם והשכל מורה עליהם הם ישרים ואני מישר אותם לענין הסבויס אותם ואומרים שאינם משפט
ידיק אבל משפט הם ודרכיהם טהים אורח טהה טהה : **מלאות ערותך על לב נצרתם**
נבשי : בלאות ערותך מענין כי יפלא ממך דבר כלומר

נסתרוה יש בהם על כן נצרתם נבשי המטכלת כלומר נתנם עיניה מאד בהם להבינם
או סתרה אותם לעשותם לפי שהבינה אותם וידעה תועלתם כי מי טלא יבין את המצוה לא יסמנה על
בכון ויש לשאול כי הנה אמר משם רבינו עה' כי המצוה הזאת אשר אכני מינוך היסם לא נפלאה היא ש
שטך ואין אמר דוד פלאות ערותך התשובה כי מה שאמר לא נפלאה רוצה לומר שאין המצוה אומרות ר
דרך שטלים טיפלא שטך אין תבין אותו כי קרוב אליך הרבר בעיך כן הבינהו וכן העשה אותו כי אין ב
במצו' שטל וטכאן תשובה לנצרתו שאומרי שהתורה שטל ומה שאמר רוד פלאות ערותיך על עיקר המצוה
ועל טעמם ואין יורה עליהם השכל או לאיזה דרך יבא ארס מהם כי נעשים רבים יש להם :

מהח רברך יאירי מבין מהאים : פהח רברך שתחת רברך יאירי עיפי ערדי בלכ כי
כשיתחיל ארס להתבונן בהם וישיס לבו אליהם *
יאירו עיניו ויוסף להתבונן יאמר זה לפי שאמר פלאות ערותיך טלא יתחיל ארס טלפה בונן בהם ויא
ויאמר כיין שהם פלאות לא אוכל להתבונן בהם ואניחם כמו שהם אלא יחל להתבונן בהם ודבריים יפתחו
לו דרך התבונה כי פתח הרברים יאיר לו כי הוא באל טבין שהאים כלומר נתון התבונה לפתאים :

מי מערתו ואשא פה בוי למצותיך יאבתי : פי פערתי ואשא פה דרך שטל על דרך פה
פתח פיך ואכול את המילה אמר מדוב פתאור
שהתאוותי לטיותיך פי פערתי אליה אשא פה ולשוך שאיפה הוא ששיכה האויר אל הפה כמו הרעב והאב
שאור אל המאכל ויביאו לו מאכל מדוב האות יפער פי אל המאכל קורס הניעו אליו והנה שואף קורס ה
המאכל ופלה יאבתי היא ימדה במקרא ועניינה כמו האבתי : **מה אלי רחבני במשפט לאהבי**

שמך : פנה אלי במצפצ כמו כמטפצ הכנות יצפה לה שפירושו חוק וסנהג אשר כמו שמקך ומנהגך שהפנה לאוהבי שמך כן העשה לי : **פעמי הבו באמרתך**

ואל השלט בי כל אה : **פעמי** שהרגלני ותדריכני במצות טעה ואל התן ליכר הרע כח שישלש בי ואעבור על פתחת לא

בטעה זה הוא ואל תשלוש בי כל אהך כמו שאמר גם פורים חשוך עברך כמו שפירשנו ובאשרו כל אה אפי עבירה קלה : **פירני מעשק אדם ואשמרה בקורידך** : **פירני** שלא יעסקני אדם ואל יסרידני ובה

שיהיה לי פנאי לשפוט : **פניך האר בעברך ולמרני את דוקידך** : **פניך** האר ב בעברך כמו יאר לי פניו אלך ואור פני

הוא רצונו כמו שכתוב באור פני מלך חיים ורצונו כעב שלקוט ולמרני וסרונך לי הוא שאלמרני חוקך **פלגי מים ירדו עיני על לא שמדו תודתך** : **פלגי** היה בוכה על העונות טעשה ותהא עליהם ואמר השמידה

אל העינים כי העינים הם הזונות והחושא הר אמרי פכיו : **צדיק אהה יהוה השר משפטך** : **צדיק** אהה נרוק משפטך כן צדיקים וישרים ואמר

ישר כל אמר מטשפטך ישר או פירושו ברוך ישר הם ומטשפטך : **צוית צדק ערותך ואמונה מאר** : **צוית** כלומר אהבה רבה נשית עטנו טציותנו צרותך

טהם נרוק ואמונה מאר : **צמההני קנאתי כי שכחו דברך צרי** : **צמההני** כמעט כנהה אותי קנאתי כשאני רואה

צרי שטכחו דברך כאילו לא ציוו בהם ואדאם אותם מתליח אני אקנא בהם פאור כמו שאמר כי קנאתי בהוללים טלות רשעים אראה : **צרופה אמרתך מאר ועברך אהבה** : **צרופה** כי היא בלא שום סיף בעולם ועברך

אהבה מוכרת גפיר והם טכמה : **צעיר אנכי ונבזה פקודיך לא שכחתי** : **צעיר** אני וכבה צעיר ונבזה בעיניהם לפי שאני

מתעסק בהורותך ולא טכחתי פקודיך כמו טכחתי הם : **צדקה צדק לעולם ותורתך אמת** : **צדקה** כה אטט העולם היא צדק טכחתי קיים

לעולם ותורתך אמת כי כל טציותיה הם אמת וקיים העולם כמטשפטי הישמים טכחתי יהיו קיים בני אדם זה עט זה גם בעצמות התורה טמבעתיך לפי טמקיימה הם אמת לא יכחו :

ציר ומציק מצאוני מצותיך שעשועי : **ציר ומציק** בעת טמצאוני הטרות מצותיך ט טעשועי והם ינחמוני מהטרות כטא

כשאחטק בהם : **צדק ערותיך לעולם הביצני וארונה** : **צדק** ערותיך לעולם כמו שפירשנו נרוק לעולם הביצני אותם טאמה

בהם לעולם כנא ולעולם שוכר עולה במקום טכחתי : **קראתי במל לב ענני יהוה הקיך אצרה קראתיך הושיעני ואשמרה ערותיך** : **קראתי** כשאני בטרם אני קידיא אלך

בכל לב פי יורצ אני כי אף עונה ופושטי וולתך אט כן עכני ולא אטות ביד ארבי כרי שאצרה חוקך כלומר לאי אשאל מיי אלא לכבוד מ חוקך קראתיך ככל הענין בטלות טונות כרי לחזק הבקשה : **קרמתי בנשח ואשועה לך**

לך ברוך יחלתי : **קרמתי** בעור לילה קרמתי לכל אדם טקס להפלה בלי לה לברך יחלתי טאמה הבשחתי או פירוש לברך טכחתי בתורה כף אלינו בכל קראינו אליו לפיכך יחלתי טהשטיע טועתי : **קדמו עיני אשמורת**

לשיח באמרתך : **קדמו** עיני אשמורת אשפורה היא עת שמקטם

בלילה והש שלש בלילה כמו שאמרו רבותינו ז"ל ואומר רוד שקדשו עיניו להקץ בלילה קורס לכל ארס כי לא ישן בלילה אלא המלק הראשון ושני חלקי הלילה היה ער לטומ ולהתבונן באמרה האל והיה עושה זה פעמים רבות בזמן שהלילות ארוכים ונקרא עת ההקצה אשמורה כמו שאמר מה שלילה שנקרא שומר ל לפי שהוא ער כל הלילה : קולו שמעיה בחסדך יהוה במשפטך חייני : קולו כחסדך עשה כמה פעמים כמשפטך

כמו שפירשנו כמשפט לאוהבי שמך כסנהגין הטובים שתהנהג עם חסדיך והקיים כן חיינו : קרבן רדפי זמה מתורתך רחוק : קרבן קרובים הם ורביקים אל בזמה ער שרפוי אמרה ורמוקס מתורתך כי השני ררכים הפך ולא היו קרובים אל המורה

אלא רדפי זמה ועניין זמה כמו כי זמה עשו זמה היא שהיא עניין הועבה ומעשה הרע קרוב אתה יהוה ובל בציודך אמת : קרוב הם רמוקס מן ומתורתך אבל אתה קרוב ל לכל אשר יקראוך וכל מינותך אמה והם רחוקי פ

משם כי לא ירעו ולא מיטבו שהם אמת : קרוב ירעתי מעדותך כי לעולם יסרהם : קרם המילה מה שירעתי ומה שהבינותי

מעדותך כי לעולם יסרהם כי עשייתם יסור וקורס לעולם כי בתמילת העין בהם יראה הארס תיקון מעולם בהם וכשיעטיק ארס עיונו בהם ירא מהם אל רברים נכברים ויראה שהם סולס לעלות אל רכמות ה באלהות הנכבדות מהכל ואני בתמילת עיוני ראיתי בהם זאת המעלה הנכבדת ויש לפרש כי לעולם יראה שאין למינות זמן קרוב כמו שאופרים הכופרים ובתמילה הבינותי מהם זמה כי אראה אותם בנתיים על דרך הברק והיושר ואין יהיה זמן להם כי הברק לעולם הוא : ראה עניי וחלצני כי הורתך לא שברתי : ראה כי הורתך לא שכחתי עם כל עניי

הורתך לא שכחתי : ריבה ריבוי וגאלני לאמרתך חייני : ריבה לאמרתך חייני בעבור אמרתך כלומר

לשמור אמרתך אבקש המינים לא להענוג העולם : רחוק מרשעים ישועה כי חקיך לא דרשו . רחוק אמר סימל כי הישועה קרובה לי כי

דרשתי חוקך אבל התועים כשהיו בצרה הישועה רחוקה מהם כי חוקך לא רדשו ואין להם זכות במה יראו ממנה ואמר רחוק רינה לומר רבר הישועה : רחמך רבים יהוה במשפטך חייני : רחמך לפי שרודפו היו רבים כמו שאמר

בסמוך אשר רחמך רבים כלומר רבים מהם כמשפטך כסנהג

כסנהגין הטובים כמו שפירשנו : רבים רדפי רצני מעדותך לאנטייתי : רבים פועלתך עם כל זה מערותך לא נתייתי כי לא בקשתי רעתם כמו שבקשו רעותי ומעדותך היא זאת המצוה לא תקום ולא תטור כי תראה ממור טוב טונאך : ראיתי בוגרים ואתקוטטה אשר אמרהך לא שמרו : ראיתי בוגרים ואתקוטטה

מעניין קטטה ברברי רבותינו ז"ל אמר יותר הייתי מתקוטט עמהם על אשר אמרתך לא שמרו ממה שיה שהייתי מתקוטט עמהם על שהיו מריעים לי וארני אבי ז"ל פירש ראיתם טלמים וקנתי במי כמו נקטה נשתי במי : ראה כי מקודך אהבתי יהוה בחסדך חייני : ראה ראה כמה אהבתי אותם שאני מתקוטט עם הרשעים

בעבורם לא בעבורי לכן בחסדך עמי חייני ואל תתניני כידם : ראש רברך אמת ולעולם בל משפט צדיקך : ראש רברך מראש העולם ולעולם כלומר כלימי העולם היה רברך ומשפטך אמת וברך כן היה וכן יהי

לעולם משפט צדיקך משפטך שהם בברך או פירושו המילה מה שידידתנו הוא האמה והוא ימוך שאש

שאמרתי אנכי אלהיך וכן יצויתני על כל משפטי יצויתני ששפטו לעולם אין להם זמן כמו שאומרים
הגזירים הנוצרים או פירושו כיון שיצויתנו המילה להבין ייחודך עלינו לשמור לעולם כל משפטי יצויתני
כי הם ככולם לעלות אל ידועת ייחודך : שריון רדפוני הים ומדברך פחד לבי :

שרים שרי ישראל עם טאול או עם
אבטלוס ומדברך יותר פחד לבי מדברך שלא אעבוד על אמת מצינותך יותר מפחד מהם או פי
פירושו הם רדפוני והטבו להוציאני מהרתיך כמו שאמר לאמור לך עבור אלהים אמרים ואני בכל עת
מדברך פחד לבי שאפול בידם מדברך שאמרת לי הנני מקים עליך רעה מתוך ביתך : שש אנכי
על אמרתך במוצא שלל רב : שש אנכי אני שש ושמה על אמרתך
כשאבינכהו כארס המרזא שלל רב :

שקר שנאתי ואתעבה תורתך אהבתי : שקר תורתך אהבתי כי הוא בהנך השקר ואני
שנאתי השקר ואהבתי האמת . שבע

ביום הללתיך על משפטי יצויתני : שבע ביום פעמים רבות כי שבע אינו רווקא
וכן שבע כחטאיתם שבע פול יצויתני וקס וכבר
פירשנו זה בפתיחה זה המזמור על משפטי יצויתני ששש ישרים וצדקים הללתיך על הש פעמים רבות בכל
יום בכל עת שאוכרס : שלום רב לאהבי תורתך ואין לבו מבשול : שלום
רב כי לעולם אוהבי התורה

לא יכשלו כי רכס רך יטרה ולעולם יהיו בשלום כי הם מכתפים בטעם שישיגו מן העולם הזה ולא יד
ידאג כל מקרה והנה לנס שלום רב : שברתי לי שועתך יהוה ומצויתך עשיתי :
שברתי לי שועתך יי יטועתך בנפש

ומצויתך עשיתי ולא לתהלת גמול אלא עשיתי אותם כמצויתך עלי וידעתי כי ישועתך תהיה
לי ואליה טברתי : שמרה צבשי עדיך ואהבם מאד : שמרה נפשי טיהת
שהבוננה בהם ומתוך כך ואהבם מאד :

שמרתי בקודיך ועדותיך כי כל רובי צדך : שמרתי כי כל רובי נגדך כמו בכל
דרכך רעיהו ואמרו רבותינו
זל כל מעשיך יהיו לטם שמים ושעם כי הם למרוני טיהו כל דרכיך נגדך : תקרב רבתי

לבניך יהוה בדברך הבינני : תקרב רבתי כמו יעבור הרכה
במחנה ומה היא צעקתי כדברך הבינני שהתן לי ב
בינה והשכל לעשות כדברך הבא תרצתי לפניך באמרתך הצילני : הבא
כאמרתך הצילני אין הצלה זו הצלה

הנה מנרה אלא הצלה הנפש ממכשול עון כי לא זכר בפסוק ולא כאשר למעלה רבר אויב ואמר כאשר
כאמרתך ובאיה מקום בהורה נזכר זה הענין שהקבה שומר ועוזר את האדם מן הרטא זה נרמז בפסוק
לשון תהיה ידאמו על פניכס לבלתי תרטאו כי אעפי שנתן הבחירה לאדם אם האדם ישר האל עוזרו בר
בדרך הטובה לפיכך הוראה לישראל מעמד הר סיני שהיה להם טפתם גדול לפתוח לבותם אל הדרך הטובה
ולמנוע אותם מן הרטא וכן רמז זה הפסוק מי יתן והיה לבבם זה להם לייראה אותי ולשמור משמרתה לפי
אמר דוד באמרתך הצילני כמו שאמרת בהורה כן הצילני ממכשול עון כי אני נתתי לבי לערותך גם א
אתה מן העון הבענה שפתי תהלה בי תלמדני חקך : הבענה ענין ריבוד
כמו יביש אומר ועל המורה הריבוד ע

אומר זה הלשון כמו המקור שהוא נובע בלי הפסק ואמר כאשר הלמדני חקך אהלך במכמתה הפיר :
תעז לשוני אמרתך כי כל מצותיך צדק : תעז כמו וענית ואמרת ענין ריבוד זה
אומר כשארבר אתהך אומר לאמרים

ובתאריך מהגלות הנזכר בטלום ובכאס לארץ ישראל בטלום וישמורך מעתה ועד עולם :

שיר המעלות לדוד שמחתי באומרים לי בית יהוה גלוי : שיר המעלות

לדוד שמחתי אפטר כי טאר המעלות שלא נזכר בהם לדוד חברוס המטורדים האמרים ולא נזכרו שמות
מן הממברים ואשר נאמר בהם לדוד חברוס רור והמוטור הזה מאמר בני הגלות ופירוש האותם לבניין בית
המקדש וזכרו עלות ישראל לרגלים וירברו על לשון האבות שיהיו בזמן הבית ואמר שמחתי כל אחר
אומר שמחתי : עומרות היו רגלינו בשעריוך ירושלים : עומרות היו
העולים ראשונים היו

עומרים בשערים ומתפסים הבאים אמריהם : ירושלים הבנויה בעיר שחברה לה יחידיו :

ירושלים אומרים בני הגלות כשהיית בנויה
ירושלים והיה השכינה בתוכה כמה היית מהוללה ואנא תמכא עיר כמה שמברה לה ערת יחידיו

שלוש פעמים בשנה מי ראה עיר כמו אותה העיר : ששם עלו שבטים שבטי יה' ערות
לישראל להורות לשם יהוה : ששם עלו

כי שם היו עולים שנים עשר שבטים שהיו
שבטי יה' שומרי מצותיו וכולם היית ירושלים מכל השבטים זו הייתה ערות לישראל שהאלית' במד בסל

להורות לשם יי' על הנסים שהיה מראה להם וזה אחר מהם כמו שאמרו במשנה ולא אמר אדם לחברו יר
לי המקום שאליך בירושלם ועוד נס גדול מזה שהיו נקבעים כולם בעזרה עומרים יצופים ומטהמרים רוח
רוחם או פי ערות לישראל שהיו עולים שם השבטים ערות ומימה הייתה להם לישראל שיעלו להורות
לשם יי' : בי שמה ישבו בסאות למשפט בסאות לבית דוד : בי שמה

ככאות לשון רבים
יר לטיכנה ומר למלכות בית דוד כמו שמפרש ככאות דוד היו שם והיה שם עיר : שאגלו שלום

ירושלים ישליו אוהביך : שאגלו אומרים בני הגלות שאלו מהאלית'
שלום ירושלים ושלום ירושלים הוא קבוץ הגלות כי ער

אותו העת לא יהיה לך שלום כי נלחמים עליהם ערלים וישמעאלים ואומר אחר כך כנגד ירושלים ישליו
אוהביך והם ישראל בגלות שהם מתאבלים על מורבנה : והי שלום בחילך ושלוה בארמנותיך

: והי שלום בחילך הרפירה שהיא סביב המוסה יקרא
חיל אמר יהי שלום שייטובו ישראל אלי ושוב לא תהיה מלחמה בחילך וארמנותיך ואמר

וארמנות הם בתי המשגב בגוף העיר : למען אחזי ורעי ארברה נא שלום בך :
למען : אמר כל אחר מבני הגלות למען אחי ישראל שגלו מטן למענם

ארברה נא שלום בך שייטובו לה' זה שוכנים בך : למען בית יהוה אלהינו
אבקשה טוב לך : למען ועוד למען בית אלהינו המרוב

אבקשה מהאלית' טוב בעבורך :
שיר המעלות אליך נשאתי את עיני היושבי בשמים : שיר המעלות

אליך נשאתי את עיני כשידבר על לשון בני הגלות פעם ידבר לשון ימיר ררך כלל ופעם ררך לשון רבים
היושבי בשמים היור נוכפת והוא כמו היושב אטר אין לי עזר בארץ ואיני מקוה העזר אלא מטן :

הנה בעיני עבדים אליה ארונהם בעיני שמחה אל גברתה כן עינינו אל יהוה

אלהינו עינינו שיהננו : הנה שאין להם שמחה ופרכסה מהם ואלהים הלויים שיהננו וארוננו א

אבי ול פי אליר ארוניה אל ארוניה אל יד גבורתה שיכו אותה אין להם לשי יטאו עין אלא להם עינאם
פירחמו עליהם וידעו ידס מהם כן אנחנו סי הכנו וסי נתכנו בגלות האל תה שהיא ארונינו ואנחנו עבריו
ואין לנו לשי ניטא עין אלא אליו שנתכנו בגלות שי רחם עלינו וירחי אינו מטנו : חצוני יהיה
חצוני בי רב שבענו ברוך : חצוני הכפל למוך הפקטה כי רב זמן ארוך טבענו
בזו הגלות : רבת שבעתה לה צפשינו הלעג
השאננים הבוי לנאינים : רבת שבעתה

פירשינוהו הלעג השאננים חסר הכסמך כמו
הארך הבריס אמר טבעה נפשינו הלעג לעג השאננים שלועגים עלינו או יהיה הא השאננים במקום לשי
לשר טבענו הלעג טאנחנו לטאננים וטבענו הכוז והשאננים הם הגרים שהם שקפים ושאננים ואנחנו
עניים וכואבים ביניהם ילעגו לנו ולגיאונים מלה אמת בכבוד והוא כמו גאם אלא שכראת בו לשר הפעל
ביוד והנוך נוספה והוא כמו עליונים במשקל אלא שנסתנו הכונתיו מפני אות הגרון והוא קרי שתי א
אותיות מלה לגאי יונים והוסף בו ענין בקרי כי גיא כמו גאי ויונים מענין העיר היונה שהוא ענין לא
הונו איש את עמיהו ולא ינו כשראי את עמי :

שיר המעלות לדוד לולי יהוה שהיה לנו יאמר בא ישראל : שיר המעלות
לדוד לולי ^א זה יאמר בא ישראל בגלות ומה הוא :

לולי יהוה : לולי יהוה בקום עלינו ארם בקום עלינו ארם בקום עלינו
אויבים בגלות לכלותינו לולי ^א שהיה לנו כמו עמנו : אפי רמים
בלענו בחרת אבם בנו : אפי היור נוספה והוא כמו אז מייס בלענו כמו ולא
יקח ממך בשר מבוטל כי אם מי ואמר רך מטל מייס בלענו
כי אין רך ארם לאכול הבשר כי אם מבוטל והם שרוב האוהס לבלענו מייס היו בולעין אותנו במרות א
אפס בנו לולי אל שהיה לנו וכן נבלעס כשאל מייס : אפי המים שטפנו גזלה עבר על
צפשינו : אפי המים מטל לחרות כמלה עבר על
נפשינו כמל שוטף והמלה קריעת מטליל השעס בנין והא נוספה והמית

פטיבא לבנו וכן כמל המיריס : אפי עברי על צפשינו המים החרונים : אפי עבר
ואמה המיס כמו מחרה לא זורק עליו
או עבר עמוס למל שזכר רל' כמלי המיס הודונים ופי הודונים ששויטפים ברשע ובזרון :
ברוך יהוה שלא נתננו טרף לשניהם : ברוך שלא הכימ אותם ביריהם לערפינו כמ
כמו שחטבו : צפשינו בצפור
נמלטה מפח ויקשים הפח נשבר ואנחנו נמלטנו : צפשינו
כי לא תוכל להמלש אפ ל
לא יטבר הפח שהיא בתוכו כן אנחנו הגרים אשר אנחנו בתוכס פס יכלו אברו בעזרת האל שי עזרנו וא
ואנחנו נמלטה : עזרנו בשם יהוה ערשה שפים וארץ : עזרנו כי הוא ערשה
שפים וארץ יש לו כח בעליונים
ותהמתונים והוא י
יוכל לעזרנו ולהוסיאנו מהפח שהוא הגלות :

שיר המעלות הבוטחים ביהוה בהר ציון לא ימוט לעולם ישב : שיר המעלות
בבוטחים ב' ^א לא ימוט כמו הר ציון שלא תמוט כי לעולם ישב בשוכו הגלות לא ימוט ולא יחרב לעולם
אלא לעולם ישב ופי ישב יעמוד לעולם ויהיה קיים וכן ואתה קרוש יושב קיים נצח וכן אתה ^א לעולם
ששב : וירושלים הרים סביב לה יהוה סביב לעמו מעתה ועד עולם :

הַרְשָׁאִים אַעֲפִי שֶׁהָיָה כְּבִיב לֵאמֹר אֵין לֵה חוּק וְיִשְׁלֹטוּ הַגּוֹיִם וְיִלְכְּדוּ אֹתָהּ אֱלֹהֵי סֹאֵלָה וְלֹא יִהְיֶה לֵה חוּק
עַד שֶׁיִּהְיֶה עִם יְיָ בְּמִוְכָה שִׁיְהִיָּה הוּא כְּבִיב לֵיטְמוּ וְשִׁמּוּ יִהְיֶה לֵהס חוּק יוֹתֵר מִן הַהַרְשָׁאִים וְלֹא יִשְׁלֹף
בְּהַס אֲרִיב טַעְהָה וְעַד עוֹלָם : בְּיֵא יִבְרַח שֶׁבֶט הַרְשָׁעָה עִם גְּדוּל הַצְּרִיָקִים : בְּיֵא
לֹא יִנּוּחַ כִּמוּ שִׁכְחוּב בְּנִבְרָאָה יִשְׁנִיָּה

וְהִיָּה הַנְּשִׂאָר בְּצִיּוֹן וְהַנְּתֵר בִּירוּשָׁלַם קְרוּשִׁי יֵאמֵר לוֹ כִּי הַרְשָׁעִים כּוֹלֵס בִּין מִיִּשְׂרָאֵל בִּין מִשְׂאָר הַגּוֹיִם וְיִר
וִירוּשָׁלַם שֶׁהִיָּה גְדוּל הַצְּרִיָקִים לֹא יִנּוּחַ כִּי שֶׁבֶט הַרְשָׁעָה כְּלוּמֵר חוּק וְכִי הַרְשָׁעָה כִּמוּ שֶׁהוּא הַיּוֹם הַרְשָׁעָה
לְשֶׁבֶט וְלִמְטָה : לְמַעַן לֹא יִשְׁלַחוּ הַצְּרִיָקִים בַּעֲלֹתָהּ יִרְהֵם : לְמַעַן לֹא
יִשְׁלַחוּ הַצְּרִיָקִים כְּלוּמֵר

שֶׁלֹּא יִלְמְדוּ הַצְּרִיָקִים מִמַּעֲשֵׂיהֶם אִם יִשְׂאָרוּ רַשָּׁעִים בְּאֶרֶץ וְכִי יִוָּה אֵל בְּנִבְרָאָה יִשְׂרָאֵל מִמַּצְרַיִם וְהַבְּיָאִם
לְאֶרֶץ יִוָּה לֵהס לְגַרְשֵׁי הַגּוֹיִם וְלֵהמַתֵּס וְאֵמֵר לְמַעַן לֹא יִלְמְדוּ אֹתְכֶם לַעֲשׂוֹת כְּכֹל תּוֹעֵבּוֹתֶם וְגו' וְלֹא עֲשׂוּ
כִן וְכֹה וְכִשְׁלוּ אֲבָל לַעֲתִיד לֵבֵא לֹא יִהְיֶה שֶׁסּ מַכְשׁוֹל עִוֹן כִּי כָל הַרְשָׁעִים יִכְלוּ : הַטְּיָבָה יִהְיֶה
לְטוֹבִים וְלִישָׁרִים בְּלִבּוֹתֶם : הַטְּיָבָה לְטוֹבִים בְּמַעֲשֵׂיהֶם וְלִישָׁרִים
בְּלִבּוֹתֶם הַמַּטְיָם עַקְלֹלּוֹתֶם בְּיִשְׂרָאֵל כְּלוּמֵר שִׁמְעוּ
שִׁמְעִים דְּרַכְיָה בְּעַקְלֹלּוֹת יוֹלִכֶם יְיָ אֵת פַּעֲלֵי אֲחוּן בְּגִלּוֹי כִּגְדָר מֵה שְׂאוּמֵר לְטוֹבִים וְלִישָׁרִים בְּלִבּוֹתֶם שֶׁ
שָׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל כִּיּוֹן שִׁיכְלוּ הַרְשָׁעִים מִיִּשְׂרָאֵל שָׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל הַנְּשִׂאָרִים כִּמוּ שִׁכְחָמוּר בְּנִבְרָאָה יִשְׁנִיָּה
וְהַנְּשִׂאָרֵי בְּקִרְבְּךָ עַם עַמִּי וְדָל וְכִסּוּ בְּטֵם יְיָ וְאֵמֵר טְאִרְיָה יִשְׂרָאֵל לֹא יַעֲשׂוּ עוֹלָה וְגו' כִּי הֵמָּה יִדְעוּ וְרַכְיָה
וְאֵין מַמְרִיד הַנֵּה שָׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל :

שִׁיר הַמַּעֲלֹת בְּשִׁיב יְהוָה אֵת שִׁיבֵת צִיּוֹן הִינּוּ בְּרַלְמִים : בְּשִׁיב עֲנִיָן הַנְּחֵה כִּמוּ
שׁוֹבָה יְיָ רַבְּבוֹת וְגו' שׁוֹבָה

וְכִי וְשִׁב יְיָ אֵת שִׁיבֹתְךָ וְגו' אוֹ יִהְיֶה עֲנִיָן תְּשׁוּבָה וְיִהְיֶה פַעֲל יִנְבֵא שִׁיבֵת עֲנִיָן תְּשׁוּבָה שִׁיטוּבוֹ בְּנֵי יִוָּה
לֵה הִינּוּ כְּמוֹתֶיךָ כְּמֹלֵךְ יַעֲקֹב בְּעִינֵי נִבְרָאָה הַגְּלוּת מְרֹב הַשְּׂמִחָה שֶׁהָיָה לָנוּ בְּשׁוֹבֵנוּ לְאֶרֶצְנוּ כִּי פִירְשׁוּ
אֲרָנֵי אֲבוֹ וְלִהְכֶס הַאֲבֵט פִּירְשׁ כִּי יֵאמְרוּ יִשְׂרָאֵל בְּשׁוֹב אֵל יְיָ שִׁבוֹתֶם אֵין אֲרִס רֹאה בְּעִינֵי בַעֲלָה ה
הוֹה רַק בְּמֹלֵס : אֵין יִמְלֵא שְׂחוּק פִּינּוּ וְלִשְׁוֹנֵי רִנָּה אֵין יֵאמְרוּ בְּגוֹים הַגְּדוּל יְהוָה
לַעֲשׂוֹת עִם אֱלֹהֵי

אֵין הַגְּדוּל יְיָ יִמְשֶׁהוּ בְּגוֹים וְיֵאמְרוּ פִּלָא גְדוּל : הַגְּדוּל יְהוָה לַעֲשׂוֹת
עֲמַנּוּ הִינּוּ שְׂמֵחִים : הַגְּדוּל יְיָ לַעֲשׂוֹת עִם אֱלֹהֵי עַם יִשְׂרָאֵל

הַגְּדוּל וְאוֹמְרִים יִשְׂרָאֵל הַגְּדוּל לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ לֵפְ כִּי הִינּוּ שְׂמֵחִים כְּלוּמֵר
זֶה הַשְּׂמִיחָה גְדוּלָה שֶׁתִּרְאוּ כִּי וְשִׁמְלֵא שְׂחוּק עִינֵי מַפְנֵי טַהֲגְרִיל יְיָ לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ פִּלָא גְדוּל וְטוֹבָה גְדוּלָה :
שׁוֹבָה יְהוָה אֵת שִׁיבֵתֵנוּ בְּאֶפְקִים בְּנִבְנָה שׁוֹבָה אֵמְרוּ יִשְׂרָאֵל בְּעוֹרֵס בְּגִלּוֹת שׁוֹבָה
וְשִׁירוּ שִׁירֵי שִׁיבֵתֵנוּ הַכִּימְנוּ כִּמוּ שִׁיבֵת שִׁיבֵתֵנוּ

גְּלוּתֵנוּ וְכָמוֹב בְּרוּי וְקָרִי בִּירוּשָׁלַם וְהַעֲנִיָן אֵמֵר כְּאֵשֶׁרִים בְּנִבְנָה נִבְנָה הִיָּה אֶרֶץ יִבְיִשָׁה כִּמוּ אֶרֶץ הַנֶּגֶב נִתְתַּנִּי וְהִי
צְמֵאָה לְמִים וְאִם יַעֲבְרוּ בַּה אֶשְׁקִי מִיָּם יִהְיֶה מִיְדוּשׁ גְּדוּל וְטוֹבָה גְדוּלָה כִּי תְּשׁוּבַת גְּלוּתֵנוּ רוּסָה הַכֹּלֵת לָנוּ
לְנִבְנָה וְהִשְׁוֹעָה לְאֶשֶׁרִים מִיָּם : הַזְּרָעִים בְּיַמְעָה בְּרַנָּה יִקְצְרוּ : הַזְּרָעִים לֵפִי טַחֲמָה
זָרַע בַּה בְּרַמְטָה כִּי בּוֹרְעָה

הַגְּלוּת לְאֶרֶץ הַנֶּגֶב שֶׁהוֹרַעַה
צוּכָה וְמִתְחַקֵּן לֹא יֵת שִׁימְשִׁיר עֲלֵיהָ וְיִקְצֹר מֵה שְׁזוֹרַע בְּבִרְכָה וְהַדְּבַר רַחוּם שֶׁהוֹרַעַה בַּה יִקְצֹר מִטְּבָה אִם
לֹא יִהְיֶה רַחֲמֵי אֱלֹהֵי יְיָ כִּי יִשְׂרָאֵל בְּגִלּוֹת עִם כָּל יִצְרָתֵם וְהוֹרַעַה הִיָּה מַעֲשֵׂה הַמִּצְוֹת וְעוֹשֵׂים אֹתָהּ
בְּרַמְטָה מַפְנֵי צִרְתָּה הַגְּלוּת וּמִלִּים לֹא לֵית שִׁיבִיָּאִם מִהַגְּלוּת וְיִקְצְרוּ בְּרַכָּה מֵה שְׁזָרְעוּ בְּרַמְטָה וְהַקְּצִיר הוּא
הַגְּמוּל הַטּוֹב : הַלּוֹךְ יִלְךְ וּבְכַה נִשְׂא מִשְׁרֵי הַזְּרָע בְּאֵיבֵא בְּרַנָּה נִשְׂא אֵל מוֹתְרוֹ :

הַלּוֹךְ
יִלְךְ מִשְׁרֵי הַזְּרָע פִּי יִקֵּר הַזְּרָע וְכִן וְשִׁיךְ מִכְמָה מַפְנֵי צִרְתָּה יִקֵּר הַמַּכְסָּה וְנִקְרָא הַדְּבַר הַיִּקֵּר מִשְׁרֵי לְפִי טַחֲמָה פ
לו

גשטף שרמון והרע יקר בארץ הנגב והעני הנרשאו אתו הולך רבוכה שפטרו טיטא ואמר ולא יבטח לפני יבשות הארץ והאל ית' רואה רמעיו ומרחם עליו ומשטיר על הארץ ובעת הקציר יבא אל ביתו ברינה תחת אטד ה'ההולך ובינה בשת הפרע ויטא בר'נה' אלומות קצירו אל ביתו כן ישראל בגלות סובלי עול בגלות ונרשאו טיטא המסיס לקיים התורה והמצוות שהוא הורע במטל ובעת הגאולה שהוא עת הקציר יבואו אל ארץ ישראל ברינה ישאו אלומות הטובות טיטא צמחם האל ית' ויבאו לן תגלות ככקדוהם :

שיר המעלות לשלמה אם יהוה לא יבנה שוא עמלו בניו בו אם יהוה לא ישמר

עיר שוא שקד שומרי : זה הסזמור נאמר על שלמה ולמד לשלמה שפירכה בעבוד כמו אמר לי אחי הוא וכאמר על בנין הבית שחשב רור לבנותו ואסך כסך זהב ונמרוטת למלאכה ולא עליה בירו שקדוהו ועמלו שיבנהו הוא אלא בנו והם כן זה הענין כשאר בני ארס שלא הגלה ביר מחשבותם והם יש בו רמו למלך המטיח כי גם הוא נקרא שלמה בשיר השירים ונס ונפדשו על שלשת הענינים על שלמה המילה אמר אם י' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו אמר על בית המקדש כי עמל רור לבנותו וכיון שלא רצה האל ית' שיבנה לא בנה אוהו ופי' בוניו השבע שקד בבניו כי אושר על ירושלים לפי עשיא ראש המלכה ובה נבנה הבית אמר מי שיבנה הבית בירוק האל ית' והוא שלמה בני אותו הבנין לא יהיה לשוא אלא באמת יהיה נכון הבית כן עיר ירושלים אם י' לא ישמרנה ש שוא שקדו השוקרים אבל י' ישמרנה טענה לחיות בני מלך בה וכיון שברכנונו הוא ישמור הבית והשיר ושקד הוא ענין התעסקות והשקדוה **שוא לבטל** משבימי קדם מאחרי שבת אמלי לחם העצבים בו ית' לדירוי שוא :

שוא לכס זה על אבטלוש שהקדים למרוד באביו ולקחת המלוכה ואמר עליו והטכס אבטלוש ועמד על יד ררך שטיער וגומר ואומר ויגנוב אבטלוש את לב אנשי ישראל ואומר כנגדו וכנגד הפחדים אותו שוא לכס ש שטיכסי קוס שאמר טבה אמר פנגר ארונה שאמר לעשות הסדר ולשבת בכסא המלוכה עד שזקן רור ו ושוכב על הסעה ושניהם אוכלי לחם העצבים כי עמלו לקנות המלוכה ולא עלתה בידם עצבים מן בעיטון האכלנה ואמר אוכלי לחם כי כמו שפעל ארס על הלחם כך עמלו על המלוכה ולא הועילו ואמר כן יקד לידו שינה שלמה הוא ידיו ידיו האל ית' כמו שכתוב ויקרא שמו ידיריה בעבור י' ופירושו כן כמו ש טחם חושבים לקחת המלוכה בעמלם כן נתן האל ית' המלוכה בלא עמל לשלמה וזהו שכתב בלא עמל כארס היטן או כעורנו ישן ולא היה יורע ברוב המלוכה כבר האל היה מתקן לו המלוכה ושיא הסגו באלה והוא כמו בהא : **הנה נחלת יהוה בנים שבי פרי הבטן :** הנה אמר רור אני רואה כי נחלת בנים כלומר הטיב שיתן האל לדירו בעולם הזה הם הבנים והם נחלתו פי נחלה טובה יש לי בשלמה בני שכתב פרי הבטן כשל הענין במלך שונת רל השכר שיתן האל ית' לדירו בעולם הזה הם הבנים והם נחלתו הטיב והיא פרי הבטן :

בחדים ביר ציבור מן בני הנעורים : בחיציים לפי ששלמה היה כן וקונים ורצה בו האל ית' להיות המהיר אחריו אבל בחייו לא היה לו טור ואמר כן בני הנעורים רוצה לומר הבנים שיהיה לו לארס בימי נעוריו הם לארס טור גדול כמו המי מחיטים ביר הציבור ורור היו לו בנים בני הנעורים שובים וחכמים וגיבורים כמו שאמר ובני רור כהנים ה ביו ואמר ובני רור הראשונים ליד המלך שהיו ראשונים לעזרתו וכולם היו שובים לבר אבטלוש וארונה שהקנאו ביופי ויבאו להרבות רעה והיה מתפאר בעובים ואמר כי כל ארס יש לו להתפאר על בנים שובים ולחטבם לעצמו לחלק טוב ולחמלה טובה נתן לו האל ית' :

אשרי הנבר אשר מלא את אשמתו מהם לא יבשו בידברו את אויבים בשער :

אָפֶשֶׁת לִפְנֵי שֶׁהַמְשִׁיל אֹתָם לְחֵיטִים הַמְשִׁיל בֵּיתוֹ לְאִשְׁפָּה לֹא יִבְוֹטוּ הָאֵב וְהַבָּנִים כְּשִׁדְרָבְרוּ בְשִׁעַר לִפְנֵי
הַזִּקְנִים כִּי הֵם רַבִּים וְיִוֹכְלוּ לִרְבֹּר בְּשִׁעַר לִפְנֵי אֹיְבֵיהֶם וְלֹא יִבְוֹטוּ וְלֹא יִחַתּוּ מֵהֶם וְעַל מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ
יִתְפַּדֵּשׁ כִּךְ אָמַר אֱסִי' לֹא יִבְנֶה בֵּית אָמֵר עַל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְעֵדִיר אָמֵר עַל יְרוּשָׁלַיִם וְהִנֵּה מִיֹּס שָׂרָב בֵּית הַ
הַמִּקְדָּשׁ וְגַלְוֵי יִשְׂרָאֵל וְחִלְבֵי יְרוּשָׁלַיִם הֵייתָ יְרוּשָׁלַיִם פֶּעַם בְּנִי וְפֶעַם מְרִיבָה כִּי הֵייתָ בֵּיר אָרוֹס וּבֵיר יִשָּׁם
יִשְׁמַעְאֵל וְכָל הַשִּׁבְיָ יִתְגַּדְּרוּ מִלְחָמָה אֱלֹהֵי יִבְנוּהָ וְאֱלֹהֵי יִמְרִיבֶיהָ לִפְנֵי טַאֲיִן רִצְוֹן הַטֵּם יֵה' בְּבִנְיָוֶס וּבְשִׁמְרָתָם
שׂוֹא עֲמָלוֹ הַבָּנִים וְשׂוֹא טִיקָרוֹ הַשְּׂוֹמְרִים וְאָמַר שׂוֹא לֹכֵס מִשְׁכִּימֵי קוֹס אֲלֵא אָרוֹס שִׁכְבָּשׁוּ הַחֵלֶה יְרוּשָׁלַיִם
מֵאֲמָרֵי שֶׁבַת אֵילוֹ הַיִּשְׁמַעְלִים שִׁבְאוּ בְּאֲמָרֵיהֶם וְהִתְגַּדְּרוּ עִם הַכּוֹזְבִים וְלִקְחוּ אֹתָהּ מִיָּדָם וְהֵם מִיָּדָם וְכָל הַיִּמִּי
עָרָה בְּאֵי הַגְּרִים עֲמָלוֹס וְשׂוֹדְחָם עֲלֵיהֶם לִפְיֶכֶךְ קִרְאֵם אוֹכְלֵי לֶחֶם הַעֲרִבִים וְאָמַר כִּן יִתֵּן לִידְרוֹ שִׁינָה לִידְרוֹ הָרָא
מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ וְיִתֵּן לוֹ הָאֵל יֵה' יְרוּשָׁלַיִם בְּלֹא עֲמָל וְאֱלֹהֵי שְׁעֲמָלוֹ עֲלֵיהֶם לֹא יִשְׁאָרוּ בָהּ וְהַפְּסוּקִים הָאֲחֵרִים הֵם
דְּבָרֵי רוֹד כְּמוֹ שִׁפְדֵי שְׂנוֹהֵו וְיִתְפַּדֵּשׁוּ גַם כִּן עַל אֲדָם וְמָה שִׁנְפַּרְשָׁהוּ עַל בְּנֵי הַעֲוֹלָם כִּךְ הוּא זָכָר הַחֵלֶה בְּנֵי
הַבֵּיטָה וְהוּא קִיֹּס הַמְּלָכּוֹת לֹא זֶה מֶלֶךְ שִׁיֵּהֵה לוֹ וְלִבְנָיו אֲחֵרָיו כְּמוֹ וּבֵית יִבְנֶה לֶךְ שִׁפְדֵי שְׂנוֹהֵו הַמְּלָכּוֹת וְאֵם כִּי
אֵין בִּיכּוֹלֶת הַמֶּלֶךְ לְהַקִּים הַמְּלָכּוֹת לוֹ וְלִבְנָיו אֲחֵרָיו אֵם לֹא בְּרִצְוֹן הַטֵּם יֵה' וְאֲחֵכ' זָכָר שִׁמִּירָה הַעֵדִיר מִפְּתָרָה
הָאוֹיְבִים כִּי לֹא יִעֲלֶה שׂוֹמְרֵי הַמּוֹמֹת שִׁלֵּא יִכְבְּשׂוּהָ הָאוֹיְבִים אֵם אֵם לֹא יִשְׁמְרָנָהּ וְאֲחֵכ' דְּבָר עַל הַעֲוֹכֵסִים
בְּעֵסֶק הַעֲוֹלָם וְדוֹרְפִים אֲחֵרֵי הַמִּמּוֹן וְהֵם מִשְׁכִּימֵים לְמִלְאָכָה אוֹ לְשִׁמְרָה גַם מֵאֲמָרֵי עָרָה בְּאֵ הַטֵּם שִׁכְבָּשׁוּ בְּמִלְאָכָתָם
אוֹ בְּשִׁבְתָּם בְּחִינּוֹת לְמַכּוֹד סְחוֹרָתָם וְכָל הַהִשְׁתַּדְּלוּת הַזֶּה שׂוֹא הוּא לֹכֵס אֵם לֹא יַעֲזוֹס הָאֵל יֵה' לִמִּי שִׁירִינָה בְּ
הָאֵל יֵה' וְיִאֲהַבְנוּ יִתֵּן לוֹ הַמִּמּוֹן בְּלֹא יִגְיעָה וּבְלֹא עֲמָל כִּיֵּלֵו הוּא יִשָּׁן וְאֲמַר כִּךְ זָכָר עֲנִיָן הַבָּנִים שֶׁהוּא גַם
כִּן מִהֵנָּה טוֹבָה מֵאֵת הָאֵל יֵה' כִּשְׁהָיוּ טוֹבִים :

שִׁיר הַמַּעֲלֹת אֲשֶׁרֵי בְּלִירָא יְהוָה הַהוֹלֵךְ בְּרַבְרָיו יִגְיעַ בְּפִיךָ כִּי תֵאֱמַל אֲשֶׁרֵי וְטוֹב

לִי : שֶׁבַת רִכִּי הִירָא אֵת רַבֵּר אֵם שִׁיעֲטָה זֶה כָּל מִי שִׁיֵּהֵה בְּגִלּוֹת וְיִזְכֶּה לְדֹאוֹת בְּטוֹב יְרוּשָׁלַיִם כִּי
אֵם יִתְנַהֵג בְּרִכִּי הָאֵל יֵה' יִרָא הָאֵל הוּא שְׂנוֹהֵד מִמִּצְוֹת לֹא תַעֲטֶה הַתּוֹךְ בְּרַכְיוֹ שֶׁהוֹדִיר בְּמִ
בְּמִצְוֹת עֲטָה אֵם : כִּפֵּר עַל הַנְּהַגְתָּ מִמֵּתוֹ כִּי הַטוֹבָה הִיא שִׁימִיָּה מִמְּלָאכְתּוֹ וְלֹא יִהְיֶה מֵאֲמָרִים כָּל זִמָּן שִׁיֹּ
שִׁיֹּכֵל לִיֵּגַע עֲצָמוֹ בְּמִלְאָכָה וְאֵם תְּחִיָּה בְּזֹאת הַנְּהַגְתָּ אֲשֶׁרֵיךְ וְטוֹב לֶךְ יִאֲשֶׁרוֹךְ בְּנֵי הַעֲוֹלָם וְיִהִי גְמוּל טוֹב
מֵאֵת הָאֵל יֵה' וְזֶהוּ מֵה שִׁפְדֵי שְׂנוֹהֵו זֶל אֲשֶׁרֵיךְ בְּעוֹלָם הוּא וְטוֹב לֶךְ לְעוֹלָם הַבָּא : **אֲשֶׁתֵּךְ בְּגַפְךָ**
נִוְרִיהָ בִירְבִבֵי בֵיתְךָ בְּנִיךְ בְּשִׁתְלֵי זֹתִים סְבִיב לְשׁוֹלְחָנֶיךָ : **אֲשֶׁתֵּךְ**

בְּסִגּוֹל בְּאֵלָה אָמַר גַּם
כִּן מִהֵנְהַגְוֹת הַטוֹבּוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁתְּחִיָּה אֲשֶׁתֵּךְ שֶׁתְּחִיָּה כְּגַפְךָ פּוֹדִיהָ בִירְכָתֵי בֵיתֵךְ וְהַמְשִׁיל אֹתָהּ לְגַפְךָ כִּי
אֵין לֶךְ עֵץ שְׁנוֹטְעִים אֹתָהּ בְּתוֹךְ הַבֵּית אֲלֵא גַפְךָ שִׁישׁ בְּנֵי אָדָם נוֹטְעִים אֹתָהּ בִירְכָתֵי בֵיתֶם וְכִשְׁתִּגְדֵּל מִרֵב
טוֹכִיאֵם אֹתָהּ מִמּוֹד הַבֵּית וְלִחוּץ אֵל הַשֶּׁמֶשׁ וְהִנֵּה שֶׁרְשִׁיָּה בְּתוֹךְ הַבֵּית וְעַנְפֵיהָ לְחוּץ לְבֵיתֶךָ הַאֲשֶׁה תְּחִיָּה זָכָר
זְכוּעָה בִירְכָתֵי הַבֵּית שִׁלֵּא תִצָּא לְחוּץ כִּי רִרְךָ אֲשֶׁה מִנְּאֻפָתָה כְּמוֹ שֶׁאָמַר הַמֶּלֶךְ שִׁלְמָה עֲלֵיהָ פֶּעַם בְּחוּץ פֶּעַם
בְּרַחוּבּוֹת וְאָמַר בִירְכָתֵי כִי גַם בְּבֵיתָה תְּחִיָּה זְכוּעָה שִׁלֵּא תִשָּׁבַע בְּפִתְחָה הַבֵּיתָה שִׁיִּירְאוּהָ עוֹבְרִים וְשׁוֹבִים כִּי זֶה הַ
הוּא רִרְךָ אֲשֶׁה רַעֲוָה כְּמוֹ שֶׁאָמַר עֲלֵיהָ וְיִשְׁבַּע לְפִתְחָה בֵיתָה אֲלֵא תִמִּיר תְּחִיָּה בִירְכָתֵי הַבֵּית שִׁלֵּא יִרְאֶה אֹתָהּ אֵ
אֲלֵא בְעֵלָה וּבְנֵי בֵיתָה אֲבֵל בְּנֵיהָ יִצְאוּ לְחוּץ לְמִלְאָכָתָם וְלִצְרוֹךְ הַבֵּית כְּמוֹ שִׁיִּצְאוּ לְחוּץ עַנְפֵי הַגַּפְךָ שִׁיֵּהֵו עַ
פְּרִים וְרִבִּים מִמִּגְדָּת הַבְּרָאוֹת שִׁמְשֵׁי וְאֵם תְּחִיָּה אֲשֶׁתֵּךְ בְּזֶה הַרְרֵךְ יִהְיוּ בְּנִיךְ כְּשִׁתְּלֵי זֹתִים וְהַמְשִׁיל אֹתָם לְזֹת
כִּי עֵץ הַזֵּית אֵינוֹ מִקְבֵּל הַרְכָּבָה מֵעֵץ אֲחֵר וְהַמְשִׁילִים טוֹבִים בְּנֵי אֲבָרְהָם כִּךְ הַבָּנִים שִׁיִּוָּלוּ מֵאִשָּׁה וְזֹת לֹא
יִהִי בְהֵם חֶסֶד מִשׁוֹרָתָ כִּי אֲמִם זְכוּעָה וְלֹא נִזְקָקָה אֲלֵא לְבְעֵלָה וְעוֹד הַמְשִׁילִים לְזֹתִים כִּי עֵץ הַזֵּית יִהְיוּ עֲלִיד
יִדְוִקִים וְלִחִים כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה כִּךְ הֵם יִהְיוּ בְּהוֹרֵם הַטוֹבִים בְּמַעֲשֵׂיֶם הַטוֹבּוֹת וְאֲמַר כְּבִיב לְשׁוֹלְחָנְךָ שִׁיֵּהֵו לֵ
לְפִינֶיךָ לְשִׁדְחָךְ בְּעַת שֶׁתִּאֲכַל יִהְיוּ תְּמִיד סְבִיב לְשׁוֹלְחָנְךָ שִׁלֵּא יִהְיוּ מְשׁוֹלְחִים וְזֵלִילִים וְסוֹבָאִים אֲלֵא לֹא יֵא
יִאֲכֹלוּ וְלֹא יִשְׁתּוּ אֲלֵא עַל שׁוֹלְחָנְךָ : **הִנֵּה בִי בֶן יְבוֹרֵךְ גְּבֵר יִרְאֵי יְהוָה :** **הִנֵּה כִיֵּךְ**
בְּאֵלֵי הַטּוֹרָה וְהַסְּתַנְהוֹת יְבוֹרֵךְ הַגְּבֵר

יברכך יהוה מציון וראת בשוב ירושלים בל ימי חיוך : יברכך מיניו ממקו
שכינתו שהוא מציון וראה
והזכה לראות בשוב ירושלים כשישבו לה ישראל שהגלות כל ימי מידך וראת בשוב כל ימי מידך בין בגלו
בין בשוב ירושלים וראה בשוב שזכר עומד במקום שנים : וראת בניו לבניך שלום על
ישראל : וראה והאריך ימים עד שתראה בניו
לבניך ועד שתראה שלום על ישראל חזו בקיבוץ גלויות אם יבא הגואל ואם לאו ימיך חבור'
אז עם המתים הצדיקים שיהיו וראת שלום על ישראל :

שיר המעלות רבת צירוני מצעורי יאמר באישראל :
המשי' לימי הגלות לימי
הארס והתחלה הגלות ל

לימי הצעורים ואורך ימי הגלות לימי הזקנה ואומר כי מתחילת הגלות צדדו אותנו האויבים צרה רבה וזה
יאמר ישראל תהילה לאל שלא כלו בגלות מתחילת הגלות החלו לצרור אותנו בגלות בצרות ועוד היום הזה
כי עושים ועם כל זה לא יוכלו לי לבלתי כמו שחשבו ומה שכפל הענין לחזק ההוראה לאל ית' כמנהג ה
הלשון : רבת צירוני מצעורי גם לא יבלו לי : רבת פירשנוהו על גבי משל לרו
הסבלות והפך והבין והקלון כמו שאמר והשימי

בארץ גון וכמוך לעוברים : על גבי חושני חודשים האריבול למענותם : האריבול
למענות המענות הוא הקו
שימרוש

המורש בשוורים בטרה כשיעורשיירצו בו ואמר כך יחזור ויעשהו אמר כמוהו וכן עד שימרוש כל השדה
וכל מה שיהיה ארוך המענות תהיה יגיעת השוורים רבה כי לא ינמו עד דאש הקו ובאשרו האריכו למענ
למענת רובה לומר שלא נתנו אותנו לכות מצבורתם ומסבלותם : יהוה צדיק קיצץ עבות
רשעים : יהוה צדיק קיצץ עבר במקום עתיד אמר י

שהוא צדיק וישר ברכו יקצץ ויכרת עבות רשעים ועבות הוא שיתרי העול כלומר יסיר
עול מעליו : יבשו ויסגו אחור בל שגאי ציה : יבשו
כשיקצץ האל ית' עבותם
מעלינו אז

עלינו : שונאי ציון הקים אינם שונאי ציון אבל אוהבים אותה עד שנלחמים בעבודה גוי עם גוי אלא ש
פירושו ציון שונאי בני ציון והם ישראל : יהיו בחיבר צנות שקרמת שלת יבש : יהיו
כחידר גגות עשב הזומח בגג שאן

לו העטרה וקיום עד שקורס שיבא ונראה יבש ביום השמש ובאשרו היא ררך הפלגה כמו שאמר בבקר ו
יבין ומלך ולערב ימולל ויבש שלף הוא ענין מליצת הרבר ויציאתו מסקומו כמו שלף איש כעלף שהו
ויבא זה עומד : שלא מלא בפר קוצר וחצנו מעמר : שלא
מעמר זרעו כמו והביאו בניך ב
ליר קצירה ומצנו

בחרין מרצני כנערת מעמר אוסף העמרי והוא מנהג העוברים לומר לקורבים ברכת יי' על כס כמו שאמר
בונו לקורבים יי' עמכם ומה שאמר ברכנו אצכש בשם יי' הוא כפל רבר ועל חידר גגות לא יאמר זה כי
אינו זרע ברכה ולא יבא ליר קצירה כי יהיו הקורים כי כל תורתם ואמונתם הכל ורין כחידר גגות וכן יכ
יכלו כחידר גגות אבל תורת ישראל המשיח לזרע ברכה כמו שפירשנו בפסוק הזורעים ברמעה :

שיר המעלות מעמקים קראתוך יהוה
דימה הגלות למעמקי טים :

אני שמעה בקולי והיינה אנר קשובות לקול תרנתי : אני
שכולה שכולות :

אם עונית השמר יה יהוה מי יעמר : אם
עונותי יי' יעמוד כמעט נהיה כלים ואוברים

ירקל עט המרות האלה שהתנהג בשפלות בססדר ובגלוי לא יגלה לבך להרים בנפלאות ימל אל יק והוא יתן תומלתך מעשה ועד עולם :

אמר רוד המזטור בשעה שבינה המזבח כגון ארונה היבוס על

שיר המעלות זכור יהוה לדוד את כל ענתו .

פי גר הנביא והעלה עליו טולות ושלמים וקרא אל יק ויענהו באש פן השמים על מזבח העולה ואמר זה בית אלהים זה מזבח ליבולה לישראל ועד אותו היום לא נודע מקום בית המקדש וכבר אמר לו נתן הנביא כי הוא לא יבנה הבית כי אם שלמה בנו ולפי שיש רוד כמו ויכולו להכין בנין הפית ונענה במקום הנבחר בקש מיק ואמר זכור יק לדוד את כל עונותיו כיון שלא זכית לבנות העלה המחשבה כמעשה זכור למה טענית ענמי בעבורו כי גולתי שנתו מעיני מרוב מחשבותי עליו נדתי ונשכחתי שלא אכוח עד שאב טאבנכו ולא הייתי מוצא קורת רוח בביתי ובשטחני אמר שלא היה בית יק נבנה : אשר בשבע ל יהוה נדר לאביר יעקב : אם אבא באהל ביתי אם אעלה

על ערש יציעי :

אם אתן שנת לעיני לעפעפי הנזמה : עד אמצא מקום ליהוה

משבנות לאביר יעקב :

אשר נשבע יק נדר לאביר יעקב כפל העניין במלות שונות ואמר לאביר

יעקב כלומר לפי שקראוהו יעקב אבירו כמו שאמר מיד אביר יעקב לפי שגזרו בכל צרותיו והיה מוזקרו ו ותקפו והראה לו ברסיון יכול לו אפי המלאך כל שכן בני ארס לכך קראו יעקב אביר ואמר גם כן לדוד לאביר יעקב ומה שזכר בזה העניין יעקב לפי שיעקב ראה במלס מקום בית המקדש והוא הסולס שראה ו ועליו אשר מה נודא המקום הזה אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים על בית המקדש אמר לא על ב בית אל שהיה שוכב שם אבל לפי ששם ראה המלס כבר המקום ושם שם טיבה ועשה שם מזבח ובה התע הצעילה בשוכו שחרן ועליו אמר יהיה בית אלהים כלומר בית התעלה לאלהים כיון שראיתי בזה המקום זה הנבחר שבינה בו בית המקדש ועיקר המלס בית המקדש הוא שראה וכן הוא אומר בבראשית רבה אר ית יהורה בר סימון הסולס הזה הוא עומד בבית המקדש ושפועו טגיע בבית אל רל ושפועו שנמשכה המראה עד בית אל כי שם ראה המראה ואמר וזה שער השמים על בית המקדש כי הוא שכוון כנגד כסא הכבוד ו וכן אמר ירמיהו הנביא כסא כבוד מרוס מראשון מקום מקדשינו והוא טבור העולם וכן ארזל בא וראה כשם שהטבור הזה נתון באמצע הכנין כך ארץ ישראל נתונה באמצע העולם שם יושבו על טבור הארץ שריון מכלל יופי ארץ ישראל יושבת ביופיו של עולם וירושלים באמצעית של ארץ ישראל ובית המקדש באמצע ירושלים וההיכל באמצע בית המקדש והארון באמצע ההיכל שפי מוצקן לדרוש ואכן שתיה לפני ה הארון שממנה פטתה העולם והו שאמר בספר יצירה שש יצלות לשש ידרים והיכל קרש מכוון באמצע וההיכל קרש הוא הנקרא כסא הכבוד וסודו עטוק ואעפי שראה יעקב אבינו מקום בית המקדש במלס אפ אשר שלא ידעו בהקיץ ואם ידעו לא גילו אותו כי לא רינה האלית שלא נודע המקום עד רוד לפיכך זכר דוד יעקב בזה העניין ואמר נדר לאביר יעקב לפי שאליו הראהו תמילה האל ית ואעפי שרשו בו לאברהם אבינו ויבנה לעלות את יצחק בנו עולה באותו מקום אעפס לא נהבאר אם ידע אברהם אבינו שיהיה מקום שהוא מקום הנבחר לבית המקדש לדורות וברברי רבותינו זל נדר לאביר יעקב אר אבהו לאביר יצחק לא ואמר אלא לאביר יעקב תלה את הנדר נפי שפתח בו תמילה יעקב היה תמילה לנודר שכן וידוד יעקב נדר שהו לאמר לדורות שהיו נודרים בעת יצואם יעקב עתה בנדר תמילה לפיכך כל שפי שהוא נודר לא ית תולה את הנדר אלא בו אם אבא באהל ביתי כמו שאמר אל נתן הנביא הנה אנכי יושב בבית ארזים וארון האלהים יושב תוך היריעה ומה שאמר אם אבא אם אעלה ררך הפלגה כלומר שלא יערב לו שבתו בביתו ו ועצמו על ערש יציעי עד שימצא מקום ליק ואמר ערש יציעי ערש שיש בו יציעי ערש שיש בו מצעי וכברות הראיות למיך והו יציע אם אתן שנת לעיני רינה לומר שינה קבועה לעפעפי הנזמה כפל הענין

במלות שונות ער יצא מקום ל"ג המקום הנבחר משכנות כי היו שלשה בתים ושה שאמר לאביר יצא ב
בזה המקום מוכיח מה שפירשתי כי מה שאמר רזל אין לו מקום בזה המקום:

הנה שמענוה : הנה שמענוה פי' ר' משה בן
גקטלא שמענוה על ידי רורש הית מאפרת וארזי אבי זל פי'

כי באפרתה יולד פי' ישיבנה אותו והמסד' אברהם בן עזרא פי' כי משי נביאים כי המקום נבחר קרוב לבית
לחם אפרתה רק המקום לא היה נורע אם למזרח כחוב לחם או למערבו או לדרומו או לשמנו וירוע היא כ
כי אין בין ירושלים ובין בית לחם רק שלש פרסאות וברברי רבותינו זל הנה שמענוה באפרתה זה ספר יה
יהושע וקאמי מאפרים רכותב במלך יהודה ועלה הגבול גיא בן הנס ובמלך בנימין וירד גיא הנס וביניהם
היה בית המקדש מיאנוה בשרה יער זה בנימין רכותב ביה זאב יצחק והנראה בעיני כי שמענוה באפרתה
כן הוא אמר רור זה המקום לא ירענוהו ער היום רק שמענוה באפרתה עורנו כי עתיד להיות מקום נבחר ל
לבית המקדש לרורות כי אין שילה נוכח וגבעון לרורות רק היינו שומעין משי זקנים בעורנו כי עור יגלה
המקום הנבחר והנה עתה מיאנוה בשרה בגורן ארוכה היבוס' וקראו יער כי עני' יער היו שם ולפיכך א
אמר באפרתה כי שם נולד רור ושם גדל ושם שמע זה פרבר ומה שאמר מיאנוה שמענוה לשון נקיבה ר
רועה לומר שכינת הכבוד כי זכר משכנותיו ושם מיאן אותה שנאמר ויטנהו באש מן השמים :

נבואה למשכנותיו נשתחוה להדום רגליו : נבואה למשכנותיו כיון שמיאנוה המקו
הנבחר נבואה מהיום ואילך בזה המקום שהוא

משכנותיו והדום רגליו זהו הדום רגליו באמת שהוא מכיון כנגד כסא הכבוד : **קומה יהוה**
למצותהיך אתה וארח עזך : קומה פי' אלה השלשה פסוקי

אמרם גם כן שלמה בבית המקדש כחנכתו כמו שכתוב בברכי
הימים אלא שיש בין אותם הפסוקים ויבן אלה שינוי מעט והענין אחר אמר רך משל קומה למנוחתך

כלומר מהמקומות האחרים שהיה המטכן לזה המקום שהוא בית מנוחתך לעולם אתה וארון עוזך אתה ר
רועה לומר ענין הכבוד שנראה בחנוכה המקדש אחר שהכניסו ארון בבית קדשי הקדשים זהו וארון עו
עוזך כמו שכתוב ויהי בימאת הכהנים מן הקדש והענין מלא את בית יי' :

ההיך ילבשו ציץ : **ההיך ילבשו ציץ**
וחסידריך ירננו בעבור הוד עבדך אל תשב פני משיחך :

בהיך בעבורתם ילבשו יצחק
בגדי כהונה שהם בגדי יצחק ומסידריך ירננו הלויים ישרו ויזמרו לפניך בעבור רור שנגלית לו בזה המקו

באש כבודך וגלית לו זה המקום הנבחר בעבורו העשה שיהיה זה המקום לכיח לא הבטל ממנו עבודת הכר
הכהני ושירות הלוי אל תשב פני משיחך מה שהתפללתי לך על זה המקום מה שיתפלל שלמה בני עליו אל

תשב פניו בזה שהיה הפילתו מקובלת לפניך ואלה הפסוקי כמו שאמרם רור אמרם שלמה בתכל' הפילתו
נשבע יי' יהוה לדוד אמת לא ישוב ממנה מפרי בטנך אשית לבסא לך : **נשבע**

רברו הוא
שיבועה והוא אמר לו על ידי נמן הכביא והקיסוהי את זרעך אשר יבא ממעוך זה הוא מפרי בטנך אשית ל
לבסא לך ואמר אמת לא ישוב ממנה כמו שאמר שם וכאמן ביהך ושלאכתך ער עולם :

אם ישמרו בניך בריתי ועדתי זו
אלמריכם גם בניהם ערי ער ישובו לבסא לך :

אם ישמרו ועדותי ון אלמריכם ועדותי
במולס כמו בשורך ארון הערות ון במולס כמו ואת ואמר אלמריכם והברית והעדות כחובות הם ומלומדות ו

ואין מוכה עתידה ללמרה אחר תורת משה אלא פירוש אלמריכם אעורר אותם על ידי נביאים המיד שלא י
ישכחו התורה : **כי בחר יהוה בציון אוה למושב לו :** כי בחר יי' בציון אמר רור עתה

ידעתי כי בחר יי' בציון שלכותי אני כי בעיר ציון נגלה
לש

כבוד שכינה ואוה אותה האל למושב לו ואמר עליה זאת מנוחתי ערי עד שלא ילך ממקום למקום כמו ש
שששה נור ענה : **ציריה בריך אבינו אשביע לחם :** ציריה במעיק הא
והוא מן כיום מכרם ציריה שפירושו מזון

יאמר האל ית' בריך אברך כלומר ברכה בהבואתה ובפירותי יותר מכל ארץ ישראל לכבוד ביתי שהיא
בהוכה ואולי לכן נקראת ארץ ישראל ארץ המוריה שהייתה ארץ מיה אמר שישכן בה הכבוד : אבינו
אשילו העני' ש שבה אשביע לחם : **ובהנה אלביש ישע וחסידיך רנן ורננו :** ובהנה
המת שהם לבישים בעבורי בגדי כהונה אני

אלביש בגדי ישע שיהיו נושעים בי וחסידי רנן ורננו הלויים המתהשים מרננים ומזמרים לטמי אני א
אשפיע להם טובה שירננו מטוב לב וקרא הלויים חסידים כמו שאמר משה רבינו לאיש חסידך :

שם אצמיח קרן לרור ערבותי בר למשירי : שם אצמיח קרן לרור קרן מוח ומלכות
כן אצמיח קרן לבית ישראל וכן וירם

קרן משירי ואמר זה הפסוק על משיח העתיד לסיכך אמר אצמיח כלומר אעני טיבש כמו עור אצמיחנו
וכן נאמר עלו והקמתו לרור יצמח צדיק ואמר שפכי בכיון יהיה כמו שכתוב ועלו מושיעים בהר ציון וכן

כהוב בימים ההם תושע יהודה וירושלים לבטח תשכון וזה אשר יקראוסי' יצ' ירקנו ערכתי בר למשיחי כ
כמו שאמר לטען היות ניר לרור עברי כי המלך כמו הפר מאיד' לעם אויביו אלביש בושת הפך מה שאמר

אלביש ישע לכהנה המשרתים את פני' יצ' ומהפללים בעד המלך ואויב המלך אלביש בושת ועליו יצ'ך
נזרו ועל המלך יצ'רתי ויצ'ן נקו שעל ראשו כלומר תרבה גרולתו והדרתו בכל יום ויש מפרשים יצ'ן מן

ועשית ציץ זהב :

שיר המעלות לרורי הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד : הנה מה

טוב ומה

נעים פירש ארני אבי' זל כי על ישראל נאמר שהיו כולם אחים אמר שיהיה שבתם בירושלים יחד טוב ונ
ונעים כמו השמן הטוב שיורד על זקן אהרן ועל בגדיו או כשל מרמון שיורד עליו וכשל שיורד על הררי

ציון שהוא מבורך מכל טל שהיה יורד בעולם והמכס ראבב' פירש כי העניין רבן למעלה שזכר הכהנים ו
ואמר אחים על חבורת הכהנים וטעם גם כן על הכהן הגדול והזכיר אהרן כי הוא היה כהן גדול ראש רס

המשוחח והנראה בפני כן על מלך המשיח ועל כהן גדול שהיה בימיו מדבר כי שניה גדולי אשר בישר'
וארני' על הם כי המלך היושב על כסא המשיח והמלוכה לכוונת את ישראל לאשר יראה והכהן יורה התורה

והמכות ויראם אחים שהם בגרולה ולא יקנאו זה לזה וכן כשעלו מגלות בבל ובא זכריה על שניהם על זא
זרובבל הכטייא ועל יהושע הכהן הגדול וראם אותם טס והים וקראם טני בני יצ'הר לפי ששניהם משוחים

בשמן המשחה זה לכהונה וזה למלוכה ואמר ועשית עשרות ושמות בראש יהושע בן יהורק הכהן הגדול
כלומר האמת יורה לשום בראש הישע והאמת על איש שיהיה צמח וזה יהיה זרובבל כן אמר על העתיד פ

על המלך ועל הכהן הגדול שבת אחים כי כל אמר מהם ישב על כסא גרולה ומה טוב ומה נעים יהיה שבתם
ואמר גם יחד כי כמו שיהיו אחים בגרולה כן יהיו אחים בלבושים ויהי יחד בהסכמה אחת לא יקנא אחד מ

מהם על חבירו וכן אמר על זרובבל ויהושע ושמה שלום תהיה בין שניהם : **בשמן השוב על**
הראש יורד על הזקן זקן אהרן שיורד על פי מדותיו : בשמן

בשמה הכהן להודות על הא הדי'

הירועה על שמו הירוע והוא שמן המשחה אמר כן יהיה טוב ונעים שבת אחים כמו שהיה טוב ונעים א
משוחח אהרן הכהן ביום שבת מנה לכהן גדול וזכר משוחח הכהן ולא זכר משוחח המלך דור לשני טעמי

האמת לפי שמשיחת אהרן הייתה תמילה והייתה העת שחנה הכבוד בישראל כשהוקם השטחן כן לעתיד כטי'
כשיבנה בית המקדש ויעמוד המלך המשיח והכהן הגדול ימנה טס הכבוד ועוד לטעם אמר כי למשיח א

אהרן הייתה לשני כל ישראל ומשיחת רור הייתה בסתר לפני ישי ובניו וזקני בית לחם לעתיד יהיה הרב בגל

בגלוי לעיני כל ישראל ול ציני העמים כשיינק משה אותו על ראש אהרן ויברלו על קנו ועל פי בנריו כג
בגמילה הלבישו בגדי כהונה אחכ יצק השמן על ראשו ומשיח אותו מן השמן ובין ידיו לציניו כמין
ג יונת והשמן שיינק על ראשו יר על זכניו ועל פי מרותיו תמת הזקן ופי הכגר הוא בית הכואר והיה
השמן מרומח מבוטס טוב ונעים מרותיו בגרין כמו מרו בר : **בטל חרמון שיורר על הררי**
ציון בישם ציה יי את הברכה חיים עדי העולם :

בטל חרמון בטל עומר במקו

טנים כאילו אמר בטל חרמון בטל שיורר על הררי ציון וזכר חרמון שהוא מן ההרים הגדולים אשר בא
בארץ ישראל כמו שאמר תבור וחרמון לשמן ירננו וזכר הררי ציון כי שם תהיה המלוכה ואמר הררי רב
רביס כמו שאמר ירושלים הריס סביב לה וכבר זכר מטל השמן שהוא מטל לכהן גדול וזכר עתה הטל משל
על המלך כמו שכתוב והיה ככס ר ועף מלך וכטל על עשב ריכונו ועור כי הגאולה נמשלת לטל כמו שאמר
כטל מאת יי וזכר טל על ההרים שהוא בהם לברכה והם יריכו וזכר מן העמקס וארץ המישור כי שם כ
כלס בהררי ציון יונה יי את הברכה ויכנס שם מייס ער העולם ופי ער העולם זמן רב כמו שכתוב כי כימי
הנץ ימי עמי ומצטפה יריכס יבלו במירי או יהיה פירוש ער העולם לעולם הבא :

שירי המעלות הגה ברבו את יי בל עבדו יי העומדים בבית יי בלילות .

הנה כשיינה יי לכס את הברכה ברכוהו גם אתם בתמילתכס כל אתר כפי שכלו לציכך זכר כל עברי יי ו
והס המכמים והמסדים העומדים ממעטס בלילות ובאים להשפיל בבית יי ולהורות על שמו :

שאו ידובם קרש וברבו את יי : שאו יריכס קרש פי במקום הקרש ופי שאו יריכס
כשיאותה כפיס שהיו הכהנים נושאים כפיס הם ומברכו את

ישראל לפי דעתו כי פי נשיאית יריס לאל בהשילה על דרך נשא לכבינו אל כפי ויתכן לפרש קרש כמו אל
מקום הקרש כמו שאמר אל רביד קרטיך : **יברכו יי מציון עטשה שמים וארץ : יברכו**
לדעת המפרשים והיה פירושו שהכהנים יאמרו

ישראל בברכתס יברכך ולמי הס רברי המשוורד שאמר ברכו את יי אמר אס תברכוהו הוא יברך אתכס ופי
שייון כי שס הכבוד ומשס הבא הברכה לכל ישראל ואמר עושה שמים וארץ כלומר כי הוא עושה השמי
שנותנים הברכה בעולם והוא עשה הארץ שתתן יכולה לברכה כאשר יצוה הוא יתברך :

הללו יה הללו את שם יי הללו עבדו יי : מוסור קיג הוא הללו עברי יי
המילה ואמריו הללו את שם

יי ובכאן המילה הללו את שם יי ואמריו הללו עברי לסמיכות הבא אמריו יהי שם יי מבורך ובמזמור
הנה הללו את שם ואמריו הללו עברי יי לסמיכות הבא אמר העומדים בבית יי : **שעומדים בבית**
יי בוצרות בית אלהינו : שעומדים אתס שעומדים בבית יי

והס הכהנים שעומדים במכרות בית אלהינו ואתס שעומדים בת
במכרות אלהינו והס ישראל טיהו מהפוליס בעזרות ולא היו נכנסים בהיכל לילכס אפי אומר :

הללויה בי טוב יי זמרו לשמו ביי נעים : הללויה כי טוב ומטיב וכו שמו נעים ו
זה אמר כנגד העתידים לעמור בבית יי פי

שיבנה שלמה או לעתיד בבית המקדש שיבנה מלך המשיח אמר כי טוב יי וראוי להללו כי הוא טוב והמ
והמטיב וכו שמו נעים וראוי להלל בו והוא שמו ושמו הוא והפסוק כפול במלות שונות : **בי יעקב**

בחר לו יה ישראל לסגולהו : בי יעקב ואתס ראויס להללו על כל עס
כי אתכס במר מכל העמים : **בי אני ירעתי ביי גיול יי**

וארננו מבל אלהים : בי אני אמר המשוורד המזהיר לך
אני מזהירכס שתהללוהו ותשבחוהו כי אני ירעתי מנפלאותיו וממעשיו

כי גדול הוא וארונינו שקבלנו עלינו לארון לאלהים כי שאר העמים קבלו לארון ולאלהים יבא השמים
בל אחד כפי מנהגו אבל אמתנו לא קבלנו עלינו לארון אלא השם המיוחד שהוא גדול מכל א
אלהים והם יבא השמים והמלאכים הטובים את העולם לכך נקראו אלהים וארונינו גדול מכולם כי לא י
יעשו הם רבו אלא בכחו ובמדותיו **בל אשר חפץ יהיה עשה בשמים ובארץ בימים**
ובל ההומות: בל אשר

חפץ עשה ולא כו המלאכים הככבים לא יעשו כל אשר יחפצו כי לא יעשה רר
דבר אלא כחפץ האלהים בשמים ובארץ אבל הוא עושה חפצו בהם אין מונע ועושה בשמים כל יבואם לה
להנהיג בארץ וכי בארץ עשה חפצו בה ובכל יבואה בימים ובכל ההומות ועירוטו בימים יס אוקינוס ושאר
הימים וכל ההימות הנהרות וכו' אמר מהנפלאות הגדולות אשר הוא עושה בארץ והוא ענין המטר כמו
שאמר אלפי עושה גדולו עד אין מקד ונפלאות עד אין מספר ואמר אמריו הנותן מטר על פני ארץ וגו' לפי
לפיכך אמר: **מעלה בשמים מקצה הארץ בראי למטר עשה מוצא רוח מאוצר הים**
מעלה

בשמים והם העננים נקראו כי לפי שהם עולין מן הארץ ומתנשאין למעלה כמו שכתוב ואר יעלה מן הא
הארץ ופירושו מקנה הארץ מקנה היבשה שהיא היס כי מטעם הם עולים כמו שכתוב הקורא למי היס ויש
ויטפסם על פני הארץ וכן אמר אליהו לנערו הבט נא דרך ים ואמר הנה עב קטנה ככה איש עולה מיס וא
ואמכ' אמר ברקיס למטר עשה שהוא עושה פלא גדול שעושה ברקיס עם המטר והברקיס איש והמ' ארץ
מכבין את האש ואמר מוצא רוח מאוצרותיו שהרות מרחפת ורוחפת את המטר אל הפיאה אשר הולכת ש
מיס מוצא כמו מוציא ואמר מאוצרותיו לפי שהטלטה יסודות נראין לעין והרות אינה נראית כמו הרבר
הנתון באינד ופי מוציא כי קורס שמרחפת אין מרגישין בה וכשמרחפת מרגישין בה הרי הוא כאילו הות
הוציאה עתה בעת הרחיפה והחכס ראבע' כתב כי טעם אוצרות לרוח שהיא בכח פ' הכח דבר אצור והנה
זכר ארבע יסודות ואמ' עוד כל אשר חפץ עשה בכבראים: **שהמה בכוריי מצרים מארם וער**
בהמה: שהבה הזכיר מכת הכסודים בפרט כי

על ידה יצאו וארכ' אמר: **שלא אותות ומופתים בתוכם מצרים בפרעה**
ובבל עבריו: שלא אותות
ומופתים והיא כלל לשאר המכות והנה המכות הם אות ומופת כי כל אשר חפץ י' ע
עשה כי אילו היו המכות ההם במקרה לא היו המצרים לוקים בהם וישראל ניבולס מהם אלא באמת היו כח
כחפץ האל ית' בתוככי מצרים היות נכפת כמו בתוככי ירושלים והוא כמו בתוכך לנצח מצרים והנכפת
היות לנחות הלשין בפרעה ובכל עבריו וכל שכן בעמו אלא אפי' פרעה ועבריו לא יוכלו בכוחם להמלט ממ
מחפץ האל ית' ועוד עשה חפץ האל ית': **שהבה גוים רבים והרצ' מלכים עצומים:**
שהבה גוים רבים וישראל היו מעטים

יוצאים מפרך ועברות ואלה רבים ועצומים בארצם והכיס בני ישראל וירשו את ארצם מי עשה זה אלא ש
חפץ האל יתברך **לסיחון מלך האמרי ולעוג מלך הבשע ולפל מלכות בענן:**
לסיחון וזכר סיחון
ועוד בפרט לפי שנלחמו בהם תמלה ועוד שיהו מלכים עזים יותר מכולם כמו שאומר ואנכי השמרתי
את האמורי מפניכס אשר כבובה ארזים גובהו ומסון הוא כאלונים ואמכ' זכר ולכל ממלכות כנען בכלל:
ובתן ארצם בחלה גחלה לישראל עמו: ובתן אמרי כן פירש למי נתנה נחלה לי
לישראל עמו שהם אומרים כבחרים מכל עם נתן ל
להם ארץ נבחרת מפל הארצות: **יהוה שמך לעולם יהוה זכרך לדור ודור:** יהוה
שמך הפסוק נפול הענין במלות שונות
רונה לוטר באלה הנפלאות שעשית עם ישראל: **כי יריץ יהוה עמו ועל עבריו והנחם:**

כי ידון אעפ"י שהנמלה שנתן להם היא בת אמרים והם בגלות לא תהיה זה לעולם כי יבא זמן שינק האל
ידון עמו ומטפס מן הגוים ועל עבריו יתנחם כי כבר קבלו עונתם וכל מטאותם וישיבם לנחלתם :

עצבי הגוים בסוף הזהב מעשה ידי אדם : **עצבי הגוים ואז יהיו עיבדי הגוים לאין**
[ויכירו עובדיהם כי אין בהם ממש

כי לא יושעו ביום תהום : **כי עבדיהם ככה זהב :** **פה להם ולא ידברו עינים להם ולא**
יראו : **פה להם אונים כבר עירטנו ענין ואילו**

הפסוקים במזמור קצו אף אין יש רוח בפה אין צריך לומר שלא ידברו אלא אפי' אין רוח ב
פניהם אין צריך לומר שלא ידברו אלא אפי' אין רוח בפה והוא הכל היוצא מן הלך דרך הפה :

אונים להם ולא יאדונו אף אין יש רוח בפהם : **במוהם יהיו עושיהם ובל אשר**

בוטח בהם : **במוהם דרך הפילה או כן יהיה לעתיד בבא הגואל שיכלו ויאברו עושי העיבדי**
וכל אשר בוטח בהם : **בית ישראל ברבו את יהוה בית אהרן ברבו את**

יהוה : **בית ישראל אבל בית**

ישראל אהם שלא בעתהם בהם ברכו אה"ל שחשיב אהכס ט"ד עוברי העצבים וכן בית אה

אהרן והם הכהנים המטוהים אה פני א"ל : **בית הלוי ברבו את יהוה בית אהרן ברבו את**
יהוה : **בית הלוי הם המטוהים לפני**

א"ל בפה ובכלי יראי א"ל הם המכמים בישראל המהגוררים בבית א"ל ללמוד או פי יראי אשר

בכל טעם שיבאו להתפלל בבית א"ל ברוך א"ל מציון כי שם ישכון הכבוד בירושלים ומשם תבא הודאה לכל ש
שיראנה ויברכה : **ברוך א"ל מציה שוב ירושלים הללויה :**

הודו ליהוה ב"טוב ב" לעולם חסדו. **זה המזמור יש בו עשרים וששה פסוקים וכולם**

מותמים כי לעולם חסדו ואמרו רבותינו ז"ל כי

נאמרו נגד עשרים וששה דורות מברית עולם עד שקבלו את התורה וכן אותם הקבה במסרו כי לא היית

הורה בבני ארם שיוון אותה בעבודה ואעפ"י שהתורה לישראל לפרס קבלה על העולם עומה בזכות ישראל

ולפי הטעם כל אחר יש לו ענין במקומו וכמאמר עשרים וששה לפי העניינים המספרים במזמור ואם

חומר תמילה הורו ל"ל כל בני העולם הורו ל"ל כי טוב ומטיב לעולם נמסרו אין לו הפסק כי לעולם הוא וכן

כולם כי לעולם חסדו וזה עירושו וזכר אותו עם כל אחר להגדיל השבח : **הודו לאלהי האלהים**
ב" לעולם חסדו : **הודו לאלהי האלהים הם המלאכים והם**

אלהים לאשר למטה מהם והוא אלהים עליהם **הודו לאדני האלים**
ב" לעולם חסדו : **הודו לארונם הארונים הם הקלגלים שהם**

ארונים על השפלים והמנהיגים אותם והוא ארון עליהם **לעשה הצללות**
גלות לברו ב" לעולם חסדו : **לעשה אמר שהזכיר המלאכים**

והקלגלים שהוא ארון עליהם אמר לעושה להורות כי אהם ק"מ

קדמונים כמו שהוא קדמון אלא שהם עלולים והוא עלה להם כמו שאומרים הפילוסופים לעיך אמר לעו

לעושה למד שאינם קדמונים אלא הוא עושה אותם והם מרשים והזכיר תחילה נפלאות גדולות ואעפ"י

שהוא כליל לאשר זכר אמריו והמכס ר' אברהם בע"פ לעושה נפלאות שהם נפלאות מעין האדם והם ע"ג

עגולות הכבוד שהם כבא הטמי' וצדק לעושה השמים הריקע שהוא שמי הארץ והכראה בעיני כי אשר

לעושה נפלאו גדולות לברו על הכרונות שאינם גופות ולא כגופות והם השכלים הנפשוים והם נפלאות ש

מעין האדם כי לא תשיג עין האדם אלא מה שהוא מופר והקלגלים והכוכבים הם מופר וכן תשיג עין הא

שמים אבל עתרות שהם בלא מוסר לא תשיג עין האדם ואף עין ממחשבה הלאה להשיג לעיך קראם

פעל אהת ואמר לברו כי היא לברו נשגב עליהם וכל שאר הנבראים תמהיים והם קיום העולם לפיכך אמר
כי לעולם חסרו כי הנה הם חסר האל על ברואיו והם לעולם אין להם הפסק לעושה השמים אתרי כן הזכיר
השמים והוא כלל לכל הגלגלים והכוכבים ואמר עושה אותם והוא חרשם בהבונתו ונוטה בתרש
חסר לעולם ואין להם הפסק זה הוא כי לעולם חסרו :

לרקע הארץ על המים בי לעולם

חסרו : לרקע זכר מברואת הארץ מה

שהוא חסר מוחלט מאתו טבטל טבע המים שהיה טבטל להיותם על הארץ כמו שהיא מה

מתמילה וכמו שהם במצי' הכרור והוא בחסרו הקוה אותם אל מקום אחר ונראה היבטה להיות המים והצמ

והצמחים עליה וזה החסר הוא לעולם שאעפ' שמבול הציף המים על היבשה לא היה אלא לזמן מועט לברו

לנקמת הרשעים ועם כל אלה עשה חסר והשאיר בהמבולה מיני המים וכבר נשיב שלא יהיה עור כל ימי

ימי הארץ המבול הנה כלל' ופירו' לרקע שנהל עשה הארץ על המים ואעפ' שהמים גבוהים על הארץ נמך

הוא שיהיה הארץ כאילו היא גבוה על המים שלא יעברו על הארץ כמו שאמר ומים לא יעברו פיר' כי הוא

נמך מול גבול לים חסר עולם ולא יעברו והו' טנפלאותיו :

לעשה אהרים גדולים בי לעולם

חסרו : לעשה אהרים גדולים אהרי כן זכר בפרט

שני המאורות הגדולים שהי' קיום העולם ואמר לעולם חסרו כי אין להם הפסק וזכר כל אחר

לברו ואמר : **את השמש לעמשת ביום בי לעולם חסרו :** את השמש ונקח את

השמש שהיה מושל ביום להתועלת הע

העולם להאיר ולהקם את האויר והיא הועלת המים והצמחים וזהו חסר מאתו והוא לעולם אין לו הפסק :

את הירח וכוכבים למבשות בלילה בי לעולם חסרו : את הירח וכן נמך את

ה ירח והמשיל מטל בלילה

עם הכוכבים כי אור הירח והכוכבים יורכי' הולכי' מרברות ויורדי' הם וכוחם לצורך הצמחים כמו שכתוב

בדש ירמים ויש לירח גם כן כח במים ואמר מערכות כי מה מושכות כסיל וכן לכל כוכב וככבי יש לו כח

בצמחים או באבנים ובמטכות ובכלל' שני' האהרים קיום העולם כי הקור והחום סיבת קיום המים ואין להם פ

הפסק לפיכך אמר כי לעולם חסרו : **למבה מצרים בבבוריהם בי לעולם חסרו :**

למבה מצרים הוכיר מכה

בכורים לפי שעל ירה יצאו וכן אמר אחר כן וירצא ואמר אחר כן ביד חזקה והוא כלל' שיור המכות וכל :

זה כלל' כי חסר גדול היה שיסופר לעולם כי היו ישראל בארצם והם לקו בכמה מכות וישראל ביניהם ניצו

ניצולו מכולם ואמר אחר כן : **וירצא ישראל מתוכם בי לעולם חסרו :** ביד חזקה

ובדרת צטויה בי לעולם חסרו : לגזורים סוף לגזורים בי לעולם חסרו :

לגזורי ים סוף לגזרים זה החסר יספר לעולם כי בעבור שלא ידאו מלחמה לא נמס ריך ארץ פלישת

ושיינה בעבורם טבע המים כר' שיעברו בהוכי' ועשה חסר גדול עמהם בקריעה הם שקדעו שנים עשר ק

קרעים לשנים עשר שבטים כרי' שלא יכנסו בערבוביה אלא כל שבש ושבע עבר בררכו שנגזר לו על זה ו

דאוי' לומר ולספר חסרו לעולם כן פירשו רבותי' זל' כי לשנים עשר גזרים וגזר ים סוף ויש לפרש כי לפיכך

אמר לגזרים לפי שנגזר הם לדחבו עד מציו או יותר ואחכ' לאורכו ולדחבו כי באותו הדומ שניכנסו בי

לאותו הדומ עינמו יצאו כי ממרבר איהם נכנסו לים סוף ומים סוף יצאו למרבר איהם כמו שכתוב ואם ה

באמר אחרי' שלא הורכבו לעבור הם לדחבו למה נכנסו בו והם יצאו אל המקו' שהיו בו מתמילה לא עשית

כן האל ית' אלא כר' שייטבעו מצדים בים ולהראות עינם גדולתו שיעברו ישראל בתוך הים ביבשה ויעב

ויטבעו מצדים בתוכו : **העביר ישראל בתוכם בי לעולם חסרו :** והעביר ישראל

בתוכם בעומקו של ים שהוא מציו והעביר

ביבשה כמו שכתוב ויש לך חסד גדול מזה כי אפי' רגליהם לא נטבלו במים: ונתת פריעה וחלף
ביום סוף בי לעולם חסדו: ונתת טלא היה להם יכולה לשוב

לאמורהם וזה חסד גדול שראו בשוכניהם נקמה ולא פחדו עור מהם
למוליד עמו במיתבר בי לעולם חסדו: למוליד עמו במרבר ארץ שלא עבר בה
איש ולא היה שם דרך והוא בחסרו הולך אהם

בנען ויטש ובעמור אש ללה ומראה להם הדרך ועור במרבר שהיה ארץ ציה ודלמות והוא ספק להם במס
בחסרו כל יצודכם זה המסד יסופר לעולם: למרבה מלבים צדקים בי לעולם חסדו:
למכה זכרם בכלל ואהם פרט אהם

להגדיל הטיבה וכן אמר למכה ואהם ו'הרף ואחר הוא אלא כפל הענין במלות שונות וכל זה להגדיל הש
השבת ולספר המסד פעמים רבות והנה המסד גדול כי לא היו מנימים ישראל לעבור ויצאו להלם עמם וה
והם היו עם רב והיבורים והזקים ונתנס האל ית' בידם והכו אותם והדגו אותם עד שלא השאירו שריד זה ה
היה חסד גדול: ויהרוג מלבים אדירים בלח: ויהרוג לסימון ולענה ונתן ארבע
לנחלה ועור

אלא שנתן להם ארבע נחלה שלא באו שאר הגוים ולא נאכפו עליהם אלא להוציאם משם וזה חסד גדול
מאמו כי חסד היא תוספת הטובה ובזו הארץ שנתן להם הוסף להם בטובתו כי לא נמנה לאברהם אבינו א
אלא מעבר הדרך והלאה שהוא ארץ שיבעה גוים ועור שלשה גוים קיני וקניזי וקדמוני אותם שלשה לא
הייתה להם עד לעתיד לבא שיהיו מגבול ארץ ישראל ואעפ"י כן בעולם הזה היו תמה רוד מלך ישראל כי
פירשו רבותי זל כי קיני מעשו וקניזין קדמוני מעמון וטואב והנה מה שנתן לאברהם אבינו עטרה עם

עממים הטלשה הקיני והקניזי והקדמוני והטיבעה עממים את המתי' ואת הפר' ואת הרפאים ואת האמרי'
ואת הגרגשי ואת הכנעני' ואת היבוס' והנה לא זכר מיני וארול כי הרפאים שזכר אילו המיו אבל מעבד הי
ה דרך מזרמה לא נהן לאברהם אבינו רבר ונתן לישראל נחלה ארץ שהיית ממנוה המילה וכן נתן להם א
ארץ עוג מלך הבשן וזה היה חסד מאמו להם כך לא זכר בזה הסומור ממלכות כמו שזכר למעלה ממנו ול
ולפי שאומר בזה המזמור כי לעולם חסרו וממלכות כנען שנתן להם אמה לא היה חסד כי כבר נתנה לאבר
לאברהם אבינו אבל ארץ סימון ועוג שלא נתנה לאברהם ונתנה להם זה היה חסד: לסיוח מלך
האמרי בלח: ולעג מלך הבשן בלח: ונתן ארבע לנחלה בלח

נחלה לישראל עבריו בלח: נחלה לישראל עברו נטל הארץ מהם שהיו עובדים אליהם
ונתנה לישראל שהיו עובדים האל ית' לברו: שבששלתו

זכרי לציו בלח: שבששלתו ועור מסרו גדול עלנו כי כשיצאנו מן הארץ
בעונינו ובחטאינו והיינו בגלות בשפיל זכר לנו ברית אבות כמו שאמר ואג גס ו

זאת כהיותם וגו' ואמר זה על גלות בבל או על זה הגלות והוא הנכון ואמר זכר ויפרקנו עבר במקום עתיד
כמנהגם כנביאות רבתי דבתינו זל לרעך נתי את הארץ הזאת אתן ארץ כתיב כאן אלא נתיי מכאן מא
מאמרו של הקבה מעשה: ויפרקנו מצרינו בלח: ויפרקנו מצרינו הנה חסרו הגדול
היה עמנו בגלות למותינו

חסד לעולם שיגאלנו מצרינו ועור לא ימוש חסרו ממנו לעולם: נחח לחם לבל בשו בלח:
נחח לחם אחר שם פד חסרו על ישראל אמר בתכלית המזמור

חסרו על כל המים כמו שאמר בתמלה המזמורים חסרו על כל העולם כן אמר עתה נחח לחם לכל בשר ו
זה חסד גדול מאמו לנבראי שמזמן לכל בריאה ובריאה מוזן הראויה לה ואמר: הורו לאל השמים
בלח: הורו לאל השמים כי מן השמים בא המטר שהוא סיבתו לכל מזון
הוא אל השמים והוא יצוה שירד המטר מן השמים והוא חסד גדול שאין לו הפסק זה הוא כי לעולם חסרו

על נהרות בבל שם ישבנו גם כמינו בזמננו את ציון :

זה המזמור אמר

על לשון הלוי

זמירות אשר גלו בגלות בבל כלומר על נהרות בבל היינו שם מתבודדים יושבים ושומעין גם היינו ב
בוכים בזכרנו את ציון : על ערבים בתוכה תלינו בנהרנו : על ערבים ערבי נחל
בי הערבים גרילים על טפה
יושבים על טפה הכהר וכי נזרחנו בידנו לעזר שיר כמנהגינו בכיון וכשהיינו מעלים על לבנו ציון ו
היינו נושעים כנזרחנו מרוב יגון והיינו תולים אותה על ערבים והיינו יושבים ובוכים ושי בתוכה בהוך
בבל : מי שם שאלנו שובנו דברי שיר ותולדנו שמחה שירו לנו משיר ציון .

בי

שם שאלנו לגזירת פעל כמו ישאלך לאמר כשהיו מוכיאים אותה הפבליים השוכים אותנו והיו אומרים
לנו נשיר להם משיר ציון אז היינו בוכים ואומר להם איך נשיר ופירוש ותוללנו טממה היו שואלים א
אותנו דברי שיר ובכי נזרחנו נו שתלינו על הערבים היו שואל ס אותנו שנשמת בהם ויש מזרשים הללנו
כמו יללנו ויהיה תולדנו בשקל הושבנו כלומר המת יללנו היו אומרים לנו שנשמת : איך נשיר
את שיר יהוה על ארמת נכר : איך נשיר על ארמת נכר ארמה אל נכר

השך שיר ר"ל : אם אשבחך ירושלים תשבח

ימינו : אם אשכך השכח ימינו פירוש השכח

הפ"ק כי הי"ץ הנוע הכינור : תרבץ לשוני לחבי אם לא אדברכי אם לא

אעלה את ירושלים על ראש שבחתי :

תרבק לשוני שלא תוכל לדבר ולשיר שיר אם

לא אזכורך אזכור מרבך ואתאבל עליך ולא אשיר על ראש שמחתי כשאשמת בטוס שמחה אזכור אבל
ירושלים ואעליהו על ראש השמחה ער הנה דברי הלוי והשמחה פסוקים האחרונים הם דברי המשורר וב
ובעזרה מתנבא על גלות בבל ראה ברומ הקרש גלות בית שני שהיית על ידי ארוס כי ט טוס המריבה שהי
ממלכות רומי שהוא בני ארוס וכו אמר ירמיה הנביא במגילת איכה בעזרו מתנבא על גלות בבל ראה חב
מורבן בית שני ואמר שיש ושמח בת ארוס על רך גזוס כמו שמת במור בלדותך וכן אמרו רבותינו
בה ארוס וזקרי יושבת בארץ עוז וז רומי וכו אמר זה המשורר בעזרו מתנבא על גלות בבל ראה גלות
טיטוס ואמר : זכור יהוה לבני ארוס יום ירושלים האמרים ערו ערו ער היסוד

בה : זכור

ל לבני ארוס אה יום ירושלים יום מורבן ירושלים שהיו אומרים אילו לאילו ערו ערו ער היסוד בה כלו
המדיבו והפילו בכיון ירושלי ער שהקלו היסוד אשר בה : בת בבל השודרה אשרי שישלם
לך את נמולך שנמלת לנו : בת בבל ענה

שב למלכות בבל ואמר שהיה סרורה ואמר אשר שישלם לך

והוא רדיוש המרי שהמרים בבל : אשרי שאחיו נפץ את עוללך אל הסלע : אשרי

שיאמון על רך אכרות כמו שהיו

על ישראל וכן אמר ישיה הנביא בכני מעיד עליהם את מרי וגומר ואמר וקשתות נערים ירעשנה ופרי

בטן לא יראמו :

לדור אורך בבל לבי נגד אלהים אזמרר :

בכל לבי בכל דעתי ושכלי וכן

אזמרר בגלוי נגד אלהים והס

השופטים והמכסים כמו ער האלהים יבא דבר טניהם ההוראה תהיה בלב לבנו או עש הפה והמזמור בנה :

אשתחוה אל היבל קרשן וארה את שמך על חסרך ועל אמתך כי הצילת על בל

שמך אמרתך :

אשר תהיה אל היכל קרשך הבית שמהיה בו הארץ על חסוך ועל אמדך החסר שנתן לו המלוכה והאמת שקיים לו רבר המלוכה כאשר הבטיחנו אמרי שעברו עליו יצרות רבות ושכולם היצלו כי הגרלה על כל שמך אמרתך כמו היסוך כי הגרלה על כל אמרתך שמך וכן מקום שם קבר פשו מקום קבר שם לי יוצרו אלה ירענוך ישראל כמו לי ישראל אלה ירענוך אף אש ירך האכלם וכמוהם רבי כמו שכתבנו בספר מכלול במלך הרקרו וע' הפסוק לענין שאמר ועל אמרתך כמו שפירשנו שקיי קמה שהבטיחנו אמ' או על הגרלה שמך על כל אמרתך שמהה אוסר ועושה גזר ומקיים ועל זה הגרלה ששך שאמרו הכל גדול **א** שכל מה שאומר עושה כמו שעשית עמי שהבטיחנו אמרי אשר אמרו הכל כי לא תהי' הצלוח' כי דאו בי ט'לטולי גדול זהו הפירוש הוא הכראה בעיני בפסוק הזה יש מפרשים פירושו כי הגרלה על כל הגרולות שמך ואמרתך והחכם ר אברהם פירש ואומר את שמך שם העצם שנכתב ואינו נקרא והנה הטעם כי הגר' הגרלה השם הנכבד שאמרת לט'יה על כל שם שיש לך שהם שמוה ההואר ולא לה הפרושים אינו רבוק ה טעם למה שאמר על חסוך ועל אמתך : **ביום קראתי ותענני תרהי בני בנפשי עוז :**

ביום קראתי ביום שהייתי בכרה נע ונר וקראתי אליך וענתיך והושבתי במרחב מהצרה תרהי בני בנפשי עוז בזה הרבר תחזקני בנפשי ב בעוז כלומר כנה מוזק גדול בנפשי על אמונתך כי ירעתי כי אין אל זולתך ואמה רואה ומשגיח בענייני בני ארסן : **יודך יהוה בל מלבי בישמעו אמרי פיך :** יודך **א** כל מעשיך בזה הרבר טע' נתיני טיבה וקיימת לי רברך הטוב ברבר המלוכה יודך כל מלכי ארץ היורשים אותי כי שמרו אמרי פיך שמהה הבטיחתי במלוכה וכש וכטראו אותי נע ונר ושאל דודך אמרי להג'יני היו נואשים ממלכותי והיה רחוק בעיניהם שיוכל להיות ועמה שקיימת לי רברך הטוב וזה הפירוש מוכיח הפירוש שפירשתי בפסוק על כל שמך אמרתך : **וישירו ברבי יהוה בי גדול בבור יהוה :** וישירו יאמרו טיר ותהלה ל' וישירו ברכיו ובמעשיו הנוראים כי בידו הכל להש'

להשפיל ולהגביה ויאמרו כי גדול כבוד **א** והוא לברו האל כי במלך רור אוסר ויבא טס רור בכל הארצות **א** נתן על כל הגוים ובפחדם טמנו שמו מהאל כי הכירו וירעו כי ט' היית לו ומתוך כך הורו באל יתברך כי הוא ארון על הכל שהמלך את רור אמר שנאשרו טמנו כל ארס וכן שלח מרים מלך יודך לשלמה ואמר ברוך **א** אלהי ישראל אשר עשה את השמים ואת הארץ אשר נתן לרור המלך בן חכם הנה מתוך גדולה רור ושלכותו הורה באל כי הוא עשה את השמים ואת הארץ : **כי רם יהוה ושפל יראה וצבה ממרחק יודע :** כי רם **א** ושפל יראה או יורו כל רס **א** ושפל יראה ומשגיח בתחתונים לא כשהיו אומרים עבים כהר לו ולא יראה ומתג השמים יתהלך כשראו כי ראה בעוניי ושפלותו הורו כי שפל יראה אעפי שהוא רם וגבוה ממרחק ידע מבנין הפעיל בשקל וא' ולאשנה לא ייטיב פירוש והוא גבוה וממרחק שהם השמים שהם רחוקים טן הארץ משם יודע רכיו לבכי ארס שירעו כי הוא רואה אותם והמפרשים פרשו ידע יטבר כמו וירע בהם אנשי סוכות ורעו לומר הוא רם ורואה השפל וייטיב לו ויטבר הגבוה והגאה ואעפי שהוא לו שטרמק לשי דעתו : **אם אלך**

בקר בצרה תחיוגי על אף אויבי תשלח ידיך ותשיעני ימינך : אם אלך **א** אמר רור כשהייתי זולך בקרב ירה שהייתי קרוב למות והו בקרב ירה כשאני בעטק הצרה אהה תמיני על אף אויבי על אש אש ועל מותם כלומר על כרתם שלא כטובתם השלח ירך בקרב הצרה תשיעני ימינך : **יהוה יגמר בערי יהוה חסוך לעולם מעשי יודך אל תרת :** יהוה **א** יגמר בערי כמו שהתחיל להטיב עמי קן חסוי בערי **א** ענין קריאת **א** חסוך יהיה עמי לעולם ואני מכיר בפועלך וכי אני מעשה ירך כי א' אתה עשיתני ואמה גרלתני והשלכתני אל תוך חסוך ממני :

למנצח לדוד מזמור יהוה חקרהני והרע :

חקרהני ותרע חקרהני
לכבי ודעה אותו כמו שא

שאמר אני יי' מוקד לב ובוחן כליות אתה ידעת שבתי וקומי הזכיר שהנעוה הארס הישיבה והקיסמה כי בחפץ הארס יטב ויקוס סי כשישב וידעה לקוס חשב הדבר בלבו שבעבורו ידעה לקוס ואם היה עושר ודעה לש לשבת מטב הדבר בלבו שבעבורו ידעה לשבת והנה חפץ הארס ומחטבו ידעס האלו יבינס לשרמוק כלומר קודס שימשוב לדעי ולמחשבתי סן ברעיון לבו : **ארהו ורבעו זרית ובל ררבי הסכנת :**

ארהו והוא מהלכי בהס ורבעי והוא טכבי בלילה שהוא

רובץ בפועלו מהרגטינן ורבעה הנה הזכיר ארבעת הנועה הארס שהס הישיבה והקיסמה וההליכה והשיביה כי לעולם ינוע הארס מויו לזו ופירוש זרית סכנת מן זר והכ סכב כלומר כל הנועהו ומחשבוהו ידעת כ פי אתה סביב גופי וסביב מחשבתי וכל ררכי הסכנת הרגלת כמו ההסן הסכנתו אמרת ידעת כל ררכי הארס המורקל ברבר שיודע אותו והרס הכוזרי כב כן ימשוב ארס כי כל איבריו מוטשים במכסה וסדר ושיעו ויראה אותס נשפטים להפסו והוא אינינו יודע מה שראוי להניע מהס על הרפיון שידעה לקוס ויסיא כל האיברי בעוזרי השוטטים כבר הקיסו גופו והיא לא ידע האיברים ההס וכן כשיירדה ללכת או לשבת ושיאר המכבי בים ולזה רמז אמרו אורמי ורבעו זרית וכל ררכי הסכנת וארוני אבי זל פירש ארמי ורבעו אורמי אמור וקוס ורבעו ארבע רוחות מעלה ושטה יסין שסאל וזרת מן אזהה לכל רוח אמר כי בזה הסכנת וסן והקנת והועלה עניני בשטות ירדים שזרית לי וכל עבר שלא היו לי מיצר אמר והמס ראבע פי וכל ררכי השט שנתן לכל אבר הרגטתו ומרגיל אותו בה וכן לכל אבר משאר האיברים מה שיעשה אבר זה לא יע יעשנו אבר אחר : **בי איז מלה בלשוני חן יהוה ידעת ברה :** בי איז מלה עור המלה אינינה עריין בלשוני לא הח לוחי לדבר

ואתה ידעת כולה כלומר כל המלה שאני ידעה לרבר או פי אני מושב להודיא הרבר מלבי ואתה ידעת סח מחשבתי והרבר שאני פויא בני אין בלשוני להודיאוי במחשבתי ואתה ידעת מה שאני אודיא בפי ואני לא ידעתי אעפי מחשבתי כמו שאמר שלמה לארס מערכי לב ומי מענה לשון וזה הפי הוא הנכון אצלי : **אחור וקוס צרתני והשת עלי בפסה :** אחור וקוס צרתני פירש ארוני אבי זל בידרת

העובר בבטן אמו ופי צרתני עניין צורה ואמר ותטת עלי כפי כשי שטושין להבינה כל דרך וסגבינה תקשיאני ורזיה לומר ותטת עלי למרת האורך ששס ענ לעובר מרה : **פלאיה רעת מבני נשגבה לא אובל לה :** פלאיה כן כתוב וקרי פליאה ואמר הוא אלא שהס שני משקלים כי כהקוב

הוא סן והוא פלאי יאמר בלאי לזבר פלאיה לכתיבה והקרי פלאי זכר פלאיה לכתיבה בשקל כביאה ואמר ר דור פליאה רעת ממני וזה הרעת פליאה ממני ונשגבה לא אוכל להטיג לה והרעת היא יצירת הגוף בארס בארבע טבעים זה הפך זה וזה כנגד זה והס המוס והקור והלמות והיובש והאל ית בחכמהו יצרס בגוף הנזכר הנזכר ומקס כרי שיתקיים הגוף בהס והמכס ר אבע פירש אלה שני הפסוקים רבן שאמר לשעלה אורמי ו רבעי ופי צרתני מן יצרת עליה אל תיזרס אמר צרתני אמור ופניס ותטת עלי כפיכה ואץ מיזר ומיזון בזה רזיה לומר שאין לי טעמר ומהלך בלתי ואמר רעת פלאיה ממני ואתה דרעה והשחטבה היא אנא אלך כלומר אין כי אין יכולה בארס ללכת אם לא יולכהו רות יי' ית על כן אנא אלך שרוחך והטעם כמו שפני **אנא אלך מרוחק ואנא מפניך אברה :** אנא אלך מלרע וכן אנא אנחנו עולי והשאר מלעיל אמר אנא אלך שרוחך אם מחטב ללכה ולה

ולהסתר מרוחק או לברוח טענך והטעם כעול במלות טויות אם אמר לעשות זה לא אוכל כי אתה נסרא בכל סקוס ומקוס לא יכילך : **אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאלהנר :** אם אסק אם אעלה כהרגוטו אם שיכול ארס לעלות הטטים ושם אעלה ולא אמכאך שם ער עתה ואציעה טאול ואם אמר שארד טאול זה

והוא עמקי הארץ הנך שש ואדיעה לפי שהשואל מינע הארס במוותו והנה זכר העגולה והמיוזק אם כי לא
 אוכל ללכת שלא אפגע בך : **אשא בנפי שחר אשכבה בארזית ים : אשא** כנפי
 שחר אמרתי אקח כנפי שחר
 למעשר אם אמרנו הנה לא אוכל ללכת בלתי כי בכל מקום ירך ותאמזני ימנך גם שם מפורש : **ראמז**
אך חשך יתפני ולילה אור בערני : **ואמר** יתפני מגזרת נטף שנים שרשים ועני
 אמר נטף ושוקו כמו נמל ומל נפץ ועץ אמ' אם אמר
 ואמשיב כי המושך ימשיכני ויטהירני שלא תראה אותי ומעשי ומחשבותי ולילה אור בערני הלילה שהוא
 מושך האור בערני ותראני בלילה כמו ביום *
גם חשך לא יחשיך במך ולילה ביום
יאיר בחשבה באורה : גם מושך

ישנה הענין ושלת ורבע להוריע כי כן הוא כי אין מושך וכלמות להסתר
 מלפניו לא ימשיך פעל ויבא פירושו לא ימשיך רבה ממך שלא תראהו כי הכל שיה לטגרך והלילה כמו הי
 היום יאיר לך בחשיכה כאורה שני כפי הרמיון כמו כי כמוך כפרעה כעבר כארונני כמלוה כלוה והרומים
 להם והוא דרך קצרה רועה לומר זה כזה וזה כזה : **בי אתה קנית בלילותי תסבני בבטן אמר :**
פי אתה ואין יכתרו מחשבותי שמך ואתה
 קניה כלותי פי הם המלות המחשבה כי הכליות יועצות והלב גומר ואם אהה קניה אותם אין יסתר ממך ש
 מה שהם יועצות ועוד כי אתה תסיבני בבטן אמר שהוא מקום מושך ואין שם אור ואם יכרתני ועצמות ר
 וקדים טובכתי אין לא הרע כל הסתום ויש אומרים כי זכר כליותי מפני שהם תומלת היצירה בגוף הארס
 כי כמו הם שני סרני הגלגל וענין קניות כענין קנה שמים וארץ : **אורחך על בי בוראות**

צבליאתי בפלאים מעשיך ונפשי יודעת מאר : אורחך
 נוראות עלילות נוראות יש בי ידתי ואורחך
 עליהם כי נפלאותי בי ידתי רועה לומר נפלאות שנפלאים מעשיך בי ונפשי יודעת מאר ונפשי יודעת כל
 נפשי המטכלת אמר אעש שבשאר המיים נפשיים מעשיך אין בהם מי שיכיר אבל בי נהה הנפש המטכ
 המטכלת יותר על שאר המיים והיא הרע פעשיך הנפלאים והורה לך עליהם ונוראות היצירה הם נגלים ל
 לחכמים כי כל אבר ואבר נברא במחמה ועל התכונה שנברא הוא לכוונך ולתועלת וכל ארס יריך להתבונן
 בהם ומתוך כך יכיר נפלאות היצר ויורה לו עליהם ואם באנו לכתר בזה החיבור הכונה הא ברים ותועלתם
 ומצד הכוונות ותועלתם יארך הסיפור אבל המשתוקק להם ימצאם בספרי הרמב"ם : **לא נברח עצמי**
עצמי ממך אשר עשיתי בסתר רקמתי בתחתיות ארץ : **לא**

נכחד עצמי לא נכחד כענין
 לא נכחד מארני עשתי העין נקראת בקמץ חטה ויש מפרשים אותו כמו עצמי בפתח העין שפירושו גופי
 אמר לא נכחד גופי ממך כאשר עשיתי בסתר בבטן אמי וכאשר רקמתי בתחתיות ארץ והוא הרמס שהוא
 מקום שפל ואפל כמו תחתיות הארץ וכן ואופן אמר בארץ רועה לומר שפל כנגד האופנים שלמעלה היטנו
 ופי עשיתי מענין עשו דדי בתוליהן שהוא הכתישה והשמיטה ואמר זה הלשון בענין היצירה כמו שרומה
 אותה למתיכת המלב והקפותיו כמו טמקפץ ועושיין אותה ברים כי הטיפה הראשונה נחתה ונגררה ואחר
 כך תשוב קפואה כמו הגבינה מן המלב ואמר בו דוקמתי דימה מעשה היצירה בגידים ועצמות ובבשר וע
 ועוד למעשה הרקמה שהו על פנים רבים וכל מהמהלכים מסתבבים ותחכם ראבע שיר עצמי כתי רועה
 לומר הכח שהוא טרם מעשה ביצירה בכח הזקן והקוער ובכח הריבור בנוול כך היה הנוצר בכח טרם שי
 שיצא לירי מעשה זה נכחד ונעלם ממראה העין גם ממראה עיני הלב ואעפ"כ שמך לא נכחד :

צלמי ראו עיניך ועל ספרך בלם יכתבו ימים יצרו ולא אחרי בהם : **צלמי**
 הוא ה
 הטיה הקפואה קורס שיכירו באיברים בה כמו שנקרא העין גולם בטרם שנעשה כלי ואמר ראוי שינך ש

שנתה בהם כח להתייחד בה האברים ועל כפרך כולל יכתבו פי' לעתיד הם ידועים כמו הרבה הכתוב בספר
ופי' כולל כל האברים טרם ידועים הם ידועים לפיכך בימים רבים תהיה ייחוד האברים כי אינם נזכרים בפ
בפעם אחת ולא אמר בהם הימי שיזכרו בהם לאל ית' הם אמר כי כולם ידועים ברגע אח' והכתוב בלא אלה
ופירושו ולא אמר בהם שלא ידעו טרם היו בהם הגולדות ולא היה באיברים ניכר ונברל בב
בגולס בתחילת ייחודו וכולל היו שם בכח הגולדות ולא היה העין והאוזן או האמר משאר האברים ניכר ו
ונברל ואעפ' שהוא באותו הגולס : **ולו מה יקרו רעיד אל מה עצמו ראשיהם :**
ולו מה יקרו רעיד ה' ופי' יקרו

שלא אוכל להשיגם כמו ורבר' ה' היה יקר בימים ההם ופי' רעיד ומחשבותיך כלומר כינותיך ביחידה ש
מה עצמו ראשיהם פי' עצמו רבו במספר כמו שאמר אמר כן אספרש כי לשון עינים נמצא בעניין החזק ו
ובעניין הריבוי כמו עצמו לו אל מכותיו ממול ימים ופי' ראשיהם כלליהם כמו כי תשא את ראש בני ישראל
כלומר כללי' כוננתיך ביחידה הם רבים כל שכן הפרטים : **אספרם מחולירבוו הקצותי**
ועודי עמר : אספרם כשאבא לספר אותם

לא אוכל כי ממול ירביון הקצותי ועודי עמר מרוב מחשבותי בהם אני חולס בהם
כשאיטין וכשאקין אני מוצא עצמי שאני עמר כלומר במחשבות נפלאותיך ויש מפרשים הקצותי אי
אילו הייתי המיד מקין כי מצי' מ' הארס הוא ישן ועודי עמר שאהיה עמר תמיד ולא אמות לא אוכל לספ
לספרם והחכס ראבע פי' באשר אני מושב בלבי לדעת רעיד והנה הו במראה אלהי והנה טובב בה בהרבק
כשמה הארס בהנשמה העליונה או תראה המונה על כן אמר הקצותי ועודי עמר כי אין זה כדרך כל
החלומות : **אם תקטל אלוה רשע ואנשי רמים סורו מגי :** אם תקטול רבק למה
שאמר הקצותי ועודי עמר שאני

מהנשק המיד במחשבותי בפלאותיך ומעשיך אבל פעמים שמעירר אותי דבר הרשעים ואם ההרוג אותם
שמעיררם אותי והם הרשעים ואנשי רמים שאומר להם סורו מני ולא אוכל להם ואם תקטול אותם יהיו כ
כל מחשבותי וכל עסקיך : **אשר ימרוד למזמה נשוא לשוא עריך :** אשר
יערוך בחסרון אלהי פא הפועל

האמרו ופי' למזמה ולמחשבה כלומר ידברו כך לפי מחשבותם שהיא רעה ופי' למזמה כמו כי זמה עשו
ענין הועבה נשוא לשוא עריך אלה שהם עריך ומשנאיך נשואך בפייה לשוא ומלה נשוא כמו נשוא
כי בא חסר אלה לטר הפועל כמו ונשואו את כלימתם והאלה הכתובה למשך הנח כמו אלהי ונשוא
אבוא שמוע נשוא כי לא יסערו והרומי להם טכתבו בספר מכלול ועי' משנאיך כמו ויהי עריך וימ נשוא
פעל ריחלומר שמך נשוא בפייה לשוא ואמר עריך במקום שמך לכינוי : **הלא משנאיך יהיה**
אשנאובתקוממר אתקוטטי . הלא משנאיך הפסוק כפול

בעניין במלת טוכות כמנהג ופי' רבותינו זל' כי על המניין נאמר
הפסוק הזה שמכירין וכופרין ומלה ובמהקוממך תואר כהוספת היו ופירושו משנאיך כמו
ומהקוממם בימיך אתקוטט ענין קטטה ברברי רבותי זל' : **תבלית שנאה שנאתים לאויבים**
היו לי : תבלית שנאה גדולה שלא אוכל לשנאותם

יותר וכפל הענין לחזק : **חזני אל ורע לבבי בחנני ורע שרעפי חזני לי**
שזכר כי מחשבת הרשעים רעה באמונה
חזני האל ית' ורע לבי ורעה כי לבבי ישר באמונתך וכפל הענין לחזק שרעפי ומחשבותי כמו שעי
שיעשים שתי הלכות בענין מחשבה כמו שקן באילן סרעפותיו כעפותיו כי המחשבות לבב כמו הברי'
לאילן : **וראה אם דרך עצב בי ונחני בדרך עולם :** וראה דרך עצב רך סרי כמו
פטה מרו ועצבו את רוח קרשו ונקני אס הראה
בי שום דרך מרי המיחני מיד זהו דרך עולם כמו הנה אנכי הולך בדרך כל הארץ כי הולך האדם אל בית
עולמו :

למצנח מזמור לררי : זה המזמור חברו דוד על רואג ועל הזיפים שהיו מלשינים
 אותו אל שאול : **הלצני** ^א מאימ רע מאיש
חמסים הנצנני : **הלצני** ^א שלא יקרו לי דבריהם
 הרעים והפסוק כפול בענין במלות שונות : **אשר חשבו רעות בלב**
בליום יגורו מלחמות : אשר חשבו מחשבות הרעות בלב
 ואמרים אותם בפה זהו כל יום יגור מלחמות יאפס כמו יגורו במרמו
שננו לשינכם במונחש חמת עכשוב חמת שפתיו מו סלה : שננו ^א כמו חץ שנוק
 שפירושו ממוך כן הס' מר
 חרו לשינכם לומר רעות כמו הנחש שמתרד לשינו כשבא לנשוך חמת עכשוב חמת היא הארס שמטיל ה
 הנחש ועכשוב הוא ממין הנחש והוא קשה ורע מאד חמת שפתיו כי בהתקף הארס ומדבר במיטה הניא
 לו מפיו למה הרב לו חמת שפתיו ורמה אותו לארס שמטיל הנחש : **שמרני** ^א **מדי רשע**
מאיש חמסים הנצנני אשר חשבו לדחות בעמי : **שמרני**
 ואמר שפיר רעותיהם התגלגל לאל ית' טי
 שישמרהו מהם שהם חשבו לדחות פעמי ביד שאול : **טמנו גאים פח לי וחבלים פרשו רשת**
ליר מעגל מוקשים שתו לי סלה : **טמנו**
 שאמרו ולא הסגירו ביד הפלך ליר מעגל למקום שהיה מעגל
 ואשוריו בו כמו שאמר וראו את מקומו אשר תהיה רגלו מי ראהו טס : **אמרת ל** ^א **אל אתה**
האזינה ^א **קול תהנני** ^א **אלהים עוז ישועתי :** **אמרת**
 כשהייתי שומע שהיו מארבים לי בכל
 המקומות אמרת ל^א **אלהי אתה חוקי ותוקפי אין לי חזק להטיל מידם אם לא תעזרני אלה :** **ספתה**
לראשי ביום נשק : **סבתה** ^א **לראשי ביום נשק ביום שבאו עלי בכל נשק ברומת**
 ובמיני' הסד לראשי כלומר שהיה כובע ישועה לראשי ככונה עבר במקום
 עתיד וכמוהו רבים : **אל התן** ^א **מאויי רשע זממו אל תבק ירומו סלה . אל**
 התן מאויי היר
 על משקל ששמני הארץ אמר אל התן לו תאוותו כי תאוותו הוא ללוצרני ושמנו אל הפק אל תוציא לאור ט
 שחשבתו ירומו סלה שאם תהיה מחשבתם ירומו וישאו ראשם הוא ומידי הפק תוציא כמו ויפק רבנו ט
 ט^א : **ראש מסיבי עמל שפתיו יבסמו :** **ראש** ^א **מסיבי לפי שזכר רשע יחיד והוא**
 כמו שפירשנו בפתימת הסמור אמר ראש
 מסבי זה הרשע שהו ראש הסוכבי לי ללוצרני עמל שפתיו יבסמו השקר שמדבר עלי הו ומשחיו השקח
 ההוא יבסו איתם ויפילס : **ימשו עליהם גחלים באש יפילס במהמרות כל יקומו**
ימשו : ינטו גחלים מן השמש
 עליהם כלומר אך ^א **ומתו באש יפילס עמל שפתיו במהמרות כשומרות פמוקות יפילס שלא יקומו מהם**
 וכן ברבדי דבתנו ול בראשונה היו קוברים אותם בשומרות כהאכל הבשר מלקטין את העצמות וקוברי
 אותם באהנים : **איש לשון בלי יבוז בארץ איש חמס רע יצורני למרחפות :**
איש לשון
 זה רואג שהוא בעל הלשון כל יכון בארץ כלומר לא יהיה נכון ונישא בארץ אלא יבא לירי טפלות איש מ
 חמס רע יצורני למרחפות הרע שהוא עושה יצור אותו ער שיטלנו למרחפו שיהיה נחמך מרעה אל רעה
ידעת בי יעשה ^א **דין עני משפט לאביונים :** **ידעת** ^א **וכתיב ידעת פי הכתוב כנגד**
 האל אלה ידעת מחשבות הרשע עלי ע
עשה לי דין משפט והקרי ידעת פי אכי ידעתי כי יעשה ^א **דין עני משפט האביונים כן יעשה רבי ופשי**

ומשפטי וינקם לי מהרשע : אך צדיקים יהו לשמך ישבו ישיבם את שמך : א
צדיקים בעשותך משפט
והצדיקים יתנו שבח והודאה לשמך ואמר אך הם ירו לך לא הרשעים ישבו ישרים את פניך ישבו תמיד א
את פניך לדרוש אותך ולרעה רכניך .

מזמור לדוד יהוה קראתך חושה לי האוינה קולך בקראי לך :
גסוה
המזמור

מענין אשר לפני חושה לי מהרה לעזרי : תבון הפלתי קטרת לפניך משאת פני מנחת
ערב : הבון קטורת קטורת משאת

כפי ומה שאני נושא ושוטם כפי אליך תחשב כמנחת ערב ואומר מנחת ערב והוא הרי למנחת
הבקר ואפשר כי ערב היה בחברו זה המזמור לפיכך אשר מנחת ערב כי אם תהיה מנחת בקר כהגון היא ש
מקובלה ואם תהיה מנחת ערב שהורה הרי שנייה יותר היא מקובלת : שיתה יהוה שמיה לפני
צגיה על רל שפתי : שיתה שם בשקל חכמה עימה

ופי שיתה משמר לפי שלא אכשל בהפילתי אליו כמו שלבי נכון אליך כן
היה הפילתי נכונה כמו שכתוב לאדם מערכי לב וסוף מענה לטון צדקה רגש הצרי להפארה הקר
הקריאה זה הפסוק. כפול בענין במלות שונות ופי רל שפתי כמו משהת שפתי וקראו שפתי רל לפי שהם
נפגמות ונסגרות וראוי לפי שהוא נכון לעשות שפתי כולה שהוא נסגרת ונסגרת לצורך כן לא יפתחו ש
שפתי אלא לצורך וארוני אבי ול פירשו מן רלו עיני למרוס פי נשיאות שפתי כלומר הרברים שאשא א
אל שפתי : אל תלדבר רע להתעולל עלילות ברשע את אישים בעלי און ובל

אלהם במעמיהם : אל תשנה התפלל על מוצא שפתי ועתה מתפלל על הלב כמו שהוא
עתה נכון כי יהיה לעולם ולא יוכלו פועלי און להטותו ואמר אל הט כי אם
לא יעזרהו להכין לבבו הרי הוא כאילו מטה לבו להתעולל עלילות ברשע לעשות מעשה רשע ובל אלהם ב
במעמיהם ושלא אתאוו לאכול במעמיהם מאכל כלומר שלא ימטיח לבו אלהות העולם כמו שנמשך ל
להם : יהלמני צדיק חסד ויבחיני שמן ראש אל יביא ראשי בי עוד והפילתי
ברעותיהם :

יהלמני שנעמיהם לא יערבו אבל אם יכני הצדיק ויוכחני יערב לי ואחשב לו לחסר ולשמן ראש אל
יני ראשי אותה המכה אל יטבר ראשי אבל יהיה נחשב כמו שמן ראש פי שמן טוב שמושמין מפני המ
הטבה ושמן ראש בטמים ראש והפילתי ברעותיהם כי בעורני הפילתי היתה ברעות הרשעים שיבילני האל
פמעמיהם הרעים ואיך יערבו לי מעמיהם וארוני אי ול חלק הפסוק ופי שמן ראש על הרשעים אמר פ
שכת הצדיק ומוסרו טוב לי וחסר עושה עמי אך הרשע אם ימשיח אותי בשמן ראש איצטק ואומר אל יביא
ראשי אל יטבר ראשי : צשמטו בירי סלע שבטיהם ושמעו אמרי בי נעמו :

צשמטו ישמטו בירי
סלע שיפילו אותם מן הסלע ואמר זאת הקללה על שופטיהם שהם המנהיגים אותם ולא יטענו בהם
הררכים הרעים אבל ימוקס בדם ואן ישמענו אמרי כי נעמו אמרי ותוכחתי : במו פלח ובקע
בארץ נבדו עממינו לפי שאל : במו פלח ובקע בארץ פלח

ובקע ענין אחר במלות שונות פלח כמו ויפלח אל סיר הנז
יפלח כליותי ופי הפסוק כמו ובקע עיני שמתפזרים הבקעים הנה והנה כן נמשרו עממינו לפי שאול כלל
ער שיהיו קרוב מן המות ופזרו העצמות הוא על דרך הפלגה מרוב הצער ינוע וירעד הגוף ער שידמה
ער שהעצמות מתפזרות זה מזה וכן אמר ויהפזרו כל עצמותי ואמר עממינו הוא והאנשים אשר היו עם
עמו כי כבר כתבנו כי זה המוסר מברו רוד בבורחו מפני שאול : בי אליך יהוה אלהים עיני

בבה חסידה אל תער נפשי : בי אליך בכה מלא ביה הכמה אל תער נפשי כמו ותער כרה
ענין שפכה ויניקה וכצאת הנפש מן הגוף כאילו נטפחה ממנו
על דרך ואשפוך את נפשי : שמרני מירי פחי יקשו לי ומקשות פועלי אה : שמרני
יקשו לי הפח ששמו לי לשוקש
ישמרני גם כן מרומקשות פועלי און אמרם שאינם בני עמי או ענין הפסוק כפול יעלו במכמוריו בר
ברשתות שפירשו לי בס יעלו הרשעים יחד אנכי עד אעביר פירושו כמו הפוך עד אעבור אנכי כלומי
שאעבור ולא אלכר ברשתם ויש לפרשו בלי הפוך ועל פירושו כמו עדי עד ואל לעד עון הזכר שפירשנו
עולם כלומר הם יעלו ברשתם ואנכי לעולם אעבור בבטחה שלא אכשל בהם ובולתם ואמר במכמוריו ל
לשון ימיד על טאול ואמר יעלו הרשעים לשון רבים עליו ועל הנסמכים עמו לרקה אמרי רוד :

משביל לרוד בהיותו במערה הפלה :

תפילה כשהולך שאול לבקשו על
פני יצרי העליוני וכמבא רוד במ
מערה מפניו כמו שכתוב ורוד ואנשיו בירכתי המערה ושם במערה חיבר זאת התפילה ואמר .
קולי אל יהוה אדעק קולי אל יהוה אתחנן : קולי אל יי אדעק קולי אל יי ואלוי
אדעק מידתו וכפל הענין : אשפוך
לפניו שיהי צדתי לפניו אני : אשפוך
טיתי הפילתי צדתי לפניו אני
אעפוי שידועה לו אגידכה לפניו בתפילתי : בהתענות

עלי רודוי ואתה ידעת נתיבתי בארחו אהלך טמנו פח לי : בהתענות

עלי רודוי כמו נפשי
בהם התענות וזה לרב המרה ירבה ישומ כאילו מהתענה קצתו בקצותו והרות בגוף ואתה ידעת נתיבתי כי
איני הולך בדרך רע כמו שהם הולכים כי אני אין בי עון ולא מטאתי להם והם רודפים אחרי בדרך זו אה
אהלך באיזה דרך שאלך הם מרגלים אחרי ועמנו לי פח בכל מקום שאלך : הבט ימיז וראה ואין
לי מבר אבר מנוס ממני איך דרש נפשי : הבט ימיז

וראה שניהם מקור הבט וראה ואינו ציור ר
דוינה לומר כשאבין ימין ושמואל אין מי שיכירני ירחיש עלי ועל ט לשול אבר מנוס ממני כי כשאשוב ב
בזה המקום אלך ושם לא ידעני שאול ולא ידונה אחרי אין לי מקום שאנוס טס כי בכל מקום שאלך מבק
מבקש אותי וזכר ימין ולא זכר שמואל דרך קצרה כמנהג המקרא כי מהאמר יובן האמר כמו עמו הראו
הראובני והגרי לקחו נחלם פי מיני שבש מנשה האמר ולפי שזכר לתעשת השבטים ומיני שבש המב
המנשה טמך ולא זכר מיני האחי ואמר עמו כאילו זכרו וכן רבים במקרא על זה הדרך במסרוך המילין במ
במקום שיהבונן הענין מהזכר כמו שכתבנו בספר מכלול אין דרש לפשי מכל גואלי וקרובי אין פי
שידרוש לפשי שמבקש שאול לקמהה כי טיך מלך לא אמר גואל אס אתה לא הגאלני לפיכך :

זעקתי אליך יהוה אמרתני אתה מחסי חלקי בארץ החיים : זעקתי אליך

בארץ החיים אז תהיה מ
חלקי בארץ ישראל שאני בורח ממנה ופי חלקי כמו יי מנת חלקי וכסי ובפסוק בארצות החיים פ רשנו ה
העטס למה נקראת ארץ ישראל ארץ החיים :

הקשיבה אל רבתי בי דלתי מאר הצילני
מרדכי כי אמצו ממני . הקשיבה

אל ריבתי אל זעקתי כמו ויעפיר הרינה במחנה כי אמנו ממני אינו יכו
למלך ולעמו שרודפים אחרי : הוציאה ממסגר נפשי להורות את שמך בי ובתירו

צדיקים כי תגמול עלי : הוציאה
ממסגרת לפי שהיה נסגר במערה להורות את שמך כי אהה לברך המלחמי

כי יכתרו ידויקס כי הגמול עלי ותצילני והפארו בי הידויקס ויעשוני כתר לראש כי יאמרו האל רוד לפי
שבטם באל יה לברו הצילנו והוא יחיד או בטעט עם פמלך ועמו :

מזמור לדודי יהוה שמע הפילתי האזינה אל החנוני באמונתך ענני בצדקתך :

גם זה המזמור מענין אשר לפני ואמר יי' שומע תפילתי באמונת ענני בצדקתך פ' באמונתך שהבטחתי
ורברך אמת בצדקתך כן אתה וישר ותראה כי עמי הצדק ועם ארבי העול' ואל הבא במשפט את
עבדך בירא יצדק לפניך בלחי : ואל תבא עתה טאני בצרה גדולה

אל תבא במשפט עמי כי רשאתי לך אל תענישני עתה כי
ירעה כי אני עבדך כי לא יצדק לפניך כל מי אם הביט אל כל מעשיו ואיך יצדק אני לפניך :

בי ררך אויב נבשי רבא לארץ חיתי הושי בני במחשבים במתי עולם : בי ררך
דכא לארץ

מייתי כאילו היא לארץ כי קרובה היא למיתה במחשכים ירבת' המערה שהיה יושב טאין שם אורה והנה
הוא כמה שהוא במושך תחת הארץ ואשר כמה עולם כלומר שמתו ז' זמן רב לנואש ארס מהס מהתקומה
ומהאור יותר מאשר מהו מזמן קרו אעפי' שאלה ואלה א' להס ררך תקומה טררך הטבע זכר הרמוקס יותר
טררך התקומה טכבר נשמתה נורה גופס . והתעטף עלי רודי בתובי ישתומם לבי :

והתעטף פירשנוהו במזמור שלפני
זה כתוב ישתומם לבי כפל הענין במלות טונות : **זכרתי ימים מקדם הגיתי בכל פעליך**
במעשה יריך אשוחח : זכרתי כטאני

בצרה וישתומם לבי בתוכי אני וזכר ימים מקדם שהושעת את אבותי
שהיו בצרה גדולה ואני מהנחם הגיתי בכל פעליך בפעלים ובנפלאות ובמעשה יריך טענית עמה אהבה
אשוחח ואתנחם בהס ואומר לבי כי כן העשה עמי : **פרשתי ירי אריך נבשי בארץ עיפה**
לר כלה : פרשתי כארץ עיפה כמו הארץ הצמאה

שהיא הצמאה ומימלת אל הכטר כן נפשי צמאה ומימלת לך : **מהר ענני יהוה**
בלתה רודי אל תסתר פניך ממני ונמשלתי עם יודדי בור : מהר

כי קרוב אני אל המות ר
לפיכך יריך שתמהר שתענני כי כלתה רומי כמעט אמות אל תסתר טאס תסתר פני מעט ממני ונמשלתי
עם יודדי בור : **השמיעני בבקר חסדך בי כך בטחתה הודיעני ררך זו אלך בי**
אלך נשאתי נפשי : השמיעני

בבקר עת הצרה היא נקראת ערב ועת השועה בקר ררך זו אלך ואנה אברמ
שפני הרופס אמרי נשאתי נפשי כמו ואיליו הוא נושא את נפשו ענין התחלה : **הצילני מאיבי**
יהוה אלך בסיתי : הצילני אלך כסיתי אמר הצילני מאיבי יי' כי לא

גיליתי ריבי לבני ארס כי שיא השועה ארס אלך כסיתי מהס ואלך לברך
גיליתי וזה טעם אלך כסיתי אלך צעקה בכתר ובמכסה מבני ארס : **למרני לעשות רצונך**
בי אתה אלהי רוחך טובה תנחני בארץ מישור : למרני בקש על השועה הקק ובקש

גם כן על השועה הנפש ואמר שילטוהו ויעזרוהו בלימוד החכמה כרי שידע שהוא רצון האל ית' ויעשהו
כי אתה אלהי אני טכיד כי לך לבר' הכמ והיכולת ואתה שופט העולם ומנהיגו רומך טובה כמ רוח העליונה
הנחני ותנהגני בארץ מישור כמו בדרך ישר לא אכשל בו : **למען שמך יהוה תחוני בצדקתך**
הוצא מצרה נפשי : למען שמך בעבור שיהיה שמך כפי האנשים כשהושיעני ותחייני מ
סכרה גדולה טאני בה קרוב לסתה : ובחסדך הצמית אויבי והאברת כל צוררי נפשי
בי אני עבדך : ובחסדך כי אני עבדך ולא הס :

לדוד ברוך יהוה צורי המלמד ידיו לקרב אנצבעותי למלך ביה :

זה המזמור

מברור א

אחדי מלכו בהחילה אחר טונח מלחמה פלטיים וניכול משל חמת ישראל וממלחמת פלטיים ואמר ברוך
צורי פירושו חוקי כי הוא הנוקף לי כח ומלמד ידי לקרב וכפל העניין במלות שונות : **חוקי**
ומצודתי משגבי ומפלטי לי מגיני ובי חסיתי : חסדי אמר אלהי חסדי ואמר אלהי צ
צורי ואמר צורי ואמר אלהי ההילתי ואמ' הוא ההילתי לצי שהשם וההיאח ישתוו בו יתבר' ומפלטי לי קל
הלמד וכמוהו רבים מצנין הרקש ומה שאמר לי אמר יוד הפיניו הוא הוספת ביאור כי דיי באחד מהם או
היה יוד ומפלטי נוספת ואינה לכינוי כיוון המגביהי לשבת הישיבי הרורר עמים תחתי הרורר פירושו כח
פוגשנין וירקנו ורדירו עמי כמו עמים ויהיך לשרשו כמשמעו בלא חסרון טס אלא שתהיה היוד לכינוי
המברר והוא שאלו הסומכס' אותו : **יהוה מה אדם ותדעוהו בן אצושו והחשבהו :**

יהוה מה אדם והרעהו אמר זה כנגד שאלו שהיה מלך וכעסקה מלכותו במעט זמן ופירושו והרעהו
פמה ותחטבהו כי פירושו הריעה במקום הזה ובכירימא בו ההכירה וההשגחה לטובה וכן ירעה בצרות נפשי
אני ירעהיך במרבר ידעו : **אדם להבל דמה ימיו בצל עברי :** אדם מה גוולת
אדם כחשבת הרי הוא כמו הכל והוא רבר שאינו מתקיים כמו הכל הפה כצל עובר כמו היכל שינובר במהרה
בהפשט השמש או פירושו כצל העוף העובר בעופפו וכן פירושו במרדש כצל עובר הדי עופא רעבר
בטולי' וטולי' עבר עמי' : **יהוה חס שמך והרד צע בהרים ויעשני :** יהוה הש
שמך וכן אמר יש שמוס וירר והכל ררך משל כאילו ירר הוא יתברך לכלות הרשעים במהרה וזאת התפי
התעלה אמרה על מלכי האומות המבקשים להלחם עמו בהרים הם המלכים שהם חוקים כהרים על ררך מש
משל ויעשני כשתשלח אש אפך בהם עלה עשן מהם כמו שעולה עשן מרבר הכלה באש ורבים רואים ע
עשן האש ואינם רואים האש כן ככליון הרשעים מי שלא יראה בכלותם ישמע יודע :

ברק ברוך **והפיצם שלח הציד והחמים :** ברק בבא הפעל עם השם הוא למזק העניין וכן למ
לשון בעזע בעזע כל בוגרי בגר ומעלה מעל יבוטו בשתם והרומים להם וכן ברוך ברק והבקרקים והמנינים הם
הגזירות היוצרות מן השמים . **שלח ירד ממרום בצנני והצילני ממים רבים ומיר**

בני צבר : שלח מפני רבים הם האוישים המוקים ואמכ' פי סיר בני ניכר ני מענה שמך אין לו
אויבים אלא בני נכר ופי פיצני כמו הצילני והוא קרוב לענין פצית פי שהוא ענין פתיחה פי המיכל א
אדם מיר אדם הרי פתחו ממאסרו : **אשר פיהם דבר שוא וימינם ימין שקר :** אשר
פיהם מלכי האומות שהם מתקיאים עלי ברבריהם ואומרי נעשה לו כך וכך שוא והבל ברבריהם אמר שהענ
טהענינו אתה וכן ימינם כלומר חס וגבורתם כח שקר והבל הוא : **אלהים שיר חדש אשריה**

לך בנבל עשור אזמרה לך : אלהים בכל עת שתחדש נפלאותיך עמי אמרש לך שיר
בנפ ובכלי : **הנחן השועה למלכים הפוצה את דהי עגרו מחרב רעה :** הנחן
השועה אעפי שהם מלכי יריכים האלי' לתשועתו הפוצה פירשנו עניינו במלה פצני ממרב רעה מחרב
שאלו וקראה מרב רעה שלא היה לו ררך להשמר מסגה לפי שהיה מלך והיה מבני עשו :

פצני **הצילני מיר בני צבר אשר פיהם דבר שוא וימינם ימין שקר :** פצני פירשנוהו
כי הפנין כפול במזמור : **אשר בצניו כצטעים מגודלים בצעוריהם אשר בנינו כי**
כל עניינו על הנכונה ובלבר שהצילינו מיר בני נכר כי בנינו שלחת בפרי בשנינו ובפרי ארשתינו ובפרי
בהמתנו ושלחתם זכס במזמור כמו שנוכרו בהורה בברכות ברוך פרי בטנך ופרי ארמתך ופרי בהמתך
ואמר ואשר בנינו כנשיעים כמו הנשיעים שהם מגדילים על מים רבים ובמקומי רשן ועשן כן בנינו מגר
מגודל'ס בנעוריהם ברוב טובה ובאמונה ישרה ובמעשים טובים כן בנותינו הם מגודלות בטובה והם יפו
במראה נאות בקומתן כמו זרות ההיכל והם פירות הארמן שבש פחוטבות אבני גזית נפסלות היטב במל
בשללכה רקע ער שירמו כל אבני הזוית מרוב חשיבתן ביושר כאילו הם כולם אבן אחת כן הבנות ישות קו

פארה במדוקן כהכניה היכל:

מזיני מלאים מביקים מזו אלו צאנו מאלפים

מזינינו מכל נאות הבית כלומר בבל פאה טן הבית טן הבואה מרוב
הבואה מכל מין ומין הם מתעבדים זה עם זה ופי' משיקם יוצאים כמו ויפק רבון מ' ט' פירושו ויריבא אב
אבל הוא פסל וירבא לאחזה לעומר ואפשר לערש גם כן זה פעל יוצא ופי' בני הבית מוציאים טן זה אלפי
אלמין זה מרוב כל מין ופי' לא היכלים הבית שיהיה זה לברו זה לברו ון פירושו טן מהרגמין למינו לזונה
מאלפים מרובות ילרות לאלפים ולרבות ער שמלאים מהם מרובותינו אלפינו שורינו וכן שגר אל
אלפיך כבש אלוה מסובלים רבנו לומר שורינו חוקים ומלאים ויכולים לסבל משא עבודתם במרישה וב
ובמטות העגלות או פירושו ויש מסובלים בבשר אין פרץ ואין יוצא אין נפש אמה יוצאות לשיבי לא ש
מאכנינו ולא מבהותינו ואין יוצא לא נטפני יוצא ברחבותינו שינוותנו ברחבותינו ויאמרו נגה ישר'
במלחמה כי כל ימי מלך רור לא נטפני ישראל לפני אויביהם . **אשרי העם שבבה לו אשרי**
העם שיהיה אליהו : אשרי העם שככה לו שואת ההכלמה לו ומפני מה הייתה לזה העם ואת
ההכלמה לפי ט' אלהו לפיכך אשרי ט' אלהו ורבינו סעדיה גאון זל פירש מזמור זה לימות המשיח
זכן הפנינה את רור עברו כי המלך המשיח רור יהיה שמו כמו שאמר רור עברי נטיא להט ואז יהיו אלה ה
העניינים הטובים כולם ולא יהיה פרץ ורומה :

החלה לדוד ארוממו אלה המלך ואברבה שמך לעולם ועד : אלה הששה

מוטורי ער
טון הספר הט כולם תהילת האלה ושבחו לפיכך החל בהם תהילה ומתחיל בהם התחלה לגורל התהילה הם
וזה המזמור תהילת הפסוק הראשון תהלה ותהילת הפסוק האחרון תהלה והמטשה הללויה בראש וב
ובסוף והכל לגורל התהלה ומתי תהיה תהילת האלה גדולה בק' בוך גליות שיראו כל העם הנפלאות שיעשה ע
עם ישראל לפיכך הזכירם בהם ק' בוך גליות ובניין ירושלים המזמור הזה כולו תהילת האלה לפיכך חברו
באלה בית ולא חבר את הנון ולא ידענו למה ורדשו רבותי זל טפני שיש בה מפלתך של שוכני ישראל רפ
דכתיב נפלה ולא תוסף קום וגו והמטבוכן בזה המזמור יראה בו נפלאות הבורא ומשפטיו על ברוהיו לפי
לפיכך אמרו רול כל האומר תהלה לרור בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא לא אמרו האומרו בפיו כ
כך אלא בפיו ובלבו ובשמו ואמר ארוממוך אלה המלך ארוממוך בלב ובשונני שאתה הוא המלך באמת
וכל הפלכים והמכתיבים והמתוכנים ועל יניס המת ממשלתך ואתה רש על הם והמכיר רומטותיו אמר אלה
אבל הוא אלה כל בשר ואלהי האלהים לעולם ועד ששך שהוא קיים לעולם ועד או פירושו אני אברכה ל
לעולם ועד והוא כל ימי חיי או פירושו ארוממוך בזה העולם ואברכה שמך לעולם הבא שהוא עולם ועד ו
ואמר המלה ארוממוך ואמכ אמר שמך להורי כי הוא שמו ושמו הוא והוא השם הנכתב ולא נקרא כי הא
האחרים הם שמות התואר וכפל העניין ואמר בכל יום אברכך בעולם הזה ואהללה שמך לעולם ועד לעולם
הבא גדול י' ואם אומר אגרלנו ואהללנו הוא גדול ומהולל על כל תהילתיו ער כי לגדולתו אין מקר ולא י
ישגיגה הארס ברוב המקרה כי אין לה מקר אלא שיהללנו הארס לפי שכלו :

דוד לדוד ישבח

מנישין ונבורהוהוין יגידו : דוד לדוד אפילו אש יהיו מיי בניארס ארוכים לא יוכל להשיג בכל
ישיהם כל טכן שהם קנרים אלא מה יש להם לעשות לפי קניני ישיהם כי דוד הולך ורור בא יספי זה ה
דוד שהולך טרם לכת לדוד אחר המעשי הנורא שראו בישיהם והגבורות שראו במייהם לפי שישבמהו
הרור הבא על מה שיעבר שלא ראו אלא שהער להם על מה שיראו בישיהם :

הדר בבורהוהוין

ודבריו נפלאותיהן אשיחה : הדר כמו שאני עושה שאשיחם לבני העולם הדר כבוד הורין
לפירושו וישי הכבוד עונן כי בעוז ובנפלאותו הוא נכבד כמו שאמר ואכברה בפערה ודברי נפלאותיהן
שעשית עמי שיעשו הם גם כן ככל עת שיקבלו חסר האל יאמרו אותו ויפדוהו לרבים : **ועזוז**
צדאתך יאמרו ונודלתך אספרנה : ועזוז כמו שאני גדולתך אספרנה כן יאמרו הם
גם כן עוזו כנאותיהן וכתוב גדולתך סוד הרבוי שהם רבות אצל השקבל וקרן גדולתך כי הכל הם אמר אצל

ית' ואלה שמות הנזכרים בזה המזמור גדולה וגבורה מעשה הוד כבוד ושוב זרקה מלכות נפלאות נודאות
לענין דוע אבל אינם רוקא כל אחר במקומו הנזכר אלא כל אחר ענינו במקום חבירו גם כן אלא מפני
ששנה להם חלקם בשמות ששונים זה מזה : זכר רב טובך יביעו וצדיקתך ירננו : זכר
רב טובך רב הוא שם לא תואר כאילו אמר גדול טובך יביעו ודברו כמו הבטנה שפתי וצדיקתך ירננו יאמ
יאמרו אותם בקול רם בפני בני אדם : הנזק ורחום יהוה ארך אפים וגדול חסד :

הצדק ורחום אלה המדות שהם טוב וצדקה מאתו יביעו וירננו כי הוא חנון שמוכן הבריות ונוקן להם
צדקם ורחום שמרחם וממל עליהם ושומר אותם מן המוקים ומפגעי העולם ארך אפים שמאריך אפו לה
לרשעים ולא יענישם מיד וגדול חסד גדלת חסדך שהיא אמת שהוא גדול חסד שמגדיל חסדו על בני אדם
יותר ויותר ממה שהם ראויין לקבל : טוב יהוה לכל רחמינו על כל מעשיו : טוב
לכל אפי' לשי' המיות והבהמות והעופות הוא טוב ומרחם וכן ראוי לאדם ללכת כדרכיו אלה ואין לו ל
להשמיח המי' כי אם לצורך או להשמר מנזקיהם וכן מיאנו כי רבינו הקדוש הזהיר שפחמו שלא לאתק
החולדות הקטנות עס רשע הבית אלא הנחם להיות רים בעיקרי הב' אמר לה רחמינו על כל מעשיו וכתב
יורוך יהוה כל מעשיו וחסידך יברכובה : יורוך אף מיני המי' שאין בהם רעת
מתקין יצירתך בך והכנת מזונותיך ירך האדם המבין בהם והרי הם כאילו יורוך וחסידך יברכובה בכתיבת
ההא הכמה אמר ושי' הם המורים המסידים שהרי מתבוננים המיד במעשיו והם יברכוך המיד כי בכל עת ר
ראותם המירושים המתמדים המיד ביצורים והתקן אשר במי ובנוחם יברכובה וכן התקן רבותינו זל ב
ברכה לכל דבר כפי ענינו כמו שאמרו הרואה כך וכך מברך כך ואמר ר' יוחנן ומסידך כי כל לשון חסד
הוא יתרון הרב והמתבוננים המיד במעשה האל יתברך ויברכיהו המיד בכל עת והתבוננס הם המסידים :

כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו : כבוד באותם הברכות יזכרו כבוד מלכותך
וגבורתך כי אתה מלך על כל הבורא הכל וגבורתך וביכולתך הוויית היצורים כולם : להודיע לבני
האדם גבורתו ובכבוד הדר מלכותו : להודיע וכמו הם מברכים ומורים בינס לבין
עצמם כן זריכון להודיע לב האדם שלא ידעו ולא יכירו בגבורתו ובכבוד מלכותו : **מלכותך**

מלכות כל העולמים ובמשלתך בכל דור ודור : מלכותך אינה מלכות בן אדם
שיש לה הפסק או בחייו או במוות אבל מלכות האל ית' אין לה הפסק כי מלכותו מלכות כל העולמים כל ה
הזמנים וכפל הענין במלות שונות : סומך יהוה לכל הנפלים וזיקת לכל הבטורים
סומך הכופלים והכפופים והם העניים המרורים המביא ברחמינו עליהם סומך וזיקה אותם וכן כתב
מאשפות ידים אביון להושי' עם נריבים וגו' : עיני כל אלך ישברו ואתה נותן להם את
אבלם בעתו : עיני כל אלך ישברו וכן אמר כולם אלך ישברו כי כל נכראי המטה המי'ם
בראה אותם ובראה שאכלם כי יש אוכל עשב ויש אוכל זית ויש אוכל חי כמוהו וכולם עיניהם תלויה אל
אלך ומקוים אלך ואתה נותן להם את אכלם והוא על ידי השתלשלות הסבות ואמר רעהו לטון ימך כי
כל מין ומין יש לו עת ידוע יוספן בו מאכלו ואמר אלך ישברו ואעפי' שאין בהם רנתה הם ישברו לשי' ש

עבעם את חוקם הנתון להם ואכחנו היורעים כי אלך הוא התקוה כי אתה הנותן והמסך **פותח את**
ידיך ומשביע לכל חי רצונו פותח שאהה נותן להם אכלם בהשפעה ער שישיבעו רצונן כל
אחר לשי' רצונו : צדיק יהוה בכל רביו חסידו בכל מעשיו : צדיק כי בצדק וב
ובישר נותן לכל אחר אוכלו ואעפי' שהמי טורף את המי' ואוכל כמו המתול לעכבר והאריה והרוב והנמר
ושאר המיות האוכלות מיות אחרות וכן העופות הרורסים לעופות אמרים הכל צדק מאתו כי גם למיות ול
ולעופות הטורפים נותן להם גם כן מאכלם במי'הם אלא שבהגיע קצת למות גזר מקורם שיהיה מיתתם ש
פעמים בהנחת מי'ם אחרים פעמים יגזור שימות מיתת עיטו וזה טובכה גדולה בין החכמים כי מהם אוט
אומרים כי כשטורף המתול העכבר והאריה הכבש והרומה להם הוא עונש לנערך שאהה האל ית' והרופה ל
לזה מיאנו ברברי רבותינו זל ר' יוחנן כר הוה מוי שלך ששולה דגים מן הי' אמר מעשיוך מהם דבה וש

ומהם אומרים כי אין גמול ועונש בכל מיני המים אלא לארס בלבד ואנחנו נאמר יש גמול ועונש לשאר
מים כעסק הארס כי הנה מצאנו ומיד כל מיה ארשינו ונאמר לשר בהמות ימיהן ושירש בגמול בהמות
בגן החסוד והכלב כי אמר ר' זלמה נשתנו פטרי חמורים מכל בהמות לפדותם ופי' לפי שטענו ביזהם של
ישראל ונאמר לכל השליכון אותה בזכות לא יחוך כלב לשונו ויש רעה אחרת ואין ראוי לכת' כי טוב ל'
לכל ומסיד בכל מעשיו כנודמן להם מה הוא שאינו מחוייב להם והם אינם ראויים לקבל אלא שמשרו גבר
עלם : קרוב יהיה לכל קוראיו לבל אש' יקראוהו באמת : קרוב לכל קו
קוראיו מאזה עם שיהיה ובלבר שיקראוהו באמת ששיו ולבו שיווים רבו כל יראיו וקראוהו באמת ויעטה
רמונס במה שיבקשו ממנו וישמע שועתם וישמע מצרה שתבא בעולם או שתבא להם לכפרת עונותם :
שומר יהיה את כל אהביו ואת כל הרשעים ישמיד : שומר ל' את כל אהביו שו
עובים מיראיו כי אהבו ללא תקוה טובה ולא מפחד עונש אלא מאהבה וזה וישמחם שלא תבא עליהם צרה
לעולם וכן יהיו כל ישראל לעתיד לבא ואז ואת כל הרשעים ישמיד שלא יראר דשע בעולם כמו שאומר
והיו כל זרים וכל עושי רשעה קט וזהו היום הבא וגומר : תהלת יהיה ידבר פי ויברך
בל בשר שם קדשו לעולם ועד : תהלת ל' ידבר פי ואז תהלת ל' ידבר פי כי אתמה ע
עם המהים שימיו ואז יברך כל בשר שם קדשו רמוני לוטר כל בני ארס לברם ולא שאר מים התמהונים ו
וכן כי היא הייתה אס כל מי מרבר :

הללויה הללי נפשי את יהוה : אהללה ל' במי בראותו ברוח הקדש קיברך גליות

אופ' כנגד ישראל הללויה וכן את נפשי הללי את

ל' עמהם ובלם : אהללה יהוה בחייו אומרה לאלהי בעודי : אהללה ל' עמה

בעורני במים אהללנו ואזמרה לו ואודיענו ברבים ואמר להם אל תבטחו על דרך שאמר ירמיה ומי' יסוד

לבו אלא אס יבטח בארס ימים העיקר האל' ה' שיהן בלב הארס הנריב לעורו וכפל הענין במלות שונות

שאין לו השוועה שאס לא ברין האל אין ביר הארס להושיע חבירו מצרתו כי ל' לברו התשוועה והוא יס

יסובפנה על יד בני ארס כמו שסבב תשוועת גלות בבל על ידי כורש וכן לעתיד יסבב גאולת ישראל על ידי

ידי מלכי הגוים שיציר את רומם לשלחם כמו שכתוב והביאו את כל אמיכם מכל הגוים מנחה ל' ואז יהיה

לפי שנטמו ישראל בגלותם באל' יה' לברו : הוצא רוחו ישוב לאימתו ביום ההוא אבריו

עשהו בתויה : הוצא רוחו ואין תהיה לארס השוועה והנה אינינו שלט ברוחו לכלוא את רוחו

כי הוצא את רוחו פתע וישוב לארמיהו ומה שמשב לעשות לא יוכל כי הנה יצאה רוחו הפעמירה אותו וה

הנה ביום מותו אברו עטמונותיו רותה לומר מחשבותיו וכן בארמיה שלכא עשית מושב ואין ושיע א

אמרים ואין בירו להושיע את עצמו עשתנותיו העין בסגול : אשרי שאל יעקב בעזרו שבריו

על יהוה אלהיו : אשרי שאל יעקב בעזרו יעקב אבינו כי הוא בטח באל כי אמו היה מתנכל

למותו ובורח מפניו ולא בטח בלבו שיהן לו יורכי מותו אפ' שהיה הולך אליו באל יהברך שאמר וו

ונקח לי לחם לאכול ובגר ללבוש וכן ישראל בניו שבטמו בו הוציאם מן הגלות וכפל הענין במלות שונות

עשה שמים וארץ את הים ואת כל אשר בם השומר אמת לעולם : עשה שמים

בו ראוי לבטוח כי הוא עושה הכל ובידו להרים ולהשפיל ולעשות כנבראיו כרמונו וארץ היא היבשה לפי

לפיכך זכר את הים ועשם ואת כל אשר בם לטלטה הנזכרים בטמים המלאכים והצבא הגדול ושבעה מש

פשרתים בארץ מיה ועקב וארס ובים הנניס הגדולים וכל נפש מיה הרומטה והוא יעשה בכלם משני

והוא השומר אמת לעולם ששומר בהטמתו לחמן רב כמו שעשה לישראל שהבטיחם להוציאם מן הגלות ו

ואמר שהיו שם ומן רב עד שזאשו כל הגוים מגאולתם הוציאם הנה תראה כי בו לברו ראוי לבטוח :

עשה משפט לעשוקים נצח לחם לרעבים יהוה מתיר אסורים : עשה משפט

לעשוקים בכל רור ורור עושה משפט בעבורם בעושותיהם וכן יעשה בעבור ישראל שהם עשוקים בגלות

כמו שאמר עשוקים בני ישראל ובני יהודה ימרו וכל טוביהם המזיקו מאנו שלחם נותן לחם לרעבים ב

ככל דוד וכן עשה לישד בגלות ובתאהס מן הגלות דרך מדברות אומר לא ירעבו ולא יצמאו ולא יכס שרב
שתי אכוריס בכל דוד דוד וכן עשה לישראל שהתירס פמאסר גלותס : **פיקח עורים**
יהוה זקקת קפוינים יהוה אהב צדיקים : יהוה פוקח עורים שהס עורים שמולי ה
העין הוא יפאס ואשר זה המולי כי זה העיור כמו האכור לא יפוש ממקומו או פירושו עורים מרוב ירה
כי הנה רוטה למשך והישועה לאור ובמקרא פסוקים רבים מעידים בזה וכן עשה לישראל שהיו עורים
בגלות כמו שאמר נגששה כעירוס קיר וכאין עיניס נגששה בטלנו בנהרס כבנטה : **זקה כפופיס ו**
הס הענייס כמו שפירטנו אהב צדיקים וכן אהב ישראל שהס צדיקים בין האומות : **יהוה שמר**
את גרים יהוה ואלמנה יעודר ודרך רשעים יעוה : שומר את גרים הנה
והיתוס והאלמנה הס מלושים כי אין להס עוזר ושומרס לפיכך הזהירה התורה בכמה מקומות עליהס ר' ש
שומר אותס וכן שומר ישראל שהיו גרים בין האומות ומלושים כיתוס ואלמנה יעודר פי יטא ודרך רש
רשעים יעות המלושים ונשא והרשעים יעות דרכס ירמו ונפלו בה : **ימלוד** **לעלם אהויך**
ציון ליהודי ויהודי הללויה. וימלוד ומתי יהיה זה כשימלוד **לעולם אלהיך** ציון לדוד דוד
כמו שאמר והיה **למלך על כל הארץ** שכל העולם יכירו בטלכותו וזפר ציון כי משס תבא היראה משנו
לכל העולם ויאמרו כי הוא מלך על הכלי אחר שיטעה משפע ברשעים בעמק הושטע :
הללויה בי טוב זמרה אלהינו בי נעים נאווה ההלה : או כשימלוד יה הללו
יה כל בני העולם שה
שתכירו או מלכותו ואו יה זמר שלכס טו ונעי וההילתס תהיה נאווה נאווה האלה כמה ופנינו כמו נאווה :
בונה ירושלים **גדודי ישראל יבנס :** בונה ירושלים **ואו יבנה** את ירושלים ו
ויכנס נמי ישראל אל ארמתי : **הרופא לשבורי לבומהבש לעצבוהם :** הרופא
לשבורי לב כמו ישראל שהס שבורי לב ועצבים בגלות לעצבותס ברגוש הנה להפארת הקריאה :
מונה מספר לבובבים לבלס בשמות יקרא : מונה הנה הסס מזו חכמי התבונה כולס כי
מספר הכובבים הס אלף ויח אס כן מה הוא מונה מספר לככס ואמר ישעיהו המריא במספר גבאס ואמר
האל יה לאברהם אבינו הבט נא השימה וספור הכובבים אס תוכל לספור אותס ואמר בלוד השומי היש
פספר לגרוריו ופי המכס הנשיא ר' אברהם בטסר מייא כי הכובבים קטנים שאינס מארי על הארץ רבי
אין יכולים בני ארס לדאותס כל שכן למנהס ואל ריעות מספרס ולאותס שאינס מאירים על הארץ נבראו
למשול על הארץ לא לאיר כמו שאמר ולמשול ביום ובלילה גם מהכוכבים הנראים יש כוכב שיראה שה
שהוא אמר והס רבים ופעני גובה הגרול והסרמק הגרול אשר בינינו ובינו ידמה שהוא אמר אבל כל הכוכ
הכוכבים הנבראים אין יכולת בארס לר עת מספרס אבל הקבה היורע כל הנסמרות הוא יורע מ ספרס כי
הוא בראס לכולס שמות יקרא וכן אמר ישעיה לכולס בשם יקרא ופירושו כי האלה בראס כולס במספר
יורע אצלו וכל אחר מהס קרא טס הנאות לו לפי הרבר אשר בעבודיו נברא לסבת אותו הרבר אחר סיבת
ענינו כי כל הכוכבים פי יש להס כמ ומשלה על יצורי מטה כל אחר על מין שנותן בו כמ לעשות מלמכ
מלאכתו כמו שארול אין לך כל עשב ועשב מלמטה שאין לו טול מלמעלה מכה אותו ואומר לא גדל :
גדול ארבעו ררב כח ילהבונתו אין מספר : גדול ארבעו כי מלך בשר ורס שיש עליו
להנהיג מריכות רבות יראה להנהיג כולס כאמת הקרובות אליו והמרוקות משנו ואס ינה הקרובות על ס
שרד הנכון לא יעשה כן ברמוקות שילאה כומו בזה ואס יהיה בו הכח לא תהיה בו התבונה אבל ארבעו הו
מנהיג את כל העולם הנהיג ישרה כי הכח והתבונה בו שהוא גדול ררב כמ ופי לרברים שיש לו תבונה בהס
אין מספרס אין נשוא תבונה מספר כי הבא ממין האיכות וספפר מספר ממין הכמות לפיכך ירך לפי
לפרטנו אבל נשוא תבונה מקר וכן הוא אומר אין מקר להבונתו : **מעודר ענבים** **משפיל**
רשעים ערי ארץ : מעודר ואעפי שהוא גדול ררב כמ הוא שטגה על הענבי והשפלים וה
והמלושים ופנשא אותס ופטיע לרשעים המתגאים ערי ארץ ואעפי שזהו עושה בוסן הנה אינו עושה

כי פנמים יצליחו הרטבים אבל לעתיד יצטפה זה על דרך השלמות כמו שאמר ואת כל הרטבים ישמיד
עצמו ליהיה בתורה זמירו לאלהינו בביצור. ענין אמר כנגד ישראל שירו לו בנה זמירו לו
בכלי והשיר יהיה שיר תורה שתורו לאל ית' על כל השורה והגדולה שעשה עמוס בהוציא אותם מן הגלגל
ברוב טובה וברוב כבוד וזה גדולה גבורה מאתו להוציא עם פעט מעמים רבים ובסיפור גבורותיו ספרו
הגבורו שעשה בעולם המיד והוא המטר כי כן אמר אליפו עושה גדולות ער אין חקר ונפלאות ער אין
מספר ואמר אמריו הנותן משר על פני ארץ וגו' וכן אמר איוב כזה הלשון ואמר גם כן ורעם גבורותיו שי
יתכונן ואמר ירעם אל בקולו נפלאות עושה גדולות ולא נרע ואמר אמריו כי לשלג יאמר היו ארץ וגטס
מטר וגו' ושיבת הגדולה הרמזה לפטר שאין מימלים בעבורו אלא לאל יתברך וכן אמר מיכה הנביא
שארת יעקב בגוים בקרב עמים רבים כשל מאת יי' כרביבים עלי עשב אשר לא יקה לאיש ולא יימל לפני
אדם לפיכך אמר: **המבסה שמים בעלים המכין לארץ מטר המצמידה הדים הצדי**
המבסה שמים בעלים ואמר המכנה שמים בהדים וטהורים ופזיהדים ובהיות העבים באויר השמים
פזים שמים האדם המכנה הדים חזיר אפילו הדים שהם יבשמים וקשים כל שכן ארץ המישור או זכר
פזים לפיכך שאין דרך והמבולה להשקות מן הנהרות; **נותן לבהמה לחמה לבני עורב**
אשר יקראו: נותן לבהמה לחמה שאין לה המבולה להכין מאכלה והוא מינס' להם חזיר בהר
בהרים ומאכלה לבני עורב לפי שהם לבנים מהולדים ואמתיים סנימ' אותם ולא יבאו להם טרפס והקבה
מוטין להם ירושים ואוכלים אותם ולא יבאו להם טרפס כי יחשבו כי אינם בניהם לפי שהם לבנים והם כי
תנומים כאלו יקראו לכל בער טרפס והקבה מוטין להם ירושים ואוכלים אותם והנה הוא עוזר המלשים ש
שאין בהם יכולת מעצמם וכן עשה לישראל שהיו נשויים בגלות מאן כח כי האלי' רועה במלשיים וכ
ובשפלים לא במתגברים ומתגאים בכוחם וביכולתם לפיכך: **לא בגבורה הסוס יחפץ ולא**
בשוקי האיש רוצה: לא בגבורה הסוס יחפץ אינו אמר כי האלי' אין חפץ בגבורה הסוס כי
פזי טינתן לפוס גבורה כלומר שכתתי אני אלא פירושו שאינו חפץ באדם שבוטח בגבורה הסוס וכן פי
שבוטח לברות מן המלחמה כמו שאמר הנביא בגלגלו לא ימלט ורוכב הסוס לא ימלט נפשו: **רוצה**
יהיה את יריאיו את המיחלים לחסרו: רוצה יי' אלא פי' הוא רוצה את יריאו שהם
מימלים לחסרו ואינם בוטחים בגבורה הסוס ולא בגבורה: **שברך ירושלים את יהוה הלל**
אלהיך ציו: שבחי כי כך רוצה לפי שבטת ומרבה כנגד העם דרך משל רינוי לומר יושבי
ירושלים והפסוק כפול בענין בשלוח טונות: **כי חזק בריחו שערויך בריך בניך בקרב**
כי חזק שלא תפתרי לעולם שיבא עליה אויב כי האל ישמחה כאילו ברימיה חזקס כמו שאמר על
חמותך ירושלים הפקתי שומרים כלומר יהיו בלי פחד כאילו שומרים על החומות ומרוב בטחון השערי
פתוחים המיד - כמו שאמר ופתחו שעריך המיד יומט ולילה לא יסגרו בריך בניך בקרבך שיהיו ברוכס
בפרי בטנס ובמעטפה יריהם בעירובמוך: **השם גבולך שלום חלב חוטים ישבעיך:**
השם גבולך שלום וכן יהיו ברוכס בחוץ בטלום ובפרי ארמתם חלב חטים הטוב שבמטים והנפחד כ
כמו חלב גירו ויבהר: **השולח אמרתו ארץ ערי מהרה ירוץ דברו: השולח**
אמרתי ארץ והוא המטר שבא באמרנו וברבו מהרה כעבר הדין מהרה לעשות רצון ארוכיו ורברו הוא
רצונו וזכר ענין המטר והשלג הנה לפי שהם סיבת ברכת פרי הארמה והטבע: **הנותן שלג**
בצמר כסוף באפר יופר: הנותן שלג כצמר השלג שהוא לבן כצמר הלכן וכן כצמר יהיו
כצמר הלכן והינך זכר לבנותו לפי שברוב תראה לבנותו וריטה אותו לצמר ואעפי שהוא פחות משנו
בלחן מפני שלא יכול לרדתו בלחן משנו הרברים אשר בארץ כפור כאשר יפזר הוא שיוורר בשמח בטי
קודר ורמה אותו לאשר שאינו לכן כמו השלג: **משליך קדחו בפתים לפני קרתו מי**
יעמוד: משליך קדמו כעיתים הקרת כמו הכפור אלא שהוא חזק משנו ומוליד קודר רב לפיכך
זכר עם קודר קרות ופי' פזים כמו דובר הנכבד לבצעים כי כן הוא יגור לבצעים ומתיכות אספות מן ה

סוף הקדמה לפני קדמו **פי** יעמוד אמר קדמו וקדמו בכניו מוחסו אלהאל ותברך כי הכל הוא רבו ומצותו
אין רבו בסקרה וכן אשר אליהו מנשמת אליהו קדמו וכמו שהמטח הוא הוריד בהשפיו לצורך בראיו ו
ומורדו פעמים לשפוט ולעונש העונות והוא מטח השופט כן צורך השלג והכפור הוא צורך הזרעים וה
והאלנות אבל בהיותו חזק הרבה והוא הקדמו והוליד ממנו קרה רבה הוא למשפט שהוא מטה ומיניש הזרע
הזרעים ופדתי האלנות וכן הברר ואעפ"י שלא נזכר וצריך להזכיר בהוראת האל אלה הדברים שהם המיד
לכני העולם והם גבורות ונפלאות מהבין כמו שאמר באמר שהם ורעם גבורותיו מי יתבונן ואמר האל לא
לא יוב היטי למשור אב וגו ואמר מבטן מי יבא הקדמו וכבוד השמים פי ילכו לפיכך כשואמר עניו לין ומרו
לא להנינו אמר שיוכרה בשירי ובזמור מגבורותיו אלה התמידין ואמר מי יעמוד כלומר מי יוכל לעמוד ב
בפני קרה המוקפה פי מפני הקרה כמנעם בני ארס לנאת מבתיהם ולעשות מלאכתם כמו שאמ' ביד כל ארס
יתחם וגו וכן המיות כמו שכן והבא מיה כמו ארם ובטעונותיהם השכון :

ישב רוחו יזלה מים י ישרא רבו מוס השמש או המטר שמטמה אותם הנזכרים השלג והס
הכפור והקדמו ואמר ישב רוחו יזלו מים כי המים בנטיבת הרות מפאת ים יבא המטר שימטה אליה או פי
ישב רוחו על הס ויזלו מים כי מפנה אותם הרות ולא יהיו מאופפים כאמר ועמו ויהיו למים : **מגיד**
דבריו ליעקב הקיו ומשפטיו לישאאל : ובספרים גבורת האל שפרו שגלה
אל כס בכבורו והמיד לכס דבריו ומקור ומשפטיו כי השעטר ההוא היה רבו גדול שלא היה פמיוו כמו ש
שכתוב הנהיה כרבו הגדול הזה או הנשטע כמוהו . **לא עשה בו לבל גוי ומשפטיו בל**
ירעבו חללו זה : לא עשה כמו שכתוב השמע עם קול אלהים וגו משפטיו בל ירעבו והמש
והמשפטיו שכן לא ירעבו שאר הגוים כמו שכתוב ופי גוי גדול אשר לו חוקים ושפטים דרקים ב
ככל המורה הזאת :

הללויה הללו את יהוה מן השמים הללוהו במרמים :

בזה המזמור זכר כל
הנבראים בעולם ה
הגדול החל ובעולם הקטן כלה ואמר בתחילה בכלל מן השמים כלומר כל הנהיגים מן השמים חיות לוטר מ
מסור השמים שהוא יסוד מייטי ואמר אמר הללוהו במרומים אתם שאתם בפרומים וכלל בו יצרת את
אמה שאינם גופות ולא כגופות וענין הללו אינו מצוה אלא כאילו אמר להם נאה להלל : **הללוהו**
בל מלאכיו הללוהו בד צבאיו : הללוהו שמש וירח הזכיר תחילה שני המאורות הגדולים
ואח"כ הזכיר המטמה הככבים והם כוכבי אור הם מאירים על הארץ יותר מאשר הם בגלגלים מפני שה
שהם קרובים לארץ מהם הללוהו שמש וירח הללוהו כל בויבי אור : הללוהו כל
מלאכיו הם השפלים משוקי הגלגלים גם הם אינם גופות לא כגופות הללוהו כל וצבאו הם הגופות הנאים וה
והבהירים והם הגלגלים והכוכבים שהם בגלגל השמימי לפיכך אמר כל צבאיו לפי שהם צבא גדול ואמר ב
בלשון רבים לפני שהם ברוכים מלוקים : **הללוהו שמי השמים והמים אשר מעל השמים**
הללוהו שמי השמים יש מחממו שפירש שמי השמים עליוני השמים כמו מלך מלכים ולרבר הש
יהיה זה מה שאינו גוף ומה שאשרו עליוני במדרגה לא במקום והוא עולם הנשמות ויהיה פירו והמים א
אשר מעל השמים גם כן בלתי גוף והוא יצרת היצרות שמימנה יצאו היצרות ועליה נאמר גם כן ובין ה
המים אשר מעל לרקיע יש מהם שאומר כי שמי השמים הם אשר מהמת השמים והוא כרוך האש שהוא
סמוך אל כרוח קלבנה והשמים הוא האור שנקרא שמים כמו על פני רקיע השמים ויהיה פירו והמים
אשר מעל השמים כרוך הקדמו ויש קוראים שמו כרוך הגריר והוא בין כרוך האש והאור הקרוב לנו והו
מקום הכלות הגעש העבים ואין תכמו הילוסוף אמורים בזה כי אמרים אין בינינו ובין גלגל קלבנה אלא
האור והאש הטבעית אא"כ נאמר כי המים שירושו יצרת המים והוא מקום הכלות הגעש העבים באור וב
ובמקום שהוא מן האור וישבו העבים מים וישלו לארץ בטבעם לא שיש טיב גוף אמר אלא האור אבל ה
הוא מלוק בא יכונה ועל המקום שהוא נאמר והמים אשר מעל השמים : **יהללו את שם יהוה בי הו**

דבר ארץ: יהללו את שם אלה אשר כל אלה העליונים הנזכרים יהללו את שם אלה יהוה לו כי הוא
 ארון עליהם כי אעפ"י שהם נשגבים הוא נשגב עליהם והוא נזכר והוא לברו הקרפון והם המדריש
 נבראים ועמידם לעד לעולם כי אינם כמו הנבראים שאישיהם הם נפסדים והטף עומד לא כן העליונים
 אלא לעולם אישיהם עומד כן המדריש והמקד שנתן להם בתחילת בריאתם לעולם לא יפסדו כן לעולם לא
 ישתנה סדרם: **הללו את יהוה מן הארץ הצינים וכל ההימות:** הללו את אלה
 מן הארץ אמר כן אשר לנבראי טהה שיהללו את אלה ואמר תמלה תנינים וכל תהומות אשר וכל תהומות ע
 על השמים אשר מתחת לארץ ועל השמים אשר מעל לארץ וזכר השמים קודם היבשה כמו שהיתה בבריאה והם
 התנינים אשר בהם והם שאמר עליה הכהות ויברא אלהים את התנינים כי הם גדולים ממדות היבשה ומה ש
 שאמר הללו את אלה והם אינם בני ריפה רל טבני ארם יהללוהו מפני שאות האל שרואים בהם ומשכילים ב
 בהם: **אשר ובריה שלג וקישור רוח סערה עישה רברו:** אשר וברו הזכר
 הנפחים באויר שגם הם מן הארץ והם אשר וברו שלג וקישור כי בריאותם מן הארץ ומכמי התולדת יק
 יקומו לה בראיות גמורות והם ברברו דול מינאנו כן ר' אליעזר אומר כל דבר שבארץ ברייתו מן הארץ ו
 ומייתו לה מהכא הללו את אלה מן הארץ וגומר אשר וברו וגו' ר' הונא בשם ר' יוס' אומר
 כל מה שיש בשמים ובארץ אין ברייתו אלא מן הארץ דל בשמים באויר כלומר שבו באויר וברו בארץ
 כלומר שיורר האויר לארץ אין ברייתו אלא מן הארץ שנאמר כי כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים מה
 הגשם והשלג אעפ"י שירידתן מן השמים אינה אלא מן הארץ כך כל מה שיש בשמים ובארץ אין ברייתו
 אלא מן הארץ: **אשר ובריה שלג וקישור רוח סערה עישה רברו:** אשר הוא אשר הברק
 ששורף הרב שפול בו ברד ידוע והוא הפכו שהוא קל וכן שלג קר ותמורתו קיטור שהוא חם והוא האויר
 שולה מן הארץ דומה לעשן רוח סערה עושה רברו והוא האויר המתנועע וכשהוא מתנועע במקוה הפול
 האויר הגבוהים והבנינים והאניות שבים ואמר עושה רברו להודיע כי הוא אינו במקוה אלא הוא ש
 מינה אותו להתנועע וברברו ובמיתו היה מתנועע לעונש המקבלים וכן אמר ייעטר רוח סערה ואמר ו
 ובקעתו רוח סערה במתו: **ההרים ובלגבעות עץ פרי ובל ארזים:** ההרים
 ואמר שקצר אשר זכר את הרבר הנפוח באויר וזכרם סמוך לשם לפי שבסביבתם יעלו הארזים באויר טהה
 שמשך והשלג והברד ואמ"כ זכר היבשה ואת אשר בה ואמר ההרים וכל גבעות כי הם הרברים העומדים והם
 והמקיימים שנבראי הארץ ואמר שזכיר הרוחם כולו כי בכלל ההרים השתכות וכן כתוב אשר אבניה ברזל
 ומחרדה המעוב נמוטת וכיון שהזכיר הרוח הזכיר אמ"כ הרוח ואמר עץ פרי וכל ארזים והם כלל לעני
 שאינם עושים פרי והזכיר ארזים כי הם הגדולים שבנאים: **ההיה ובל בהמה רמש וצפור**
בנה: ההיה ואמר הרוח הזכיר המי שאינו מרברו והמיה הוא המרברית וכל בהמה היא אשר
 בישוב והרמש קטני המיות ועופות כנה והוא עליון ממין המי שאינו מרברו: **מלבי ארץ ובל**
לאומים שרים ובל שופטי ארץ: מלבי ארץ ואמר שהזכיר המי שאינו מרברו הזכיר
 המי שהוא מרברו שהוא סגולה העולם השפול וכן ביצירה הזכיר באמרונה פמו שנברא באמרונה לומר שהו
 פושל על כולם והוא המורכב האחרון לפי השבע והיבד בבני אדם טעלת הכבוד ומעלת הימים ואמר כי כ
 כולם יהללו את אלה ככבוד כנקלה קטן כגדול אנשים ונשים ואמר וכל לאומים כי כן יורו את אלה בבא הג
 הגואל לישראל: **בחורים וגם בתולדות זקנים עם נערים:** בחורים וגם בתולדות
 אמר וגם לפי שאין דרך הבתולות להתעסק בקשוט אלא גופן ואמר וגם הם יתנו הלל לאלה זקנים עם נערים
 שהזקנים ילמדו האך יהללו אלה והו שאמר עם כי אין בנערים לברר רעה להלל לפיכך אמר שהזקנים יה
 יהיו עם הנערים וילמדו: **יהללו את שם יהוה בי נשגב שמו לברו הררו על ארץ**
ושמים: יהללו אשר שם אלה הנבראים טהה בעולם השפיל יהללו את שם אלה כלו
 אותם ששם בני ריפה יהללו עליהם ועל שאר הנבראים ואמר כי נשגב שמו לברו ולא אמר כן בעליונים
 לפי שהעליונים נשגבים אעפ"י כן אשר שיורו לו כי הוא נשגב עליהם כי הוא בראם אבל התמונים א

אין בהם נשגב כי אין לגדולתם עפיה וקיום לפיכך לא יתגאו פלכי ארץ שדים ושושני ארץ בגדולתם כי
בפעט זמן השוב והכלה גדולתם יורו כי אין השגב והגדולה כי אם ל"ג לברו ועור לטעם אמר אמר כי פ
נשגב שמו בעבור כי זאת התפילה ההיא לעתיד לבא בבא הגואל ואז יורו כולם כי שמו לברו וגדולתם והב
הגבוהותם הכל כמו שכתוב עיני גבוהות ארס טפל ושמ דום אכטיש וכשגב ל"ג לברו ביום ההוא הורו על ארץ
וטשים כי כל הנבדאים עליונים ותחתונים כולם עושרים בכחו והורו עליהם בהשתלשלות השבות :

וירם קרו לעמותהלה לכל חסידיו לבני ישראלים קרבו הללויה : וירם
והראה זה לכל העולם כי הכל בכחו כשהרים קרו לעמו שיתוב אני מן הגלות ויבדעם בעמים וירם קרנס ע
על כל העמים והו הגילה לכל חסידיו שהללוהו על זה ופי הם כל חסידיו הם בני ישראל שהוא עש קרובו וה
וכלם הללויה :

הללויה שירו ליהוה שיר חדש תהלתו בקהל הסידים : אשר כנגד ישראל
טיירו ל"ג שיר חדש

כלומר שלא יהיה לכם כי בטיידים האלה הכתובים אלא אתם תמרושו לו שיר על הנפלאות שעשה עמכם ה
תהלתו ההיא כאשר בקהל חסידים והם ישראל : **ישמחו ישראל בעשיו בני ציוח יצולו**
במלכם : ישמחו בעושי בלשון הפארת וכן איה אלוה עושי כי בועלך עושייך יהללו שמו
בפה ובכלי שיר יהללו שמו : **יהללו שמו במחול בתוף ובנור זמרולו :** כי רצה
יהוה בעמו יפארי עניוים בישועה : **כי רצה להם נאווה להלל יותר מכל עם בישועה שה**
ט הושיעם כי בהם רצה מסל עם והם עניוים מכל עם בארס מכל עם בישועה שהושיעם : יעלזך
חסידים בכבוד ירננו על משבבתם : יעלזו ישראל שהם חסידים יעלזו בכבודם טיעש
טיעמרו לעולם ירננו על משבבותם ירננו לאל ית על סנורם שיהיה קיימת משבבותם מנחמתם כמו וש
וטכבהם ואין ממריר גם בלילה לא שכב לכו ועורקי לא ישכפו והמפרשין פירשו על משבבותם על מנתם
בהתבודד בלילה : **רובמות אל בגרנם ורוב פיות בידם :** רובמות אל כשייאו
למלחמה עם גוג מגוג יהפלו לאל יתברך וירוממוהו שהויאס מן הגלות כן יתן להם כח על האויבים ל
לכלותם התפילה תהיה בשיהם ומרב בידם ופי פיות מרב בעלת שתי פיות שטמותה מטני יודים ואמר בג
בגרנס כי תחילה יוצא הקול מהגרן ויגמור הריבור בפה או אמ בגרנס לפי שיעקבו בהפילתם כמו קרה
בגרן : **לעשות נקמה בגוים תוכחות בלאמים :** לעשות נקמה שהם באו עליהם
להלחם והם יעשו נקמתם בהם תוכחות שיתוכחו עם מלכיהם למה בא עליהם והם לא יטעו מלהלחם עלי
עליהם לפיכך יעשו בהם נקמה ויהרגו כל העמים הבאים להלחם עליהם למלחמה : **לאסר מלכיהם**
בזיקים ונבבדיהם בכבלי ברזל : לאסר ויהפשו מלכיהם ונכבדיהם מיים ויאסרום ב
בזיקים ובכבלי ברזל להקטם בהם במיים : **לעשות בהם משפט כתוב הדר הוא לכל חסידיו**
הללויה : לעשות בהם משפט כתוב הדר הוא המשפט הכבוד עליהם או הכתוב הכה וביחוקאל
ובנבואת זכריה הדר הוא ואותו היום והיה הדר לכל חסידיו והם ישראל ועל היום ההוא הללויה :

הללויה הללו אל אל בקרשו הללוהו בריקיע עוזו : זה המזמור שהוא מותם

הספר יש בו שלשה ע
עשר הלולים כנגד רמז לשלשה עשרה מרות שבהם טכנה האל ית את העולם אמר תחילה הללו אל בקרשו
והוא עולם המלאכים ואמר אחר כן הללוהו בריקיע עוזו והוא הגלגל העליון בתשיעי ובכללו כל העולם ש
שהוא מקין הכל לפיכך אמר עמו שבו כראה עוז האל ית : **הללוהו בגבורתיו הללוהו ברוב**
גדלו : הללוהו אמר כן אמר לישראל הלהוהו בגבורתיו שהראה להם מכל עם הללוהו כרוב גד
גדולו בהתגדל והתקדש בעמים על גאולתם : **הללוהו בתקע שופר הללוהו במינים**
ועוגב : הללוהו בתקע שופר ובכללו תקע המזבחות הללוהו במינים ועוגב שם כלי הנקיף לא נ

וברצונו אלנו והגאון רבסעריהזל פירש כמו מינים כלומר במינים רבים מכלי הניגון לא נוכרו הכו :
 הללוהו בכל צלי שמע הללוהו בכל צל הדרתה . הללוהו בכל צלי שמע
 הללוהו המטמיעים קול גרול וכן אמר ברברי הימים במילותם להשימע בכל צלי תרונה
 המטמיעים קול תרונה : כל השמחה ההליל יהו הללויה : כל

ועל כל ההללוים הוא הליל הכשטה והוא התבונן במעשה האל יתברך
 וברצונו כפי כח הכשטה בעורה בגוף ואמר ככר
 הכשמות הללו

יה :

אהלאל

יתברך עזרני בפירוש

ההילוחו ונתן מאווי בעורי

אתנה לשימו תהלה ועל חסרו אברכנו

במי ברוך הנותן ליעה כח ולאין אוניס

נעמה ירבה ברוך רחמנא דסיועין :

סליק :

סליק

בנת הושלמת מלאכת הספרים :	אשר ברפסי האותיות נקבעו לסדרים :
באותה מלאכה ומכאו שלש מאות ספרים :	המהדרים מן המהדרים :
ההלים עם פירוש הקטמי :	לעני רואיהם יבהיקו יאירו כספירים :
על כן לכאזר בגבורה נפארנו ברננה :	וקולזמרה ובשיר פל פשוורים :
כי יזכנו להכות בהם אנחנו וכל בני :	עמינו לערי עד ולדוד דורים :
ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים :	את כל הכתוב בהם זכינו יזכר כל יצורי :

דודי נופס יי אלהי עלי . ומעשה ידיו כוננה עלינו : אלהי ימונינו

ויברכינו : יאר פניו אתנו במלאכה ידיו : כי יעלימנו בכל

משלח ידיו מראשיתנו ועד אחריתנו : בצפירים יום

במרש אלול בשנת רלז נגמרה פעולתינו . יזר

מעוזינו ימיש גואלינו במהרה בימינו

המעתירים ככה בהם עושי

המלאכה מיישטר

יזכה וכייה

ח"ס

מדרכי וחוקה

מונטרו :

סליק :

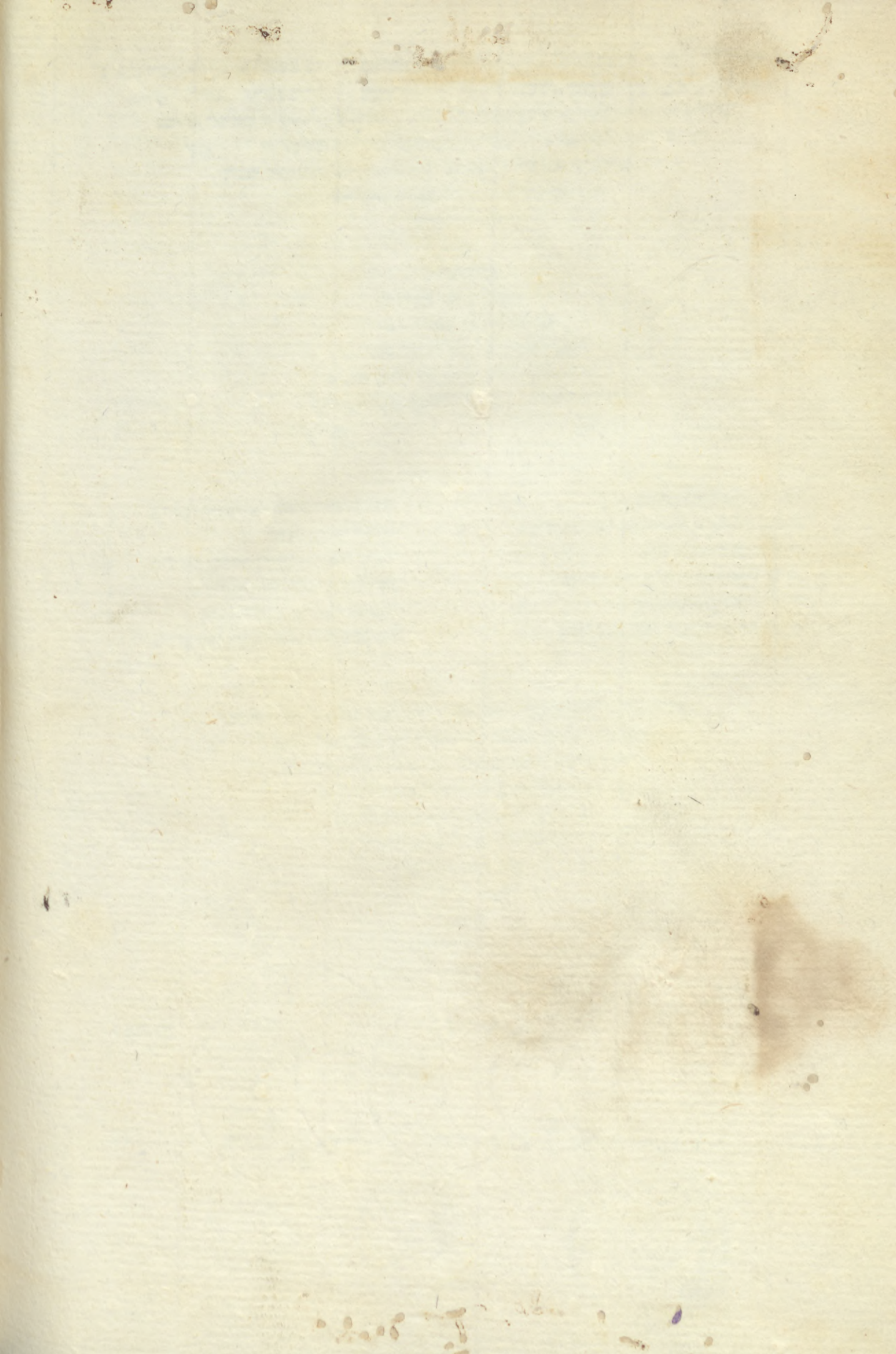
סליק :

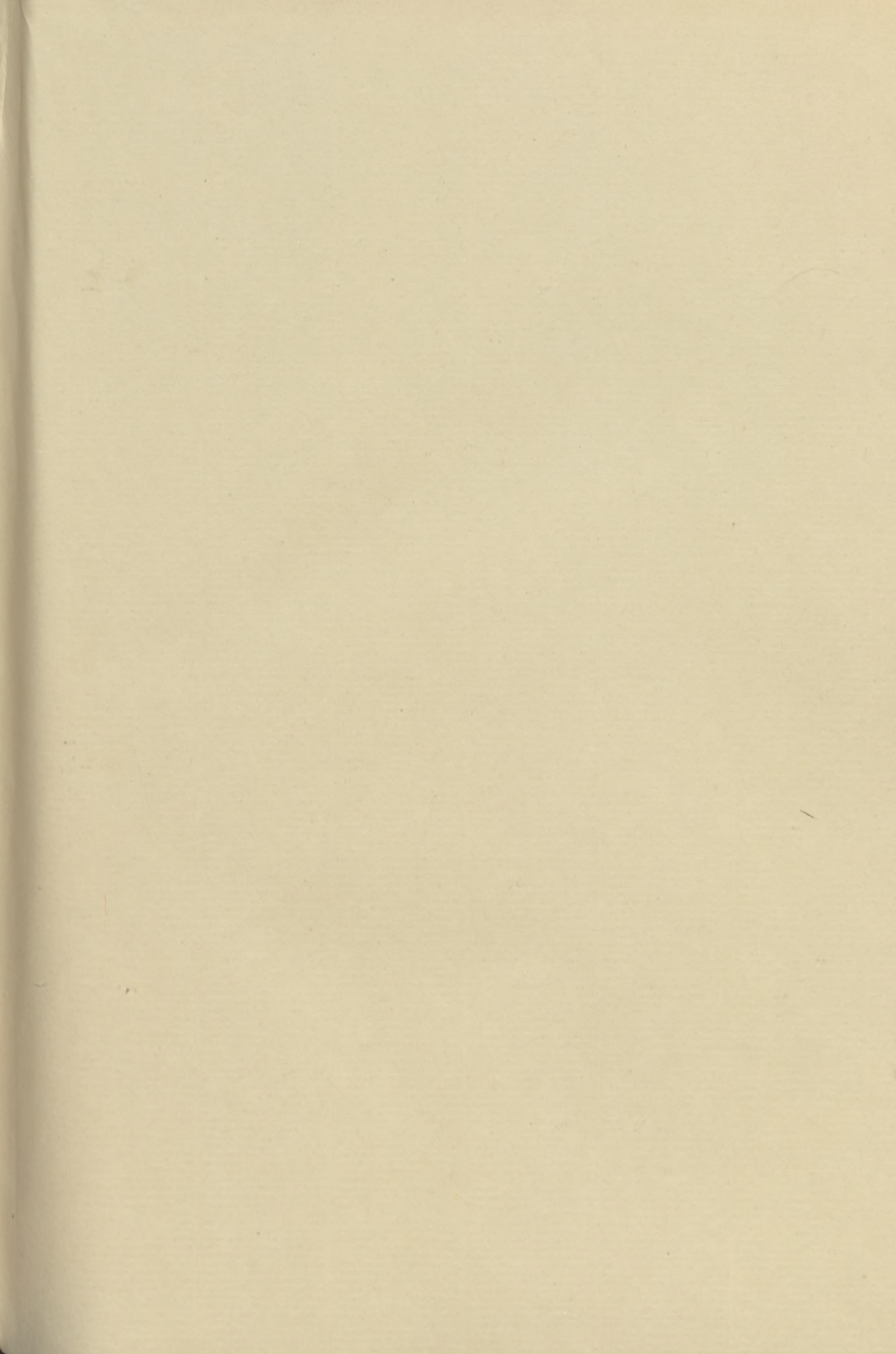
Handwritten signature or name in Hebrew script.

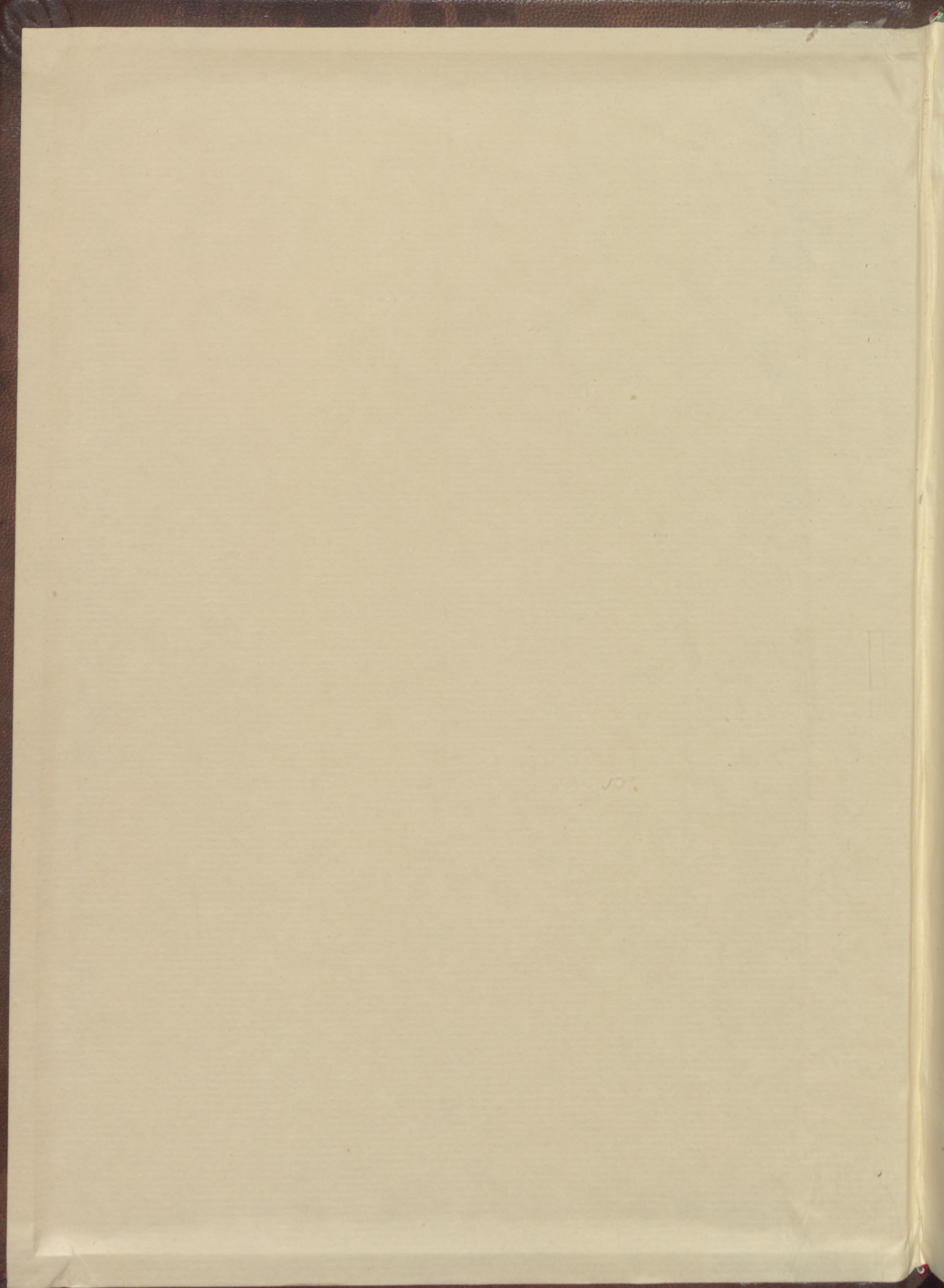
סליק : *Handwritten signature or name in Hebrew script.*

יזרה אוי מעשה פיו : זוך וסדני זה הספר ליה יצב שיעזינו

קד'ק
על
תהלים

בולבוניא
הליז